

ଶ୍ରୀତ୍ରିହରି ।

ଶର୍ଷେ ।

ଆନବାରଶୋହେଲି
ପାରମ୍ୟ ପୁଣ୍ୟ ।

୧୮ *

ପୂର୍ବେ ଯହା ବିଚକ୍ଷଣ ଦାଦୁବଶୀଲିମ୍ ନାମକ ବାଦଶାହ
ବୈଦିପାଇ ବ୍ରାହ୍ମଙ୍ଗ ହାତ୍ରୀ ନାମଟି ଶାକ୍ରାନ୍ତିକେ
ସଂଗୁହ କରିଯା ବିପ୍ରଚିତ ହରେନ
ଅନୁନ୍ତା ।

ଶ୍ରୀଗୋପିମୋହନ ଚଟ୍ଟେଶ୍ୱରାୟ

କର୍ତ୍ତକ

ଗୌଡ଼ୀଯ ସାଧୁଭାଷ୍ୟ ଡାହାର ଅନୁବାଦ ହଇଯା
ଶ୍ରୀଲକ୍ଷ୍ମୀଯୁକ୍ତ ମହାରାଜା କମଳକୃଷ୍ଣ ବାହାଦୁରେର
ଅନୁମତ୍ୟାନୁସାରେ

କଲିକାତା ।

ଏହେ ଇଞ୍ଜିଯାନ ଇଉନିଯାନ ଯତ୍ରେ ମୁଦ୍ରାକିତ ହଇଲ ।
ଏହି ଗୁରୁ ଶୋଭାରାଜାର କାଳୀଅଶାଦ ଦତ୍ତେର ଟୁଟେ
ଶ୍ରୀଈଶ୍ୱରଚନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାନେ ବାଟିତେ ଅନ୍ତେବଣ
କରିଲେ ପ୍ରାପ୍ତ ହଇଭେ
ପାରିବେନ ।

ମୟ ୧୨୬୧ ମାଲ ୨୬ ପେଁଥ ।

অথ অনুকূলণিক ।

এতেছানগরীয় শোভাবাজার স্থানীয় ধর্মাংশভূত মহাবৎশ প্রসূতঃ পরমকারুণিক পরানুকল্পী সুধীর গভীর বুদ্ধি সম্বিবেচক যথাৰ্থান্য বদান্য ধৰ্যতম ইউ পৱৰণ প্ৰয় যশস্বী দেশহিতৈষী সজ্জনানুরঞ্জক উদার কীর্ত্তিমান, যথাৰ্জাধিৱাজ শ্ৰীলক্ষ্মীজুন্ত কমলকৃত্ব বাহাদুর দেশ হিতার্থে পারস্য ভাৰায় সংগৃহীত “আনবাৰ শোহেলি” নাবক নীতি পুনৰুক্ত বঙ্গ ভাৰতীয় অকাশানুমোদী হইয়া মুদ্রাঙ্কিত কৱণানুমতি কৱেন, তদন্মত্যনুসারীতঃ উজ্জ পুনৰুক্ত গদ্য পদ্য ছল্ল দ্বাৰা অলক্ষ্মীকৃত কৱতঃ গৌড়ীয় ভাৰায় ভাবিত কৱা গিয়াছে, এতে পুনৰুক্ত চতুৰ্দশ খণ্ডে বিভক্ত অডেক খণ্ডে বিবিধ অকার নীতি বাক্য দ্বাৰা সাধাৱণ মনুষ্য বৰ্গেৰ অভি উপদেশ কৱিয়াছেন, সুবুদ্ধিমান ব্যক্তিৱাঁ অলসত্ত্ব পৱিত্যাগে উজ্জ পুনৰুক্ত অভি দৃষ্টি-পাত কৱিলে তত্ত্বাদ্য গুহ্যণে পৱমামোদিত হইবেন, এতে গুৰুত্ব একাপ নীতি বাক্যে বিভূষিত হইয়াছে, যে আপামৰ ব্যক্তিৱাঁ ও তদৰ্শনে আশ্চৰ্য সভ্য পদবীতে আৱৰাহণ কৱিতে শক্ত হইবে, অতএব সৰ্ব সাধাৱণেৰ উপকাৰার্থে এবং খণ্ডেক দেশ দৰ্শনে সম্যক গুহ্যেৰ ফল বোধাৰ্থ সুগম বঅ' অকাশে পুনৰুক্তমণিকা লিখিতে বাধিক হইলাম।

এতদপুর্ব চতুর্দশ খণ্ড দ্বারা। বিজ্ঞত তত্ত্ববরণ প্রথম
খণ্ডে ক্রূর দিগের বাকে বিশ্বাস করিবেক না, হিতীয়
খণ্ডে কুকর্মকারি গগের কর্ম্মপযুক্ত ফলাফল এবং
শেষ বিবেচনা ন। করিয়া কর্ম্ম প্রবৃত্ত হয় তত্ত্ববরণ,
তৃতীয় খণ্ডে বস্তুতায় এবং বস্তু সাহায্যে ক্রি ফল লভ্য
হয়, চতুর্থ খণ্ডে শক্তদিগের যত্তে এবং প্রাণবাক্যে ন।
ভূলিলে কি ফল লভ্য হয় তত্ত্ববরণ, পঞ্চম খণ্ডে আলস্য
যুক্ত ব্যক্তির অলসতা অযুক্ত স্বীয় কর্ম নষ্ট হয় তত্ত্ব-
বরণ, ষষ্ঠ খণ্ডে কোন২ বিষয় শীঘ্ৰ নির্বাহ করিতে
বিপদুপন্থিত হয় তত্ত্ববরণ, সপ্তম খণ্ডে তর্কনুসন্ধান
দ্বারা শক্তদিগের হস্ত হইতে পরিত্বাণ হওনের বিবরণ,
অষ্টম খণ্ডে হিংস্য মনুষ্যার মিকট পরিত্বাণ এবং
তাহারদিগের বুদ্ধির আধ্যতায় বিশ্বাস করিবে ন।
তত্ত্ববরণ, নবম খণ্ডে জ্ঞানি শুণে ক্রিফল ফলে তত্ত্ব-
বরণ, দশম খণ্ডে যথাযোগ্য ব্যক্তির তদুপযুক্ত কর্ম
পাইবার বিবরণ, অকাদশ খণ্ডে অনিশ্চিত অধিক
আশা অযুক্ত নিশ্চিত স্বীয় কর্ম হইতে নৈরাশ্য
হইবে ন। তত্ত্ববরণ, দ্বাদশ খণ্ডে জ্ঞানাতে ক্রি ফল আপ্ত
হয় তাহার বিবরণ, তয়োদশ খণ্ডে মিথ্যাবাদিদিগের
বাক্য শুবণ যোগ্য নহে, চতুর্দশ খণ্ডে মিথ্যাবাদি
দিগের অতি অনুগুহের বিষয় বিবরণ এবং শীক্ষিত
উপর ভৱন। রাখ্য। কর্তব্য।

শ্রীগোপীমোহন শর্মণাম।

Calcutta Brahmo Society

বিদ্যার দুর্গা ।
শরণ ।

আনবার শোহেলি পুস্তকারভঃ ।

পূর্বকালীয় বিজ্ঞান ব্যক্তির। এই অভিনব সুশাব্দ
ইতিহাসকে এতজ্ঞপ্রশংসা করিয়। কহিয়াছেন যে
পূর্বকালে চীনদেশে এক রাজা ছিলেন তাঁহার ঐশ্বর্যের
ও মনোবাঞ্ছা পূরণের থুমিদ্বারা। তাঁবৎ পৃথিবী ব্যাপিত।
ছিলেন আর তাঁহার রাজত্বের ও মহন্ত্বের সুখ্যাতি
পৃথিবীতে এইকগুলি কাশ ছিল যেমন মধ্যাহ্ন সম-
য়ের সূর্যারশি তাঁবৎ পৃথিবীতে ব্যাপ্ত হয় এবং অধ্যানৎ
খ্যাত্যাপন বাদশাহের। তাঁহার আজ্ঞাকারী ছিলেন।

অতাপে করেন্দু আর সম্মানে জমশ্বেদ ।

শিকল্পের মত তিনি সাহসে অভেদ ॥

আশুয়ে ছিলেন তিনি দারার সমান ।

আশ্চৰ্য জনেরে সহ্য। করিতেন মান ॥

শিয় আসে স্থানী যথা। অনল জীবন ।

বিচারে ছিলেন তিনি বিদ্বিত তেমন ॥

ଆର୍ଦ୍ରାରହଣିତେଜି

ତୋହାଟୁ ରହମିହାସବେର ଆଣେ ବୈଜିନାଧିକାର
ଯୋଗୁ ଭାଗୀରଥିଲେବୁ ଓ କର୍ମ ଦଳ ମଞ୍ଜୁଳୁ ଅୟ ପଂଗେ
ସବାଯ ଲିଖିତ ଛିଲେନ ତିନି କୈବଳ ପଣ୍ଡିତ
ବ୍ୟକ୍ତିଦିଗେର ରଶୀଭୂତ ଛିଲେନ । ଆର ତୋହାର ଧନାଗାର
ଆଜାନ ଦିଇ ଘଣ୍ଟି ମୁକ୍ତା ଅବାଲେତେ ଶୋଭିତ ଛିଲ ଏବଂ
ବୁଣ୍ଗ ବିଶ୍ଵାରଦ ସୈନ୍ୟ ଅପରିମିତ ଛିଲ, 'ଆର ତୋହାର
ଅନ୍ତୁଃକରଣେ ଦାତୃତ୍ୱକ୍ରିୟାମାତ୍ରେ ସର୍ବଦା' ବାସ କରିତ
ଏବଂ ତିନି ଅଧିକାରସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଦିଗକେ କର୍ମାନୁମାରେ
ଫଳଦାନ ପୂର୍ବକ ରାଜସ୍ତ କରିତେନ ।

ତୁବନେ ବିଦିତ ଦେଖ ଆଛେ ଏହି ଜନ ।

ଶକ୍ତର ବିନାଶ କର୍ତ୍ତା ଦୁଷ୍ଟେର ଦମନ ॥

ରାଜ୍ୟ ଯଥ୍ୟେ ଯେଇ ଜନ ଦୌରାଞ୍ଚ୍ୟ କାରଣ ।

ବିଚାର କରିଯା ତାହାର କରେନ ଶାମନ ॥

ଦରିଦ୍ର ପାଲନେ ତୋର ଲଦା ଶୁଦ୍ଧ ମତି ।

ଏହି ହେତୁ ଆଛେ ଦେଖ ଜଗତେ ସୁଖ୍ୟାତି ॥

ଏ ରାଜ୍ୟ ହୃମାୟୁମକ୍ଷଟଳ ନାୟେ ବିଦିତ ଛିଲେନ
କାରଣ ଇହାର ଅଧିକାର ନମ୍ବୟେ ପ୍ରଜାଲୋକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁଖୀ
ଛିଲ ଆର ଦୀନ ଦୃଢ଼ିର ଅତି ଐ ରାଜ୍ୟାର ଅନୁଗ୍ରହ ସଥେଷ୍ଟ
ଛିଲ ଏକାରଣ ତତ୍ତ୍ଵଧିକାରସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିରୀ ଅକ୍ରୋଷେ ବାସ କରି-
ତ ଇହା ସଥାର୍ଥ କପେ ଲିଖିତ ଆଛେ ଯେ ସଦ୍ୟପି ବି-
କ୍ଷାର କପ ଏହାରୀ ପ୍ରଜାଲୋକେର ଅବହାର ଅତି ଶାର-
ଥାନ ନା କୁରେ ଭବେ ବିବାଦ କପ ଚୋରେ ହୁଣ୍ଡେ ଛୋଟ

ବଡ଼ ଡାବତେହି ବିନାଶ ହୁଯ, ଆର ଯଦ୍ୟପି ବିଚାର କୁପୁ
ଦୀଠ ଦାରିଅଲୋକେର କୁଟୀରହୁ ଅଞ୍ଚକାରକେ ବିନାଶ ନା
କରେ ତସେ ଏହି ପୃଥିବୀ ଦୌରାଞ୍ଜକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତିଦ୍ୱାରା ମନ
ଯାଦୂଶ ଅଞ୍ଚକାର ତାଦୂଶ ଅଞ୍ଚକାରେ ବ୍ୟାପ୍ତ ହୁଯ ।

ରାଜାର ବିଚାରମତ୍ତେ ଉତ୍ତମତା ହୁଯ ।

ଶୁଣି ଗଣେ କହିଯାଛେ ଇହାଇ ବିଶ୍ଵଯ ॥

ବିଚାର କାରଣେ ବଶିଭୂତମର୍ମିଜନ ।

ଈଷ୍ଵରେର ପଦଚାଯା ପାଯ ମେଇ ଜନ ॥

ବିଚାରେତେ ଶୋକାକୁଳ ନୃପ ଯଦି ହନ ।

ଦୌରାଞ୍ଜ୍ୟ ତୁଙ୍ଗାର ପ୍ରଜା ହୁଯ ବିନାଶନ ॥

ଏହି ରାଜାର ଏକ ମତ୍ତୀ ଛିଲେନୁ ତିନି ପ୍ରଜା ପାଲ-
ନେ ଅତିଶ୍ୟ ସଙ୍କଳ ଏବଂ ତୁଙ୍ଗାର ଅନୁଗୁହ ଡାବତେର
ଅତି ସମଭାବେ ବ୍ୟାପ୍ତ ଛିଲ ତୁଙ୍ଗାର ବୁଦ୍ଧିକପ ଯେ
ଦୀପ ତିନି ପୃଥିବୀକପ ଗୃହକେ ଆଲୋକବୟ କରିଯାଛେନ,
ଆର ତିନି ଏକ କୌଶଳକପ ଅତ୍ରହାରୀ ସହସ୍ର ସହସ୍ର
ବିପଦକପ ଗୁହ୍ନିକେ ଅନାଯାସେ ଛେଦନ କରିତେନ, ଦୌରାଞ୍ଜ୍ୟ
କପ ନଦୀର କ୍ଳେଶକପ ଘୂର୍ଣ୍ଣିତ ନୌକାବକପ ଜୀବେରୀ
ତୁଙ୍ଗାର ଦୈର୍ଘ୍ୟକପ ସ୍ତରକେ ଆଶ୍ରୟ କରିଯା ହିନ୍ଦୁ ଥାକିତ,
ବଞ୍ଚାକର୍ଷଣ ଯୋଗ୍ୟ ଦୌରାଞ୍ଜ୍ୟକପ କଟକାଶ୍ୟ ଯେ ଶାଖା
ତାହାକେ ତିନି ପ୍ରତିଫଳଦାନକପ ବାୟୁହାରୀ ମୂଲେର
ସହିତ ବିନାଶ କରିତେନ ।

ମଚିବେର ସୂର୍ଯ୍ୟ ବୁଦ୍ଧି ଛିଲ ହେ ଏମନ ।

ଅନାଯାସେ ସୈନ୍ୟଗଣେ କରିବୁ ଦମନ ॥

ଆନବାରଶୋହେଲି ।

ରାଜ୍ୟ ସ୍ୱରତ୍ଥାୟ ତୁଁର ପ୍ରଶଂସା ବିଶେଷଣ

ଏକ ପତ୍ର ଲିଖି ମର କରିତେନ ଶେଷ ॥

ଈହାର ବୁଦ୍ଧିର ତୀଳ୍ମୁତାର ଦ୍ୱାରା ଏ ରାଜ୍ୟର ସ୍ୱରତ୍ଥାୟ ଅତି ସୁନ୍ଦରତପ ଛିଲ ଏକାରଣ ତିନି ଖୋଜେନ୍ତା ରାଯ ନାମେ ବିଦ୍ୟାତ ଛିଲେନ, ଆର ଏ ଛମାଯୁଁ ନଫାଲ ରାଜୀ ଏ ମନ୍ତ୍ରିର ପରାମର୍ଶ ସ୍ୱତିରେକେ କୋନ କର୍ଯ୍ୟ ଅବୃତ୍ତ ଓ ରଣୋଦ୍ୟୋଗୀ ହଇତେନ ନ୍ତା ଏବଂ ତୁମ୍ହାରୀ ଉତ୍ସାହ ସ୍ୱତିରେକେ ଆମୋଦେର ସଭାତେତେ କଥନ ଉପବେଶନ କରିତେନ ନା, ଧ୍ୟାତ୍ୟାପନ ଓ କର୍ମଦଙ୍କ ରାଜ୍ୟାରଦିଗେର ଏହି ଶାନ୍ତ୍ରାନୁସାରେ ସଥାର୍ଥକପେ କର୍ମକରୀ ଉଚିତ । ଏବଙ୍ଗୁ କାର ଲୋକେର ପରାମର୍ଶରେ ଆଶ୍ରୟ ସ୍ୱତିରେକେ ରାଜ୍ୟର କୋନ କର୍ମକରୀ ଉଚିତ ନହେ ଇହାର ଅନୁସାରେ ସୁବୁଦ୍ଧି ସ୍ୱକ୍ଷିତରୀ ଯେ ପରାମର୍ଶ ଦେନ ତାହାତେଇ ସକଳ ମନୁଷ୍ୟେର ପଞ୍ଜେଇ ଭାଲ ହୁଯ ।

ଯୁଦ୍ଧିତେ କରିଲେ କର୍ମ ମର ମିଳୁ ହୁଯ ।

ଯୁଦ୍ଧି ବିମା କୋନ କର୍ମ ଯୁଦ୍ଧି ମିଳୁ ନର ॥

ଅନନ୍ତର ଏକ ଦିବସ ହଠାତେ ଏ ରାଜୀ ମୃଗରାତି ଗମନ କରିଲେନ ତାହାତେ ଐଶ୍ୱର୍ୟେର ସ୍ଵରକ୍ଷପ ଏ ମନ୍ତ୍ରୀ ତୁମ୍ହାର ସଙ୍ଗେ ଛିଲେନ ପରେ ଯଥନ ଏ ମୃଗରାର ମାଟେ ରାଜ୍ୟର ଚରଣମର୍ଶ ହଇଲ ତଥନ ତାହା ଦର୍ଶନ କରିଯାଇ ଆକାଶ ଅଭିମାନୀ ହଇଲେନ ଆକାଶପ୍ରିତ ନମ୍ରତାଯେର ନାମକ ଯେ ଅକ୍ଷତ ତିନି ରାଜ୍ୟର ସମଭିବ୍ୟାହୁତ ଶାହିନ ନାମକ

ଶିକାରୀ ପଞ୍ଜୀ ଆମାର ଶରୀରର ମାଂସ ଭୁକ୍ଷଣ କରିବେ, କେ
ଏହି ମାନ୍ଦେ ପୃଥିବୀତେ ପତନେଚ୍ଛୁକ ହଇଲେନ ଏବଂ
ରାଜୀର ସମ୍ଭବ୍ୟାହତ ବନ୍ଦ ଶିକାରୀ ପଞ୍ଜୀ ଓ ଜ୍ଞାନ ସକଳ
ନକ୍ଷନ୍ତ୍ର୍ୟାତ ହଇଯା ଅମଗ କରିତେ ଲାଗିଲ । ବ୍ୟାୟୁକ୍ତି
ଇଉଙ୍ଗ ନାମକ ଜ୍ଞାନ ହରିଗ ଅନ୍ତେଷ୍ଟରେ ସର୍ବବୋଜ୍ଜ୍ଵେ ଚଖୁ ହଇଲ
ଅର୍ଥାତ୍ ଚାରିଦିଗେ ଦୃଷ୍ଟି କରିତେ ଲାଗିଲେନ ଆର ବ୍ୟାୟୁର
ନ୍ୟାୟ ଥାବା ଯେ ତୁଙ୍କର ମୈ ଶଶକେର ମହିତ ସାଙ୍ଗାଣ
କରଗ ବାଞ୍ଛାତେ ନାନା ରଙ୍ଗଭଙ୍ଗ କରିତେ ଲାଗିଲ । ଓ ବାଜୁ
ନାମକ ଯେ ଶିକାରୀ ପଞ୍ଜୀ ମେ ଥମୁ ନିଃସ୍ମତ ବାଣେର
ନ୍ୟାୟ ଫ୍ରତ ଗରନେ ଗଗଣ ବିହାରୀ ହଇଲ । ନଥାହାତ
ମାତ୍ରେଇ ରଙ୍ଗ ନିଃସ୍ମତ ହୟ ଏବନ୍ତୁକାର ଯେ ଶାହିନ ପଞ୍ଜୀ
ମେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପଞ୍ଜୀ ସକଳେର ଶିରଶେଷଦନ କରିତେ
ଲାଗିଲ ।

ଇତ୍ତାର ହରଣେ, ନୀ ରହେ ଗଗଣେ,

ତୋତାଓ ତିକ୍ତିର ପାଖି ।

ଇହାର ସମାନେ, ଶିକାରୀ ଭୁବନେ,

କଭୁ ଆମି ଆହି ଦେଖି ॥

ଗଗଣ ବିହାରୀ ବାଜୁ କରିତେ ଶିକାର ।

ଆପନ ପଦେର ନଥ କରିଲେକ ଧାର ॥

ଇଉଙ୍ଗ ନାମେତେ ଜ୍ଞାନ ଯେ ସକଳ ଛିଲ ।

ହରିଗେର ପଥକୁଙ୍କେ ନିଯୁକ୍ତ ରହିଲ ॥

ତାଜିର ଦେଖିଯା ତେଜ ହରିଗ ଭାବିତ ।

ଭୂଯାହୁକୁ ହୟେ ମୂଗ ଦେଖେ ଚାରି ଭିତ ॥

ମାଟେର ସୃଜଳ ଯତ ଛିଲ ପୂର୍ବ ପୂର୍ବ ।

ଦେଖିଯା ଅଥେର ଦେଗ ସବ ହଇଲ ଥର୍ବ ॥

ପରେ ଐ ମାଟେର ଭୂମିଚର ଓ ଥେଚର ସକଳ ଶିକାର
କରଣ ପୂର୍ବକ ଐ ରାଜ୍ଞୀର ମୃଗ୍ୟା ଜନ୍ୟ ଆନନ୍ଦ ସମ୍ମୁଖ
ହେବେ ତିନି ଆସ୍ତା ଦୈନ୍ୟ ଗଣକେ ଦେଶା�ିଭୁତ ଗରବନେ
ଅନୁମତି କରିଯା ଘନ୍ତିର ମହିତ ସ୍ଥିଯ ରାଜଧାନୀତେ
ପୁନର୍ଗମନେଛୁକ ହଇଲେନ କିଷ୍ଟ ତ୍ରେକାଳୀନ ସ୍ଵର୍ଯ୍ୟ ଦେବେର
କିରଣ ଏତାଦୂଶ ତୀର୍କୁ ହଇଯା ଛିଲ ଯେ ତାହାତେ ଇନ୍ଦ୍ରାଙ୍ଗ
ନିର୍ମିତ ଚାପରାସ ଓ ପରତଳା ସକଳ ମୋଘେର ନ୍ୟାୟ
ହଇତ ଏବଂ ଷୋଡ଼ାର ପେଟୀ ସକଳ ଅଗ୍ନିକର୍ଣ୍ଣର ସମସ୍ତ
ଆଶ୍ରମ ହଇତ ।

ପାଇୟା ସୂର୍ଯ୍ୟର ତେଜ ପରିତ ଗହର ।

ହଇଲ ସକଳେ ତାରା ଅନଳେର ଘର ॥

ପଞ୍ଜିଗଣେ ପୋଯେ ତାପ ହଇଲ ବ୍ୟଥିତ ।

ବୃକ୍ଷ ଶାଖା ପ୍ରବେଶିଲ ହଇଯା ତ୍ଵରିତ ॥

ପଞ୍ଜଗନ ଚିନ୍ତା କରେ ନା ଦେଖି ଉପାୟ ।

ଆଣ ଭବେ ସକଳେତେ ଗର୍ଭ ମଧ୍ୟ ଯାଯ ॥

ଅନନ୍ତର ହୃମାୟୁନଫାଳ ଖୋଜେନ୍ତାରାୟକେ ରହିଲେନ
ଯେ ଏମଯେ ଏହାନ ହଇତେ ଯେ ସ୍ଥାନାନ୍ତର ଗମନ ମେ
ଅପରାମର୍ଶ ଏବଂ ବନ୍ଦ ନିର୍ମିତ ଗୃହମଧ୍ୟ ଗମନ କରିଲେନେ
ଏ ଗୁର୍ବୀ ନିବାରଣ ହଇବେକ ନା ଆର ଅତିଶୟ ନିଦାଯ
ଦ୍ଵାରା ଭୂମି ସକଳୀ କର୍ମକାରେର ହାପର ଓ ଗନ୍ଧକେର ଧାନିର
ନ୍ୟାୟ ହଇଯାଛେ ଅତଏବ ଏମଯେ ତୁମି ଏମନ କିଛୁ

ଆନବାରଶୋହେଲି ।

୭

ପରାମର୍ଶ କରିଛୁ ଯେ ଆମି ସାହାତେ କିଞ୍ଚିତକାଳ ବିଶ୍ୱାମି
କଥିତେ ପାରି ପରେ ଯଥନ ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ଅନ୍ତାଚଳ ଆଶ୍ରମ
ଛଇବେଳ ତଥନ ଆମରା ସ୍ଵସ୍ଥାନେ ଗମନ କରିବ । ଖୋଜେ
ସ୍ତାରାଯ ଇହା ଶୁବଗ କରିଯା । ରାଜାର ଅଶ୍ଵମୀ କରତ ଏହି
ପରାମର୍ଶ ପାଠ କରିତେ ଲାଗିଲେନ ।

ପୃଥିବୀତେ ସୂର୍ଯ୍ୟକପି ହଇଯାଇ ତୁମି ।

ଈଶ୍ୱରେରୀ ଛାଯା । କୃପ ଜ୍ଞାନ କରି ଆମି ॥

ହମାନାମେ ପଞ୍ଚା ଆଚ୍ଛେ ତାର ଭାଲ ଛାଯା ।

ତାହାର ଅପେକ୍ଷା ଭାଲ ତବ କାଯା । ଛାଯା ॥

ଡୋମାର ଆଶ୍ରିତ ବ୍ୟକ୍ତିରୀ ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବର କିରଣକେ
ଭୟ କରେ ନା ।

ଅଭାକର ଅଭାପେତେ ଭୟ କିଛୁ ନାହିଁ ।

ତବକୃପା ଆଚ୍ଛାଦନ ବନ୍ଧୁ ଯଦି ପାଇ ॥

ଆପନି ଯେ ପରମେଶ୍ୱରର ଛାଯା ଆପନକାର
ଛାଯାତେ ତାବେ ଲୋକ ନିରୁଦ୍ଧରେ ବାସ କରିତେଛେ କିନ୍ତୁ
ଏହି ଉତ୍ସବାୟୁ ହିତେ ଆପନକାର ଉତ୍ତମ କୃପେ ଥାକ୍ରମ
ଉଚିତ କାରଣ ଆପନି ଜୀବିତ ଥାକିଲେ ପୃଥିବୀତ୍ଥ
ଥାବତେଇ ଜୀବିତ ଥାକିବେକ ଆମି ଇହାର ମମୀପେ ଏକ
ପର୍ବତ ଦେଖିତେଛି ଇହାର ଉଚ୍ଚତା ଏଇକୃପ ଯେମନ ଦାତା
ବ୍ୟକ୍ତିର ମାହସ ଓ ଖ୍ସି ବ୍ୟକ୍ତିର ମାନେର ସୀମା କର୍ଲା
ଯାଏ ନା ଇହାର କିଞ୍ଚିତ ପୂର୍ବେ ଆମି ଦେଖାନେ ଗିଯା
ଛିଲାମ ଏ ପର୍ବତ ନାନା ଅକାର ବୃକ୍ଷାଦି ଦ୍ଵାରା ସୁମଜ୍ଜୀଭୂତ
ହଇଯାଇଁ, ଏବଂ ଏ ଶିଖରେ ମହୁୟ ଝରଣା ଆଚ୍ଛେ

তাহার জল বিৰ্জিল ও সুমাদু আৱ তে স্থানস্থ পুষ্পে-
দ্যানে গগণেৱ তাৱাৱ ন্যায় পুষ্প কলিকা সকল
অপৰ্যাপ্ত রহিয়াছে স্বর্গেৱ ক্ষুত্ৰ অবাহ সকল যাদুশ
শ্ৰেণীবজ্জ্বল তাদুশ ঐ স্থানেৱ জল অবাহ সকল শ্ৰেণীবজ্জ্বল
আছে অতএব এইক্ষণে এই পৱামৰ্শ যে আপনি
ষেছা পূৰ্বক যদি ঐ স্থানে গমন কৱেন তবে বেদ
নামক বৃক্ষমূলে তৃণাদি ঝোঁকপ ক্ষিণ থাকে আমৱাও
তথা তজ্জপ বিশুদ্ধ কৱি, আৱ কাননে ও জল সমীপে
চম্পেলি নামক পুষ্প যেমন স্বচ্ছস্ব কপে থাকে তেমন
আমৱাও নিৰুদ্ধেগে থাকিব।

বসিয়া নদীৱ তীৱে, নিৱীক্ষণ কৱি নীৱে,
দেখতাৱ গমনাগমন।

এই দৃষ্টি অনুসাৱে, সকল গমনাগমনে,
কৱে নিত্য গমনা গমন !!

পৱে রাজা ঐ মন্ত্ৰিৱ উপদেশানুসাৱে তথায়
গমনোযুথ হইয়া অতি স্বৰায় গমন কৱিলেন এবং ঐ
পৰ্বতেৱ নিমুভাগ সকল তাহার ভুৱজ ক্ষুরোকৃত
খুলি মনুহকে এতাদুশ স্নেহ কৱিতে লাগিলেন যেমন
ভাঁগ্যবামেৱ দিগেৱ হস্ত স্থাবকেৱা গুহণ পূৰ্বক চুম্বন
কৱে আৱ ঐ পৰ্বতেৱ এতাদুশ উচ্চতাৱ দৰ্শন কৱিলেন যে
তাহার শূল সকল আকাশোপনি গমন কৱিয়াছে এবং
ঐ গিৱিস্থ বৃক্ষসকল থড়গেৱ ন্যায় দণ্ডায়মান হইয়া
কলকস্বৰূপ সুর্য মণ্ডলকে স্নেহ কৱিতেছে (অথবা

ভূଧରୀ ସ୍ତମ୍ଭା ଏହି ଅଶଂସାନୁମାରେ ଯୋଗିଦିଗେର ନ୍ୟାୟ ହିଁରୁଷ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଯାଛେ) ଆର ଐ ଶିଥିରସ୍ତ ଘରଗାର ଜଳ ଅଞ୍ଚପାଇତେର ନ୍ୟାୟ ପତନ ହଇତେଛେ, ଏତ୍ତୁକାର ଏ ପର୍ବତୋପରି ରାଜୀ ଆରୋହଣ କରିଯାଇ ଦୃଢ଼ତର ଫଟି-ବନ୍ଧନ ପୂର୍ବକ ମେଘେର ନ୍ୟାୟ ସର୍ବତ୍ର ଭ୍ରମଣ କରିତେ କରିତେ ଅକ୍ଷୟାଙ୍କ ଏକ ପ୍ରାଣୀର ଦର୍ଶନ କରିଲେନ ଐ ପ୍ରାଣୀର ମନୁଷ୍ୟ-ଦିଗେର ଆଖୀର ନ୍ୟାୟ ବିସ୍ତୃତ, ଆର ଐ ମାଠ ତ୍ରଣଦିର ଦ୍ୱାରା ଆକାଶେର ନ୍ୟାୟ ଶ୍ରୀମ ବର୍ଣ୍ଣ ଛିଲ ଏବଂ ଐ ସ୍ଥାନେର ବ୍ୟାୟୁ ସ୍ଵଗୀୟ ସମୀରଣେର ନ୍ୟାୟ, ଆର ଐ ପ୍ରାଣୀରଙ୍କ ବାନଶ୍ଚା ନାମକ ପୁଷ୍ପ ସକଳ ଶୁଳ୍କବ ପୁଷ୍ପେର ଚତୁର୍ଦିଗସ୍ତ ହଇଯା ଅଭିଶର ସୁନ୍ଦର ବ୍ୟକ୍ତିଦିଗେର ମନୁକଷ୍ଟ ମନୋହର ଜୁଲ-ଫେର ନ୍ୟାୟ ଶୋଭା ଅକାଶ କରିତେଛିଲ ଏବଂ ସମ୍ବଲ ସକଳ ଲାଲେହେର ଶହିତ ଯୁକ୍ତ ହଇଯା ବିଷ୍ଣୋତ୍ତଦିଗେର ଗୋଫେର ନ୍ୟାୟ ଶୋଭା ପାଇତେଛିଲ ଆର ତତ୍ତ୍ଵ ବେଦ-ତତ୍ତ୍ଵରି ନାମକ ବ୍ରଜ୍ଜ ସକଳ ସର୍ଗ ବର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣ ଓ ବଗଳତାକ କ୍ରପ ଶରବେଶିଛି ନାମକ ବ୍ରଜ୍ଜ ସବୁଜ'ବରେର ବର୍ଣ୍ଣ ପରି-ଧାନ କରିଯାଛିଲ ଏବଂ ଯନ୍ମୁଖ୍ୟ ନ୍ୟାୟ ସକଳ ସ୍ଵିଯ ଆମ୍ବା ଦ୍ୱାରା ତତ୍ତ୍ଵ ପୁଷ୍ପଗଣେର ଗୋପନୀୟ ଦୌଗନ୍ତ ପୃଥିବୀର ଚତୁର୍ଦିକେ ଅକାଶ କରିତେଛିଲ ଓ ବୁଲ୍‌ବୁଲ୍ ନାମକ ପଞ୍ଚଦିଗେର କଥୋପକଥନେର ଦ୍ୱାରା ତତ୍ତ୍ଵ ଶୁଳ୍କବ ପୁଷ୍ପେର ଦୌଗନ୍ତ ଓ ବରେର କଥା ଆକାଶ ବ୍ୟାତିଦିଗେର କର୍ଣ୍ଣଗୋଚର ହଇତେଛିଲ

ଏ ସ୍ଥାନେର ବାୟୁବାରି ଅତି ମନୋହରୀ ।
 ଗାରଶେ ଶୀତଳ ହୟ ସବ କଲେବର ॥
 ଆନ୍ତର ମଧ୍ୟେତେ ଏ ଆନ୍ତର ଉତ୍ତମ ।
 ଏ କାରଣେ ବଲେ ସବେ ତାହେ ମନୋରମ ॥
 ଇହାତେ ଆଛୟେ କୁନ୍ତ କୁନ୍ତ ନଦୀ ଯତ ।
 ତାହାର ତୀରେତେ ଆଛେ ପୁଷ୍ପ ଶତ୍ର ॥
 ତାହାରୀ କରେଛେ ଧୌତ ଶୁଖ ଶିଖୀ ଜମେ ।
 ଆପନ ସ୍ଵେଚ୍ଛାୟ ତାରୀ ଆଛେ କୁତୃହଲେ ॥
 ମାରିଏ ତରୁଗଗ ସୁବେଷ୍ଟିତ ତାୟ ।
 ଚିତ୍ର ପୁତ୍ରଲିକା ଆୟ ନଦୀ ଶୋଭା ପାଇ ॥
 ଦେଖିତେ ଉତ୍ତମ ସବ ଏକେ ହୈତେ ଆର ।
 ରୋଲର୍ୟ ବର୍ଣନା କତ କରିବ ତାହାର ॥
 ଇହାତେ ଆଛୟେ ପଞ୍ଚାଣୀ ଦେଖ ଶତ୍ର ।
 କପେ ଶୁଣେ ମନ୍ଦମୟ ସକଳେଇ ସତ ॥
 ଆରମ୍ଭିନ ବାଦ୍ୟ ସବ ହୟ ତାର ଧୂନି ।
 ଶୁବଣେ ନା ଧୂନି ଚାଯ କି ଦୀନ କି ଧନି ॥
 ସ୍ଵର୍ଗେତେ ଆଛୟେ ବୃକ୍ଷ ନୃମେତେ ସରବ ।
 ତାହା ହୈତେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହୟ ଏହିତ ସରବ ॥
 ତୁବୀ ନାମେ ବ୍ରକ୍ଷ ଏକ ଆଛୟେ ନାମେତେ ।
 ଲିଖନ ଆଛୟେ ସବ ତାହାର ପତ୍ରେତେ ॥
 ମେହି ମତ ଏହି ବ୍ରକ୍ଷ ପତ୍ରେତେ ଲିଖନ ।
 ମାନସେର କର୍ମଫଳେ ମରଣ ଜିଯନ ॥
 ଏହି ଆନ୍ତର ମଧ୍ୟ ଯେ ଏକ ସରୋବର ଛିଲ ତାହାର

যେ ଜଳ ମେ' ଅମୃତ ସମାନ ଆର ବ୍ରଗେଂତ ମଲମଦୀନ
ନାଥେ ଯେ ଝୁଞ୍ଜୁ ନଦୀ ଆଛେ ତାହାର ନ୍ୟାୟ ଉତ୍ତମ ଓ'
ପରିଷ୍କାର ।

ଇହାତେ କରଯେ ମୀନ ଗମନୀ ଗମନ ।

ତାହାର ବରଣ ହୟ ରଙ୍ଗତ ବରଣ ॥

ବିଭିନ୍ନାର ଚନ୍ଦ୍ର ମତ ହୟ ମେହି ଗତି ।

ବନ୍ଦିତେ'ନା ପାରି ଆମିଛଇ ଅଳ୍ପମତି ॥

ମନ୍ତ୍ରିର ଆଜାନୁସାରେ ଐ ସରୋବର ତୀରେ ରାଜୀର
ଉପବେଶନ ନିମିତ୍ତ ଶଯ୍ୟୀ ପ୍ରକୃତ ହଇଲ ପରେ ତଦୁପରି
ରାଜୀ ଉପବିଷ୍ଟ ହଇଲେମ ତୀରାର ଭୂତ୍ୟଗଣେରୀ କେହବା
ଐ ସରୋବର ତୀରେ ଓ କେହବା ଐ ବୃକ୍ଷ ମୂଳେ ଉପବେଶନ
କରିଲି ରାଜୀ ହାବିଯାର ବାୟୁ ହଇତେ ଐ ବ୍ରଗ୍ରତୁଳ୍ୟ ସ୍ଥାନେ
ଆସିଯା ଲୁଠ ଆଶ୍ରମ ଅବ୍ୟାଦିତେ ଯାଦୁଶ ମନ ସନ୍ତୋଷ ହୟ
ତାଦୁଶ ଆହ୍ଲାଦିତ୍ ହଇଯା ମକଳେଇ ଇହା କହିତେ
ଲାଗିଲେନ ।

ଦୁଃଖ ଚିନ୍ତାକପ, କାନନ ଏ ଭୁପ,

ତ୍ୟଜି ଅନ୍ତାମେ ।

କହେ ସର୍ବଜନ, କରି ସମ୍ବୋଧନ,

ଈଶ୍ୱରେର ପାଶେ ॥

ଏହି ଯେ ଏହାନ, ବ୍ରଗେର ଉଦ୍‌ୟାନ,

ହୟତ ସମାନ ।

ତାହାତେ ବଲିଯା, ହାସିଯା ହାସିଯା,

ସବେ କରେ ଗାନ ॥

ରାଜନ ଭାଜନ ସଙ୍ଗେ ନାମିଳ ତଥାୟ ।
 ମୁକୁ ହୈଲ ସକଳେତେ ଶଂସାର ଚନ୍ଦ୍ରାଷ୍ଟା ॥
 ଦେଖି ଈଶ୍ଵରେର ସୃଷ୍ଟି ଚନ୍ଦ୍ରା କରେ ତାଇ ।
 ଏକପ କରିତେ ସାଧ୍ୟ ଆନବେର ନାହିଁ ॥
 ବିଧାତା ପର୍ବତଶ୍ରୀ ଅନ୍ତରୋପରି ସ୍ତ୍ରୀଯ ଶକ୍ତିକୁପ
 ଲେଖନୀ ଦ୍ଵାରା ନାନା ଚିତ୍ର ବିଚିତ୍ର କରିଯାଛେ । ଏବଂ
 ବିଧିକୁତ ପର୍ବତଶ୍ରୀର ଶଥ୍ୟ ହଇତେ ବୁଝୁ ତୃଣାଦିନାନା
 ବନ୍ତୁର ଉପକ୍ରି ଦେଖିଯା ପରମେଶ୍ୱରେର ଅଶ୍ଵମୀ କରିତେ
 ଲାଗିଲେନ ଆର କଥନ୍ । ଏ ସକଳ ପୁଷ୍ପେର ଦଳ ଦେଖିଯା
 ଏହି କବିତା ପାଠ କରିତେ ଲାଗିଲେନ ।

କେବଳ ବୁଲ୍ ୨ ନାହିଁ କରେ ଶୁଣ ଗାନ ।
 ଅତ୍ୟେକ କାଁଟାର ମୁଖ କରଯେ ବୟାନ ॥
 ଦେଖିଯା ପୁଷ୍ପେର ଶୋଭା କରଯେ ସଞ୍ଚୟାତି ।।
 କେବଳ ବୁଲ୍ ୨ ନାହେ କଟକେର ପାତି ।
 ଏବଂ କଥନ୍ । ଏ ଚିତ୍ର ବିଚିତ୍ର ସ୍ଥାନେ ଏହି ଚିତ୍ର
 ଦେଖିତେ ଛିଲେନ ।

ବାୟୁକେ କରିଯା ଅଶ୍ଵ ପୁଷ୍ପଦଳ ଫିରେ ।

ମେହି ବାୟୁ ରୁଦ୍ଧ ହୟ ଜଳେର ପିଞ୍ଜରେ ॥

ବାୟୁର ଦ୍ଵାରା ଜଳେର ସଙ୍କୋଚ ଦେଖିଯା । ଏହି ବୋଧ
 ହଇତେହେ ଯେ ପରମେଶ୍ୱରେର ଶକ୍ତିକୁପ ଲେଖନୀ ଦ୍ଵାରା
 ଜଳକପ ପତ୍ରେତେ ଦ୍ରୋତଃ ଏହି ଲିଖିତ ପଡ଼ିତେହେ
 ତତ୍ତ୍ଵ ତୃଣାଦି । ସକଳ ଚିତ୍ରିତ ଜମରର ଅନ୍ତର ବୋଧ
 ହଇତେଛିଲ ତାହାତେ ଏହି ସ୍ଥାନକେ ସ୍ଵର୍ଗତୁଳ୍ୟ ଜୀବନ କରି-

ତେଛିଲେନ ଇତ୍ତେମଧ୍ୟେ ଐ ରାଜାର ଦୃଷ୍ଟି ଏକ ପତ୍ର ଶୂନ୍ୟ
ବୃକ୍ଷେରୁ ଉପର ପତିତ ହଇଲ ଐ ବୃକ୍ଷେର 'ଛେଦନ ଜନ୍ୟ'
କାଳକପ କୁଠାର ଉପଥିତ ହଇଯାଇଲ ।

ଉଦ୍ୟାନେତେ ନବ ବୃକ୍ଷ ସଦୀ ଶୋଭା କରେ ।

ମାଲିତେ ବିନାଶେ ତାହା ବୁନ୍ଦ ହଲେ ପରେ ॥

ଐ ବୃକ୍ଷେରୀ ମଧ୍ୟମୂଳ ଏଇକପ ଶୂନ୍ୟ ଛିଲ ସେମନ
ତପଥିଦିଗେରୀ ମନ ସଂମାରେଣ୍ଟ ଭାବନା ହିତେ ଶୂନ୍ୟ ମଧୁ-
ମଞ୍ଜିକାକୁପ ଦୈମ୍ୟ ସକଳ ଜୀବନୋପାୟ ଅବ୍ୟାଦି ମୃତ୍ୟୁ-
ନାର୍ଥେ ଏଇ ପାଦପେର କୋଟିରଙ୍କପ ଦୁର୍ଗେର ଆଶ୍ରିତ ହଇଯା-
ଇଲ ରାଜ୍ୟ ତାହାରଦିଗେର ପନ୍ଥ ଧୂନି ଶୁବଗ କରିଯା ବର୍ଦ୍ଧଣୀ
ମତ୍ରିକେ ଜିଜ୍ଞାସା କରିଲେନ୍ ଯେ ଏଇ ବୃକ୍ଷେର
ନିକଟ ଏଇ ପ୍ରାଣି ସମୂହେର ଏକତ୍ର ହୃଦୟର କାରଣ କି ଓ
ଏଇ ପ୍ରାନ୍ତରେର ମଧ୍ୟେ ଇହାଦିଗେର ଗମନାଗମନ କାହାର
'ଅନୁମତିତେ ହିତେଛେ ।

ଗମନା'ଗମନ, କିଶେର କାରଣ,

କରଯେ ଇହାରା ସବେ । ॥

କାହାରେ ପୂଜ୍ୟେ, କିଶେର ଆଶୟେ,

ଗୋଲାକାର ଏଇ ଭବେ ॥

ପରେ ମତ୍ରୀ କହିତେ ଲାଗିଲେନ ହେ ରାଜନ୍ ଏହି
ମଧୁମଞ୍ଜିକା ଗଣେରୀ କିଞ୍ଚିତ କ୍ଲେଶଦ୍ୱାରକ ହୟେନ କିନ୍ତୁ
ଇହାରଦିଗ ହିତେ ଲଭ୍ୟ ଅଧିକ ହୟ ଇହାରଦେର ଶରୀରେ
ଯେ ଉତ୍ତମ ଶ୍ରଣ ଆଛେ ତଦୀଖରେଣ ଦର୍ଶନ ଇହାରା ଓ ତାହା
ଜ୍ଞାତ ଆଛେ, ପରମେଶ୍ୱର ଏହି ଉତ୍ତମ ଶ୍ରଣ ଇହାରଦିଗକେ

পুরস্কার করিয়া কতিয়াছেন পর্বত্তেগপরি গৃহং
 কুরুত ইহার্তা ও তদনুমত্যনুসারে অন্তু করিয়াছে
 ইহারদিগের এক রাজা আছে তাহার নাম ইয়াশ্বৰ
 ও তাহার আকৃতি দলস্থ সর্বাপেক্ষা বড় তাহার শাস-
 নেতে তাহারা নত শির হইয়াছে ইহার যে সিংহাসন
 মে চতুষ্কোণ এবং মোম দ্বারা নির্মিত তন্দুপরি তিনি
 উপবিষ্ট আছেন আর ইহার মন্ত্রী ও প্রাইরী ও ভূত্য
 এবং দৈন্য ইহারা স্বীকৃত কর্ম নিযুক্ত আছে ইহারদি-
 গের বুদ্ধির তীক্ষ্ণতা এপর্যন্ত যে ইহারা বাসের কারণ
 ঐ রাজার সিংহাসনের চতুর্দিশ্চ মোম দ্বারা ঘট্কোণ
 নির্মাণ করিয়াছে এই অকার গৃহ সহেন্দেশান অর্থাৎ
 পাশাস্ত্রের পরিমাণ বিদ্যাজ্ঞের তন্দুপকারি অস্ত্রাদি
 ব্যতিরেকে কদাচ নির্মাণ করিতে শক্ত হয়েন না গৃহ
 অন্তু হইলে রাজার আভানুসারে যথন তাহা হইতে
 নিঃসৃত হয় তখন ঐ রাজা তাহার দিগকে এই স্বীকার
 করান যে তোমারদিগের শরীরে উক্তম শুণ আছে
 এ কারণ তোমরা কোন অৰ্থেও দ্বির উপর বসিয়া
 তোমারদের পরিছদকে অপরিক্ষার করিওনা এক-
 রূপ ইহারা সুবাসিত পুরুষ কলিকা ও তাহার শাখা
 ব্যতিরেকে অন্যস্থানে কখন উপবেশন করে না আর
 ঐ সকল কলিকা ও পত্র হইতে যে সকল অধুপান
 করে তাহা অতিশীঘ্ৰ লালের ন্যায় হইয়া অধু উৎপন্ন
 হয় চিকিৎসক দিগের ঔষধাগারে তাহার প্রশংসন

ଆନବାସ୍ତେନ ଆରୋଗ୍ୟ ଭବନ୍ତି ଇହା ସଥାର୍ଥ ସଂକଳିନ
ଇହାରା ସ୍ଵଗୁହେ ଆଗମନ କରେ ତଥନ ଅଛରିରା ଇହାର
ଦିଗେର ଶରୀରେର ଆୟୁଷ ଲୟ ଏବଂ ସଦ୍ୟପି ଦେଖେ ଯେ
ଇହାରା ଉଚ୍ଚ ଅଭିଜାନୁମାରେ କର୍ମ କରିବିଲେ ତବେ ଗୁହ୍ୟ
ମଧ୍ୟ ଅବେଶ କରିବେ ଦେଇ ଏହି କବିତାର ଅର୍ଥାନୁମାରେ
ପରମେଶ୍ୱରେର ନିକଟ ଆୟି ଏଇଙ୍କଳ୍ମୀ ଆର୍ଥନା କରି ଯେ
କୋନ ବ୍ୟକ୍ତି କୋନ ବିଷୟେ ଅଭିଜା କରିଯା ତାହା
ଭଙ୍ଗ ନା କରେ ।

ଅଭିଜା କୃପ କଟିବଳ୍କ କରଇ ଗୁହ୍ୟ ।

ଇହାର ଅନ୍ୟଥା ତୁମି ନା କର କଥନ ॥

ଆର ସଦ୍ୟପି ତାହାରା ଇହାର ଅନ୍ୟଥାଚରଣ କରେ
ତବେ ଅଛରିରା ଐ ସ୍ଵାଜନକ କର୍ମ ଆୟୁଷ ଦ୍ୱାରା ବୋଧ
କରିଯା ତେଜଳାବ ତାହାର ଦିଗକେ ନଷ୍ଟକରେ ଏବଂ ସଦ୍ୟପି
ଆଲସ୍ୟ ଅଯୁକ୍ତ ଅନୁମନ୍ଦାନ ନା କରିଯା ତାହାର ଦିଗକେ
ଗୁହ୍ୟ ଅବେଶ କରିବେ ଦେଇ ଓ ସଦ୍ୟପି ଐ ରାଜ୍ଞି ସ୍ଵାଜା
ଜନକ ଆୟୁଷ ଆସ୍ତି ହେଯେ ତବେ ତିବି ସ୍ଵଯଃ ଅନୁମନ୍ଦାନ
କରିଯା ଐ ମଙ୍କିକା ସମୁହକେ ଦଶ କରଣ ସ୍ଥାନେ ଲାଇୟାଗିଯା
ଅର୍ଥମ ଅଛରିର ଦିଗେର ଆଂଶିକ ଦଶ କରିବେ ଅନୁମତି ଦେନ
ପରେ ଐ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ମଙ୍କିକା ଦିଗକେ ଓ ନଷ୍ଟ କରେନ କାରଣ ଐ ଶାଶନ
ଦର୍ଶନ କରିଯା ଏହି ଜାତିରୀ ଏମତ କର୍ମ କଥନ କେହନା
କରେ ଆର ଅନ୍ୟ ଚାକେର ମଙ୍କିକା ଯଦି ଅପର ଚାକେ ଗମନ
କରିବେ ବାଞ୍ଚୁ କରିଯା ତଥା ଯାଇ ତବେ ଅୟମତଃ ଅଛରିରୀ
ତାହାର ଦିଗକେ ବାରଣ କରେ ଏବଂ ଐ ବାରଣ ନା ମାନିଯା

ସଦ୍ୟପି ତାହାରା ତଥାୟ ଗମନ କରେ ତବେ ଏ ଅହରିରା
ତାହାର ଦିଗକେ ବିନାଶ କରେ ଆର ଇତିହାସ ଗୁମ୍ଭେ ଶେଷା
ଆଛେ ଯେ ସମସ୍ତେଦ ନାମକ ଭୂପତି ପ୍ରହରୀ ଅବଶ୍ୟକିକା ଓ
ଦ୍ୱାର ଏବଂ ସିଂହାସନ ଏ ଦୃଷ୍ଟ୍ୟନୁମାରେ ତାବୁ କରିଯା
ଛିଲେନ ଏବଂ ଏ ନୃପତି କିଛୁକାଳ ପରେ ଅତିଶ୍ୟ ମାନ୍ୟ
ହଇଯାଛିଲେନ ହମାଯୁନଫାଲ ରାଜୀ ଇହା ଶୁବଣ କରିଯା
କୋମଳ ସ୍ଵଭାବ ପ୍ରୟୁକ୍ତ ଏ ଚାକ ଦର୍ଶନେଛୁକ ହଇରା ତଥାୟ
ଗମନ କରିଲେନ ଏବଂ ଏ ସ୍ଥାନେ ଦଣ୍ଡେକ କାଳ ଦଣ୍ଡାୟ
ମାନ ହଇଯା ତାହାର ଦିଗେର ଗମନୀ ଗମନ ଓ ସ୍ଵରହାରାଦି
ଦର୍ଶନ କରିଲେନ ଆର ଦେଖିଲେନ ଯେ କୃତକଣ୍ଠଲିଙ୍କ ମଙ୍କିକା
ପରମେଶ୍ୱରେର ଅନୁମତ୍ୟନୁମାରେ ଶୋଲେମାନ ନାମକ ଅହା
ଭୂପତିର ନ୍ୟାୟ ବାୟୁରାପ ଅଞ୍ଚାରୋହଣେ ଗମନ କରୁତ ପାରିବ
ସ୍ଥାନେ ଉପବିଷ୍ଟ ହଇଯାନ୍ତକ ଅବ୍ୟାଦି ଭୋଜନ କରିତେଛେନ
ଏବଂ କେହ ସ୍ଵଜ୍ଞାତି ଗଣେର ଲାଭାଲାଭେର ହିଂମାଓ
କରିତେଛେନ ନା ।

ମହେ ଜନାର ହସ୍ତ ଦୌରାଙ୍ଗ୍ୟତେ ଖର୍ବ ।

ମହେ ହଇଲେ ସ୍ଵଜ୍ଞି ନାହିଁ କରେ ଗର୍ବ ॥

ମହେ ଜନାର ମଦୀ ହୟ ଏହି ଜ୍ଞାନ ।

ଆପନାକେ ଜ୍ଞାନ କରେ କୁନ୍ଦେର ସମାନ ॥

ପରେ ରାଜୀ କହିଲେନ ହେ ଖୋଜେନ୍ତାରାୟ ଇହା
ବଡ଼ ଅଳ୍ପିତ୍ୟ, ଦେଖ ଦୁଃଖ ଦିବାର ଶକ୍ତି ଇହାରଦିଗେର
ଆଛେ ତଥାଚ ଇହାରାଓ କାହାକେ ଦୁଃଖ ଅନ୍ଦାନ କରେ
ନା, ଭୟ ଅନକ ବନ୍ତ ଇହାରଦିଗେର ଶରୀରେ ଅବିଟ ଆଛେ

ସଟେ, କିନ୍ତୁ ଇହାରୀ ମୁଶିଲଭା ଓ ଅନୁଗୃହ ବ୍ୟତିରେକେ ଦୁଷ୍ଟତ୍ତାଚରଣ କଥନ କରେନା କିନ୍ତୁ ମନୁଷ୍ୟେତେ ଇହାର ବିପାରୀତ୍ତାଚରଣ ତାବେ ଦେଖିତେଛି ତଥିଥା କତକ୍ଷଳି ଅନୁଷ୍ୟେରା ସ୍ଵଜାତୀୟ ହିଁମୀ ସର୍ବଦା କରିଯା ଥାକେନ କଥନ୍‌କୁ ଆଗେରୁ ହାନି କରଣ ବାଞ୍ଚାଓ କରେନ ।

ଦେଖଇ କାଳେର ଧର୍ମ, ମନୁଷ୍ୟ ନା ବୁଝେ ଅର୍ଥ,

ପରଙ୍ଗର ପ୍ରତ୍ୟେ ନା ହୟ ।

ସତତ ମନେର ଭ୍ରମେ, ଭ୍ରମକୁପ ପଥେ ଭ୍ରମେ,
ବ୍ୟକ୍ତିତେ ବ୍ୟକ୍ତିର କରେ ଭୟ ॥

ତଦନନ୍ତର ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେନ ଯେ ଇହାରୀ ସକଳେ ଏକ ସଭାବାନ୍ତିତ ହଇଯାଉ ଉତ୍ସନ୍ନ ହଇଯାଇଛେ, ଆର ମନୁଷ୍ୟେରୀ ଭିନ୍ନକୁ ସଭାବ ଯୁଦ୍ଧ ହଇଯା ଉନ୍ନବ ହଇଯାଇଛେ ଏକାରଣ ଇହାରଦିଗେର ଶରୀର ମଧ୍ୟ ଜ୍ଞାନକୁପ ଆଲୋକ ଓ ଅଜ୍ଞାନ କୁପ ଅନ୍ଧକାର ଏବଂ ଅନ୍ତଃକରଣେର ଉତ୍ସମତା ଓ ଅଧିମତା ମିଶ୍ରିତ ହଇଯାଇଛେ, ଆର ଆକାଶ ଓ ପୃଥିବୀର ଉପରସ୍ତ ଏବଂ ଈଶ୍ଵରେର ଦୂତେର ନ୍ୟାୟ ତପମ୍ୟାର ଫଳ ଭୋଗ କରିଭେଛେ, ଏ କାରଣ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଆଚରଣ ଭିନ୍ନକୁ ହଇଯାଇଛେ, (ସର୍ବେ ମନୁଜୀ ଭିମାଚାରୀ ଭବନ୍ତି) ଉପରେର ଲିଖନାନୁମାରେ ଏଇ ଶାନ୍ତିକେ ଯଥାର୍ଥ ବୋଧ ହଇଲ, ମନୁଷ୍ୟଗଣେର ଶରୀରେ ଈଶ୍ଵରେର ଦୂତେର ନ୍ୟାୟ ବୁଦ୍ଧି ଓ ନରକାଧିପତିର ଅଂଶ ଆହେ ଅର୍ଥାତ୍ ଭାଲୁ ମନ୍ଦ ଦୁଇ ଆହେ, ଯେ ବ୍ୟକ୍ତିରୀ ଏଇ ବୁଦ୍ଧନୁମାରେ କର୍ମ କରେ ତାହାରୀ ଧ୍ୟାନିଗେର ନ୍ୟାୟ

ମାନ) ହ୍ୟ ତତ୍ତ୍ଵ ଅମାଗଂ (ପୃଥିବ୍ୟାଂ ସାବନ୍ତି ଭୂତାନି ଯହା
ସୁଷ୍ଟାନି ଡେବୋଂ ମଧ୍ୟ ମାନବ। ଶୁଷ୍ଟୀଃ) ଆର ଯେ ବ୍ୟକ୍ତିରା
ଏ ନରକାଧିପତିର ବୁଦ୍ଧାନୁସାରେ କର୍ମ କରେ ତାହାରା ଅତି
ନୀଚେର ନ୍ୟାର ନିନ୍ଦିତ ହଇଯା ନରକେ ବନ୍ଦ ଥାକେ, ତତ୍ତ୍ଵ
ଅମାଗଂ (ସବସ୍ତୁତା ମାନବୀ ନରକେ ନିଯତଂ ବୁନ୍ଦି) ଆହା
କି ଉତ୍ତମ କହିଯାଛେ ।

ଦୂତେର ଭୂତେର ଅଂଶ ମନବେ ଆଜ୍ଞାଯ ।

ଭୂତ ଅଂଶ ଗେଲେ ଦୂତାପେନ୍ଦ୍ରା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହ୍ୟ ॥

ଆର ଅନେକ ମନୁଷୀ ଇନ୍ଦ୍ରିୟେର ବସତାପନ ହଇଯା
ମନ୍ଦ ଆଁଚରଣ ଦ୍ଵାରା ବିଦ୍ୟାତ ହଇତେହେଲ, ତଦ୍ୟଥ ଲୋଭ
ଓ କାମ ଓ ହିଂସା ଏବଂ ଦୌରାଜ୍ୟ ଓ କାଳ୍ପନିକତା ଓ ଆହୁ-
କ୍ଷାର ଓ ଅସମକ୍ଷ ବିନ୍ଦୁ କରଣ ଆର ମିଥ୍ୟା କଥନ ଇତ୍ୟାଦି ।

ଆଜ୍ଞାଯେ ନନ୍ଦର, ମାନବ ବିନ୍ଦୁର,

ମୀ ଜାନେ ଆପନ ଭୂତ୍ତ ।

ମନ୍ଦୁ କରେ ଜ୍ଞାନ, ଭାଲର ସମାନ,

ହଇଯା ସଂସାରେ ମନ୍ତ ॥

ବାଲିଷ ଘନୁଜ ସଦି ରଙ୍ଗୁ ମାଝେ ଯାଇ ।

ଧ୍ୟମର୍କପି ହ୍ୟେ ତାକେ ସତତ ଜୁଲାଇ ॥

ଅଦୌପେର ଅତି ସଦି କରଯେ ଗମନ ।

ନିର୍ବିନ କରଯେ ତାମ ହଇଯା ପବନ ।

ପରେ ରାଜୀ କହିଲେନ ତୁମି ଯେ ଏ ଅକାର ବ୍ୟାଥ୍ୟା ଓ
ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ପୂଜକେର ବିବରଣ ଅକାଶ କରିଲେ ଇହାତେ ମନୁଷ୍ୟ-
ଦିଗେର ଏହି ଉଚିତ ହ୍ୟ ଯେ ସକଳେ ପରମାନନ୍ଦ ନିଭିତ ହ୍ୟାନେ

ବାସ କରେନ ଆର ସଙ୍ଗତ୍ୟାଗ କରିଯା ସର୍ବଦା ତପସ୍ୟାଦି
ଦ୍ୱାରୀ ଆଜ୍ଞା ଶୁଦ୍ଧି କରେନ ଏହି ପ୍ରକାର ଛାଇଲେ ବ୍ୟକ୍ତି ମକଳ
ନିନ୍ଦିତାଚରଣ ଛାଇତେ ମୁକ୍ତ ଛାଇତେ ପାରେ ।

ଇହାତେ ଅନ୍ତର ହତେ ଯଦି ଶକ୍ତ ହୁ ।

ଛାଡ଼ିଯୁ ସଂସାର ମାଯା ଅନ୍ତରେତେ ରଞ୍ଜ ॥

ଆମି ଶୁନିଯାଛିଲାମ ଅନ୍ତଃକରଣେର ସହିତ ଯେ
ତପସ୍ୟା ମେ ଏକାକି ବ୍ୟକ୍ତିରେକେ ହୟ ନା କାରଣ ନିର୍ଜନ
ଥାନେ କୋନ ଉତ୍ସାହ ଛାଇତେ ପାରେ ନା, ଆର ଆମାର
ଅଦ୍ୟ ଯଥାର୍ଥ କୁପେ ବୋଧ ଛାଇଲ ଯେ ଜନ ସମୁଦ୍ରର ସଙ୍ଗ
ସର୍ପେର ଧିଷ ଛାଇତେ ଓ ଯନ୍ତକାରକ, ଇହାରଦିଗେର ସହିତ
ଯେ ଅଗ୍ରଯ କରୀ ମେ ମରଣ ଭଯ ଛାଇତେ ଓ ଅଧିକ ଭଯ
ଜନକ ହୟ, ଆର ଅନେକ ଜୀବି ଲୋକେରୀ ଗଞ୍ଜର ମଧ୍ୟେ
ଅଧିକ କାଳ ଦ୍ରେପଣ କରିଯାଛେନ, ତୋହାରଦିଗେର ଦୃଷ୍ଟି
ଏହି ଶ୍ରୋକେର ଉପର ଛିଲ ତଦ୍ୟଥା ।

ମନୁଜ ଛାଇଲେ ସୁମ୍ବୀ, ଇଚ୍ଛା କରେ ନିରବଧି,

ଥାକିତେ ଗଞ୍ଜର ମଧ୍ୟବ୍ରାନ୍ତି ।

ତୋହାର କାରଣ ଶୁନ, କହି ଆମି ପୁନଃ୨,
•

ତୁଣ୍ଠି ହୟ ମନେର ନିର୍ଜନେ ॥

ମନୁଜ ତିମିରାପେଙ୍କା ଭାଲ କୃପଧ୍ୱାନ୍ତ ।

ତୋହାର ମୈଧ୍ୟତେ ସଦ୍ବୀ ମନ ରହେ ଶାନ୍ତ ॥

ଏ କାରଣେ ଶୁବୁଦ୍ଧି ଚିନ୍ତିଯୀ ନିଜ ମନେ ।

ସଙ୍ଗ ତ୍ୟଜି ପଲାଯନ କରେନ କାନନେ ॥

ତପସ୍ୟା ଅର୍ଥଚ ସିଦ୍ଧ ଏମନ ଯେ ମକଳ ବ୍ୟକ୍ତି ତୋହାର

৪২ ষ্টেচামুসারে নিজ্জন স্থানে গমন করেন্ন, মনুষ্যেরা
ইহা দর্শন করিব। কি অকারে নিন্দিত পথগামী হরেন্ন;

আকাশ যদৃপি ঘূর্ণ বায়ুকৃপ ধরে ।

অবনী মণ্ডল সব অনুষ্ঠণ করে ॥

তথাপি না পারে মোর জানিতে বসতি,

এই কপ স্থানে মোর সদা হয় মতি ॥

পরে মন্ত্রী কহিলেন আপনকার মুখ নির্গত যে
ঢাক্ক সে দৈববাণীর ন্যায় অতএব আপনি যাহা
কহিলেন সে উত্তম এবং যথার্থ, কেননা মনুষ্য সঙ্গ
সর্বদা মনের উদ্বেগ জন্মায়, আর নিজ্জন সতত মনকে
চিন্তা রাখিত করে, ইহা বিজ্ঞ ব্যক্তিরা কহিয়াছেন ।

সত্তা যথে যেই জন না করে গমন ।

না জানে সে জন দিবা রাত্রি বিবরণ ॥

যত জগৎ পুরুষ রাহে কলিকা যথেতে ।

আপন ষ্টেচায় থাকে উত্তম কপেতে ।

সেই পুরুষ সত্তা কথে করিলে গমন ।

লোক হস্তে হয় তার অলৌক বরণ ॥

কিন্তু কোন২ লোক নিজ্জনাপেক্ষা সঙ্গকে উত্তম করিব।
কহিয়াছে, অতএব একাকী থাকা অপেক্ষা উত্তম সম-
ভিব্যাহারে থাকা উত্তম, যখন সৈয়ত্র সঙ্গ হয় তখন
তাহা হইতে নিজ্জন ভাল নহে ।

বন্ধু সঙ্গ হইলে বিরল ভাল নয় ।

সামান্য মনুজ সঙ্গ হতে ভাল হয় ।

ଶୀ ତ ପିବାରଣ ଦସ୍ତ୍ର ଶୀତେ ଭାଲ ହୟ ।

ଶୀତକାଳ ବିନା ତାହା ଉମେଇ ଭାଲ ନେଯ ॥

ଉତ୍ତମ ସଙ୍ଗ ହଇତେ ବିଦ୍ୟା ଓ ନାନା ଶୁଣ ଆପ୍ତ ହେୟ ।
ଶାର ଆର ମହେ ଓ ପଞ୍ଚିତଗଣେର ମହି ତ ମୈତ୍ରତା ହୟ ।

କଥନ ନା ଛାଡ଼ ତୁମି ସଙ୍ଗେର ଦେଲ ।

ଏକାକୀ ଥାକିଲେ ବ୍ୟକ୍ତି ହୟ ମେ ଚଞ୍ଚଳ ॥

ଖରି ବାକ୍ୟାନୁମାରେ ଏହି ବୋଥ ହଇଲ ଯେ (ଗୋର୍ହସ୍ତାଶୁମଃ
ବିହାର ସନ୍ଧାମ ଧର୍ମୋ ନବିଧେୟଃ) ସଙ୍ଗେର ଯେ ଲଭ୍ୟ ମେ
ନିର୍ଜନେର ଲଭ୍ୟ ହଟିତେ ଅଧିକ ମନୁଷ୍ୟେର ଅଜ୍ଞାତିଯ
ସଙ୍ଗତ୍ୟାଗ କରିଯାନ୍ତୀଯ ଇଚ୍ଛାନୁମାରେ ବିରଳ ହୁଲ ବାସି
ହେୟ । କି ଅକାରେ ହଇତେ ପାରେ, କାରଣ ପରମେଶ୍ୱର ମନୁ-
ସଂଦିଗ୍ଧକେ ପ୍ରତ୍ୟାଶାର ଆଧାର କରିଯାଇଛେ, ଆର ପରମାର
ସକଳେଇ ସକଳେର ପ୍ରତ୍ୟାଶାପନ ହଟିଯାଇଛେ ଯେ ହେତୁକ
ଇହଁରା ମନ୍ଦନିକ୍ରମ୍ବ୍ସୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଦଳକେ ଚାହେନ ଇହାର ନାମ
ତମଦୋନ ଅର୍ଥାତ୍ ପରମାର ମହାଯ କାରଣ, ଟହଁର ଦିଗେର
ଜୀବନ ବିନା ମହାର ବ୍ୟାତିରେକେ ରଙ୍ଗପାଇଁ ନା, ତାହାର
ନିଦଶନ ଯଦି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଆପନ ବସତି ସ୍ଥାନ ଓ ପରି
ଚନ୍ଦ ଏବଂ ଆହାର ଅବ୍ୟ ଏହି ସକଳ ଅନ୍ତ୍ରତ କରିତେ ହୟ
ତବେ ଅର୍ଥମ ସୃତମର ଓ କମ୍ଯାକାରେର ଅନ୍ତାଦି ଆବଶ୍ୟକ କରେ
ଏବଂ ଆହାର ବ୍ୟାତିରେକେ ତେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଜୀବନ ଧାରଣ
ହଇତେ ପାରେ ନା, ତବେ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ହଟିତେ ତାବେ କି
ପ୍ରକାରେ ନିଷପନ ହଇତେ ପାରେ, ଇହାତେ ପରମାର ମହାମୋର
ଆବଶ୍ୟକତା ହେବେ ମନୁଷ୍ୟଦିଗେର ଏହି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଯେ ଏକ

ব্যক্তি আৱ অতিপালন ঘোগ্যে পায়াতি কৰ্য আৱ জ
কে অদান কৱিলে পৱন্ধুৱ সকলেৱ কৰ্য পৱিবত্তে কাহ্য
সিক হইতে পাবে আৱ এই কথা দ্বাৰা বোধ হইল
যে মনুষ্য সকলেই সহায়েৱ প্ৰত্যাশাপন আছেন
অতএব দল ব্যতিৱেকে সহায়তা নিঃসন্দেহ হওয়া দুৰ্কল,
অৰ্থাৎ সুতৰাং সঙ্গ ত্যাগ কৱিয়া একাকী বাস কৱা
অতিকঠিন হয় (বছনাং ষট্ট্ৰিক্যতা সা পৱমেষ্টৱস) নু
কঞ্চাত্তৎ) এই কথৰ উপৱ শক্তে আছে ।

দলেৱ অঞ্চল ধৰি কাৰ্য কৱ সব ।

একাকী কৱিলে কৰ্য সদা পৱাভুব ॥

পৱন্ধু রাজা কহিলেন যে তুমি যে সকল কহিলে
ইহা উভয় ও যথার্থ কিন্তু আমাৰ অনুঃকৱণে এই অ-
তীতি হয় যে ইহাঁৰা দলবন্ধু হইতে প্ৰত্যাশাপন
আছেন বটে, কিন্তু ইহা তথ্য যে ইহাঁৰদিগেৱ পথেৱ
স্বাতন্ত্ৰ্য দ্বাৰা যুক্ত সন্তুবনা হইতে পাবে কাৱণ কেহ
বলবান ও কেহ ধনবান এবং কেহ মানী আৱ কেহ
বা লোভী বল ও ঔষ্ণ্যে তে যাঁহাৰা বৰ্দ্ধিমুক্ত হইয়া-
ছেন তাঁহাৰদিগেৱ মানস এই যে দৌৱাঅ্য ও অতা-
ৱণা কৱেন আৱ এই বৰ সন্তুব হয় যে এবত্তুত অতা-
ৱকেৱা অনেক মনুষ্যকে স্বাধীন কৱেন এবং লোভি-
দিগেৱ মানস এই হয় যে অনেক ব্যক্তিৱ লভ্য আপন
হস্তগত কৱেন এই সকল যুক্তেৱ কাৱণ হইয়া ইহাতে
পশ্চাত্য যথেষ্ট মন্দ হয় ।

କଳହେ ଗ୍ରମ ହୟ ଜୁଲିତ ଏମନ ।

• ଯାହାର ଉତ୍ତାପେ ଦହେ ସକଳ ଭୁବନ ॥

ଅପିଚ ସତ୍ତ୍ଵୀ କହିଲେନ ହେ ମହାରାଜ ଆପଣି ବୁଦ୍ଧିର
ଆଧାର ହଇଇବାଛେନ ଏଇ ସକଳ କଳହ ନିବାରଣେର କାରଣ
এକ ଉପାୟ ନିଷ୍ଠିତ ହଇଇବାଛେ ସକଳେଇ ଆପଣଙ୍କ ସଥାର୍ଥ
ବିଷୟେ ଧୈର୍ଯ୍ୟବଳୟନ କରିଯା ଅନେକର ସଥାର୍ଥ ହାନିତେ
ନିବୃତ୍ତ ହଇଇବାଛେ ଏ ଉପାୟର ନାମ ମେଯାମ୍ବ ହୟେନ
ଅର୍ଥାତ୍ ମୟୁଚିତ ଫଳ ଇହାର ଭାବ ବିଚାରେ ବ୍ୟବସ୍ଥାର
ଉପରେ ଆଛେ କିନ୍ତୁ ଇହାର ମଧ୍ୟମେର ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି କରା
উଚିତ ସର୍ବାସାମପ୍ନୀ ମଧ୍ୟମାବଦ୍ୟୁ ଗରୀଯମୀ ଏଇ ଶାନ୍ତ୍ରାନ୍ତୁ-
ସାରେ ଅଧିନିତାର ନୀଚବ୍ରତ ପ୍ରକାଶ ଆଛେ ଯେମନ କହିଯା-
ଛେନ ।

ଉତ୍ତମାଧ୍ୟମେର ମଧ୍ୟେ ମଧ୍ୟମ ଏମନ ।

ଦିନକରେ ଉଡ଼ଗଣେ ପ୍ରଭେଦ ଯେମନ ॥

ଏଇ ପ୍ରମାଣନ୍ତ୍ରାରେ ମଧ୍ୟମୋପାଦେୟ ।

ଏହି ହେତୁ ସର୍ବ କର୍ମେ ମଧ୍ୟମ ଯେ ଶ୍ରେୟ ॥

ଅପରଞ୍ଚ ରାଜୀ କହିଲେନ୍ ଯେ ସକଳେର ମଧ୍ୟମ କି
କପେ ଜ୍ଞାନିତେ ପାରା ବାଯ ପରେ ମତ୍ତ୍ଵୀ ଉତ୍ତର କରିଲେନ,
ଇହାର ନିଶ୍ଚଯ କାରକ ଉତ୍ତମ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ଆଛେ ସର୍ବେ ପର-
ମେଶ୍ୱରେଣ ଆଶ୍ରମ ସହାରାଃ ମେହି ବ୍ୟକ୍ତି ପରମେଶ୍ୱରେର ପ୍ରେ-
ରିତ ତୀହାର ବୁଦ୍ଧି ଓ ସୂରୀତି ଦ୍ୱାରା ତାହାକେ ସକଳେ
ନାମୁମ ଆକବର କହେନ ଅର୍ଥାତ୍ ପରମେଶ୍ୱରେର ତତ୍ତ୍ଵଜ୍ଞ ଏବଂ
ପଣ୍ଡିତେବୋ ତୀହାକେ ଖୁବି କରିଯା କହେନ ଆର ତୀହାର

নিষেধ ও বিধি দ্বারা ব্যক্তিদিগেরও ঐচ্ছিক পারত্ৰিকেৰ অঙ্গল হইবে, এ খবি ব্যবস্থাসকলেৱ অকাশক হইয়াছেন আৱ তিনি যখন পৱলোক গমনেছক হয়েন তখন তৎ কৃত্তক অকাশিত ধৰ্ম কৰ্ম সকল ব্যবস্থাৰ দ্বাৰা স্থিৰ রাখা আবশ্যিক হয়, কাৰণ অনেক মনুষ্য আৱ কুশলানভিজ্ঞ ও ইন্দ্ৰিয়ৰ বসতাপন আছেন অতএব মনুষ্যদিগেৰ মধ্যে এই সকল ব্যবস্থাৰ রক্ষাৰ কাৰণ এক ধাৰ্মিক রাজাৰ অত্যাৰিক্ত হয় কাৰণ তিনি যদি এই খবিৰ নিষেধানুসারে ব্যক্তিদিগকে ফল অদান কৱেন তবে এই শাস্ত্ৰ প্ৰধান্যকপে সুস্থিৰ হইয়া থাকে।

এক অঙ্গুৱীতে দেখ উভয় অস্তুৱ।

একত্ৰে যাদৃশ তাৱী শোভে নিৱস্তুৱ ॥

তাৰুশ শোভয়ে সদা খৰিত্ব রাজত্ব ।

বুদ্ধিৰ নিকটে তাৱী পাইয়া অহত্ব ॥

আৱ এই কথাৰ অতি কহিয়াছেন।

শাস্ত্ৰেৰ অবল হয় যদি রয় দেশ ।

শাস্ত্ৰ নাহি যথা কৱি সে দেশেতে দ্বেষ ॥

অনস্তুৱ রাজা কহিলেন ' এই খবিৰ পৱলোকাস্তুৱ মনুজ গণেৱ মধ্যে যিনি রাজা হইবেন তঁহাৰ কি বীতি অপেক্ষা কৱে আৱ রাজ্যেৰ শাসন ও ধৰ্মেৰ রক্ষা কি অকাৱে হইতে পাৱে, পাৱে মন্ত্ৰী উত্তৰ কহিলেন যে এই রাজাৰ রাজনীতি অভিজ্ঞ হওয়া উচিত হয় নতুব। তঁহাৰ রাজ্য রক্ষা হওয়া ও ঐশ্বৰ্য থাকা দুৰহ হয়।

ବିଚାର ଥିଲେ ରାଜ୍ୟ ହୁଯ ଯେ ଅଟଳ ।

ବିଚାରେ ଜାନନ୍ତ ତବ ରାଜସ୍ତନ୍ ଅଚଳ ॥

ଆର ଅମ୍ବାତ୍ୟ ଗଣେର ସଥା ଯୋଗ୍ୟ ସମାନ ଜୀବିତ ହୁଏନ
ଓ ତମଧ୍ୟ କାହାକେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କରଗ ଓ କାହାର ସହିତ ସହବାସ
କରଗ ଓ କାହାକେ ଅପକୂଳ କରଗ ଏବଂ କାହାର ସହିତ
ଅଗ୍ରନ୍ଧିବିରହ କ୍ରିରଗ ଉଚିତ କେନମା ନୃପ ପରିବାରେ ସକଳେ
ଦେଶାଧିପତିର ଐହିକ ପାରତ୍ରିକେର ମଙ୍ଗଲାକାଙ୍କ୍ଷୀ ହେଯେନ
ନା ଏବଂ ଅନେକେଇ ଆଜ୍ଞାନାର୍ଥେ ସ୍ଵଚେଷ୍ଟ ହେଯେନ ।

କ୍ଷୁତିବାଦୀ ଗଣ ଯଦି ହୁଯ ଅତିପତ୍ର ।

ସର୍ଥାର୍ଥ୍ କୁଶଲାକାଙ୍କ୍ଷୀ ହନ ଅବସନ୍ନ ॥

ଏଇ କ୍ଷୁତି ପାଠକେରା କେବଳ ସ୍ଵିଯୋପକାରୀର୍ଥେ ସ୍ଵଚେଷ୍ଟିତ
ହେଯେନ ହଁ, ଏଗତ ସତ୍ତବ ଛଇଟେ ପାରେ ଯେ ଐ ଆଜ୍ଞାନାରି
ବ୍ୟକ୍ତିରା ଐ ମଙ୍ଗଲାକାଙ୍କ୍ଷୀ ଦିଗେର ହିଂସା କରେ ସଦ୍ୟପି
ଭୂପତି ବୁଦ୍ଧି କପ ଭୂବନ ଛଇଟେ ମୁକ୍ତ ହେଯେନ ଆର ଆଜ୍ଞା-
ନ୍ତରି ଦିଗେର ବାକ୍ୟ ଶୁବନ ପୂର୍ବକ ବିଶେଷାନୁମନ୍ତନାନ ନା
କରେନ ତବେ ତାହାତେ ନାନା ପ୍ରକାର ଅନ୍ଦରୁହୁଯ ।

ଲୋଭି ଜନ ବାକ୍ୟ କବୁ ନା କର ଶୁବନ ।

ହିଂସାକପ ବ୍ୟାଧିତେ ପାଦିତ ମେହିଜନ ॥

ଦଶ ମାତ୍ରେ ଶମଗୁ ପୃଥିବୀ କରେ ନଷ୍ଟ ।

ବିନା ଅପରାଦେ ସଦୀ ନରେ ଦେଯ କଷ୍ଟ ॥

କିନ୍ତୁ ସ୍ଵ ଅକାଶାନୁଃକରଗ ଓ ବୁଦ୍ଧିମାନ ଯେ ପୃଥିବୀପତି
ତିନି ଯଦି ସ୍ଵିଯାନୁମନ୍ତନାନ ଦ୍ୱାରା ଅଜାଲୋକେର ମିଥ୍ୟାକପ
ଅନ୍ତକାରକେ ସତ୍ୟ କପ ଆଲୋକ ଦ୍ୱାରା ବିନାଶ କରେନ

তবে তাঁহার রাজত্বের মূল কথন বিনাশকে প্রাপ্ত হয়
না এবং লোকান্তরেও তাঁহার দঙ্গল হয়।

এক দিন মাত্র যদি করয়ে বিচার ।

পরত কালের ঘর করে পরিষ্কার ॥

বিচার করণ বাদশাহের উচিত ।

বিচার করিলে হয় সর্বজন হিত ॥

প্রজাগমে রাজা যদি নাহি দেন ক্লেশ ।

তাঁহার ঐশ্বর্য তবে নাহি হয় শেষ ॥

আর যে রাজা বিজ্ঞ লোকের সদৃপদেশে ব্যবস্থার
গুহণ পূরঃসর বুদ্ধানুসারে ব্যবস্থা দ্বারা কর্য করেন তবে
তাঁহার রাজ্য সর্বদা সুশাসিত থাকে ও প্রজা লোকের।
ও সুখে কালজ্ঞেপণ করে, যেমন ছিন্দুনানীয় রায়
আজগ্ন্দাবিশিলিম আপন রাজ্যের ভার বিজ্ঞবেদ
পায় নামক ব্রাহ্মণের ব্যবস্থার উপর রাখিয়াছিলেন
এবং রাজনীতি সমূহ ঐ ব্যক্তি ঘার জাত হইয়।
মেছানুসারে ব্রহ্মকালজ্ঞেপণ করিয়াছিলেন আর তিনি
পরলোকগামী হইলেও অদ্যাপি তাঁহার যশ ও কৌর্তি
পৃথিবীতে ঘোমণা হইতেছে ।

দেখিলাম বিস্তর করিয়া আনেষণ ।

পৃথিবীর ফল হয় এশোকপ ধন ॥

অপরাধ ছয়ানুকূল রাজা যখন দাবিশিলীম ও
বেদপায় ব্রাহ্মণের নাম শুবণ করিলেন তখন প্রভাত
সময়ের মন্দির বায়ু দ্বারা পুষ্প কলিকা সকল যাদশা

ପ୍ରମେଷ୍ଟାଟିତ ହୁଣ୍ଡିନି ଭାଦ୍ରି ପୁଫୁଲ ଚିତ୍ତ ହଇଯା କହି-
ଲେନ୍‌ଯେ ହେଥୋଜେନ୍ତାରାୟ ଅନେକ ଦିବନ୍‌ପାର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି-
ଉଭୟର ଇତିହାସ ଶୁବନେ ଆମାର ନିର୍ଭାସ ମାନସ ଆଛେ
ଆର ଏହି ବେଦପାର୍ଯ୍ୟ ବ୍ରାଜନେର ସହିତ କଥୋପ କଥନ ଓ
ସାଙ୍ଗାଂକ କରଗେଛା ଆମାର ହୃଦୟେ ସର୍ବଦୀ ଦେବପ୍ରୟମାନ
ହଇଯା ରହିଯାଛେ ।

ମନ୍ତ୍ରମୂଳର ମାନସ ଅଶୋଷ ।

ଦେଖିବ ତୋନାର ଆମି ମସ୍ତକେର କେଶ ॥

ଏହି ଉଭୟର ବିବରଣ ଆମି ଯତ ଅନୁମନ୍ତାନ କରିଲାମ
ତାହାର ନମ୍ବୟ କିଞ୍ଚିତ୍ ଓ ଜାନିତେ ପାରିଲାମ ନା ।

ଏହି ଇତିହାସ ଚିହ୍ନ ନା ଦେଖି କୋଥାର ।

ଏହା ନା ଜୀବନ୍ଦେ କିମ୍ବା ମୋରେ ନା ଜୁଗାର ॥

ଆମି ଇହାରଦିଗେର ନାମ ଶୁବନେର କାରଣ ସର୍ବଦୀ ଜୀବନ
କପ କଗକେ ଖୁଲିଯା ରାଖିଯାଛିଲାମ ଆର ଏହାର ଦିଗକେ
ଦର୍ଶନ କରିବାର ନିର୍ମିତ ଅପେକ୍ଷାକ୍ରମ ଚହୁକେ ଉଚ୍ଚାଲନ
କରିଯା ରାଖିଯାଛିଲାମ ।

ଶଦେର ଉପର ମଦୀ ରେଥେ ଛି ଶୁବଗ ।

ତୁ କୁକୁର ତାର ବାକ୍ୟ ନା କରି ଶୁବଗ ॥

ନିଯତ ନିମ୍ନେ ଛିନ ସୁଗଲ ନୟନ ।

ତଥାଚ ନାହ୍ୟ ତାର ଛାଯା ଦରଶନ ॥

କିନ୍ତୁ ଆମି ଜୀତ ହଇଲାମ ଯେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଇହାର ଦିଗେର
ବିବରଣ ଅବଗତ ଆଚେନ ଏକାରଣ ଆମି ପରମେଶ୍ୱରେର
ବିନ୍ଦୁର ପୁଣ୍ସା କରିଲାମ ଆର କହିତେଛି ।

মানস হইল পূর্ণ এতদিন পরে ।

পুর্ণৰ্নী করিল পূর্ণ পরম ঈশ্বরে ॥

পরে রাজা কহিলেন সে আমি পুত্রাশাপন্ন আছি
অতএব তুমি ইহার দিগের বিবরণ আমাকে শীঘ্ৰভাত
কৱা ও ইহা আমাকে ভাত কৱাইলে তুমি আমাৰ খণ
হইতে মুক্ত হইবে এবং ঐ সকল হিতোপদেশ আমি
শুবণ কৱিলে পুজ্ঞা গণেৰ অনেক লভ্য হইবেক আৱ
যে বাক্য এমন যে যাহা কহিলে খণ হইতে মুক্ত
হওয়া যায় ও শুবণ দ্বাৰা আপামৰ সাধাৰণ সকলেৰি
বিশেষোপকাৰ হয় সে কথা অতি উত্তম হচ্ছে পারে ।

বোন্দা যেই জন হয় তাহার মানস ।

স্বভাবে উজ্জ্বল রহে রজনী দিবস ॥

বুদ্ধিৰ গঞ্জেৰ মেই হইয়া কুলুপ ।

পুকাশ পাইছে সদা শুন ওহে ভূপ ॥

খুলিয়া গঞ্জেৰ দ্বাৰ কৱছ গৃহণ ।

আনহ অশ্চয়ে যত দিব৷ ২ ধন ॥

কৱছ পৱীক্ষা তাৰ কহি উপদেশ ।

তবেত জানিবে সবে তাহার বিশেষ ॥

রাজগণে এই রীতি আচৰিতে হয় ।

যাহাতে রাজ্যৰ পুজ্ঞা অতি সুখে রয় ॥

ରାୟଦାବଶିଲିମ ଓ ବେଦପାଯ ବ୍ରାହ୍ମଗେର
ଇତିହାସାରମ୍ଭ ।

ଖଜୁ ପରାମର୍ଶକାରୁକ ଓ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳାନ୍ତଃକରଣ ବିଶିଷ୍ଟ ମନ୍ତ୍ରୀ
କଥନ ବଦନ ବ୍ୟାଧାନ କରତ ମିଷ୍ଟ ବାକ୍ୟ କଥନ ପୂର୍ବକ
କହିତେ ଲାଗିଲେନ ।

ମଙ୍ଗଳ ଦାୟକ ଭୂପ ତୋମାର ଚରଣ ।

ରୂପ ହେରେ ଶ୍ରୁତଗୁହ ପାଯ ଗୁରୁଗଣ ॥

ବିଜ୍ଞ ଓ ବିଦ୍ଵାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତିଦିଗେର ହଇତେ ଆମି ଶ୍ରନ୍ନିଯାଛି
ଯେ ସର୍ବଦେଶାପେକ୍ଷା ମୁଶ୍ରମା ବିଶିଷ୍ଟ ଯେ ହିନ୍ଦୁମୁହାନ
ତୋହାର ଏକ ଅନ୍ଦେଶେ ଅକ୍ଷର ରାଜ୍ୟ ଛିଲେନ ତୋହାର ଭାଗ୍ୟ
ଅମ୍ବନ ଓ ଦିବସ ସକଳ ଲଭ୍ୟଦାୟକ ଛିଲ ଏବଂ ତୋହାର
ବୁଦ୍ଧିର ତୀର୍ମତୀ ଏକପ ଛିଲ ଯେ ତୋହାରେ ପୃଥିବୀର
ଉଦ୍ବେଗ ଶାନ୍ତି ଓ ଅଜାଲୋକେର ସୁଖ ଆର ଦୁଷ୍ଟେର ଦମନ
ଅନାୟାସେ ହଇତ ଆର ତୋହାର ମିଂହାମନ ନିଷେଧ ବିଧି
ବିଶିଷ୍ଟ ବିଚାରକପ ଅଲକ୍ଷାର ଦ୍ୱାରା ସୁଶୋଭିତ ଛିଲ,
ଦୌରାତ୍ମ୍ୟ ଓ ଅବିଚାରେର ଯେ ଅଳା ତୋହା ତିନି ପୃଥିବୀତେ
ସର୍ବଣ କରିଯାଛିଲେବ ଏବଂ ପ୍ରାରିତୋଷିକ ରୂପ ଆଦ-
ଶେତେ ବିଜ୍ଞାରକପ ସୁଖ ମେଦନୀୟ ତାବେ ବ୍ୟକ୍ତିକେ ଦର୍ଶନ
କରାଇଯାଛିଲେନ ।

ବିଚାର କିରିଗେ ପୃଥ୍ବୀ କରିଲ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ।

ଜାନହ ସକଳେ ଏହି ବିଚାରେର ଫଳ ॥

ସଥାର୍ଥ ଜାନହ ଏହି ଧର୍ମ ବିଚାରେର ।

ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ହୟ ସକଳ ରାଜ୍ୟର ॥

আৱ এই রাজা রায়দাবশিলিম নামে বিশ্বাত
ছিলেন, হিন্দিভাষায় এই নামের অর্থ মহারাজ ইই
রাজা অতিশয় বিজ্ঞার দ্বাৰা সাহসুৰ যে ফাল
তাহাকে আকাশুৰ অট্টালিকাৰ কজ্জৰা বাতিৱেকে
স্থানান্তরে নিঃক্ষেপ কৱিতেন ন। আৱ মুহূৰ্তাৰ প্ৰযুক্ত
কুৰ্ম কৰ্মে দৃষ্টি কৱিতেন ন। এবং ইছাঁৰ সৈন্যমধো
দশ সহস্ৰ মন্ত্ৰ কুঞ্জুৰ ছিল, তাহাতে সৈন্যেৰ সংখ্যা
কি কছিব, আৱ ধনাগাৰ অপৱিমিত থনে পূৰ্ণ ছিল।

অবনিতে যত ভূপ নানা রত্ন ধৰে ।

তদপেক্ষা বহু ধন আপনাৰ ধৰে ॥

ইনি এতজ্ঞপ প্ৰতাপ শালী ভূপাল হইয়াও প্ৰজা-
গণেৰ প্ৰতি মনোযোগ কৱিয়া আমোদকে আপনি
জিজ্ঞাসা কৱিতেন ।

পুজাৰে কুকুৰা কৰ ওহে কুপাকুৰ ।

তাহা হইতে তুলনাক কুন্দুৰ কৰ ॥

রাজ্যেৰ চতুৰ্মীমাকে পুত্ৰিফল পুদান দ্বাৰা সুশা-
মিত কৱণ পূৰ্বক নিষ্কৃক্ষণ কৱিয়া পুত্ৰহ আমোদেৱ
সভাতে কাল বশতঃ মনোবাঞ্ছি পূৰ্ণ কৱিতে৬, আৱ ঐ
রাজাৰ সভাতে সৰ্বদা বিজ্ঞ সমভিব্যাহাৰিবা ও পশ্চিত
গণেৰা উপন্থিত থাকিয়। উত্তম ২ কথা ও সচ্চৱিত্বেৰ
এবং দানেৱ পুশংসা কৱত ঐ সভাকে উজ্জুল কৱিতে৬
এক দিবস ঐ রাজা জন্ম অৰ্থাৎ আমোদ সভাতে
বনিয়াছিলেন ।

ଏମତ କରିଲ ସତ୍ତା କରିଯା ବିସ୍ତାର ।

• ସାହାତେ ଆଛାଯେ ଥୋଳା ଆମୋଦେର ଦ୍ୱାର ॥

ପାରେ ସଂଗୌଡ଼ାଦିର ଆସ୍ଵାଦନ ଗୁରୁତବ ବୁଦ୍ଧି ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଇତିହାସ ଶୁବଗ କରିଯା ଚନ୍ଦ୍ରର ନୟାଯ ମୁଖଲାବନ୍ୟ ବିଶିଷ୍ଟ ରମଣୀ ଦିଗକୁ ଦର୍ଶନ କରତ ନିଆଜନ୍ୟ ସୁଖବୋଧ କରିଛେକୁ ଛାଇଲେନ ଏବଂ ବିଜ୍ଞ ସମଭିବ୍ୟାହାରି ଓ ପାଞ୍ଜିତ ବଗକେ ମନ୍ତ୍ରରିତ ଓ ଅଶ୍ଵମାର ଉତ୍ତରତା ବିସ୍ତାର କପେ ଜିଜ୍ଞାସା କରିଯା ତୁମ୍ହାରଦିଗେର ବାକ୍ୟ ସ୍ଵରୂପ ରାଜ ଭୂଷଣ ଯୋଗ୍ୟ ମୁକ୍ତାଦ୍ୱାରା ଜ୍ଞାନରୂପ କରିବେ ଭୂଷିତ କରିଯା ଛାଇଲେନ ।

ଜ୍ଞାନରୂପ ବାକ୍ୟ ଯଦି ମନ୍ଦିର ମୁକ୍ତାର ।

ତବେ ମେ ଉଚିତ ରାଖୁ କରେତୁ ରାଜାର ॥

ଅମ୍ବତ୍ର ତୁମ୍ହାର ଉତ୍ତର ଓ ମନ୍ତ୍ରରିତ୍ରେର ଅଶ୍ଵମା କରିବେଛିଲେନ ଇତୋମଧ୍ୟ ତମଧ୍ୟରୁ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ଦାନେର ଅଶ୍ଵମା କରିବେ ଲାଗିଲେନ ଇହାତେ ମନ୍ତ୍ରକୁ ମନ୍ତ୍ରକୁ ଛାଇଲେନ ଏବଂ କହିଲେନ ଯେ ଯତ ଅଶ୍ଵମା ଆଛେ ତାହାର ମଧ୍ୟ ଦାନେର ଯେ ଅଶ୍ଵମା ମେ ଉତ୍ତର୍, କାରଣ ଆରେଣ୍ଟ ଅର୍ଥାତ୍ ସେକନ୍ଦର ନାମକ ବାହୁଶାହେର ଅଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଛାଇତେ ଏହି ଅନୁବାଦ ବାଦ ହଇଯାଛେ ଯେ ପରମେଶ୍ୱରେର ଯାବୃତ୍ ଅଶ୍ଵମା ଆଛେ ତାହାର ମଧ୍ୟ ଅଧାନ ସୁଧ୍ୟାତି ଏହି ଯେ ତୁମ୍ହାକେ ଦାନ୍ତା ବଲା ଯାଇ କେନନା ତୁମ୍ହାର ଦାନ ତାବୃତ୍ ପୂର୍ବିବୀନ୍ତ୍ର ଜୀବେର ଶରୀରେ ଅବିଷ୍ଟ ହଇଯାଛେ, ଆର ମୁଶଳ-ମାନ ଦିଗେର ଖୟି କହିଯାଛେନ ଯେ ସ୍ଵର୍ଗେର କୁତୁମର ଅର୍ଥାତ୍ ଅୁତ୍ତନଦୀ ତତ୍ତ୍ଵିରେତେ ଦାନରୂପ ଏକ ବୃକ୍ଷ ଆଛେ ଦାତା ବୃକ୍ଷେନ୍ତି ନାକେ ଅନ୍ତି ।

সর্বশক্তি মধ্যে দান শক্তি শ্রেষ্ঠ হয়'।

ধনাশা ভজিলে দৃঢ় ভজির উদয় ॥

চলিত গঞ্জের চিহ্ন যদি জিজ্ঞাসহ ।

অঙ্কণ তাহার জান দান অহরহ ॥

পরে রায় এই ব্যবস্থা জ্ঞাত হইয়া দান বিষয়ে উৎসাহ
পুরঃসর আজ্ঞা করিলেন, অনুজ্ঞা মাত্রেই তদধ্যক্ষের;
বহুরত্ন বিশিষ্ট ধনাগারের ঘুর খুলিলেন আর ততস্ত
চোট বড় দীন দৃঃখি দিগকে দানের ধূমি জ্ঞাত করা-
ইলেন, পরে দান দ্বারা তাহার দিগকে পরম্পর প্রত্যাশ
পূর্ণ করিয়া সন্তুষ্ট করিলেন ।

চন্তুরূপ যে হইতে ধন বরিয়িল ।

তাহাতে পৃথুন্তে দেখ পয়াড় চলিল ॥

পুন তাহে শুন সবে এই সে করিল ।

পৃথু হতে আশা কপ অঙ্কর মুছিল ॥

পরন্তু সমস্ত দিবস সে পর্যন্ত সূর্য কিরণের ন্যায় দান
করিলেন যে পর্যন্ত সীমোরগ্জরবী বাজু অর্থাৎ সূর্য
অস্তাচল গামী হইলেন, আর রাত্রি কপ যে কাক সে
যে পর্যন্ত স্বীয় মূর্তি ও পক্ষ দ্বারা পথিবীকে, আচ্ছা-
দিত করিল ।

দিবসের মূর্তি আচ্ছাদনে আচ্ছাদিল ।

* তৎপরে রজনি আর মূর্তি প্রকাশিল ॥

যোগিকপ ধরি সূর্য বিরলে বসিল ।

আকাশ তারার মালা জপিতে লাগিল ॥

ପରେ ରାଜୀ ସୁଧେର ଉପଧାନେ ମୁକ୍ତକାର୍ଯ୍ୟ କରଣେ ନି-
ଆକ୍ରମୀ ଦୈନ୍ୟ କର୍ତ୍ତକ ତ୍ବାର ମୁକ୍ତକର୍ମ ମାଠ ଆକ୍ରମ୍ଭ
ହଇଲ, ଅନ୍ତର ସ୍ଵପ୍ନ ଅଦ୍ୟକ ଏଇକ୍ରମ ସ୍ଵପ୍ନ ତ୍ବାରକେ
ଦର୍ଶନ କରାଇଲେନ ଯେ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ଦୃଷ୍ଟି ଓ ଯୋଗଚିହ୍ନ ବିଶିଷ୍ଟ
ଏକ ବୃଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି ରାଯେର ନିକଟ ଆମିଯା ଅଗମ ପୂର୍ବକ
କହିଲେନ ଯେ ଅଦ୍ୟ ତୁମି ଏକ ଧନାଗାର ଧର୍ମପଥେ ବିତରଣ
କରିବେ ଅତ୍ୟବ ଅଭାବେ ଆପନି ରାଜଧାନୀର ପୂର୍ବ
ଦିକ୍ଗାମୀ ହେଉ କାରଣ ତଥାଯ ଏକ ରାତ୍ରାଗାର ତୋମାର
ନିମିତ୍ତ ଆଛେ ତାହା ପାଇଲେ ତୋମାର ମହଞ୍ଚତାଚରଣ,
କୁରକଦାନନ୍ଦାମକ ତୌବାର ଉପର ବାଶ କରିବେକ ଏବଂ
ତୋମାର ସମ୍ମାନେର ମୁକ୍ତକ ଆକାଶେର ଉପର ଯେ ଆକାଶ
ତଦୁପାରି ଗମନ କରିବେକ ଏହି ଶୁଭ ସ୍ଵପ୍ନ ଦର୍ଶନ କରିତେ
.ରାଯେର ନିଜୀ ଭଙ୍ଗ ହଇଲ ଏବଂ ଐ ବୃଦ୍ଧର କଥାତେ ଧ-
ନାଗାରେର ମାନ୍ୟେ ଶୁଣ୍ଡୋଷ ପୂର୍ବକ ସଥାରିତ୍ୟନୁମାରେ ଶୁଚି
ହଇୟ ୟୁଦ୍ୟୋଦୟକାଳପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତପସ୍ୟା କରିତେ ଲାଗିଲେନ,
ଅପରାନ୍ତ ରାଜାର ଆଜ୍ଞାମତ ଅଶ୍ଵକେ ସ୍ଵର୍ଗ ନିର୍ମିତ ଜୀବ ଓ
ମଣି ମୁକ୍ତାତେ ଥିଛିଲ ଲାଗାମ୍ବ ଦ୍ଵାରା ବିଭୂତି କରିଲେନ,
ପରେ ଉତ୍ସମ ସମୟେ ଓ ଶୁଭ ଜନକ ଅଦୃଷ୍ଟ ବିଶିଷ୍ଟ ହଇୟ ।
ପୂର୍ବ ଦିକେ ଗମନ କରିଲେନ ।

ମୁପଧନ ନିତେ ଧନ ଚଲିଲେନ ରଙ୍ଜେ ।

ପରାଜ୍ୟେ ଜୟ ହତେ ଜୟ ଯାଯ ଲଙ୍ଘେ ॥

ପରେ ନଗର ପରିଭ୍ୟାଗ ପୂର୍ବକ ମାଟେ ଅବେଶ କରିଯା
ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ଦୃଷ୍ଟି କରିତ ସ୍ତ୍ରୀଯ ମାନ୍ୟେ ଅନେଷଣ କରିତେ-

ଛିଲେନ ଇତୋମଧ୍ୟ ଏକ ପର୍ବତେପରି ଦୃଷ୍ଟି ପତନ ହଇଲୁ
‘ତେ ପର୍ବତେର ଉଚ୍ଚତା ଦାଡ଼ା ବ୍ୟକ୍ତିର ସାହସର ନ୍ୟାୟ ଏବଂ
ସଥାର୍ଥ ବିଚାର କାରକ ରାଜାର ଧନେର ହିରତାର ନ୍ୟାୟ
ହିର, ଅନ୍ତର ତେ ପର୍ବତେର ଅଧୋଭାଗେ ତିମିର ମୟ ଏକ
ଗହର ଦେଖିଲେନ ତେ ଗହରେର ଦ୍ୱାରେ ଡେଙ୍ଗପୁଞ୍ଜ ଏକ
ବ୍ୟକ୍ତି ଦୌବା ରିକେର ନ୍ୟାୟ ବସିଯା ଆଛେନ ପରଳ୍ପ ତେ ସ-
ନ୍ୟାୟିର ଅତି ସଥନ ରାଜାର ଦ୍ଵାକ୍ଷାତ ହଇଲ ତଥନ ତିନି
ତମିକଟ ଗାଁମୀ ହଇତେ ଇଚ୍ଛୁକ ହଇଲେନ ଏବଂ ତେ ବୃଦ୍ଧ ସ୍ତ୍ରୀଯ
ଉଜ୍ଜୁଲ ମାନସେ ରାଜାର ମାନସ ଜ୍ଞାତ ହଇଯା ତୀହାର
ଅଶ୍ଵମ୍ବା କରିତେ ଲାଗିଲେନ ।

ପରି ରାଜ୍ୟ ଅଭିଷିକ୍ତ ହଇଯାଇ ତୁମି ।

ପାଇଯାଇ ପୁଣ୍ୟବଳେ ପରିଦେର ଭୂମି ॥

ମୁମ ମନ ଚକ୍ରେ ତବ ବସତିର ମୁଲ ।

ଅଶ୍ଵ ତ୍ୟଜି ଏମ୍ବ ବିଲମ୍ବ ବିଫଳ ॥

ହେ ଯହାରାଜ ସ୍ଵର୍ଗ ନଶିତ ଅଟ୍ଟାଲିକାର ପରିବର୍ତ୍ତେ ଦୁଃଖ
ଦିଗେର ଯେ କୁଟୀର୍ବ୍ଲେ ଅତି ନିକଷ୍ଟ ଘଟେ, କିନ୍ତୁ ଚିର-
କାଳ ଏହି ରୌତି ଓ ଆଚରଣ ଆଛେ ଯେ ରାଜାରଦିଗେର
ଅନୁଗୁହେର ଦୃଷ୍ଟି ଉଦ୍‌ଦୀନମିଦିଗେର ଅତି ଆଛେ ଏବଂ ବିରଳ
ବାସି ଦିଗେର ନିକଟ ଗମନ କରିଯା ତୀହାରଦିଗେର ମାନ
ବୃଦ୍ଧି କରିଯାଛେନ, ଆର ତେ ଗମନକେ ନିତାନ୍ତ ସଚରିତ ଓ
ଯୋଗିର ନ୍ୟାୟ ଅଶ୍ଵମ୍ବାନ୍ତି ବୋଧ କରିଯାଛେ ।

ଦରିଜେ କରିଲେ ଦୟା ପରେ ଏହି ହୟ ।

ସଶୋମାନ ବୃଦ୍ଧି ହୟ ଚିରକାଳ ରୟ ॥

ଅମ୍ବଖ୍ୟ ଅତାପ ଛିଲ ମୋଲେମୀ ରାଜୀର ।

ତଥାପି କୀଟେର ଅତି ଦୃଷ୍ଟି ଛିଲ ତାର ॥

ପରେ ଦାବଶିଳୀମ ରାଜୀ ଏଇ ମହାପୁରୁଷେର ବାକ୍ୟ ଗ୍ରହ୍ୟ
କରିଯା ତୁରଙ୍ଗ ହଇତେ ନାମିଲେନ ଆର ତାହାର ସହିତ
ଅଗ୍ରଯ କରିଯୁ ବର ଆର୍ଥନା କରିଲେନ ।

ଡାଗ୍ୟବଲେ ପାୟ ଯେଇ ତପସ୍ତିର ବର ।

ଆପନ ମନେର ତତ୍ତ୍ଵ ଜୀବନ ସେଇ ନର ॥

ପରମାର୍ଥ ତତ୍ତ୍ଵ ସହି ଜୀବନ କୋନ ଜନ ।

ତପସ୍ତିର ଅନୁଗ୍ରହ ତାହାତେ କାରଣ ॥

ପରେ ରାଜୀ ତାହାର ନିକଟ ହଇତେ ବିଦ୍ୟା ଆର୍ଥନା
କରଣେ ଏଇ ମହାପୁରୁଷ ଶିଷ୍ଟାଚାର କରିତେ ଲାଗିଲେନ ।

ତୁମି ଯେ ରାଜନ, କରି ନିମସ୍ତଣ,

ତାଦୂକ ଶକ୍ତି ଘୋର ନାହି ।

ତାହାର କାରଣ, ତପସ୍ତି ନିର୍ଜନ,

ଥାଦ୍ୟ ଅବ୍ୟ କୋଥା ପାଇ ॥

କିନ୍ତୁ ଉପଶ୍ରିତ ମତେ ଏକ ଉତ୍ତମ ବନ୍ଧୁ ଆମାର ନିକଟ
ଆଛେ ଯାହା ଆମି ପିତା ହଇତେ ପ୍ରାପ୍ତ ହଇଯାଛି
ତାହାଇ ତୋମାକେ ଆତିଥ୍ୟକ୍ରମେ ଅଦାନ କରିତେଛି,
ମେ ବନ୍ଦ କି ନ; ବିଜକ ଅର୍ଦ୍ଧ ଧନ ନିର୍ଦଶନ ପତ୍ର, ତାହାର
ବିବରଣ ଏହି ଯେ ଏହି ଗର୍ଭର ମଧ୍ୟେ ଏକ ବୃଦ୍ଧ ଧନାଗାରେ
ମୁଦ୍ରା ଓ ରତ୍ନାଦି ବିନ୍ଦୁର ଆଛେ, ଆର ଆମି ଆନନ୍ଦେର
ଏକ ଧନାଗାର ପାଇଯାଛିଲାମ, (ମେ ଧୈର୍ୟକ୍ରମଂ
ଧନାଗାରଂ ନ କର୍ମଚିତ୍ କୁର୍ଯ୍ୟ ବ୍ରଜେତ) ଏକାରଣ ଏହି ଧନା-

গারের অন্ত্যেষ্টি আমি করি নাই, আর ঈশ্বরে আস্ত
সম্পর্গ রূপ পঁজ্যবীথিকাতে যদ্যতিরিক্তি অন্য কোন
মুদ্রার চলিত নাই সেই দৈর্ঘ্যক্রমা মুদ্রা আমি স্বীকো
পজৌবিকা সাভার্থে সঞ্চয় করিয়াছি ।

ঈশ্বরে যে জন দেহ নাহি সম্পিল ।

পঁথিবী মণ্ডলে সেই কিছু না দেখিল ॥

দৈর্ঘ্যক্রম মহাদ্বৃতী না ধরিল যেই ।

প্রথা অধ্যে কেন বস্তু না পাইল সেই ॥

আর যদ্যপি মহারাজা অনুগ্রহ করিয়া ঐ ধনাগার
অন্তেষ্টিগণকে নিযুক্ত করেন ও তাহারা উত্তু
রত্তাদি রাজভাণ্ডারে স্থাপিত করিয়া উচিত কর্মে
ব্যায় করে, তবে তাহাঁ আশচর্য নকে, দাবশীলিয় এই
বাক্য শুবণ করিয়া আস্ত স্বপ্নের বিবরণ ঐ মহাপুরু
ষের নিকট প্রকাশ করিলেন যে তোমার নিকট এই
ধনাগার অতি শুভ বটে, কিন্তু দৈবাধীন বাহা পাওয়া
মার তাহা স্বীকার্ত করা অত্যাবশ্যক ।

দৈবাধীন যে সকল বস্তু পাওয়া যায় ।

তাহাতে কথন নাহি কলঙ্ক ঘটায় ॥

অনন্তর মহারাজের অনুমত্যনুসারে কিয়ৎ ভূত্য
গণেরা ঐ গর্ভের চতুর্দিক খনন করিতে প্রবৃত্ত হইল,
আর কিঞ্চিৎ বিলম্বে ঐ ধনাগারের বস্তু পাইয়া
তত্ত্ব তাৰে রত্নাদি আনয়ন করিয়া রাজাৰ সমুদ্রে
স্থাপন করিলেক ।

ତାର ସଥେ ଛିଲ ବଞ୍ଚିରଜତ କାଙ୍ଗନ ।

ରାଜ୍ୟୋଗ୍ୟ ମନୋହର ମୁକ୍ତା ଆଭରଣ ॥

କନ୍ଧଗ ଅଙ୍ଗୁରୀ ଆର ସ୍ଵର୍ଗ କର୍ଣ୍ଣ ବାଲା ।

ମିଳୁକେତେ ସୁବର୍ଗ ସୁବର୍ଗ ଯହ ତାଲା ॥

ବାଟୀ ଭୁବା ଛିଲ ଯତ ମାନିକାଦି ଧନ ।

ମିଳୁକେ ଆଛିଲ ସ୍ଵର୍ଗ ରୌପ୍ୟର ବାସନ ॥

ଆରେ ଛିଲ ଚାକୁ ସ୍ରବ୍ୟ ଶ୍ରୀମଦ୍ୟ

ବର୍ଣ୍ଣରେତେ ବର୍ଣ୍ଣବଳୀ ବଲବତୀ ଯହ ॥

ପରେ ରାଜାଜାନୁସାରେ ବାଟୀ ଓ ମିଳୁକେର ତାଲା
ଖୁଲିଯା ତଥା ଉତ୍ତମ ଅବ୍ୟାଦି ଦର୍ଶନ କରିଲେକ ଆର
ତୁଥ୍ୟେ ବଞ୍ଚମୂଳ୍ୟ ସ୍ଵର୍ଗ ରତ୍ନାଦିତେ ମଣିତ ଏକ ମିଳୁକ
ଦେଖିଲେକ ଏ ମିଳୁକେର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକ ଦୃଢ଼ତର ପତର
ଦ୍ଵାରା ବନ୍ଧ ଛିଲ, ତାହାର ଯେ ତାଲା ମେ କ୍ରମୀୟ ତାଲାର
ନ୍ୟାୟ ଇନ୍ଦ୍ରାତେର ଦ୍ଵାରା ନିର୍ମିତ କିନ୍ତୁ ସ୍ଵର୍ଗ ଥିଚିତ ଏବଂ
ଏ ତାଲାର କଳ ଏମତ ଉତ୍ତମ ଛିଲ ଯେ ଅନ୍ୟ କୋନ କୁଣ୍ଡି
ଅର୍ଥାତ୍ ଚାବି ଦ୍ଵାରା ମୋଚନ କରା ଯାଯା ନା ଏବଂ ତାହାର
କୁଣ୍ଡି ଅନେକ ଅନ୍ତ୍ରସଂଗ କରିଯାଇନା ପାଇୟାତେ ଖୁଲିବାର
ନାନା ପ୍ରକାର ଉପାୟ ଚେଷ୍ଟା କରିଲେକ ତଥାପି ଖୁଲିଲେ
ଶକ୍ତ ହଇଲେନ ନା, ଆର ରାଜୀ ଏ ତାଲା ଖୁଲିଯା ତଥା
ଥୀ ଅବ୍ୟାଦି ଦର୍ଶନ କରିଲେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଇଚ୍ଛୁକ ହଇଲେନ
ଏବଂ ଅନ୍ତଃକରଣେ ଚିନ୍ତା କରିଲେନ ଯେ ସର୍ବାପେକ୍ଷା ବଞ୍ଚ
ମୂଳ୍ୟ କୋନ ଉତ୍ତମ ବନ୍ଦ ଇହାର ଅଧ୍ୟେ ସମ୍ପର୍କିତ ଆଛେ,
ନତୁରୀ ଏପ ଦୃଢ଼ ତର କରିବାର କାରଣ କି? ଅନ୍ତର

এক কর্মকার ঐ তাল। ভগু করত সিদ্ধুকের ডাল।
 খুলিয়া আকাশের রাশিচক্রে তার। যাদৃশ তাদৃশ খারা
 কুপ মুক্তা দ্বারা ভূষিত এবং নানা মণি মুক্তাতে খচিত
 এক বাট। তাহার মধ্য হইতে বহির্গত করিলেক, তমধ্যে
 চন্দ্রমণ্ডলের ন্যায় গোলাকৃতি ও অতি পরিষ্কার আর
 এক তাম্বুলাধার অর্পিত ছিল, রাজাঞ্জানুসারে ঐ
 বাট। রাজ সমীপে আনয়ন করিলেক, রাজা স্বহস্তে
 তাহার ডাল। খুলিয়া খেতবর্ণ তরির নামক এক বস্ত্র
 খণ্ড দর্শন করিলেন ঐ বস্ত্রখণ্ডে সুরিয়ানি অঙ্কর
 লিখিত ছিল, তাহা দেখিয়া রাজা আশ্চর্য হইয়া
 কছিলেন যে এ কি বস্ত্র হইতে পারিবেক, কেহ কহি-
 লেক যে এই ধনাগারের কর্ত্তার নাম, আর কেহ অনু-
 মান করিলেক যে তোলেসম্ হইতে পারে অর্থাৎ
 এই ধনাগারের সাবধানের কারণ, লিখিয়াছে, হখন
 এই কুপ বিস্তুর কথোপকথন হইল তখন ভূপতি কছি-
 লেন যে যেপ্যন্ত ইহা পাঠ করা ন। যাইবেক মে
 পর্যন্ত ইহার সন্দেহ ভঙ্গন হইবেক না, কিন্তু ইহা
 পাঠ করে এমত কেহ তথায় উপস্থিত ছিল না, পরে
 এই কর্ম সিদ্ধি করণ যোগ্য এবং আশ্চর্যৰ লেখক ও
 পাঠক এমত এক ব্যক্তির অন্তেবন পাইয়া অতি শীঘ্ৰ
 রাজাৰ নিকট ভূত্যগণেৰ। উপস্থিত করিলেক, তদন্তৰ
 মহীপতি মহা সমান পূর্বক আহ্বান করিয়া কছিলেন
 যে হে পশ্চিত আপনকাকে ক্লেশ দিবার কারণ এই

যେ ଏই ଲିଖନେର ବିବରଣ ଉତ୍ତମକପେ ଅକାଶ କରୁଣ ।

ଅନୁମାନ କରି ଆମି ଶ୍ରନ ମହାଶୟ ।

ବୁଦ୍ଧି ଏହି ଲିପି ହତେ ବାଙ୍ଗୀ ସିଦ୍ଧି ହୟ ॥

ପରେ ପଣ୍ଡିତ ଐ ଲିପି ଲଇଯା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଛରେର
ପୃତି ଦୃଷ୍ଟି କରତ ବିବିଧ ବିବେଚନ । ପୂର୍ବକ କହିଲେନ
ଯେ ଏ ଲିଖନ ଅନେକଙ୍କ ଲଭ୍ୟେ ସମ୍ପଲିତ ଆଛେ, ଆର
କହିଲେନ ଯେ ଇହା ମୂଳଧନୁ ନିର୍ଦ୍ଦର୍ଶନେର ପତ୍ର ହିତେ
ପାରେ ଐ ପତ୍ରେର ବିବରଣ ଏହି ଯେ ଏହି ଧନାଗାର ଆମି
ଯେ ହୋଶଙ୍କ ବାଦଶାହ ଆମା କର୍ତ୍ତକ ରାଯ ଦାବଶିଳୀମ
ନାମକ ଘୃତାରାଜେର ନିର୍ମିତ ଏହି ସ୍ଥାନେ ସମର୍ପିତ ହଇ-
ଯାଏ କାରଣ ଦୈଦବବାଣୀର ଦ୍ଵାରା ଆମି ଜ୍ଞାତ ହଇଯାଛି-
ଲାମ ଯେ ଏହି ସକଳ ଧନେ ରାଯ ଦାବଶିଳୀମେର ଅଧିକାର
ହିତେକ, ଆର ଏହି ଉପଦେଶ ପତ୍ର ରତ୍ନାଦି ଧନେର ମଧ୍ୟେ
ସମର୍ପଣ କରିଯାଛି ସଂକାଳୀନ ଏହି ଧନାଗାରକେ ତୁଳି-
ବେନ ଓ ଏହି ଉପଦେଶ ସକଳ ଦୃଷ୍ଟି କରିବେନ ତୁଳାଳୀନ
ସ୍ମୀଯାନ୍ତଃକରଣେ ଚିନ୍ତା କରିବେନ ଯେ ସର୍ଗ ମୁକ୍ତାଦିତେ ବିହଳ
ହୋଯା ବୁଦ୍ଧିମାନ ବ୍ୟକ୍ତିର ଉଚିତ ନହେ, କାରଣ ଇହା ଅଣ
ସ୍ଵରୂପ ହୁଇଯାଏ ଅର୍ଥାତ୍ ପୁତିଦିନ ହସ୍ତ ପରିବର୍ତ୍ତ ହିତେ-
ବେକ ଏବଂ କାହାର ନିକଟ ଚିରସ୍ଥାଯୀ ନହେନ ।

ଧରଣିତେ ଧନ ଆଶେ କେନ ଲୋକ ରଯ ।

ଅନର୍ଥେର ମୂଳ ଅର୍ଥ ଚିରସ୍ଥାଯୀ ନଯ ॥

କଦାଚ କାହାରେ ଇଥେ ବିଶ୍ୱାସ ନା ହୟ ।

କୋଥାଯ ବା ଥାକେ ଧନ ନିଧନ ସମୟ ॥

কিন্তু এই যে উপদেশ পত্র ইহা এক ব্যবস্থা স্বরূপ
হইয়াছে অতএব রাজাৰদিগেৱ এতক্ষণম উপায়স্তুতিৰ
নাই, এ কাৰণ ঐ জ্ঞানবান্ ঐশ্বৰ্যবস্তু রাজাৰ উচিত
হয় যে এই হিতোপদেশানুসূতৰে কৰ্ম কৰেন, আৱ
জ্ঞাত হয়েন যে, যে রাজা পত্ৰে লিখিত চতুর্দশ ব্যবস্থা
কে বিশ্বাস না কৰেন তাহাৰ মূলধন চঙ্গল হইবেক
তাহাৰ পুথম উপদেশ এই ।

আপন ভূত্যৰ মধ্যে যে ব্যক্তিকে মৰ্যাদাবস্তু কৱিবেন
তাহাকে অন্য লোকেৱ কথাকৰ্মে তৎ পদচূড়ত কৱিতে
স্বীকাৰ কৱা কৰ্তব্য নহে, কাৰণ যে ব্যক্তি রাজাৰ
নিকট আন্য হয় তাহাৰ শক্ততাচৰণ অনেকেই কৱে
(ইহা যথোৰ্থ) আৱ যদ্যপি তাহাৰ পুত্ৰি রাজাৰ
অনুগ্রহেৰ আধিক্য দৰ্শন কৱে দেবে নান। পুকাৰ ছল
দ্বাৰা তাহাৰ ক্ষতি কৱিতে চেষ্টা কৱে এবং মজ-
লাকাঞ্জিৰ ন্যায় হইয়া নান। পুকাৰ মিষ্টি বাক্য ও
চাতুৱী দ্বাৰা যে পৰ্যন্ত রাজাৰ অহঃকৰণ তাহা হইতে
পৱিবৰ্ত্ত কৱিতে সক্ষম না হয় মেই পৰ্যন্ত অনিষ্ট চেষ্টা
কৱে, আৱ ঐ চাতুৱী সমিষ্টি বাক্য দ্বাৰা আপনদিগেৰ
মনোবাঞ্ছা পূৰ্ণ কৱে ।

হয় পৱনৰেষী যাইৱাই ।

অনেকৰ অনিষ্ট চেষ্টা সদা পায় তাৰা ॥

তুমি বঠ বাকেৰ ভূপ ।

আপনাৰ পিয় পাত্ৰে না হও বিবেপ ।

ଅନ୍ୟେର ବଚନ, ନା କର ଶୁଣଣ,
ଶୁଣ ସଦୀ ମୟ ବାକ୍ୟ ।
ତାହାର କାରଣ, ଗଜିର୍ ଯେଇ ଜନ,
କହେ ନାନା କପ ବାକ୍ୟ ।
ତୃତୀୟ ଉପଦେଶ ।

ଠଙ୍ଗ ଓ ଅପବାଦକ ହଇତେ ଆପନ ସଭାର ପଥ ମୁକ୍ତ
କର ଯେହେତୁ ଇହାରା କଲାହ ପୁ ବିପ୍ରେହେର କାରଣ ହଇଯାଏଁ
ବରଞ୍ଚ କୋନ ବ୍ୟକ୍ତିର ଏହି ଶ୍ରଣ ଦେଖିଲେ ତାହାର କୁଣ୍ଡଳକପ
ଅନଳକେ ତଥାନି ଶାସନ କପ ବାରି ଦ୍ଵାରା ନିର୍ଦ୍ଧାର କର
କେନନା ତାହାର ଧୂମ ଦ୍ଵାରା ପୂର୍ଖିବୀ ଯେନ ମଲିନ ମା ହୟ ।
ଯେଇ ଅନଳ ପୁରଳ ଅଙ୍ଗ ଦହେ ।

ତାରେ ଶୀତଳ ନା କରା ଯୁଦ୍ଧି ନହେ ॥
ତୃତୀୟ ଉପଦେଶ ।

• ସଭା ମଧ୍ୟରୁ ମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ମାନ୍ୟ ଲୋକେର ସହିତ ଅଗର ବିରହ
କରା ଉଚିତ ନହେ, କାରଣ ବନ୍ଧୁଗଣେର ଐକ୍ୟତାତେ ଓ ସଭା-
ମହାକ୍ଷିର ମହାୟତାତେ ତାବେ କର୍ମ ସିଦ୍ଧ ହୟ ।
ଯଥୁର୍ଥ ଜୀବନର ଲବେ ଅଣିଯେର ଫଳ ।
ପୂର୍ଖିବୀ କରିତେ ବଶ ଐକ୍ୟ ମହୀ କଳ ॥
• ଚତୁର୍ଥ ଉପଦେଶ ।

ଶକ୍ତର ମିଷ୍ଟ ବ୍ରାକ୍ୟ ଓ ସ୍ତରେତେ ମଗ୍ନ ହେଇ ଉଚିତ ନହେ,
ଆର ସଦ୍ୟପି ସମୁଦ୍ରେ ସ୍ତର ଓ ନାନା ପ୍ରକାର କାକୁତି ନିର୍ଭି
କରେ ତଥାପି ସତର୍କତା ଦ୍ଵାରା ବିଶ୍ୱାସ କରା ଉପଯୁକ୍ତ ନହେ
କାରଣ ଶକ୍ତର ସହିତ ବାସ୍ତବିକ ବନ୍ଧୁତା କର୍ଥନ ହୟ ନା ।

ଆନବାରଶୋହେଲି ।

ଗିର୍ଭିଭାବି ଶକ୍ତ ସଦୀ ଲୋକ ପରିହରେ ।

ଜୁଲମ୍ବ କାନଳେ ଯଥା ଶୁଙ୍କକାଷ୍ଟ ଡରେ ॥

ଯୁଦ୍ଧାଦି କରିଯା ଯଦି ଜୟି ନାହି ହୟ ।

ଜୟେଷ୍ଠାଯ ଦିବ୍ୟ ୨ ଚାତୁରୀ କରଯ ॥

ପଞ୍ଚମ ଉପଦେଶ ।

ଉତ୍ତମ କପେ ମନୋବାଞ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହଇଲେ ଅଳମ୍ବ ପ୍ରହୁଦ୍ର
ନଷ୍ଟ କରିଓ ନା କେବନା ନଷ୍ଟ ହଇଲେ ପୁନର୍ବାର ମନ୍ତ୍ରାପ
କରିଲେଓ ପାତ୍ରା ଦୂର୍ଘଟ ।

କୁରଚ୍ୟତ ବାଣ ପୁନ ନାହି ଆସେ କରେ ।

ହସ୍ତ ପୃଷ୍ଠ ଯାଂଶ ଯଦି ଦନ୍ତେ ଛିମୁ କରେ ॥,

ସଞ୍ଚ ଉପଦେଶ ।

ହଟାଏ କୋନ କର୍ମଧା କରିଯା ବିବେଚନା ପୂର୍ବକ କରିଭାଲ
ଯେ ହେତୁ ହଟାଏ କରଣେ ଅନେକ ଦୋଷ ଆଛେ, ଆର
ବିବେଚନା କରିଯା କରଣେ ବହୁ ଶୁଣ ।

ଉପମ୍ରିତ କର୍ମେ ଦ୍ଵରା ନା କର କବିନ ।

ମତ୍ରଣା ତାଜିଯା କର୍ମେ ନା କର ଯତନ ॥

କରିଲେ ସକଳ କର୍ମ ଶୀଘ୍ର କରା ଯାଯ ।

ପଞ୍ଚାଏ ହଇଲେ ଲଜ୍ଜା କି କରେ ତାହାଯ ॥

ସଞ୍ଚ ଉପଦେଶ ।

କୋନ ପୁକାରେ ମତ୍ରଣା ତ୍ୟାଗ କରିଓନା, ଆର ଯଦ୍ୟପି
ତୋମାର ପ୍ରତିକୁଳେ ଅନେକ ରିପୁ ତ୍ରକ୍ୟ ହୟ ତବେ ତାହାର
ମଧ୍ୟ ଏମନ ଏକ ସ୍ୟକ୍ତିର ମହିତ ପୁଣ୍ୟ କରା ଉଚିତ ଯେ
ତାହା ହଇତେ ତ୍ରୀ ଆପଦେ ମୁକ୍ତ ହେଯା ଯାଯ (ଛଲେନ

ଯୁଦ୍ଧ ଭସିତି) ଏଇ ଶାନ୍ତାନୁମାରେ ଇହାରଦିଗେର ଛଲେର
ମୂଳକେ ଛଲକ୍ରପ ବାଣ ହାରା ନଷ୍ଟ କର । ବୋକ୍ତାରା କହି-
ଯାଚେନ ।

ଶକ୍ର ଛଲ ଫାଦେ ମୁକ୍ତ ହଇତେ ଉପାୟ ।

ଛଲ ବିନ୍ଦୁ ଅନ୍ୟ ସଳ କିଛୁ ନାହି ତାଯ ॥

ଅଟ୍ଟନ ଉପଦେଶ ।

ଶକ୍ର ଅଥଚ ହିଂସୁ ବ୍ୟକ୍ତି ହଇତେ ଅନ୍ତର ହୁଏ ଓ ତାହାର
ଦିଗେର ମିଷ୍ଟ ବଚନେ ବିହଳ ହଇଓନା, କାରଣ ବଞ୍ଚଃସ୍ତଳେ
ହିଂସାକ୍ରପ ବୁଝ ରୋପଣ କରିଲେ ତାହାର ଫଳ କ୍ରତି ଓ
କ୍ଲେଶ ବିନ୍ଦୁ ଅନ୍ୟ କିଛୁ ଦେଖା ଯାଯ ନା ।

ଯାହାର ଅନ୍ତରେ ହିଂସା ଥାକଯେ ନିଶ୍ଚଯ ।

ତାହାର ଅନ୍ତର ଦେଖ ଦୃଢ଼ତର ହୟ ॥

ସମୁଦ୍ରତେ ମିଷ୍ଟ ବାକ୍ୟ କହେ ଯେଇଜ୍ଞମ ।

ଅନ୍ତରେ ଅବଶ୍ୟ ତାର ମନ୍ଦ ପୁକରଣ ॥

* ଅବମ ଉପଦେଶ ।

ଅପରାଧ କୁମାକେ ଆଜ୍ଞା ଭୂଷଣ କର ଆର ଅନ୍ନାପରାଧେ
ଯେ ହେତୁ ଅଧାନୀ ବ୍ୟକ୍ତିରା ଅମାତ୍ୟ ଗଣେର ପୁତ୍ର କୋଥ
କରେ ନା ମେହି ହେତୁ ଅଧିନେତର ପୁତ୍ର ସର୍ବଦା କୁମା ଓ ଅନୁ
ଗୁହ କରିଯାଇଲା ତାହାଦିଗେର ଅନ୍ତର୍ଭାବକେ ଅଦୃଶ୍ୟ କର ।

ଆଦମ ଅବଧି ଏଇ ଭୂପତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

କୁତ୍ରପୁତ୍ର କୁମା କରେ ଯତ ବଳବନ୍ତ ॥

ଏବଂ ଯଥିନ ମଭାମଦ୍ବାକ୍ତିଦିଗେର କୋନ କ୍ରଟି ପୁକାଶ
ହୟ ତଥିଲି ତାହାଦିଗେର ପୁତ୍ର ରାଜକୁମା ସହାୟ ହୟ ।

একবাৰ কৃপা কৰে তুলিযাছ যাবে ।
পুৰুষৰ দুঃখ ভূমে ফেল নাক তাৰে ॥

দশম উপদেশ ।

কাহাকেও দুঃখ দিতে চেষ্টা কৱিও না, তাহা হইলে
পরিবৰ্ত্ত কপ যে দুঃখ মে তোমাকে প্ৰাপ্ত হইবে না।
(পাপসং ফলং পাপং) প্ৰথিবীত তাৰে ব্যক্তিৰ
উপৰ অনুগৃহকপ বাঁৰি বৰ্ষণ কৰ তবে মনোৱথ কুসুম
জগজ্জপোপবনে বিকশিত হয় ।

শুভ কয়ে শুভ ফল জানছ নিশ্চয় ।
অশুভ কৱিলে কয়' অতি মন্দ হয় ॥
শুভাশুভ কয়' আদ্য আছছ অজ্ঞাত ।
এক দিন তাহা তুমি হইবে হে জ্ঞাত ।

একাদশ উপদেশ ।

অনুপযুক্ত কয়ে' ইচ্ছুক হওয়া কৰ্ত্তব্য নহে কাৰণ
অনেক লোক স্বধৰ্ম' ত্যাগ কৱিয়া পৱন্ধৰ্ম পুৰ্বৰ্ত্ত হয়,
কিন্তু তাহাও সম্ভুগ' কপে কৱিতে সন্তুষ্ট না হইয়া আৰু
ধৰ্ম হইতেও চ্যুত হয় ।

কৰ্কদৰি নামে পঙ্কজী তাহার চলন ।
বায়স কৱিতে শিঙ্কা কৱিল যতন ॥
মাৱিল শিখিতে সেই উত্তম চলন ।
লাভে মূলে হাৰাইল উভয় গঘন ॥

ଦ୍ୱାଦଶ ଉପଦେଶ ।

ଆପଣି ଅବସ୍ଥାକେ ଧୈର୍ଯ୍ୟକୃପ ଅଳକ୍ଷାରେ ଶୋଭିତ କର,
କେନନା ମହ୍ୟ କାରକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଅନୁଃକରଣ ନିଆର୍ଲ ଥାକେ ।

ସତ୍ୱ ଆଛେ ଅନ୍ତ୍ର ଦେଖ ଲୋହ ଘୟ ।

ସର୍ବାପେକ୍ଷନ୍ତୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟକୃପ ଅନ୍ତ୍ର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହୟ ॥

ତାହାର କାରଣ ଏହି ଜ୍ଞାନହୁ ନିଶ୍ଚଯ ।

ଶତ ମୈନ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ଜୟୀ ଧୈର୍ଯ୍ୟଶାଲୀ ହୟ ॥

ତ୍ରୟୋଦଶ ଉପଦେଶ ।

ପ୍ରଭୁଭକୁ ଅମାତ୍ୟଗଣ ଓ ପ୍ରଭ୍ୟାୟି ବ୍ୟକ୍ତିଦିଗକେ ହୁଣ୍ଗତ
କରିଯାଇ ବିଶ୍ୱାସ-ସାତକ ଓ ନଷ୍ଟ କାରକ ବ୍ୟକ୍ତି ଦିଗହିତେ
ଅନୁର ହୟ ଓ ରାଜଧାନୀର ଅମାତ୍ୟଗଣ ପ୍ରଭୁ ଭକ୍ତେର ପୁଶ୍ଟ-
ସାତେ ଯଦି ପୁଶ୍ଟମନୀୟ ହୟ ତବେ ରାଜ୍ୟର ଗୋପନୀୟ
ତୋନ ବିଷୟ ପୁକାଶକେ ପାଇ ନା ଏବଂ ପ୍ରଭ୍ରାଗମେରାଓ କୋନ
କ୍ଳେଶ୍ୟୁତ ହୟନା, ଆର ଯଦ୍ୟପି ଇହାରଦିଗେର ଅବସ୍ଥାକୃପ
ଯେ ମୁଖ ମେ ଯଦି କ୍ଷତିକୃପ ଉଲ୍ଲକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା ମଲିନ ହେବ
ଏବଂ ଉହାରଦିଗେର ବାକ୍ୟ ରାଜ୍ୟମୀପେ ଯଦି ଗୁହ୍ୟ ହୟ
ତବେ ନିରପରାଧିକେ ନଷ୍ଟ କରିତେ ଯୋଗ୍ୟ ହୟ ଆର ଆପ-
ନାର ମାନମେର ଯେ ଫଳ ତାହା ଅତି ଶୀଘ୍ର ସଫଳ କରେ ।

ଭୂପତିର ଭୂତ୍ୟ ଯଦି ପ୍ରଭୁଭକୁ ହୟ ।

ତାହାତେ ରାଜ୍ୟର ଶୋଭା ହୟ ଅତିଶ୍ୟ ॥

ଏରା ଯଦି ଚେଷ୍ଟା କରେ କ୍ଷତି କରିବାରେ ।

ଯେହିନୀ କରିଯେ ନଷ୍ଟ ଦେଖ ଏକେବାରେ ॥

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଉପଦେଶ ।

କାଳେର ପରିବର୍ତ୍ତେ ଯେ ଦୁଃଖ ତାହା ମହ୍ୟ କରେ ଉଚିତ
କେନ ନା ଉତ୍କଷ୍ଟ ଜନ ସର୍ବଦା ଆପନ୍ତୁ ଥାକେ, ଆର
ଅପକୃଷ୍ଟ ଜନ ସଦାନନ୍ଦ କୃପେ କାଳକ୍ଷେପଣ କରେ ।

ଦୁର୍ଦ୍ଦଲ୍ଲ ହୟେ ବ୍ୟାଘ୍ର ଶୃଙ୍ଖଳେ ବନ୍ଧ ହୟ ।

ଉତ୍କାମୁଦ୍ରୀ ରାତ୍ରିକାଳେ ପ୍ରାଣରେ ଭର୍ଯ୍ୟ ॥

ବୁଦ୍ଧିମାନ ବ୍ୟକ୍ତି ଚିନ୍ତିକିପ ଗୃହିତେ ।

ନା କରେ ବାହିର ପଦ ଦେଖ କୋନ ମତେ ॥

ନିର୍ବୋଧ ମାନବ ସଦୀ ଆନନ୍ଦ କରିଯା ।

ପୁଣ୍ୟଦ୍ୱାରାନେ ସ୍ଵେଚ୍ଛାକୃପେ ବେଢ଼ୀୟ ଭରିଯା ॥

ଏବଂ ଇହା ନିଶ୍ଚଯ ଅବଗତ ହଟିନ ମୌଭାଗ୍ୟକୃପ ଯେ ବାଣ
ଲେ ପରମେଷ୍ଠରେର ମହାୟ ବ୍ୟକ୍ତିରେକେ ମାନମର୍କପ ଲଙ୍ଘକେ
ବିଞ୍ଜି କରିତେ ଶକ୍ତ ହୟ ନା ଆର ଶାସ୍ତ୍ର ବିଦ୍ୟା ଓ ଶିଳ୍ପବିଦ୍ୟା
ଈଶ୍ୱରେର ସାହାୟ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିରେକେ ସଫଳ ହୟ ନା ।

ଶିଳ୍ପ ଶାସ୍ତ୍ର ବିଦ୍ୟା ନହେ ଧନେର ସାଧନ ।

ଈଶ୍ୱରେର ଆଜ୍ଞା ତାହେ ହୟେଛେ କାରଣ ॥

ଏହି ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଉପଦେଶ ସାହାକହିଲାମ ତାହାର ଅନ୍ୟେକ
ଉପଦେଶେର ଏକଂ ଇତିହାସ ଆଛେ, ସଦ୍ୟପି ରାଯ ଏହି
ସକଳ ଇତିହାସେର ବିବରଣ ବିଶେଷ କୃପେ ଜ୍ଞାତ ହଇତେ
ଇଚ୍ଛୁକ ହୟେନ ତବେବେ ଶରଳୀପ ପର୍ବତେ ଯାଓୟା ଉଚିତ
ହୟ ଯାହାତେ ଆଦମୀର ପଦ ଚିହ୍ନ ଆଛେ ଏ ଶୃଙ୍ଖଳେ
ଗମନ ଯାତ୍ରେଇ ତୋମାର ମାନସ ମୟୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହଇବେକ, ତବ
ମାନସ ପୂର୍ଣ୍ଣରେ ପରମେଷ୍ଠରୋ ଆଶ୍ୟର ଦଦାତି ଏବଂ

যথନ ଏ ଜାନି ଏହି ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଉପଦେଶ ରାଜାର କର୍ଣ୍ଣ
ଗୋଚରୀ କରାଇଲେନ ତଥନ ରାଜ୍ୟ ଏ ବ୍ୟକ୍ତିକେ ସଥେଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ର
କରିଲେନ ଆର ଏ ଲିଖିତ ପତ୍ରକେ ମାନ ପୁରଃମର ଚୁମ୍ବନ
କରିଯା ରାଜ୍ୟର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସ୍ଵରୂପ କରିଯା ରାଖିଲେନ ଆର
କହିଲେନ ଯେଁବ୍ୟପ୍ରେତେ ଯେ ଏକ ଧନାଗାର ଆମି ପାଇୟା
ଛିଲାମ ତମ୍ଭଦ୍ୟେ ଯେ ଏହି ଶୁଷ୍ଟ ରତ୍ନାଗାର ମେ ରତ୍ନାଦିର
ଆଗାର ନହେ, ଆର ପରମେଶ୍ୱରେର ଅନୁଗୁହେତେ ଐହିକ
ଧନାଗାର ଆମାର ଏତଙ୍କପ ଯେ ଐହିକେର ନିଯିତ ଏ
ରତ୍ନାଦି ଧନେର କିଛୁଇ ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ । ସାହସ ଦ୍ୱାରୀ ଯେ
ଏହି କିଞ୍ଚିତ ଧନ ଆମି ପାଇରାଛିଲାମ ମେ ପାଓଯା ନା
ପାଓଯା ତୁଳ୍ୟ । ଏହି ଲିଖିତ ପତ୍ରେର ଶ୍ରୀଶଂସାର କାରଣ
ପରମେଶ୍ୱରେର ଶ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥେ ଦରିଦ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିଦିଗଙ୍କେ ବିତରଣ
କରା ଉଚିତ । ଇହାର ଯେ ଫଳ ମେ ହୋଶଙ୍କ ବାଦଶାହଙ୍କେ
ଅର୍ଶେ (ଶ୍ରୀଭକର୍ଣ୍ଣଙ୍କ, ଫଳଂ ଶ୍ରୀଭକାରକଂ ଭବତି) ଏହି
ଶାନ୍ତାନୁସାରେ ବେତନ ସ୍ଵରୂପ ଆମିତେ କିଞ୍ଚିତ ପାଇତେ
ପାରି, ପରେ ରାଜାଜାନୁସାରେ ରାଜମନ୍ତ୍ରୀ ଏ ସକଳ ଧନାଦି
ଇଶ୍ୱରେର ଶ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥେ ଦରିଦ୍ରଗଙ୍କେ ବିତରଣ କରିଲେନ ।

ଦାନେର କାରଣ, ହଇୟାଛେ ଧନ,
ତାହା ଆମି ପରିହରି ।

ବସ୍ତ୍ରୀ ଆଛେ ଧନ, ତଥା ବିତରଣ,
ଦେଖ ବିବେଚନା କରି ॥

ପରେ ଏ ସକଳ ଅବସ୍ଥା ହଇତେ ସାବକାଶ ହଇୟା ଆପନ
ରାଜ୍ୟ ଗମନ କରିଯା ରାଜ ସିଂହାମୋପରି ଉପବିଷ୍ଟ

হইলেন ও স্মস্ত রাত্রি শারদীপ যাইবার চিন্তা করিতে
লাগিলেন, কেননা তথায় গমন করিলে তাবৎ মানস
পূর্ণ হইবেক অর্থাৎ তাবৎ ইতিহাসের বিবরণ জ্ঞাত
হইব তাহাতে আমার রাজ্যের অঙ্গল হইবেক, পর
দিবস সূর্যাদেব ইয়াকুৎ নামক অস্তরের ন্যায় হইয়।
শরদীপ পর্বতের আন্ত হইতে অকাশ হইলেন।

সূর্যাদেব স্বর্গ বর্ণ কর্প অকাশলি ।

তাহাতে অকাশ রাত্রি দ্বার আচ্ছাদিল ॥

পরন্তু দাবেশিলীমের আজ্ঞানুসারে দৃতের। অমাত্য
গণের মধ্যে যে দৃষ্টি ব্যক্তি সংপরামৰ্শদায়ক ছিলেন
তাচ্ছাদিগকে রাজ সিংহাসনের নিকট আনয়ন পূর্বক
যথাযোগ্য পুরস্কার করিলেন, অনন্তর রাজা গত রজনীর
তাবৎ বিবরণ ঐ দৃষ্টি ব্যক্তির নিকট অকাশ করিয়।
কহিলেন যে ইছার পরামর্শ তোমার। কি অনুমান
কর। বহু দিবস হইল আমি বিপদৰূপ বন্ধনকে
তোমারদিগের ব্যবস্থা কর অঙ্গুলি দ্বারা মোচন
করিয়াছি এবং রাজ্যের ও যুদ্ধের মূল তোমারদিগের
তীক্ষ্ণ বুদ্ধির দ্বারা স্থাপন করিয়াছি, অদ্য তোমার
দিগের বুদ্ধির তীক্ষ্ণতা ও যুক্তি দ্বারা যাহা হয় তাহা
জ্ঞাত করাও পরে আমি তাহা সুস্থ ঝঁপে বিবেচনা
করিয়। যে ব্যবস্থা ঐক্য হয় তন্দনুসারে কর্ম করিব।

ব্যবস্থাতে কর। কর্ম উপযুক্ত হয় ।

যুক্তি ভিম কর্ম কর। যুক্তি সিদ্ধনয় ॥

ମେବେ ଏ ମନ୍ତ୍ରିରୀ କହିଲେନ ଯେ ଏ କଥାର ଉତ୍ତର ଶୀଘ୍ର
ଅଧାନ କରା ଉଚିତ ନହେ ଆର ଭୂପତିହିଗେର ବାଞ୍ଛା ଓ
କର୍ମେତେ ସ୍ଵର୍ଗକପେ ବିବେଚନା କରା ଉପୟୁକ୍ତ ହୟ, କାରଣ
ବିବେଚନା ସଜ୍ଜିରେକେ କର୍ମ କରି ଅପାରୀଳିତ ସ୍ଵର୍ଗର ମାଧ୍ୟମ
ମଧ୍ୟ ବିଶିଷ୍ଟ ହୟ ।

ଆନବ ମକଳେ ଇହା ଜୀବନଙ୍କ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ।

ବିବେଚନା ଦିନୀ କଥା କହି ଭାଲ ନଯ ।

ଅତ୍ରଏବ ଅଦ୍ୟ ଦିବାରାତ୍ରି ବିବେଚନା କପ କରି ଅନ୍ତରେ
ଆପନକାର ସ୍ଵର୍ଗ ତୁଳ୍ୟ ନାକେର ପରୀକ୍ଷା କରିଯା କଲ୍ୟ
ନିବେଦନ କରିବ । ରାଜୀ ଇହା ଶୀକ୍ଷା କରିଲେନ । ପର-
ଦିବମ ଆତ୍ମକାଳେ ଏ ଦୁଇ ସଜ୍ଜି ରାଜୀ ମହାଯ ଉପଶିଷ୍ଟ
ତହୟା ସ୍ଵର୍ଗ ଯାନେ ଢିଅ ହଇଯା ରାଜାର ଅନୁମତି ଶୁଭଗ
ଛନ୍ତି କର୍ଗ କୁଠରକେ ଅନାବୃତ କରିଯା ଯାଥିଲେନ,
ପାରେ ରାଜାଜ୍ଞାନକୁରା ଅଧାନ ମତ୍ତି ରୀତ୍ୟନୁନାରେ ଭୂପତିକେ
ଆଶୀର୍ବାଦ ଓ ଅଶଂମା କରିଯା କହିତେ ଲାଗିଲେନ ।

ପୃଥିବୀ କରିଛ ଦାନ ଶୁନହେ ରାଜନ ।

ଈଶ୍ୱର ହଇଯା ତୁଟେ ଇହାର କାରଣ ॥

ଚିରକାଳ ଭୋଗ ଜନ୍ୟ ତୋମାରେ ନିଶ୍ଚିଯ ।

ଈଶ୍ୱର ଦିଲ୍ଲେର ପୃଥ୍ବୀ ହଇଯା ମଦର ॥

ଦାମେର ଅନ୍ତଃକରଣେତେ ଏହି ବୋଧ ହୟ ଯେ ଅମଣେ ଇହାର
ଫଳ ଅତ୍ୟନ୍ତ, କିନ୍ତୁ ଇହାତେ କ୍ଳେଶାଧିକ୍ୟ ଏବଂ ତାବେ ମୁଣ୍ଡ
ପରିତ୍ୟାଗ କରିଯା କ୍ଳେଶର ଉପର ନିର୍ଭର କରିବେ ହୟ.

ইহা আপনি জ্ঞাত আছেন যেহেতু আপনার বুদ্ধি
অত্যন্ত উজ্জল, ও ঐ ভ্রমণ বস্তুস্থল দাহক অগ্নিকণার
ব্যায় ইহয়াছে আর তীরের ন্যায় অনুভাবণকে বিন্দু
করে। তত্ত্ব প্রমাণং। (প্রবাসন্ত নরকস্যে) কাংশোভবতি
দেখ চঙ্গুর পৃষ্ঠলিকা কদাচ বস্তান পরিত্যাগ করেনা,
একারণ শরীরের অধান বন্ধ ইহয়াছে ও চঙ্গু বারি
বস্তান ত্যাগ করে একারণ্ত পদাশ্চিত হয়।

ভ্রমণ বিষদ আর দুঃখের আলিদ।

ভ্রমণ বিরহে আছে সকল সন্তুদ।

দুঃখের সহিত সুখের পরিবর্ত করা বুদ্ধিমুন ব্যক্তির
উচিত নহে, যদি অধিক লভ্যের আকাঙ্ক্ষাতে করম্ভূত
বস্তুর ত্যাগ ও স্থিতির হস্ত করে ভ্রমণের দুঃখের
সহিত পরিবর্ত না করে তবে তাহার ইহা ঘটে না,
হেমন ঐ কপোতের ঘটিয়াছিল। রাজা জিজ্ঞাসা
করিলেন সে কি অকার। যদ্রী কহিলেন যে আমি শুনি-
যাচ্ছি। দুই কপোত একস্থানে বাস করিত তথায় অন্যের
আগমন জন্য যে উদ্বেগ হু কাল বশত যে দুঃখ তাহা
তাহাদিগের ছিলন। এবং জল ও শস্য ভৌজন দ্বারা
কালক্ষেপণ করিত। তাহাদের নাম বৃজেন্দ্র। ও নওয়া
কেন্দ্র। ছিল। ঐ উভয়ে প্রভাতে ও সায়ংকালে একস্থানে
গান করিত, আর কখন২ মনোহর মূনি করিত।

দেখিতে ইষ্টর মুখ মানস করিয়।

নিজে করেছি বাস একান্ত ভাবিয়।

ନିତାନ୍ତ ଅନ୍ତରେ ଆମି ଭାବିଯା ତାହାଯ ।

ଅନନ୍ତ ହେଯେଛି ଆମି ଯହିର ଯାଯାଯ ॥

ଉହାରଦିଗେର ଏକ୍ୟ ଦେଖିଯା କାଳ ହିସା କରନ୍ତଃ
ଶକ୍ରଭାଚରଣ କରିତେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହଇଲେନ ।

ସମୟେର ଇହା ବିନା ନାହି ଅନ୍ୟ କର୍ମ ।

ଯୈତ୍ରୀ କରୁଯେ ଭଙ୍ଗ ଏହି ତାର ଧର୍ମ ॥

ପରେ ଏକ ଦିବସ ବାଜେନ୍ଦ୍ରୀ ନାନ୍ଦକ କପୋତ ଦେଶ ଅମଗ
ଇଚ୍ଛୀ କରିଯା ଆପନ ବଞ୍ଚୁ ନଗ୍ନ୍ୟାଜେନ୍ଦ୍ରାକେ କହିଲେକ ଯେ
ଆମରା ଏକ ସ୍ଥାନେ ଆର କତ ଦିନ ବାସ କରିବ ଅତେବେ
ଆମାର ଇଚ୍ଛ୍ୟ ହୟ ଯେ ଦୂଇ ତିନ ଦିବସ ସ୍ଥାନାନ୍ତରେ ଅମଗ
କରି (ପୃଥିବ୍ୟାଂ ଅମଗଂ କୁରୁ) ଏହି ବିଦ୍ୟାମୁସାରେ ଆମି
କର୍ମ କରିବ ଯେହେତୁ ଭୂମଣେ ଅନେକଥାଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟି ଓ
ନାନା ବିଷୟେର ପରୀକ୍ଷା ହୟ, ଆର ବିଜେତା କହିଯାଛେନ
(ପ୍ରବାସେ ଜରୁସାଧନେ ଭବତି) ଅସ୍ତ୍ର ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ଆଚାଦନଚୁତ ନା ହୁଯି ମେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରଗତ୍ତଳେ ଅଶଂସାନ୍ତିତ
ହୟ ମା ।

ପ୍ରବାସ ମହାଯ ହୟ ଜ୍ଞାନୀ ପୁରୁଷେତ୍ର ।

ଆନ୍ତରୁ ହେଯେଛେ ମେହି ମାନୀ ମାନବେର ॥

ଥନେର ଆକାର ମେହି ଜ୍ଞାନହ ନିଶ୍ଚୟ ।

ଶୁଣେର ସଥାର୍ଥ ଶୁରୁ ଦେଖ ମେହି ହୟ ॥

ବ୍ୟକ୍ତେର ଥାକିତ ସଦି ଶକ୍ତି ଚଲିବାର ।

ତବେ ନାହି ମହିତ ମେ ଅକ୍ରେର ଅଛାର ॥

ପରମ୍ପରାନ୍ତରାଜେନ୍ଦ୍ରୀ କହିଲେକ ହେ ବକ୍ତ୍ଵା ଅମଗେର କ୍ରେଶ

ତୁମି କଥନ ଦେଖ ନାହିଁ (ଅମଗନ୍ତ ଦୁଃଖାରୁ ଭବତି) ।
ଏହି ବାକ୍ୟ 'ତୋମାର କଥନ କର୍ଣ୍ଗୋଚର ହୟ ନାହିଁ (ବିରହେଣ
ସର୍ବତ୍ର ଦହତି ।) ତୋମାର ଅନ୍ତଃକରଣ କୃପ ଯେ ପୁଷ୍ପୋ-
ଦ୍ୟାନ ତାହାତେ ବିଚ୍ଛେଦ କୃପ ଝଡ଼ କଥନ ଲାଗେ ନାହିଁ ।
ଅମଗ ଏକ ବୁନ୍ଦ ସ୍ଵର୍ଗପ ହଇଯାଛେ, ଯାହାର ଫଳ ବିଚ୍ଛେଦ
ବ୍ୟାତିରେକେ ଆର ନାହିଁ ଆର ଅମଗ ଏକ ମେଘ ସ୍ଵର୍ଗପ ହଇ-
ଯାଛେ ଯାହାତେ ଦୁଃଖ କୃପ ବାରି ବ୍ୟାତିରେକେ ଅନ୍ୟ ବାରି
ବର୍ଷଗ ହୟ ନା ।

ଅମଗ କାରିର ସନ୍ଧ୍ୟା ପଥେ କରେ ଶିତି ।

ପଥିକ ଜନାର ମନ ତାହେ ରହେ ଶିତି ॥

ଅପିଚ ବାଜେନ୍ଦ୍ରା କହିଲେକ ଯେ ଅମଗ ଆଗେର କୁଣ୍ଡ
କାରକ ହୟ ବଟେ, କିନ୍ତୁ ଅଗର ଲକଳେର କୌତୁକ ଉତ୍ତମ-
ଦୃଶ୍ୟ ବନ୍ତର ଦର୍ଶନ ହଇଯା ମନେର ମନ୍ତ୍ରୋଷ ଜୟାଯ । ଅମଗେର
ଦୁଃଖ ଏକବାର ମହ୍ୟ ହଇଲେ ପରେ ତାଦ୍ଵକ କ୍ଲେଶ ଦ୍ୱାରକ
ହୟ ନା । ଏବଂ ପୃଥିବୀର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । ଶୋଭା ଦର୍ଶନେତେ
ଭରନେର ଯେ କ୍ଲେଶ ମେ ପୂର୍ଣ୍ଣ କୃପେ ଦୁଃଖ ଦ୍ୱାରକ ନହେ ।

ଅମଗେତେ ବଟେ ଜୀବ ନାନା କ୍ଲେଶ ପାଇ ।

ଅଥମେତେ ପଥିକେର କାଟା ଫୋଟେ ପାଇ ॥

ପଥେର କଟକେ ତବେ କେନ କରି ଭୟ ।

ମାନସେର ଫୁଲ ସଦି ଅମ୍ବୁଟିତ ହୟ ॥

ପରେ ନନ୍ଦାଜେନ୍ଦ୍ରା କହିଲେକ ଯେ ହେ ବନ୍ଦୋ, ପୃଥିବୀର
ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ-ବନ୍ଦ ଓ ସର୍ଗେର ଉଦ୍ୟାନ ଦର୍ଶନ ବନ୍ଦୁ ଦିଗେର ସହିତ
ହିଲେ ଭାଲ ହୟ, ଏବଂ କୋନ ସ୍ୟକ୍ତିର ବନ୍ଦୁ ଦର୍ଶନ ଜନ୍ୟ

সৌভাগ্য রহিত ছইলে যে দুঃখ ও ক্লেশ জন্মে তাহা
কি এই সকল দর্শনে নিবৃত্ত হয় অর্থাৎ হয় না । ইহা
আগি জ্ঞাত আছি, বন্ধু বিচ্ছেদ জন্য বেদনা ও দুঃখ
তাবৎ বেদনা ও দুঃখ হইতে শেষ্ঠি ।

বন্ধুর বিচ্ছেদ দেখ চিন্ত নরকের ।

হথার্থ না বলি চাহি জ্ঞান উপরের ॥

এক্ষণে পরমেশ্বরের ক্ষমায় সিরল স্থান ও খাদ্য উপ-
নিষ্ঠত আছে, তাহাতে নিষিদ্ধ কৃপে বাস করহ একপ
অনুপকারিণী বাঞ্ছি করিও না ।

ধৈর্য্যবলয়ন করি করহ বসতি ।

বিচ্ছেদ করিতে আছে সবার শক্তি ॥

পরে বাজেলা কহিলেক হে বন্ধো আমাৰ নিকট
বিচ্ছেদেৰ কথা পুনঃ২ কহিও না, কাৱণ পৃথিবীতে
বন্ধুৰ অভাব নাই, দুখ এক বন্ধু তাঁগ কৰিয়া স্থানা-
ন্তর গমনে অন্য বন্ধুৰ সহিত যিলনে কোন চিন্তা থাকে
নাই; আৱ যদ্যপি এস্থানে বন্ধুৰ সঙ্গ ত্যাগ কৰি তবে
অচিরে অন্য বন্ধুৰ সমীক্ষণ গমন কৰিতে সঙ্গম
হইতে পাৰি । ইহা কি তুমি প্ৰত আছ, বিজ্ঞেৱা
কহিয়াছেন ।

এক বন্ধু প্ৰতি মন না কৰ কথন ।

এক দেশ প্ৰতি কভু নাহি দেও মন ॥

তাহার কাৱণ শুন কৰি নিবেদন ।

নদ নদী শুন্ধা ভূমি আছে অগণন ॥

ଏବଂ ଏହି ଆର୍ଥନା କରି ଯେ ତୁମ ଅମଗେର ବାଞ୍ଚି ଆର
ଆମାକେ ଶୁବଳ କରାଇ ନା କେନନ । ଅମଗେର ଦୁଃଖିମୁକ୍ତପ
ଯେ ଅଗ୍ନି ମେ ବ୍ୟକ୍ତିଦିଗକେ ପରିପକ୍ଷ କରେ । ଛାଯା ନି-
ବାସି ଅପରିପକ୍ଷ ବ୍ୟକ୍ତି ଆଶାକୁପ ତୁରଙ୍ଗକେ ସନ୍ତୋଷେର
ଆନ୍ତରେ ଧାବମାନ କରାଇତେ ଶକ୍ତ ହୟ ନା ।

ବିନ୍ତର ଅମଗ ନାହି କରେ ଯେହି ଜନ ।

ମେହି ନର ପରିପକ୍ଷ ନା ହୟ କଥନ ॥

ଅନ୍ତର ନ ଓରାଜେନ୍ଦ୍ରୀ କହିଲେକ ହେ ବଞ୍ଚୁ ଏଇକଣେ ଯେ
ତୁମି ପୁରୀତନ ବଞ୍ଚୁ ଦିଗେର ମଙ୍ଗ ତ୍ୟାଗ କରିଯା ନୃତନ ବଞ୍ଚୁ
କରିଶେଷୁ କୁ ହଇତେହ ତାହା କରିତେ ଶକ୍ତ ହଇବେ ବଢ଼ି
କିନ୍ତୁ ବିଜ୍ଞଦିଗେର ବାକ୍ୟେର ଭାବ ଏହି ।

ନୃତନ ବଞ୍ଚୁର ଆଶେ ପୁରୀତନ ବଞ୍ଚୁ ।

ନାହି କର ତ୍ୟାଗ ତୁମି ଶୁନ ଶୁଣିଶୁ ॥

ତାହାର କାରଣ ବଲି ଶୁନ ଦିଯା ମନ ।

ନୃତନ ବଞ୍ଚୁ ସ୍ଵ କହୁ ଭାଲ ନାହି ହନ ॥

* ଏହି ସକଳ ବିଜ୍ଞଦିଗେର ବଚନ ଯଦି ତୁମି ତ୍ୟାଗ
କରିତେ ଶକ୍ତ ହୁ ତବେ ଆମାର କଥା ତ୍ୟାଗ କରି ତୋମାର
କୋନ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କର୍ମ ।

ଶୁବଞ୍ଚୁ ବଚନ ଯେ ବା ନା କରେ ଶୁବଳ ।

ଶକ୍ତ ହନ୍ତ ଗତ ମଦା ହୟ ମେହି ଜନ ॥

ଅନ୍ତର କଥୋପକଥନେ ନିବୃତ୍ତ ହଇଯା ପରଙ୍ଗର ବିଦାୟ
ହଇଲେନ, ପରେ ବାଜେନ୍ଦ୍ରୀ ବଞ୍ଚୁ ମଙ୍ଗ ତ୍ୟାଗ କରିଯା
ଉଡ଼ିଯିମାନ ହଇଲେକ ।

ବାଜେନ୍ଦ୍ର ଉଡ଼ିଲ ଦେଖ ହୟେ ମେହି କୁପ ।

ପ୍ରିୟର ଛଇତେ ପାଥି ଉଡ଼େ ଯେଇ କୁପ ।

ଅପିଚ ବାଜେନ୍ଦ୍ର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସମେହୁକ ହଇଯା ବାୟୁପଥେ
ଗମନ କରିଯା ବୃଦ୍ଧିର ପର୍ବତ ଓ ସ୍ଵର୍ଗେର ନ୍ୟାୟ ଉଦ୍ୟାନ
ସକଳ ଦର୍ଶନ କରିତେବେଳେ ଅକ୍ଷୟାଂଶୁ ଏକ ଶୈଳ ଦର୍ଶନ କରି-
ଲେକ । ଐ ଗିରି ଏତୋଦ୍ଦଶ ଉଚ୍ଚ ଛିଲ ଯେ ତାହାର ଚୂଡ଼ା
ସକଳ ମୂର୍ଯ୍ୟାବଣ୍ଣଳ ମୂର୍ଶ କରିତ ଓ ପୃଥିବୀକେ ଆପନ ନିକଟ
ଆପରେର ନ୍ୟାୟ ଅର୍ଧାଂଶୁ ଅତି କୁଞ୍ଜ ବୋଧ କରିତ ପରେ
ଯିଲୁ ନାମକ ସ୍ଵର୍ଗେର ଉଦ୍ୟାନେର ନ୍ୟାୟ ଆର ଏକ ଆନ୍ତର
ଦର୍ଶନ କରିଲେକ ଐ ଆନ୍ତରେର ଉତ୍ତର ଦିକ୍ଷା ଯେ ବାୟୁ ମେ
ତାତାର ନେଂଗରେର ମୁଗନାଭିର ମୌଗଙ୍କ ହଇତେ ଅଧିକ
ମୁହଁଳ ହୁଏ ।

ଲଙ୍ଘଃ ପୁଷ୍ପ ତାହେ ଆଛେ ଅମୁହୁଟିତ ।

ଜାଗୁତ ଆଛୟେ ତୃତୀ ବାରି ସୁନିତ୍ରିତ ॥

ନାନା ରଙ୍ଗ ପୁଷ୍ପ ମେହି ଅତି ମନୋହର ।

ତାହାର ମୌଗଙ୍କ ଯାଯ ଦୂର ଦୂରାଶୁର ।

ଅନନ୍ତର ଐ ମନୋହର ସ୍ଥାନ ବାଜେନ୍ଦ୍ରାର ଅତିଶୟ ମନେ-
ନୀତି ହଇଲ ଏବଂ ଦିବାବସାନୀ ଅୟୁକ୍ତ ଶ୍ରାନ୍ତି ନିବୃତ୍ତିକାରଣ
ଏ ସ୍ଥାନେ ହିତି କରିଲେକ, ପରେ ଭୁମଗ ଜନ୍ମ କୁଣ୍ଡି ଶାନ୍ତି
ନା ହଇତେ ଦୈବୁଂଶୁ ବାୟୁ ଶ୍ୟାକାରକ ସ୍ଵରୂପ ହଇଯା ଗଗ-
ଗୋପରି ଯେଷ କୁପ ଚନ୍ଦ୍ରାତପ ବିନ୍ତାର କରିଲେକ ଏବଂ
ପୃଥିବୀକୁ ବ୍ୟକ୍ତିରୀ ଐ ଯେଷର ଭୟାନକ ଗର୍ଜନ ଶୁବନେ ଓ
ହଦୟ ଦାହକ ବିଦ୍ୱାଂସ ଦୃଷ୍ଟି କରିବେ ଅଲ୍ୟକାଳେର ନ୍ୟାୟ

চীৎকাৰ কৱিতে লাগিল আৱ বজ্র স্বীয় পতন ধাৰং
লালেহ কুসুমেৰ অন্তঃকৱণকে দাহ কৱিতে লাগিল
এবং শিল্পী সকল আছু পতনে নৱগোশ নামক পুষ্পকে
ভূমিষ্ঠ কৱিয়া আছাত কৱিতে লাগিল ।

বিদ্যুত ফলক বজ্র হইয়া পতন ।

পর্বত হৃদয় সেই কৱে বিদীৱণ ॥

ভয়ানক মেঘধূনি শুনি আচান্বিত ।

যেদিনী হইল দেখ ভয়েতে কঙ্গিত ॥

পৱে বাঞ্ছেন্দাৰ এমত শময়ে তীৱ স্বৰূপ যে বাৱি
ধাৰা তাহা হইতে রঞ্জন পাইবাৰ কোন উপায়
ছিল না, আৱ শীতেৰ ক্লেশ নিবৃত্ত হয় এৰ্ত আশুয়
স্থানও ছিল না, এই হেতুক কথন কোন বৃক্ষ শাখে
ও কথন বৃক্ষ পত্রে লুকায়িত হইল কিন্তু বাৱি ধাৰা ও
শীতেৰ আছাত জন্য দুঃখ এবং বিদ্যুত ও বজ্র
পতনেৰ ভয় দণ্ডে অধিক হইতে লাগিল ।

যোৱ অন্তকাৰ নিশি যেথেৰ গজ্জৰ্ণ ।

তাহে দেখ অতিশয় বাঁৱি বৱিষণ ॥

এ যাতনা চিন্তা নাহি সেই জন কৱে ।

হষ্ট মনে আছে যেবা সভাৰ ভিতৱে ॥

অনন্তৰ বাঞ্ছেন্দা আকাল বৰ্ষণাদি জন্য দুঃখ সহ্য
কৱিয়া দীৰ্ঘ নিষ্ঠাস পরিত্যাগ পূৰ্বক আপন বন্ধুৰ
কথা ও বাসন্তান অৱণ কৱত তৈ রজনি অতি ক্লেশে
প্ৰভাত কৱিল ।

ଆଗେ ସଦି ଜୀନିଙ୍ଗାମ ଏକପ ସଟିବେ ।

ତୋମାର ବିଚ୍ଛେଦେ ଯୋର ଅନ୍ତର ଦହିବେ ॥

ତବେ ତବ ମନ୍ତ୍ରତ୍ୟାଗ ନାହି କରିତାମ ।

ଏକ ଦିନ ଜନ୍ୟ କବୁ ନାହି ତ୍ୟଜିତାମ ॥

ପରେ ରଜନି ଅଭାବୁହିବା ମାତ୍ରେଇ ମେଘ ଜନ୍ୟ ଅନ୍ଧକାର
ଦୂର ହେବି ମୂର୍ଖ କିରଣେ ପୃଥିବୀ ଆଲୋକମୟ ହଇଲ ।

ଉଦୟ ଅଚଳେ ମୂର୍ଖ ଉଦୟ ହଇଲ ।

ସର୍ବଚକ୍ର ସମ ତେହ ଦୌଷିଣ୍ୟ ଅକାଶିଲ ॥

ଅନନ୍ତର ପୁନର୍ବାର ତଥା ହଇତେ ଉଡ଼ିଯିମାନ ହଇଯା
ଏହି ଚିନ୍ତା କରିତେ ଲାଗିଲ ଯେ ଭମଣ କରି କି ବାସ
ତାନେ ପୁନଃ ଗମନ କରି, ପରେ ନିଶ୍ଚଯ କରିଲେକ ଯେ ଦୁଇ
ତିନ ଦିବମ ଭମଣ କରି, ଇତୋମଧ୍ୟ ମୂର୍ଖ କିରଣେର ନ୍ୟାୟ
ପତନ-ଶାଲୀ ଓ ଚଞ୍ଚୁର ଦୃଷ୍ଟିର ନ୍ୟାୟ ଗମନ-ଶାଲୀ ଶାହିନ
ନାମକ ପଙ୍କୀ ବାଜେନ୍ଦ୍ରାକେ ଆକ୍ରମଣ କରିତେ ଉଦ୍‌ଯତ
ହଇଲ ।

ପରେ ସଥନ ବାଜେନ୍ଦ୍ରାର ଦୃଷ୍ଟି ଐ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଶାହିନେର ପ୍ରତି
ପତିତ ହଇଲ ତେବେଳେ ତାହାର ଆଗ ଅନ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟାକୁଳ
ହେବି ଶକ୍ତି ହୀନ ହଇଲ ।

ଶାହିନ ପଡ଼ିଲ ସଦି କପୋତେର ପ୍ରତି ।

କ୍ଲେଶ ମହ୍ୟ ବିନା ତାର ଅନ୍ୟ ନାହି ଗତି ॥

ପରମ୍ପର ବାଜେନ୍ଦ୍ରା ସଥନ ଆପନାକେ ଆପଦ୍ଗୁରୁ ବେଧ
କରିଲେକ ତଥନ ଐ ହିତେବୀ ବଞ୍ଚୁର ଉପଦେଶ ସକଳ
ଅରଣ କରତ ତାପର କୁମତି ଉତ୍ସମ କପେ ଜୀବ ହଇଲ ॥

ଈଶ୍ୱର ନିକଟେ ବଜୁ ମାନନ କରିଯା ।

ଅତିଜ୍ଞାନ କରିଲ ତବେ କାତର ହଇଯା ॥

ଯେ ସଦ୍ୟପି ଏହି ମୃତ୍ୟୁର ହସ୍ତ ହଇତେ ଉଦ୍‌ଧାର ହେଇ ତବେ
ଭରଣେର ଯେ ବାଙ୍ଗ୍ଳା ତାହା କଥନ ଅନୁଷ୍ଠାନରଣେତ୍ର ଆର
କରିବ ନା, ଆର ବନ୍ଧୁର ସଙ୍ଗ ପରମ ଅନୁରେର ନ୍ୟାୟ ଉତ୍ସମ
ଜୀବନ କରିଯା ଯାବେ ଜୀବିତ ଥାକିବ ତାବେ ଭରଣେର
ନାମ ଓ ଜିଜ୍ଞାସୁ ଆନିବ ନା ।

ଶୁଣଃ ଯଦି ତବ ସଙ୍ଗେ ହୟତୋ ମିଳନ ।

ତାହାର ବିଚ୍ଛଦେ କେହ ନା ହବେ ଭାଜନ ॥

ଏଇକପ ଚିନ୍ତ୍ୟମାନ କପୋତେର ଭାଗ୍ୟବଶେ ଈଶ୍ୱର କନ୍ତୁ କ
ମନ୍ଦୀ ବାଙ୍ଗ୍ଳା ସଫଳ ହଇଲ ଅର୍ଥାତ୍ ଶାହୀନ ତାହାକେ ଗୁହଣ
କରିତେ ପାରିଲ ନା ତାହାରକାରଣ ଏହି ଯେ ଐ ଶାହୀନପକ୍ଷୀ
ସଂକାଳୀନ କପୋତକେ ହସ୍ତ ଗତ କରିତେ ଡରିକ୍ଟବନ୍ତି
ହଇଲ ମେହି ସମୟ ବଲବାନ ଝୁର୍ଦ୍ଧାର୍ଜ ଓ ଅସରତୌୟେର
ନାମକ ପଞ୍ଚିର, ଭୟ ଜୁନକ ତୁକାବ ନାମକ ଏକ ପଙ୍କୀ
ଦଗ୍ଧାନ୍ତର ହଇତେ ଆହାର ଅନ୍ତେଷ୍ଟରେ ଉଡ଼ିଦ୍ଵୀଯ ମାନ ହଇଯା
ସଂକାଳୀନ ଶାହୀନ ଓ କପୋତେର ଅବସ୍ଥା ଦର୍ଶନ କରିଲ
ତଥନ ଏହି ଭାବିଲ ଯେ ଏହି ଝୁର୍ଦ୍ଧାର୍ଜ କପୋତ ଦ୍ଵାରା କେବଳ
ଜଳପାନ ମାତ୍ରେ ଶରୀରେର କିଞ୍ଚିତ୍ ବ୍ୟାକୁଳତା ରହିତ ହଇ-
ତେ ପାରେ, ପାରେ ଐ ଶାହୀନେର ମହୁଖ ହଇତେ ଐ କପୋ-
ତକେ ଗୁହଣ କରିତେ ଇଚ୍ଛକ ହଇଲ, କିନ୍ତୁ ଶିକାର କାରଣ
ଶାହୀନେର ଶରୀରେ ଯାଦୁଶ ଶକ୍ତି ଛିଲ ତାଦୁଶ ଶକ୍ତି

ତୁକାବେର ଛିଲ ନା ବଟେ, ତଥାଚ ତାହା ବୋଧ ନା କରିଯା
ତାହାର ସହିତ ସମଭାବେ ଯୁଦ୍ଧାରସ୍ତ କରିଲା ।

ଉଦ୍‌ଭୟ ପଞ୍ଜୀତେ ସଦି ଯୁଦ୍ଧ ଆରତ୍ତିଲ ।

ଏହି ଅବକାଶେ ଦେଖ କପୋତ ଭାଗିଲ ॥

ପରେ ବାଜେନ୍ଦ୍ର ଅବକାଶ ପାଇଯା ଏକ ଅନ୍ତରେ ନୀଚେ
ଅତି କଟେ ପ୍ରବେଶ କରିଯା ତଥାର ଏକ ରାତ୍ରି ବାସ
କରିଲ ଅନନ୍ତର ପ୍ରଭାତ ସମୟେ ବାଜେନ୍ଦ୍ର ଝୁଦ୍ଧାତେ ଗମନା-
ଶକ୍ତ ହଇଯାଓ ଭୟ ପ୍ରୟୁକ୍ତ ଚତୁର୍ଦିଶେ ଦୃଷ୍ଟି କରି
କ୍ରମେ ଉଡ଼ିତେଣେ ଅନ୍ୟ ଏକ କପୋତକେ ଦର୍ଶନ କରି-
ଲେକ ଐ କପୋତ କତକଷ୍ଟିଲିନ ଶମ୍ଭ ଓ ନାନା ପ୍ରକାର
କୌଶଳ ସମ୍ବଲିତ ଛିଲ ଏବଂ ଐ ସମୟେ ଝୁଦ୍ଧାରୁପ ଲୈନ୍ୟ
ବାଜେନ୍ଦ୍ରାର ଶରୀର କୁପ ବାଜ୍ୟକେ ଆକ୍ରମଣ କରିଯାଇଲ,
ଏ କାରଣ ବିବେଚନା ନା କରିଯା ସ୍ଵଜାତି ନିକଟେ ଗମନ
କରିଯା ଐ ସକଳ ଶମ୍ଭ ଗଲୋକରଣ ନା ହଇତେ ହୁଇତେ
ତାହାର ଚରଣ ଫାଁଦେ ବନ୍ଧ ହଇଲ ।

ଦୁଟେର ହୟେଛ ଫାନ୍ଦ ଶରୀର ପୋଷକ ।

ମନୋରୁପ ପାଖିର ଜୟାଓ ବନ୍ଦ ଶକ ॥

ଅନନ୍ତର ବାଜେନ୍ଦ୍ର ରାଗାନ୍ତିତ ହଇଯା କହିତେ ଲାଗିଲ
ଯେ, ହେତ୍ରାତଃ ତୋମାୟ ଆମାୟ ଏକ ଜ୍ଞାତି ଅତ୍ୱବ
ତୋମା ହଇତେଇ ଆମାର ଏ ଆପଦ ସଟିଲ ତୁମି
ଆମାକେ ପୂର୍ବେ ସାବଧାନ ଓ ଆତିଥ୍ୟ ଏବଂ ସୁଶୀଳତା
ପୁକାଶ କେନ ନା କରିଲେ ତାହା ହଇଲେ ଆୟି ଅନ୍ତରେ
ଥାକିତାମ ଓ ଏ ପୁକାର ବନ୍ଦ ହଇତାମ ନା, ପରେ ମେ

উত্তর করিলেক যে ইশ্বরের ঘটনা কেহ অন্যথা
করিতে শক্ত হয় না ।

ইশ্বরের ইচ্ছা কপবাণ যদি ছোটে ।

উপায় কপের ঢালে নাহি সেই টোটে ॥

পরস্ত বাজেলা কহিলেক যে তুমি এ আপদ হইতে
আমাকে যদ্যপি মুক্ত করিবার পথ দেখাইতে পার
তবে চিরকালের জন্যে আমাকে বাধ্য করিবে, পরে ঐ
কপোত কহিলেক যে অরে নির্বোধ যদি ইছার কোন
উপায় জানিতাম তবে কি আমি এ বন্ধন হইতে মুক্ত
হইতাম না । তোমার এই বাক্য সেই উষ্টু শাবকের
ন্যায় হইয়াছে, যে গমন করত ক্লান্ত হইয়া রোদন
করিতে ইচ্ছাপূর্বক তাহার মাতাকে কহিয়াছিল বে
হে নিষ্ঠুর কিঞ্চিৎ বিলম্ব কর আমি জগেককাল বিশ্রাম
করি, ইহাতে তাহার মাতা কহে অরে অস্ত তুই কি
দেখিতে পাইস না যে তোম নাসিকার রজ্জু অন্যের
হস্তে অপর্িত আচ্ছ যদ্যপি আমার কিছু সাধ্য থাকিত
তবে কি আপন পৃষ্ঠ দেশকে বোৰা হইতে ও তোম
পদকে গমন হইতে মুক্ত করিতাম না ।

আপন মাতার কাছে উষ্টুর তনয় ।

কহিয়া আপন দৃঢ় নিত্রা গত হয় ॥

পরেতে কহিল মাতা শুনৱে তনয় ।

কিঞ্চিৎ করিতে স্থিতি যোর সাধ্য নয় ॥

যদ୍ୟପି ଥାକିତ ଏହି ରଜ୍ଜୁ ମୋର ହାତେ ।

ତବେ ନା ଯେତାମ ଆମି ଇହାଦେର ମୀତେ ॥

ଅପିଚ ବାଜେନ୍ଦ୍ର ଧଡ଼ ଫଡ଼ କରିତେ ଲାଗିଲ, ଏବଂ ଅନେକ କଟେ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ଚେଷ୍ଟା କରିଲ, ଆର ଉହାର ଆଶା ରପ ରଜ୍ଜୁ ବଡ଼ ଶକ୍ତ ଛିଲ, ଏବଂ ଫାନ୍ଦେର ଦଢ଼ି ଅତିଶ୍ୟ ପରାତନ ଏକାରଣ ଶୀଘ୍ର ଛିନ୍ନ ହଇଲ, ତାହାତେ ବାଜେନ୍ଦ୍ର ଏହି ଫାନ୍ଦ ହଇତେ ମୁକ୍ତ ହଇଯା ଅନନ୍ତାମେ ହଟ୍ଟାନ୍ତ୍ରଃକରଣେ ଉତ୍ତିଷ୍ଠିତ ମାନ ହଇଯା ଆସି ଦେଶଭିମୁଖଗାମୀ ହଇଲ, ଆର ଏହି ଦୃଢ଼ ବନ୍ଧନ ହଇତେ ଯେ ମୁକ୍ତ ହଇଯାଛିଲ ଏକାରଣ ଆହ୍ଲାଦେ ତାହାର ଝୁଲ୍ହାର ଚିନ୍ତା ଦୂରେ ଗେଲ, ପରେ ଉଡ଼ିତେଇ ବସନ୍ତ ରହିତ ଏକ ଗ୍ରାମେ ଉପସ୍ଥିତ ହଇଯା କ୍ଷେତ୍ର ସମୀପ ପରିଷିତ ଏକ ଆଚିରେ ବମିଲ, ତେବେଳେ ଏକ କୃଷକତଳୟ ଐ ମାଟେର ପ୍ରହରିତା କର୍ମେ ନିୟୁକ୍ତ ଛିଲ ଯଥନ ତାହାର ଦୃଷ୍ଟି ଐ ପାଯରାର ଅତି ପଡ଼ିଲ, ତଥନ ଐ କପୋତେର ମାଂସ ଦ୍ଵାରା କାବାବ କରିତେ ବଡ଼ ଇଚ୍ଛୁକ ହଇଯା ଧନୁକେ ବାଁଟୁଲ ଯୋଗ କରିଲେକ, କିନ୍ତୁ ଐ କପୋତ ତେବେଳୀନ ଐ କ୍ଷେତ୍ର ଓ ମାଟେର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶ ଦୃଷ୍ଟି କରତ ଅନ୍ୟ ମନସ୍ତ ଛିଲ, ପରେ ହଟାନ୍ତ ଐ ବାଁଟୁଲେର ଆୟାତ ତାହାର ଡାନାଯ ଲାଗିଯା ଅତିଶ୍ୟ ଭୟ ଯୁକ୍ତ ହଇଯା ଐ ଆଚିରେର ନିୟମ୍ନଲ୍ଲଙ୍ଘ କୁପେର ମଧ୍ୟ ଅଞ୍ଚୋମୁଖ ହଇଯା ପତିତ ହଇଲ । ଐ କୁପ ଏତାଦୁଃ ଗଭୀର ଛିଲ ଯେ ତାହାର ନିଚେ ହଇତେ ଆକାଶ-କେ ଚକ୍ରର ନ୍ୟାଯ ବୋଧ ହଇତ, ଆର ଦ୍ଵିବୀ ରାତ୍ରି ବ୍ୟାପିଯା ଐ କୁପ ମଧ୍ୟ ଗମନ କରିଲେ ଓ ତାହାର ମୀମୀ ହଇତ ନା ।

ମାଧ୍ୟମ ନହେକ ମେହି କୃପେର ଥନନ ।
 ସମ୍ପୁ ତାଳକରି ଭେଦ କବେଛେ ଗମନ ॥
 ଆକାଶ ଜାନିତେ ତାର ସାମାର ବିଶେଷ
 ଯଦ୍ୟାପି ଆପନି ତାହେ କରସେ ଅବେଶ ।
 ଅନିଯୀ ଭମଣ ସଦି ହୟ ନିଦାରଣ ।
 ତଥାପି ନା ପାଯ ତାର ସୀମା ଦରଶନ ॥

ଅନନ୍ତର ଐ କ୍ରମକ ପୁନ୍ଦ ସଥନ ଦେଖିଲେକ ମେ ଐ ପାଦଃ
 କୃପ ମଧ୍ୟ ପତିତ ହଇଯାଇଁ ତଥନ ତାହାବ ଚେଷ୍ଟା କୁ,
 ମେ ରଙ୍ଗୁ ତାହାର ଥର୍ବତୀ ଦେଖିଯା ନିରାଶ ହଇବା ଐ ମୁକ୍ତ
 ଏହି କପୋତକେ କ୍ଲେଶେର କାରାଗାରେ ରାଖିଯା ଗମନ କରିଲ,
 ପବେ ବାଜେନ୍ଦ୍ରା ଐ କୃପ ମଧ୍ୟ ଦିବାରାତ୍ର ବାସ କରିଯା
 ଆପନ ଭମଣେର ଦୃଢ଼ ନନ୍ଦ୍ୟାଜ୍ଞେନ୍ଦ୍ରାକେ ମାନସ କରିବା
 କହିଲେ ଲାଗିଲ ।

ନ ନନ୍ଦ୍ୟାଜ୍ଞେନ୍ଦ୍ରା କରି ମନେ କହିଲେ ଲାଗିଲ ।
 ତୋମାର ଗଲିତେ ମୋର ସବେ ସ୍ଥାନ୍ ଛିଲ ॥
 ତୋମାର ଦ୍ୱାଷ୍ଟର ଧୂଲି କରିଯା କଜ୍ଜଳ ।
 ମୋର ଚଙ୍ଗୁ ହୟ ଛିଲ ଦେଖିତେ ଉଜ୍ଜୁଲ ॥
 ପୃଷ୍ଠେତେ ଆଛିଲ ମନେ ଏହି ମେ ଭାବନା ।
 ବନ୍ଧୁତା କଥନ ଆମି ତ୍ୟାଗ କରିବ ନା ॥
 କି କରି ନାଚାରି ମୋର ଏମନ ସାଟିଲ ।
 ପର୍ବେର ମାନସ ମୋର ସବ ବ୍ୟାହିଲ ।

ପର ଦିବମ ସ୍ଵିଯ ଶକ୍ତ୍ୟନୁମାରେ କୃପୋପରି ଗାତ୍ରାଥାନ
 କରିଯା କ୍ରମନ ଓ କାତରୋକ୍ତି କରତ ଆପନ ବାନୀର ନିକ୍ଷଟ

ଉପଚିତ ଛଇଲ । ନ୍ୟୋଜେନ୍ଦ୍ର ଆପଣ ବଞ୍ଚୁର ପକ୍ଷ
ପାତ୍ର ଦୂନି ଶୁନିଯା ଆଗ ବାଡ଼ାଇବାର କାରଣ ବାସା ହଇତେ
ଡ୍ରାଇମାନ ହଇଯାଇଲି ।

ଚନ୍ଦ୍ର କରି କି କପ ଦେଖିବ ଆମି ତାରେ ।

ପନ୍ଥ ଚଞ୍ଚୁ ଥୁଲିଲାମ ବଞ୍ଚୁ ଦେଖିବାରେ ॥

ଇହାର କାରଣେ ଆମି ଶୁନଇ ଈଶ୍ଵର ।

କି ତବ କରିବ ସ୍ତବ ହଇଯାଇଲା କାତର ॥

ପରେ ସଥନ ବାଜେନ୍ଦ୍ରାର ମହିତ କୋଳାକୋଳି କରିଲ
ତଥନ ତାହାକେ ଅୃତ୍ତିଶ୍ୟ କୁଶ ଓ ଦୁର୍ବଲ ଦେଖିଯା କହିଲ,
ହେ ବଞ୍ଚୁ ତୁମି କୋଣ୍ଡାଯ ଛିଲେ ଆର ତୋମାର ଏ ଅବସ୍ଥାର
କାରଣ କି ତାହା କହ ପରେ ବାଜେନ୍ଦ୍ରା କହିତେ ଲାଗିଲ ।

କରିତେ ବୟାନ ମୋର ଦୁଃଖେର ବାରତୀ ।

ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ରାତ୍ରି ଚାହି ଆମି ଉଦ୍ବେଗ ରହିତୀ ॥

ଆମାର ମଂକେପ ବାକ୍ୟ ଏହି ଯେ ଶୁନିଯାଛିଲାମ ଭରଣେ
ଅନେକ ବିସ୍ତେର ପରିକ୍ଷା ହୁଯ କିନ୍ତୁ ଆମି ତାହା ଏକବାର
ଭରଣେଇ ବୋଧ କରିଯାଛି ଆର ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୀବିତ
ଥାକିବ ଇହାର ମଧ୍ୟ ଆରକ୍ଷଥନ ଭରଣ କରିବ ନା, ହେଦେ
ଭରଣ ଦୂରେ ଥାକୁକ ବଡ଼ ଆବଶ୍ୟକ ବ୍ୟାତିରେକେ ବାସା
ହଇତେବେ କଥନ ବାହିର ହଇବ ନା ଆର ଆପଣ ସେଚେ ।
ପୂର୍ବକ ବଞ୍ଚୁ ଦର୍ଶନ କପ ଯେ ଧନ ତାହା ଅବାସ କପ ଦୁଃଖେର
. ମହିତ ପରିବର୍ତ୍ତ କରିବ ନା ।

ଅବାସ ବାସନା କତୁ ନା କରିବ ଆମୀ ।

ରୁକ୍ଷ ଦର୍ଶନ ସୁଖେର ନାହି ପାରାବାର ॥

ତଦନମ୍ବର ମୁଣ୍ଡୀ କହିଲେନ ଆମି ଯେ ଏହି ଦୃଷ୍ଟିନ୍ତ ମହା-
ଶରେର ନିକଟ ଅକାଶ କରିଲାମ, ତାହାର କାରଣ ଏହି ଯେ
ଆପନି ଗୁହେ ବାସ କରନେର ଯେ ଶ୍ରଣ ତାହା ଅମଗେର ଦୁଃଖେର
ସହିତ ପରିବର୍ତ୍ତ କରିବେନ ନା ଏବଂ ସ୍ଵଦେଶ ଓ ବଞ୍ଚୁର
ଯେ ବିଛେଦ ତାହାର ଫଳ ଅତିଶ୍ୟ କ୍ରମ ବ୍ୟାତିରେକେ
ଆର ନାହିଁ ଅତେବ ଆପନି ସ୍ଵେଚ୍ଛାଧୀନ ହଇଯା ସ୍ଵିକାର
କରିବେନ ନା ।

ଦେଶ ବଞ୍ଚୁ ଦରଶନେ ଯୋର ଇଚ୍ଛା ହଲେ ।

ବଞ୍ଚ ଦିବସେର ପଥ ଭାସେ ଚଞ୍ଚୁ ଜଲେ ।

ପରେ ଦାବେଶିଲୀମ କହିଲେନ ହେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଅମଗେର ଦୁଃଖ
ଯଦ୍ୟପି ଅଧିକ ବଟେ, ତଥାପି ତାହାତେ ଲଭ୍ୟ ଓ ଅଧିକ
ଆଛେ, କେନ ନା କୋନ ବ୍ୟକ୍ତି ଅବ୍ସା ଜନ୍ୟ ପରିଶୁଦ୍ଧେର
ସୂର୍ଯ୍ୟରେ ପତନ ନା ହଇତେ ଶିକ୍ଷ ଓ ମିଳାନ୍ତଃକରଣ ହଇତେ
ଶକ୍ତ ହୁଯ ନା ଏବଂ ଇହାର ଯେ ପରିମଳୀ ମେ ଜୀବନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ଲଭ୍ୟ ଦାୟକ ହୁଯ, ଆର ଅମଗେତେ ନିଶ୍ୟ ଏହି ଦୁଇ
ଅକାରେର ବୃଦ୍ଧି ହୁଯ, ଏକ ବିଦ୍ୟାତ ଜନ୍ୟ ଅପର ପରମା-
ଦ୍ରିକ । ଇହା ଶତରଙ୍ଗ କ୍ରିଡ଼ାର ପୁର୍ବାଗ ଆଛେ ଏକ ବଡ଼ିଯା
ବୁଦ୍ଧି ଦ୍ୱାରା ଛୟ ପଦ ଅମଗ କରିଲେଇ ମନ୍ତ୍ରିର ପଦ-ଆନ୍ତର
ହୁଯ, ଆର ଅତିପଦେର ଚନ୍ଦ୍ର ଚତୁର୍ଦଶ ଦିବ୍ସ ଅମଗ କରିଯା
ପୌରମାସୀର ଚନ୍ଦ୍ର ହୁଯ ।

ଅମଗ କରିଲେ ଦେଖ ଦାସ ରାଜୀ ହୁଯ ।

ଅମଗ ନହିଲେ କଭୁ ଚନ୍ଦ୍ର ପୂର୍ଣ୍ଣ ନାହିଁ ॥

ଆର ଯଦ୍ୟପି କୋନ ବ୍ୟକ୍ତି ଆପନ ଗୃହ ହଇତେ ବାହିର

ନା ହୟ ତବେ ରାଜ୍ୟର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କର୍ମ ଦର୍ଶନ ଓ ମହିବ୍ୟକ୍ତିର
ସାଙ୍ଗୀତ ହଇତେ ନିରାଶ ହୟ, ଦେଖ ବାଜ ପଞ୍ଜୀ ଆପନ
ବାସାର ବାସ କରେ ନା, ଏ କାରଣ ଭୂପତି ଦିଗେର ଛନ୍ତେ
ତାହାର ଶ୍ରିତି ହଇଯାଇଁ, ଆର ଦେଖ ପେଚକ ପଞ୍ଜୀ ବାସ
ସ୍ଥାନ କଥନ ତ୍ୟାଗ କରେନା ଏ କାରଣ ଭିତିର ପଞ୍ଚାଙ୍ଗ
ଭାଗେ ତାହାର ସ୍ଥାନ ହଇଯାଇଁ ।

ଶାହବାଜ ମତ ତୁମି କରଇ ଭୂମଣ ।

ପେଚକେର ମତ ତୁମି ଥାକ କି କାରଣ ॥

ଏକ ଶୁଭ୍ର ଆପନ ଶିଷ୍ୟଦିଗକେ ଏହି ପଯାର ଦ୍ୱାରା ଲୋଭ
କରାଇତେ ଛିଲେନା ।

ଭୂମଣ କରିଲେ ନର ମନୋନିତ ହ୍ୟ ।

ମହିବ୍ୟତୀ ଦ୍ୱାରା ଚଙ୍ଗେ ପୁନ୍ତଳିକା ହ୍ୟ ॥

ବାରି ହତେ କୋନ ବନ୍ତ ନାହିଁକ ଉତ୍ସମ ।

ଏକ ସ୍ଥାନେ ଶ୍ରିତି ହଲେ ମେ ହୟ ଅଧମ ॥

ଏକ ଶିକାରୀ ବାଜ ଚିଲେର ଶାବକେର ମହିତ ବର୍ଦ୍ଧିତ
ହଇଯାଇଲ ସଦୃପି ମେ ଐ ଚିଲେର ବାସୀତେ ଥାକିତ
ଏବଂ ଭୂମଣେଛୁ ହଇଯା ଉଡ଼ୁଡ଼ିଯମାନ ନା ହଇତ ତବେ
କଦାଚ ନୃତ୍ୟି ତାହାକେ ପ୍ରତିପାଳନ କରିଲେନ ନା, ଅନୁ-
ନ୍ତର ମନ୍ତ୍ରୀ ନିବେଦନ କରିଲେକ ଯେ ଇହାର ବୃକ୍ଷାନ୍ତ କି
ଅକାର । ପରେ ରାଯ ଦାବେଶିଲୀମ ନୃତ୍ୟ କହିଲେନ
ଯେ ମନୋଚାର ପତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଆମି ଶ୍ରମ ହଇଯାଇଁ ଯେ କୋନ
କାଲେ ବାଜ ନାମକ ଦୁଇ ପଞ୍ଜୀ ପରଙ୍ଗର ଶ୍ରମ କରତ ଏକ

ଅତ୍ୟଚ ପର୍ବତୋପରି ସ୍ଵଚ୍ଛନ୍ଦ କପେ ବାସ କରିଯା । ତଥାଯି
'ଉଭୟେ ପରଞ୍ଜିରାବଲୋକନେ ଆନନ୍ଦ ଚିତ୍ରେ କାଳୟାପନା
କରିତ ।

ଶୁଣ ହେ ବୁଲ୍‌୧ ଯବେ ଗୋଲାଟେର ସାତ ।

ସାଙ୍କାତ ହଇଲେ ହୟ ତବ ସୁଅଭାତ ॥

କିଯୁଏକାଲାନନ୍ଦର ପରମେଶ୍ୱର ଇହାରଦିଗକେ ଏକଟି
ଶାବକ ପ୍ରଦାନ କରିଲେନ ଐସନ୍ତାନ ପ୍ରତି ଇହାରଦିଗେର
ଯଥେଷ୍ଟ ମେହ ଛିଲ, ଏ କାରଣ ଉଭୟେଇ ଐ ଶାବକେର
ନିମିତ୍ତ ଆଧାରାହରଣେ ଗମନ କରିଯା ନାନ । ପ୍ରକାର ଆହା-
ରୀଯ ଅବ୍ୟ ଆନୟନ କରିତ, ଇହାତେ ଅଜ୍ଞ ଦିନମେର ମଧ୍ୟେ
ତାହାର ଶକ୍ତି ବନ୍ଧିତ ହଇତେ ଲାଗିଲ, ଅନନ୍ତର ଏକ
ଦିବସ ତାହାକେ ଏକାକୀ ରାଖିଯା ତାହାର । ସ୍ତାନାନ୍ତରେ
ଗମନ କରିଯାଛିଲ ଆର ତାହାର ଦିଗେର ଆସିତେ କିଞ୍ଚିତ୍
ବିଲୟ ହୁଏ ଏ ଶାବକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜୁଧିତ ହଇଯା ଲମ୍ଫ
ଝଲ୍କ କରିତ ଚତୁର୍ଦିର୍ଘେ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିଯା । ବାସାର ଧାରେ
ଆସିଯା ହଠାତ୍ ଏ ସ୍ଥାନ ହଇତେ ପତିତ ହଇଲ, ଇତୋ-
ମଧ୍ୟ ପରମେଶ୍ୱରେର ଇଚ୍ଛାନୁସାରେ ଏକ ଚିଲ ଆପନ ବାସ
ହଇତେ ସନ୍ତାନଦିଗେର ଆହାରାହରଣ ନିମିତ୍ତ ପର୍ବତୋ-
ପରି ଅନ୍ୟାଶାପନ ହଇଯା ବସିଯାଛିଲ, ସଂକାଳେ ତାହାର
ଦୃଷ୍ଟି ଏ ବାଜ-ଶାବକେର ଉପର ପଡ଼ିଲ ତ୍ୱରି ଲେ ଏହି
ବୋଧ କରିଲ ଯେ ଏକଟା ମୁଖିକ ଅନ୍ୟ କୋନ ଚିଲେର ଥାବା
ହଇତେ ପଡ଼ିତେଛେ ।

ଅନନ୍ତର ଏ ଚିଲ ଉଡିଯମ୍ବାନ ହଇଯା ଭୂମିତେ ପ୍ରତମ ନା

ହଇତେ ହଇତେ ତାହାକେ ଧାରଣ କରତ ଆପନ ବାସାଯ ଲାଇୟା ଗେଲ ଏବଂ ଉହାର ଥାବା ଓ ମୌଟେର ଚିତ୍ତ ଦେଖିଯା ବୋଲି କରିଲେକ ଯେ ଏ ନିଶ୍ଚଯ ଶିକାରି ପଞ୍ଜୀର ଜ୍ଞାତି ହଇବେକ, ପରେ ସ୍ଵଜାତୀୟ ଦେଖିଯା ତାହାର ଅନ୍ତଃ-କରଣେ କିମ୍ଭିତ ମାଯା ଜମିଲ ଆର ମନେ କରିଲ ଯେ ପର-ମେଘରେର ସନ୍ଧେୟ ଅନୁଗୁହ ହେ ଆମାକେ ଇହାର ପରମାୟୀର କାରଣ କରିଯାଛେନ ଆର ସଦ୍ୟପି ଆନି ଏମ୍ଭାନେ ଉପଚ୍ଛିତ ନା ହଇତାମ ତବେ ଭୂଧିତେ ପତନ ହଇୟା ଏହି ଶାବକେର ଅନ୍ତି ପ୍ରମୁଖରେ ଲାଗିଯା ଚଂଗ ହଇୟା ଧୂଳାର ନ୍ୟାୟ ଉଡ଼ିଯା ଯାଇତ ଏବଂ ସନ୍ଧିନ ପରମେଘରେର ଇଚ୍ଛା ଏକପ ହଇଲ ଯେ ଆମି ଇହାର ବାଁଚିବାର ହେତୁ ହଇଲାମ ତବେ ଆମାର ଉଚିତ ହୟ ଯେ ଇହାକେ ଆପନ ସମ୍ଭାନେର ନ୍ୟାୟ ଅତିପା-ଲନ କରି, ପରେ ତ୍ରୈ ଚିଲ ମେହ ହାରା ଇହାର ଅତିପାଲନେ ନିଯୁକ୍ତ ହଇଲ ଆର, ଯେକପ ଆପନ ସମ୍ଭାନଦିଗେର ଅତି ବ୍ୟବହାର କରିତ ତଙ୍କପ ଇହାର ଅତିଓ କରିତେ ଲାଗିଲ, ତାହାତେ ତ୍ରୈ ବାଜ-ଶାବକ ଦିନେଇ ବର୍ଦ୍ଧିତ ହଇୟା ସ୍ଵଜା-ତୀୟ ସ୍ଵଭାବ କ୍ରମେ ଅକାଶ କରିତେ ଲାଗିଲ । ଏବଂ ଦେ ଆପନାକେ ତ୍ରୈ ଚିଲେତ୍ର ଶାବକ ବୋଥ କରିତ କିନ୍ତୁ ଆପ-ନାର ଆକୃତି ଓ ମାହସ ଉହାରଦିଗେର ବିପରୀତ ଦେଖିଯା ସର୍ବଦା ଏହି ଚିନ୍ତା କରିତ ଯେ ଆମି ଯଦି ଇହାରଦିଗେର ଜ୍ଞାତି ନାହିଁ ତବେ କେବ ଇହାରଦିଗେର ବାସାଯ ଥାକି ଆର ସଦ୍ୟପି ଇହାରଦିଗେର ସ୍ଵଜାତି ହଇତାମ ତବେ ଇହାର ଦିଗେର ଆକୃତି ହଇତେ ଆମାର ଆକୃତି ଭିନ୍ନ ହଇତନା ।

ইহারা না হই আমি ইহাদের জাতি ।

মিথ্যা আমি কেন তাহা ভাবি দিবা রাতি ॥

পরে এক দিবস ত্রি চীল বাজ-শাবককে কহিলেক যে
হে পুত্র তোমাকে আমি অতিশয় চিন্তাযুক্ত দেখি
তেছি ইহার কারণ, কি ? । যদ্যপি তোমার কোন
মানস থাকে তাহা আমাকে কহ । আমি সাধ্যানু-
সারে তাহার চেষ্টা করিষ্যত কৃটি করিব না, পরে বাজ
শাবক উন্নত করিলেক যে আমি আচম্ভিতে চিন্তাযুক্ত
হইয়াছি তাহার কারণ কিছুই দেখিতে পাই না, আর
যদ্যপি কিছু জানি তাহাও কহিতে পারিনা ।

দেখছ আশ্চর্য্য ফুল ফুটেছে আমার ।

রঞ্জ নাহি গন্ধ ঢাকা নাহি থাকে তাঁর ॥

এইক্ষণে ইহার পরামর্শ এই দেখিতেছি যে
যদ্যপি আপনি আজ্ঞা করেন তবে দুই তিন দিবস
পৃথিবীতে ভূমণ করি কি জানি ভূমণ করিলে বুঝি
আমার অস্তঃকরণের ভাবনা দূর হইতে পারে, আর
বোধ করি যে পৃথিবীর ওনগরের আশ্চর্য্য ২ বন্ত সকল
দর্শন করিলে মনের কিছু সন্তোষ জয়িতে পারে,
পরে যখন ত্রি চীল এই বিচ্ছেদের কথা শুবণ করি-
লেক তখন সে অত্যন্ত দীর্ঘ নিষ্ঠাস “ত্যাগ করিয়া
কহিল ।

বিচ্ছেদ বচন, না করি শুবণ,

নাহি কর হেন কুর্ম ।

ଇଛା ହୟ ଯାହା, ସବ କର ତାହା,
ନହେ ତବ ହେବ ଧର୍ମ ॥

ପରେ ଚିତ୍କାର କରତ କହିଲ ଯେ ହେ ପୁତ୍ର ତୋମାର ଏ
କି କୌଶଳ ଭୂମଗେର କଥା କହିଗୁଣୀ, କେନନା ଭ୍ରମଣ ଏକ
ନଦୀର ଦ୍ଵରପ ହଇୟାଛେନ ତିନି ମାନବଦିଗଙ୍କେ ରକ୍ଷି କରେନ
ଆର ଅଜ୍ଞଗରେର ନ୍ୟାୟ ମନୁଷ୍ୟକେ ଗିଲିଯା ଫେଲେନ ।
ଅନେକ ମନୁଷ୍ୟ ଯେ ଭୂମଣ କରେନ ତାହାର କାରଣ ଏହି କେହ
ବା ପରିବାରେର ଭରଣ ପୋଷଣାର୍ଥେ ଓ କେହବା କୋନ
କାରଣ ସଂତଃ କିନ୍ତୁ ତୋମାର ଏହି ଦୁଯେର କିଛୁଇ ଉପ-
ହିତ ନାହିଁ, ଏବଂ ପରମେଶ୍ୱରେର ଅନୁଗୁହେତେ ତୋମାର
ଅକ୍ଲଶେ ଥାକିବାର ଦ୍ଵାନ ଆଛେ ଓ ଭକ୍ତ ଅବ୍ୟ ଯାହା
ପାଇତେଛ ତାହାତେ ତୋମାର ଆହାର ମନ୍ଦରକ୍ରପ ଚଲି-
.ତେବେ, ଆର ଆମାର ମକଳ ମନ୍ତ୍ରାନ୍ତରେ ଉପର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ-
କପେ କାଳ ଯାପନା କରିତେଛ ଏବଂ ତାହାରା ଓ ତୋମାର
ଆଜ୍ଞାକାରି ହଇୟା ଆଛେ ତଥାଚ ଏହି ମକଳ ଭ୍ରମଗେର
ଦୁଃଖ ମହ୍ୟ କରା ଓ ହିତି ଜନ୍ୟ ମୁଖ ତ୍ୟାଗ କରା ବୋଧ
ହୟ ଯେ ଏ ଅତି ନିର୍ବୋଧେର କୁର୍ମ, ଇହା ବିଜେରା କହି-
ଯାଛେନ ।

କରହିତ ଶ୍ରବ୍ଦ ଦିନ ବିଜ୍ଞ ନାହିଁ ଛାଡ଼େ ।

ଛାଡ଼ିଲେ ତାହାର ଦୁଃଖ ଦିନେ ବାଡ଼େ ॥

ପରେ ବାଜଶାବକ କହିଲେକ ଆପନି ଯାହା ଆଜ୍ଞା
କରିଲେନ ମେ ଅତିଶ୍ୟ ଅନୁଗୁହ ଓ ସ୍ନେହେର ବାକ୍ୟ ବିନ୍ଦୁ
ଆମି ଅନେକ ବିବେଚନା କରିଯାଛି, ଯେ ଏବାନା ଓ ଏ

আহার অব্য আমাৰ উপযুক্ত নয়, আৱ আমাৰ অনুঃকৰণে যে সকল উপস্থিত হয় তাহা কহা যায় না। অনন্তৰ চীল যখন জাত হইল যে সকলেই স্বজাতীয় স্বভাব প্ৰাপ্ত হয়, তখন আপনাকে এসব কথা হইতে অন্তৰ কৱিয়া কহিলেক যে আমি যাহা কহিতেছি সে ধৈর্য্যের কথা, আৱ তুমি যাহা কহিতেছ সে লোভের কথা, কিন্তু লোভী চিৰকাল নিৱাশ থাকে এবং যে পৰ্যন্ত কেহ ধৈর্য্য না কৱে তদবধি তাহার সুখানুভব হয় না, ও তুমি ধৈর্য্যের অশংসা কিছুই কৱ না একাগ্ৰণ ঐধৈর্য্যের মহৎ কিছু জাত নহ। আমি ভয় কৱি যে ঐ লোভী মার্জারকে যাহা ঘটিয়াছিল পাছে তোমাৰও সেই ৰূপ ঘটে, পঢ়ে বাজশাৰক কহিলেক যে সে কি অকাৱ। অনন্তৰ চীল কহিতে লাগিল যে পূৰ্বকালে অতি দুঃখি এক বৃক্ষা স্তৰী ছিল মূৰ্খের অনুঃকৰণের ন্যায় ও কৃপণের গোৱের ন্যায়। অন্তকাৱ এক কুটীৰ তাহার ছিল। ঐ বৃক্ষা স্তৰী একটী বিড়াল থাকিত, ঐ বিড়াল পিষ্টকেৱ মুখও কখন ছেথে নাই, আৱ তাহার বক্সু কিম্বা অন্যেৱ মুখেও কখন যব মণেৱ কথাও শুনে নাই কিন্তু কখন২ মূৰ্খিক গত্তেৱ আঘুণ কৈত, কিম্বা মৃত্তি-কাৱ উপৰ মূৰ্খিক পদেৱ চিঙ দেখিয়া ধৈর্য্যাবলম্বন কৱিয়া থাকিত, যদ্যপি সৌভাগ্যক্ষমে কখন একটী আখু তাহার হস্তগত হইত, তবে সৰ্ব সমূহ পাইলে দৱিজ যাদৃশ আহ্লাদিত হয়, তাদৃশ হৃষি হইয়া

ତାହାର ଦ୍ୱାରା ସମ୍ୟକ୍ କ୍ଳେଶ ବିଶ୍ୱାସ ହାତେ ଓ ତାହାତେହି
ସମ୍ପଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦିନପାତ କରିଯା କହିତ ।

ବଜୁ ଦୂଃଖ ପରେ ଆମି ପେଯେଛି ଯେ ଖାଦ୍ୟ ।

ସ୍ଵପ୍ନ କି ଜାଗୁତେ ଦେଖି ନାହି ତାର ଆଦ୍ୟ ॥

ଏ ବୃଦ୍ଧ ଶ୍ରୀର କୁଟିର ତାହାର ପାହେ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷେର ନ୍ୟାୟ ଛିଲ
ଏ କାରଣ ଏମତ କୁଶ ହଇଯାଛିଲ ଯେ ଅନ୍ତର ହାତେ
ଭାବାଭାବେର ନ୍ୟାୟ ଦୃଷ୍ଟ କୁହିତ । ଏକ ଦିବମ ଅତି
କଟେ ଏ ବୁଦ୍ଧିଯାର ଘଟିକାର ଉପର ଚଢ଼ିଯା ଅନ୍ୟ ଏକଟୀ
ଦିଡ଼ାଳ ଦେଖିଲେକ ଯେ ଅତି ବାସିର ସରେ ଦେଯାଲେର
ଉପର ବେଡ଼ାହିତେହେ, କିନ୍ତୁ ସେ ଅଭିଶଯ ଝୁଲ ଛିଲ,
ଏକାରଣ ବ୍ୟାହ୍ରେର ନ୍ୟାୟ ଧୀରେ ୨ ପା ଫୁଲିତେହେ । ଏକପ
ଆପନ ସଜ୍ଜାତିକେ ଦର୍ଶନ କରୁତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହଇଯା ତାହାକେ
ଡାକିତେ ଲାଗିଲ ।

ଆସିତେହ ଏହେ ବନ୍ଦୁ ଜିଜାଲି ତୋମାରେ ।

କୋଥା ହତେ ଆସିତେହ ବଲନା ଆମାରେ ॥

ଆର ଆମାର ବୋଧ ହୟ ଯେ ଖାତୀର ବାଟୀ ହାତେ
ଭୋଜନ କରିଯା ଆସିତେହ ଏବଂ ତୋମାର ଏ ଶୌଦ୍ଧର୍ଯ୍ୟ
କିକପେ ହଇଯାଛେ ତାହା ଆମାକେ କହ, ପରେ ଏଇ
ଅତିବାସି ମାର୍ଜାର କହିଲେକ ଯେ ଆମି ମହା ରାଜାର
ପତ୍ରାବିଶଷ୍ଟ ଭୋଜନ କରି, ଆର ଅତିଦିନ ପ୍ରାତଃକାଳେ
ଏ ରାଜାର ମଭାୟ ଉପମ୍ଭିତ ହୈ, ଏବଂ ସଙ୍କାଳୀନ ତାହାର
ଖାଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀର ଆଯୋଜନ ହୟ ତଥମ ଆମି ଭରମା
କରିଯା ତଥା ହାତେ ଗାଂସ ଓ କୁଟୀ ଲେଇଯା ପର ଦିବମା-

ବଧି ସଜ୍ଜ କୁପେ ଭୋଜନ କରି, ଇହା ଶୁଣିୟା ଏ ବୁଡ଼ିର
ବିଡ଼ାଳ କହିଲେକ ମାଂସ କି ଆକାର ବନ୍ଦୁ, ଆର
ମୟଦାର ଯେ ଝଟୀ ତାହାରି ବା ଆସ୍ଵାଦନ କି ଆକାର,
ଆମି ଜୀବନାବଧି ଏ ବୁଡ଼ିର ବାଟୀର ଘୋଲ ଓ ମୁଖିକେବୁ
ମାଂସ ବ୍ୟାତିରେକେ ଅନ୍ୟ କୋନ ବନ୍ଦୁ ଭଙ୍ଗ କରି ନାହିଁ ଏ
ଚଙ୍ଗୁତେଓ ଦେଖି ନାହିଁ, ଏହି କଥା ଶୁଣିୟା ଏ ବିଡ଼ାଳ ହାତ୍ୟ
କରିଯା କହିଲେକ, ଯେ ଏହି ଜନେୟ ତୋମାକେ ମାକଡୁସା
ହଇତେ ଭିନ୍ନ କରା ଯାଯି ନା, ଆର ତୋମାର ଯେ ଆକାର
ମେ ଆମାରଦିଗେର ଜାତିର ବଡ଼ ଲଜ୍ଜାକର ହୟ, ଏବଂ
ତୁମି ଯେ ଏ ଆକାର ଲହିଯା ଯରେର ବାହିର ହଇଯାଇ
ତାହାତେ ଆମି ସଥେଷ୍ଟ ଲଜ୍ଜା ପାଇତେଛି ।

କର୍ଣ୍ଣ ଲେଜ ଛାଡ଼ା ତବ ଚିତ୍କ ଆଛେ ଯତ ।

ଆମି ଦେଖିତେଛି ତାହା ମାକଡୁସାର ଯତ ॥

ଆର ସଦ୍ୟପି ତୁମି ରାଜ ମଭୀ ଦେଖ, ଏବଂ ଏ ସକଳ
ସ୍ଵାଦୁ ଥାଦ୍ୟ ଅବେର ଗନ୍ଧ ମୌକ, ତବେ ମଡ଼ା ଯେ ଜିଯଣ୍ଟ ହର
ତାହାର ଅନ୍ତରା ଜାନିତେ ପାର ।

ମୃତ ମବେ ବନ୍ଧୁର ଆୟୁଗ ସଦି ଲାଗେ ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ନହେକ ଇହା ପଚା ଅନ୍ତି ଜାଗେ ॥

ଅନନ୍ତର ଏ ବୁଡ଼ିର ମାର୍ଜାର ବଡ଼ କାତର ହଇଯା କହିଲେକ
ଯେ ହେ ଭାଇ, ଏତି ବାସିଦ୍ଵ ଓ ସଜ୍ଜାତିଦ୍ଵ ତୋମାର ମହିତ
ଆମାର ଆଛେ, ଅତଏବ ତୁମି ସେଥାନେ ଯାଏନ କାଳୀନ
ସଦ୍ୟପି ଆମାକେ ସଙ୍ଗେ କରିଯା ଲହିଯା ଯାଉ, ତବେ

ଆନବାରଶୋହେଲି ।

୧୩

ତୋମାର ଦୟାତେ ଆମି କିଞ୍ଚିତ ଥାଇତେ ପାଇ, ଆର
ତୋହାର ମଙ୍ଗ ଶୁଣେ କିଞ୍ଚିତ ସ୍ମୃତି ହଇତୋପାରି ।

ବିଜ୍ଞ ଜନ ମନ୍ଦିରେ ବିମୁଖ ନା ଛାଇବେ ।

ମାନ୍ୟ ମାନବେର କଟି ନାହିକ ଛାଡ଼ିବେ ॥

ପରେ ଐ ଅତିବାସି ଆଶ୍ଚୂଭୁକ ଉହାର କ୍ରମନେତେ କୃପା
ବିଷ୍ଟ ଚିତ୍ତ ହଇୟା କହିଲେକ, ଯେ ଏବାର ତୋମାକେ ନା
ଲାଇୟା ତଥାଯ ସାଇବ ନା । ଅନ୍ତର ଏହି ସୁମ୍ମାଦେ
ପୂର୍ବ ଜୀବତ ମାନେର ନ୍ୟାୟ ହଷ୍ଟାନ୍ତଃକରଣେ କୁଂଡ଼ିଯାର
ଚାଲ ହଇତେ ନାମିଯା ବୁଡ଼ିର ନିକଟ ଏହି ମକଳ ସଂବାଦ
କହିଲେକ, ପରେ ବୁଡ଼ି କହିତେ ଲାଗିଲ, ହେ ଶ୍ରୀ ପାତ୍ର
କାହାର ବାକ୍ୟେତେ ଭୁଲିଓ ନା, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଅବଲମ୍ବନ କରିଯା
ଆମାର ଗୃହେତେ ବାସ କର, ଲୋଭିର ଲୋଭ କପ ଯେ
. ଭାଗୁ ପୂର୍ବ ହୟ ନା ।

ଲୋଭ କପ ଭୃଗୁ ପୂର୍ବ ନହେ କହାଚନ ।

ହାବ୍ର ନା ହୟ ମୃତ୍ୟ ପାଶେ ନିବନ୍ଧନ ॥

ଐ ଦରିଦ୍ର ବିଡାଲେର ରାଜ ଭୋଗ୍ୟ ମାନ୍ଗିବେ ଏକପ ଲୋଭ
ହଇୟାଛିଲ ଯେ କାହାରେ କଥାଯ ତାହା ବିଶ୍ଵତ ହୟ ନା ।

ଲେଖି ଗଣ ନିକଟେ ମୟଗୁ ଉପଦେଶ ।

ପିଞ୍ଜର ଭିତରେ ସର୍ଥ ବାଯୁର ଅବେଶ ॥

ଅନ୍ତର ପର ଦିବସ ମେଇ ଅତି ସାମି ମାର୍ଜାରେର
ମହିତ ରାଜ ମନ୍ଦିର ଗମନ କରିଲ । ଗତ ଦିବସ ରାଜାର
ଭୋଜନ ମମୟେ କଏକ ମାର୍ଜାର ଏକତ୍ରିତ ହଇୟା ହନ୍ତୁ
କରଣେ ମକଳେ ବିରକ୍ତ ହଇୟାଛିଲ ଏକାରଣ ତୃପର ଦିବମେ

রাজা এই আজ্ঞা করিয়াছিলেন, যে অদ্য আমার ভোজন সময়ে তিরন্দাজেরা আমার নিকট উপস্থিত থাকিবেক, আর তৎকালে যে সকল মার্জাৰ তথায় আসিবেক, তাহারদের প্রথম গুস যেন তীরের ফল হয়। ঐ বুড়ির বিড়াল ইহা অজ্ঞাত ছিল, একারণ নরপতির খাদ্য অব্যের আঘুঁগে শাহিন পঙ্কোর ন্যায় তথায় উপস্থিত হইয়া রাজাৰ সমুখে যাইবা মাত্র তাহার বক্ষস্থলে তীর বৃক্ষ হইল, তাহাতে অতি কাতর হইয়। এই বাক্য কহিতে পলাইল।

জীবের পুবল শক্ত লোভকে জানিবে ।

লোভ সম্মে কভু যনে সুখ না মানিবে ॥

লোভে আসি পুতিবাসী জনের কথায় ।

সুদূর্লভ জীবনের অবসান পুর ॥

অতএব অদ্যাবধি করিলাম পুর ।

লোভের সহিত নাহি রাখিব মিলন ॥

অনন্তর চীল কহিলেক আমি যে এই ইতিহাস তোমাকে জানাইলাম, তাহার কারণ এই তুমি আমার এই বিরল স্থানে স্থিতি করত অনায়াসে যে আহারাদি পাইতেছ তাহার শুণজানিয়া অল্পতে দৈর্ঘ্য করি তাহাতে আকাঙ্ক্ষা করিও ন। পাছে ইহাতে তোমার ঐ কপ ঘটিয়া বর্ণ্যান সুখও নক হয়, তবে বাজ শাবক কহিলেক আপনি যাহা আজ্ঞা করিলেন সে হীত ও অনুগ্রহ বাক্য বটে, কিন্তু অল্পতে যে সাম্য

ଛଇଯା ଥାକୀ ମେ ସାମାନ୍ୟ ଲୋକେର କୁର୍ମ, ଆର ଶ୍ରୀ
ଆହାର ପାଇଇବାଇ ସେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ କରିଯା ଥାକୀମେ ଚତୁର୍ବଦ୍ର,
ଧ୍ରୁମ ଏବଂ ସାହାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଛଇତେ ବାସନା ଥାକେ ତାହାର
କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏହି ସେ ତାହାର କାରଣ ଅନ୍ତେସନ କରେ ଓ ସେ
ଅତ୍ୟନ୍ତ ସାହସୀ ହୁଯ, ମେ ଜୁଦ୍ର କର୍ମ କରିତେ ସ୍ଵୀକୃତ ହୁଯ ନା
ଆର ବୋନ୍ଦୀ ବ୍ୟକ୍ତିରା ଅଧିନତାକେ ମନୋନୀତ କରେନ ନା ।

ଅମଗ କାରଣେ ପଦ ନାହିଁ ଫେଲେ ଯେଇ ।

ଡକ୍ଟ ପଦ କଦାଚନ ନାହିଁ ପାଯ ମେଇ ॥

ଏମନ ପାଇତେ ପଦ କର ଅନ୍ତେସନ ।

ସାହାତେ ଛଇବେ ଚନ୍ଦ୍ର ସମୀପେ ଗମନ ॥

ପରମ୍ପରା ଚାଲୁ କହିଲେକ ତୁମି ଯେ ଇଚ୍ଛା କରିଯାଇ ମେ
କେବଳ ଅନୁମାନ ମାତ୍ର ଦେଖ କାରଣବ୍ୟାପ୍ତିରେକେ କାର୍ଯ୍ୟାଙ୍ଗ-
ପତ୍ର କଥନ ହୁଯ ନା ।

କେବଳ ବାକ୍ୟେତେ କବୁ ନାହିଁ ହୁଯ ବଡ଼ ।

ତାହାର ଆଶ୍ଵବାବ ଆଗେ ତୁମି କର ଯଡ଼ ॥

ପରେ ବାଜଶାବକ କହିଲେକ ଆମାର ଥାବାର ଯେ ଶକ୍ତି
ମେ ଆମାର ମାନସ ପୂରୁଣେର ଏକ ଅଧାନ କାରଣ ହଇଯାଛେ,
ଆର ଆମାର ଚଙ୍ଗୁର ଭୀକୁଳୀ ହିତୀଯ କାରଣ ହଇଯାଛେ ।
ଆପନି କି ଇହା ଶ୍ରନେନ ନାହିଁ ଯେ ଏ ଅତ୍ୱଧାରୀ ଆପନ
ସାହସ ଦୀର୍ଘ ଭ୍ରମିତି ହଇଯାଛିଲ, ଅନନ୍ତର ଚାଲ ଜିଜ୍ଞାସା
କରିଲେକ ଯେ ମେ କି ପ୍ରକାର ।

୪ ଗଲ୍ଲ । ପରେ ବାଜ-ଶାବକ କହିତେ ଲାଗିଲ ଯେ
ପର୍ବତାଳେ ଏକ ଫକୀର ମେ ଆପନ ପରିବାରେର ଭରଣ

ପୋଷଣେ କ୍ଳେଶିତ ଛିଲ ଏ କାରଣ ସର୍ବଦା ନିରାନନ୍ଦେ
ଥାକିତ ଆର ସ୍ଵଧର୍ମେ ଯାହା ଲଭ୍ୟ କରିତ ତାହାରେ
ତାହାର ପରିବାର ଭରଣ ପୋଷଣ ହଇଯା କିଛୁଇ ଥାକିତ
ନୀ । କିଯେତୋଳାନନ୍ଦର ପରମେଶ୍ୱରର ଅନୁଗୁହେତେ ତାହାର
ଏକ ପୁତ୍ର ହଇଲ, ଐ ସନ୍ତାନେର କପାଳ ସୁଲଙ୍ଘଣାକ୍ରାନ୍ତ ଛିଲ ।
ଆଛିଲ ସୌଭାଗ୍ୟ ଯୁକ୍ତ ସର୍ବ ଦୁଃଖ ହାରା ।

ଶୋଭିତ ହତେଛେ ଯେବୁ କାନନେର ଢାରା ॥

ତାହାର ଆଗମନେ ତାହାର ପିତାର ଆର ଜ୍ଞମେ ବୃଦ୍ଧି
ହିତେ ଲାଗିଲ, ପିତା ଐ ପୁତ୍ରକେ ସୌଭାଗ୍ୟ ଯୁକ୍ତ
ଦେଖିଯା ଆପନ ସାଧ୍ୟାନୁମାରେ ତାହାର ବିଦ୍ୟାଭ୍ୟାସେ
ସଚେତିତ ହଇଲ, କିନ୍ତୁ ଐ ପୁତ୍ର ବାଲକ କାଳାବଧି ତୀର
ଫଳୁକ ଢାଳ ଓ ଅଳି ଲାଇଯା ସର୍ବଦା ଜ୍ଞାନୀ କରିତ, ଆର
ଯଥନ ଐ ବାଲକ କେ ପାଠ ଶାଲାଯ ଲାଇଯା ଯାଇତ ତଥନ
ମେ ପଥ ମଧ୍ୟ ହିତେ ପଲାୟନ କରିତ ଆର ଯେ ସକଳ
ଅଙ୍ଗର ତାହାକେ ଲିଖିତେ ଶିଙ୍କ୍ରାନ୍ତ କରାଇତେନ, ତାହା ମେ
ବର୍ଷାର ନ୍ୟାୟ ଲିଖିତ ଏବଂ ଯଥନ ତାହାକେ ଅଙ୍ଗର ଶକଳ
ପାଠ କରାଇତେନ, ତଥନ ମେ ପୃଥ୍ୱୟାଧିପତି ହତ୍ତନେର
କାରଣ ତଳାନ୍ଦ୍ୟାର କୃପ ଅଙ୍ଗର ଅଭ୍ୟାସ କରିତ ଆର ପୁତ୍ର
ଦିନ ଢାଲେର ମୂର୍ତ୍ତି ଅନ୍ତିତ କରିଯା ତାହାର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକ
ଦୃଷ୍ଟି କରତ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହିତେ ବାଞ୍ଛା କରିତ । ଯଥନ ତାହାର
ବିଦ୍ୟାଭ୍ୟାସକ ତାହାକେ ହେ ଆର ମୀମ ଏଇ ଦୁଇ ଅଙ୍ଗର
ଲିବିଯା ଦିତେନ, ତଥନ ମେ ହେ ଅଙ୍ଗର କେ ଢାଳ ଓ
ମୀମ ଅଙ୍ଗର କେ ଲୋହ ନିର୍ମିତ ଟୁପି ଜାନ କରିତ, ଆର

ଆଲେଫଣ୍ଡ ଇଯା କେ ଧନୁକ ଓ ଶର କରିଯା କହିତ । ପରେ
ଯଥିନ୍ ଯୁବାବସ୍ଥା ପ୍ରାପ୍ତ ହଇଲ, ତଥନ ତାହାର ପିତା
ତାହାକେ କହିଲେନ, ଯେ ହେ ପୁଅ ତୋମାର ଅନ୍ତଃକରଣ
ତୋମାର ପୁତ୍ର ଆଶକ୍ତ ଆଛେ ଆର ବାଲ୍ୟାବସ୍ଥା ଓ ଯୁବା-
ବସ୍ଥାତେ ଅନେକ ପୁତ୍ରେଦ ଏବଂ ଚାତୁରିତା ଓ ସାହସ
ଦ୍ୱାରା ତୋମାର ଯୌବନାବସ୍ଥା ପ୍ରକାଶ ହଇଯାଛେ ଅତେବ
ଆମାର ଇଚ୍ଛା ଯେ ତୋମାର ଶରୀର କାମେର ବସତା-
ପତ୍ର ନା ହଇତେ କୋନ ଏକ ହୁଜାତୀୟ କନ୍ୟାର
ସହିତ ତୋମାର ବିବାହ ଦେଇ, ଇହାତେ ତୋମାର କି
ପରାମର୍ଶ, ପରେ ଐ ପୁଅ କହିଲେକ, ଯେ ଆମି ଯାହାକେ
ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ତାହାକେ ବିବାହ କରିଯାଛି, ଆର ତାହାର
ଯେ କାବିନ ଅର୍ଥାତ୍ ପାନ୍ଦା, ତାହାଓ ଆମି ଗଞ୍ଜିତ
.ରାଖିଯାଛି, ଆପନକାକେ ଏ ବିଷରେ କିଞ୍ଚିତ୍ କ୍ଳେଶ ଓ
ଦିବ ନୀ, ଅନ୍ତର ପିତା କହିଲେନ ଯେ ଆମି ତୋମାର
ଅବସ୍ଥା ଶକଳ ଜ୍ଞାତ ଆଛି, ଅତେବ ତୁମି କୋଥେ ହଇତେ
ବିବାହେର ଆଶବାବ ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରଯାଦି ପ୍ରକୃତ କରିଯାଛ
ଆର ଯେ କନ୍ୟାକେ ବିବାହ କରିଯାଛ, ତିନିହି ବା କୋଥାଯି
ଇହା ଶୁଣ କରିଯା ଐ ପୁଅ ଗୁହ ଘରେ ଗମନ କରତ
ସମଶେର ଅର୍ଥାତ୍ ଅନ୍ତିମ ବାହିର କରିଯା କହିଲେକ, ଯେ ହେ
ପିତ ରାଜ୍ୟ କପ ଯେ କନ୍ୟା ତାହାତେ ଆମି ବିବାହ
କରିବ ।

ଭାଗ୍ୟେର ସହିତ ହଳ୍ଦ ନାହିକ କାହାର ।

ରାଜ୍ୟ କପ କନ୍ୟାର କାବିନ ତମବାର ॥

ରାଜ୍ୟାଧିକାର କରଣେର ସାହସ ତାହାର ଛିଲ, ଏକାରଣ
ଅତି ଶୀଘ୍ର ରାଜ୍ୟାଧିକାର ହଇଲ, ଆର ଏଇ କଥାର ଉପର
ବିଜେତ୍ରୀ କହିଯାଇଛେ ।

ଏକପ ନା ହଲେ ପୁତୁ, ରାଜ୍ୟ କପା କନ୍ୟା କତୁ,

ନାହି ହର ତାହାର ମିଳନ ।

ତଲବାର କୃପ ମୁକ୍ତ, ନାହି କରେ ଉପସୁକ୍ତ,

ବିବାହ କାରଣ ଯେଇ ଜନ ॥

ଅନ୍ତର ବାଜଶାବକ କହିଲେକ, ଆମି ଯେ ଏଇ ଦୃଷ୍ଟିନ୍ତ
ଆପନଙ୍କାକେ ଦେଖାଇଲାମ, ତାହା ଆପନି ଜ୍ଞାତ ହୁଏନ
ପ୍ରେସ୍ତ ହେବେର ମେ ସକଳ ଚିକ୍କ ତାହା ଆମାର ଉପଶିତ
ଆଛେ, ଆର ଈଶ୍ଵରେର ଅନୁଗୁହେତେ ଆମାର ସୌଭାଗ୍ୟର
ଅବସ୍ଥା ପୁକାଶ ଆଛେ, ଏବଂ ଆମି ଆଶାୟକୁ ଆଛି,
ଗେ ଶୀଘ୍ର ଆମାର ମାନସ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବେକ, ଏଇକ୍ଷେତ୍ରେ କାହାର
କଥାଯ ଆମି ସ୍ଵିଯ ଆନନ୍ଦ କଥନ ତ୍ୟାଗ କରିବ ନା ।

ଏଇ ପଥେ ନଦୀ ଆମି ଆନନ୍ଦେ ଚଲିବ ।

କାହାର ଭବ୍ସନେ ଇହା ନାହିକ ତ୍ୟଜିବ ॥

ପରମ୍ପର ଢିଲ ବୋଧ କରିଲେକ ଯେ ଏପକ୍ଷୀ ଚତୁରତା
କୃପ ରଙ୍ଗୁର ଫାଳେ ପାଦକ୍ଷେପ କରିଲେକ ନା ସୁତରାଂ
ଅମାର ଭାବିଯା ଭ୍ରମଣେ ଆଜ୍ଞା ଦିଯା । ବିଜେତ୍ରୀର ଚିକ୍କ
ଆପନ ଅନ୍ତଃକ୍ରମେ ଧାରଣ କରିଲ । ପରେ ବାଜଶାବକ,
ଛତ୍ରଭୀରୁମାନ ହଇଲ । କିମ୍ବୁର ଭ୍ରମଣ କରତ ଝାଣ୍ଟ ହଇଯା
ଏକ ପର୍ବତୋପରି ବଶିଯା ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶ୍କେ ଦୃଷ୍ଟି କରିତେ
ଅକ୍ଷୟାଂ ଏକ କବକଦରି ନାମକ ପକ୍ଷୀକେ ଦେଖିଯା

ତାହାକେ ଶିକାର କରିତେ ଇଚ୍ଛୁକ ହଇଲ ପରେ ଏକବାରେ
ତାହାର ଉପର ପତିତ ହଇଯା ତମ୍ଭାଂମ ଦ୍ୱାରା ଉଦର
ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଲ ।

ଆପାଦ ମନ୍ତ୍ରକ ତବ ମୋର ମନୋନିତ ।

ଈଷ୍ଵର କରିଲ ମୃଷ୍ଟି କରେ ମମ ହିତ ॥

ପରଞ୍ଚ ବାଜଶାବକ ସ୍ଵୟଂ ଅନୁଯାନ କରିଲେକ ଯେ ଭରଣେ
ଲଭ୍ୟ ଇହାତେହି ଉତ୍ସମ୍ଭ କୁପେ ଜ୍ଞାତ ହନ୍ତ୍ୟାଗେଲ
କେନନୀ ଐ ସକଳ ଯଜ୍ଞ ଖାଦ୍ୟ ହଇତେ ଆମି ଶୀଘ୍ର ମୁକ୍ତ
ହଇଯା ଅନ୍ତଃକ୍ରମେର ବାଞ୍ଛନୀୟ ଯେ ଖାଦ୍ୟ ତାହା ଆମି
ଆପ୍ତ ହଇଲାମ ଆରି ଐ କୁତ୍ର ଓ ଅନ୍ତକାର ବାସନ୍ତାନ ଏବଂ
ଅଧିନ ମହାବୀର ନିକଟ ହଇତେ ମୁକ୍ତ ହଇଯା ଉଚ୍ଚପଦ
ଓ ସାଧୀନତ ପାଇଲାମ ।

ଥ୍ରେତ ଭରଣେ ମୁକ୍ତ ଯାହା ଦିଲ ଆନି ।

ବଡ଼ ହଇବାର ଚିହ୍ନ କରି ଇହା ମାନି ॥

ଇହାର ପର ଦୈବ କିର୍ତ୍ତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଧ ଶିକାଶ ହିବେ
ତାହା ଆମି ଜାନିତେ ପାରି ନା ଅପିଚ ଐ ବେଗ ଗାଁମୀ
ବାଜଶାବକ କଯେକ ଦିବସ ସ୍ଵଚ୍ଛଦକପେ ଭରଣ କରତ
ଅତ୍ୟାନନ୍ଦେ ତୈତ୍ତିଃ ଓ କବକ ଦିଗକେ ଶିକାର କରିତେ ଛିଲ
ପରେ ଏକ ଦିବିସ କୋନ ଏକ ପାହାଡ଼ର ଉପର ବସିଯା
ଦେଖିଲେକ ଯେ କତଞ୍ଚିଲି ଅଶ୍ଵାରୋହୀ ଦୈନ୍ୟ ଶିକାରୋ-
ଦ୍ୟତ ହଇଯା ତଉର ପଙ୍କୀଦିଗକେ ଶିକାରେର କାରଣ
କତ୍ତକୁଣ୍ଠିଲି ଶିକାରୀ ପଙ୍କୀକେ ଛାଡ଼ିଯା ଦିଯାଛେ ।

ঐ মাঠে দেখ শোভা কিঙ্পহইল ।

বাজেৱ 'ডানাৰ শদে শিকাৱো উড়িল ॥

দিগন্তৰ ছতে জোৱৱা বাজ যে উড়িল ।

শিকাৱ রঞ্জেতে থাবা রক্তিমা কৱিল ॥

শাহিন নামেতে পক্ষী পয়েতে উড়িল ।

দোৱ্ৰাজ কৰকেৱ আগ মেই যে লুটিল ॥

ঐ দেশে রাজা সমেন্য শীকাৱ কৱণার্থে আসিয়া ঐ
পৰ্বতেৱ নীচে অবস্থিতি কৱিয়া ছিলেন । তাহাৰ
কৱস্থিত এক বাজ উড়ীয়মান হইয়া একটী পক্ষীকে
শিকাৱ কৱণে উদ্যত হইল ইতোমধ্যে ঐ বাজশা-
বক ও ঐ পক্ষীকে শীকাৱ কৱণেছুক হইয়া তাহাৰ
নিকট হইতে অগ্ৰে ঐ শীকাৱকে গৃহণ কৱিল । ঐ
বাজশাৰকে চতুৱতা ও বেগ গমন দেখিয়া রাজাৰ
অনুকৰণ উহাৰ অতি যগ্ন হইল পৱে রাজাজ্ঞানুসারে
শিকাৱিয়া তাহাৰ গলায় ফাঁস দিয়া তাহাকে ধৰিয়া
রাজসমীপে আনয়ন কৱিল রাজা অতিশয় সৈহপুরুক
আপন হস্তে তাহাৰ স্থিতি কৱাইলেন অতএব দেখ
ঐ বাজশাৰক সাহস দ্বাৱা অধীনতা হইতে মুক্ত হইয়া
উচ্চপদ প্রাপ্ত হইল, আৱ যদি মেই বাসাৱ থাকিয়া
ঐ চৌলেৱ সহিত সহবাস কৱত পূৰ্বীৰ চতুৰ্দিগ
অমণ না কৱিত তবে এই উচ্চপদ পাওয়া তাহাৰ
দুৰ্ভ হইত । পৱে রায়দাবেশিলীম কৱিলেন যে
এই দৃষ্টান্তানুসারে জ্ঞাত হও যে জ্ঞান কৱিলেই

উଚ୍ଚପଦ ପ୍ରାଣ ଓ ଅଧିନତା ହିତେ ଯୁକ୍ତ
ହୁଏ ।

ଅମଗ କରିଲେ ଦେଖ ମାନବେର ଘନ ।

ପ୍ରଫଳ ହଇଯା ତେହ ଶୋଭା ଯୁକ୍ତ ହନ ॥

ଦେଖିବା କରେଛେ ଆଜ୍ଞା କରିତେ ଅମଗ ।

ତୁବେତ ତୋମାର ବାଣୀ ହଇବେ ପୂରଣ ॥

ଅନନ୍ତର ଦ୍ଵିତୀୟ ମତ୍ତ୍ରୀ ରାଜୀ ସୁମ୍ମଥେ ଆସିଯା ଆଶୀର୍ବାଦ
କରିତା କହିତେ ଲାଗିଲ ସେ ଆପନି ପ୍ରବାସ ବିଷୟେ ଯାହା
କହିଲେନ ତାହା ସଥାର୍ଥ ନହେ, କାରଣ ତାହାତେ ଅନେକ
ଅକାର ମନ୍ଦ ହିତେ ପାରେ, କିନ୍ତୁ ଦାମେର ଦିଗେର ମନେ
ଏହି ଲଯ ସେ ଆପନି ପୃଥିବୀକୁ ତାବ୍ଦ ବ୍ୟକ୍ତିର ସୁଖ
ଦାୟକ, ତୋମାର କ୍ଲେଶ ଦାୟକ ଅମଗେ ବିଦ୍ୟୁତ ହେଉଥା
ପରାମର୍ଶ ମିଳୁନାହେ । ତଦନନ୍ତର ରାଜୀ କହିଲେନ, ସେ
ଦୁଃସହି କରାମେ ପୁରୁଷେର କର୍ମ, ଆର ରାଜୀ କ୍ଲେଶ
ମହିଷୁନା ହଇଲେ ଅଜ୍ଞା ଲୋକେର ମୁଖ କଥନ ହୁଏ ନା ।

ତୋମାର ରାଜ୍ୟରେ ମୁଖୀ ନହେ କୋନ ଜନ ।

ଯଦ୍ୟପି ଆପନ ମୁଖ ଚାହ ହେ ରାଜନ ।

ଇହା ଅବଗତ ହେଉ ସେ ପରମେଶ୍ଵର ଯାହା ସୃଷ୍ଟି କରିଯା
ଛେନ ମେ ଦୁଇ ଅକାର । ଅର୍ଥମ । ରାଜୀ, ତାହାକେ
ମୟାନ ଅତ୍ତାପ ଓ ରାଜ୍ୟ ଅଦାନ କରିଯାଇଛେ । ଦ୍ଵିତୀୟ ।
ଅଜ୍ଞାବର୍ଗ, ତାହାର ଦିଗକେ ନାନା ଅକାର ମୁଖ ଦିଯାଇଛେ,
କେନାନା ଏହି ଉଭୟ ଧର୍ମ ଏକତେ କଥନ ବର୍ତ୍ତେ ନା ।

পুঁথিবী মধ্যেতে যাব আছে ধন মান ।

সেই সে মানৰ মধ্যে ছয়েছে অধান ॥

পুফ্ফের কাননে, অতিশয় মনে,

গোলাৰ অধান অতি ।

তাহার কাৰণ, শুন সৰ্ব জন,

কণ্ঠকে সদা বসতি ॥

আৱ বিজেৱা কহিয়াছেন যে চেষ্টা কাৰকেৱ মানন
অবশ্যই পূৰ্ণ হয় ।

আজ সুখে যেই জন হয় সচেষ্টিত ।

রাজ পটকে বাঁধা তাৰ না হয় উচিত ॥

যে ব্যক্তি সাহস কৃপ প্রাপ্তিৰে চেষ্টা কৃপ দ্বৃজা
উড্ডীয় মান কৱত্তঃ সুখ ত্যাগ কৱিয়া ক্লেশ সহিষ্ণু
হয়, তাহার মনো বাঞ্ছা অতি শীঘ্ৰ সিদ্ধ হয় । যেমন
মিংহ (ফৱা আফজা) নামক কাননে আধান্য কৃপে
চেষ্টার আধিক্যেতে সীয় বাঞ্ছা অতি শীঘ্ৰ পূৰ্ণ কৱিয়া
ছিল । পরে মন্ত্রী নিবেদন কৱিলেক, যে হে মহা
রাজ সে কি প্ৰকাৰ ।

৫ শ্ৰেণি । রাজা কছিতে লাগিলেন, যে বসোৱা
নামক নগৱ সমীপে নিবিড় বন ও শোভন বায়ু বিশিষ্ট
এক উপনীপ ও তাহার চতুর্দিগে অতি সুমিষ্ট জলে
পূৰ্ণ ক্ষুদ্ৰ নদী সকল ছিল ।

তথা কাৰ বৃক্ষ সুশোভন অতিশয় ।

নানা কৃপ মিষ্ট ফল তাহাতে আছয় ॥

ତାହାତେ ଆଛଯେ ବୁନ୍ଦ ସତ ଶୋଭା କର ।

ତୁବା ବୁନ୍ଦ ହତେ ମେଇ ଅତି ମନୋହର ॥ ॥

ତଥାୟ ତୃଣେର କଥା କି କହିବ ହାୟ ।

ସନ୍ତୋଷ ଜିନି ତାହା ଅତି ଶୋଭା ପାର ॥

ଏ କାନନ ଅତିଶୟ ମିଞ୍ଚ ଛିଲ, ଏ କାରଣ ତାହାର ନାମ
ଫରୀ ଆଫଜୀ ଅର୍ଥାତ୍ ମନ୍ତ୍ରୋଷ ବର୍ଣ୍ଣକ ଛିଲ । ତଥାଦେ
ଏକ ପଣ୍ଡ-ରାଜ ଥାକିତ । ତୁହାର ଅତାପେ ବ୍ୟାୟୁଦ୍ଧି
କୋନ ପଣ୍ଡ ତାହାର ମଧ୍ୟ ପ୍ରବେଶ କରିତେ ଶଙ୍କ ହଇତ ନା ।

ପଣ୍ଡ-ରାଜ କରେ ରାଗ ଅନ୍ତର ଉପରେ ।

ଲାଙ୍ଗୁଳ ଆୟାତ ସଦୀ ତଥା ବସି କରେ ॥

ଆକାଶେର ମିଂହ ତଦୀ ପେଯେ ବଡ଼ ଭୟ ।

ହଞ୍ଚି ପଦ ଛାଡ଼ି ଦିଯା ଭେକୋ ହଁଯେ ରଯ ॥

ମେଇ ମିଂହ ଏକ ଦିନ ଯେ ପଥେ ବମ୍ବିତ ।

ବହୁ ଦିନ ମେଇ ପଥ ମାନବ ତ୍ୟଜିତ ॥

ଏ ମିଂହ ବହୁ କାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏ କାନନେ ସ୍ଵିଯ ମନୋବାଞ୍ଚୀ
ପୂର୍ଣ୍ଣ କରୁତ କାଳ ସାପନ କରିଯା ଛିଲ । ‘ତାହାର ଏକଟୀ
ଶାବକ ଛିଲ, ତଦିନ ଦର୍ଶନେ ତୁ ମିଂହ ପୂର୍ବିବୀକେ ଉଜ୍ଜୁଳ
ବୋଥ କରିତ, ଆର ମର୍ବଦୀ ଏହି ଚିନ୍ତା କରିତ ଯେ ଆମାର
ଏହି ଶାବକ ଯଥର ବଡ଼ ହଇଯା ବଡ଼ି ବ୍ୟାୟୁଦ୍ଧି ଶିକାର
କରିତେ ଯୋଗ୍ୟ ହଇବେକ, ତଥନ ଏହି ବନେର ରାଜସ୍ତନ୍ତ ଭାର
ତାହାକେ ଅର୍ପଣ କରିଯା ଆମି ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହଇଯା ନିର୍ଜନେ
ଥାକିବ । ପରେ ତାହାର ମନୋରଥ କପ ବୃକ୍ଷେର ଅଞ୍ଚୁର
ନା ହଇତେ ତାହାର ପରମାୟୁର ଶେଷ ହଇଲ । ଅନନ୍ତ

ঐ সিংহ যখন মৃত্যু কৃপ সিংহের হস্তে পতিত হইল, তখন তত্ত্ব তত্ত্বনাভিলাষি পশুরা একেবারে আক্রমণ করতঃ ঐ সিংহ শাবককে তথা হইতে দূর করিতে বাঞ্ছা করিল। পরে ঐ শাবক তাহারদিগের সমতুল্য হইতে আপনাকে অবোগ্য ভাবিয়া তথা হইতে অস্থান করিলেক, অনন্তর উমধ্যস্থিত এক ব্যাঘু তাহার দিগের সহিত যুদ্ধ করতঃ জয়ী হইয়া ঐ দুর্গ তুল্য বন কে আপন বাজ বলে অধিকার করিলেক। ঐ সিংহ শাবক কএক দিবস পর্যন্ত পর্বত ও বন ভ্রমণ করত বনান্তর আপ্ত হইয়া তথা কাঁর পশুদিগের নিকটে আস্ত মনে দৃঢ় অকাশ করিয়া বিপক্ষ দিগকে প্রতি ফল প্রদান কৃপ সহায়তা আর্থনা করিলেক, তাহাতে তাহারা ঐ ব্যাঘুর পরাক্রম জাত হইয়া সহায়তা প্রদানে অস্বীকৃত হইল ও কহিল যে তোমার এই স্থান এমত ব্যাঘুর হস্তে পতিত হইয়াছে যে তাহার উপর দিয়া পক্ষীরা গমনাগমন করিতে শক্ত হয় না, আর হন্তিরাও তমিকটবর্তি হইতে ভীত হয়, এবং আমারদিগের এমত শক্তি নাই, যে তাহার দন্ত ও ধাবার আঘাত সহ্য করি, আর তুমি ও তাহার সহিত যুদ্ধ করিতে সক্ষম হইবে না অতএব আমারদিগের এই পরামর্শ, যে তুমি তাহার নিকট উপস্থিত হইয়া তাহার দাসত্ব স্বীকার কর।

যাহাকে জিনিতে যুদ্ধে শক্তি নাছি হয়।

ତାର ମନେ ଯୁଦ୍ଧ କରା ସ୍ଵଭବ ନୟ ॥

ଇହାତେ ଉଚିତ ଏହି ଶ୍ରନ୍ଦ ଦିଯା ମନ ।

ତାହାର ସହିତ ତୁମି କରି ମିଳନ ॥

ଏହି କଥା ଐ ସିଂହ ଶାରକେର ମନୋନୀତ ହଇଯା ପରାମର୍ଶ କରିଯା ଦେଖିଲେକ, ଯେ ଐ ବ୍ୟାନ୍ଦେର ନିକଟ ଦାସତ୍ୱ ସ୍ଥିକାର କରିଯା ତୋହାର ମନୋନୀତ କର୍ମ ପ୍ରାଣ ପଥେ କରି । ପରେ ଐ ପଞ୍ଚ-ରାଜେର ଅଭାଙ୍ଗ ଦ୍ୱାରା ରାଜାର ନିକଟ ଉପହିତ ହଇଯା ତୋହାର ଅନୁଗ୍ରେହେତେ ଆଶ୍ରାପହୁଚୁ କର୍ମେ ନିଯୁକ୍ତ ହଇଯା ଦଶେ ୨ ଏଯତ ଉତ୍ତମ କପେ କର୍ମ କରିତେ ଲାଗିଲ, ଯେ ରାଜୀ ତାହାତେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହଇଯା କରେ ତାହାକେ ଉଚ୍ଛ ପାଦେ ନିଯୁକ୍ତ କରିତେ ଲାଗିଲେନ, ତାହାତେ ସଦ୍ୟାପି ତାବେ ଅଭାଙ୍ଗ ଗନେରା ତାହାକେ ଶକ୍ତ ବୋଧ କରିଲ, କିନ୍ତୁ ମେ ସ୍ଵଭବ ତଥାପି ତାହାତେ କ୍ଳୋଭିତ ନା ହଇଯା ଆପନ ଅଧିକାରେର ବର୍ଜ କଦାଚ ତ୍ୟାଗ କରିଲ ନା ବରେ ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ଆରା ଅଧିକ ମନୋଯୋଗ ପୂର୍ବକ କର୍ମ କରିତେ ଲାଗିଲ ।

କର୍ମେତେ ମତ୍ତର ଦେଖ ହୟ ଯେହି ଜନ ।

ସର୍ବାପେକ୍ଷା ବଞ୍ଚ କର୍ମ କରେ ନେହି ଜନ ॥

ଏକ ମମୟ ଐ ପଞ୍ଚ ରାଜାର ବଞ୍ଚ ଦୂରଭୂତରେ ଆବଶ୍ୟକ ଏକ କର୍ମ ଉପହିତ ହଇଲ, ତେବେଳୀନ ସୂର୍ଯ୍ୟର ତେଜଃ ଏମତ ତୀର୍ତ୍ତ ଛିଲ, ଯେ ତାହାତେ ପଞ୍ଚ ଗନେର ମଜ୍ଜା ସକଳ ଉତ୍ସନ୍ନ ହିତ, ଆର କଟାହୋପରି ମୃଦ୍ୟ ସାଦୃଶ ଭର୍ଜିତ ହୟ ତାଦୃଶ କନ୍ଦିଟି ସକଳ ଜଳ ମଧ୍ୟ ଭର୍ଜିତ ହଇଲ ।

বায়ুৰ উষ্ণেৰ কথা কৱি নিবেদন ।

মেষ যদি সেই কালে করে বরিষণ ॥

সেই কালে বাৰি ধাৰা পেয়ে বায়ু সঙ্গ ।

অকাশ পাইতেছে যেন অগ্নিৰ সুলিঙ্গ ॥

সেই কালে পক্ষী যদি গগণে বেড়ায় ।

পতঙ্গেৰ ন্যায় তাৰ পাখা পুড়ে যায় ॥

বায়ু তাপে সূর্যৰ এষত দুঃখ হয় ।

তাহা দেখি অনন্তৰে যন দক্ষ হয় ॥

অনন্তৰ ঐ ব্যায়ু চিন্তা কৱিতে লাগিল যে এগৌৰুজ
সময়ে আমাৰ সৈন্য গণ অধ্যে এষত কে আছে যে
এই কৰ্ম নিৰ্বাহ কৱে, ইতোমধ্যে ঐ সিংহ শাৰক
রাজ সমীপে আসিয়া রাজাকে চিন্তা যুক্ত দেখিয়া
তাহাৰ কাৰণ অবগত ছইতে ইচ্ছক হইল, পাৱে
যথাৰ্থ কাৰণ বিদিত হইয়া তৎ কৰ্ম নিৰ্বাহ কৱণে
স্বীকৃত হইল ! অনন্তৰ রাজাজ্ঞানুসারে কতিপয় সৈন্য
গণকে সঙ্গে লইয়া দুই অহৰেৰ মধ্যে তথায় উপস্থিত
হইয়া অবজীলায় তৎ কৰ্ম নিয়ম কৱত পুনৰাগমন
কালীন ৱৌজ্ঞে উত্পন্ন সৈন্যৱৰী কহিল যে আপনি
রাজকৰ্ম নিৰ্বাহ কৱিলেন, এবং রাজাৰ নিকট আপ-
নাৰ যে সুখ্যাতি অকাশ তাহা কি কহিব, কিন্তু এই-
ক্ষণে আমৰ গমনে অশক্ত অতএব কোন ব্ৰহ্মেৰ ছায়ায়
ক্ষণেক বিশুদ্ধ ও জলাদি পান কৱতঃ স্মিক্ষ কলেবৰ
হইয়া পশ্চাৎ তথায় গমন কৱিলে ভাল হয় ।

କିଞ୍ଚିତ୍ ବିଶ୍ଵାମ ତବ ଉପଯୁକ୍ତ ହୟ ।

ବଡ଼ ପରିଶ୍ରମ କରା ମୂର୍ଚ୍ଛିତ ନହିଁ ॥

କଟି ବନ୍ଧ ବିମୋଚନ କର ମହାଶୟ ।

• ଜୁଗତେର ଦୁଃଖ କତ୍ତୁ ଶେଷ ନାହିଁ ହୟ ॥

ପରେ ସିଂହ ଶାବକ ହାସ୍ୟ କରିଯା କହିଲେକ, ଯେ ରାଜ
ସଭାମ ଆମାର ଯେ ସାଥାନ ତାହା ଆମି ଅଧିକ ପରିଶ୍ରମ
ଦ୍ୱାରା ଉପର କରିଯାଛି ଅଳକାଶ୍ୟୁକ୍ତ ତାହା ନଷ୍ଟ କରା
ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ଦେଖ ଦୁଃଖ ମହ୍ୟ ନା କରିବେ ସୁଖେର ଉପଲବ୍ଧି
କଥନ ହୟ ନା ।

ମେହ ମାନବେର ଯମେ ବାଙ୍ଗୀ ପୂର୍ବ ହୟ ।

ଆପଦ ତୀରେର ଢାଳ ଯେଇ ମହାଶୟ ॥

କେବଳ ମାନ୍ମେ କାର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ ହୟ ହାତ ।

• କଲିଜାର ରକ୍ତ ଶୁଷ୍କ ଚାହି ଅକ୍ରମାତ ॥

ପରେ ଏ ବ୍ୟାୟୁ ଏହି କ୍ରକଳ କଥା ବିଶେଷ କପେ ଶୁବ୍ରଣ
କରିଯା ତାହାର ପ୍ରଶଂସା କରନ୍ତଃ ଆଜା କରିଲେନ,
ଅଧାନ ହତ୍ତନେର ଉପଯୁକ୍ତ ମେହ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେ କ୍ଳେଶ ହଇତେ
ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହଇତେ ପାରେ, ଆର ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଆତ୍ମ ସୁଧେଚ୍ଛୀ
ନା କରେ ମେହିବ୍ୟକ୍ତିହି ସକଳେର ସୁଖ ଦାୟକ ହୟ ।

ଯେଇ ରାଜୀ ତୀଂଗ କରେ ଆପନାର ସୁଖ ।

ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାଶେ ଅକାଶଯେ ପୃଥିବୀର ସୁଖ ।

ଯେଇ ଜନ ମହ୍ୟ କରି ଆପନାର କ୍ଳେଶ ।

ଅନ୍ଯ ଜୁନେ ଦେଇ ମୁଖ ମେହ ଜନ ଚିଶ ॥

পৱে ঐ ব্যাঘু ঐ সিংহ শাৰককে আহ্বান কৱিয়। বহু
মান পুৱঃসৱ ঐ বনেৱ তাহাৰ পৈতৃক আধিপত্ৰ
তাহাকে অৰ্পণ কৱিলেক। পৱে রাজা কহিলেন এই
দৃষ্টান্তানুসাৱে জ্ঞাত হও, যে কোন ব্যক্তি অধিক
পৱিশুম ব্যতিকে আনন্দেৱ ফল স্বহস্ত গত কৱিতে
সক্ষম হয়েল ন।

পৱিশুম বিনা কভু ধনাগম নাই।

যথাৰ্থ জানহ ইহা মোৱ প্রাণ ভাই ॥

যেই জন কৰ্ম কৱে কৱি মনো ঘোগ ।

মজুরি লইয়া সেই কৱে সুখ ভোগ ॥

হে মন্ত্রীৱা আমাৱ যে ভ্ৰমণ কৱে তাহাৰ বাঁৰণ এই
যে ঐ চতুর্দশ উপদেশেৱ শুণ পৱীক্ষা কৱিতে আমি
নিতান্ত বাঞ্ছা কৱিয়াছি, অতএব তোমাৱদিগেৱ
কথানুসাৱে অমণ্ডেতে যে কিঞ্চিৎ দুঃখ তাহা বোধ
কৱিয়। ইছাতে কথন নিবৃত্ত হইব ন।

বিবেচিয়া কৰ্ম যদি কৱেন ন্পতি ।

কদাচ ন ঘটে তাঁৰে দৈবেৱ দুর্গতি ॥

অনন্তৰ মন্ত্রীৱা যথন জ্ঞাত হইলেন যে আমাৱদিগেৱ
উপদেশানুসাৱে মহাৱাজ কথন নিবৃত্ত হইবেন ন।
তখন ঐ রাজ বাক্যানুগত হইয়া প্ৰবাসেৱ অবোধ
প্ৰস্তুত কৱণে প্ৰবৃত্ত হইলেন, আৱ যথা। রাজ্যনু
সাৱে মঙ্গলাচৰণ কৱিয়। এই পয়াৱ পাঠ কৱিতে
লাগিলেন।

ଅମଧେର ଇଛ୍ଛା ତବ ଯାହା ଆଚେ ମନେ !

• ଈଶ୍ୱର କରୁଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ ତାହାଇ ଭୁବନେ ॥

ଯୋଗୀଦେର ଆଶୀର୍ବାଦ କରେ ଶ୍ରୀଯୁଗତି ।

ପୃଥିବୀ ଅମଧେ ତବେ ହୁଏ ଉଚ୍ଛବ ଦେନାପତି ॥

ପରେ ରାଯ ଦାବେଶିଳୀମ ଆମାତ୍ୟ ଗଣ ମଧ୍ୟ କୃତଜ୍ଞ ଓ
ବିଶ୍ୱାସି କୋନ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିକେ ତାବେ ରାଜ୍ୟେର ଭାବ ଅପରା
କରିଯା କିମ୍ବା ରାଜନୀତି ସମ୍ବଲିତ ଉପଦେଶ ତାହାକେ
ଶ୍ଵନ୍ଧାଇଲେନ ତାହାର କିଷ୍ମିତ ବିବରଣ ଏହି ।

ପୃଥିବୀର ସାରାତ୍ମାର, ଦେବନ୍ଦର ବାଦଶାହ,
ଆଦର୍ଶେତେ ଦେଖ ବଦି ମୁଖ ।

ଦୌରାତ୍ମା ସ୍ଵର୍ଗପ ମଳୀ, ତାହା ହତେ ତୁଳେ ଫେଳୀ,
ତବେତ ପାଇବେ ଭାଙ୍ଗ ମୁଖ ॥

ପରେ ଏହି କୁପେ ରାଜ୍ୟେର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନିରୂପଣ କରିଯା
ଆପନ ସଭାମୁଖ କିମ୍ବା ବ୍ୟକ୍ତି ଓ କିମ୍ବା ଦୈନ୍ୟ ମଜ୍ଜେ ଲାଇଯା
ସରନ୍ଦୀପାତ୍ରମୁଖେ ଚନ୍ଦ୍ରର ନ୍ୟାଯ ଗମନ କରିଲେନ । ତାହା-
ତେ ନାନା ବିଷୟେର ପରୀକ୍ଷା ଓ ଅନେକ ଅକାର ଲଭ୍ୟ
ହଇଲ । ପରେ ଅନେକ ନୃତ୍ୟ ନଦୀ ଓ ବନ ଅତିକ୍ରମ କରିଯା
ସରନ୍ଦୀପେର ନିକଟ ଉପାହିତ ହଇଲେନ । ଅନନ୍ତର ଐ
ରାଜ୍ୟେର ମନ୍ଦବାନ୍ଦୀ ତୋହାର ଯଜ୍ଞାଗତ ହଇଲ । ପରେ ଐ
ସ୍ଥାନେ ଦୁଇ ତିନ ଦିବସ ବାମ କରିଯା ବିଶ୍ୱାମ କରତ ଆପନ
ଅବ୍ୟାଦି ସକଳ ତଥାଯ ରାଖିଯା ତୋହାର ଭେଦଜ ଦୁଇ
ତିନ ବ୍ୟକ୍ତିକେ ମଜ୍ଜେ ଲାଇଯା ଯଥନ ପର୍ବତୋପରି ଆରୋ-
ହଣ କରିଲେନ ତଥନ ଐ ପର୍ବତେର ଉଚ୍ଚତା ଏତୋଦୃଶ ଦର୍ଶନ

କରିଲେନ ଯେ ତୋହାର କଷାଳ ଦେଶେର ଛାଇଁ ମୂର୍ଯ୍ୟ ଦେବୋ
ପାରି ପତନ ହଇଯାଛେ ଆର ଐ ପର୍ବତେର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ୍ମ ସ୍ଵର୍ଗେର
ଉଦୟାନେର ନ୍ୟାୟ ନାମା ଅକାର ପୁଷ୍ପ ଦ୍ଵାରା ସୁମଜ୍ଜିତ
ଛିଲ । ରାୟ ଦାବେଶିଲୀମ ତଥାୟ ଭ୍ରମଣ କରିତେଇ ହଠାତ୍
ଅତିଶୟ ଅନ୍ତକାର ଏକ ଗର୍ଜ ଦେଖିଲେନ ଏବଂ ତତ୍ରମ୍ଭ ଏକ
ବ୍ୟକ୍ତିର ନିକଟ ଅବଗତ ହଇଲେନ ଯେ ଐ ସ୍ଥାନ ବେଦପାଦ
ନାମକ ବ୍ରାହ୍ମଣେର ବାସସ୍ଥାନ ଛୟା । କେହିୟାକେ ହଣ୍ଡି
ପାଦ ନାମକ କରିଯାଇଛି । ଐ ବ୍ୟକ୍ତି ଅତିଶୟ ବୋଙ୍କା
ଓ ବିଜ୍ଞ ଛିଲେନ । ଆର ତୃତୀଳେ ମନୁଷ୍ୟର ମଙ୍ଗ ତ୍ୟାଗ
କରିଯାଇଥିବିଷିତ ଥାଦ୍ୟ ପ୍ରବେଶ ଦୈର୍ଘ୍ୟ ହଇଯାଓ ଜଗତେର
ଆରୀ ପରିତ୍ୟାଗ କରତ ଅନ୍ତର ଚରିତ୍ର କୃପ ଯେ ଜଞ୍ଜାଳ
ତୋହାକେ ତପସ୍ୟ କୃପ ଅନ୍ତିମ ଦଫ୍କ କରିଯାଇଲେନ ଏବଂ
ରାତ୍ରି ଜାଗରଣେର କାରଣ ନିସ୍ତାକେଓ ତ୍ୟାଗ କରତ ଅତିଶୟ
ତପସ୍ୟାର ଦ୍ଵାରା ଜ୍ଞାନ କୃପ କରେତେ କେବଳ ଇହାଇ ଶୁଦ୍ଧ
କରିଲେନ, ଯେ ହେ ପରମେଶ୍ୱର ଡାକ ଉହାକେ ସ୍ଵର୍ଗେତେ ।

ସତ୍ୟ ଧନୀଗାର ମେହି କରେ ଅନ୍ତେଷ୍ଟଣ ।

ତୋହାର ଲଲାଟ ଯେନ ପ୍ରଭାତ ତପନ ॥

ଏକ ବାକ୍ୟ ଦୈବବାଣି ପ୍ରକାଶ କରିତ ।

ଆର ଈଶ୍ୱରେର କାର୍ଯ୍ୟ ଛିଲ ମେ ବିବ୍ରତ ॥

ଅନୁଷ୍ଠର ରାୟ ଦାବେଶିଲୀମ ତୋହାର ସହିତ ସାଙ୍ଗାଇ
କରିଛୁକୁ ହଇଯା ଐ ଗର୍ଜର ଦ୍ଵାରେ ଦଶ୍ୟମାନ ହଇଯା
ତୋହାର ଆହ୍ଲାନେର ପ୍ରଭିଜ୍ଞାଯ ରହିଲେନ । ପରେ ଏହି

ବ୍ରାହ୍ମଣ ଭୂପତିର ଯାନସ ଜୀବ ହଇୟା କହିଲେନ ଯେ ଆ-
ପନି ଏହି ନିରାପଦ ସ୍ଥାନେ ଆସମନ କରୁଣା ।

ରାଜ୍ ଆସମନେ ଗର୍ତ୍ତ ହଇଲ ଏମନ ।

ଚିନେର ତମ୍ବିର ଖାନା ଦେଖିତେ ଯେମନ ॥

ବଞ୍ଚ ସମାଦର କରି ହଯେ ଏକମନ ।

ତୋହାର ମେବାୟ ରାଜ୍ କରିଲ ଯତନ ॥

ପରେ ରାଜ୍ ନମ୍ବୁଭାବେ ତୋହାର ନିକଟ ଗମନ କରତ ପୁଣାମ
କରିଯା ମେବକେର ରୀତିନୁସାରେ ଦଶାୟମାନ ହଇଲେନ ।
ଅନନ୍ତର ଐ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଆଶୀର୍ବାଦ କରତ ବଞ୍ଚ ସମାଦର କରିଯା
ତୋହାକେ ଉପବେସନ କରିତେ କହିଲେନ । ପରେ ସାଂଗତ
ଅଳ୍ପ କରିଯା ରାଜ୍ ଦୁଖାଭିଲାସ ତ୍ୟାଗ କରଣେର କାରଣ
ଜିଜ୍ଞାସା କରଣେ ରାଜ୍ ଐ ସ୍ଵପ୍ନ ଓ ଉପଦେଶ କରିଲେର
ବୃକ୍ଷାଙ୍କ କହିଲେନ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ତାହା ଶ୍ରନ୍ଦିଯା ଛାସ୍ୟ କରତ
କହିଲେନ ଯେ ତୁମ୍ଭି ବୁଦ୍ଧିର ଭୀକ୍ଷୁତା ଓ ଅଜ୍ଞାଗଣେର ମଜ୍ଜଳ
କାରଣ ଏହି କ୍ଲେଶ ସ୍ଵିକାର କରିଯାଇ ଅତ୍ୟବ ତୋଯାର
ସାହସର ଅନ୍ତୁ ପୁଣ୍ସା ।

ରାଜ୍ୟର ଭାଜନ ତୁମି ଖନହେ ରାଜନ ।

ଏହିତ ହଇଲେ ରଙ୍ଗୀ ପାୟ ଅଞ୍ଜାଗଗ ।

ଯେଇ ବୃକ୍ଷଙ୍ଗୁଲେ ତୁମି ମଦ୍ମା ଦେହ ଜଳ ।

ମେହି ବୃକ୍ଷ ଡାଲେ ଫଳେ ଭାଲ୍ୟ ଫଳ ।

ପରେ ବେଦପାଦ ବ୍ରାହ୍ମଣ କରେକ ଦିବସ ଆପନ କର୍ମ ତ୍ୟାଗ
କରିଯା ଶ୍ରଦ୍ଧା ବାକ୍ୟ କୃପ କୌଟୀର ମୁଖ ଖୁଲିଯା ଜ୍ଞାନକୃପ
ମୁକ୍ତାର ଦ୍ୱାରା ରାଜୀର କର୍ଣ୍ଣକେ ଭୂଷିତ କରିତେ ଲାଗିଲେନ,

ଇତୋମଧ୍ୟ ହୋମେନ ବାଦଶାହେର ଉପଦେଶ ପାତ୍ର ରାଜୀ
'ଉପଚ୍ଛିତ କରିଯା ତାହାର ଏକ ୨ ଉପଦେଶ କହିଲେନ ବ୍ରାହ୍ମଣ
ତାହାର ପୁତ୍ରୋକ କଥାର ବୃତ୍ତାନ୍ତ କହିତେ ଲାଗିଲେନ ।
ରାଜୀ ରାଯ় ଦାବେଶିଲୀମ ମେଇ ସକଳ ବାକ୍ୟ ଅରଗ କରିଯା
ରାଖିତେ ଲାଗିଲେନ । କରଟକ ଦମନକେର ଯେ ଇତିହାସ
ମେ ଏହି ଉଭୟେର ଉତ୍ତର ପୁତ୍ର୍ୟକୁ ସ୍ଵରୂପ ହଇଯାଛେ ।
ଆମି ତାହାକେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଅଷ୍ଟାବୟର ସମାପ୍ତ କରିଯାଛି ।

ପ୍ରଥମାଧ୍ୟାୟ ।

ତୋଷାମୋଦ ଓ ଅଶ୍ଵବାଦକ ହିତେ ଅନ୍ତର ହେବନ ।

ଅହାରାଜାଧିରାଜ ରାଯ ଦାବେଶିଲୀମ ଐ ହସ୍ତିପାଦ
ବ୍ରାହ୍ମଣକେ କହିଲେନ ଯେ ପ୍ରଥମ ଉପଦେଶେର ଭାବ ଏହି ଯେ
କୋନ ବ୍ୟାକ୍ତି ଯଦ୍ୟପି ଭୂପତିର ନିକଟ ପୁତ୍ରିପରି ହୟ ତବେ
ତେ ସଭାସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିରୀ ଅବଶ୍ୟକ ତାହାର ବିପକ୍ଷ ହଇବେକ
ଆର ଐ ବିପକ୍ଷେରୀ ତାହାର ଆନ ହାନିର ଚେଷ୍ଟୀ କରିଯା
ନାନୀ ପୁରୁଷନାର ଦ୍ୱାରା ପୃଥ୍ବୀ ପତିର ଅନୁଃକରଣ ତାହା
ହିତେ ପରିବର୍ତ୍ତ କରିବେକ, ସୁତରାଂ ମହୀପତିର ଉଚିତ,
ଯେ ଉପାସକେର ବାକ୍ୟ ଅତି ସୂକ୍ଷ୍ମ ରୂପେ ବିବେଚନ କରେନ,
ଆର ଯଥନ ଅବଗତ ହଇବେନ ଯେ ଇହାରଦିଗେର ବାକ୍ୟ
ପୁରୁଷନା ସମ୍ବଲିତ ତଥନ ତାହା ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରିବେନ ।

ଉପାସକ ଜ୍ଞନେ ସ୍ଥାନ ଦେଇଯା ନହେ ଉତ୍ସ ।

ତାହାଦେର ବାକ୍ୟ ହୟ ରୂପ ମଧୁ ଯୁକ୍ତ ॥

ପୁକାଶେ ଆସବ ଦାନ କରେ ବନ୍ଧୁ ହୟ ।

• ଅପୁକାଶେ ଛଳ ବିକ୍ଷେ ଅର୍ଥ ଛିଡ଼ ପେଯେ ॥

ଆପନକାର ନିକଟ ଆମି ଏହି ନିବେଦନ କରି, ଯେ ଏହି ଉପଦେଶାନୁମାରେ ଏକ ଇତିହାସ କହିତେ ଆଜା ହୟ । ଅନନ୍ତର ବ୍ରାଙ୍କଣ କହିଲେନ, ଯେ ରାଜ୍ୟର ନିର୍ଭର ଏହି ଉପଦେଶେର ମଧ୍ୟେ ଆଛେ, ଆର ସଦ୍ୟପି ରାଜୀ ଆସ୍ତରି ବ୍ୟକ୍ତି ଦିଗକେ ଏ ନକଳ କୋଷ ହଇତେ ନିବୃତ୍ତ ନା କରେନ ତବେ ତୋହାରୀ ରାଜ ସଭାୟ ଯାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଦିଗକେ ଅପଦ୍ୟୁତ୍ତ କରେ । ଇହାତେ ରାଜ୍ୟର ଅନେକ ପ୍ରକାର କ୍ଷତି ହୟ । ଏବଂ ମେଦିନି-ପତିରୁ ଡକ୍କପ ସଟେ । ଆର ସଦ୍ୟପି ବନ୍ଧୁଦୟର ମଧ୍ୟେ କୋନ ପ୍ରତାରକ ପ୍ରବେଶ କରେ ତବେ ମେ ପଞ୍ଚାତ୍ର ଏ ବନ୍ଧୁଦୟର ମଧ୍ୟେ ଅବଶ୍ୟାଇ ଭେଦ ଜୟାଯ୍ୟ, ଯେମତ ବ୍ୟାୟୁ ଓ ଗୋର ମଧ୍ୟେ ହଇଯା ଛିଲ । ରାଜୀ ଜିଜ୍ଞାସା କରିଲେନ, ଯେ ମେ କି ପୁକାର ।

୧ ଗଲ୍ଲ । ପରେ ବେଦପାଦ ବ୍ରାଙ୍କଣ କହିତେ ଲାଗିଲେନ ଯେ ଏକ ସ୍ଵର୍ଗାଦି ନାନା ଦେଶ ଭ୍ରମ କରିଯା କାଳ ଗତ ସୁଖ ଦୁଃଖାଦି ଅନେକ ପରିମ୍ବଳା କରିଯାଛିଲେନ ।

ଏ ବ୍ୟକ୍ତି ପୁରୁ ଭକ୍ତ ବଡ଼ ବୁଦ୍ଧିମାନ ।

ଅମଣେ ବିନିଦିତ ଛିଲ କରେର ସନ୍ଧାନ ॥

ପରେ ଯଥନ ଏ ବ୍ୟକ୍ତି ଜୁରା ଓ ବ୍ରଦ୍ଧାବନ୍ଧା ପ୍ରାପ୍ତ ହଇଲେନ ତେବେଳୀନ ଆପନ ତିନ ପୁତ୍ରକେ ଡାକିଲେନ । ତୋହାରୀ ବୁଦ୍ଧିମାନ ଛିଲେନ । କିନ୍ତୁ ଧନ ମଦେ ମତ ହଇଯା ପିତ୍ର ବିଭବାନୁମାରେ ନା ଚଲିଯା ସ୍ଵିଯ ବ୍ୟବସା ତ୍ୟାଗ କରିତ

অধিক ধন ব্যয় করণ পূর্বক অলসে কালঙ্কেপণ
করিতেন । ‘পরে তাহাদিগকে স্বেচ্ছ পূর্বক এই বকল
উপদেশ বাক্য কহিতে লাগিলেন, যে হে পুঁজেরা যে
খনোপাঞ্জরের ক্লেশ তোমরা ন। জান তাহার মর্যাদা
ও জাত নহ । অতএব তোমরা অতি নির্বোধ ।
কিন্তু ধন ঐহিক ও পারত্তিক উভয়েরি মঙ্গল দায়ক
হইয়াছেন, এবং ইহা মুক্ত যাহা অনন্তবণ কর তাহা
ঐ ধনে হইতে পারে । আর মহীসূৰ্যক্ষিরা এই তিন
পথের পথিক হইয়াছেন । পুঁথম । কেহবা অক্লেশে
খনোপাঞ্জর পূর্বক কাল যাপন করে । এই বাণ্ডা
কেবল আচ্ছাদন ব্যুক্তি দিগের হয় । দ্বিতীয় । মান বৃক্ষ
এই মানস যাহা দিগের হয়, তাঁহারা মান্য ও কর্ম
কুশল হন । ধন ব্যতিরেকে এই দুই পথে কেহ গমন
করিতে যোগ্য হয় ন। তৃতীয় । পুরমার্থ । যাহাতে
যোগী দিগের পদ পূঁষ্ট হয় । যাঁহারা এই পথের
পথিক তাঁহারা পরকালে মুক্ত হন, কিন্তু ইহা কেবল
স্বধর্মেপাঞ্জর ধনে হইতে পারে ।

পুরমার্থ জনে স্থিতি হয় যেই ধন ।

ঝুঁঝিগণ মেই ধন স্ফুর্জ করি কল ॥

অতএব ইহাতে এই জাত হওয়া গেল, যে ধন স্বারা
অনেক মানস সিদ্ধ হয় । এবং ঐ ধন শরীরায়াস
ব্যতিরেকে হস্তগত হয় না । আর যদ্যপি কোন
ব্যক্তি অনায়াসে ধন পূঁষ্ট হয়, তবে এই ধনের মর্যাদা

ଗନିତେ ଶକ୍ୟ ହୁଯ ନା, ଏବଂ ଏଥିର ଅତି ଶୀଘ୍ର ତାହାର ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼ ହୁଯ । ଅତଏବ ହୋମରୀ ଆଲସୀ ପ୍ରାଣ କରିଯା । ଏହି ଯେ ବାଣିଜ୍ୟ ସ୍ଵର୍ଗରେ ଆମି ଚିରକାଳ କରିତେଛି ଇହାତେ ପୁରୁଷ ହୁଏ । ପରେ ଜ୍ୟୋତି ପୁରୁଷ କହିତେ ଲାଗିଲେନ, ହେ ପିତ ଆପନି ଆମାଦିଂଗକେ ବାଣିଜ୍ୟ କରିତେ ଆଜ୍ଞା କରିତେଛେନ, କିନ୍ତୁ ଇହା ଈଶ୍ଵର ପରାୟତର ବିପରୀତ କଥନ ହଇତେଛେ । ଆର ଆମି ଇହା ନିଶ୍ଚଯ ଛାତ ଆଛି, ଯେ ଆମାର ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ସାହା ଆଛେ ତାହା ଅବଶ୍ୟକ ହଇବେକ, ଆର ଆମାର ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ସାହା ନାହିଁ ତାହା ଚେଷ୍ଟୀ କରିଲେ ଓ କଦାଚ ହଇବେକ ନା ।

ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ସାହା ଆଛେ ଯାହା, କାଳେତେ ଫଳୟେ ତାହା,
ଶାସ୍ତ୍ରେ ଇହା ଆଛେ ଯାହା ଲିଖନ ।

କପାଳେ ନା ଥାକେ ଯାହା, କଦାଚ ନା ଫଳେ ତାହା,
ବୃଥା ତାର କର ଆକିଞ୍ଚନ ॥

ଅତଏବ ଆମି କୋନ ସ୍ଵର୍ଗରେ କରି କିମ୍ବା ନା କରି, ଯାହା ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ସାହା ଆଛେ ତାହା କଥନ ଖଣ୍ଡନ ହଇବେକ ନା । ଇହାର ଅମାଗ ଏହି, ଦୁଇ ରାଜ-ପୁତ୍ରେର ଇତିହାସ । ଏକ ସ୍ଵର୍ଗି ସମଗ୍ର ପିତ୍ର ଧନାଧିକାରୀ ହଇଯାଓ ତାହା ହଇତେ ଚୁଡାନ୍ତ ହଇଲେନ ଓ ଅନ୍ୟ ସ୍ଵର୍ଗି ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ହଇଯାଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟେ ତନୁନାଧିକାରୀ ହଇଲେନ । ପରେ ପିତା ଜିଜ୍ଞାସା କରିଲେନ, ଯେ ମେ କି ଅକାର ? ।

୨ ଗଲା । ପରିଷ୍ଠ ପୁରୁଷ କହିତେ ଲାଗିଲେନ, ଯେ ହଜର ମାମକ ଦେଶେ ମରିବେଚକ ଓ ବୋଜା ଏକ ଭୂପତି ଛିଲେନ ।

ତୁମ୍ହାର ଦୁଇ ପୁକ୍ର ଛିଲ । ତୁମ୍ହାରୀ ଯୌବନ ଘନେ ଯଗ୍ନ
ହଇଯା ସର୍ବଦୀ ଦୂର୍ଜ୍ଞୀଡ଼ା କରତ ଆମୋଦ ଅମୋଦେ, କାଳ
କ୍ଷେପଣ କରିତେନ ଏବଂ ଚଂଚ ଚଗନା ନାମକ ବାଦେର
ବୋଲେ ଏହି ରାଗ ଶୁବଣ କରିତେନ ।

ଆମୋଦ ଅମୋଦେ କାଳ କରଇ କ୍ଷେପଣ ।

କୋନ୍ ଦିନ ହବେ ତବ ମୁଦିତ ନୟନ ॥

ଆମୋଦେର ଦିନ ତର୍ବ କରିଛେ ଗମନ ।

ଦିନେଇ ଶେଷାବସ୍ଥୀ କରେ ଆଗମନ ॥

ଐ ରାଜ୍ଞାର ଅମ୍ବଖ୍ୟ ରତ୍ନାଦି ଛିଲ ବଟେ ତଥାପି ପୁକ୍ର
ଦିଗେର ଆଚରଣ ଦେଖିଯା ବଡ଼ ଭୌତ ହଇଲେନ, କେବଳ
ତୁମ୍ହାର ଅବର୍ତ୍ତମାନେ ଏହି ସକଳ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଧନ ତାହାରୀ
ନଷ୍ଟ କରିବେକ । ଐ ନଗରେର ନିକଟ ଏକ ତପସ୍ତି ଛିଲେନ ।

ଈଶ୍ୱରେ ତେଜେ ତାର ଶରୀର ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ।

ପରମ ଈଶ୍ୱର ଭାବି ହେଯେଛେ ପାଗଳ ॥

ଐ ବ୍ୟକ୍ତି ରାଜ୍ଞାର ଅତିଶ୍ୟ ମାନ୍ୟ ଓ ଆଜ୍ଞୀୟ ଛିଲେନ
ଏକାରଣ ଆପନ ତାବଂ ରତ୍ନାଦି ଏକତ୍ର କରିଯା ଶ୍ରୁତ କ୍ଷପେ
ଐ ତପସ୍ତିର କୁଟୀର ମଧ୍ୟେ ପୁଣିଯା ରାଧିଯା କହିଲେନ
ଯେ ଆମାର ପୁନ୍ନେରୀ ନିର୍ଦ୍ଦିନ ହଇଲେ ତାହାରଦିଗଙ୍କେ ଇହାର
ବିବରଣ କହିବେନ । ଆମି ବୋଧ କରି ଯେ ତାହାରୀ
ଅନେକ କଟେର ପର ଏହି ଧନ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହଇଯା ପରିମିତ
ବ୍ୟାଯେ କାଳଯାପନ କରିବେକ, ତପସ୍ତି ରାଜ୍ଞାର ଏହି ସକଳ
ବାକ୍ୟ ସ୍ଵିକାର କରିଲେନ । ପରେ ରାଜ୍ଞା ବାଟିତେ ଏକଟା
ଗର୍ଜ ଧରନ କରାଇଯା ପ୍ରକାଶ କରିଲେନ ଯେ ଏହି ଗର୍ଜ

ମଧ୍ୟ ତାବେ ଥନ ପୁଣିଯା ରାଖିଲାମ ଓ ପୁନ୍ଦିଗକେ
ଇହା ଜ୍ଞାତ କରାଇଲେନ । କିମ୍ବାକାଳାନ୍ତର ରାଜୀ ଓ
ତପସ୍ତି ଉଭୟେରି ପଞ୍ଚମୀ ହଇଲ, କିନ୍ତୁ ଏ ତପସ୍ତିର କୁଟୀରମ୍ଭ
ଥନେର ସଂବାଦ କେହିଁ ଜ୍ଞାତ ହଇଲେନ ନା । ପରେ ରାଜ୍ୟ
ଓ ଥନେର ଅଂଶେର କାରଣ ଦୁଇ ମହୋଦରେ ସଂଗ୍ରାମ ଉପର୍ଦ୍ଧି
ହଇଲ । ଜ୍ୟୋତି ଆତୀ ଅତାପ ଓ ଶକ୍ତିତେ ଅବଳ ହଇଯା
ରାଜ୍ୟାଦି ତାବେ ସ୍ଵିଯାଧିକାର କରିଲେନ । ପରମ୍ପରା କନିଷ୍ଠ
ଆତୀ ଦୁଃଖ ଓ ନିରାଶା ହଇଯା ବିବେଚନା କରିଲେନ, ଯେ
ସଦ୍ୟପି ପିତୃ ଥନେ ଅନଧିକାରୀ ହଇଲାମ, ତବେ ପୁନରାୟ
ତାହାର ଚେଷ୍ଟୀ କରା ଆମାର ଉଚିତ ନହେ ।

ପୃଥିବୀର ସତ ବନ୍ଦ ସକଳି ନର ॥

ଶ୍ରୀ ତୁଳ୍ୟ ଜ୍ଞାନେ ତାହେ ନା କରି ଆଦର ॥

ଇହା ହତେ ଯେଇ ରାଜ୍ୟ ଅତି ଚମଳକାର ।

ସାହିତେ ତଥାୟ ଚେଷ୍ଟୀ କରିଲୁ ଅପାର ॥

ଆର ସଦ୍ୟପି ରାଜ୍ୟ ଓ ଥନ ଆମାର ହୃଦୟରୁ ହୁତୁଚୁତ ହଇଲ,
ତବେ ଆମାର ଉଚିତ ଯେ ଧୈର୍ଯ୍ୟବଳସ୍ଥନ କରିଯା ଅଛୁମ୍ଭ
ଯେ ତପସ୍ତିର ମାନ ତାହା ଆମି ହୃତଗତ କରି ।

ଧୈର୍ଯ୍ୟ କପ ଥନେତେ ଯୋଗିର ଅଧିକାର ।

ଲୋକେ ବଲେ ଫକୀର ଜଗତ ବଶ୍ୟ ତାର ॥

ପରେ ଏ କନିଷ୍ଠ ରାଜ ପୁଅ ଏହି ମାନସ କରିଯା ରାଜଧାନୀ
ହୁଇତେ ବହିଗତ ହଇଯା ବିବେଚନା କରିଲେନ ଯେ ଆମାର
ପିତୃ ବନ୍ଦୁ ଏ ତପସ୍ତିର ନିକଟ ଗମନ କରିଯା ପରମେଶ୍ୱର

ଚିନ୍ତା କରନ୍ତଃ କାଳ-ସାପନ କରି । ପରେ ସଥନ ଐ ଯୋଗୀର କୁଟୀର ସମୀପେ ଉପ୍ରେସ୍ତ ହଇଲେନ, ତଥନ ଜ୍ଞାତ ହଇଲେନ ଯେ ତୋହାର ପରଲୋକ ହଇଯାଛେ, ଏବଂ କୁଟୀର ଓ ଶୂନ୍ୟ ରହିଯାଛେ । ତାହାତେ ଅତାନ୍ତ ଖେଦିତ ହଇଲେନ । ପଞ୍ଚାତ୍ମକ ଐ ଶାନେ ତ୍ରିତି କରିଲେନ ଏବଂ ଐ କୁଟୀର ସମୀପେ ଏକଟୀ ମାଳୀ ଛିଲ, ତନ୍ଦୂରଃ ଐ କୁଟୀର ମଧ୍ୟରେ କୃପେ ଜଳ ଆସିଲି, ଐ ଝଲେତେ ତତ୍ତ୍ଵ ବ୍ୟକ୍ତିଦିଗେର ତାବତ୍ କର୍ମ ନିର୍ବାହ ହଇଲି । ରାଜ ପୁତ୍ର ଏକ ଦିବମ ଐ କୃପ ହଇତେ ମଲିଲୋଙ୍ଗାର ନିରିକ୍ଷଣ ଏକ ଜଳ ପାତ୍ର ତମ୍ଭଦେ ଅବତରଣ କରିଲେନ, ବିନ୍ଦୁ ତାହାତେ ଜଳ ନୀ ପାଇୟା ଅଧୋମୁଖ ହଇଯା ଦେଖିଲେନ, ଯେ ତୋହାତେ ଜଳ ନାହିଁ । ପରେ ଚିନ୍ତା କରିଲେନ, ଯେ କି କାରଣ ଇହାତେ ଜଳ ଆଇଲେ ନା ? ଆର ସଦ୍ୟପି କୋନ କଥେ ଐ ଯହନୀ ବନ୍ଦ ହଇଯା ଥାକେ ତବେ ଏହାମେ ଥାକ୍କା ଦୁରକ୍ଷଳ । ଅନନ୍ତର ତାହାର ଅନ୍ତେସ୍ଥରେ ଐ କୃପ ମଧ୍ୟ ନାହିୟା । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକ ନିରୀକ୍ଷଣ କରନ୍ତ ଏକ ଗର୍ଭ ଦେଖିଲେନ, ଏବଂ ଐ ଗର୍ଭ ମଧ୍ୟ କତକଞ୍ଚିଲିନ ଜଞ୍ଜଳ ପଡ଼ିଯା ଜଳ ଆସିବାର ପଥ ରୁଦ୍ଧ ହଇଯାଛେ, ଆର ଅନ୍ତରେ ଭାବିଲେନ ଯେ ଏହି ଗର୍ଭର ସୀମା କତ ଦୂର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ପରେ ଐ ଗର୍ଭର ଜଞ୍ଜଳ ସକଳ ତୁଳିଯା ଫେଲିଯା ଶମ୍ଭଦେ ଯେ ପାଦକ୍ଷେପ କରିଲେନ, ମେ ଆପନ ପିତୃ ଧନେର ଉପର ପା ରାଖିଲେନ । ପରମ୍ପରାଜ-ପୁତ୍ର ଐ ସକଳ ରତ୍ନାଦି ଦେଖିଯା ପରମେଶ୍ୱରର ଅଶ୍ୱମୀ କରନ୍ତ କହିଲେନ, ଯେ ଆମି ଏହି ରତ୍ନାଦି ପାଇଲାମ ବଟେ, କିନ୍ତୁ

ଇହାତେ ଧୈର୍ୟ କପ ଧନେର ପରିବର୍ତ୍ତ କରା ଉଚିତ ନହେ,
ଆରେ ଆବଶ୍ୟକ ମତେ ବ୍ୟାହାଦି କରା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ତବେ ଆମି ସଦୀ ଇହା କରି ନିରୀଳଙ୍ଗ ।

ଇହାତେ ଆଛୟେ ଦୈବ କି କପ ଘଟନ ॥

ଏ ଜ୍ଞାନୀ ପୁରୁ ରାଜ୍ୟାଧିକାରୀ ହିଁଯା ଅଜାଲୋକେର
ମଙ୍ଗଳ ଚିନ୍ତା ନା କରିଯା ସଂଖିତ ପିତୃ ଧନେର ଆଶାତେ
ରାଜ୍ୟର ଉପମତ୍ତ ହାତରେ ବ୍ୟାହ କରିଲେନ, ଆର ଅହଙ୍କାରେ
ଯଗ୍ନ ହଇଯା କନିଷ୍ଠ ଆତୀର ଅନ୍ତେସଗ୍ରେ କରିଲେନ ନା ।
ଦୈବାୟତ୍ତ ଏକ ଦିବସ ଆର ଏକ ଭୂପତି ସମେନ୍ୟ ତୀହାର
ଉପର ଆକ୍ରମଣ କରିଲେନ । ତ୍ରେକାଳେ ରାଜ-ପୁରୁ ରାଜ
କୋଷ ଶୂନ୍ୟ ଏବଂ ଶୃଘ୍ନାଳୀ ରହିତ ମୈନ୍ୟ ଦେଖିଯା ଏ ପିତୃ
ସଂଖିତ ଧନ ସମୀପେ ଗମନ କରନ୍ତ ଅନେକ ଅନ୍ତେସଗ୍ରେ କରିଯା
ଦେଖିଲେନ, ଯେ କୋନ ସ୍ଥାନେହି କିଛୁଇ ନାହିଁ ।

ଶୁନିଯା ଆମାର ବାକ୍ୟ ହୁ ଚିନ୍ତା ତୋଗୀ ।

ଅଭାବ ଘଟିଲେ ହସେ ବଜୁ ଦୂଃଖ ଭାଗୀ ॥

ଅନନ୍ତର ଏ ସଂଖିତ ଧନ ହିତେ ନିରାଶା ହଇଯା ନାନା
କୌଶଳେ କତକଣ୍ଠଲି ମୈନ୍ୟ ଅନ୍ତୁତ କରିଯା ଶକ୍ତ ଦୂର କରି-
ବାର ନିମିତ୍ତ ନଗରହିତେ ବହିର୍ଗତ ହଇଲେନ । ପରେ ଉତ୍ତର
ପଞ୍ଚିଯ ମୈନ୍ୟଗଂଗେ ଯୁଦ୍ଧ ହୁନେ ଶକ୍ତ ପଞ୍ଚିଯ ଏକ ଶର
ଦୈବାରେ ରାଜ-ପୁରେର ଗଲଦେଶେ ବିନ୍ଦ ହଇଲ, ତୀହାତେଇ
ତିନି ପଞ୍ଚତ୍ଵ ପାଇଲେନ, ଏବଂ ଶକ୍ତ ପଞ୍ଚ ରାଜାଓ ଉତ୍ତର
ପଞ୍ଚତ୍ଵ ଆଶ୍ରମ ହଇଲେନ । ଇହାତେ ଉତ୍ତର ପଞ୍ଚିଯ ମୈନ୍ୟଇ
ମୁଖ୍ୟା ମୁଖ୍ୟ ହଇଯା ରହିଲ । ପରେ ଯୁଦ୍ଧ କପ ଅଗ୍ନି

ঐবল হয় ২ এমন সময়ে উভয় পক্ষীয় সেনাপতি
একত্ৰ হইয়া এই পৱামৰ্শ কৰিলেন, যে উভয় ও শিষ্ট
এমন এক রাজ-পুত্রকে এই রাজ্যাভিষিক্ত কৰা
উচিত । পরে সকলের বিবেচনাতে নির্দ্ধাৰ্য্য হইল,
যে রাজ মুকুট ও রাজ অঙ্গীৰ উপযুক্ত তাৰে তপস্বি
রাজ-পুত্র । পৰক্ষ সেনাপতিৱৰা তাৰে যোগীৱ কুটীৱ
সমীপে গমন কৰত বহু মহিন পুৱামৰ্শে তাৰে কনিষ্ঠ রাজ
পুত্রকে আনিয়া সিংহাসনে উপবেসন কৰাইলেন ।
রাজ-পুত্র পৱমেষ্টৱের উপৱ ভাৱাপৰ্ণ কৱিয়াছিলেন,
একারণ পিতৃধন ও রাজ্যাধিকাৰী হইলেন । এই
ইতিহাস কথনানন্দৱ সাধু-পুত্র কহিলেন, যে আমি
এই দৃষ্টিত এই নিমিত্ত দেখাইলাম, যে অদ্যক্ষে বা
থাকিলে পরিশুম ও চেষ্টা কৱিলে কিছুই হইতে
পাৱে না, আৱ বাণিজ্যৱ ভৱসা অপেক্ষা ঈশ্বৱেৱ
উপৱ ভাৱাপৰ্ণ কৰা শুষ্ঠ ।

আমা সমৰ্পণ তুল্য দেখ ঈশ্বৱেতে ।
নাহিক এমন কৰ্ত্ত এই ধৰ্মবীতে ॥
পুনৰ ঈশ্বৱে দেহ কৱ সমৰ্পণ ।
শুবণ কৱহ তাৱ বিশেষ কাৰণ ॥
ভাণ্যৱ উপৱ ইচ্ছা কৱিবে যে কপ ।
ভত্তোধিক ইচ্ছা সে কৱিবে অপৰ্কপ ।
অনন্দৱ তাৰে সাধু-পুত্রেৱ এই সকল কথা যখন সমাপ্ত
হইল, তখন তাৰ জনক কহিলেন, যে যাহা ভূমি

କହିଲେ ମେ ଉତ୍ତମ, ଓ ସଥାର୍ଥ ବଟେ, କିନ୍ତୁ ପରମେଷ୍ଠର ଏହି ପୁଣିବିଶ୍ଵ ତାବୁ କାର୍ଯ୍ୟକେଇ କାରଣେର ଉପରେ ରାଖିଯାଇଛନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍ କାରଣ ବ୍ୟକ୍ତିରେକେ କୋନ କାର୍ଯ୍ୟାତ୍ମପତ୍ରି ହ୍ୟ ନା, ଅତଏବ ମୈଯ୍ୟାପେଙ୍ଗା ବ୍ୟବସାୟେର ଫଳ ଅଧିକ ହିଁଯାଇଛେ କେବଳ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ଫଳ କେବଳ ଧୈର୍ଯ୍ୟ କାରକକେଇ ବର୍ତ୍ତେ, ଆର ବ୍ୟବସାୟେର ଫଳ ବ୍ୟବସାୟୀ ଓ ତମାଶ୍ରିତ ବ୍ୟକ୍ତି ସକଳେ ଇଲଭା କରେ ଅଧିକତଃ ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଆପନି ଅନ୍ୟର ଉପକାର କରିତେ ଶକ୍ତ ହ୍ୟ, ମେ ଯଦି ଅମନ୍ଦିନ ହିଁଯା ଅନ୍ୟ ହିଁତେ ଉପକାର ଗୁରୁତବ କରେ, ତବେ ମେ ବଡ଼ ଦେବେର ବିଷୟ । କିନ୍ତୁ ତୁମ ଐ ବ୍ୟକ୍ତିର ଇତିହାସ ଶୁଣ କର ନାହିଁ ଯେ କାକ ଓ ବାଜ-ପକ୍ଷୀର ଅବସ୍ଥା ଦୃଷ୍ଟି କରନ୍ତ ଆପନ କର୍ମାନ୍ତି ସକଳ ଭ୍ୟାଗ କରିଯା ପରମେଷ୍ଠରେର କୋପେ ପତିତ ହିଁଯାଇଲି । ପୁଅ କହିଲେନ ଯେ ମେ କିଆର ?

୩ ଗଲ୍ଲ । ପିତା କହିତେ ଲାଗିଲେନ, ଯେ ଏକ ଜନ ଫକୀର ଈଶ୍ଵରେର ଅନୁଗୁହ ଓ ଶକ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ର କରନ୍ତ ବନ ମଧ୍ୟ ଗମନ କରିତେହିଲେନ । ଇତିମଧ୍ୟ ଦୂର୍ଧନ କରିଲେନ, ଯେ ଏକ ବାଜ-ପକ୍ଷୀ କିମ୍ବା ମାଂସ ଗୁରୁତବ କରିଯା ଏକ ବୃକ୍ଷର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ଭ୍ୟାଗ କରିତେହିଲି । ଐ ଫକୀର ତାହା ଦୂର୍ଧନ କରନ୍ତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବୋଧେ ତ୍ର୍ଯକାରଣ ବୋଧାଥେ ତଥାଯି କୁଣ୍ଡକ କାଳ ହିଁତି କରିଲେନ । ପରେ ଐ ବୃକ୍ଷାପରିଷ୍ଠ ବାସାୟ ପଙ୍କ ଛିଲ ଏକଟି କାକକେ ଦେଖିଲେନ । ଆରା ଦେଖିଲେନ, ଯେ ଐ ବାଜ ଗୁହୀତ ମାଂସ ଖଣ୍ଡ କରିଯା ଐ କାକର ମୁଖେ ଅଦାନ କରିତେଛେ । ତ୍ର୍ଯକାଲୀନ ଫକୀର

କହିଲେନ, ଯେ, ହୀ, ପରମେଶ୍ୱରେର କି ଅନୁଗୁହ୍ୟ । ଦେଖ ଏହି
'ଯେ ପଞ୍ଚି ନା' ଉଡ଼ିଯି ମାନ ହତ୍ତମେର ଶକ୍ତି ଧାରଣ କରେ,
ନା ଚଳନ ଶକ୍ତି, ତଥାପି ଇହାକେ ଓ ଆହାର ଦିନ୍ଦେଛେନ ।
ଅତଏବ ଆମି ଯେ ଆହାରେର ନିମିତ୍ତ ସର୍ବଦୀ ବ୍ୟକ୍ତ
ହଇଯା ଭ୍ରମ କରି ମେ ଭାଲ ନହେ, କେନନୀ ଚେଷ୍ଟା ନା
କରିଲେଓ ପରମେଶ୍ୱର ଆହାର ଦେନ ।

କର୍ଯ୍ୟ ଫଳ ଦାତୀ ଯଦି ହଇଲ ଈଶ୍ୱର ।

ତବେ ଆମି ବିଚା କେନ ଫିରି ସର୍ବ ॥

ଆହ୍ଲାଦ ଆମୋଦେ କରି ମନ୍ୟ ଯାପନ ।

ହାହା ପାଇ ମେହ ଯମ ଲମ୍ବାଟ ଲିଥନ ॥

ଅତଏବ ଆମାର ଡୁଚିତ ଏହି, ଯେ ନିର୍ଜ୍ଞ ସ୍ଥାନକେ
ଆଶ୍ୟ କରିଯା ଚେଷ୍ଟା ରହିତ ହଇ । ପରେ ଫକୀର ତାବୁ
ତ୍ୟାଗ କରିଯା ପରମେଶ୍ୱରେର ଅନୁଗୁହ୍ୟର ଉପର ନିର୍ଭର
କରିଲ ।

କାରଣ ଉପରେ କବୁ ନାହିଁ ରାଖ ମନ ।

ତାହେ କର ନିର୍ଭର ଯେ କାରଣ କାରଣ ॥

ଅନୁଭବ ଫକୀର ତିନ ଦିବସ ଦିବୀ ରାତ୍ରି ଐ କପେ ବସିଯା
ଥାକିଲ କିନ୍ତୁ ତାହାର ଶରୀର ଆହାରାଭାବେ ଦକ୍ଷେଇ ଝିଂଗ
ହଇତେ ଲାଗିଲ, ଆର ଶେଷେ ଏମତ ଦୂର୍ଲିଲ ହଇଲ, ଯେ
ତପମ୍ବା କରଣେଓ ଅଙ୍ଗମ ହଇଲ । ପରମେଶ୍ୱର ତାହାର
ଆଶ୍ୟ ନିରାସାର୍ଥେ ଅନୁକଳା କାରିଯା ଏକ ଲିଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତି
ଥାର । ତାହାକେ ଏହି କହିଯା ପାଠାଇଲେନ, ଯେ ହେ ଦାମ
ଆମି ଜଗତେର ନିର୍ଭର କାରଣେର ଉପର ରାଖିଯାଛି, ଏବଂ

କାମି କାରଣ ବ୍ୟତିରେକେ ଓ କାର୍ଯ୍ୟୋଧପତି କରିତେ ପାରି,
କିନ୍ତୁ ଆମାର ଇଚ୍ଛା ତାହା ନହେ । ଅତଏବ କାରଣେର
ଉପର ତୋମାର ନିର୍ଭର କରା ଉଚିତ ହୁଏ ।

ତହିଁୟୀ ବାଜେର ମତ କରହ ଶିକାର ।

ସଥା ଶକ୍ତି କର ତୁମି ପାର ଉପକାର ॥

ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ନା କରୁ ତୁମି କରହ ଭୋଜନ ।

ହଇଁୟୀ ଐ ଡାନୀ ଭାଙ୍ଗୀ କୁକେର ମତନ ॥

ଆମାର ଏହି ଇତିହାସ କହିବାର କାରଣ ଏହି ଯେ ପୃଥିବୀରୁ
ତାବୁ ଲୋକେର କିଛି ସମ୍ମଗ୍ନ ଐଶ୍ୱର୍ୟ ନାହିଁ, ଅତଏବ ସଦି
କୋନ ବ୍ୟକ୍ତି ତାବୁ ଐଶ୍ୱର୍ୟାଧିପତି ହଇଁୟୀ ତାହା ତ୍ୟାଗ
କରତ ଈଶ୍ୱର ପରାୟନ ହଇତେ ପାରେ, ତବେ ତାହାକେ
ଡୋଯାକଳ ଅର୍ଥାତ୍ ପରମେଶ୍ୱରେ ଆଜ୍ଞା ସମର୍ପଣ କାରୀ କହୀ
ଯାଏ । ଆର କୋନ ଏକ ବିଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଯାଛେ ଯେ ।

କୁବସା କରିତେ କ୍ରଟି ନାହିଁକ କରିବେ ।

ଈଶ୍ୱର ଫଳଦ କିନ୍ତୁ ମଦତ ଭାବିବେ ॥

ପରେ ଦ୍ଵିତୀୟ ପୁଅ କହିତେ ଲାଗିଲ ହେ ପିତ,
ପରମେଶ୍ୱରକେ ଆଜ୍ଞା ସମର୍ପଣ କରଣ ଶକ୍ତି ଆମାର ସମ୍ମଗ୍ନ
ନାହିଁ ଅତଏବ କୋନ ବ୍ୟବସାୟ ବ୍ୟତିରେକେ ଆର ଉପାୟାନ୍ତର
ଆମାରୁ ଦେଖି ନା, ଆର ଯେତୋଳୀନ ଆମି କୋନ
ବାଗିଜ୍ଞେ ଅର୍ଥାତ୍ ହଇବ, ତଥାନ ପରମେଶ୍ୱର ଯଦ୍ୟପି କ୍ପାବ-
ଲୋକନ କରିଯାଇଥାର କର୍ମାନୁସାରେ ବିନ୍ଦ ଏଦାନ କରେନ,
ତବେ ଆମି ତାହାତେ କି କରିବ । ଅନନ୍ତର ପିତା
କହିତେ ଲାଗିଲେନ, ଯେ ଧନ ମଞ୍ଚ କରା ଦେ ଅତି ମହଙ୍ଗ

କିନ୍ତୁ ତାହା ରଙ୍ଗା କରିଯା ତାହା ହଇତେ ଲଭ୍ୟ କରା ଅତି ସୁକଟିନ, ଆର ସଖନ ଅର୍ଥହସ୍ତୁଗତ ହୟ, ତଥନ ତାହାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଜୀବ ହେଲା ଉଚିତ । ତାହାର ଅର୍ଥମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏହି, ଯେ କ୍ଷତି ଓ ଲୁଟ୍ ଇତ୍ୟାଦି ହଇତେ ଧନକେ ରଙ୍ଗା କରା କେନନୀ ବିଭେଦ ଅନେକ ବନ୍ଧୁ ଓ ଧନିର ବିସ୍ତର ରିପୁ ଆଛେ । ହିତୀଯ ଏହି । ଯେ ମୂଳ ଧନ ନଷ୍ଟ ନା କରିଯା ତାହାର ଲଭ୍ୟ ହଇତେ ଆୟୁଭରଣ ପୋଷଣାଦି କରା । କେନନୀ ଲଭ୍ୟ ବ୍ୟାଯେ ଧିର୍ଯ୍ୟ ନା ହେଲା; ମୂଳ ଧନ ବ୍ୟାଯ କରିଲେ ଅତି ଶୀଘ୍ର ତୀର୍ବେ ନଷ୍ଟ ହୟ ।

ଯେହି ଜଳାଶୟେ ବାରି ନା କରେ ଗମନ ।

ଶୁରିତ ତାହାକେ ଶୁନ୍କ କରଯେ ତପନ ॥

ଯାହାର ଆୟ ନାହିଁ ଅର୍ଥଚ ବ୍ୟାଯ ଆଛେ କିମ୍ବା ଆୟ ହଇତେ ବ୍ୟାଯାଧିକ୍ୟ ଆଛେ ମେ ବ୍ୟକ୍ତି ପଞ୍ଚାତ୍ମକ ପତ୍ର ପ୍ରତାପୀ ହେଲା ନଷ୍ଟ ହୟ, ଗେମନ ଐ ବ୍ୟାଯୀ ମୁୟିକେର ଘଟିଯାଇଲି । ପୁତ୍ର କହିଲେନ ଯେ ମେ କିମ୍ବାକାର ? ।

୪ ଗଙ୍ଗ । ଧରେ ପିତ୍ର କହିତେ ଲାଗିଲେନ, ପୂର୍ବ-
କାଳୀଯ ଇତିହାସେ କହିଯାଇଛନ ଯେ ଏକ ଜନ କୃଷି
କିଣ୍ଠିତ ଶମ୍ଭୁ ମନ୍ତ୍ରୟ କରିଯା ଅମର୍ଯ୍ୟ ଲଭ୍ୟଦୀର୍ଘ
ହଇବେ ଏହି ବାଞ୍ଛାତେ ତାହା ହଇତେ ବ୍ୟାଯ . ରହିତ ହେଲା
ଛିଲ, ଈଶ୍ଵରେକ୍ଷାଧିନ ଏକ ଆଖୁର ବାସନ୍ତାନ ତାହାର ନି-
କଟ ଛିଲ, ଐ ଆଖୁ ଆଖ ବାସନ୍ତାନେର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶେ ଧନନ
କରିଲେ । ଦୈବାତ ଐ ଶମ୍ଭୁଶ୍ରିତ ଗ୍ରହ ମଧ୍ୟ ଗର୍ଜ ପ୍ରକାଶ
ପାଇଲ ଆର ଆକାଶ ହଇତେ ତାରା ସକଳ ଯାଦ୍ୱିଷିତେ

ଖତନ ହ୍ୟ ଡାନ୍ଦଶ ଏ ଶମ୍ଭୁ ସକଳ ଏ ଗର୍ଜ ମଧ୍ୟ ପତିତ
ହଇତେ ଲାଗିଲ, ତାହାତେ ଏ ଆଖୁ ପରମେଷ୍ଠରେର ପୁଣ୍ୟସା
କରତଃ ଅହଙ୍କାରୀ ହଇଯା ଆପନାକେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜୀବ କରିତେ
ଲାଗିଲ । ପରେ ପୁତ୍ରିବାସୀ ସ୍ଵଜାତୀୟ ଗଣେରା ଆଗିଯା
ଅମେର ତାହାର ଅନୁଗତ ହଇତେ ଲାଗିଲ ।

ନନ୍ଦଦେବ ବଞ୍ଚିକ ହ୍ୟ ଯେ ସ୍ଵଜନ ।

ତାର ମାଳିକ ଦେଖ ମିଷ୍ଟେ ଯୁଥା ମାଛି ଗଣ ॥

ଏ ସକଳ ଆହାରାଭିଲାଷୀ ମୁଖିକେରୀ ସ୍ଵଜାତୀୟ ରୀତାମ୍ଭ
ମାରେ ତାହାର ପୁଣ୍ୟସା କରିତେ ଲାଗିଲ ଇହାତେ ଏ
ଅହଙ୍କାରୀ ମୁଖିକ ଏ ସକଳ ପ୍ରେସିଦ୍ଧାତେ ମତ ହଇଯା
ତାହାରଦିଗେର ସହିତ ଆଞ୍ଚଳ୍ୟା କରତଃ ଅଧିକ ବ୍ୟାପ
କରିତେ ଲାଗିଲ ।

ଶୁଣ ଓହେ ମଦ୍ୟ ଅଦ କରିହେ ଆଖ୍ୟାନ ।

ଅଦ୍ୟ ମଦ୍ୟ ଦେହ ଢାଲି ମୁଖେ କରି ପାନ ॥

ପରକାଳେ କେବା କାର ଦେଖିତେହେ ଲାଜୀ ।

ତାହା ଭାବି କେବ ଛାଡ଼ି ଆଜିକାର ମଜୀ ॥

ଇତୋମଧ୍ୟେ ଏମତ ମନୁଷ୍ୱର ଉପଶ୍ରିତ ହଇଲ, ଯେ ଏକ
ଖାନି ପୂପେର ନିମିଷ୍ଟେ ବ୍ୟକ୍ତିରା ଯଦି ଆଶ ଦିତେ ଉଦ୍‌ଘତ
ହଇତ, ତଥାପି କେହ ତାହା ଗ୍ରାହ୍ୟ କରିତ ନା, ଆର
ଘରେର ଅବ୍ୟାଦି. ବିକ୍ରଯ କରିତେ ବାଞ୍ଚୀ କରିଲେଓ କେହ
ତାହା କ୍ରମ କରିତେ ସ୍ଵିକାର କରିତ ନା ।

ମନୁଷ୍ୱର କଥା ନବେ କର ଅବଗତି ।

କୁଟି ଦରଶବେଚ୍ଛାତେ ଦେଖେ ଦିନ ପତି ॥

ଇହାର ମଧ୍ୟେ ତେ କିଛି ଦେଖ ଚମ୍ଭକାର ॥

ଆହାର କାରଣେ ବଞ୍ଚି ବ୍ୟକ୍ତି ହାହାକାର ॥

କୁଦ୍ରାକ୍ଷି ଯାହାରୀ ତାରୀ କାନ୍ଦେ ଅତିଶୟ ।

ଭାଗ୍ୟମନ୍ତ ଜନେ କରେ ପାବାଗ ହୁଦୟ ॥

ଏ ମେସରୀ ଇନ୍ଦ୍ର ଆହ୍ଲାଦେ ବିହୁଳ ହଇଯା ଏହି
ମନୁଷ୍ୱରେର ବିଷୟ କିଛୁଇ ଜାନିତ ନା । ଅନନ୍ତର ଐ ଚାମୀ
ଏହି ଆକାଳେର କିଛୁ ଦିନୁ ଗତେ ଅତିଶୟ କ୍ଳେଶିତ ହଇଯା
ଐ ଶସ୍ୟ ଗୃହ ଦ୍ୱାର ମୋଚନ କରତ ଦେଖିଲେକ, ସେ ତତ୍ତ୍ଵ
ଶମ୍ଭୋର ଅନେକ କ୍ଷତି ହଇଯାଛେ । ପୂରେ ଦୀର୍ଘ ନିଷ୍ଠାସ
ପରିଭ୍ୟାଗ ପୂର୍ବକ ଥେବ କରିଯା କହିତେ ଲାଗିଲ, ସେ
ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟ ଦିବ୍ୟେ କ୍ରମନାମି କରେ ବୁଦ୍ଧିମାନ ବ୍ୟକ୍ତିର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ
ନହେ, ଏହଙ୍କଣେ ଅବଶିଷ୍ଟ ଯାହା ଆହେ ତାହା ସ୍ଥାନାନ୍ତର
କରେ ଉଚିତ । ପରେ ତାହା ବାହିର କରିତେ ଲାଗିଲ,
ତୁଳକାଳେ ଐ ଅହଙ୍କାରୀ ଇନ୍ଦ୍ର ନିଭିତ ଛିଲ । ତୁଳ
ନମଭିବ୍ୟାହାରି ସେ ସକଳ ଲୋଭୀ ଇନ୍ଦ୍ର ତଥାର ଥାକିତ,
ତାହାର ମଧ୍ୟେ ଏକ ବୁଦ୍ଧିମାନ ଇନ୍ଦ୍ର ଐ ଚାମାର ଗମନାଗମନ
ଝନ୍ୟ ପାଯେର ଶବ୍ଦ ଶ୍ରନ୍ଦିଯା ତାହାର କାରଣ ଜ୍ଞାତ ହଇବାର
ଜନ୍ୟ ଉପରେ ଉଠିଲ । ପରେ ତାହାର ବିଶେଷ ଜ୍ଞାତ
ହଇଯା ତୁଳକାଳୀନିଚେ ଗମନ କରତ ଆପଣ ବଞ୍ଚୁ ଦିଗକେ
ଐ ସକଳ ସମାଚାର ଜାନାଇଯା ଐ କୁଳନିକ ଅଭୁକେ
ଏକାକୀ ରାଧିଯା ସକଳେ ସ୍ଵର୍ଗାନ୍ତେ ଗମନ କରିଲ ।

ଆହାର କାରଣେ ବଞ୍ଚୁ ହୟେ ଛିଲ ଯାରା ।

ଆହାର ବିହନେ ଦେଖ ବଞ୍ଚୁ ନହେ ତାରା ॥

ନିର୍ଦ୍ଧନ ଅଭୁର ଭାଲ କେହ ନାହିଁ ଚାଯ ।

ଆଜ୍ଞା ଲଭ୍ୟ ହେତୁ ତାର ମନ୍ଦ ଚେଷ୍ଟୀ ପାଇ ॥

ମନ୍ଦ କାରଣେ ଆସି ବଞ୍ଚୁ ହାରା ହେବ ।

ଏ ହେବ ଜନେର ମଙ୍ଗେ ବଞ୍ଚୁ କରା ନାହିଁ ॥

ପର ଦିବସ ଐ ମୃଦୁଲୀ ଇନ୍ଦ୍ର ନିଦ୍ରା ହଇତେ ଉଠିଯା ବଞ୍ଚୁ-
ଦିଗକେ ନା ଦେଖିଯା ଡିଚଳିମରେ କହିଲେକ ।

କେବ ବଞ୍ଚୁଗଣେ, ନା ଦେଖି ନାହିଁ,

ନା ଜାନି ଗେଲ କୋଥାଯ ।

କିଶେର କାରଣେ, କେବା ମୋର ମନେ,

ହେବ ବିଛେଦ ଘଟିଯ ॥

ଅନନ୍ତର ମୃଷିକ ବଞ୍ଚୁଦିଗେର ଅନ୍ତେଷ୍ଟାର୍ଥେ ସନ୍ତ୍ର ଉପରେ
ଉଠିଯା ଦେଖିଲେକ, ସେ ଡକ୍ଟର ଧାନ୍ୟାଦି କିଛି ନାହିଁ,
ତାହାତେ ଅତାନ୍ତ ଖେଦିତ ହିଁଯା ଭାବିଲ, ସେ ମେଖାନେ ଓ
ଏକ ବାର ଭୋଜନ କରେ ଏମତ ଖାଦ୍ୟର ନାହିଁ, ତାହାତେ
ଉମତର ନ୍ୟାୟ ହିଁଯା ଭୂମିତେ ମନ୍ତ୍ରକାହ୍ୟାଙ୍କ କରତ ଆଣ
ତ୍ୟାଗ କରିଲ । ଏହି ଉପଦେଶର ନିଷ୍ଠା' ଫଳ ଏହି, ସେ
ମନୁଷ୍ୟେରା ମୂଳ ଧନେର ଆୟ ଦ୍ରୁଥିଯା ବ୍ୟାପ କରେନ ।

ସ୍ଵାୟୁଆୟ ବାଯେ ଦୃଷ୍ଟି ସଦତ ରାଖ ।

ଆୟ ନା ଥାକିଲେ ବାୟ ଅନ୍ତି କରି ଲାହ ॥

ଅନନ୍ତର ଯଥର ପିତାର ଏହି ଇତିହାସ କଥନ ମମାଞ୍ଚ
ହଇଲ, ତଥନ କନିକା ପୁତ୍ର ଗାତ୍ରୋଥାନ କରିଯା ଏହି ଇତି
ହାସେର ଅଶଂସା କରତ କହିତେ ଲାଗିଲେନ, ସେ ହେ ପିତ,
ସେ ସ୍ଵର୍ଗ ଆଜ୍ଞା ବିଷୟ ଶାବଧାନ ପୂର୍ବକ ରଙ୍ଗୀ କରତ ତାହା

ହଇତେ ଲାଭ୍ୟାଂପତ୍ତି କରିଲେକ, ପରେ ସେ ବ୍ୟକ୍ତି ଏଥାକେ କିମ୍ବାକାର ବ୍ୟଯ କରିବେକ । ପରମ୍ପରାପିତା କହିତେ ଲାଗିଲେନ, ସେ ତାବେ କର୍ମେରି ମଧ୍ୟମ ସେଇ ଅଶ୍ଵସନୀୟ, କିନ୍ତୁ ମର୍ବାପେକ୍ଷା ଆଜ୍ଞା ପରିବାର ଭରଣ ପୋଷଣେ ମଧ୍ୟମ ଚଳନ ଅତି ଉତ୍ତମ । ବିଶେଷତଃ ଧନୀ ଲୋକେର ଉଚିତ, ସେ ଉତ୍ତମ ଧନେର ଅନର୍ଥକ ବ୍ୟଯ ହଇତେ ନିବ୍ରତ ହ୍ୟ ଇହାତେ ସେ ବ୍ୟକ୍ତି କଥନ ଲଙ୍ଘିତ ହ୍ୟ ନା, ଆର ନିନ୍ଦା କାରକେର ମୁଖେ ବନ୍ଦ କରେ, ଇହା ସଥାର୍ଥ ସେ ଧନେର କ୍ଷତି ଓ ଅଧିକ ବ୍ୟଯେର କାରଣ କେବଳ କୁମତ୍ତୀ ହଇଯାଇଛେ ।

ଶ୍ରୀକାଶ ଆହ୍ୟେ ଏହି ବିତ୍ତେର ବଚନ ।

ବ୍ୟଯୀ ହଇତେ ଭାଲ ହ୍ୟ ମନ୍ଦତ କୃପଣ ।

ହିତୀଯତଃ ମନୁଷ୍ୟେର ଉଚିତ ଏହି, ସେ କୃପଣତାର ଦୂର୍ବାମ, ଓ ଲଙ୍ଘା ହଇତେ ଅନ୍ତର ଥାକେ, କ୍ରେବନୀ କୃପଣେର ଦୂର୍ବାମ ଇହକାଳେ ଓ ପରକାଳେ ବ୍ୟପିଯା ଥାକେ, ଆର ସଂଶାରୀ ହଇଯା କୃପଣ ହିଲେ ମର୍ବଦା ନିନ୍ଦାର ଭାଗୀ ହ୍ୟ ଓ ତାହାର ମାନମ୍ଭ କଥନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହ୍ୟ ନା, ଆର ତାହାର ଧନ କେବଳ ଅନର୍ଥକ ନଟ ହ୍ୟ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକ ହଇତେ ଆଗତ ଦାରି ଦ୍ଵାରା ପରି-ପୂର୍ଣ୍ଣ ବୃଦ୍ଧ ପୁନ୍ଦଗୀର ଜଳ ବ୍ୟାତିରେକେ ସ୍ଵେଚ୍ଛାଧୀନ ବହିଗମନେ ଚେଷ୍ଟିତ ହଇଯା ଏକ କାଳେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକ ହଇତେ ବାହିନ ହ୍ୟ ।

କୃପଣେର ଧନ ଯଦି କର୍ମେତେ ଲାଗିଲ ।

ଅବଶ୍ୟ ଆନନ୍ଦ ତାହା ହରଣ ହଇଲ ॥

ଲୁଠ ନା ହଇତେ ଯଦି ପାଇ ପୁଅଗଣ ।

ଅକ୍ଷର ହଇଲେ ତାରେ କରଯେ ଭର୍ତ୍ତନ ॥

ଅନନ୍ତର ଐ ପୁଅରୀ ପିତାର ଏଇ ଇତିହାସ ମକଳ ଶୁବ୍ର
କରିଯା, ଆର ଏଇ ଇତିହାସେର ସଥାର୍ଥ ଫଳ ଜୀବ ହଇଯା
ଅତେକ ଜନ ଏକ୨ ବ୍ୟବସାୟେ ନିଯୁକ୍ତ ହଇଲେନ । ଜେଷ୍ଠ
ପୂର୍ବ ବାଣିଜ୍ୟାଭିଲାଷେ ଅତି ଦୂର ଦେଶେ ଗମନ କରିଲେନ ।
ତାହାର ମହିତ ଭାର ବାହକ ଦୁଇ ଉତ୍ତମ ସ୍ତୁଲାକାର ବଲୀ
ବନ୍ଧୁ ଛିଲ ।

ଆକାରେ ଗଙ୍ଗେର ମତ ବ୍ୟାଘ୍ର ଆକ୍ରମଣେ ।

ଦେଖିତେ ସୁନ୍ଦର ଅତି ସୁନ୍ଦର ଗମନେ ॥

ତାହାରଦିଗେର ଏକେର ନାମ ଶଞ୍ଚିବା ଓ ଅନେକର ନାମ
ମନ୍ଦବା ଛିଲ, ମୁଦ୍ରାଗର ଆପନି ତାହାରଦିଗକେ ସାବଧାର
ପୂର୍ବକ ଅତିପାଳନ କରିତେନ, କିନ୍ତୁ ଅଧିକ ଅବାସେ ଓ
ଅଧିକ ଗମନେ ଇହାରଦିଗେର ଦୁର୍ବଲତା କ୍ରମେ ପ୍ରକାଶ
ପାଇଲ । ଈଶ୍ଵରଚାର୍ହୀନ ପଥ ମଧ୍ୟ ହିଁ କର୍ମମେତେ
ଶଞ୍ଚିବା ପତିତ ହଇଲ । ପରେ ମୁଦ୍ରାଗରେର ଆଜ୍ଞାନୁସାରେ
ତାହାକେ କର୍ମ ହଇତେ ତୁଳିଲେକ, କିନ୍ତୁ ତାହାର ଚଲନ
ଶକ୍ତି ଛିଲ ନା, ଏକାରଣ ତାହାର ମେବାର କାରଣ ଏକ
ବ୍ୟକ୍ତିକେ ନିଯୁକ୍ତ କରିଯା ତାହାକେ କହିଲେନ, ଯେ ଏହି
ବଲୀବନ୍ଦ ସୁନ୍ଦର କପ ସୁନ୍ଦର ହଇଲେ, ଆମାର ନିକଟ ଉପହିତ
କରିବ । ପରେ ଐ ଗୋ ମେବକ, ଦୁଇ ତିନ ଦିବଶ ବନମଧ୍ୟେ
ଏକାକୀ ଥାକନେ ଉଚାଟନ ହଇଯା ଶଙ୍କିବାକେ ତଥାରୁ
ରାବିଯା, ତାହାର ମିଥ୍ୟ, ମୃତ୍ୟୁ ନଂବାଦ ମୁଦ୍ରାଗରେ ନିକଟ

গিয়া কছিলেক, আৱ মন্দবাও পথশুণি জন্য ক্লেশে
ও সঞ্চাবাৰ বিছেদে কিছু দিনান্তে আগ ত্যাগ কৰিল।
কিন্তু শঙ্খবাৰ কিয়দিবসানন্দের সুস্থ হইয়া আহাৰামু-
ষণে চতুর্দিশে অগণ কৱতঃ এক মাঠে উপস্থিত হইল,
ঐ মাঠ নানা জাতীয় পুষ্প ও তৃণদিতে পৱিপূর্ণ
চিল।

মাঠের শোভাৰ কৰ্ত্তৃ সুম মহাশয় ।
বিৱাজিত তাহে পুষ্প তণ জলাশয় ॥
তাহা হতে দুষ্ট দৃষ্টি হকু বহু দূৰ ।
দেখিলে কহিতে তুমি তাকে স্বৰ্গপুৰ ॥

পৱে শঙ্খবাৰ ঐ স্থান অতিশয় যনোনীত কৱিয়া
তথায় স্থিতি কঠিলেক এবং বন্ধন ব্যতিৱেকে ষ্বেচ্ছা-
চাৰী হইয়া নানা অকাৰ সূণ জলাদি ভঙ্গণে অত্যন্ত
হৃষ্ট পুষ্টাঙ্গ হওনে এক দিবস এক ভয়ঙ্কৰ শব্দ কৱি-
লেক। আইৰ ঐ মাঠের নিকটাবস্তি কাননে এক পশ্চা-
তাজ বাস কৱিত, তাহাৰ অতাপে সত্রস্থ তাৰঙ পশ্চা-
তাই তাহাৰ আভাকাৰী ছিল এবং ঐ পশ্চতাজ সকল
পশ্চাৰ অপেক্ষা আপনাকে শুষ্টি কৱিয়া মানিত, কিন্তু
গুৰু কথন দেখে নাই ও তাহাৰ শব্দে কথন শনে
নাই একাৱণ ঐ শব্দ শনিয়া অতিশয় ভীত হইল।
কিন্তু ঐ ভয় প্ৰকাশ ভয়ে স্থানান্তর গমনে নিবৃত্ত হই-
য়া স্থানেই থাকিত। তাহাৰ সৈন্যগণেৰ অধো
কৱকট ও দৰ্মনক নামে অতিশয় বুজিমান দুই শূগাল

ଛିଲ କିନ୍ତୁ ତାହାର ମଧ୍ୟେ ଦମନକ ନାହେ ଯେ , ଶ୍ରୀଲ ସେ ।
ଅତ୍ୟନ୍ତ ବୁଦ୍ଧିମାନ ଓ ବଡ଼ ଆୟୁ ସମ୍ମାନାକାଙ୍କ୍ଷିକ ଛିଲ , ସେ
ବୁଦ୍ଧିର ଭୀଜୁତାର ଦ୍ୱାରା ଅନୁମାନ କରିଲେକ ଯେ ଆମାର
ଦିଗେର ପଞ୍ଚରାଜ କୋନ କାରଣେ ଭୀତ ହଇଯା ଥାକିବେନ ।
ପରେ ଦମନକ କରକଟିକେ ଜିଜ୍ଞାସା କରିଲେକ ଯେ ରାଜୀ
ସ୍ଥାନକୁ ଗମନଗମନେ ରହିତ ହଇଯା ଏକ ସ୍ଥାନେ ଯେ
ଶ୍ରୀତି କରିଯାଇଛେ ଇହାର କାରଣ ତୁମି କି ତର୍କ କରିଯାଇ ।

ରାଜାର ମଲିନ ଆସ୍ୟ ଦେଖେ ବୋଧ ହୁଯ ।

ବୁଦ୍ଧି କିଛୁ ଚିନ୍ତା ଯୁକ୍ତ ଆଛୟେ ହୁଦୁଯ ।

ଅନନ୍ତର କରକଟ କହିଲେକ ଯେ ତୋମାର ଏ କଥାଯ କି
ଅଯୋଜନ ? ।

ରାଜାର ସହିତ ତବ ଏକପା ଅନ୍ତର ।

ମାନ୍ଦବ ବାନରେ ସଥୀ ପ୍ରଭେଦ ବିନ୍ଦୁର ॥

ଏକାରଣ କହି ତୁମ ବଚନ ଆମାର ।

ରାଜାର କଥାଯ ଆଛେ କି କାର୍ଯ୍ୟ ତୋତ୍ତାର ॥

ଅଧିକନ୍ତୁ ଦେଖ ଆଗରା ଏହି ରାଜାର ଆଶ୍ରୟେ ଆହା-
ରାଦି ପାଇଯା ଅନାଯାସେ କାଳ୍ୟାପନ କରିତେଛି ତାହା-
ତେଇ ସ୍ଥିତି, ଅତଏବ ଇହାରଦିଗେର ଗୋପନୀୟ କଥାର
ଓ ଅବସ୍ଥାର ଆଲୋଚନା ତ୍ୟାଗ କରିବ କେନମା ଆମରା
ଏମନ ଜାତି ନାହିଁ ଯେ ରାଜାରଦିଗେର ନିକଟ କୋନ
.ଅକାରେ ମାନ୍ୟ ହଇତେ ପାରି, କିମ୍ବା ଆମାରଦିଗେର
କଥାଇ ବା କି କୃପେ ଗୁହ୍ୟ ହଇତେ ପାରେ, ଏକାରଣ କହି
ଯେ ଆମାରଦିଗେର ଏ ସକଳ କଥାଯ ଥାକୀ ଅନର୍ଥକ ଆର

ଅନ୍ୟକାର ଚଚ୍ଚ'କ ଯେ ହୁଏ ମେତ୍ରେ ବାନରେ ନ୍ୟାୟ ଦଣ୍ଡି
ହୁଏ । ଦମନକ କହିଲେକ ଯେ ମେ କି ଆକାର ? ।

୫ ଗଲ୍ଲ । କରକଟ କହିଲେ ଲୋଗିଲ । ଏକ ବାନର
ଦେଖିଲେକ ଯେ କୋନ ଏକ ସୂତ୍ରଥର କାଷ୍ଟୋପରି ବସିଯାଇ
କରାତ ଦ୍ୱାରା ତୁଳାଷ୍ଟ ଚିରିତେ ଓ କରାତ ଗମନାଗମନେର
ପଥ ପ୍ରଶ୍ନେର କାରଣ ଏକ କୀଲକ ମାରିଯା ଅନ୍ୟ କୀଲକ
ତୁଲିତେ ଛିଲ, ଇତିମଧ୍ୟ ହଠାତ୍ ଏଇ ସୂତ୍ରଥର କୋନ ଏକ
କର୍ମକୁରେ ଗମନ କରିଲେକ, ଇତ୍ୟବକାଶେ ଏଇ ବାନରେ ତୁଳାଷ୍ଟ
କାଷ୍ଟୋପରି ଉପବିଷ୍ଟ ହୁନେ ଏଇ କାଷ୍ଟେର ଉତ୍ୟାଂଶ ମଧ୍ୟ
ତାହାର ଅଞ୍ଚଳେ ପତିତ ହଇଲ, ପରେ କପି କୀଲକ-
ତୁଲାଷ୍ଟର ନୀ ମାରିଯା ସମୁଦ୍ରଶିତ କୀଲକ ଉତ୍ୱୋଲନ କରିବା
ମାତ୍ର ଏଇ କାଷ୍ଟେର ଉତ୍ୟାଂଶ ମିଲିତ ହୁଯାତେ ତାହାର
ଅଞ୍ଚଳେ ବନ୍ଧ ହଇଲ । ଅନନ୍ତର ଦୁଃଖ ବାନର ବେଦନାୟ,
ଅତ୍ୟନ୍ତ କାତର ହଇଯା କ୍ରମନ କରନ୍ତି କହିଲେ ଲୋଗିଲ ।

ତାଜି ଆଜୁ କର୍ମ ପରିକର୍ମେ ଯେବା ଯାଏ ।

ମହା ଆପନ ତାର ବିଧାତୀ ଘଟାଯ ॥

ଏଇ ହେତୁ ବଲି ଆମି ଶୁନ ମହାଶୟ ।

ବୀଯ ଧର୍ମ ତ୍ୟାଗ କରା ଉଚିତ ନୀ ହୁଏ ॥

ଆମାର କର୍ମ ଫଳ ମୂଳାହରଣ କରା, 'ଆମାର କର୍ମ କି
କରାତ ଟାନା ଓ କୁଠାର ପାଡ଼ା ।

ବୁଝିଲେ ଥାରିଲେ ସବ ତାଲ ହୁଏ ବଟେ ।

ଏକପ କରିଲେ କିନ୍ତୁ ଶେବେ ଏଇ ହଟେ ॥

ବାନରେ ଏଇ ମକଳ ଦେଦୋକି କରଣ ମହିଁ ସୂତ୍ରଥର

କଥାର ଆସିଯା ଉପଶିତ ହଇଲ, ପରେ ବାନରେ ଦ୍ଵୀ
କରାଟେ ବାନର ସଙ୍ଗ କର୍ମ କରିଯାଛିଲ ତଙ୍ଗ ଫଳ
ଆପ୍ତ ହଇଲ ।

ସାରି କର୍ମ ଭାରେ ଦାଜେ ବିଜ୍ଞ ଜନ କହେ ।

ଦୁଃଖରେ କର୍ମ କରୀ ବାନରେ ନହେ ॥

ଏ ଦୂଷିତେର କାରଣ ଏହି ଯେ ସକଳେର ଆପନୀ କର୍ମ
କରୀ ଉଚିତ ଆର କି ଉତ୍ସମ୍ଭବ କହିଯାଛେ ।

ଶ୍ରୀ ପ୍ରିୟ ବନ୍ଦୁ କରି ନିବେଦନ ।

ବନ୍ଦୁ ହତେ ଶ୍ରୀ ନିଯାତି ଆଚାରେ ଆରଣ ॥

ମୁବ କାର୍ଯ୍ୟ ସକଳେର କରା ନାହିଁ ନାହିଁ ।

କର୍ମ ଭେଦ ବ୍ୟକ୍ତି ଭେଦ ଆଚାରେ ନିଶ୍ଚଯ ॥

ଅଧିକଲ୍ପ କହିଲେ ଯେ ଏ କର୍ମ ତୋମାର ନହେ, ତୁ ମି ହେ
ସ୍ଵର୍ଗକିଞ୍ଚିତ ଆହାର ପାଇଲେଛ ତାହାତେଇ ମନୋବ ହଇଯା
ଆକହ୍ୟ । ପରେ ଦୟନକ କହିଲେ ଲାଗିଲ, ଯେ ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି
ରାଜାର ନିକଟ ଶୈଖ ହିତେ ବାଣୀ କରେ, ମେ କିଞ୍ଚିତ
ଆହାର ଦ୍ୱାରା ନାହାଯ ହିତେ ପାରେନ, ବେଳ ନୀ ଉଦ୍ଦର
ମର୍ମବ୍ରେଇ ସକଳ ବନ୍ଦୁର ଦ୍ୱାରା ପୂରଣ କରା ଯାଯ, ବରଂ ରାଜାର
ନିକଟ ହୋଇଲେ ଏହି ହସ୍ତ, ଯେ ଉତ୍ସମ୍ଭବ ନାହାନ ଓ ଆୟୁ ବନ୍ଦ
ଅତିପାଳନ ଏବଂ ଶକ୍ତ ଦୟନ କରୀ ଯାଯ, ଆର ଆହୋର
ଦୂରଭରଣେ ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ମନୋବ ଥାକେ ତାହାକେ ପଞ୍ଚ
କରିଯା କହା ଯାଯ । ଯେମନ କୁକୁର ସ୍ଵର୍ଗକିଞ୍ଚିତ ଅନ୍ତି
ପାଇଲେଇ ମନୋବ ଥାକେ, ଓ ଗାଜାର ଯେମନ କିଞ୍ଚିତ

ଆହାର ପାଇଲେଇ ତୁଟ୍ଟ ଥାକେ । ଆର ଆମି ଦେଖିଯାଛି
ଯେ ରୂପ୍ୟ ଶଶକ ଶିକାର ସମୟେ ସଦ୍ୟପି ମୃଗ ଦର୍ଶନ କରେ,
ତବେ ତାହା ତ୍ୟାଗ କରିଯା ମେହି ମୃଗ ଶିକାରେ ଅବୃତ୍ତ ହୟ ।
ଈଶ୍ୱର ମାନବେ କର ମାହସ ବିଷ୍ଣୁର ।

ତାହାତେ ଚାହିଁବେ ତବ ମାନ ବହୁତର ॥

ଉଚ୍ଚପଦ ହିତ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରଫେର ନ୍ୟାଯ ଅଳ୍ପାଦ୍ୟ ହାଇଲେଇ
ଯଶ ଦ୍ଵାରା ଚିରଜୀବିତ୍ତ ଆଶ୍ରମ ହୟ, ଆର ନୀଚ କର୍ମାନ୍ତିତ
ବ୍ୟକ୍ତି ଦେବ ଦୋକୁଛଦେର ନ୍ୟାଯ ଚିରହାତ୍ରୀ ହାଇଲେଇ ବିଜ୍ଞ
ଜନ ମନୀପେ ଗଗ୍ଯ ହୟ ନା ।

ଶ୍ରୀରହେ ବାନ୍ଧବ ଜନ କରି ନିବେଦନ ।

ଯଶବ୍ରି ଜନେର କତ୍ତୁ ନା ହୟ ମରଗ ॥

ମେହି ମେ ପୁରୁଷ ଜୀବ ଯଶ ଆଛେ ସାର ।

ଇହାର ଅଧିକ ଆମି କି କହିବ ଆର ॥

ଅନନ୍ତର କରକଟ କହିତେ ଲାଗିଲ, ଯେ ଯାହାରୀ
ଜୀତ୍ୟଂଶେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଓ ବିଦ୍ୱାନ, ଏବଂ ପୈତୃକତ୍ତ ଆଧିକାରୀ
ହୟ, ତାହାରୀ ଏ ମକଳ କରେ ମାହସ କରଣେର ଯୋଗ୍ୟ
ହାଇତେ ପାରେ । କିନ୍ତୁ ଆମରା ଏମତ ଜୀତି ନହି, ଯେ
ଉଚ୍ଚପଦେର ଯୋଗ୍ୟ ହଇ, କିମ୍ବା ତାହାର ଚେଷ୍ଟା କରି ।

ନଦୀର ମାନସେ ଇଚ୍ଛା ଯଦି କରେ ଫୌଟା ।

ତାହାତେ ବଞ୍ଚିତ ହୟ ମାର ମାତ୍ର ଖୌଟା ॥

ପରମ୍ପର ଦୟନକ କହିତେ ଲାଗିଲ, ଯେ ଶ୍ରେଷ୍ଠେର କାରଣ
ବୁଦ୍ଧି ଓ ନମୁତା କିନ୍ତୁ ଜୀତି ନହେ, ଆର ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ସୁବୁଦ୍ଧି
ହୟ, ମେ ତାପନାର ନୀଚତ୍ତ ମୋଚନ କରିଯା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପଦେ

ନିବୋଗ କରିତେ ଦୋଗ୍ଯ ହ୍ୟ, ଆର ନିର୍ବୁଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି
ଉଚ୍ଚପୂର୍ବକ ହହଳେଖ କାଳେ ନି ଚପଦ ଆପା ହ୍ୟ ।

ତ ଜ୍ଞାନ୍ମୁଦ୍ଧ ମୁଣ୍ଡରେ ଗଗନେ ପାତିଶ ଫୌଦ ।

ଅନ୍ୟାମେ ପାରି ଆମି ଧରେ ଦିତେ ଠାନ୍ଦ ॥

ଆର ବ୍ରିତ୍ତେନ ତାହାରେନ, ଯେ ଈଶ୍ଵରେର ଅନ୍ତର୍ଗତ
ବ୍ୟାତରେକେ ଏକାନ୍ତ ହିତେ ପାରେ ନା ମଟେ, କିନ୍ତୁ ଦେଖ
ଅନ୍ତରେକେ ଅଧିକ କ୍ଲେଶ ବ୍ୟାତିରେକେ ଫଳକେ ତୁଳିତେ ମନ୍ଦମ
ହ୍ୟ ନା, ଆର ଫେଲିତେ ଅନ୍ୟାମେ ପାରୀ ଯାଇ, ଆର
ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଧିକ କ୍ଲେଶ ମହିଷ୍ୱ ହ୍ୟ, ମେଟେ ଅନ୍ଧାନ କରେ
ମାତ୍ରମ କରିବେ ମୋଦ୍ଦା ହ୍ୟ ।

କୋମଲ ବ୍ରତାବ ଜନେ ଇଚ୍ଛା ଅସ୍ତ୍ରବ ।

ବ୍ୟାସୁ ତୁଳ୍ୟ ପାରାକ୍ରମୀ ଜନେତେ ସମ୍ଭବ ॥

ଆର ଯେ ବାକ୍ତି ଆପନ ମଧ୍ୟର କାରଣ ଲଜ୍ଜା ତ୍ୟାଗ
କରେ, ତାହାର ଦୃଢ଼ଥ କଥନ ମୋଚନ ହ୍ୟ ନା, ଏବଂ ସେଜନ
ପରିଶୂନ୍ୟକେ ଭୟ ନା କରେ ତାହାର ମନୋଭିଲାବ ଅତି
ଶୀଘ୍ର ପୂର୍ବ ହ୍ୟ, ଅନିକିନ୍ତ ମାନ୍ୟ ହଇଯା ମର୍ଦଦୀ ଆମୋଦେ
କାଳକ୍ଷେପଣ କରେ ।

ସହିଷ୍ଣୁନା ହଲେ ମତ୍ୟ ମାନା ନାହି ହ୍ୟ ।

ତାହାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ କହି ଶୁଣ ଅଛାଶ୍ୟ ॥

ଅନ୍ତର ମହିଯା ବଞ୍ଚ ମୃଦ୍ୟେର କିରଣ ।

ନାନା ନାମେ ଥ୍ୟାତ ହ୍ୟେ ଅତି ମାନ୍ୟ ହନ ॥

ଆର ତେ ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ ଇତିହାସ କି ଶୁବନ କର ନାହି, ଦେଖ
ତାହାର ମଧ୍ୟେ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଧିକ କ୍ଲେଶ ମହିଷ୍ୱ ହଇଯା

ରାଜ୍ୟ ଆଶ୍ରମ ଛଇଲ, ଆର ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଥେ
ଅଳ୍ପ ହଇଯା ଦୁଃଖୀ ଓ ପରାଧୀନ ଛଇଲ । କରକଟ
କହିଲେକ ଯେ ସେ କିଅକାର ? ।

ଗଲ୍ଲ ! ପରେ ଦମନକ କହିତେ ଲାଗିଲ, ଯେ କୋନ
ଦେଶୀୟ ମାଲେମ ଓ ଗାଲେମ ନାମେ ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ ଏକକ୍ଷେତ୍ର ହଇଯା
ଦେଶ ବିଦେଶ ଭରମ କରନ୍ତେ କୋନ ଏକ ଉଚ୍ଚ ପର୍ବତ ମହିମା
ଉପର୍ତ୍ତିତ ହଇଲେନ । ଐ ପୁର୍ବଦେର ନିଚେ ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ନଦୀ
ଛିଲ, ତାହାର ନିର ପରମ ମୂଳ୍ୟରେ ନୁହ ଲାବଣ୍ୟର
ନ୍ୟାୟ ନିର୍ମଳ ଓ ପରମ ମୂଳ୍ୟରେ କୁଳବନ୍ଦୁ ବାକେର ନ୍ୟାୟ
ସୁମିଳିତ ହଇଯାଛେ । ଐ ନଦୀର ମହିମା ସରବ ବନ ତାହାତେ
ବୁଝାଦି ନାନା ଜାତୀୟ ପୁଷ୍ପର ଦ୍ୱାରା ସୁଶୋଭିତ ଏକ
ମରୋବର ଛିଲ ।

ମରୋବର ଶୋଭା କିଛି କରି ବିବରଣ ।

ଏକ ପାର୍ଶ୍ଵ ଶୋଭା ପାଇଁ ପୁଷ୍ପର କାନନ ॥

ଆର ପାର୍ଶ୍ଵ ମରବ ପାଦପ ସୁଶୋଭିତ ।

ତାହାତେ ମହିଳ ଲତା ଆଛଯେ ବେଣ୍ଟିତ ॥

ଅନୁଷ୍ଠର ଐ ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ ନାନା ପ୍ରକାର ସଭଯ କାନନାଭିକ୍ରମ
କରିଯା ଐ ମରୋବର ନିକଟେ ଉପର୍ତ୍ତିତ ହଓନେ ଐ ସ୍ଥାନେ
ଉତ୍ତମତ । ଦର୍ଶନ କରିଯା ତଥାଯ କିଞ୍ଚିତ କାଳ ବିଶ୍ୱାସ
କରିଲେନ, ପରେ ଡକ୍ଷ ନଦୀ ଓ ପୁଷ୍କରିଣୀର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ
ଭରମ କରିତେ । ଐ ପୁଷ୍କରିଣୀର ଜଳାଗମନ ସ୍ଥାନେ ଦୁର୍ବା-
ଦଳ ଶ୍ଯାମ ବର୍ଣ୍ଣର ଅଙ୍କରେତେ ଅଛିତ ଏକ ସେତ ବର୍ଣ୍ଣ
ଅନ୍ତର ଦେଖିଲେନ, ତାହାର ବିବରଣ ଏହି, ଯେ ହେ

অতিথীয়েরা তোমরা এখানে আসিব। এস্থানের মান
বদ্ধিত করিলে, কিন্তু আমিও তোমারদিগের নিমিত্ত
এক উত্তম বন্ধু রাখিয়াছি, তাহার নিয়ম এই যে তুমি
এই সরোবরের জলাধিকা জ্ঞানে, কি অন্য প্রকারে
কোন ভয় না করিয়া এই স্থান ছাইতে ঐ পর্বত
সমীপস্থিত তৌরে উপস্থিত হইয়। অন্তর নির্মিত এক
ব্যাঘু দেখিবা মাত্র তাহাকে সন্দেহ করতঃ কোন ভয়ানক
জন্মকে ভয় না করিয়া অভিবেগে পর্বতোপরি গমন
করিলে, তোমার মনে বাঞ্ছা পূর্ণ হইবে ।

গমন বিহনে যথা ন। পার মণ্ডিল ।

শুম বিন। হ্য তথ। বাঞ্ছায় শিথিল ॥

অলস জনার কথ। কি কহিব আর ।

সুর্যের কিরণে দেখ ব্যাপিত সংসার ॥

তথাপি ন। ফায় রশ্মি অলসের কাছে ।

ইহার অধিক দুঃখ আর কিব। আছে ॥

অনন্তর ঐ পত্রের ভাব জ্ঞাত হইয়। গালেম সালেমের
প্রতি দৃষ্টি করিয়া কহিতে লাগিলেন, যে হে ভাই
আইস আমর। এই ভয়ানক কর্যে অবৃত্ত হইয়। ইহার
বিবরণ জ্ঞাত হই ।

সাহসে গঁগনে পদ করিব ক্ষেপণ ।

নতুব। জীবন শেষ জন্মের মতন ॥

পরে সালেম কহিতে লাগিলেন, যে হে বন্দে। ইহার
লেখক কে, তাহার নিশ্চয় নাই, আর ইহার ভাবি

ବୁନ୍ଦାନ୍ତରେ ଜାନାଗେଲ ନା, ଅତେବେ କେବଳ ଲିଥନ ଦେଖିଯା
ଇହାତେ ଲଭ୍ୟ ହଇବେ ଏହି ବୋଧେ ଯେ ସାହ୍ସ କରାମେ
ଅସ୍ତରେ କର୍ମ । ଦେଖ ଦୋନ ବିଜେତ୍ରୀ ସଥାର୍ଥ ବିଷ ଜାନିଯା
କଥନ ଭଙ୍ଗନ କରେନ ନା, ଆର କୋନ ବିଦ୍ୱାନ ସ୍ୟାତି ଭାବି
ମୁଖେଚ୍ଛାୟ ବର୍ତ୍ତମାନ ମୁଖ କଥନ ଡ୍ୟାଗ କରେ ନାହିଁ । ପରମ୍ପରା
ଗାଲେମ କହିତେ ଲାଗିଲେନ, ଯେ ହେ ବନ୍ଦୋ, ମୁଖେଚ୍ଛାୟ ଯେ
ମେ ଅତି ତୁଳ୍ବ କିନ୍ତୁ ଭାବାନ୍ତିକ କର୍ମେତେ ଯେ ଅବସ୍ତା ହେଯା
ମେ ମହାତ୍ମର କର୍ମ ।

ମୁଖ ଇଚ୍ଛା କରେ ଯେବା ଆପନ ଅନ୍ତରେ ।

ମୌଭାଗ୍ୟ ହଇତେ ମେହି ଥାକରେ ଅନ୍ତରେ ॥

ସାହ୍ସୀ ସ୍ୟାତି କିଣିଣ୍ଠ ଥାଦ୍ୟ ପାଇଯା ଏକ ସ୍ଥାନେ ବାସ
କରେ ନା, ବରଂ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଚପଦ ପ୍ରାପ୍ତ ନା ହୟ,
ମେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଚେଟିତ ଥାକେ, ଦୁଃଖ କୃପ କଟକ ବିନ୍ଦୁ ନା
ହଇଲେ ମୁଖ କୃପ ପୁରୁଷ କଥନ ଚରା ଯାଯ ନା, ଆର
ବାଞ୍ଛା କୃପ ଧନଗୋରେର ଦ୍ୱାରା ଦୁଃଖ କୃପ ଛୋଡ଼ାନ ସ୍ୟାତି-
ରେକେ କଥନ ମୁକ୍ତ କରା ଯାଯ ନା, ଅତେବେ ଆମାର ଏମତ
ସାହ୍ସ ଆଛେ, ଯେ ତଦ୍ଦାରୀ ଆମି କ୍ଲେଶକେ ଭଯ ନା କରିଯା
ଏ ପର୍ବତୋପରି ଅବଶ୍ୟ ଗମନ କରିବ ।

ଏ ସ୍ଥାନେ ଯାଇତେ ଯଦି ବଞ୍ଚିଲେ ହେ ।

ତଥାପି ଆମାର ତାହା ତ୍ୟାଜ୍ୟ କରା ନାହିଁ ॥

ଇହାର କାରଣ କହି ଶୁନି ନିଶ୍ଚଯ ।

ଭାର୍ତ୍ତ ଅଭିଲାବି ବନେ ନାହିଁ କରେ ଭଯ ॥

ଅନନ୍ତର ଶାଲେମ କହିତେ ଲାଗିଲେନ, ଯେ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟର

ମୌରବ ଗୁହରେ କାରଣ ଦୁଃଖେ ଅବୃତ୍ତ ହେଁଯା ଯାଯି ବଟେ,
କିନ୍ତୁ ଆପାର ଦୁଃଖେ ଅବୃତ୍ତ ହେଁଯା ପାରାଷ୍ଟିମିଳ୍ନ ନହେ,
କେନନା ବିବେଚନା ନା କରିଯା କର୍ମ କରିଲେ ଏମନ୍ତି
ସୁଟିକେ ପାରେ, ଯେ ତାହାତେ ଜୀବନେର ସଂଶୟ ହୁଯା ।

ଅଥବେ ଆପନ ପଦ କରି ଢୂଚ ତର ।

ପଞ୍ଚାଙ୍ଗ ଉଚିତ ହେଁଯା କରେନ୍ତେ ମୟୁର ॥

ଯେ ମର କରେନ୍ତେ ତୁମି କରିବେ ପ୍ରବେଶ ।

ତାହାର ନିର୍ଗମ ପଥ ଜୀବ ମବିଶେଷ ॥

ଏହି ଲିଖିନ ଲୋକଦିଗକେ ଅଭାରଣୀ କରିବାର କାରଣ କି
କୋତୁକାର୍ଥେ ଲିଖିଯାଇଛେ ତାହାର ନିଶ୍ଚଯ ନାହିଁ, ଆର ଏହି
ମରୋବର ମନ୍ତ୍ରରଗ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତିର୍ଣ୍ଣ ହେଁଯା ଓ ଦୁଷ୍କର ଯଦ୍ୟପି
ତାହାଓ ହୟ ହୁଅ, ଆର ଅମ୍ଭର ନିର୍ମିତ ବ୍ୟାୟ ମହନ୍ତାର
ଅୟୁକ୍ତ କୁଞ୍ଜେ ଉତ୍ତୋଳନ କରିତେ ଅଶ୍ଵତ୍ର ହେଁଯା ଓ
ମନ୍ତ୍ରବେ, ଯଦି ତାହାକୁ ହୟ ତବେ ତାହାକେ କୁଞ୍ଜେ କରିଯା
ଏକ ଦୌଡ଼େ ପର୍ବତପାରି ଯାଇଯା ଓ ଅମ୍ଭବ, ତାହାଓ
ଯଦ୍ୟପି ହୁଯ, ତଥାପି ଶେଷ କି ହିତେ ତାହାର ନିର୍ଗୟ
ନାହିଁ, ଅତଏବ ଆମି ଏକର୍ମେ ତୋମାର ମଙ୍ଗେ ନହିଁ, ଏବଂ
ତୋମାକେତେ ଏଦୁକ୍କର କର୍ମେ ଅବୃତ୍ତ ହିତେ ନିବାରଣ
. କରିତେଛି । ପରେ ଗାଲେମ ଉତ୍ତର କରିଲେନ, ଯେ ତୁମି
ଏ ମକଳ କଥା ତ୍ୟାଗ କର, ଯେ ହେତୁକ ଅନ୍ୟର କଥା କ୍ରମେ
ଆମି ସ୍ଵାଯଥ ମାନସ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବ ନା, ଆର ଯେ ଗୁଣ୍ଠି
ବନ୍ଧୁନ କରିଯାଛି, ତାହା କେନ ଅଭାରକେର କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ
କୋନ ଲୋକେର ପରାମର୍ଶେତେ ମୁକ୍ତ କରିତେ ବାଣ୍ଡିତ ନହିଁ

ଆର ଆମି ଜାନି, ଯେ ଆମାର ଶକ୍ତି ତୋମାର ନାହିଁ, ଅତଏବ ଆମାର ସହିତ ତୋମାର୍ (ଏକ) କଥନଇ ହେବେ ନା, କିନ୍ତୁ ତୁମି ଦେଖ, ଏବଂ ଆଶୀର୍ବାଦ କରନ୍ତୁ, ଯାହାତେ ଆମି ଏକର୍ମ୍ ଉତ୍ତିଷ୍ଠାନ ହେଇ ।

ଜାନି ତୁମି କ୍ରୁଣ୍ଡ ଶକ୍ତ ନହ ମଦ୍ୟ ପାନେ ।

ଏକ କୃପ ମାନ୍ଦବ ଯତ୍ତ ହୟ ମଦ୍ୟ ପାନେ ॥

ସାଲେମ ଜାନିଲେନ ଏକ କର୍ମ ହେତେ ଇହାର ମନକେ ନିବୃତ୍ତ କରା ଯାଇବେକ ନା, ଅତଏବ କହିତେ ଲାଗିଲେନ, ଯେ ହେ ଭାଇ, ଆମି ଦେଖିତେଛି, ଯେ ଆମାର କଥା ଶୁଣିଯା ଏ ଅନୁଚିତ କର୍ମ ତୁମି କଥନ ତ୍ୟାଗ କରିବେ ନା, ଆର ଇହା ଦର୍ଶନ କରିବାର ଶକ୍ତି ଓ ଆମାର ନାହିଁ, କାରଣ ଯେ କର୍ମ ଆମାର ବିବେଚନା ସିଦ୍ଧ ନା ହୟ, ତାହା ଦେଖିତେ ଆମି ଇଚ୍ଛା କରି ନା, ଅତଏବ ଆମି ଏହି ପରାମର୍ଶ ହିଁର କରିଯାଛି ।

ଏହି ବିବେଚନା ଆମି କରେଛି ନିଶ୍ଚଯ ।

ଏଯୋର ବିପଦେ ଘୋର ଥାକା ଭାଲ ନାହିଁ ।

ପଞ୍ଚାଂ ଆପନ ଅବ୍ୟାଦି ସ୍ଥାନାତ୍ମରେ ରାଖିଯା ବନ୍ଧୁର ନିକଟ ବିଦ୍ୟା ହେଇଯା ଗମନୋଭୂଥ ହେଲେନ, ଅନନ୍ତର ଗାଲେମ ଜୀବନାଶ ତ୍ୟାଗ କରିଯା ଏହି କହିତେ ଲାଗିଲେନ ।

ଏହି ମରୋବରେ ଆମି ନିମଗ୍ନ ହେବ ।

ଶରୀର ପତନ କିମ୍ବା ମୁକ୍ତା ଉଠିବ ॥

ସାହୁମେ ନିର୍ଭର କରିଯା ଏ ଜଳାଶୟେ ପାଦଙ୍କ୍ଷେପ କରିଲେନ ।

ମରୋବର ନହେ ଇହ ନଦୀର ସ୍ଵରୂପ ।

କୋନ ହେତୁ ଧରିଯାଛେ ମରୋବର କୁପ ।

ପରେ ଗାଲେମ ଏଇ ଜଳାଶୟକେ ଆପଦୀୟ ବୋଧ କରିଯା
ଓ ଶୁଣିବାର ଦ୍ୱାରା ଈଶରେଷ୍ଠାଯ ଡୋର ପ୍ରାପ୍ତ ହେଇଯା କିଞ୍ଚିତ୍
କାଳ ବିଶ୍ଵାମ କରତ, ମେହି ବ୍ୟାୟୁକେ କୁନ୍ଦେ କରିଯା ନାନୀ
କ୍ଲେଶ ସହ୍ୟ କରତଃ ଅତି ବେଗେ ପର୍ବତୋପରି ଉତ୍ତିର୍ଗ ହେଇଯା
ତଥା ହେଇତେ ମୁମେବ୍ୟ ବାଯୁ, ଓ ମୁଦ୍ରଶ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତର ସୁତ୍ତ ଅତି
ବଡ଼ ଏକ ନଗର ଦର୍ଶନ କରିଲେନ ।

ଅମରାବତୀର ତୁଳ୍ୟ ମେହି ମେ ନଗର ।

ଅମର ଉଦ୍‌ୟାନ ମଧ୍ୟ ଦେଖିତେ ମୁନ୍ଦର ।

ପରେ ଗାଲେମ ଏଇ ପର୍ବତୋପରି ହିତ ହେଇଯା ଏଇ ନଗର
ନିରୀକ୍ଷଣ କରତ, ହଠାତେ ମେହି ପ୍ରାପ୍ତର ନିର୍ମିତ ବ୍ୟାୟୁ ହେଇତେ
ଏହତ ଏକ ଶବ୍ଦ ଶୁଣିବା କରିଲେନ, ସେ ତାହାତେ ଏଇ ପର୍ବତ
ଓ ପ୍ରାପ୍ତର ମକଳ କମ୍ଭିତ ହେଇଲ, ଆର ଏଇ ମୁନି ମେହି ନଗର
ମଧ୍ୟ ଓ ଗତ ହେଲ, ତାହାତେ ତତ୍ତ୍ଵ ଲୋକେରା ଏଇ
ପର୍ବତାଭିମୁଖେ ଗମନ କରିଯା ଗାଲେମେର ନିକଟ ଉପକ୍ରିତ
ହେଇଲେନ, ତାହା ଦେଖିଯା ଗାଲେମ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଇଲେନ ।
ଇତୋମୁଦ୍ୟେ ତଥାକାର ମାନ୍ୟ ଓ ପ୍ରଧାନ ବ୍ୟକ୍ତିରୀ ତଥାଯ
ଆଲିଯା ଆଶ୍ରିତ୍ୱାଦ ଓ ପ୍ରଶଂସା କରତ, ଗାଲେମକେ
ଅଷ୍ଟୋପରି ଆରୋହଣ କରାଇଯା ଏଇ ନଗର ମଧ୍ୟ ଲାଇୟ
ଗେଲେନ । ପରେ ଗୋଲାବ ଓ କପୁର ବାସିତ ଜଳ ଦ୍ୱାରା
ତାହାକେ ଅଭିଷେକ କରିଯା ରାଜ ପରିଚେଦାନ୍ତି କରଣ
ପୂର୍ବକ ରାଜ୍ୟର ତାବ୍ୟ ଭାବ ତାହାର ହଣ୍ଡେ ସମପଣ

କରିଲେନଁ । ପରଷ୍ଠ ଗାଲେମ ଇହାର ତାବୁ ବୃକ୍ଷାଣ୍ଡ ତାହାର ଦିଗକେ ଜିଜ୍ଞାସ । କରଣେ ତାହାରୀ ଉତ୍ତର କରିଲେକ, ଯେ ଏଥାନକାର ଜୋଡ଼ିଷ ବେନ୍ଦୋରୀ ଗଗନା ଦ୍ୱାରା । ଏହି ମରୋ-ବରକେ ତେଲେମ୍ବୁ ଝପ କରିଯାଇଛନ୍, ଆର ଏହି ବ୍ୟାୟୁକେ ଅନେକ କୌଶଳେ ଓ ନକ୍ଷତ୍ରର ଶ୍ରଗାଣ୍ଗ ବିବେଚନୀ କରିଯା ଅନ୍ତର୍ତ୍ତ କରିଯାଇଛନ୍, କୋନ ବ୍ୟକ୍ତି ଏହି ସ୍ଥାନେ ଆସିଯା ଏହି ଲିଖନ ଦୂର୍ଭାର୍ଯ୍ୟରେ ଦ୍ଵାହମ ପୂର୍ବକ ଏହି ମରୋବରେ ନିରଗ ହଇଯା ସଦି ପାର ହିତେ ପାରେ, ଆର ଏହି ବ୍ୟାୟୁକେ ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ କରି ଅଭିବେଗେ ଏହି ପର୍ବତୋପରି ଆଗମନ କରିଲେ, ଏହି ବ୍ୟାୟୁ ଏହି କୁପ ଶକ୍ତି କରେ, ଆର ତୃତ୍କାଳେ ଯଦି ଏହି ରାଜ୍ୟ ଅରାଜକ ଥାକେ, ତବେ ଆମର ଐ ଶକ୍ତି ଶୁଣିଯା ମକଳେ ଐ ଶ୍ରୀନେ ଗମନ କରିଯା ତାହାକେ ଆନନ୍ଦନ ପୂର୍ବକ ରାଜ୍ୟାଭିଷିକ୍ତ କରି, ଆର ଯଦ୍ୟପି ରାଜ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନେ କୋନ ବ୍ୟକ୍ତି ଦୂର୍ଭାଗ୍ୟ କ୍ରମେ ଏହି କଥା କରେ ତବେ ମେ ନଷ୍ଟ ହୁଯ । ଅତଏବ ମହାରାଜ ଏହ୍ଲାନେର ଏହି ବୀତି ଚିରକାଳ ହଇଯା ଆସିଦେଛେ, କିନ୍ତୁ ଅଦ୍ୟାବଧି ଏରାଜ୍ୟର ରାଜ୍ୟ ଆପଣି ହଇଲେନ, ଏହିଙ୍କଣେ ଆପନକାର ଯାହା ଇଚ୍ଛା ତାହା କରୁଣ, ଆମର ଆପନକାର ଅଧିନ ହଇଲାମ ।

ଏରାଜ୍ୟ ଏଥନ ତବ ହଲୋ ଅଧିକାର ।

ଯେ କୁପ ତୋମାର ଇଚ୍ଛା କରହ ବିଚାର ॥

ଅତଃପର ଗାଲେମ ବୋଧ କରିଲେନ, ଆମାର କ୍ଲେଶ

ସ୍ଵିକାର କରଣେ ଯେ ମତି ଛଇୟାଛିଲ, ତାହାର
କାରଣେ ଏହି ।

ମୁଦୀ ଆଗମନେ ଲଙ୍ଘି ସଚେଷ୍ଟିତ ହନ ।

ବାହା କର ତାହା ହୟ ମଜଳ କାରଣ ।

ଏହି ଉପଦେଶ ଏକାରଣ ଆମି କହିଲାମ, ଯେ ଅମ୍ବୁ
ଶକ୍ତିକାର ଛଲ ବିନ୍ଦୁ ମାନ୍ୟ ବେଦନା ମହ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିରେକେ ଅମ୍ବୁ
ପାନ କଥନ କରା ଯାଯା ନା । *ଆର ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ମାନ୍ୟ
ହିଁତେ ଇଚ୍ଛୁକ ହିଁବେକ, ମେ କଥନ ଅର୍ଦ୍ଧାଚୀନେର ସହିତ
ମନ୍ଦ ଓ ଅଧିନିତୀ ଏବଂ କୁନ୍ଦ ପାଦ ବାଞ୍ଛା କରିବେ ନା ।
ଅତଏବ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମି ପଞ୍ଚ-ରାଜେର ନିକଟ ମନ୍ମାନ
ଯୁକ୍ତ ଓ ମନ୍ତ୍ରାସଦେର ମଧ୍ୟ ଗଗ୍ଯ ନା ହୁଏ ତୁମବ୍ଦି ଆମି
ଚେଟୀର ଝଟି କରିବ ନା । ପରନ୍ତ କରକଟ କହିତେ
•ଲାଗିଲ, ଯେ ଏକପ ମାନୁମେର ଉପଦେଶ ତୁମି କୋଥାଯୁ
ପାଇୟାଛ, ଆର ଏକୁର୍ମେ ତୁମି ଯେ ଅବୃତ୍ତ ହିଁବେ, ତାହାତେ
କି କୌଣ୍ଠଳ ନିଶ୍ଚଯ କରିଯାଛ । ଦୟନକ ଉତ୍ତର କରିଲେକ,
ଯେ ଆମି ଏହି ମମ୍ଯ ପଞ୍ଚ-ରାଜେର ନିକଟ ଯାଇତେ ଇଚ୍ଛା
କରି, କାରଣ ଏଥନ ତିନି ଚିନ୍ତା ଯୁକ୍ତ ଆଛେନ, ଅତଏବ
ଆମି ବୋଧ କରି, ଯେ ଆମାର ଉପଦେଶ ଦ୍ୱାରା ପଞ୍ଚ-ରାଜ୍
ତୁଫ୍ଟ ହିଁତେ ପାରେନ, ଏହି ଛଲେ ପଞ୍ଚାଧିପତିର ସମୀକ୍ଷେ
ଆମି ଅନାୟାସେ ମାନ୍ୟ ହିଁତେ ପାରିବ । କରକଟ ଉତ୍ତର
.କରିଲେକ, ଯେ ତୁମି କଥନ କୋନ ରାଜୀର କୋନ କର୍ମ
କର ନାହିଁ ଓ ତାହାର ରୀତି ଏବଂ ନୀତି ଓ ଜ୍ଞାତ ନହ,
ଅତଏବ କି ଝାପେ ମାନ୍ୟ ହିଁତେ ପାରିବେ ଆର ଯେ ମନ୍ମାନ

ତୋଷାର ଆଛେ, ସର୍ବ ତାହା ଓ ନିରାଶ ହଇବେ ପୁନର୍ଦ୍ଵାର
ତାହାର ସ୍ଥାପନ କରିତେও ପାରିବେ ନା । ଦୟନକ
କହିଲେକ, ଯେ କ୍ଷମତାପରି ସ୍ୱାକ୍ଷି ଯଦି ମହେଁ କର୍ମେର
ଚେଷ୍ଟୀ କରେ ତବେ ମେ ତ୍ରେକର୍ମ କରଣେ ଯୋଗ୍ୟ ହୟ, ଆର
ଅଜ୍ଞତେ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ଥାକିଲେ ତଦନୁଶାରେ ତ୍ରେ ପ୍ରାପ୍ତି ମାଗ
ମେ ଦେଖିତେ ପାଯ । ଯେମନ ମମାଚାର ପତ୍ରେ ଲିଖିତ
ଆଛେ, ଯେ ଏକ ଜନ ସୁତ୍ରଧର ମୌଭାଗ୍ୟ କ୍ରମେ ରାଜ୍ୟ
ଆପ୍ତ ହେଇଯାଛିଲ, ପୂର୍ବ କାଳୀଯ ଏକ ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ନୃତ୍ୟର
ରାଜ୍ୟକେ ପତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଲିଖିଲେନ, ଯେ ତୁମ୍ଭି ସୁତ୍ର ଧରେର
କର୍ମ ଭାବ ଜ୍ଞାତ ଆଛ, ରାଜ୍ୟ କର୍ମ କାହାର ନିକଟ
ଶିଖିଯାଛ, ତାହାତେ ତିନି ଉତ୍ତର ଲିଖିଲେନ, ଯେ ବିନି
ଆମାକେ ଏ ପଦାର୍ଥ କରିଯାଛେନ, ତିନି ଆମାକେ
ରାଜନୀତି ଶିକ୍ଷା କରାଇତେ କିଛି ମାତ୍ର କ୍ରଟି କରେନ ନାହିଁ ।

ଶିକ୍ଷାଯ ନିଯ୍ୟକ୍ତ ଯଦ୍ବା ମମ ବୁଦ୍ଧି ହୁଯ ।

ଉଚିତତ୍ୱ କର୍ମ ସଦ୍ଵତ କରୁଯ ॥

ଅର୍ଥ ସର୍ଦି ମାନଦେର କରମ୍ଭିତ ହୁଯ ।

ଶକ୍ତଳ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟକେ ମେ କରୁଯେ ମଞ୍ଚ୍ୟ ॥

କରକଟ କହିତେ ଲାଗିଲ ଯେ ତୁମ୍ଭି କିନ୍ତୁ ପଞ୍ଚ-ରାଜ୍ୟର
ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମେ ଅନୁଗୃହିତ ପାତ୍ର ନଛ, ଏବଂ ଏମତ
କୋନ ବିଶେଷ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ତୋମାର ଶରୀରେ ନାହିଁ ଯେ ତଦ୍ବୂରା
ତାହାର ନିକଟ ଅତିପର ହେଇତେ ପାରିବେ ସର୍ବ ଇହାତେ
ଏମତ ହେଇତେ ପାରେ ଯେ ମାନମେର ବିପରୀତ ପଞ୍ଚରାଜ୍ୟର
ଅନୁଗୃହ ହେଇତେ ଚୁତ ହେଇବେ । ପରେ ଦୟନକ କହିତେ

লাগিল যে দেখ পরিশুম ও রাজ অনুগৃহ এবং ক্রম
ব্যক্তিত্বকে রাজাৰ নিকট কেন ব্যক্তি এককালে মান্য
হইয়াছে অতএব আমি ও ঐশ্বর হইতে চেষ্টা করি-
তেছি, আৱ ইহার নিমিত্ত যে অধিক পরিশুম ও দুঃখ
সহ্য কৰিব তাহাও আমি প্রতিজ্ঞা কৰিয়াছি এবং যে
ব্যক্তি ভূম্বামিৰ নিকট দামদ্বাৰা স্বীকাৰ কৰে তাহাকে
প্ৰথমত এই পঞ্চ কৰ্ম ছিপিত হওৱা উচিত।
প্ৰথম। ক্ৰোধৰূপ অগ্ৰিৰ কণাকে ধৈৰ্য্যকৃপ বাৱিৰ
হায়। শীৰ্জন কৰা উচিত। দ্বিতীয়তঃ। দুষ্কামনা
হইতে অন্তৰ হওয়া। তৃতীয়তঃ। লোভ রহিত হওয়া
চতুর্থ। সত্যবাদী ও জিতেজ্জিত হওয়া। পঞ্চম।
আগত আপদকে তাছল্য না কৰা, যে ব্যক্তি এই
সকল শুণে তুণি তাহার অনন্তাম অবশ্যই সকল হয়।
ইহা শুণৰ কৰত কুৱকট কহিতে লাগিল আমি নিতান্ত
জানিলাম যে তুমি পশ্চাধিপতিৰ সমীপবৰ্তি হইবে
কিন্তু রাজাৰ অনুগৃহ বে তোমাৰ অতি হইবে তাহার
কাৰণ আমি কিছই দেখিতে পাই না। অনন্তৰ দম-
নক কহিতে লাগিল যে আমি যদি ঐ রাজ সমীপ-
স্থিত হইতে পাৰি তবে আমি এই পঞ্চৰীত্যনুসাৱে
চলিব। পুৰ্ণমতঃ। পুৰণপাণে তাহার দেবায় নিযুক্ত
থাকিব। দ্বিতীয়তঃ। সৰ্বদা তাহার অধীনে কাল-
যাপন কৰিব। তৃতীয়তঃ। পশ্চাধিপতি যে সকল
ৰাক্ষ ও কৰ্ম কহিবেন ও কৰিবেন তাহার পুশ্রমা

କରିବ । ଚତୁର୍ଥ । ପଞ୍ଚରାଜ ଯେ ସକଳ କର୍ମ କରିବେନ
ତାହାତେ ଡାଲ ମନ୍ଦ ହାତରେ ଯେ ଶ୍ରୀବନାଜୀତ ଓ କର୍ଣ୍ଣା-
ଇଯା ଫୌଟାର ସନ୍ଦେଶ କରିବ । ପଞ୍ଚମ । ପଞ୍ଚାଧିପତି
ଯଦି କୋନ କର୍ମେ ପୁରୁଷ ହେବେ ଓ ତାହାତେ ପଞ୍ଚାଳ
ମନ୍ଦ ହାତରେ ପାରେ ଏହି ତିନି ମେହି ମନ୍ଦଭୋଗୀ ହେବେ
ତବେ ଆମି ନୂରମତୀ ଓ ଶିଷ୍ଟବାକୀ ଦ୍ୱାରା ତୁରକର୍ମ ହାତରେ
ତାହାକେ ବିଯୁକ୍ତ କରିବେ ଚେତ୍ତିତ ହାତ ଓ ପଞ୍ଚାଳ
ତାହାତେ ଯେ ମନ୍ଦ ସଟିବେ ତାହା ଓ ତାହାକେ ଜ୍ଞାତ କରା-
ଇବ ପଞ୍ଚରାଜ ସଥନ ଆମାର ଏହି ସକଳ ଶ୍ରମଙ୍କ ହାତ-
ବେନ ତଥନ ଆମି ଅବଶ୍ୟକ ପଞ୍ଚାଧିପତିର ଭାନୁ ଗୁଛେର
ଭାଜନ ହାତ, ଆର ତିନିଓ ଆମାର ବାକ୍ୟ ଓ ସହବାସେ-
ଚକ୍ର ହାତବେନ କେନା କୋନ ଶ୍ରଗ ଅପୁକାଶ ଥାକେମା ଆର
ଶ୍ରୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ୟକେ ଉପଦେଶ ଦେଇବେ ଅଛମ ହ୍ୟେନନ୍ତି ।

ମୁଗନାଭି ମନ୍ଦଶ୍ରଗ ଜାନନ୍ତ ନିଶ୍ଚତ୍ୟ ।

ତାହାର ସୌରଭ କତୁ ଛାପା ନାହି ରଯ ॥

ଯାହା ଏହି କୃପ ଶ୍ରଗ କର ଉପାର୍ଜନ ।

ପୃଥିବୀ ବ୍ୟାପିଯା ଯାଇ ହାତେ ସୋବଣ ॥

କରକ୍ଟ କହିତେ ଲାଗିଲ ଯେ ଏ ବିଷଯେ ତୋମାର ବୁଦ୍ଧି
ଅଚଳ ହିୟାଛେ କିନ୍ତୁ ଏ କର୍ମେ ତୋମାର ଅନ୍ତର ଥାକ୍
ଉଚିତ କେନା ରାଜାରଦିଗେର କର୍ମ ବଡ଼ ଆପଦୀଯ ଆର
ବିଜେରା କହିଯାଛେ ଯେ ଏହି ତିନ କର୍ମ କରା ମନୁଷ୍ୟେର
କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନହେ କିନ୍ତୁ ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ବର୍ଷର ମେ ଇହାତେ ପୁରୁଷ
ହୁଏ । ପୁରୁଷମତ । ରାଜସେବା । ବିଭିନ୍ନତଃ । କାଳକୁଟ

ପରିମ୍ବନ । ତୃତୀୟତଃ । ନାରୀ ନିଟଟ ଆୟ ଛିଅ
ପୁକାଳ କରା । ଅପରଥିଂ ପଣ୍ଡିତ ସର୍ବଗ୍ରେରୀ ଯହିପାଳ
ଦିଗକେ ଶୈଳତୁଳ । କରିଯା ଦର୍ଶନ କରିଯାଚେନ ସେହେତୁକ
ଗିରି ରତ୍ନାକର ହଇୟାଚେନ କିନ୍ତୁ ତଦ୍ଦ୍ଵାପରି ନାନାପୁକାଳ
ହିଁସୁକ ଓ କ୍ରେଷନ୍ଦାତକ ଜନ୍ମ ମର୍ଦଦା ବାସ କରେ ଅତ୍ରଏବ
ତମିକଟର୍ବର୍ତ୍ତି ହଣ୍ଡନ ଓ କୁଞ୍ଚାର ତ୍ରିତି କରନ ଅତି ସ୍ଵକଟିନ ।
କୋନ୍ତେ ପଣ୍ଡିତରୀ ଭୂପାଳଦିଗଙ୍କେ ନଦୀତୁଳ । କରିଯା କହି-
ରାଚେନ ଅତ୍ରଏବ କୋନ ବାଦିଜିକାରକ ସନ୍ଦ ବୃଦ୍ଧମନ୍ଦିତେ
ଗମନ କରେନ ତବେ ତାତାତେ ହୟତ ଅଧିକ ଲଭ୍ୟ ହୟ ନତୁବା ।
ମୁଲଧରେର ସହିତ ବିନାଶକେ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଯନ ।

ଅଧିକ ଲଭ୍ୟ ଆଶାନଦୀ ରଖେ ଆଛେ ।

କିନ୍ତୁ କୋନ ନୁହ ଦେଖ ନାହି ତାର କାଛେ ॥

ପରେ ଦମନକ କହିତେ ଲାଗିଲ ଯେ ତୁମି ସାହା କହିଲେ
ସେ ଆୟୀଯତାର କଥା କିନ୍ତୁ ଆମିଓ ଜୀତ ଭାବି ଯେ
ରାଜୀ ଜୁଲନ୍ତ ଅନଳ ପୁାର ହଇୟାଚେନ, ଆର ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଏଇ
ଅଗ୍ନିର ସମୀପନ୍ତ ହୟ ତାହାର ଚିନ୍ତା ଅଧିକ ।

ଭୂପେନ୍ଦ୍ର ସମୀପେ ଭୟ କର ମେଇକପ ।

ଜୁଲନ୍ତ ଅନଳେ ଶୁନ୍କକାନ୍ତ ଯେଇ କପ ॥

କିନ୍ତୁ ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଶକ୍ତ୍ୟାୟ ଶକ୍ତିତ ହୟ ମେ କଥନ ଉଚ୍ଚ
ପଦାର୍ଥ ହଇତେ ପାରେନା ।

ଭୟେ ଆରୋହନ ବିନେ ଲଭ୍ୟ ନାହି ହୟ ।

ଭୟେ ଆରୋହନେ ମେ ମୁଖ୍ୟତୀ ଦୂର ହୟ ॥

ଏବଂ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସାହ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିରେକେ କେହ ଏଇ ତିନ କର୍ମେ

ପୁରୁଷ ହଇତେ ପାରେ ନା । ପୁଥମତ୍ତଃ । ରାଜ ସେବା ।
ଦ୍ଵିତୀୟତ୍ତଃ । ଜଳପଥ ଗମନ । ତୃତୀୟତ୍ତଃ । ଶକ୍ତ ମହିତ
ସୁନ୍ଦ କରୀ । ଅତ୍ରଏବ ଆମି ଆମାକେ ନୂନ ସାହସ
ବୋଥ କରିବା ତବେ ଆମି କେନ ଭୂପାଲେର ନିକଟ କର୍ମ
କରିତେ ଭୌତ ହଇବ ।

ଏକପ ସାହସ ଯଦି କରେ ମୋର ମନ ।

ଇଚ୍ଛାକପ ଫଳ ଆମିଙ୍କରିବ ସାଧନ ॥

ବଡ଼ ହଇବାର ଇଚ୍ଛା ଯଦି ଥାକେ ଯନେ ।

ସାତମ କରିଯା ଚେଷ୍ଟା କର ପ୍ରାଣପାଣେ ॥

ଅପରଥ୍କ କରକଟ କହିତେ ଲାଗିଲ ଯେ ସଦ୍ୟାପି ଆମି
ତୋମାର ଚେଷ୍ଟାର ବିପକ୍ଷ ତଥାପି ତୁମି ଇହାତେ ନିର୍ଭର
କରିଯାଇ ଅତ୍ରଏବ ଈଶ୍ଵର ତୋମାର ନଞ୍ଜଳଦାୟକ ହଉନ ।

ଏହି ମେ ତୋମାର ପଥ ଜାନଇ ନିଶ୍ଚଯ ।

ନିରୁଦ୍ଧେଗେ ଜାହ ତୁମି ନାହି କବୁ ଭୟ ॥

ଅ ତ୍ତଃପର ଦୟନକ ପଞ୍ଚରାଜେର ନିକଟ ଗମନ କରନ୍ତଃ ପୁଣାମ
କରିଲେକ, ପଞ୍ଚରାଜ ଭୃତ୍ୟଦିଗକେ ଜିଜାମୀ କରିଲେନ ଯେ
କେ ଏ ସ୍ୱର୍ଗି ? ତାହାରା ଉତ୍ତର କରିଲେକ ଯେ ଏ ଅମୁକେର
ପୁତ୍ର, ଅନେକ ଦିବସାବଧି ଇହାର ପିତା ମାହାରାଜେର
ଶିକଟ ଦାସତ୍ୱ କର୍ମେ ନିଯୁକ୍ତ ଛିଲ । ପଞ୍ଚରାଜ କହିଲେନ,
ଯେ ହଁ ଆମି ଜୀବ ଆଛି । ପରେ ପଞ୍ଚାଧିପତି ତାହାକେ
ଆପନ ନିକଟ ଡାକାଇଯା ଜିଜାମୀ କରିଲେନ ଯେ ତୁମି
କୋଥାଯ ଥାକୁହ । ଦୟନକ କହିଲେକ ଯେ ପିତାର
ନ୍ୟାୟ ରାଜଦରବାରେ ଦାସତ୍ୱ କପେ ନିଯୁକ୍ତ ହଇରା ଏହି

ମାନସ କରିଯାଇଛି ଯେ ସଦ୍ୟପି ଆପନି ଅନୁଗ୍ରହ
ପୂର୍ବକ କୋନ କରେଇ ତାର ଆମାକେ ଅର୍ପଣ କରେନ ତବେ
ଆମି ସାଧ୍ୟାନୁସାରେ ତ୍ୱରକର୍ମ କରଣେ ସଚେଷ୍ଟିତ ହୁଏ ।
ମହାରାଜେର ଦରବାରେ ମହା ବ୍ୟକ୍ତି କର୍ତ୍ତକ ଯେ ସକଳ କର୍ମ
ନିର୍ବାହ ହିତେହି ଅନୁମାନ ହୟ ଯେ ଏକୁଦ୍ର ଅଧିନ
ହିତେଓ ତାହା ନିଃପତ୍ର ହିତେ ପାରେ ।

କିବା କୁଦ୍ର କିବା ବଡ଼ ପ୍ରଥିବୀ ମଧ୍ୟେତେ ।

ସମୟ ବିଶେଷେ ଏଇ ଲାଗଯେ କରେତେ ॥

ଦେଖୁନ ଶ୍ରୀ ହିତେ ସମୟ ବିଶେଷେ ଯେ କର୍ମ ନିର୍ବାହ
ହୟ, ତାହା କଥନ ବର୍ଷା ହିତେ ନିଃପତ୍ର ହୟ ନା, ଆର
ଯେ କର୍ମ ଚୁରିକା ହାରା ମିଳି କରା ଯାଏ ତାହା ଅଣି ହିତେ
କୋନ ଅକାରେ ନିର୍ବାହ ହିତେ ପାରେ ନା ଏବଂ କୁଦ୍ର
ଦ୍ୱାରା ହିତେ କଥନ ଅଭୂର ଲେଶ ଦୂର ହୟ ଓ ଲଭ୍ୟ ଓ
ହିତେ ପାରେ, ତାହାର ଅମାଗ ଦେଖୁନ ପଥି ମଧ୍ୟ
ପତିତ ଯେ ଶୁଷ୍କ କାଷ୍ଟ ତାହ୍ୟତେଓ ଉପକାର ସମ୍ଭାବନା
ଆଛେ, ସଦ୍ୟପି ତାହାତେ କୋନ ବିଶିଷ୍ଟୋପକାର ନା
ହୁଏ ତଥାପି ତାହା ହିତେ, କୁଦ୍ର ତୃଣେର କର୍ମଓ କର୍ଣ୍ଣ
କୁଣ୍ଠାଦିତ୍ତ ହିତେ ପାରେ ।

ପୁରୁଷ ଶୁଷ୍କ ଜନ୍ୟ ସୁଧ ନାହି ଦିତେ ପାରି ।

ଶୁଷ୍କ କାଷ୍ଟ କପେ ହଇ ଚାଲି ଉପକାରୀ ॥

ପଞ୍ଚାଧିପତି ଦମନକେର ବୁଦ୍ଧିର ତାଙ୍ଗପର୍ଯ୍ୟ ଦେଖିଯା ଓ
ମିଷ୍ଟ ରାକ୍ୟ ଶୁବ୍ର କରିଯା ଆପନ ସଭାମଦ ବ୍ୟକ୍ତିଦିଗେର

ଅତି ଦୃଷ୍ଟି କରିଯା କହିତେ ଲାଗିଲେନ ସେ ବୋନ୍ଦା ବ୍ୟକ୍ତି
ଯଦି ଅପ୍ରକାଶ ଥାକେ ତବେ ତାହାର ବୁଦ୍ଧି ଭୀଜୁଳିତାର
ଦ୍ୱାରା ଶୁଣ ଅପ୍ରକାଶ କଦାଚ ଥାକେ ନା, ସେମନ ଅଜ୍ଞାଲିତ
ଅଗ୍ନିର ତେଜ ତ୍ରେକାରିର ମାନମେ ତାହା ନୂନ ଛନ୍ଦ ନା ।

ଆଶକ୍ତ ହଇଯା ପ୍ରେମୀ ହୟ ଯେଇ ଜନ ।

କପାଳ ଦେଖିଯା ତାର ଚିନେ ସର୍ବଜନ ॥

ଦମନକ ଏହି ବାକେୟ ମୈତ୍ରୀଷ ହଇଯା ବୋଧ କରିଲେକ
ସେ ଆମାର ଶୁଣ ବୁଦ୍ଧି ପଞ୍ଚ-ରାଜେର ହୃଦଗତ ହଇଯାଛେ,
ପରେ ନାନା ଅକାର ଉପଦେଶ ବାକ୍ୟ କହିତେ ଲାଗିଲ ସେ
ତାବେ ଭୂତ୍ୟ ଦିଗେର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏହି ସେ ରାଜାରଦିଗେର ସମ୍ମନ
ସେ କର୍ମ ଉପସ୍ଥିତ ହୟ ତାହା ବୁଦ୍ଧି ଦ୍ୱାରା ମନ୍ଦମୁଖ ବିବେଚନା
ପୂର୍ବକ ଭୂପତିର ନିକଟ ନିବେଦନ କରିବେକ ଆର ଉପଦେ-
ଶେର ରୀତି କଥନ ତ୍ୟାଗ କରିବେକ ନା ଏକପ ହଇଲେ ନର-
ପତି ଆପନ ଭୂତ୍ୟଦିଗେର ବାକ୍ୟ ମନୋନୀତ କରିଯା ଆର
ଯାହାର ସେ କୃପ ବୁଦ୍ଧି ଓ ମନୋଯୋଗ ଏବଂ ଆଶ୍ରୀୟତା
ତାହା ପରିଜ୍ଞା କରଣ ପୂର୍ବକ ତନ୍ଦ୍ରାରା ଲଭ୍ୟ ଗୁହଣ କରିଯା
ସଥାଯୋଗ୍ୟ ସ୍ଥାନେ ତାହାଦିଗକେ ନିଯୁକ୍ତ କରେନ୍ ଯେହେତୁକ
ସଥନ କୋନ ବୀଜ ମୃଣିକାର ନିଚେ ସ୍ଥିତ ହୟ ତଥନ ତାହାର
ଅତିପାଳନେ କେହ ଚେଷ୍ଟିତ ଥାକେ ନା, ଆର ମେହି ବୀଜ
ଅଛୁରିତ ହଇଲେ ଏ ଅମୁକ ବୃକ୍ଷ ଓ ଲଭ୍ୟ ଦାୟକ ବୋଧ
କରିଯା ଅତିପାଳନ ଦ୍ୱାରା ତାହା ହଇତେ ଲଭ୍ୟ ପାଞ୍ଚ
ହୟେନ, ବିନ୍ତର କଥନେର ତାଙ୍କପର୍ଯ୍ୟ ଏହି ସେ ରାଜାଦିଗକେ
ନୀତିଜ୍ଞ କରା ଆର ଜ୍ଞାନବାନ ବ୍ୟକ୍ତିଦିଗେର ମଧ୍ୟେ ଯାହାକେ

ଯେ କପ ଅନୁଗୁହ ଓ ପୁତିପାଳନ କରେନ ତାହା ହିତେ
ତମନୁକ୍ରମ ଫଳ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୟେନ ।

କଠକ ମୃତ୍ତିକୀ କପ ହଇଯାଛି ଆମି ।

ତୁମି ଜଳଧର ଆର ବାସରେର ସ୍ଵାମୀ ।

ବାରି ରଞ୍ଜି ସଦି ତୁମି ସଦା ମୋରେ ଦିବେ ।

ଗୋଲାବ ଲାଲେହ ତବେ ପାଇତେ ପାରିବେ ॥

ପଞ୍ଚରାଜ ଦମନକେର ଏମକଳ ଘ୍ରତ୍ୟ ଶୁଭଗ କରିଯା ଜିଜ୍ଞାସା
କରିଲେନ ଯେ ଯେ ବୋନ୍ଦା ବ୍ୟକ୍ତି ଦିଗକେ କି ପୁକାର ପୁତି-
ପାଳନ କରା ବାଯ ଓ କି ପୁକାରେଇ ବା ତାହାରୀ ଲଭ୍ୟ
ଦାୟକ ହୟ । ପରେ ଦମନକ ଉତ୍ତର କରିଲେକ ଯେ ଏ
କର୍ମେର ସଥାର୍ଥ ଏହି ଯେ ରାଜୀ ରାଜ୍ସ୍ବାଂଶେର ପୁତି ଦୃଷ୍ଟି
ନା କରେନ ଆର ନିଶ୍ଚର୍ଵ ବ୍ୟକ୍ତିର ପିତ୍ରକୁ କର୍ମେର ପ୍ରାର୍ଥନା
କରିଲେ ତାହାଦିଗକେ ତେବେଳ୍ ଅର୍ପଣ ନା କରେନ, କେବଳ
ଶୁଣ ଦ୍ଵାରାଇ ବ୍ୟକ୍ତିଦ୍ଵାରା ଜାତିର ବ୍ୟକ୍ତି ହିତେ
ପାରେ ନା ।

ନିଜ ଶୁଣ ପୁକାଶିଯା ଲାହସୀ ହିତେ ।

ପୂର୍ବ ପୁରୁଷେର ନାମ ପୁଁଜି ନା କରିବେ ॥

ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତି ନାମେ ତୁମି ବାଂଚିତେ ନା ଚାଓ ।

ବରଙ୍ଗ ଆଶନ ନାମେ ମୃତ୍ୟୁକେ ବାଂଚାଓ ॥

ପିତାର ନାମେତେ ପରିଚଯ ନାହିଁ ଦେଓ ।

କୁକୁର ହଇଯା ହାଡ଼େ ତୁଷ୍ଟ ନାହିଁ ହୋ ॥

ଇଲ୍ଲାର ମାନବେର ମହିତ ଏକ ଗୁହେ ବାସ କରେ ବଟେ, କିନ୍ତୁ

ଲେ ଦଃଖ ଦାୟକ ହୁଯ ଏ କାରଣ ଯନ୍ତ୍ରେୟରୀ ତାହାକେ ନଷ୍ଟ କରିତେ ଚେଷ୍ଟୀ କରେନ, ଆର ବାଜପଙ୍କୀ ସର୍ବଦା ବଳଚାରୀ ଓ ଅମଗକାରୀ ହଇଲେଓ ତାହା ହଇତେ ଲଭ୍ୟ ଆଛେ ଏକା-ରଣ ତାହାତେ ସାଦରେ ହନ୍ତୋପରି ରାଖିଯା ପୁତ୍ରିପାଲନ କରେନ, ଅତେବ ମହାରାଜେର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏହି ଯେ ପରିଚିତ ଅପରିଚିତ କପେ ବିବେଚନା ନା କରିଯା ବରଂ ବୋନ୍ଦୀ ଓ ଜାନୀ ବ୍ୟକ୍ତିଦିଗକେ ଆହୁତି କରେନ, ଆର ଯାହାରୀ ନିଷ୍ଠାଗ ଓ ଅଳ୍ପ ତାହାଦିଗକେ ବୋନ୍ଦୀ ଓ ଶ୍ରୀ ବ୍ୟକ୍ତି ହଇତେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନା କରେନ, କରିଲେ ଏହି ହୁଯ ଯେମନ ମନ୍ତ୍ରକେର ଭୂଷଣ ଚରଣେ ଅର୍ପଣ ଓ ଚରଣେର ଭୂଷଣ ମନ୍ତ୍ରକେ ଧାରଣ ଆର ଯେହାନେ ଶ୍ରୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଅପଦସ୍ଥ ଓ ନିଷ୍ଠାଗ ବ୍ୟକ୍ତି ପଦସ୍ଥ ହୁଯ ସେହି ରାଜ୍ୟର ଭତ୍ର କଥନ ହୁଯ ନା, ତଜ୍ଜନ୍ୟ ଯେ ଅମଙ୍ଗଳ ତାହା ରାଜ୍ୟାଓ ପୁଜାର ଉପର ବର୍ତ୍ତେ ।

ମନ୍ତ୍ରକେ ଯେଥାନେ, ଚିଲକେ ବାଥାନେ,

ତୁତିର ନାହିକ ମାନ ।

ବଳହ ଛଗାକେ, ତାହାର ଛାଯାକେ,

ନାହି କରେ, ତଥା ଦାନ ॥

ଦମନକେର ଏହି ମନ୍ତ୍ର ବାକୀ ସମାପ୍ତାନନ୍ତର ପଞ୍ଚରାଜୁ ଉହାର ପୁତ୍ର କୃପାବଳୋକନ କରତଃ ତାହାକେ ରାଜ ସଭାସଦେଇ ଯଥ୍ୟ ନିଯୁକ୍ତ କରିଯା ତଦୁପଦେଶାନୁସାରେ ରାଜକାର୍ଯ୍ୟାଦି କରିତେ ଲାଗିଲେନ । ଦମନକ ଦ୍ୱୀପ ବୁଦ୍ଧିର ପ୍ରାକ୍ଷୟରୀତାର ଦ୍ୱାରା ପଞ୍ଚାଧିପତିର ବିଶେଷାବଗତ ହଇଲ, ଆର ରାଜ୍ୟର ତାବ୍ଦ ରାଜକାର୍ଯ୍ୟର ପରାମର୍ଶେର ଭାର ଉହାର ପୁତ୍ର ଅର୍ପିତ

ହଇଲ । ଦମନକ ଏକ ଦିବସ ଉତ୍ତମ ସମୟ ଓ ବିରଳ ପାଇଁଯା ପଞ୍ଚରାଜେର ନିକଟ ନିବେଦନ କରିଲେକ ଯେ ମହା-ରାଜ ଅଧିକ ଦିବସାବଧି ଏକଷ୍ଟାନେ ଶ୍ରିତି କରିତେଛେନ ଓ ଶିକାର ଜନ୍ୟ ଭ୍ରମଗେତ୍ର ନିବୃତ୍ତ ଆହେନ, ଇହାର କାରଣ ଆପନକାର ନିକଟ ଆମି ଜାନିତେ ପୁର୍ବନୀ କରି, ଆର ତରିଷ୍ୟେର ମାହ୍ୟ ଆମାହ୍ୟିତେ ଯାହା ହୟ ତାହା ଆମି ପ୍ରାଣପଣେ କରିବ । ପଞ୍ଚାଧିପତି ଦମନକେର ନିକଟ ଆସ୍ତି ଶଙ୍କାର ବିଷୟ ଗୋପନ ରାଖିବାର ବାଣ୍ଡୀ କରିଲେନ, ଇତୋ ଅଧ୍ୟ ମେଇ ଶଙ୍କୀବକ ପୁନର୍ଦ୍ଵାର ତନ୍ଦ୍ରପ ଭୟାନକ ଶର୍ଦୁ କରିଲେ ପଞ୍ଚରାଜ ପର୍ବେର ନ୍ୟାୟ ଭିତ୍ତି ହଇଯା ଶଙ୍କାର ବିବରଣ ଦମନକେର ନିକଟ କହିତେ ବାଧ୍ୟ ହଇଲେନ ଏବଂ କହିଲେନ ଯେ ଶର୍ଦୁ ଏହି ଶୁଦ୍ଧି କରିଲେ ଇହାଇ ଆମାର ଶଙ୍କାର କାରଣ କିନ୍ତୁ ଆମି ଜାନି ନା ଯେ ଏହି ଭୟାନକ ଥୁଣି କାହାର, ଅନୁମାନ କରି ଯେ ଏହି ଧନୀର ଅନୁମାନେ ତାହାର ଶରୀର ଓ ଶର୍କ୍ତି ହଇତେ ପାଇବେକ ଯଦ୍ୟପି ଇହା ଯଥାର୍ଥ ହୟ ତବେ ଏହାନେ ବାସକରୀ ଆମାର ଦୁଃସାଧ୍ୟ ହଇବେକ । ଦମନକ କହିଲେକ ଯେ ଏହି ଶର୍ଦୁ ବ୍ୟତିରେକେ ଆପନକାର ଚିନ୍ତାର ବିନୟ ଆର କିଛୁ ଆହେ କି ନା । ତାହାର ଉତ୍ତର କରିଲେନ ଯେ ନା; ଦମନକ କହିଲେକ ଯେ ଏହି ଶୁଦ୍ଧ ଶଦେର ନିମିତ୍ତ ପୈତୃକ ସ୍ଥାନ ତ୍ୟାଗ କରି ଉଚିତ ନହେ କେନ ନା ଶଦେର ବିଶ୍ୱାସ କି ଯେ ତାହାତେ ନିର୍ଭର କରିଯା ସ୍ଵସ୍ଥାନ ତ୍ୟାଗ କରେନ । ରାଜାଦିଗେର ଉଚିତ ଯେ ପର୍ବତେର ନ୍ୟାୟ ଏକ ସ୍ଥାନେ ଶ୍ରିତ ଥାକେନ, ଆର ପର୍ବତ ଯେମନ

ବାୟୁ ଦ୍ୱାରା କଞ୍ଚିତ ହୟ ନୀ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ରାଜାରଦିଗେର ଉଚିତ
ଯେ କୋନ ସାମାନ୍ୟ ଭବେ ସ୍ଵଚ୍ଛାନ ତ୍ୟାଗ ନୀ କରେନ ।

ଭୟକ୍ଷପ ବାୟୁତେ ନା ହେଲା କଦାଚନ ।

ଦ୍ରୁଢ ବ୍ରାହ୍ମପେ ଶ୍ରିର ଥାକ ପର୍ବତ ଯେମନ ॥

ଆର ବିଜେରା କହିଯାଛେ ଯେ ବଡ଼ ଶକ ଓ ବୃହ୍ତ ଶରୀର
ଶକ୍ତାର କାରଣ ନହେ, କେନନୀ ଏମନ ଅନେକ ଆଛେ ଯେ
ଦର୍ଶନେ ବୃହ୍ତ କିନ୍ତୁ ବଳେ କିଛୁଇ ନହେ ଦେଖୁନ ସାରମ ଯେ
ଏତ ବଡ଼ ପଙ୍କୀ ତିନିଓ ବାଜେର ଥାବାୟ କାତର ହେୟନ,
ଆର ଯେ ବାଜି ଶରୀରର ବୃହ୍ତ ଗନନୀ କରେନ ତୋହାର ଐ
ନଶୀ ଘଟେ ଯେମନ୍ ଐ ଉଲ୍କାମୁଖର ଘଟିଛାଛିଲ । ପଞ୍ଚ-
ଧିଲତି ଜିଜ୍ଞାସା କରିଲେନ ଯେ ସେ କି ଅକାର ।

ଦୂରନକ କହିତେ ଲାଗିଲ ଯେ ଉଲ୍କାମୁଖୀ ଆହାରାନ୍ତେଷ୍ଟରେ
ବନ ମଧ୍ୟ ଅଗଣ କରିବା ଏକ ବୃକ୍ଷ ମୂଳେ ଉତ୍ତରିଲ, ମେହି
ବୃକ୍ଷଶାଖାଯ ଏକଟୀ ଚକ୍ର ନାମକ ବୃଦ୍ଧ ଯତ୍ର ଆନ୍ଦୋ-
ଲାଯମାନ ଛିଲ, ଯତ୍କାଳୀନ ଅବଳ ବାୟୁ ଦ୍ୱାରା ଶାଥ-
କୁରେର ଆୟାତେ ତେବେକାଳେ ଏକ ଭୟକ୍ଷର ଶକ ନିର୍ଗତ
ହଇତ, ଏବଂ ଏକ କୁକୁଟ ମେହି ହାନେ ମୃତ୍ତିକାତେ
ଚଞ୍ଚାଯାତ ଦ୍ୱାରା ଆହାରାନ୍ତେଷ୍ଟର କରିତେଛିଲ ଏହି
କାଳେ ଐ ଉଲ୍କାମୁଖୀ ତୋହାକେ ଶିକାର କରିତେ ଉଦୟତ
ଇତୋମଧ୍ୟ ମେହ ଚକ୍ରର ପନ୍ଥ ଶକ ହୟ, ତେ ଶୁଦ୍ଧରେ ଦ୍ରକ-
ପାତ କରତ କୁକୁଟ ହଇତେ ତୋହାର ଶରୀର ବୃହ୍ତ ଦେଖ୍ୟା
ମାଂସଲ ପଣ୍ଡ ଜୋନେ କୁକୁଟକେ କୁନ୍ଦ ବୋଧେ ତ୍ୟାଗ
କରିବା ବୃକ୍ଷାରୋହଣ ପୂର୍ବକ ଐ ଚକ୍ରକେ ଛିମ କରିଯା

ଦେଖିଲେକ ଯେ ତାହାର ମଧ୍ୟ କିଛୁଇ ନାହିଁ, ପରେ
ଲଜ୍ଜାଯ ଓ ଦୃଷ୍ଟି ରୋଦନ କରନ କରିତେଲାଗିଲ ଯେ
ତାଯ ଅନ୍ତର ଶନ୍ତ ଓ ବାଯୁ ପୂର୍ବ ବ୍ରହ୍ମ ଶରୀରର ଆଶାଯ
ସଥାର୍ଥାହାର ଆମାର ହଞ୍ଚ ଚୂତ ହଇଲ ।

ଚକ୍ରାର ଗଭୀର ଶନ୍ଦ ଶୁଣିତେ ସୁନ୍ଦର ।

ଦେଖ ଶୁନ୍ତ ଥାକେ ସଦୀ ତାର ଅନ୍ତର ॥

ସଦି ତବ ଥାକେ ବୁଦ୍ଧି କରୁ ଏହି କର୍ମ ।

ଆକାରେ ନାହିଁକ ଭୁଲ ଦେଖ ତାହାର କର୍ମ ॥

ଏହି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଖନେର କାରଣ ଯେ ଗହାରାଜ ବ୍ରହ୍ମ ଆକାର
ଓ ଭୟକ୍ଷର ଶନ୍ଦ ଶୁଣିଯୀ ଶିକାର ଓ ବ୍ରମଣ ଜନ୍ୟ ଯେ ଆନନ୍ଦ
ତାତୀ କରିବେନ ନ । ଯଦ୍ୟାପି ଆପନି ଉତ୍ସମ ରୂପ ବିବେ-
ଚନୀ କରେନ ତବେ ଐ ବ୍ରହ୍ମଦାକାର ଓ ଗଭୀର ଶନ୍ଦେର କୋନ
ଆଶକ୍ତ । ନାହିଁ ଆର ଆପନି ସଦି ଅନୁଭବି କରେନ ତବେ
ଆଁମି ଇହାର ଭ୍ରେଦଜ୍ଞ ହଇଯା ଗହାଶୟକେ ବିଶେଷ
ଜ୍ଞାତ କରାଇ । ପଞ୍ଚରାଜ ଏହି ବାକ୍ୟେ ମୁଖ୍ୟ ହଇଲେନ ।
ଦମନକ ସଥିନ ପଞ୍ଚାଧିପତିର ଅଦୃଶ୍ୟ ହଇଲ ତଥନ ପଞ୍ଚ-
ରାଜ ଚିନ୍ତା କରିତେ ଲାଗିଲେନ ଯେ ଆମି ବଡ଼ ଅନୁଚିତ
କର୍ମ କରିଲାମ, ପୂର୍ବେ ଚିନ୍ତା ନା କରିଯା ଇହାଇ ଘଟିଲ,
ବିଜେରୀ କହିଯାଇଛେ ଯେ ରାଜାଦିଗେର ଉଚିତ ଯେ ଆପନ
ତେବେ ଏହି ଦିଶ ସଂକ୍ଷିର ନିକଟ ଅକାଶ ନା କରେନ ।
ତମ୍ଭଥା । ଅର୍ଥମତ । ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ରାଜାର ନିକଟ ନିର-
ପରାଧେ ବର୍ଷ ଦିନ ହଇଲ ଦଶୀ ହଇଯାଇଁ । ଦ୍ଵିତୀୟତଃ ।
ଯାହାର ଧନ ମଜ୍ଜତି ଓ ଲଙ୍ଘନ ରାଜାର ନିକଟ ନଟି ହଇ-

যାଛେ । ତୃତୀୟତଃ ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ପୁନର୍ବାଣୀ ଶୂନ୍ୟ ହଇଯା
କର୍ମଚୂତ ହୁଏ । ଚତୁର୍ଥ । ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଅମ୍ବ ଓ ବିଦ୍ୱାଦୀ-
ନୁମଙ୍ଗାନୀ । ପଞ୍ଚମ । ଅପରାଧୀ ବଞ୍ଚ ବ୍ୟକ୍ତିର ମଧ୍ୟେ
ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକେ କ୍ଷମା କରତ ଯାହାର ଦଶ୍ମ କରା ଗିଯାଛେ ।
ସଞ୍ଚ । ସମାନାପରାଧୀ କାହାକେ କାହାର ମଧ୍ୟେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ-
ପେକ୍ଷା ଯେ ଅଧିକ ଦଶ୍ମ ହଇଯାଛେ । ସପ୍ତମ । ଅମ୍ବ
କର୍ମକାରୀ ଅପେକ୍ଷା ଯେ ସେ କର୍ମକାରୀ ହଇଯା ଅଧିକ ଅନା-
ଦୃତ ହୁଏ । ଅକ୍ଷମ । ଯାହାକେ ପଦ୍ମଚୂତ କରିଯାଛିଲ
ମେ ପୁନଃ ତ୍ରୈପଦାଭିଷିକ୍ତ ହୁଏ ଏବଂ ମେହି ବ୍ୟକ୍ତିର ସହିତ
ଅନ୍ୟ ରାଜୀର ଐକ୍ୟତା ଥାକେ ; ନବମ । ଗେ ବ୍ୟକ୍ତି ରାଜୀର
କ୍ରତିତେ ଆପନ ଲଭ୍ୟ ଜୀବ କରେ । ଦଶମ । ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି
ରାଜୀର ନିକଟ ଅପ୍ରକୃତ ହଇଯା ତାହାର ବିପକ୍ଷେର ସହିତ
ସଞ୍ଚି କରେ । ରାଜୀରଦିଗେର ଉଚିତ ଯେ ଏହି ପୂର୍ବୋକ୍ତ
ଦଶ ବ୍ୟକ୍ତିକେ କୋନ ଭେଦ ଜୀତ କରାଟୁବେନ ନା, ଆର ଯେ
ବ୍ୟକ୍ତିର ମନୁଷ୍ୟତା ଓ ଧାର୍ମିକତା ପରିଷକ୍ଷା ନା ହଇଯାଛେ
ତାହାକେଓ ଜୀବିବେନ ନା ।

ଆସୁଛିଦୁ ସକଳେରେ ନାହିଁ ଜୀବିବେ ।

ଭେଦଜୀବନେର ପାତ୍ର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜୀବିବେ ॥

ଏହି ମକଳ ଉପଦେଶାନୁସାରେ ଦମନକେର ପରିଷକ୍ଷା
ନାକରିଯା ଆମି ଯେ ତାହାକେ ପ୍ରେରଣ କରା ଆମାର
ଉଚିତ ଛିଲ ନା । ଏହି ଦମନକେ ବୋଧ ହୁଏ ଯେ ବୋନ୍ଦୀ
ବଟେ କିନ୍ତୁ ଏହି ବ୍ୟକ୍ତି ଦୁଃଖି ହଇଯା ଆମାର ନିକଟିହିତେ
ବଞ୍ଚ ଦିବସ ହଇଲ ଅନ୍ତର ହଇଯାଛିଲ ସମ୍ଯପି ମେହି ଦୁଃଖ

ଉହାର ଅରଣ ଥାକେ ତବେ ଏହି ନମଯ ବିପକ୍ଷାଚରଣ କରିଯା
କୋଳ ବିବାଦ ଉପଚ୍ଛିତ କରିତେ ପାରେ, କିମ୍ବା ଆମାର
ବିପକ୍ଷେର ଶକ୍ତି ଓ ପ୍ରତାପାଧିକ୍ୟ ଦେଖିଯା ତାହାର ପକ୍ଷ
ହଇଯାଇ ଆମାର ଯେ ସକଳ ଭେଦ ମେ ଜ୍ଞାତ ଆଛେ ତାହା
ତାହାକେ ଜାନାଇଲେ ଓ ପଶ୍ଚାତ ତାହାର ଉପାୟାନ୍ତର, ଆର
ହଇତେ ପାରିବେକ ନା, ବିଜେରା କହିଯାଇଛେ ।

ଦୁଃଖ ନାହି ହେ ମନ୍ଦ ରୁଥୁର ଅନ୍ତରେ ।

ଦୁଃଖ ପ୍ରବନ୍ଧନା ହତେ ଥାକହ ଅନ୍ତରେ ॥

ଏହି ଉପଦେଶେର ଅନ୍ୟଥାଚରଣ ଆମି କେନ କରିଲାମ
ଇହାର ପ୍ରେରଣେତେ ସଦ୍ୟାପି କୋନ ଆପଦ ନା ସ୍ଟୁକ
କିନ୍ତୁ ସଟିଲେ ଓ ସଟିତେ ପାରେ, ଏହି ସକଳ ସନ୍ଦେହ ମନ
ଅଧ୍ୟେ ଆନ୍ଦୋଳନ କରନ୍ତଃ ପଞ୍ଚରାଜ ଏକବାର ଉଠିତେ
ଛିଲେନ ଓ ଏକବାର ବସିତେଛିଲେନ ଆର ତାହାର
ଆଗମନ ଅପେକ୍ଷାଯ ପଥ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିଯା ରହିଯା-
ଛିଲେନ ଇତୋମଧ୍ୟେ ହଠାତ୍ ଦମନକକେ ଦୂର ହଇତେ ଦୂର୍ଦ୍ଵିତୀ
କରନ୍ତଃ କିଞ୍ଚିତ୍ ସୁନ୍ଦିର ହଇଯା ସନ୍ଧାନେ ଶୁଣି କରିଲେନ ।
ପରେ ଦମନକ ତଥାଯ ଉପଚ୍ଛିତ ହଇଯା ନମନ୍ତାର ପୂର୍ବିକ
କହିତେ ଲାଗିଲ ।

ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ ସ୍ଵତ ଦିନ ଆକାଶ ମଣ୍ଡଲେ ।

ତତ ଦିନ ମୋର ରାଜୀ ଥାକୁନ କୁଶଲେ ॥

ରାଜାର ସମ୍ମତି କୃପ ସୂର୍ଯ୍ୟର କିରଣ ।

ଦାମେର ଉପରେ ମଦ୍ର ହଡକ ପତନ ॥

ହେ ମହାରାଜ ଯେ ଶବ୍ଦ ଆପନକାର କର୍ଣ୍ଣ ଗୋଚର ହଇଯା-

ଛିଲ ମେ ଏକଟା ଶ୍ରୀର ଶବ୍ଦ, ମେ ଏହି କାନନେର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗେ
ଶୃଗାଦି ଭଜନ କରିଯା କାଳ ଯାପନ କରେ, ତାହାଙ୍କ କର୍ମ
କେବଳ ଥାନ୍ତ୍ରୀ ଆର ଶୋଭ୍ୟ । ପଞ୍ଚ-ରାଜ କହିଲେନ
ଡୁହାର ଶକ୍ତି କି ଅନୁମାନ ହୟ, ଦୟନକ ଉତ୍ତର କରିଲେକ,
ଯେ ଡୁହାର ଶକ୍ତି ଅକାଶକ କର୍ଯ୍ୟ ଆମି କିଛୁଇ ଦେଖି ନାହିଁ,
ଆର ତାହାକେ ଦେଖିଯା ଆମାର ଶକ୍ତାଓ କିଛୁ ଜଣ୍ମେ ନାହିଁ
ଏକାରଣ ତାହାକେ ଆହ୍ଵାନ ଓ ଲଘୁତାଓ କିଛୁ କରି ମାହି ।
ପଞ୍ଚାଧିପତି କହିଲେନ, ଯେ ତାହାକେ ଦୂର୍ଲିଲ ବୌଧ
କରିଯା ଡାଇଲ୍ସ କରା ଉଚିତ ନହେ, କେନାମୀ ଦେଖ ବଲବାନ
ବାହୁ କଥନ କଥନ ଡରେ ଉପର ଆସାତ କରେ ନା, କିନ୍ତୁ ବଡ଼
ବ୍ୟକ୍ତିକେ ମୂଲେର ସହିତ ଉତ୍ତପାଟନ କରେ ଅତଏବ ଗହଣ
ବ୍ୟକ୍ତିର ଆପନ ସମ୍ବ୍ୟୋଗ୍ୟ ନା ପାଇଲେ ଶକ୍ତି ଓ ଅଭାଗ
କଥନ ଅକାଶ କରେନ ନା ।

ଚେଟୋ ନାହିଁ ବରେ ବାଜ ଚଟକ ଶିକାରେ ।

ଶ୍ରୀହିନ ମଶକ ଅତି ଥାବା ନା ବିସ୍ତାରେ ॥

ପରଷ୍ଠ ଦଳନକୀ କହିତେ ଲାଗିଲ, ଯେ ଡୁହାକେ ଗଣ୍ୟ କରିଯା
ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜୀବନ କରା ଆପନକ୍ୟାର ଉଚିତ ନହେ, ଯେ ହେତୁକ
ଆମି ବୁଦ୍ଧି ଦ୍ୱାରା ତାହାର ତାବଦ ଅବଗତ ହଇଯାଛି,
ଅତଏବ ସହି ଆପନକାର ଅନୁମତି ହୟ, ତବେ ତାହାକେ
ଆପନକାର ନିକଟ ଆନୟନ କରିଯା ମହାରାଜେର ଆଜ୍ଞା-
କାରୀ କରିଯା ଦେଇ । ପଞ୍ଚ-ରାଜ ଏହି କଥା ଯହୁତାନ୍ତକରଣେ
ଅନୁମତି କରିଲେବ । ପଞ୍ଚାଥ ଦୟନକ ଶଞ୍ଜୀବକେର ନିକଟ
ଗିଯା ଦୃଢ଼ାନ୍ତଃକରଣେ କଥୋପ କଥନ କରିତେ ଲାଗିଲ ।

दूधनक जिज्ञासा कर्तिल मण्डी दत्के ।

କୋଣୀ ହତେ ଆଇଲେ ତମି ବଳତ୍ ଆଗୀକେ ॥

এম্বানে তোমার আসিবার ও স্থিতি করিবার কারণ
কি? শঙ্গীবক আস্য বিবরণ যথার্থ কৃপে অকাশ করি-
লেক। দমনক শঙ্গীবকের তাৎক্ষণ্য বৃত্তান্ত অবগত হইয়া
কহিলেক, যে এ কাননাধিপতি পশ্চরাজ তাঁহার নিকট
তোমাকে লইয়া যাইতে আবাকে প্রেরণ করিয়াছেন,
আর তিনি কহিয়াছেন, যে যদুপি তুমি শুবণ মাত্রেই
আমার সহিত তথায় গমন কর, এবে তোমার
এপর্যাপ্ত তথায় আগমন জন্য, যে অপরাধ তাৎপৰ তিনি
শুনিবেন, কিন্তু যদি বিলম্ব করছ তবে আমি অতি
শীঘ্ৰ তথায় গমন পূর্বক তোমার তাৎক্ষণ্য বৃত্তান্ত মহা-
রাজকে জ্ঞাত করাইব। শঙ্গীবক পশ্চ-রাজের নাম
শুনিবাঁ মাত্র ভীত হইয়া কহিলেক, যে যদি তুমি
আমার সহকারী হইয়া আমার অপরাধের দণ্ড হইতে
আমাকে মুক্ত করছ, তবে আমি তোমাঁর সহিত গমন
করিতে সঙ্গম হই, ও তোমার সঙ্গ উপলক্ষ করিয়া
তাঁহার প্রাচীরণ সম্পর্ক করি। দমনক তাঁহার হৃদয়ত
যাহাতে হয়, একপ শপথ করণ পূর্বক উভয়ে গমন
করিলেক। •পরে দমনক কিঞ্চিৎ অগু হইয়া শঙ্গীব-
কের আগমন সংবাদ পশ্চ-রাজের নিকট আদান করি-
লেক, কিঞ্চিৎ বিলম্বে শঙ্গীবক তথার উপস্থিত হইয়া
রাজনীত্যন্মারে অগাম করিলেক। অনন্তর পশ্চ-রাজ

স্বেহ প্রকাশক বাক্য দ্বারা জিজ্ঞাসা করিতে লাগিলেন, যে তুমি এস্থানে কত দিন আসিয়াছ? আর তোমার এখানে আসিবার কারণইবা কি? শঙ্খীবক আপন পূর্ব ব্রতান্ত তাৰৎ কহিলেক। পরে পশ্চ-রাজ্য কহিলেন, যে এস্থানে স্থিতি করিলে আমাৰ অনুগ্রহ ও স্বেহ পাইতে পাৰিবে, কেননা স্বভাৱতঃ তাৰৎ অজাগণেৰ উপরেই আমাৰ অনুগ্রহ ও স্বেহ প্রকাশ আছে।

আমাৰ রাজ্যতে বছ কৰিলে ভৱণ ।

মম নিম্ন। কৱে নাহি পাবে হেন জন ॥

প্ৰথম মানস মম এই সে জানিবে ।

সদা ভাৰি কিসে পুজ। সুখেতে ধাকিবে ॥

পারে শঙ্খীবক পুশংসা ও আশীর্বাদ কৰতঃ স্বকীয়েছায় পশ্চ-রাজ্যের আজ্ঞাকাৰী ছইল। পশ্চাধিপতি ও আজ্ঞায় কৃপে পুতি দিন তাহাৰ অধিক সম্মান কৰিতে লাগিলেন, তইয়েধেই তাহাৰ অবস্থা বুদ্ধি ও কৰ্ম পৱীক্ষা কৱিয়া দেখিলেন, যে এক জন খ্যাত বোঢ়া আৰ তাহাৰ চৱিত্ব পৱীক্ষা কৱিয়া তাহাকে অতিশয় বিশ্বাসী জান কৱিলেন।

সুচৱিত্ব বুদ্ধি বড় দেখেন তাহাৰ । ।

কথায় ওজন কৱে বুঝে ভাৱাভাৱ ॥

বিচাৰ কৱিয়া বুঝে যেজন যেমন ।

তাহাৰ সম্মান কৱে কৱিয়া তেমন ॥

ପୃଥିବୀ ଭମିଯା ବହୁ ଦଶୀ ହଇଯାଛେ ।

ପୁର୍ବାମେ ହୟେଛେ ସଭ୍ୟ ଭୂପତିର କାହେ ॥

ଅନ୍ତର ପଞ୍ଚ-ରାଜ୍ୟ ଧୈର୍ଯ୍ୟବଳସ୍ଵର୍ଗ ପୂର୍ବକ ଅନେକ ବିବେଚନା କରିଯା ଶଙ୍କ୍ରିୟକରେ ଆପନ ଭେଦଭିନ୍ନ କରିଯା ତାବେ କର୍ମେତ୍ତା ଭାର ତାହାକେ ଅପରି କରତଃ ସର୍ବାପେକ୍ଷଣ ତାହାର ମୟାନ ବର୍ଦ୍ଧିତ କରିଲେନ । ଦମନକ ସଥିନ ଦେଖିଲ ଯେ ଶଙ୍କ୍ରିୟବକରେ ସର୍ବୋପରି କର୍ତ୍ତା କରିଯୁଏ ଆମାରଦିଗେର କଥା ନା ଶୁଣିଯା ତାହାର ବାକ୍ୟାନୁମାରେ ତାବେ କର୍ମାଦି କରିତେ ଲାଗିଲେନ, ତଥାନ ଦମନକେର ଅନ୍ତଃକରଣେ ହିଁସା ଜମ୍ବୁଯା ହାନାନ୍ତର ଗମନେନ୍ତି ବାଞ୍ଛା ହଇଲ, ଓ ରାଗ କୃପ ଅଗ୍ନି ହଇତେ ହିଁସା କୃପ ଫୁଲିଙ୍କ ତାହାର ସ୍ତରକୋପରି ପତିତ ହଇତେ ଲାଗିଲ ।

ହିଁସା କୃପ ଅଗ୍ନି ଯଦି ଅଜୁଲିତ କରେ ।

ଅର୍ଥମେ ହିଁସକ ତବେ ତାହେ ପୁଡ଼େ ଯରେ ॥

ଅନ୍ତର ଏହି ଚିନ୍ତାୟ ଦମନକେର ଆହାର ନିଆ ପରିତ୍ୟାଗ ହଇଲ, ପରେ ଦମନକ ପଞ୍ଚରାଜେର ଏହି ସକଳ କୁବ୍ୟବହାର କରକ୍ଟକେ ଜୀବାଇବାର କାରଣ ତଥାଯ ଗମନ କରିଯା କହିତେ ଲାଗିଲ ହେ ଆତ ଦେଖ ଆମାର ବୁଦ୍ଧିର ଅଳ୍ପତା କି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଆସି ପଞ୍ଚରାଜେର ନିକଟ ପ୍ରାଣପଣେ କର୍ମାଦି କରିଯା ଗରୁକେ ତାହାର ନିକଟ ଆନିଯା ଦିଲାମ ମେହି ବେଟା ପଞ୍ଚରାଜେର ଏମତ ପ୍ରୟ ହଇଲ ଯେ ତାବେର ଉପର କର୍ତ୍ତ୍ବ କରିଲେଛେ ଆର ଆମିଓ ଅମାନ୍ୟ ହଇଯା ପଦଚୂର୍ଣ୍ଣ ହଇଯାଛି । କରକ୍ଟ କହିଲେକ ।

ଶ୍ଵନ ଓହେ ପ୍ରାଣ ଭାଇ କି କହିବ ଆର ।
 ଆପନି କରେଛ କର୍ମ ଉପାୟ କି ତାର ॥
 ନା ବୁଝେ କରିଯା କର୍ମ କେନ ଭାବିତେଛ ।
 ଆପନ ପାଯେତେ ତୁମି କୁଠାର ଘେରେଛ ॥
 ଦୁଲ୍ଦ ରୂପ ଧୂଲି ତୁମି ଆପନି ତୁଳେଛ ।
 ଆପନାର ଚଙ୍ଗେ ତାହା ନିଜେପା କରେଛ ॥
 ଡୋମାକେଓ ଐ ରୂପ ସଟିଲୁ ଯାହା ଐ ଫକୀରକେ ସଟିଯା-
 ଛିଲ । ଦୟନକ କହିଲେକ ଯେ ମେ କି ପୁକାର ? ।

୮ ଗଲ । କରକଟ କହିତେ ଲାଗିଲ, ଯେ ଏକ ରାଜୀ
 କୋନ ଏକ ଫକୀରକେ ବଞ୍ଚ ମୂଲ୍ୟ ଏକ ବନ୍ଦ୍ର ପୁନ୍ଦାନ କରିଯା-
 ଛିଲେନ, ଏକ ତକ୍ଷର ତାହାର ସନ୍ଧାନ ପାଇଯା ତଳ୍ଳୋଭି
 ହଇଯା କପଟ ଭକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ତାହାର ନିକଟ ଦାସତ୍ୱ ସ୍ଥିକାର
 କରତଃ ପରମାର୍ଥେର ପଥ ଅବଗତ ହଇବାର କାରଣ ଚେଷ୍ଟା
 କରିଲେ ଲାଗିଲ, ଏଇ ଉପଲକ୍ଷେ ତାହାର ତାବଣ ଭେଦଜ
 ହଇଲ । ଏକ ଦିବସ ରାତ୍ରେ ଉପଯୁକ୍ତ ମୟ ପାଇଯା ଐ
 ରାଜ-ଦତ୍ତ ବନ୍ଦ୍ରଲ୍ଲଇଯା ପୁନ୍ଦାନ କରିଲ । ପର ଦିବସ ଫକୀର
 ମେହି ବନ୍ଦ୍ର ଓ ଦାସ ଉଭୟରେ ଅଭାବ ଦେଖିଯା ବୋଧ କରି-
 ଲେନ ଯେ ବନ୍ଦ୍ର ଐ ଲଇଯାଛେ । ପରେ ତାହାର ଅନ୍ତେଷ-
 ଷାର୍ଥେ ନଗର ମଧ୍ୟ ଗମନ କରିଲେଛିଲନ ଇତୋମଧ୍ୟ
 ପଥେ ଦେଖିଲେନ ଯେ ଦୁଇ ମୃଗ ପରଙ୍ଗର ହୁନ୍ଦ କରତଃ ଉଡ-
 ଗେଇ ଯନ୍ତ୍ରକ କ୍ଷତ ହଇଯା ରଜ ନିର୍ଗତ ହଇତେଛେ, ମେହି
 ରଙ୍ଗମଳେ ଐ ଦୁଇ ବ୍ୟାଯ୍ୟେର ନ୍ୟାୟ ପୁତାପାନ୍ତିତ ଯୋଜାର
 ଶରୀର ହିତେ ବିକୁଳ ଶୋଣିତ ପତନ ହିତେ ଛିଲ ତଥ-

କାଳେ ଏକ ଉତ୍କାମୁଦ୍ରୀ ତଥାର ଆସିଯା। ଏ ମକଳ ଶୋନିତ
ପାନ କରିତେ ୨ ହଟ୍ଟାୟ ଏ ଉତ୍ତର ଯୋଙ୍କାର ଅନ୍ତର୍କଷ୍ଵାନ୍ତଗତ
ହଇଯାଇଥାତେ ପଞ୍ଚବ୍ରତ ପାଇଲ । ଫକୀର ଇହା ଦର୍ଶନେ
.ଲୋଭେର ଏକ ପୁକାର ପରିଜ୍ଞା ଜ୍ଞାତ ହଇଯାଇଥାତେ
ରାତ୍ରି କାଳେ ଏକ ନଗରେ ଉତ୍ତରିଲେନ, ତେବେଳେ ଏ ନଗରେର
ଦ୍ୱାରା ବନ୍ଦ ଛିଲ ଏକାରଣ ଆୟ୍ଯ ସ୍ଥିତି ଜନ୍ୟ ଏ ନଗରେର
ଚତୁର୍ପାର୍ଶ୍ଵ ଭୟଗ କରିତେ ଲାଗିଲେନ, ଦୈବୀୟ ସେଇ ସମୟ
ଏକଟୀ ଶ୍ରୀ ଲୋକ ତାଙ୍କେର ଉପର ଦଶ୍ରୀଯମାନୀ ହଇଯା
ଇତ୍ସୁତ ଦୃଷ୍ଟି କରିତଃ ଭୟଗ କାରୀ ଫକୀରକେ ଦେଖିଯା
ବିଦେଶୀ ବୋଧେ ଆପନ ବାଟୀତ ଆସିବାର କାରନ ଆହ୍ଵାନ
କରିଲେକ, ଫକୀର ତାହାତେ ସମ୍ମାନ ହଇଯାଇଯାଇଲେ
କରିତଃ ତଥାଯ ଯାଇଯା ଗୃହେର ଏକ ପୁରୁଷେ ବସିଯା
ଜପାଦି କରିତେ ଲାଗିଲେନ, ଏ ଶ୍ରୀଲୋକ କୁଣ୍ଡଳୀ ନାମେ
ଥ୍ୟାତ୍ମା ଛିଲ ଏବେ ତାହାର କରେକଟୀ ରମଣୀ ରମଣ ଜୀଡାର
ନିଯୁକ୍ତ ଛିଲ ।

ତାର ମଧ୍ୟେ ଛିଲ ଏକ ପରମ ସୁନ୍ଦରୀ ।

ତାର ସ୍ଥାନେ ହାବ ଭାବ ଶିଥେ ବିଦ୍ୟାଧରି ॥

ତାହାର ମୁଖେର ଶୋଭା ଛିଲ ଯେ ଏମନ ।

ତାହେ ହିଁସା କରେ ଦର୍ଶ ହୟେନ ତପନ ॥

ଏ କପ ନୟନ ବାଣେ ବିନ୍ଦ କରେ ମନ ।

ତୀଙ୍କୁ ଧାର ତୀରେ ଲଙ୍ଘ ଭେଦରେ ଯେମନ ॥

ଲୋହିତ ବରଣ ଓଷ୍ଠ ବିମ୍ବେର ସମାନ ।

ମୁଖେର ବଚନେ ଯେନ ମଧୁ କରେ ଦାନ ॥

ମେହି ନାରୀ ନିକପମା ମରାଳ ଗାଯିନୀ ।

ଚାହାର ତିକୁର ଯେନ ଝୁଲିଛେ ସାପିନୀ ॥

ତାହାର ନାଗର ବଡ଼ ଦେଖିତେ ସୁନ୍ଦର ।

ତିକୁର ଦୋରଟେ କରେ ଆମୋଦ ବିନ୍ଦୁର ॥

ମେହି ନର ମିଷ୍ଟଭାବୀ ଉଜ୍ଜୁଲ ଲଲାଟ ।

ମିଂହ କଟି ମଧ୍ୟ ମଧ୍ୟ କଟି ମଧ୍ୟ ଠାଟ ॥

ତାହାର କୁଟୀଲ କେଶ ଏମନ ଶୋଭିତ ।

ତାର କାଢେ ତକୁଳତୀ ମଦାଇ ଲଜ୍ଜିତ ॥

ମେହି ନାଗର ତେ ନାଗରୀତେ ଏକପ ଆଶକ୍ତ ଛିଲ ଯେ
ସର୍ବଦା ରତ୍ନ ରତ୍ନପତ୍ରର ନ୍ୟାୟ ଏକତ୍ରେ ବାସ କରିତ କେନ
ନା ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ଜନେ ତାହାର ମଧ୍ୟପାନ କରେ ।

ଯଦି ଅନ୍ୟ ଜନ ଘନେ କରଇ ବସନ୍ତ ।

ତବେ ମୋର ବଡ଼ ହିଁସା ଜୟେ ତାର ପୁଣି ॥

ଏହି କୃପ ହେଉଥାତେ ଏ କୁଟୁମ୍ବୀ ଉପାଞ୍ଜନେର 'ଅଲ୍ଲାତା
ଦେଖିଯା ଅତ୍ୟନ୍ତ ତ୍ୟକ୍ତ ହଇଲ, ଏବଂ ଏ ରମଣୀକେ ତାହା
ହଇତେ କୋନ ଖୁକାରେ ଅନ୍ତର କରିତେ ନା ପାରିଯା ଏ
ନାୟକକେ ବିନାଶ କରିତେ ଚେଷ୍ଟିତାଛିଲ, କିନ୍ତୁ ଏ ଫକ୍ତୀ-
ରେର ଭର୍ତ୍ତାଯ ବର୍ତ୍ତମାନ ଦିବସେ ତାହାର ବିନାଶ ନିଶ୍ଚଯ
ମାନସେ ତାହାରଦିଗକେ ଅଧିକ ମଦ୍ୟ ପାନ କରାଇଲେକ ।
ଯଥନ ତାହାର ଉଭୟେ ନିତ୍ରିତ ହଇଲ, ଯଥନ କୁଟୁମ୍ବୀ
କିଞ୍ଚିତ ବିଷ ସର୍ବଗ କରିଯା ଏକଟା ମଳ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାପନ
କରିଯା ଏ ନିତ୍ରିତ ପୁରୁଷେର ନାମିକାଯ ସଂଯୋଗ କରିଯା
ଫୁଲକାର ଦେଓନ ମମୟେ ଏ ପୁରୁଷେର କୁଣ୍ଡ ପଢନ ହେବେ ଏ

ବିଷ କୁଟନୀର ମୁଖ ମଧ୍ୟ ଅବିଷ୍ଟ ହଇଲ, ତାହାତେ ତ୍ରେ-
କ୍ଷଣାଂ ମେଇ ସ୍ଥାନେଇ ତାହାର ଆଗ ବିଯୋଗ ହୁଏ ।

ପରେର ଅନିଷ୍ଟ ଚେଷ୍ଟୀ ପାଇ ଯେଇ ଜନ ।

ଅବଶ୍ୟ ସଟ୍ଟେ ତାର ମନ୍ଦ ଅକରୁଣ ॥

ପରେ ଫକୀର ଏଇ ମକଳ ଦୃଷ୍ଟି କରନ୍ତଃ ଅନେକ କଷ୍ଟେ ରଜନୀ
ଅଭାବ କରିଯା ଐ ସ୍ଥାନ ପର୍ବିତ୍ୟାଗ କରନ୍ତ ସ୍ଥାନାନ୍ତରେର
ଚେଷ୍ଟୀ କରିତେ ଲାଗିଲେମ । ଅନନ୍ତର ଏକ ଚର୍ମକାର
ଶିଥ୍ୟେର ନାଯା ଭକ୍ତି କରିଯା ସମ୍ବନ୍ଧର ପୂର୍ବକ ଫକୀରଙ୍କେ
ଆପନ ବାଟୀତେ ଲଈଯା ଗିଯା ମିଜ ପରି ଜନକେ ତାହାର
ମେବାଯ ନିୟୁକ୍ତ ରାଖିଯା ବନ୍ଦ ଜନ ମଦନେ ନିମନ୍ତ୍ରଣେ ଗମନ
କରିଲେନ । ତାହାର ଦ୍ଵୀର ଏକ ଉପପତ୍ତି ଛିଲ ।

ମୁଦ୍ରର ପୁରୁଷ ମେଇ ମୁହଁଶ୍ୟ ବଦନ ।

ଠାଚର ଚିକୁର ତାର ଯିନି ନବ-ସନ ॥

ଲଙ୍ଘଟ ପୁରୁଷ ମେଇ କହେ ମିଷ୍ଟ ବାଣୀ ।

ତଙ୍କେର ପରଦୀ ତାର ନାହିଁ ଏକଟୁ ଥାନିଗା ।

ଏକପ ନାରକ ସଙ୍ଗେ ଶଙ୍କ ଯଦି ହୁଏ ।

ମଦତ ଆପନ ଆମେ ତାହାତେ ସଟ୍ଟେ ॥

ଇହାରଦିଗେର ଉଭୟେର ମଂଘଟନ କାରିକା ଏକ ନାଥିନୀ
ଛିଲ ।

ତାହାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ କର୍ତ୍ତା କହିତେ ନାମାରି ।

ଅଗ୍ନି ଜଳ ଏକ ଠାଇ କରେ ମେଇ ନାରୀ ॥

କର୍ତ୍ତାର ମିଷ୍ଟତୀ ତାର କହା କିଛୁ ଭାର ।

ଅନ୍ତର ଗୁଲିଯା ହୟ ଘୋମେର ଆକାର ॥

ଆର କିଛୁ କଥା ଡାର କରି ନିବେଦନ ।

ଅତି ଉଚ୍ଚେ ଆର ନିଚେ କରସେ ମିଳନ ॥

ପରେ ଚର୍ମକାରେ ଜ୍ଞାନାନ୍ତର ପତି ଗମନେ ଉପ୍‌ୟୁକ୍ତ
ସମୟ ପାଇୟା କୁଟୁମ୍ବୀର ନିକଟ କହିଯା ପାଠାଇଲେକ, ଯେ
ଆମାର ଆଗନାଥକେ ଏହି ଶ୍ରୀ ସଂବାଦ ଅଦ୍ଵାନ କରିବେ,
ଯେ ଅଦ୍ୟ ରଜ୍ଜନୀତେ ଚିନି ମାଛିର ଭ୍ୟାନ-ଭ୍ୟାନାନି ହଇତେ
ପରିଭ୍ରାଣ ପାଇୟାଛି, ଆର ଆଜିକାର ଯେ ମଙ୍ଗ ମେ
ଅହରିର ଛାତା ଧୂନି ବ୍ୟାତିରେକେ ସୁନିଷଳ ହଇବେକ ।

ଟଟ ଏସ ହଇୟାଛେ ବିଧିର ଘଟନା ।

ଦୁଇ ଜନେ ପୁରାଇବ ମନେର ବାସନା ॥

ପରେ କୁଟୁମ୍ବୀର ସ୍ଥାନେ ଡାହାର ଆଶେଷରୀର ଏହି ସମାଚାର
ପାଇୟା ଆନ୍ତେ ବ୍ୟକ୍ତେ ମନୋବାଞ୍ଛୀ ପୂରଣେଛାୟ ପ୍ରିୟଭାର
ଗୃହ ଦ୍ୱାରେ ଉପନୀତ ହଇୟା ଦ୍ୱାରା ଖୁଲିବାର ଅପେକ୍ଷାଯ
ଦଶାଯମାନ ଛିଲ, ଇତୋମଧ୍ୟେ ଚର୍ମକାର କାଳାନ୍ତକ ଯମେର
ନ୍ୟାୟ ହଠାତ୍ ଉପଶ୍ରିତ ହଇୟା, ଏ ପୁରୁଷକେ ଆପନ ଗୃହ
ଦ୍ୱାରେ ଦେଖିଲେକ, ଇହାର ପୂର୍ବେତେ ଏହି ଉଭୟର ସଂସ୍ଟଟନ
ମନ୍ଦେହ ଉହାର ଛିଲ, ତାହାତେ ଏ ବ୍ୟକ୍ତିକେ ଦ୍ୱାରେ
ଦଶାଯମାନ ଦେଖିଯା ତାହାର ଭାବି ମନ୍ଦେହ ଭଞ୍ଜନ ହଇଲ ।
ପରେ ଗୃହ ମଧ୍ୟେ ପ୍ରବେଶ କରିବି ଅତିଶୟ ଜ୍ଞାନାମିତ ହଇୟା
ଆପନ ଜ୍ଞାନେ ଅତିଶୟ ପ୍ରହାର କରିଯା ଏକଟୀ ସ୍ତରେ
ତାହାକେ ଦୃଢ଼ତର ଦର୍ଶନ କରିଯା ଆପନି ଶହନ କରିଲେକ ।
କବୀର ଏହି ଲକ୍ଷଣ ଦର୍ଶନ କରିଯା ଚିନ୍ତା କରିବେ ଲାଗିଲେ,

ଯେ ଏକପ ନିରପରାଧେ ଏହି ଶ୍ରୀଲୋକଟାକେ ପ୍ରହାର କରା
ଉପଯୁକ୍ତ ହୟ ନାହିଁ, ଆମାର ଉଚିତ ଛିଲ ଯେ ଉହାକେ
ଏଦଶ ହିତେ ରଙ୍ଗା କରା । କିଞ୍ଚିତ ବିଲସେ ମେଇ
ନାସ୍ତିନୀ ଆସିଯା କହିଲେକ, ଯେ ହେ ଭଣ୍ଡ ଇହାକେ ତୁମ୍ହି
ଏକପ ପ୍ରତ୍ୟାଶାୟ କେନ ରାଖିଯାଇ, ଶିଥୁ ବା'ହରେ ଆସିଯା
ଉହାର ଘନୋବାଞ୍ଚୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରଇ ।

ଦେଖିତେ ବାସନା ସଦି ଥାକେ ତବ ଅଳେ ।

ଶୀଘ୍ରଗତି ସାଓ ତୁମ୍ହି ତାହାର ଶଦରେ ॥

ଏଥବ ବହିଛେ ତ୍ୟର ବିଶାଳ ଅର୍ପାଶ ।

ବିଲସ କରିଲେ ତାର ହିବେ ବିନାଶ ॥

ପରମ୍ଭ ଚର୍ମକାରେର ଶ୍ରୀ କୁଟୁମ୍ବିକେ ଥେଦାହୃଃକରୁଣେ ମୃଦୁଲରେ
କହିତେ ଲାଗିଲ ।

ଅକୁଣ୍ଡିତ ଜନ ତୁମ୍ହି ଆହ ହୃଷେ ।

ଅକୁଣ୍ଡିତ ଜନେର ଦୁଃଖ ଜ୍ଞାନିବେ କେମନେ ।

ଆଶକେ ଆଶକ୍ତ ମନ ଆହୁଯେ ଯାହାର ।

କି କପେ ଜ୍ଞାନିବେ ତୁମ୍ହି ମନ ଦୁଃଖ ଭାର ॥

ଶ୍ଵର ଓହେ ସୁଶୁ ପକ୍ଷୀ ଧାରିଛୁ କାନନେ ।

କର୍ଯ୍ୟାଦି ପାଖିର ଦୁଃଖ ଜ୍ଞାନିବେ କେମନେ ।

“ହେ ହିତେବିନି, ଆମାର ଦୁଃଖର ବିବନ୍ଧନ କିଛୁ ଶୁଭନ କୁ
ରହ, ଆମାର ଏହି ନିଷ୍ଠୁର ସାମୀ ଆଶନାର୍ଥକ ହାରେ ଦେଖିବା
କହାହେବ ନ୍ୟାୟ ଗୃହ ମଧ୍ୟ ଆସିଯା କଠିନ ପ୍ରହାର ହାରା
ଆମାର ଶରୀର ଚୁର୍ଗ କରିଯା ଆମାକେ ବନ୍ଦ କରିଯା ରାଖିଯା
ଛେ, ଯଦି ଏକନ ଓ ମେ କନେର ପ୍ରତି ଭୋମାର ମେହ ଥାକେ,

ତଥେ ଏହି ବନ୍ଧୁଙ୍କ ତୁମି ସ୍ଵିକାର କରିଯା ଶୀଘ୍ର ଆମର ଏ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ମୁକ୍ତ କରିଯା ଦେହ । ଆମି ପ୍ରାଣନାଥେର ନିକଟ ଜ୍ଞମୀ ଚାହିୟା ଅତି ଶୀଘ୍ର ଆସିଯା ତୋମାକେ ମୁକ୍ତ କରିବେଛି, ଇହାତେ ଆମରୀ ଉତ୍ତଯେ ତୋମାର ବାଧ୍ୟ ହଇଯା ଥାକିବ । ପରେ କୁଟୁମ୍ବୀ ଆପନ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ସ୍ଵିକାର କରତ ତାହାକେ ବନ୍ଧୁନାୟତ କରିଯା ତଥାଯ ଗମନ କରିବେ ଅନୁମତି ଦିଲ । ଫକୀର ଏହି ଆଚରଣ ଦେଖିଯା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହଇଯା ଥାକିଲ । ଅନନ୍ତର ଚର୍ମକାର ଚ୍ୟାତନିଜ୍ଞ ହଇଯା ଡାକିଲେକ, ନାଷ୍ଟିନୀ ପୁକାଶ ଭବେ ଉତ୍ତର କରିଲେକ ନା । ଚର୍ମକାର କ୍ରୋଧାଭିତ ହଇଯା ବାଦାଡ଼ି ନାମକ ଅନ୍ତର ଗୁହଣ ପୂର୍ବକ ହତ୍ତେର ପଶ୍ଚାତ୍ ଆସିଯା ନାଷ୍ଟିନୀର ନାସିକା ଛେଦନ କରତ, ତାହାରି ହତ୍ତେ ଅର୍ପଣ କରିଯା କହିଲେକ, ଯେ ଏହି ଉପଚାଳକନ ତୋମାର ପ୍ରିୟତମେର ନିକଟ ପାଠାଓ । ନାଷ୍ଟିନୀ ଭଯ ପୁଯୁକ୍ତ ଆହା ଉଛୁ ନା କରିଯା ଅନେକ କରିଲେକ, ଯେ ହା, ଏବଢ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ।

ବିଧିର ଘଟନ ଦେଖ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଏମନ ।

କେହ କରେ ମଜ୍ଜା ଦୁଃଖ ଭୋଗେ କୋନ ଜନ ॥

ପରେ ଚର୍ମକାର ଶ୍ରୀ ବନ୍ଧୁର ନିକଟ ହଇତେ ଆସିଯା ଦେଖିଲେକ, ଯେ ନାଷ୍ଟିନୀର ନାକ କାଟା ଗିଯାଛେ, ତାହାତେ ଅପୁନ୍ତତୀ ହଇଯା ତାହାର ନିକଟ ଅପରାଧେର ଜ୍ଞମୀ ପ୍ରାର୍ଥନା କରତ ତାହାର ବନ୍ଧୁ ସୋଚନ କରିଯା ଆପନି ଅଦବହ୍ୟ ବୁଝିଲ । ଅନନ୍ତର ନାଷ୍ଟିନୀ ଐ ନାକ ହତ୍ତେ କରିଯା ଆବାସାଭିମୁଖେ ଗମନ କରିଲ ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କରିଯା ତାନ ଏମର କାହିନୀ ।

ଜୁଣେ ହାମେ ଜୁଣେ କାନ୍ଦେ ମେଇ ନାପିତିନୀ ॥

ପରେ ଐ ସକଳ ଦୈବ ବ୍ୟାପାର ଦେଖିବା ଓ ଶୁଣିଯାଇବାରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବୁନ୍ଦି ଛଇଲ । ଚର୍ମକାରେର ଶ୍ରୀ ଜୁଣେକାଳ ପରେ ଯୋଡ଼ କରେ କହିତେ ଲାଗିଲ, ଯେ ହେ ପରମେଶ୍ୱର, ଆମାର ସ୍ଵାମୀ ଆମାର ଉପର ବିନ୍ଦୁର ଦୌରାଞ୍ଚଳ୍ୟ କରିଯା ଆମାଯ ମିଥ୍ୟ । ଅପରୂଧ ଦିଯାଛେନ, ଅତଏବ ଆପନି ଆମାର ପୁତ୍ର କୃପାବଲୋକନ କରିଯା ଶରୀରେର ପୁରୁଣ ଶୋଭା କର, ଯେ ନାସିକା ତାହା ପୂର୍ବେର ନ୍ୟାୟ କରିଯା ଦେନ । ଏହି ସକଳ କର୍ତ୍ତା କହନ ମଧ୍ୟେ ତାହାର ସ୍ଵାମୀ ବିନିଜ୍ଞିତ ଛଇଯା ତାହାର ଛଳ ରୋଦନ ଓ ଈଶ୍ୱରେର ନିକଟ ବର ପୁରୁଷନୀ ଶୁଣିତେଇ ଉଚ୍ଚେଷ୍ଟରେ କହିତେ ଲାଗିଲ, ଯେ ଓରେ ଦୟାଚାରିଣୀ ପରମେଶ୍ୱର ବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ ଦିଗକେ କଥନ ବର ପୁରୁଣି କରେନ ନା ।

ଦୈବ କାର୍ଯ୍ୟ ଇଷ୍ଟ ମିଳି ବାଞ୍ଛୁ ଯଦି କର ।

ତବେ ଆଗେ ଶୁଦ୍ଧ କର ବଚନ ଅନ୍ତର ॥

ପରେ ଐ ଶ୍ରୀ ଉଚ୍ଚେଷ୍ଟରେ କହିତେ ଲାଗିଲ, ଯେ ହେ କୁଣ୍ଡ ମିତାଚାରିଣୀ ଆମି ସତ୍ତ୍ଵ, ତୁମି ଆମାର ମିଥ୍ୟ । ଅପବାଦ ଦିଯାଇଛି, କିନ୍ତୁ ଆମାର ପୁତ୍ର ପରମେଶ୍ୱରେର ଅନୁଗୁହ ଦେଖ, ତିନି ଆମାକେ ଐ ଅପବାଦ ହିତେ ମୁକ୍ତ କରିଯା ଆମାର ଛିମ ନାସିକା ମଂଧ୍ୟକୁ କରିଯା ଦିଯାଛେନ । ପରେ ଐ ନିର୍ବୋଧ ପୁରୁଷ ଗାତ୍ରୋଥାନ ପୂର୍ବକ ଦୀପ ଜୁଲିଯା ଆସିଯା ଦେଖିଲ, ଯେ ସଥାର୍ଥି ତାହାର ନାସିକା ଯୋଡ଼ା

ଲାଗିଯାଇଛେ, ଆର ତାହାତେ କାଟୀର ଚିକ୍କ ନାହିଁ ଡକ୍କଣ୍ଠା, ଲାପରାଧି ହଇଯା ତାହାର ନିକଟ କୁମୀ ପୁର୍ଣ୍ଣା କରତ ସଜ୍ଜନ ମୋଚନ କରିଲେକ, ଆର ପୁଣିଜୀ କରିଲେକ, ଯେ ଆମି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟକ୍ତିରେକେ କୋନ କରେ ପୁରୁଷ ହଇବ ନା, ଏବଂ ଏହି ଲଭୀ ଶ୍ରୀର ବିନୀ ଅନୁମତି କୋନ କର୍ତ୍ତା କରିବ ନା, କେବଳୀ ଏବ୍ୟକ୍ତି ପରମେଶ୍ୱରେ ଯାହା ପୁର୍ଣ୍ଣା କରେ ତାହାଇ ସଫଳ ହୁଯା । ଓ ଦିକେ ନାଶିନୀ ଛିମ ନାମିକା ହଣ୍ଡେ କରିଯା ଗୁହେ ଗମନ କରତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବିପେ ଛିନ୍ତା କରିବାତେ ଲାଗିଲ, ଯେ ଆମି କି ଉପାୟ ହାରା ଆମୀ ଓ ଅତିବାଞ୍ଚି ଏବଂ ସଜ୍ଜୁ ଦିଗେର ନିଳଟ ପରିଆଣ ପାଇବ, ଇତୋମଧ୍ୟ ଲର-ସୁନ୍ଦର ଅତି ଅତୁମେ ଗାତ୍ରୋଥାନ କରିଯା ନାଶିନୀଙେ କହିଲେକ, ଯେ ଆମାର ଭାଙ୍ଗି ଦେଇ ଆମି ଓମୁକେର ବାଟୀତେ ଖେଉରୀ କରିତେ ଯାଇବ । ତାହାତେ ନାଶିନୀ ଶଠତ ହାରା କିଣିଥ ବିଲସି କରିଲା କିଣିଥ ଦିଯା ଏକଥାନି ଥୁର ତାହାକେ ଦେଓଯାଟେ ନାପିତ ଉମାନ୍ତିତ ହଇଯା ମେହିଥୁର ତାହାର ଅତି ନିଳକପ କରିଯା କଟୁ ବାକ୍ୟ କହିତେ ଲାଗିଲ । ପରେ ନାଶିନୀ ଛଳ କରିଯା ଲୁମିତେ ପତିତ ହଇଯା ଚୀଏକ୍ୟାର ଶଦେ କହିତେ ଲାଗିଲ, ଯେ ଦେଖି ନିରପରାଧେ ଆମାର ନାକ କାଟିଲେକ । ଇହା ଶୁବଳେ ନାପିତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହଇଲ, ଏବଂ ଅତିବାଞ୍ଚିରୀ ଆସିଯା ଦେଖିଲେକ, ଯେ ନାଶିନୀର ରକ୍ତ ରକ୍ତ ଓ ନାମିକା କାଟୀ, ପରେ ମଜଲେଇ ନାପିତକେ ଭିରକ୍ତାର କରିବେ ଲାଗିଲ, ନାପିତ ରୀକାର ଅମ୍ବୀକାର ଉଭୟର କିଛୁ ହିକାର

କରିତେ ପାରିଲନା । ଜୁଣେକ କାଳ ପରେ ମୂର୍ଯ୍ୟ ଦେବ ଅକାଶ ହଇଲେ, ନାଶିନୀର ଆସୁ ବଞ୍ଚଗଣ ଆସିଯା ନାପିତକେ କାଜିର ନିକଟ ଲାଇଯା ଗେଲ । ଈଶ୍ଵରେଛାୟ ଏହି କହିବାର ଚର୍ମକାରେର ଗୃହ ହିତେ ବାହିର ହଇଯା କାଜିର ସହିତ ତାହାର ପୂର୍ବେର ଆଳାପ ଛିଲ, ଏକାରଣ ଏ ବିଚାର କ୍ଷାନେ ଉପଶ୍ରିତ ହଇଯା କାଜିର ସହିତ ବୀତ୍ୟମୁଖରେ କଥୋକ କଥାନ କରିତେ ଲାଗିଲେବ । ପରେ ସର୍ବନ ନାଶିନୀର ପଙ୍କଲୋକେରା କାଜିର ନିକଟ ଆଦାଶ କରିଲେବ, ତଥବ କାଜି ନାପିତକେ ଜିଜ୍ଞାସା କରିଲେନ, ଯେ କୁମି ନିରପ-ରାଧେ ନାଶିନୀର ନାଶିକା ଛେଦନ କେନ କରିଲେ ? ନାପିତ ଚମ୍ଭକୃତ ହଇଯା ତାହାର ଉତ୍ତର ଅଦ୍ବାନେ ଅଶ୍ରୁ ହଇଲ, କାଜି ଶାକ୍ରାଯ ବ୍ୟବହାନୁଶାରେ ତାହାର ନାଶିକା ଛେଦନ କରିତେ ଆଜ୍ଞା କରିଲେନ । ଏ ସମୟ କହିଲୁ ଉଠିଯା କହିତେ ଲାଗିଲେନ, ଯେ ହେ କାଜି, କିମ୍ଭିଏ ମୁହିଁ ହିଲିର ହଇଯା ବୁଦ୍ଧିର ଭୌକ୍ଷୁତ୍ୱାବୀରୀ ସହିବେଚନା ପୂର୍ବିକ ବିଚାର କରଇ, କେନା ଚୋର କି ଆମାର ବନ୍ଦ୍ର ଲୟ ନାହିଁ ? ଆର ଉତ୍ତରା ମୁଖୀକେ କି ହରିଗେହୀ ଯାରେ ନାହିଁ ? ଓ ବିବ କି କୁଟୁମ୍ବିକେ ଯାରେ ନାହିଁ ? ଏବଂ ଚର୍ମକାର କି ନାଶିନୀର ନାକ କାଟେ ନାହିଁ ? । ଏହି ଗ୍ରଙ୍ଗ ଆପଦୀଯ ବିଷୟର ଅମାଶ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଆମି ହଇଯାଛି, ହେହୀ ଶୁବଳ କରିଯା କାଜି ନାପିତର ଦଶ କରଣେ ରହିତ ହଇଯା ଫଂକିରେର ପ୍ରତି ଦୃଢ଼ି କରିତ କହିତେ ଲାଗିଲେନ, ଯେ ଇହାର ବିନ୍ଦୁର କରିଯା କହ । ପରେ କହିଲୁ ଯାହା ଶୁଣିଯାଛିଲ, ଓ ଦେଖିଯାଛିଲ, ତାହାର

ଆମ୍ବ ଅନ୍ତର ବିନ୍ଦୁର କପେ କହିତେ ଲାଗିଲେନ, ସେ ସମ୍ପି ଆମି ତାହାକେ ଶିଷ୍ୟ କରିତେ ବାଣ୍ଡା ନା କରିବାମ, ତବେ ଆମାର ବଞ୍ଚି ଚୁରି ଯାଇତ ନା, ଆର ଉଜ୍ଜ୍ଵାମୁଖୀ ଯଦି ରଙ୍ଗ ପାନେଚ୍ଛୁକ ନା ହଇତ, ତବେ ହରିଗେର ଆସାତେ ତାହାର ଆଗ ବିରୋଗ ହଇତ ନା, ଓ ଐ କୁଟୁମ୍ବୀ ଯଦି ମେଇ ପୁରୁଷକେ ମାରିତେ ଚେଷ୍ଟା ନା କରିତ, ତବେ ମେଓ ଆଗେ ଯରିତ ନା, ଏବଂ ନାଥିନୀ ଯଦି ମନ୍ଦ କର୍ମର ସାହାଯ୍ୟ ନା କରିତ, ତବେ ତାହାର ଓ ନାକ କାଟା ହାଇବୁ ନା, ଓ ଲଜ୍ଜାଓ ପାଇତ ନା, ସେ ବ୍ୟକ୍ତି ପରେର ମନ୍ଦକାରୀ ହୟ ତାହାର ଭାଲ ଇଚ୍ଛା କରା ଉଚିତ ନହେ, ଆର ସେ ବ୍ୟକ୍ତି ମିଳି କୁକୁଣ୍ଡୁକୁ ହୟ ତାହାର ନିମ୍ନ ଫଳ ରୋପଣ କରା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନହେ ।

ପଣ୍ଡିତ ଲୋକେତେ ଇହା ବଲେହେ ନିଶ୍ଚଯ ।

କରିଲେ ପରେର ମନ୍ଦ କାଲେ ମନ୍ଦ ହୟ ॥

ପରେ କରକଟ କହିଲେକ, ସେ ଏହି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଆମି ଏହି କାରଣ ଦେଖାଇଲାମ, ସେ ଭୂମି ଆମିର ଦୁଃଖେର ପଥ ଆପନି କରିଯାଇ ।

ସେମନ କରେଛ କର୍ମ ତେମନି ଭୁଗିବେ ।

ଏଥନ କୌଣସିଲେ ଆର ବଲ କି ହଇବେ ॥

ଅନୁଷ୍ଠର ଦମନକ କହିଲେକ, ସେ ଭୂମି ଯାହା କହିତେଛ ମେ ସଥାର୍ଥ । ଆମି ଆପନାର ମନ୍ଦ ଆପନିଇ କରିଯାଛି, କିନ୍ତୁ ଆମି ସେ ଇହା ହଇତ ମୁକ୍ତ ହଇ ତାହାର କି ଉପାୟ ଭାବିତେଛ । ପରମ୍ପରକରକଟ କହିଲେକ, ସେ ଏକର୍ମ ପ୍ରଥମାବଧି ତୋମାର ସହିତ ଆମାର ଐକ୍ୟ ନାହିଁ, ଏଇକ୍ଷଣେଓ

ইহা হইতে আমি অন্তর আছি, আর একজৰ্ত্তে যে
এইস্থানে আমি প্ৰবিষ্ট হই, তাহার কোন কাৰণ আমি
দেখিতে পাইন। তোমাৰ কয়েৰ উপায় তুমিই দেখ
কাৰণ, বিজ্ঞেৱা কহিয়াছেন “আমা বুদ্ধি শুভকৰী পৱ
বুদ্ধিতে বিনাশ হয়”। পৱে দমনক হলেক, যে কোন
উত্তম ছল দ্বাৰা। ঐ গুৰুকে আমি পদচূড়ত কৰি পদচূড়ত
কৰ। কি বৱং উহাকে এন্তানে হইতে দেশান্তর কৰিয়া
দেই, কেননা ইহাতে অলস হৈৱলে লজ্জা ও বোক্তা-
দিগেৱ নিকট অপশংসা হয়, আৱ তোমাৰ পদ আমি
আৰ্থন। কৰি ন।, এবং আমাৰ যাহা আছে তাহা
হইতেও অধিক চেষ্টা কৰিন।, আৱ বিজ্ঞেৱা কহিয়াছেন
যে বোক্তাৰ। এই পঞ্চ কৰ্ম কৰিতে যদি চেষ্টা কৰেন
তবে কেহ তাহা দুষ্পিতে পাৱেন।। অথৱতঃ যাহাৰ
যে সন্মান আছে তাহা হইতে অধিক চেষ্টা কৰ।।
বৃত্তীয়তঃ পৱীক্ষিত দুঃখ হইতে অন্তর হওয়।।
তৃতীয়তঃ সংক্ষিত বন্ধুৰ রক্ষণাবেক্ষণ কৰ।। চতুর্থ
উপস্থিত আপদেৱ নিবৃত্তি কৰ।। পঞ্চম ভাবি দুঃখেৱ
নিবারণ ও লাভেৱ কাৰণ দৃষ্টি কৰা, আৱ আমি এই
চেষ্টা কৰিয়ে পুনঃ পদাৰচ হই তাহাৰ উপায় এই,
যে ঐ গুৰুকে এক কালে নষ্ট কিম্বা স্থানান্তৰ কৰি
আমি ঐ চটক হইতে ন্যূন নহি হৈ বাস। অৰ্থাৎ চটক
শিকৰাকে প্ৰতি ফল দিয়াছিল। কৱকটি কহিলেক
যে সে কি অকাৰ?।

୧ ଗଙ୍ଗ । ପରେ ଦମନକ କହିତେ ଲାଗିଲ, ଆମି
ଶୁଣିଯାଛି.ଯେ ଦୁଇ ଚଟକ ଏକ ବୃକ୍ଷ ଶାଖାପରି ବାସ
କରିଯାଇଲୁ ଓ ଶମ୍ଭୁ ଭଙ୍ଗ ହାରାଇ କାଳ ଯାପନ କରିତ,
ଏ ବୃକ୍ଷ ନିକଟରେ ପର୍ବତେପରି ଏକ ବାସ । ନାମକ ପଞ୍ଜୀ
ବାସ କରିତ, ଶିକାର କାଳେ ମେ ବିଦ୍ୟୁତେର ନ୍ୟାୟ ଗମନ
କରିଯା ପର୍ତ୍ତିଗଣକେ ବଜ୍ରେ ନ୍ୟାୟ ଆବାତ କରିତ ।

ପଞ୍ଜିଗଣ ଅଭି ସବେ ଥାବା ବିଜ୍ଞାରିତ ।

ବହୁ ପଞ୍ଜୀ ଏକ କାଳେ ଶୁଣିଗଣକେ କରିତ ॥

ଆର ସଥିନ ଚଟକଦିଗେର ଶାବକ ହଇତ, ଏବେ ତାହାରା
ବର୍ଣ୍ଣିତ ହଇଯା ଉଡ଼େ ୨ ଐ ସମୟେ ତାହାଦିଗେକେ ଏ ବାସ
ଲାଇଯା ଆପନ ଶାବକଦିଗେକେ ଆହାର ଅନ୍ଦାନ କରିତ ।
ଚଟକେରା ଯାଯା ଅଯୁକ୍ତ ବାସ ହାନ ଦ୍ୟାଗ କରିବେ ପାରିବ
ନା, ଆର ବାସାର ଦୌରାଞ୍ଜ୍ଜୀତେ ତଥାଯ ବାସ କରାଓ
ତାହାଦିଗେର ଦୂସାଧ୍ୟ ହଇଯାଇଲ ।

ଯାଯା ଜମ୍ବୁ ମେଇ ହାନ ତ୍ୟଜିବାରେ ନାହିଁ ।

ବାସାରଦୌରାଞ୍ଜ୍ଜୀ ବାଲେ ଥାକିତେ ନା ପାରେ ॥

ଏକବାର ଚଟକ ଶାବକଦିଗେର ଗମନାଗମନ ଶକ୍ତି ହେଠିମେ
ତାହାରଦିଗେର ପିତା ଯାତା ବଡ଼ ଶନ୍ତୋବ ହଇଯାଇଲ,
କିନ୍ତୁ ଏକ ଦିବି ହଠାତ୍ ବାସାର ନିଷ୍ଠୁର ବ୍ୟବହାରେର ଚିନ୍ତା
ତାହାରଦିଗେର ମନେ ଉପଚ୍ଛିତ ହେଠିମେ ଆହ୍ଲାଦାଯୋଦ୍ଧ
ଦୂରେ ଗିଯା ମନ ପିଢ଼ିଯା କ୍ରମନ କରିବେ ଲାଗିଲ । ପରେ
ତାହାରଦିଗେର ଶତାନ ବର୍ଗେର ମଧ୍ୟେ ଶୁବ୍ରକ୍ଷ ଏକ ଶାବକ
ପିତା ଯାତାର ଆନନ୍ଦେ ନିରାନନ୍ଦ ଦେଖିଯା ଜିଜ୍ଞାସା

କରିଲେକ, ସେ ଆପନକାରଦିଗେର ନିରାନନ୍ଦେର କାରଣ କି ?
ଡାହାତେ ଡାହାରା କହିଲେକ, ହେ ପୁଅ ଡାହାର ବିବରଣ
କି କହିବ ,

ଜିଜ୍ଞାସ କି ଆମାଦେରେ ଦୂଃଖେର କାରଣ ।

ମୟନ ବାରିର ମ୍ଳାନେ ଜାନ ବିବରଣ ॥

ପରେ ବାନୀର ଦୌରାଙ୍ଗ୍ଯର ବିବରଣ ଡାହାତେ ଏଇ
ପୁଅ ଉତ୍ତର କରିଲ, ସେ ପରମେଶ୍ୱରେର ଇଚ୍ଛାର ବହିଭୂତ
ହେଉଁ ବୋନ୍ଦାଦିଗେର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନହେ, କିନ୍ତୁ ଈଶ୍ୱର ଡାହାତେ
ରୋଗେରି ଔଷଧ ସୃଷ୍ଟି କରିଯାଇଛେ, ଅତଏବ ଯଦ୍ୟପି
ଆପନାରୀ ଚେଷ୍ଟା କରେନ, ତବେ ଆମାଦିଗେର ଏ ଆପନ
ଛିତ୍ତେ ମୁକ୍ତ ହେଉଁ ଓ ଆପନକାରଦିଗେର ଅନ୍ତଃକ୍ରମେର
ଚିନ୍ତା ଦୂବ ହେବ ଅନ୍ତର ନହେ । ଏଇ ବାକ୍ୟ ଚଟ୍ଟ ଚଟିର
ହୁଦଗତ ହିଲ । ପରେ ଏକ ଜନ ଶାବକେରଦିଗେର ରଙ୍ଗଣ-
ବେଳେଣର କାରଣ ତଥାଯ ଥାକିଲ, ଓ ଅନ୍ୟ ଜନ ଏ ଚେଷ୍ଟାର
କାରଣ ଡ୍ରିଯମାନ ହିଲ, ପରେ କିମ୍ବୁର ଗମନ କରିଯାଇ
ଚିନ୍ତା କରିତେ ଲାଗିଲ, ସେ ଆମି କେଥାଯ ଯାଇ, ଆର
ଆମାର ଅନ୍ତଃକ୍ରମେର ଦୂଃଖେଇ ବା କାହାକେ ଜାନାଇ ।

ମାନମ ପୀଡ଼ୀଯ ଆମି ସମ୍ମତ ପୀଡ଼ିତ ।

ଡାହାର ଔଷଧ ଆମି ଆଛି ଅବିଦିତ ॥

ମନୋଦୂଃଖ ସମ ପୀଡ଼ା ଆର କିଛୁ ନାଇ ।

ଡାହାର ଔଷଧ ଆମି ଖୁଜିଯା ନା ପାଇ ।

ଶେଷ ଅନ୍ତଃକ୍ରମେ ଏହି ନିଶ୍ଚଯ କରିଲ ସେ ଶ୍ରଦ୍ଧମତଃ
ଆମାର ସମୁଖେ ସେ ଜନ୍ମ ଉପହିତ ହିଲେ ଡାହାରି ନିକଟ

ଆମାର ମନୋବାଞ୍ଛୀ ଜାନାଇୟା ତାହାର ନିକଟ ହିତେ
ଇହାର ଉଷ୍ଣ ଲୁଇବ । ଇତୋଷଧ୍ୟ ସମ୍ପଦର ନାମକ ଅଗ୍ନି
ମଧ୍ୟଶ୍ରିତ ଏକ କିଟ ଅଗ୍ନି ହିତେ ବାହିର ହଇୟା ମାଟ୍ଟର
ଅଧ୍ୟ ଅମଗ କରିଲେଛିଲ, ହଠାତ୍ ତାହାର ଅତି ଚଟକେର
ଦୃଷ୍ଟିପାତ ହଣେ ତାହାର ଆକୃତି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଜୀବ କରିଯା
କହିଲେକ ଯେ ଆଇମ୍ବ ଆମାର ଅନ୍ତଃକରଣେର ଦୂଃଖ
ତୋମାର ନିକଟ ପ୍ରକାଶ କରିବ, ଆମି ବୋଧ କରି
ଯେ ତୋମୀ ହିତେ ଆମାର ମନୋଦୂଃଖ ନିବାରଣେର
ଉପାୟ ହିତେ ପାରେ । ପରେ ସମ୍ବୋଧନ କରଣ ପୂର୍ବକ
ତାହାର ନିକଟ ଗିଯା । ତାହାକେ ଅଗାମ କରିଲେକ ।
ସମ୍ପଦର ସେହି ପୂର୍ବକ ଅତିଥି ସେବାର ରୀତିନୁସାରେ
ଜିଜ୍ଞାସା କରିଲେକ ଯେ ତୋମାର ବଦନ କେନ ମଳୀନ
ଦେଖିଲେଛି? ପଥଶ୍ଳାନ ଅୟୁକ୍ତ ସଦି ହଇୟା ଥାକ ତବେ
ଏହି କ୍ଷାନେ କିଛୁ କୁଣ ସ୍ଥିତି କରିଲେ ତୋମାର ମେଦୂଃଖ
ଦୂର ହିବେ ବଦାପି ଆର କୋନ ବିବନ୍ଦେର କାରଣ ହଇୟା
ଥାକେ ତବେ ତାହାଓ ବଲହ ଆମି ଶାଧ୍ୟାନୁସାରେ ତାହାର
ଉପାୟ ଚେଷ୍ଟା କରିବ । ପରେ ଚଟକ ଆଜ୍ଞା ଦୂଃଖ ବିବରଣ
ଏକପ ଅକାର କରିଯା କହିଲେକ ଯେ ଅନ୍ତରେର ନିକଟ
କହିଲେ ମେଦ ବିଦୌର୍ଗ ହଇୟା ଯାଯା ।

ଦୂଃଖେର ବାରତୀ ମୋର ଶୈନେ ମେଇ ଜନ ।

ତାର ମନେ ଶତକ୍ଷତ ହିୟ ତତକ୍ଷଣ ॥

ପରେମନ୍ଦର ଚଟକେର ଏକପ ଦୂଃଖେର ବାର୍ତ୍ତା ଶୁଣିଯା
ଦେବ କପ ଅଗ୍ନି ଅଜୁଲିଭ କରିଯା କହିଲେକ ଯେ ଚିଢ଼ା

କରିଛି ନୀ, ଆମି ଏ ଆପଦ ହଇଟେ ତୋମାକେ ଶୀଘ୍ର ମୁକ୍ତ
କରିବେଛି, ଅଦ୍ୟ ରାତ୍ରି କାଳେ ଏକପ କରିବ ଯେ ବାସାର
ବାସା ମୂଲେର ସହିତ ଦକ୍ଷ ହଇବେ । ତୁମି ତୋମାର ସ୍ଥାନେର
ଚିକ୍ଷ ଆମାକେ ଜୀବାଇୟା ସ୍ଵସ୍ଥାନେ ଅନ୍ତର୍ଭାବ କରିବ । ଆମି
ଅଦ୍ୟ ରାତ୍ରିତେଇ ତୋମାର ନିକଟ ଉପଶିତ ହଇବ ।
ଚଟକ ଆପନ ବାସମ୍ଭାବ ନିଃସମ୍ଭେଦ କପେ ତାହାକେ ଜୀବା
ଇୟା ହୃଷ୍ଟାନ୍ତଃକରଣେ ସ୍ଵସ୍ଥାନେ ଉତ୍ତରିଲ । ପରେ ସମ୍ଭାବ
ସଜ୍ଜାତୀୟ କଯେକ ଜନକେ ମଙ୍ଗେ ଲାଇୟା ପ୍ରଜ୍ଞଲିତ ବର୍ତ୍ତିକା
ଓ ଗନ୍ଧକେର ସହିତ ତଥାଯ ଉପଶିତ ହଇଲ । ପରେ ଚଟକ
ତାହାର ଦିଗକେ ବାସାର ବାସାଯ ଲାଇୟା ଗେଲ, ତେବେଳେ
ବାସା ଅସାବଧାନ ପୂର୍ବକ ସପରିବାରେ ନିର୍ଜିତ ଛିଲ,
ତାହାରୀ ଏ ପ୍ରଜ୍ଞଲିତ ବର୍ତ୍ତିକା ଓ ଗନ୍ଧକ ବାସାର ବାସାଯ
ନିଃକ୍ଷେପ କରିଯା ପୁଷ୍ଟାନ କରିଲ, ପରେ ଯଥନ ବାଯୁର
ଗ୍ରେନାଗମନ ଦ୍ୱାରା ଏ ଅଗ୍ନି ପୁର୍ଜ୍ଞଲିତ ହଇଲ ତଥନ ତାହାରା
ନିର୍ଜାଚ୍ୟତ ହିୟା ଏ ଅଗ୍ନି-ନିର୍ବାଣେର ନୁକୁପାଇଁ ଦେଖିଯା
ସପରିବାରେ ଭାସାନ୍ତ ହଇଲ ।

ପରେର ଅନିଷ୍ଟ ଚେଷ୍ଟାକାରକ ଯେ ହୟ ।

ତାହାର ଅନିଷ୍ଟ ଦେଖ ହୟ ଯେ ନିଶ୍ଚଯ ॥

ଏ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଖନେବ କାରଣ ଏଇ ଯେ ଲକ୍ଷଳେଇ ଶକ୍ତ ଦୂର
କରଣେର ଚେଷ୍ଟା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କେନାମା ଆପନି ସଦି ଦୂରିଲ ଓ
ଶକ୍ତ ଅବଳ ହୟ ତଥାଚ ଏ ଶକ୍ତହିତେ ଜୟେର ସମ୍ଭାବନା
ତାହାର ଆହେ । ଅନ୍ତର କରକଟ କହିତେ ଲାଗିଲ ଯେ
ଏକ୍ଷେପ ପଣ୍ଡ-ରାଜ ତାହାକେ ତାବେ ଆମାତ୍ୟଗଣ ମଧ୍ୟେ

ଶ୍ରେଷ୍ଠ କରିଯାଛେନ ଆର ତାହାର ଅତି ପଞ୍ଚ-ରାଜେର ସେ-
ମେହ ଜମ୍ମିଯାଛେ ତାହା ଭଲ କରିଯା ତାହାର ଅତି ତାହାର-
ବିରାଗ ଜୟାନ ବଡ଼ ଦୁଃଖାଧ୍ୟ ଯେହେତୁକ ରାଜବର୍ଗେରୀ ଯେ
ବ୍ୟକ୍ତିକେ ଅତିପାଳନ କରେନ ତାହାର ଅଧିକ ଦୋଷ ମା
ଦେଖିଲେ ତାହାକେ ନଟ କରେନ ନୀ ।

ମଲିଲ କାଣ୍ଡକେ କ୍ରୂ ନାହିକ ଡୁବାଯ ।

ଅତିପାଳ୍ୟ ଜନେ ଡୁବାଇତେ ଲଜ୍ଜା ପାଯ ॥

ପରେ ଦମନକ କହିତେ ଲାଗିଲ ଯେ ପଞ୍ଚ-ରାଜ ତାବେ
ଆମାତ୍ୟଗଙ୍କେ ହୁଏ ଜ୍ଞାନ କରିଯା ତାହାକେ ଯେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ
ଜ୍ଞାନ କରିଯାଛେନ ତାହାର ଏମନ ବିଶେଷ ବାରଣ୍ଝୀ ବୀ
କି ମେ ଯେହଟିକ କିନ୍ତୁ ଏଇ କାରଣ ସକଳେଇ ଆପନିର କର୍ମ
ଓ ତାହାର ହିତ ଚେଷ୍ଟା ହଇତେ ଅନୁର ହଇଯାଛେ ଓ ତାହାତେ
ପଞ୍ଚ-ରାଜେର ବିପଦ ଘଟିଲେ ପାରେ ଆର ବିଜ୍ଞେନ୍ଦ୍ରୀ
କହିଯାଛେନ ଯେ ଏଇ ଛୟ କାରଣେର ଏକ କାରଣ ଘଟିଲେଇ
ରାଜ୍ୟ ଓ ରାଜ୍ୟେର ବିପଦ ଉପଚ୍ଛିତ ହୟ । ତମଥୀ । ଅଥ-
ମତଃ । ହିତକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତିଦିଗଙ୍କେ ନିରାଶ କରା ଆର
ବୋନ୍ଦୀ ଓ ପରୀଜ୍ଞକଦିଗଙ୍କେ ତ୍ୟାଗ କରା । ହିତିଯତଃ ।
କଲହ, କେନନୀ ତାହାତେ ଅକାରଣ ବୈରତା ଓ ଅମଳ
ଜୟାର । ତୃତୀୟତଃ ପରମ୍ପରାର ଅତି ଲୋଭ ଓ ମୁଗ୍ଧଯେଷ୍ଟା
ଓ ମଧ୍ୟପାନ ଆର ଜୀଡାଶ୍ରୁ ହୋଯା । ଚତୁର୍ଥ, କାଳେର
ପର୍ବତରେ ଅର୍ଦ୍ଦ ମାଗ୍ରିଭୟ ଓ ମନୁଷ୍ୟ ଓ ଜ୍ଞାନିକଙ୍କ
ଓ ଦିଗଦାହ ଏବଂ ଜଳକଳ୍ପ ହିଏଯାଇବି । ପଞ୍ଚମ । ଦୁଇ
କାର, ଅର୍ଦ୍ଦ ଅଧିକ କୋପ ଓ ଅପରିଵିଜ୍ଞ ହକ୍କ କରା ।

ସତ୍ତ । ମୁଖ୍ୟ ।, ଅର୍ଥାଏ ସଞ୍ଚିତ୍ତଲେ ଯୁଦ୍ଧ ଓ ଯୁଦ୍ଧମୂଳେ ସଞ୍ଚିତ୍ତକରୁ । ।

ଯୁଦ୍ଧ କାଳେ ଯୁଦ୍ଧ ଲକ୍ଷ ସଞ୍ଚିତ ମଧ୍ୟ ।

ଇହୀ ବିପରୀତେ ଦେଖ ବଡ଼ ମନ୍ଦ ହୟ ॥

ପରେ କରକଟ କରିତେ ଲୋଗିଲ ଯେ ଆମି ଜାନିଲାମ
ଯେ ତୁମି ତାହାର ମହିତ ଶକ୍ତତୀ କରିତେ ପ୍ରକୃତ ହଇଥାଛ
କିନ୍ତୁ ଆମି ଜାନି ଯେ ପରେର ମନ୍ଦ କରି କଥନ ଡାଳ
ନହେ, କେବଳ ଘଟିତେ ମେହି ମନ୍ଦ ତାହାରି ଘଟେ ।

କରିଲେ ପରେର ମନ୍ଦ ମନ୍ଦ ହୟ ବଟେ ।

ଦେଖ କାଳେ ମେହି ମନ୍ଦ ଏବେ ତାରେ ଘଟେ ॥

ଆର ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଲଜ୍ଜାଯ ଲଜ୍ଜିତ ହଇବୀ ଶ୍ରୀଶ୍ଵରଙ୍କର
ପରିବର୍ତ୍ତର ପ୍ରତି ଦ୍ରଷ୍ଟି କରେ ମେହି କୁଶଲେଚୁକ ହୟ, ଆର
ବାକା ଓ କରକେ ପର ଦୁଃଖ ହିତେ ସାବଧାନ ରାଖେ, ଯେମନ
ଐନ୍ଦ୍ରାଦଗରଶାହି ଅର୍ଥାଏ ସୁବିଚାରକ ରାଜୀ । ଦମନକ କହି
ଲେକ ମେ କି ପୁକାର ? ।

୧୦ ଗଲ୍ଲ । କରକଟ କହିତେ ଲୋଗିଲ ଯେ ଆମି ଶ୍ରବି-
ଯାଇପୂର୍ବ କାଳୀଯ ଏକ ରାଜୀ । ଛିମେନ, ତିନି ପୁରୋଗମେନ୍ଦ୍ର
ଅତି ଅଭ୍ୟାସ ଦୌରାନ୍ୟ କରିଲେ କେବଳ ଦୌରାନ୍ୟ
କପ ଖଡ଼ିତେ ତୋହାରା ବିଚାର ଓ ପରୋପକାର କପ ଯେ
ପଦ ତାହୀ ଚଂଖଲ ହଇଯାଇଲ ।

ଅଛି ଦର୍କ କାରୀ ରାଜୀ ନିଳଜର୍ ନିଷ୍ଠୁର ।

ବିରତ ତାବନ ପ୍ରକଳ୍ପ କୁବାକ୍ୟ ଅଚୂର ॥

ଅଜ୍ଞାନ ମନ୍ଦୟା ତୋହାର ଦୌରାନ୍ୟ କନ୍ତୁ ପରମକର୍ମରୀ

নিকট হাঁহার অমন্ত্র প্রার্থনা করিত । এক দিবস
ঐ রাজা মৃগয়া করিতে গমন করিয়াছিলেন পরে তথা
হইতে পুনরাগমন করিয়া নগরে ঘোষণা করিলেন যে
হে প্রজাগণেরা কুশল দর্শনের পুত্রি আমার অন্তঃকর-
ণের চক্ষু অদ্যাবধি যে মুস্তিভুলিত একারণ আমার
পাপিষ্ঠ হস্ত দুঃখ দিগের পুত্রি দৌরাত্ম্য কপ অনি
নিক্ষেপ করিয়াছিল, এইজনে সেই চক্ষু উন্মালিত
হইয়া পুজা পালনে ও বিচার করণে অটল হইলাম,
অতএব পর দিবসাবধি কোন দৌরাত্ম্য কারকের হস্ত
হারা মনে দুঃখ কপ শৃঙ্খল কোন পুজাগণের দ্বারে
যুক্ত হইবে না আর কোন দুঃখ দারকের পদ কোন
দুঃখ ব্যক্তির গৃহ মধ্যে প্রবেশ করিতে শক্ত হইবে না ।

রাজা হতে যেই রাজ্যে প্রজা দুঃখে রয় ।

দেখ কভু সেই রাজ্যে কুশল না হয় ॥

পরে এই শুভ সংবাদ শুবণ করিয়া তত্ত্ব প্রজা
লোকেরা পুনর্জন্ম আপ্ত হইল, আরত দ্বাকার দুঃখ
দিগের আশা কপ পুরোহিয়ানে বাঞ্ছা কপ পুরুপ
অস্ফুটিত হইল ।

সহস্র পাইয়া এই শুভ সমাচার ।

আহ্লাদিত হল মন-স্তাবৎ প্রজার ॥

পরে ঐ রাজাৰ সূচৱ বিচার হারা একপ পুত্রাপ জন্ম
ল যে মৃগ ব্যাঘুর স্তন দুক্ত পান করিতে লাগিল,
আৱ বাজ-পঞ্জীৰ ভক্ত যে ভববৰ পক্ষী মেও বাঢ়েৱ

সହିତ ଆମୋଦ କୌଡ଼ା କରିତେ ଲାଗିଲ । ଏଇ କାରଣେ ଐ
ରାଜାରୁ ଉପାଧି ଶାହଦାଦଗର ଅର୍ଥାତ୍ ମହିବେଚକ ହଇଲ ।

ବିଚାରେର ମୂଳ ହଇଲ ଏକପ ଅଟଳ ।

ଗଞ୍ଜକେର ରଙ୍ଗକ ଦେଖ ହଇଲ ଅନଳ ॥

ଅନ୍ତର ଐ ରାଜାର ଭେଦଜ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟ
ପାଇଯା ଜିଜ୍ଞାସା କରିଲେନ ଯେ ଆପନକାର ଏକପ ହୁ-
ନେର କାରଣ କି? ଆର ଆପନକାର ଦୌରାଅୟ କୁଞ୍ଚାଦୁର
ସହିତ ଦୟା ଓ ମେହଦିପ ସୁଞ୍ଚାଦୁର ପରୀବର୍ତ୍ତ ହୁନେରି
ବା କାରଣ କି? ରାଜା କହିତେ ଲାଗିଲେନ ଯେ ଅଦ୍ୟ ଆମି
ଅଗ୍ରଯାତେ ଗମନ କରିଯା ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ଅଯନ କରନ୍ତଃ ହଠାତ୍
ଦେଖିଲାମ ଯେ ଏକଟା କୁକୁର ଏକ ଉଳ୍ଳାମୁଖୀର ପଞ୍ଚାତ୍
ଦୌଡ଼ିଯା ତାହାର ଚରଣାହ୍ଵିତେ ଦଂଶନ କରିଲେକ, ତାହାତେ
ଏଇ ଉଳ୍ଳାମୁଖୀ ଥଣ୍ଡ ହଇଯା ଏକ ଗର୍ଜ ମଧ୍ୟେ ଅବେଶ କରିଲ,
ପରେ କୁକୁର ନିରାଶ ହଇଯା ଫିରିବାତେ ଏକ ପଦାତିକ
ତଥଙ୍କଣାତ୍ ତାହାତେ ଏକ ଅସ୍ତରାଘାତ କରିଲେ ତାହାର
ପଦ ଭଣ୍ଣ ହଇଲ, ପରନ୍ତ ଐ ପଦାତିକ କଟ୍ଟେକ ପଦ ଗମନ
ନା କରିତେ ଏକ ଅସ୍ତ୍ର ତାହାକେ ଏକ ପଦାଘାତ କରି-
ଲେକ ତାହାତେ ତାହାର ପୈଦଂ ଭଣ୍ଣ ହଇଲ, ପରେ ଐ
ଯୋଡ଼ା କିଛୁ ଦୂର ନା ଯାଇତେ ତାହାରେ ପଦ ଗର୍ଜେ
ପାତିତ ହଇଯା ଭାଜିଯା ଗେଲ । ଏଇ ଲକ୍ଷ ଦର୍ଶନ କରିଯା
ଆମାର ଜାନୋଦୟ ହଇଲ, ଆର ଆମି କହିଲାମ ଯେ
ହେ, ମନ ତୁମି ଦେଖିଲେ ଯେ ଉହାରା କି କର୍ମ କରିଯା କି

ଟ

ଫଳ ପାଇଲ, ଅତଏବ କୋଣ ବ୍ୟକ୍ତିର ଉଚିତ ନହେ ଯେ ଐ
କର୍ମ କରେ କିନ୍ତୁ ଯେ କରେ ତାହାକେ ଐ କଥା ସଟେ ।

ମନ୍ଦ ନାହିଁ କରି ସୁଜ୍ଞ ବିବେଚନା ॥

ସମ୍ବା ସାଂବଧାନ ଥାକ ଭୁଲନା ଭୁଲନା ।

ଇହାର କାରଣ କିଛି ବଲି ହେ ତୋମାରେ ।

ଭାଲ ମନ୍ଦ ଏକ ଠାଇ ପାବେ ଦେଖିବାରେ ॥

ସର୍ବ କାର୍ଯ୍ୟ ଭାଲ ଚେଷ୍ଟା ସଦି ହେ କରିବେ ।

ଆପନାକେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ତବେ ଦେଖିତେ ପାଇବେ ॥

ମନ୍ଦ ମାର୍ଗେ ସଦି ତୁମି ଗମନ କରିବେ ।

ତବେ ତୁମି ପଦତଳେ ନଦତ ଥାକିବେ ॥

ଏହୁଷ୍ଟାନ୍ତ ଆମି ଏହି କାରଣ ଆନିଲାମ ଯେ ତୁମି ଏହି
ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତାନୁସାରେ ଶକ୍ତା ଓ ହିଁଲା ତ୍ୟାଗ କରଇ । ଏକପଣ୍ଡ
ନା ହଟ୍ଟକ ଯେ ତୋମାକେ ଉହା ସଟେ, ଆର ଏକ ବିଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତି
କହିଯାଇନ ଯେ ମନ୍ଦ କରିଓନା ମନ୍ଦ କରିଲେଇ ମନ୍ଦ ହୟ
ଏବଂ ପଥିମଧ୍ୟ କୂପ ଧନ କରିଓନା, କରିଲେଇ ଆପନି
ତାହାତେ ପତିତ ହଇବେ । ପରେ ଦୟନକ କହିଲେଇ ଯେ
ଆମି ଦୌରାଞ୍ଜଳିକାରକ ନହିଁ, କିନ୍ତୁ ଦୌରାଞ୍ଜଳିଗୁଣ୍ଠ ଇଇଯା-
ଛି । ଦୌରାଞ୍ଜଳିଗୁଣ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତି ସଦି ଦୌରାଞ୍ଜଳିକାରକେର ଅତି
ବଳ ଦେଓନେ ମଚେତିତ ହୟ ତବେ ତାହାର ପରୀବର୍ତ୍ତ କି
ହଇତେ ପାରିବେ । ପରେ କରକଟ କହିତେ ଲାଗିଲ, ହାଁ !
ଆମି ମଧ୍ୟାର୍ଥ ଜାନିଲାମ ଯେ ତାହାର ହିଁଲା କରିଲେ
ତୋମାର ମନ୍ଦ ସଟିବେ ନା ବଟେ କିନ୍ତୁ ତାହାକେ ମର୍ମ କରିବାର
ଉପାୟ ତୁମି କି ହିର କରିଯାଇ ତାହା ବଲହ, ଦେଖ

ତୋମାର ଶକ୍ତି ଅପେକ୍ଷା ଉହାର ଶକ୍ତି ଅଧିକ, ଆର ତୋମାର ବନ୍ଦୁ ଅପେକ୍ଷା ଉହାର ବନ୍ଦୁ ଓ ସାହାଯ୍ୟକାରକ ଅଧିକ । ଅନୁତ୍ତର ଦୟନକ କହିଲେ ଲାଗିଲୁ ଯେ କର୍ମ ନିର୍ବାହେ ଅଧିକ ଶକ୍ତି ଓ ଅଧିକ ସାହାଯ୍ୟ କାରକ କାରଣ ନହେ ବରଂ ଇହାତେ ବୁଦ୍ଧି ଓ କୌଣସି ଶୁଣ୍ଡ ହଇଯାଛେ । ଦେଖ କନକ ସୂତ୍ର ସ୍ଵାରା କାଳ କର୍ତ୍ତକ କୃଷ୍ଣ ମର୍ପ ହତ ହେଇଯାଇଲି, କରକଟ କହିଲେକ ଯେ ମେ କି ଅକାର ।

୧୧ ଗଙ୍ଗା । ପରେ ଦୟନକ କହିଲେ ଲାଗିଲ ଯେ ପୂର୍ବ କାଳୀୟ ଇତିହାସ ବେତ୍ତାରୀ କହିଯାଇଛନ୍ତି ଯେ ଏକ କାଳ ଏକ ପର୍ବତ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଅନୁର ଗର୍ଭରେ ବାମ୍ବାନ ନିର୍ମାଣ କରିଯାଇଲି । ଐ ଗର୍ଭର ପାର୍ଶ୍ଵ ଏକ କୃଷ୍ଣ ମର୍ପ ବାମ କରିଲି ତାହାର ଆସ୍ୟାନ୍ତିତ ଯେ ବିଷ ମେ ହିତୀୟ କାଳା-
ନ୍ତକେର ନ୍ୟାଯ ଛିଲ । ଯଥନ ଐ ବାୟସେର ଶାବକ ହଇତ ତଥନ ଐ ମର୍ପ ଭକ୍ଷଣ କରିଲି, ତାହାତେ ଐ କାକେର ଅନ୍ତଃ-
କରଣ ମନ୍ତ୍ରାନ୍ତିର ଦ୍ୱାରା ଯଥନ ଅପରିଯିତ ହଟ୍ଟିଲ ତଥନ ଐ ଦୂଃଖୀ
ବାୟସ ତାହାର ବନ୍ଦୁ ଶୁଣାଳେର ନିକଟ ଏହି ବୃତ୍ତାନ୍ତ ତାବେ
କହିଲା କହିଲେକ ଯେ ଆମି ଆଗ ଦଫକାରକ ଏହି ମର୍ପ
ଶକ୍ତି ହଇତେ ମୁକ୍ତ ହଇବାର ଚେଷ୍ଟାଯ ଆଛି । ପରେ
ଶୁଣାଳ ଜ୍ଞାନୀ କରିଲେକ ଯେ କି ଶୁଣେ ଉହାର ଦୌରାନ୍ୟ
ହଇତେ ଅନୁର ହଇବେ, ଆର ଇହାରି ବା କି ଉପାୟ ହିର
କରିଯାଇ । ବାମ୍ବଳ ଉତ୍ତର କରିଲେକ ଯେ ଯଥନ ଐ ମର୍ପ
ନିଜିତ ଥାବିବେକ ତଥନ ଆମାର ତୀକ୍ଷ୍ନ ଚକ୍ରସ୍ଵାରା ଉହାର

ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ଚଙ୍ଗୁ ଥୁଲିଯା ଫେଲିବ ତବେ ଆମାର ଚଙ୍ଗୁ ପୁଣ୍ଡିଲିକୀ ସ୍ଵର୍ଗପ ସନ୍ତୁଳଦିଗକେ ଆର ନଷ୍ଟ କରିବେ ପାରିବେକ ନା, ଆର ଆମାର ସନ୍ତୁଳନରୋତ୍ତମ ଐ ନିଷ୍ଠୁର ଇଇତେ ପରିତ୍ରାଣ ପାଇଯା ଅକ୍ଷଟକେ ଥାକିବେକ । ଶୃଗାଳ କହିତେ ଲାଗିଲ ତୋମାର ଏ ଉପାୟ ଭାଲ ବହେ କେନ ନା ବୋନ୍ଦାଦିଗେର ଶକ୍ତ ଦୂର କରା । ଏହି ଅକାରେ ଉଚିତ ଯେ ଯାହାତେ ପ୍ରାଣେର ହାନି ଶକ୍ତୀ ନା ଥାକେ । ହେ ଭାଇ ଶକ୍ତ ଦୂର କରଣେ ଏ କୌଶଳ କଥନ ହିଂର କରିବନା କେନନା ପାଛେ ଐ ଉଦ୍‌ବିଦ୍ଧାଲେର ନାୟ ତୋମାକେ ଘଟେ, ଯେ ଉଦ୍‌ବିଦ୍ଧାଲ କର୍କଟକେ ନଷ୍ଟ କରିବେ ଚେଷ୍ଟା କରିଯା ପ୍ରିୟତମ ଯେ ପ୍ରାଣ ତାହାକେ ନଷ୍ଟ କରିଯାଇଲି । କାକ କହିଲେକ ଯେ ମେ କି ଶ୍ରକାର ।

୧୨ ଗଲ୍ଲ । ପରେ ଜୟୁକ କହିତେ ଲାଗିଲ ଯେ କୋନ ଏକ ଜଳାଶୟେର ସମୀକ୍ଷା ଏକ ଉଦ୍‌ବିଦ୍ଧାଲ ବାସ କରିବୁ, ମେ ତୀବ୍ର କର୍ମ ତ୍ୟାଗ କରିଯା ବଳ ପୂର୍ବକ କେବଳ ମଧ୍ୟସ୍ୟା-ହରଗେଛୁକ ହଇଯା ଆସ୍ତ୍ରେଦିର ପୁରୋପ୍ତ୍ୟୁକୁ ମଧ୍ୟ ଅତି ଦିନ ଆହରଣ କରିତ କାଳକ୍ଷେପଣ କରିବ ଯଥନ ମେ ବୃଦ୍ଧା-ବସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରାପ୍ତ ହଇଲ ତଥନ ମଧ୍ୟସ୍ୟାହରଣେ ଅଶକ୍ତ ହଣେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଃଖୀ ହଇଯା ମର୍ଦଦୀ ଏହି ଚିନ୍ତା କରିବୁ ।

ଏ ବଡ଼ ଦୁଃଖେର କର୍ତ୍ତା ଶୁଣ ମହାଶୟ ।

ମମ ଆୟୁ ଲକ୍ଷୀ ଯାଇବୁ, ତାରୀ ନାହିଁ ରଯ୍ ॥

ଏମନ ସ୍ଵରାୟ ତାରୀ ଗମନ କରିଲ ।

ମମ ପ୍ରାଣ ତାର ଶଙ୍କେ ଯାଇତେ ନାରିଲ ॥

ହାଁ ! ଅତି ଶ୍ରିୟତମ ସେ ଆଯୁ ତାହାକେ ସ୍ଵର୍ଥା କାର୍ଯ୍ୟ ନଷ୍ଟ କରିଯା ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥାର ସାହାଯ୍ୟ କାରୀ ସେ ବନ୍ଦ ତାହା ଆମି କିଛୁ ସମ୍ପଦ କରି ନାହିଁ, ଦେଖ ଅଦ୍ୟ ଆମାର କିଛୁ ମାତ୍ର ଶକ୍ତି ନାହିଁ, ଆର ଆହାର ବ୍ୟତିରିକେ ଓ ଆଣିପାରଣେର ଅନ୍ୟ କୋନ ଉପାୟ ଦେଖି ନାହିଁ, ଅତଏବ ଏହି କ୍ଷଣେ କୋନ କୌଶଳ କ୍ରମେ ତାହା ନିର୍ବାହ କରା ଉପଯୁକ୍ତ, ବୁଝି ଏହି କୌଶଳେତେଇ ଆମାର ଦିନପାତ୍ର ହିତେ ପାରିବେ, ପରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଆହା ଉଛ ଏବଂ କ୍ରମନ କରିତେଇ ଐ ଜଳାଶୟ ସମୀପେ ଉପବିଷ୍ଟ ହଇଲ, ଅନ୍ତର ଏକ କର୍କଟ ଅନ୍ତର ହିତେ ତାହାକେ ଦେଖିଯା ତାହାର ନିକଟ ଆସିଯା ଆଜ୍ଞୀଯତା ପୂର୍ବକ କହିତେ ଜାଗିଲ, ହେ ମହାଶୟ ଆପନାକେ ଆମି ବଡ଼ ଚିନ୍ତାଯୁକ୍ତ ଦେଖିତେଛି ତାହାର କାରଣ କି । ଧେଡ଼ିଯା ଉତ୍ତର କରିଲେକ ସେ ଆମି କି ଜନ୍ୟ ଚିନ୍ତାଯୁକ୍ତ ନା ହଇବ, ତୁମି ଜାନ ଯେ ଆମି ଆଗ ଧାରଣେର କାରଣ ଦୁଇ ଏକ ମହେସ୍ୟ ପୁତ୍ର ଦିନ ଧରିଯା ଥାଇତାମ ତାହାତେ ତୁହାରୁ ଦିଗେରେ ଓ କିଛୁ କ୍ଷତି ହିତ ନା, ଆମାର ଓ ସମୟ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ସନ୍ତୋଷ ରୂପ ଅଲ୍ପରଣେ ଭୂମିତ ହିତ, ଅଦ୍ୟ ଦୁଇ ବ୍ୟକ୍ତି ଧୀବର କହିତେଇ ଯାଇତେ ଛିଲ ଯେ ଏହି ଜଳାଶୟେ ଅଧିକ ମହେସ୍ୟ ଆଛେ ଅତଏବ ଇହା ଧରିବାର ଉପାୟ କିଛୁ କରା ଉଚିତ, ତାହାର ଅଧ୍ୟ ଏକଜନ କହିଲେକ ଯେ ଅମୁକ ଜଳାଶୟେ ଇହା ହିତେଓ. ଅଧିକ ମହେସ୍ୟ ଆଛେ ତାହା ଅଗ୍ରେ ଧରିଯା ପଞ୍ଚାତ୍ମକରିବ, ଯଦ୍ୟପି ଏହାତ ହର ତବେ ମୁତରାଂ ଆଗେର

ଆଶାତ୍ୟାଗ କରିଯା ମୃତ୍ୟୁର ଉପର ନିର୍ଭର କରିତେ ହୈବେ,
କର୍କଟ ହଇବା ଶୁଣିଯା ମଦ୍ସ୍ୟଦିଗେର ନିକଟ ଅତି ଶୀଘ୍ର ଗମନ
କରିଯା ଏହି ଭୟାନକ ସଂବାଦ ଶ୍ଵରଗନୁସାରେ ତାହାଦିଗଙ୍କେ
କହିଲ । ଏହି ଅଶ୍ରୁ ସଂବାଦ ପାଇଯା ତାହାରୀ ଅତ୍ୟନ୍ତ
ଅଧ୍ୟେତ୍ୟ ହଇଯା କର୍କଟେର ମହିତ ଧେଡ଼ିଯାର ନିକଟ ଆଗ-
ମନ କରିଯା କହିଲେକ ଯେ ତୋମା କର୍ତ୍ତକ କର୍ବିତ ଏହି
ସମାଚାର କର୍କଟେର ନିକଟ ପାଇଯା ଆମରୀ ଉପାୟ ରହିତ
ହଇଗାଛି ।

ବୁଦ୍ଧିମାଧ୍ୟ ମତ ମୋରୀ ବିଚାର କରିଯା ।
ଉପାୟ ନୀ ପାଇ ଫିରି ଚଢ଼େତେ ଘୁରିଯା ॥

ଏଇଜ୍ଞଣେ ଆମାରୀ ତୋରାର ମହିତ ପରାମର୍ଶ କରିତେ
ଇଚ୍ଛା କରିତେଛି କେବନା ବିଜେତା କହିଯାଛେନ ଯେ
ବୋନ୍ଦୀ ବ୍ୟକ୍ତି ସମ୍ମିଳିତ ଶକ୍ତି ତଥାପି ତୋହାର ନିକଟ
ପରାମର୍ଶଗୁରୁଗୁରୁ କରିଲେ ତିନି ଯଥାର୍ଥ ଉପଦେଶେର ଅନ୍ୟ-
ଥାଚରଣ କଥନ କରିତେ ପ୍ରାୟେନ ନୀ, ବିଶେଷତଃ ସାହାତେ
ତୋହାର ଲଭ୍ୟ ଆହେ ଆର ତୁମି ଆପଣି କହିଯା ଥାକ
ଯେ ତୋମାରଦିଗେର ହଇତେ ଆମାର ଖାଗ ଥାରଣ ହଇ-
ଭେଦେ ଅତ୍ୟବ ଆମାଦିଗେର କି ଉପାୟ ତୁମି ଦେଖିତେଛ,
ଉଦ୍‌ଧିନ୍ଦାଳ ଉତ୍ସର କରିଲେକ ଯେ ଏହି କଥା ଆମି ଥୀବର
ଦିଗେର ନିକଟ ଶୁଣିଯାଛି ଏବେଂତାହାରଦିଗେର ମମୟୋଗ୍ୟ
ହଇଯା ବିବାଦ କରାଓ ଆମାରଦିଗେର ଶାଧ୍ୟ ନହେ, କିନ୍ତୁ
ଇହାର ଏହି ଉପାୟ ବ୍ୟକ୍ତିରେକେ ଆର ଆମି କିଛୁଇ ଦେଖି

କୀ, ଆମି ଜୀତ ଆଛି ଯେ ଏହି ଜଳାଶ୍ୟେର ସମୀପେ
ଆର ଏକ ଜଳାଶ୍ୟାନ୍ତର ଆଛେ ।

ତାହାର ଶୁଣେର କଥା କି କହିବ ଆର ।
ଅଭାବ ସମୟ ତୁଳ୍ୟ ଜଳ ପରିଷ୍କାର ॥
ଦର୍ଶଣେ ଯେମନ ଦେଖୁ ଯାଏ ଅଭିକୃତ ।
ତତୋଧିକ ତାର ଜଲେ ଦେଖୁଯ ଆକୃତି ।
ଅଧିକ କି କବ ତାର କିଲାଲ ବର୍ଣନ ।
ତାର ତଳେ ଦେଖୁ ଯାଏ ଶିକ ତାର କଣ ।
ମର୍ଦ୍ଦୟ ଡିମ୍ବ ସତ ଶୂନ୍ୟ ଆଛହ ବିଦିତ ।
ତାହାଓ ତାହାର ଘନ୍ୟେ ହୟ ଅକାଶିତ ॥
ଇହାର ସହିତ ଅନୁଯାନେର ଡୁବରି ।
ନାହି ପାଯ ତାର ଅନ୍ତ ଅନୁଯାନ କରି ॥
ଛଲେତେ କହିଛେ ଧେଡ଼େ କ୍ଷମ ସବ ଭାଇ ।
ଇହାତେ ଥୀବର ତଙ୍କୁ କତୁ ପଡ଼େ ନାହି ॥
ଏହି ମରୋବର ମର୍ଦ୍ଦୟ ଛତେ ସୁଖୀ ନାହି ।
ଜଳ ବେଦି ବିନା ଅନ୍ୟ ବେଦି ଦେଖେ ନାହି ॥
ଇହାର ଭୁଲନା ଦେଖେ ମନୁଦୁ ସହିତ ।
ପରିମାନ କି କହିବ ଆଦୟନ୍ତର ହିତ ॥

ଅଦ୍ୟ ତୋମରା ମକଳେ ମିଳିତ ହଇଯେ ତଥାଯ ବାସ
କରିଲେ ପାର ତବେ ଅବଶିଷ୍ଟ ପରମାୟୁ ଆହାଦାବୋହେ
ଜ୍ଞାପଣ କରିଲେ ପାରିବେ । ପରେ ତାହାରୀ କହିଲେକ
ଯେ ଆପଣି ଯାହା କହିଲେନ ମେ ଉତ୍ତମ ବଟେ କିନ୍ତୁ
ଆପନକାର ମାହାଯ ବ୍ୟାତିରେକେ ଏକର୍ମ ଆମାରୀ ଲିଙ୍ଗାହ

କରିତେ ପାରି ନା । ପରଞ୍ଚ ଉଦ୍‌ବିଦ୍ରୋହ ଉତ୍ସର କରିଲେକ
ଯେ ଆଖି ସଂଧ୍ୟାନୁସାରେ କୁଟି କରିବ ନା କିନ୍ତୁ ବିପଦ୍ଧାତ୍ମି
ନିକଟ ଦେଖିବେଛି । ଏହି କଥା ଶୁବଣ କରିଯା ମହେସ୍ୟରୀ
ରୋଦନ କରତ ମିଳିତ କରିଲେ ଏହି ନିଶ୍ଚିତ ହଇଲ ଯେ
ଅତି ଦିନ କିମ୍ବା ମହେସ୍ୟଦିଗକେ ଲାଇୟା ତଥାଯ ରାତ୍ରି-
ବେକ । ପରେ ଧେଡ଼ିଯା ଅତ୍ୟାହ ଆତ୍ମକାଳେ କଯେକଟି
ମହେସ୍ୟ ଲାଇୟା ଏ ପୁଷ୍ଟରିଣିର ପାଢ଼େର ଉପର ବନ୍ଦିରା
ଆହାର କରିତେ ଲାଗିଲ, ଆର ଯତ୍କାଳୀନ ମେ ମହେସ୍ୟ
ଦିଗକେ ଲାଇତେ ଆଲିତ ତ୍ୱରିକାଳୀନ ତାହାରୀ ସକଳେ
ଅଗ୍ରେ ଯାଇବାର କାରଣ ବ୍ୟକ୍ତ ସମ୍ଭବ ହାଇତ । ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି
ଶକ୍ତର ଛଳ ବାକେ ବିଶ୍ଵଳ ହ୍ୟ ଆର ଦୁଷ୍ଟେର କଥାଯ ବିଶ୍ଵାସ
କରେ ତାହାର ଦଶାଇ ଏହି । ଅନୁତ୍ତର କଯେକ ଦିବସ ଗତେ
ଏ ଆରୋପିତ ଜଳାଶୟେ କର୍କଟ ଗମନେଚ୍ଛୁକ ହାଇୟା ଧେଡ଼ି-
ଯାକେ ଆଜ୍ଞା ଅନୋଗତ ବାଞ୍ଛୀ ଜୀବ କରାଇଲେକ । ଉଦ୍‌ବି-
ଦ୍ରୋହ ମନେ କରିଲେକ ଯେ ଇହା ହାଇତେ ଆର ଆମାର
ଅବଳ ଶକ୍ତ ନାହି, ଆତ୍ମର ଇହାକେନ୍ତ ଏହି ସମୟ ଇହାର
ବନ୍ଧୁ ଦିଗେର ନିକଟ ପାଠାଇ । ପରେ କର୍କଟକେ ପ୍ରଥମତଃ
ଆଲିଯାଇ କୁଞ୍ଚ କରିଯା ଏ ମହେସ୍ୟଦିଗକେ ଏ ଯହା ନିର୍ମା-
ଗାରେ ଲାଇୟା ଚଲିଲ କର୍କଟ ଅନ୍ତର ହାଇତେ ମହେସ୍ୟଦିଗେର
ପତିତ କଟକାଦି ଦେଖିବା ମନେକ କହିଲେକ ଯେ ଏକି
ବ୍ୟାପାର ଦେଖିବେ ପାଇ । ପରେ ଆପନ ଅନ୍ତଃକ୍ରମେ ଚିନ୍ତା
କରିତେ ଲାଗିଲ ଯେ ବୋନ୍ଦାରୀ ଯଥନ ଦେଖିଲ ଯେ ଶକ୍ତ ନଟ
କରିତେ ଉଦ୍‌ବିଦ୍ରୋହ ହାଇବାରେ ତଥନ ଯହି ତାହାର ଉପାୟ

ମା ଦେଖେନ ତବେ ଆପନ ମୃତ୍ୟୁର ଚେଷ୍ଟା ଆପନି କରେନ,
ଆର ସିଦ୍ଧ୍ୟପି ଉପାୟ ଚେଷ୍ଟା କରେନ ତବେ ଏହିଁଦ୍ବୁଇ ଅବସ୍ଥା
ହିତେ ଅନ୍ତର ହୟେନ ନା । ଅଥବତଃ ଜୟ ହିଲେ ପୂର୍ଣ୍ଣବୀ
ମଧ୍ୟ ପୁରୁଷଙ୍କ ଘୋଷଣା ହୟ । ବିଭିନ୍ନତଃ ଉହାର ବିପରୀତ
ହିଲେ ଯତ୍ତ କରାର ଆବଶ୍ୟକ ସିଦ୍ଧ ସିଦ୍ଧ ନା
ହୟ, ତାହାତେ ତାହାର ଦୋଷ ନାହିଁ ।

ମନ୍ଦ ଆଶେ ମନ୍ଦ ଚେଷ୍ଟା ଯଦି କରେ ସ୍ଵେଷ୍ଟା ।

ବୁଦ୍ଧିମାନ ହେଉ ଯଦି କର ଅତି ଚେଷ୍ଟା ॥

ସିଦ୍ଧ୍ୟପି ମାନସ ସିଦ୍ଧ ହୟ ତବେ ଡାଳ ।

ନତୁବୀ ତୋମାର ଦୋଷ ଲୋକେତେ ଏଡ଼ାଳ ॥

ପରେ କର୍କଟ ଧେଡ଼ିଯାର ଗଲା ଟିପିତେ ଆରମ୍ଭ କରିଲ,
ଧେଡ଼ିଯା ବୃଦ୍ଧ ଓ ଦୂର୍ବିଲ ଛିଲ, ଏକାରଣ କ୍ଷଣେକାଳ
ଟିପିତେ ଟିପିତେ ଅଚେତନ ହିଯା ପଞ୍ଚମ ଶାନ୍ତି
ହିଲ । ଅନନ୍ତର କର୍କଟ ଧେଡ଼ିଯାର କୁଞ୍ଚ ହିତେ ନାମିଯା
ପଦବ୍ରଜେ ଗମନ କରତଃ ଅବଶିଷ୍ଟ ମନ୍ସ ଦ୍ଵିଗେର ନିକଟ
ଉତ୍ତରିଯା ତାବୁ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଶ୍ରକ୍ଷମ କରତଃ ତାହା ଦ୍ଵିଗେର ଜୀବ-
ନେର ପ୍ରଶଂସା କରିତେ ଲାଗିଲ ତାହାତେ ତାହାର ଆହ୍ଲା-
ଦିତ ହିଯା ଧେଡ଼ିଯାର ମରଣ ଆପନକାମ ଦ୍ଵିଗେର ପୁନ-
ର୍ଜୟ ବୋଧ କରିଲେକ ।

ଶକ୍ତ ନାଶ ପରେ ଯଦି କ୍ଷଣମାତ୍ର ବୁଢ଼ି ।

ଶତାଯୁ କରିଯା ଜ୍ଞାନ ଆନନ୍ଦେତେ ନୁହି ॥

ଶକ୍ତ ବିନାଶର ଅତି ଶକ୍ତତା ନା ଭାବି ।

ତାହାର ବିଜ୍ଞାନ କିନ୍ତୁ ବଡ଼ ଭାଲ ଭାବି ॥

ପରେ ଶ୍ରୀଗାନ୍ଧି କହିଲେକ ଯେ ଏହି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଆମି ଏହି କାରଣ ଦେଖାଇଲାମ ଯେ ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଏହି କପ ଆମନ ଛଲେତେ ଆମନି ନଷ୍ଟ ହଇଯାଇଛେ କିନ୍ତୁ ଆମି ତୋମାକେ ଏକ ପଥ ଦେଖାଇତେଛି ତମନୁମାରେ ଚଲିଲେ ତୁମିଓ ଶ୍ରିର ଥାକିବେ, ଏବଂ ତୋମାର ଶକ୍ତି ଓ ବିନାଶ ହଇବେ । ବାଯମ ଉତ୍ତର କରିଲେକ ଯେ ବଞ୍ଚୁ ଓ ବୋନ୍ଦାହିଗେର କଥାର ଅନ୍ୟଥାର କରଣ କରା ଭାଲ ନହେ ।

ମଦ୍ୟ ଅନ୍ଦ ବଞ୍ଚୁ ଯଦି ଗଞ୍ଜା ଯେତେ କହେ ।

ତାର ବିପରୀତେ ଚଲୀ ବଞ୍ଚୁ କାର୍ଯ୍ୟ ନହେ ॥

ପରେ ଶ୍ରୀଗାନ୍ଧି କହିଲେକ ଯେ ତୁମି ଉଡ଼ିଯିମାନ ହଇଯା ଘାଟେ ଘାଟେ ଓ ଗୃହମୟେର ବାଟାତେ ଅନ୍ତେଷ୍ଟ କରନ୍ତଃ ଯେଥାନେ ଅଳକ୍ଷରଣ ଦେଖିଲେ ପାଇବେ ତଥାୟ ଗମନ କରିଯା ତାହା ଗୁହଣ ପୂର୍ବକ ମନୁଷ୍ୟଦିଗେର ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚରେ ଗମନ କରିବେ, ଇହାତେ ନିଶ୍ଚଯ ଜାନଇ ଯେ ମନୁଷ୍ୟେରୀ ତୋମାର ପଞ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିବେକ, ପରେ ଯେଥାନେ ସର୍ପ ଆହେ ତଥାୟ ସାହିଯା ତାହାର ଉପର ଏଇ ଅଳକ୍ଷରଣ ନିଜେପ କରିବ ତାହାତେ ଏ ମନୁଷ୍ୟେରୀ ଅର୍ଥମନ୍ତଃ ସର୍ପକେ ବିନାଶ କରିଯା ପଞ୍ଚାତ୍ୟ ତାହା ଶୁହନ କରିବେକ, ତୁମି ସୁହନେ ତାହାର ମରଣ ଚେତୀ ନା କରିଯା ତାହାର ଶକ୍ତି ହଇତେ ମୁକ୍ତ ହଇବେ । ଏହି କଥା ଶୁବଧାନନ୍ଦର ବାଯମ ଉଡ଼ିଯିମାନ ହଇଯା ଲୋକାଲୟେ ଉପହିତ ହଇଲ, ପରେ ଦେଖିଲେକ ଯେ ଏକଟା ତ୍ରୀଲୋକ ଆତରଣ ଛାତ୍ରେର ଉପର ଝାବିଯା ଶୌଚ କରେ ଅବୃତ୍ତ ହଇଯାଇଛେ, ପରେ ବାଯମ ଏଇ ଆତରଣ ଶୁହନ ପୂର୍ବକ ଗମନ

କରିଯା ଶ୍ରୀଗାଲେର କଥାନୁମାରେ ସେଇ ସର୍ପେର ଉପରେ
ନିଜେପଣ କରିଲ, ଯାହାରୀ ଏ କାକେର ପଞ୍ଚାଂତିକ ଆସିଯାଇ
ଛିଲ, ତାହାରୀ ତେଜଙ୍ଗାଂତି ସର୍ପେର ମସ୍ତକ ଚାର୍ଗ କରିଯାଇ
ଫେଲିଲ, ତାହାତେ କାକା ଆପଦ ହଇତେ ମୁକ୍ତ ହଇଲ ।

କାକେର ନୟନ ବାରି ଦେଖ ନିବାରିଲ ।

ମଧ୍ୟ ଥାକି ଅନାଯାସେ ଶକ୍ତ ବିନାଶିଲ ॥

ଅନ୍ତର ଦମନକ କହିଲେକ, ଯେ ଏ ଦୂଷ୍ଟାନ୍ତ ଆମି ଏହି
ନିମିତ୍ତ ଆନିଲାମ, ଯେ କୌଶଳ ଦ୍ୱାରା ସାହା ନିର୍ବାହ ହୟ
ତାହା ବଳ ଦ୍ୱାରା ହୟ ନା । ପରେ କରକଟ କହିଲେକ,
ଯେ ଏ ବଳୀବର୍ଜେର ଶକ୍ତି ଓ ବୁଦ୍ଧି ଓ ଅଣ୍ଟାପ ଏବଂ
ବିବେଚନା ମୂର୍ଗ କୃପ ଆଛେ, କୋନ ବ୍ୟକ୍ତି ଛଳ ଦ୍ୱାରା
ତାହାର ମନ୍ଦ କରଣେ ସନ୍ତ୍ରମ ହଇବେକ ନା, କେନନୀ ତୁମି
ତାହାର ଯେ ଛିଆନ୍ତେଷ୍ଟଗ କରିବେ ମେ ତାହାଇ କୌଶଳ
ଦ୍ୱାରା ବନ୍ଧ କରିବେକ, ଆର ଆମି ବୋଧ କରି ଯେ ତୁମି
ତାହାର ଅତି ଯେ ବିପଦ କୃପ ଅନ୍ତକାର, ଅର୍ପଣ କରିବେ
ମେ ତାହାଇ ବୁଦ୍ଧି କୃପ ଦୂର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ବିନାଶ କରିବେକ,
ତୁମି କି ଏ ଶଶକେର ଇତିହାସ ଶୁଦ୍ଧ କର ନାହିଁ, ଯେ ମେ
ଉଳ୍କାର୍ମୁଣ୍ଡୀକେ, ବନ୍ଧ କରିତେ ବାଞ୍ଛୀ କରିଯା ଆପନି ବନ୍ଧ
ହଇଯାଇଲ । ଦମନକ କହିଲେକ ଯେ ମେ କି ଏକାର ।

୧୩ ଗଲ୍ଲ । କରକଟ କହିତେ ଲାଗିଲ ଯେ ଆମି
ଶୁଦ୍ଧ କରିଯାଛି ଏକ କେମ୍ବୁଯା ବ୍ୟାୟ ଆହାରାନ୍ତେଷ୍ଟରେ
ଅର୍ପଣ କରିତେ ଛିଲ, ଇତୋମଧ୍ୟ ଦେଖିଲେକ ଯେ ଏକଟୀ
ଶୁଦ୍ଧ କରିବାଲୀ ଅଞ୍ଚାଲେର ଉପରେ ଶରୀର କରିଯା

ରହିଯାଇଛେ, କେଳୁଣ୍ଡା ବ୍ୟାସୁ ତାହାକେ ଅନ୍ୟାୟୀ ଲଙ୍ଘ ଜୀବ କରିଯାଇ କ୍ରମେୟିତାହାର ନିକଟ ଗମନ କରିତେ ଲାଗିଲ, ଶଶକ ଭୟ କ୍ରମେ ଲମ୍ଫ ପ୍ରଦାନ ପୂର୍ବକ ପଲାୟନେ ଉଦୟତ ହଇଲ, କେଳୁଣ୍ଡା ତାହାର ପଥ କୁଞ୍ଚ କରିଯା କହିଲ ।

ଏମ ଏମ ବନ୍ଧୁ ଏମ ଏମ ତବ ମନେ ।

ଅଶ୍ରୁ ହେୟେଛି ଆମି ବିଷେଦ କରଗେ ॥

ଯେତେବେଳେ ଯେତେବେଳେ ଯମ କାଢି ।

ତୋମାର ବିଷେଦେ ମୋର ଆଶାନ୍ତ ହେୟେଛେ ॥

ଅନସ୍ତର ଶଶକ ତାହାର ଭୟେ ମେହି ଶ୍ରାବେ ଧାକିଯାଇ ଦଞ୍ଚବେଳେ ହଇଯାଇ କ୍ରମନ କରିତଃ ମିନତି ପୂର୍ବକ କହିତେ ଲାଗିଲ, ଯେ ଆମି ତାନିତେଛି ଆପନି ପଞ୍ଚଦିନେର ରାଜୀ ଏବଂ ଆପନକାର ଜଠରାନଳ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୀପ୍ତିହନେ ଶାରୀରିକ ଶୁଦ୍ଧି ଆହାର ଦର୍ଶନ ପ୍ରେଶିତ ହଇଯାଇଛେ, କିନ୍ତୁ ଆମାର ଶରୀର ଭାତି କୃଷ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଇଚ୍ଛାତେ ଆପନକାର ଏକ ଗ୍ରାମେର ଅଧିକ ହଇବେ ନା, ଆମାହଇତେ କି ତହିତ ପାରିବେ, ଆର ଆମାକେ ଆହାର କରିଲେଇ ବା କି ତହିବେକ, ଇହାର ନିକଟେଇ ଏକ ଉଳ୍କାମୁଖୀ ଆହୁଚ ତାହାର ଶରୀର ଏମତ ଶୁଲ୍କ ଯେ ତାହାତେ ନଡ଼ିତେ ଚଢ଼ିତେ ପାରେ ନା, ଆମି ବୋଧ କରି ଯେ ତାହାର ମାଂସ ଏମତ ସତେଜ ଓ ଶୌଭଳ ଯେଗନ ଅମୃତ କୁଣ୍ଡର ଜଳ, ଆର ତାହାର ଶୋବିତ ଶର୍କରୋଦକେର ନ୍ୟାୟ ମିକ୍ତ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଯହାଶବ୍ଦ ଯାତାପି ପରମକ୍ଷେପ କରେନ, ତବେ ଆମି ତାହାକେ

କୋନ କୌଶଳ ସାରା ବନ୍ଧ କରିବ, ଡମ୍ବାଂମେ ଆପନକାର
ଜ୍ଞାନ୍ୟୋଗ ହଇତେ ପାରିବେ, ତାହାକେ ଆପନଙ୍କାର ସନ୍ତୋଷ
ହୟ ତାଙ୍କି, ନତୁବା ଆମି ମହାଶୟେର ନିକଟ ବନ୍ଧଇ ଆଛି ।
ଶୁନ ଶୁନ ମହାଶୟ କରିବେ ଯିନିତି ।

ଉପଚ୍ଛିତ ଆଛି କର ଅନ୍ୟ ଉପଚ୍ଛିତି ॥

ପରେ କେନ୍ଦ୍ରୀୟା ଶଶକେର ଛଳ ବାକ୍ୟେ ଭୁଲିଯା ଉଲ୍କାମୁଖୀର
ବାସମ୍ଭାନୀଭିନ୍ନଥେ ଗମନ କରିଲ । ଏ ଉଲ୍କାମୁଖୀ ଛଳନାଟେ
ଏମତ ପରିପକ୍ଷ ଛିଲ, ଯେ ସକଳ ଛଳଗୁଣାହିକେ ଶିକ୍ଷା
କରାଇତେ ପାରିତ ।

ମେଇ ଉଲ୍କାମୁଖୀ ଛିଲ ଚତୁରେର ଶାର ।

ମେଇ ବନ ବିନୀ କରେ କରେ ଅଧିକାର ॥

ତାହାର ଶୁଣେର ଆମି କି କବ ଆମୁଲ ।

ଆମର ଗ୍ରାମେର ମେଇ ବାଜୀର ପୁନ୍ତଳ ॥

ଆର କିଛୁ ଶୁନ ତାର ବାଜୀର କଥନ ।

ଶୂନ୍ୟ ମଧ୍ୟେ କତ ଖେଳୀ ଖେଲେ ମେଇ ଜନ ॥

ଆମ୍ଭରେର ମଧ୍ୟେ ଯତ ପଶୁରୀ ଧାକିତ ।

ତାହାର ଦୌରାଞ୍ଜ୍ଯ ତାରୀ ଚୌଂକାର କରିତ ॥

ବିପରୀତ କଥୀ ଆର ଅଧିଂକ କି କବ ।

ଚତୁର କୁକୁର କୁରେ ଭେଟ ଭେଟ ରବ ॥

ଲମ୍ଫନ କାଳେତେ ଚଙ୍ଗେ ଅଦୃଷ୍ଟ ହଇତ ।

ଆକାଶ ଆଜନ ଲେଜେ ଯାଜନ କରିତ ॥

ଏ ଉଲ୍କାମୁଖୀର ମହିତ ଶଶକେର ଶକ୍ତିଭା ଛିଲ, ଏକାରଣ
ଉପଯୁକ୍ତ ନମର ପାଇୟା କେନ୍ଦ୍ରୀୟାକେ ତାହାର ଗର୍ଜ ଶ୍ରମୀପେ

ରାଷ୍ଟ୍ରିୟା ଆପନି ଗର୍ଭ ମଧ୍ୟ ଅବେଶ କରିଯା ରୌତ୍ୟନୁଳାରେ
ଅଗମ କରିଲେକ ଉଚ୍ଛାମୁଦ୍ଧୀଓ ତାହାକେ ସମ୍ମାନ ଅଭ୍ୟାସାନ କରିଯା କହିଲେକ ।

କୋଣୀ ହତେ ଏଲେ ଏସ କୋଣୀ ବସାଇବ ।

ମୟ ଚଙ୍ଗୁ ହୟେ ତବ ବାସ ସ୍ଥାନ ଦିବ ॥

ପରେ ଶଶକ କହିଲେକ ଯେ ଅନେକ ଦିବପାବଧି ଇଚ୍ଛା ଆଛେ, ଯେ ଆପନକାର ସହିତ ସାଙ୍ଗାଂ କରି କିନ୍ତୁ ସମ୍ମାନଙ୍କତି ଅୟୁକ୍ତ ଏରୋଭାଗ୍ୟ ରହିତ ଆଛି । ସମ୍ମାନ ଅତିଶୟ ଜ୍ଞମତୀ ବାନ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି କୋନ ଉତ୍ତମ ସ୍ଥାନ ହଇତେ ଏଥାମେ ଉପଚ୍ଛିତ ହଇଯାଛେ, ଆପନକାରନିର୍ଜ୍ଵଳ ବାସ ଶୁବଳ କରିଯା ଏ ଅଧିନକେ ଉପଲଙ୍ଘ କରତ ପୃଥିବୀ ଜ୍ଞଲ କାରକ ଆପନକାର ଶରୀରକେ ଦର୍ଶନ କରିଯା ଅନ୍ତଃ-କରଣେର ଚଙ୍ଗୁକେ ଉଚ୍ଚଲ କରିତେ ଓ ମୁଗନାଭିର ନ୍ୟାୟ ତୋମାର ଶରୀରେର ମୌବତ ହୀରା ପ୍ରାଣେର ମଜ୍ଜାକେ ମୌଗଙ୍କ କରିତେ ବାଞ୍ଚୀ କରିଯାଛେ । ସଦ୍ୟପି ଏକବୈଶିଶ ସାଙ୍ଗାଂ କରଣେ ଅନୁଯତି କରେନ ଭାଲାଇ, କିମ୍ବା ଏକବୈଶିଶ ଆପନକାର ଇଚ୍ଛା ନ୍ତା ହୁଯ, ତବେ ସମୟାନ୍ତରେଓ ହଇତେ ପାରେ ।

ଇଚ୍ଛାଂ ଆପନ ଯତ ଚଲେ ସାଯ ଫାଟକ ।

ନତୁବା ବରେର ଯତ ଆମିବେ ଆସୁକ ।

ପରେ ଉଚ୍ଛାମୁଦ୍ଧୀ ଏହି ଶକ୍ଳ କଥୋପକଥନ ହାରା ଅବ-
ଧନୀ ବୋଥ କରିଯା ଅନ୍ତଃକରଣେ ବିବେଚନା କରିଲେକ ଯେ
ଇନି ଆମାର ସହିତ ସମ୍ମାନଙ୍କାମାପ କରିଲେନ ଆମାରଙ୍କ

ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ କରା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ଅତ୍ୟଏବ ଉହାରି ଶକ୍ତରୋଦିକ ଉହା
କେଇ କଟେ ଢାଲି ।

ମାରିଲେ ଚେଲାର ସା ଏହି ସେ ଉଚିତ ।

ଅନ୍ତର ଆସାତେ ତାକେ କରିବେ ଚର୍ଚିତ ॥

ଅନ୍ତର ଉଜ୍ଜ୍ଵଳମୁଖୀ କରେକଟା ବିନୟ ବାକେ କହିଲେକ
ଯେ ଅଭିଥି ସେବାର କାରଣ ଆମି ଅନ୍ତର ଆଛି, ଆର
ମହେ ବ୍ୟକ୍ତିଦିଗେର ନିମିତ୍ତ ଏହି ନିର୍ଜନ ସ୍ଥାନକେ ମୁକ୍ତ
ହାର କରିଯା ରାଧିଯାଛି କେବଳ ତୋହାଦିଗେର ମିଳକାର୍ଯ୍ୟ
ଦର୍ଶନେ ଆମାର ଲଭ୍ୟ ଆଛେ ବିଶେଷତଃ ତୁମି ଯେ ଏକାର
କହିଲେ ତାହାତେ ଆଭିଥି ଅନ୍ଦାନେ ଓ ତୋହାର ସେବାଯି
ଆମି କି କ୍ରଟି କରିବ ।

ଦେଖ ଯତ ଜୀବ ଜନ୍ମ ଆଛେ ମହିପୃଷ୍ଠେ ।

ସକଳେ ଆହାର କରେ ଆପନ ଅନ୍ଦାନେ ॥

ତୁମି ତାକେ ଧେତେ ଦିଲେ ଏହି ଘନେ ଭାବ ।

ମେଘାର ଆପନ କିନ୍ତୁ ତୁବ ଯଶ ଲାଭ ॥

କିନ୍ତୁ ତୁମି କ୍ଲଖେକାଳ ବିଲସ କର ଯେ ଆମି ଗୁହାଦି
ମାର୍ଜନ କରିଯା ଆପନ ଶକ୍ତ୍ୟନୁମାରେ ତୋହାର ତାରଣ ଆ-
ସନ ଅନ୍ତର କରି । ଶଶକ ବୋଥ କରିଲେକ ଯେ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ-
ମୁଖୀ ଆମାର' ବାକେ ଭୁଲିଯାଛେ, ଅତ୍ୟଏବ କେନ୍ଦ୍ରୟାର
ମହିତ ଦୂରାୟ ସାଙ୍ଗାତ୍ କରିବୁକ ପରେ ଶଶକ ଉତ୍ତର
କରିଲେକ, ଯେ ଏ ଅଭିଥି ବ୍ୟକ୍ତିର ଅତ୍ୟାଧିକ ଯେ ଧୂମ
ଧାମ ତାହା ନାହିଁ ଆର ତୋହାର ଦ୍ଵାରା' ଉଦ୍‌ବୀନେର ନ୍ୟାୟ
ଏକାରଣ ହାନେର ଓ ଆସନେର ବଡ଼ ପାରିପାତ୍ରେର ଆବ-

ଶକ ରାତ୍ରେନ ନୀ, କିନ୍ତୁ ଆପନଙ୍କାର ବାଞ୍ଛୀ ଯେ ତାହାର
ନିମିତ୍ତ କିଞ୍ଚିତ୍ କ୍ଳେଶ ଲନ ତାହାଟେও ହାନି ନାହିଁ,
ତୋମାର ଯେ କପ ଇଚ୍ଛା ହୟ ତାହାଇ କର । ଏହି ସକଳ
କଥୋପ କଥନାନ୍ତର ଶଶକ କେଳୁଯାର ନିକଟ ଆସିଯା
ଭାବେ ବୃକ୍ଷାନ୍ତ କହିଲ, ଆର ତାହାର ଭୁଲିବାର ସଂବାଦଓ
ଦିଯା ପୁନର୍ବାର ତାହାର ଶରୀର ମାଂସେର ପୁଣ୍ସଂସା କରିଲ ।
କେଳୁଯା ଲୋଭେର ଦନ୍ତକେ ତୀଙ୍ଗୁ କରିଯା ଉଲ୍କାମୁଖୀର
ମାଂସାବାଦନେ ମୁଖକେ ମନ୍ତ୍ରୋଷ କରିତେ ଲାଗିଲ ।
ଶଶକ ଏହି କପ କେଳୁଯାର ମନ୍ତ୍ରୋଷ ଜନକ କର୍ମ କରାତେ
ନିଶ୍ଚଯ ଆପନ ମୁକ୍ତି ହଓନେର ବାଞ୍ଛୀ କରିଲ, କିନ୍ତୁ
ଉଲ୍କାମୁଖୀ ଆପନ ବୁଦ୍ଧିର ତୌଳ୍ଯତା ଅଯୁକ୍ତ ପୂର୍ବେହି ଐ ମ୍ହାନ
ମଧ୍ୟ ବୃଦ୍ଧ ଏକ ଗର୍ଜ ତୃଣାଦି ଦ୍ୱାରା ଆଚାଦନ କରିଯା
ରାଖିଯାଇଲ, ଏବଂ ବହିଗମନ ଜନ୍ୟ ଏକଟୀ ଗୋପନୀୟ
ପଥର କରିଯାଇଲ, ଯେ ହଠାତ୍ ଆପଦ ବିପଦ୍ ହଇଲେ
ତଢ୍କାରୀ ପଲାୟନ କରା ଯାଏ, ଆର ଶଶକକେ ଅପରୀଧି
କରିବାର କାରଣ ଐ ଗର୍ଜର ନିକଟ ଆସିଯା ଐ ବିସ୍ତୃତ
ତୃଣାଦିକେ ଏକପ କରିଯା । ରାଖିଲେକ, ଯେ କିଞ୍ଚିତ୍ ଆସା-
ଦେଇ ଅନ୍ତର ହୟ । ପରେ ଉଲ୍କାମୁଖୀ ମେଇ ଗୋପନୀୟ
ପଥ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଗତ ହଇଯା ତାହାଦିଗକେ ଆହ୍ଵାନ କରିଯା
କହିଲେକ, ଯେ ହେ ମହା ଅତିଥେରୀ ଅନୁଗ୍ରହ କରିବା ଆ-
ଗମନ କରୁଥ, ପରେ ତାହାରୀ ଐ ଗର୍ଜ ପରେଶ କରିବାମାତ୍ର
ଉଲ୍କାମୁଖୀ ମେଇ ଗୋପନୀୟ ପଥ ଦ୍ୱାରା ପଲାୟନ
କରିଲେକ । ଶଶକ ବଡ଼ ଆହ୍ଵାଦେ କେଳୁଯା ଅଭ୍ୟନ୍ତ

ମୋଡେ ଏ ଅନ୍ତକାର କୁଟୀରେ ଆସିଯାଇ କାଳାବିକ ତୃଗା-
ସନେ ପରିଚେପ କରିବାମାତ୍ର ଭୟଥ୍ୟ ପତିତ ହଇଲା ।
ଅନ୍ତର କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଛଳନା ଶଶକେରି ବୋଧ କରିଯାଇ ତୃ-
ଗାତ୍ର ତାହାକେ ବିନାଶ କରିଯାଇ ତାହାର ପ୍ରତାରଣା ହେଇ-
ତେ ପୃଥିବୀକେ ଯୁଦ୍ଧ କରିଲେକ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଉନେର
କାରଣ ଏହି ତୁମି ଜୀବ ଯେ କୋନ ବ୍ୟକ୍ତି ଛଳହାରୀ ବୋ-
ଦ୍ଧାକେ ପରାତବ କରିତେ ପାରେ ନା ଆର ବୋଦ୍ଧାଓ ଭାବି-
ଦଶୀ ବ୍ୟକ୍ତି କଥନ କାହାର ଛଳନାଟେ ଯଗ୍ନ ହୟ ନା ।
ଦୟନକ କହିଲେକ ଯେ ତୁମି ଯାହା କହିତେଛ ତାହାଇ
ବଟେ, କିନ୍ତୁ ଏ ଗରୁଟା ବଡ଼ ଅହଙ୍କାରୀ ଓ ଆମାର ଶକ୍ତ୍ତା
ଅଜ୍ଞାତ ଆହେ ଏ କାରଣ ଉହାକେ ଅତିଫଳ ଦେଉନେ
ଶକ୍ତ ହେବ, କେନ ନା ଶରଜେପକେର ଶର ଯଦି ଶୁଦ୍ଧ ରୂପେ
ନିଃଶ୍ଵର ହୟ ତବେ ତାହା ଶୀଘ୍ର ତାହାଟେ ବର୍ତ୍ତେ, ଆର
କହିଲେକ ଯେ ତୁମି କି ଇହା ଶୁବ୍ରଗ କର ନାହିଁ ଯେ ଶଶକେର
ଛଳ ବ୍ୟାସ୍ତେର ଉପର କି ଏକାର ବର୍ତ୍ତିଯାବହିଲ, ଦେଉ
ବ୍ୟାସ୍ତୁ ବୁଦ୍ଧିମାନ ହଇଯାଓ । ଅଜ୍ଞାତ ଅଯୁଦ୍ଧ ତାହାଟେ
ଯଗ୍ନ ହଇଯା ଯରଣ କପ ଛୁର୍ମାଟେ ପତିତ ହଇଯାଛିଲ,
ପରେ କରକ୍ତ କହିଲେକ ଯେ ମେ କି ଏକାର ? ।

୫୪ ଗଲ । ଦୟନକ କହିଲେକ ଯେ ଶମାଚାର ଏ ଲିଖି-
ଆହେ ଯେ ବୋଗଦାଦ ଲଗରେର ମିକଟ ନାନା ଆତୀର
କୁଳାଦି ଯୁଦ୍ଧ ଏକ ଆନ୍ତର ଛିଲ ଏ ଆନ୍ତର ଏମନ
ରମଣୀୟ ଯେ ତାହାର ବାୟୁ ର୍ବଗ ବାୟୁ ହେଇତେ ଓ ଶୌରଭ

ସୁନ୍ଦର, ଆଜିର ପୃଷ୍ଠର ଯେ ଛଟା ମେ ଆକାଶେର
ଚଙ୍ଗୁଳିପ ଯେ ତାରୀ ତାହାତେ ଉଚ୍ଚତା କରିଯାଇଛେ ଏବଂ
ତତ୍ତ୍ଵ ବ୍ୟକ୍ତର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶାଖାତ୍ତି ପୁଷ୍ପ ମହୁୟ ତାରାର
ନ୍ୟାୟ ଦୀପ୍ତ ହାଇଦେଇଛେ ।

ନବୀନ ଶର୍ମଣ ଶର୍ମଣ ଦଲେ ହିମକଣ ।

ବୈଦୁର୍ଯ୍ୟ ଭାଜନେ ଦେଲେ ପାରଦ ଯେଉଁ ॥

ଶୁଦ୍ଧ ଅବାହେର ତୀରେ ପୁଷ୍ପ ବିକଶିତ ।

ମୃଗନାଭି ଗଞ୍ଜ ରାୟ ଭଥାୟ ବହିତ ॥

ତୁ ମାଟେ ଅନେକ ପଞ୍ଚ ବାସ କରିତ । ତୁ ହାନେ ଉତ୍ତମ
ହ୍ରାସ ଓ ଶୁବ୍ରାୟ ଓ ଅଧିକ ଜଳ ଏବଂ ସଥେଷ୍ଟ ଖାଦ୍ୟ
ଅବ୍ୟ, ଏ କାରଣ ତାହାରୀ ସର୍ବଦା ଆମୋଦେ କାଳଜ୍ଞପଣ
କରିତ । ତମିକଟେ ଏକ ମହାକ୍ରୋଧନ ବ୍ୟାୟ ଥାକିତ, କେ
ତାହାଦିଗକେ ଆପନ ଭୀଷଣାକୃତି ଦେଖାଇଯା ତାହାର-
ଦିଗେର ଝୀବନେର ଯେ ଆମୋଦ ତାହା ନଷ୍ଟ କରିତ ।
ଏକ ଦିବର ତାବେ ପଞ୍ଚ ଏକ୍ୟ ହାଇଯା ତୁ ବ୍ୟାୟେର ନିକଟ
ଗମନ କରତଃ ଆପନାରୁ ଦିଗେର ଦାମସ ଓ ଆଜା କାରିତ୍ବ
ପ୍ରକାଶ କରିଯା କରିଲ; ଯେ ହେ ମହାରାଜ ଆମରୀ ଆ-
ପନକାରୁ ଶୈନ୍ୟ ଏବଂ ଅଜାର ହରପ ଭାର ଆପନି ଅତ୍ୟହ
ଅନେକ କ୍ଲେଶେ ଆମାରଦିଗେର ମଧ୍ୟ ଏକ ଆମାଟି ଶିଫାର
କରିତେ ପାରିଲେବି ନା, କିନ୍ତୁ ଆମରୀ ସର୍ବଦା ଆପନ-
କାର ଭଯେ ମଶକ୍ତି ଥାକିଭାବ, ଆର ଆପନିଓ ଆ-
ମାରଦିଗେର ଅନ୍ତେଷ୍ଟରେ ଦୌଡ଼ା ଦୌଡ଼ି କରିଯା ଅନେକ
କ୍ଲେଶ ପାଇଲେ, ଅତିର ଏକଟେ ଆମରୀ ବିବେଚନୀ

କରିଯାଛି, ତାହାତେ ଆପନକାରୀ ଭାଲ ଏବଂ ଆମ-
ରାଓ ମୁହିର ଥାକି, ସମ୍ଯପି ତାହାତେ ଆପନି କୋନ
ଆପନ୍ତି ନା କରେନ ଆର ଅତ୍ୟହ୍ ଆମାଦିଗକେ ତ୍ୟକ୍ତ
ନା କରେନ, ତବେ ଆମରା ଅତ୍ୟହ୍ ଆତଃ କାଳେ ଆପନ-
କାର ରଙ୍ଗମଶାଲାଯ ଉପଚୌକନ ସ୍ଵର୍ଗ ପ୍ରେରଣ କରି
ଏବଂ ତାହାତେ ଆମରା କୋନ ଝଟି କରିବ ନା । ବ୍ୟାଘ୍ର
ତାହା ସୀକାର କରିଲେନ । ପଞ୍ଚରା ଅତ୍ୟହ୍ କଟିନୀ ପାତ
କରିଯା ଯାହାର ନାମେ କଟିନୀ ପାତ ହଇତ ତାହାକେଇ
ଉପଚୌକନ ସ୍ଵର୍ଗ ତାହାର ନିକଟ ପାଠାଇତ । ଏଇ
ଅକାରେ କତକ ଦିବସ ଗତ ହଇଲ । ଏକ ଦିବସ ଐ
କଟିନୀ ପାତ ଏକ ଶଶକେର ନାମେ ହଇଲ, ତାହାତେ ଐ
ଶଶକ ବନ୍ଦୁ ଦିଗେର ନିକଟ କହିଲେକ ଯେ ସମ୍ଯପି
ଡୋମାରା ଆମାର କିଛୁ ମାହ୍ୟ କର, ତବେ ଆମି ଐ
ଦୌରାଙ୍ଗ୍ୟ କାରକେର ଦୌରାଙ୍ଗ୍ୟ ହଇତେ ଡୋମାଦିଗକେ
ମୁକ୍ତ କରିତେ ପାରି, ତାହାତେ ତାହାରା କହିଲେକ ଯେ
ଇହାତେ ଜୁତି ନାହିଁ । ଶଶକେର ତଥାୟ ଗମନେ କିଣିଏ
ବିଲମ୍ବ ହେବେ ତାହାର ଆହାରେର ସମୟ ଗତ ହଇଲ
ତାହାତେ ବ୍ୟାଘ୍ର କୋଧାନ୍ତିତ ହଇଯା ଦ୍ୱାରା କିଡିମିଡ଼ି
ଶବ୍ଦ କରିବେଛିଲ, ତୁଙ୍କାଳେ ଶଶକ ଯହିର ଗମନେ
ତାହାର ନିକଟ ଗମନ କରନ୍ତଃ ଏଗାମ କରିଯା ଦେଖିଲେକ
ଯେ ବ୍ୟାଘ୍ର ଅଭିଶ୍ୟ କୁକୁରଙ୍ଗକରଣେ ଜଟରାନଳେ ବାଯୁ
ସଂଘୋଗ କରିଯାଇଛେ, ଆର ଚାଷଙ୍ଗ୍ୟ ଗତି ସ୍ଵାରା ତାହାର
କୋପାଧିକ୍ୟ ଅକାଶ ପାଇତେହେ ।

ଉଦର ତନ୍ଦୁଳ ଉଷ୍ଣ କରୀ ଭାଲ ବୟ ।

ଆହାର ବିହୀନ ଦିନେ ଦୂଃଖଦ ମେ ହୟ ॥

ପରକୁ ବ୍ୟାସୁ କିଜାମୀ କରିଲେକ ଯେ ତୁମି କୋଷା
ହଇଏ ଆସିତେଛୁ, ଆର ପଞ୍ଚରାଇ ବୀ କି ଅବସ୍ଥାଯ ଆଛେ,
ଶଳକ କହିଲେକ ଯେ ତାହାରୀ ରୀତ୍ୟନୁମାରେ ଏକଟୀ ଶଶକେ
ଆମାର ମଙ୍ଗେ ପାଠାଇଯାଇଲି, ଆମି ତାହାକେ ଲାଇୟେ
ଆପନକାର ଦର୍ଶନ ବାଣ୍ୟାଯ ଆସିତେଛିଲାମ ପଥମଧ୍ୟ
ଆର ଏକଟୀ ବ୍ୟାସୁ ଆସିଯା ତାହାକେ ଲାଇଲେକ, ଆମି
ତାହାକେ ବାର୨ ସତ କହିଲାମ ହେ ଏ ପଞ୍ଚଦିଗେର
ରାଜାର ଆହାର, ମେ ଆମାର କଥା ଅଗ୍ରାହୀ କରିଯା କହି-
ଲେକ ଯେ ଏ ଅଧିକାର ଆମାର, ଆର ଏ ସ୍ଥାନେର ଯେ
ଶିକାର ତାହାର ଅଧିକାରୀ ଆମି ।

ତୁମି କି କଥମ ନାହି କରଇ ଶୁବଳ ।

ଏକକୀ କାନନେ ଥାକେ ବ୍ୟାସୁ ଏକଜନ ॥

ହେ ଯହାରାଜ ମେ ଏତ ଗର୍ବ ଓ ଆଚ୍ଛ ଶାୟା କରିଲେକ
ଯେ ତାହା ଆୟି ଶୁବଳ କରିବେ ଅଶକ୍ତ ହଇଲାମ, ଆର
ତାହାର ନିକଟ ଏହି ଅତିଜ୍ଞ କରିଯା ଆସିଯାଇ ଯେ
ଆମି ଶୀଘ୍ର ଆସିତେଛି, ଅତଏବ ଆପନକାର ନିକଟ
ନବିନ୍ଦେ ଜୀବ କରାଇଲାମ । ପରେ କୁଥିତ୍ୱ ବ୍ୟାସୁ ମୂର୍ଖତା
ଅବୁଜ୍ଜ ବୃଥା ଲଜ୍ଜାଯ ଲଜ୍ଜିତ ହଇୟା କହିଲେକ ।

ବିଜୋହି ଯାବୁଣେ ଆମି ହଇ ଏହି ବପ ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବ୍ୟାସୁକେ ଯୁଦ୍ଧ ଶିଖାଇଏ କୁପ ॥

ଏମନ କେ ଆହେ ବ୍ୟାସୁ ଆମାର ଶିକାରେ ।

ମାହଳ କରିଯା ହଣ୍ଡ ତାହାତେ ବିସ୍ତାରେ ॥

ପରେ ବ୍ୟାସୁ ଶଶକକେ କହିଲେକ ଯେ ଯଦି ମେ ବ୍ୟାସୁକେ ଦେଖାଇଯା ଦିତେ ପାରିବ ତବେ ତୋର ଅନେର ଯେ ଅତି କୁଳ ତାହା ତାହାକେ ଦିବ, ଆର ଆମାରଓ କଷ୍ଟକ ଘୁଚାଇବ । ଶଶକ କହିଲେକ ଯେ ଆମି ଦେଖାଇତେ କେବ ନା ପାରିବ, ଆର ଆପନକାକେ ଯେ ଅନେକଥି କଟୁ ବାକ୍ୟ କହିଯାଇଛେ ତାହାତେ ଆମାର ଅନ୍ତଃକରଣେ ଏମନି ଛଇ-ଯାଛିଲ, ଯେ ଯଦି ଆମି ବଲେ ପାରିତାମ ତବେ ତାହାର ଘନ୍ତକ ଏହି ଆନ୍ତରେର ପଞ୍ଚଦିଗେରକେ ଭଙ୍ଗଣ କରାଇତାମ ।

ଏହି ମେ ଆର୍ଥନୀ ମୋର ଈଶ୍ଵରର କାହେ ।

ତୋମାର ଯୁଜ୍ଜ୍ଵଳେ ଦେଖି ମନେ ହାହା ଆହେ ॥

ପରେ ଏହି କଥା କହିଯା ଶଶକ ଗମନୋଗୁଣ ହଇଲ, ବର୍ଷିର ବ୍ୟାସୁ ଶଶକେର ଛଲେତେ ସଂକ୍ଷିତ ହଇଯା ତାହାର ପଞ୍ଚାଶ ଗମନ କରିଲ । ପରନ୍ତ ଶଶକ ବ୍ୟାସୁକେ ଏକଟୀ ଗଭିର କୁପେର ନିକଟ ଆନିଲ । ତାହାର ଜଳ ଏମନ ନିର୍ମଳ ସେମନ ଚିନେର ଆଦର୍ଶ ଶରୀରେର ଅତି ବିଶ୍ୱ ସଥାର୍ଥ କଥ ଦେଖା ଯାଇଁ, ତାନ୍ତ୍ର ତାହାତେଓ ଦେଖା ଯାଇ ।

ତାହାତେ ଆପନ ମୁକ୍ତି ଦେଖେ ଯେଇ ଜନ ।

ସଥାର୍ଥ ଅକୃତି ବିଶ୍ୱ କରେ ଦରଶନ ॥

ପରେ ଶଶକ କହିଲେକ ହେ ମହାରାଜ ଆପନକାର ଶକ୍ତ ଏହି କୁପେର ଯଥେ ବାସ କରିପାରେଛେ, ଆମି ତାହାକେ ବଡ଼ ଭର୍ମ କରି ଅନ୍ତରେ, ମହାଶୟ ଯଦି ଆମାକେ କୁନ୍ଦେ କରିଯା ଲନ

ତବେ ତାହାକେ ଆମି ଦେଖାଇତେ ପାରି । ଏହି କଥା ଶୁଣିଯା ବ୍ୟାଘ୍ର ତାହାକେ କୁଙ୍କେ କରିଯା କୃପ ବଧେ, ଦୁଷ୍ଟ କରତଃ ଆପନ ଓ ଶଶକେର ମୁଣ୍ଡି ଜଳମଧ୍ୟ ଦେଖିଲ, ତାହାତେ ବୋଧ କରିଲ ଯେ ଏହି ବ୍ୟାଘ୍ର ଆମାର ଉପଚୌକନ ସ୍ଵର୍ଗପ ଯେ ଶଶକ ତାହାକେ ଲାଇଯା କୁଙ୍କେ କରିଯା ରାଖିଯାଛେ । ପରେ ଶଶକକେ ପରିତ୍ୟାଗ କରତଃ ଲମ୍ବ ଅଧାନ ପୂର୍ବିକ କୃପମଧ୍ୟ ପତିତ ହାଇଯା ଦୁଇ ତିନ ଡୁବେର ପରେ ପଞ୍ଚତ୍ର ପ୍ରାଣ ହାଇଲ, ଶଶକ ନିକୁଳମେ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ ପୂର୍ବିକ ପଞ୍ଚଦିଗେର ନିକଟ ଆମିଯା ତାବେ ବୃକ୍ଷାଳ୍ପ କହିଲେକ । ଏହି ଶୁଭ ସଂବାଦ ପାଇଯା ତାହାରା ପରମେଶ୍ୱରର ପୁଣ୍ୟ କରତଃ ଏ ସୁଖ କାନନେ ବିଚରଣ ଦିକରିଯା ଏହି ଶୋକ ପାଠ କରିତେ ଲାଗିଲ ।

ଶକ୍ତ ବିନାଶେର ପର ଶରବତ ପାଇ ।

ଶନ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତର ପରମାୟୁର ସମାନ ॥

ଏହି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତନୁମାରେ ଏହି ବୋଧ ହାଇଲ ଯେ ଶକ୍ତ ଯଦି ବଡ଼ ବଳବାନ ହୁଯ ଏବଂ ଅଳାବଧାର ଥାକେ ତବେ ତାହାକେଓ ପରାଜ୍ୟ କରୁଥାଏ । କରକଟ କହିଲେକ ଯେ ବଳଦକେ ତୁମି ବିନାଶ କରିତେ ପାରିବେ କିନ୍ତୁ ଦେଖ, ଯେନ ତାହାତେ ପଞ୍ଚ-ରାଜେର କୋନ ଦୁଃଖ ନା ହୁଯ, ଅତ୍ୟବ କୋନ ଛର୍ଣ୍ଣାର । ତାହାକେ ନଷ୍ଟ କରିତେ ହାଇବେକ, ଯଦି ପଞ୍ଚ-ରାଜେର ଦୁଃଖ ବ୍ୟାପିରୁକେ କୋନ ଉପାୟ କରିତେ ନା ପାର ତବେ ତାହାତେ କଦାଚ ପୁର୍ବ ହାଇଓ ନା, କେବଳ କୋନ ବୋଜ୍ଜ୍ଵା ବ୍ୟକ୍ତି କଥନ ଆପନ ସୁଧେର ନିମିତ୍ତ ପ୍ରଭୁର ଜ୍ଞାନ କରେ

ନା, ଏହି କଥୋପ କଥାନାମନ୍ତ୍ରର ଉଭୟରେ କଥାର ଶେଷ ହଇଲା । ପରେ ଦୟନକ ରାଜ-ମନ୍ତ୍ରୀ ନା ଗିଯାଇଛୁ କିଛୁ ଦିନ ବିରଳେ ଥାକିଲା । ଅନନ୍ତର ଏକ ଦିବସ ନିର୍ଜନ ପାଇୟା ପଞ୍ଚ-ରାଜେର ନିକଟ ଉପଶ୍ରିତ ହଇୟା ଚିନ୍ତିତେର ନୟାଯୀ ନତ ମନ୍ତ୍ରକେ ଦଶ୍ୟମାନ ହଇଲା । ପଞ୍ଚ-ରାଜ କହିଲେନ ଅନେକ ଦିବସ ତୋକେ ଦେଖି ନାହିଁ ମଙ୍ଗଳ ତୋ ? ଦୟନକ ଉତ୍ସର କରିଲେକ, ଈଥର କରୁଣ ଯେ ପଞ୍ଚାଂ ଭାଲ ହଟକ । ପଞ୍ଚ-ରାଜ ଏହି କଥା ଶୁବ୍ରଗ କରିଯା ମନ୍ତ୍ରକ୍ଷିତ ହଇୟା କହିଲେନ, ଯେ ନୂତନ କିଛୁ ହଇୟାଛେ କହିଲେକ ହାଁ, କୈ, କି ବଳ ଦେଖି, ଓ କହିଲେକ ତବେ ନିର୍ଜନ ସ୍ଥାନ ଢାହି, ପଞ୍ଚ-ରାଜ କହିଲେନ ଯେ ଏହି ତୋ ସମୟ ରେ ଶୀଘ୍ର ବଳ କେନନା ତାବେ କର୍ମେ ବିଲସ କରା ଭାଲ ନାହିଁ, ଯଦ୍ୟପି ଆଜିକାର କର୍ମକାଳି କରା ଯାଯା ତବେ ଶତ୍ରୁ ଆପଦ ଉପଶ୍ରିତ ହୁଯା ।

• ବିଲସ ନା କର ଶୁଭ କଥା ବଳ ଯୋରେ ।

ବିଲସ କରିଲେ ବହ ଆପଦ ସଞ୍ଚାରେ ।

ଦୟନକ କହିଲେକ ଯେ ଯେ କଥା ଶୁନିଲେ ଶୁବ୍ର କାରକେର ଶୃଗୀ ଜଗ୍ଯେ ଲେ କଥା ବିବେଚନୀନୀ କରିଯା ଶୀଘ୍ର ଉପଶ୍ରିତ କରା ଉଚିତ ନୁହେ, କିନ୍ତୁ ଶୁବ୍ର କାରକେର ବୁଦ୍ଧି ଓ ବିବେଚନୀନୀ ଉଚିତ ଯେ ବଜ୍ଞାର ଅବଶ୍ୟାର ଅତି ସୁଜ୍ଞ ବିବେଚନୀ କରେନ, ଯେ ଏ ଉପଦେଶ ଯଜ୍ଞାକାଜ୍ଞୀର କି ନୁ । ଆର ଯଥନ ଜୀବତ ହୁଯେନ ଯେ ବଜ୍ଞାର ବାକ୍ୟ ଅତିପାଳନ କଥା ଶୁଭ ପରିଶୋଧ

ବ୍ୟାତିରେକେ ଅନ୍ୟ ଅକାର ନହେ, ତଥନ ଡାହାର ବାକ୍ୟ ଗୁହ୍ୟ କରେଇ ବିଶେଷତଃ ଏ ଲଭ୍ୟ ସଦି ଶ୍ରୋତାକେ, ବର୍ତ୍ତେ, ପଞ୍ଚ-ରାଜୁ କହିଲେନ ଯେ ତୁହି ତୋ ଆନିସ, ଯେ ଡାବ୍ୟ ରାଜୁ ବର୍ଗ ହଇଲେ ଆମି ବୁଦ୍ଧିର ସୂର୍ଯ୍ୟତା ଦ୍ୱାରା ଅଶ୍ଵନିତ ହଇଯାଇଛି, ଆର ଡାବ୍ୟ ଲୋକେର କଥା ଶୁବଳେ ରାଜାଦିଗେର ନ୍ୟାୟ ବିବେଚନା ଆମି ଆମି ଆପନ ଅନ୍ତକ୍ରରଣେ ବିବେଚନା କରି, ଅତେବ ନିକୁଳେଗେ ତୋର ମନେ ଯାହା ଉଦୟ ହୟ ତାହାଇ ବଳ, ଅପକାଶ ରାଖିଲୁ ନା । ଦମନକ କହିଲେକ ଆମାରଓ ଏଇକ୍ଷଣେ ଆପନକାର ବୁଦ୍ଧିର ଉପର ଆଶ୍ରା ହଇଯାଇଛେ; ଆର ଅକାଶ ଆହେ ଯେ ଆମି ନେହ ଓ ଧାର୍ମିକ ଡାବ୍ୟ କଥା କହି ଆର ମନେହ ଓ ମୁହଁ ଏବଂ କାରଣ ଇହାତେ ମିଶ୍ରିତ ବାକ୍ୟ ଆମି କହି ନା, ଆର ଯହାରାଜେର ସଭାବ କୃପ କଣ୍ଠି ଅନ୍ତର ବ୍ୟାତିରେକେ ଆମାର ବାକ୍ୟ କୃପ ସର୍ବେର ପରୀକ୍ଷା କେହ କରିଲେ ପାରେ ନା ।

ମୋର ବାକ୍ୟ ଡାଳ ମନ୍ଦ ଆନିତେ ମସ୍ତର ।

ରାଜାର ସଭାବ କଣ୍ଠି ହୟିଛେ ଅନ୍ତର ॥

ପରେ ପଞ୍ଚ-ରାଜୁ କହିଲେନ ତୋର ଅଧିକ ଧାର୍ମିକତା ଅକାଶ ଆହେ, ଆର ତୋର ଡାବ୍ୟ କଥାଇ ନେହ ଓ ଉପଦେଶ ଘଟିଲ ବୋଧ ହୟ, ଆର ତୋର କଥାର ନିକଟ ଦିଯାଗ ସାର ନା । ଦମନକ କହିଲେକ ଯେ ଡାବ୍ୟ ପଞ୍ଚର ଜୀବନ ସକଳ ଆପନି ହଇଯାଇନ, ଆର ଡାବ୍ୟ ପ୍ରଜାର ମଧ୍ୟେ ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି କୁଞ୍ଜ ଶରୀର ଓ ଶୁଭ୍ରାତ କପେ ଅଶ୍ଵନିତ ଆହେ ଡାହାର ଉଚିତ ଯେ ହକ୍ ପରିଶୋଧ ଓ ସଥାର୍

ଉପରେଶେର ବିବରଣ ରାଜାର ନିକଟ କରେ କେନା ବୋକ୍ତାରା
କହିଯାଇଛନ, ସେ ସେ ବ୍ୟକ୍ତି ରାଜାର ନିକଟ ସଂଖ୍ୟାର୍ଥ ବିଷୟ
ଲୁଙ୍କାଇତ କରେ କିମ୍ବା ବୈଦେହ ନିକଟ ପୀଡ଼ା ଲୁଙ୍କାଇତ କରେ,
ଆର ଆପନାର ଅନାହାର ବଞ୍ଚିଦିଗେର ନିକଟ କହେ ନା
ମେ ଆପନାର କ୍ଷତି ଆପନି କରେ । ପଞ୍ଚ-ରାଜ କହିଲେନ
ସେ ତୋର କୃତ୍ତଜ୍ଞତା ଓ ଆଜ୍ଞୀଯତା ଆମାର ନିକଟ ଅନେକ
ଦିବଶାବଧି ପ୍ରକାଶ ଆଛେ, ଆର ତୋର ସତ୍ୟତା ଓ
ଧାର୍ମିକତା ଆମିଓ ଜୀବିତ କରିଯାଇଛି, ଅତଏବ ତୋର ମନେ
ଏଇକ୍ଷଣେ କି ଉପଶିଷ୍ଟ ହଇଯାଇଁ ତାହା ବଳ, ତାହା
ଶ୍ରନିଲେ ପର ତାହାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବିବେଚନୀ କରା ଯାଇ
ଦୟନକ ସଥନ ପଞ୍ଚ-ରାଜକେ କଥାର ଛଲନୀ ହାରା ଭୁଲା-
ଇଲେକ ତଥା କହିଲେ ଜାଗିଲ, ସଞ୍ଜୀବକ ମେନାପତି
ପାତ୍ର ମିତ୍ରଗଣ ମହିତ ଶ୍ରଦ୍ଧା ପରାମର୍ଶ କରିଯା କହିଯାଇଁ,
ସେ ପଞ୍ଚ-ରାଜେର ବଳ ଓ ବୁଦ୍ଧିର ପରିମାଣେର ପରିକ୍ଷା
ଆମି କରିଯାଇଁ, ଅନ୍ତର ତାବ୍ୟ ବିଷୟରେ ହସତା ଓ ଦୁର୍ବିଲତା
ଦେଖିଯାଇଁ ।

ପୂର୍ବେ ଯାହା ଅନୁମାନ ମୋର ହେଁ ହେଁ ଛିଲ ।

ଏଥବା ମନ ମୋର ଜୀବନ ଯେ ହେଁଲ ।।

ଆମି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହଇଯାଇଁ ସେ ମହାରାଜ ମେହି କୃତସ୍ତ୍ରେର
ସମ୍ମାନ ସଥେଷ୍ଟ କରିଯାଇନ, ଆର ହୁଅରେ ଉତ୍ତରର ନ୍ୟାୟ
ତାର ଉପର ତାବ୍ୟ କର୍ମର ଅନୁମତି ଦେଓନେର ଭାଗାର୍ପଣ
କରିଯାଇନ, ଏଇକ୍ଷଣେ ମେହି ମନ୍ଦିର ଅନୁଗୁହେର ପରିବର୍ତ୍ତ
ତାହା ହେଇତେ ଏହି ମନ୍ଦିର ଅକାଶ ହେଲ, ଆର ସେ ବ୍ୟକ୍ତି

ନିଷେଧ ବିଧି ଓ ଆହାନ ପ୍ରଦାନେର ଶକ୍ତି ଆପନ ହଣ୍ଡଗତ
କରେ ତାହାର ଯଜ୍ଞାର ବାସାତେ କଳହ କୁପ ଭୂତ ଡିଷ୍ଟ
ଅନ୍ତର କରିବେ, ଏବଂ ପାପେର ଇଚ୍ଛା ତାହାର ଚିନ୍ତ-କ୍ଷେତ୍ର
ହଇତେ ଅକାଶ ପାଇବେ ।

ନୀପ କୁପ ହଇତେ ଗଗଣ ଉପରେ ।

ଯାହାକେ ଉଠାଯ ପୃଥ୍ବୀ ଯାମ୍ଯମାନ କରେ ।

ଏ ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ବାଣୀ ମେନା କରେ ।

ବଡ଼ର ମନ୍ତ୍ରକ ଫେଲେ ଫାନ୍ଦେର ଡିଉର ॥

ପଞ୍ଚରାଜୁ କହିଲେନ ହେ ଦମନକ ତୁମି ଉତ୍ତମ ତପ ବିବେ-
ଚନୀ କର ଏ କି କଥା ଯାହା କହିଦେଛ ଆର ଇହାର ବିବ-
ରୁଗ କୋଥା ହଇତେ ଜାତ ହଇଯାଇ, ତୋମାର କଥା କ୍ରମେ
ଯାହା ବୋଧ ହଇଦେଛେ ସର୍ଦ୍ଦିପି ଇହା ମତ୍ୟ ହୟ ତବେ
ଇହାର ଉପାୟ କି ହଇତେ ପାରେ । ଦମନକ କହିଲେକ
ସେ ମଞ୍ଜୀବକେର ସେ ଯହୁ ମନ୍ଦାନ ତାହା ଆପନକାର ନି-
କଟ ଅକାଳ ଆଛେ, ଆର ରାଜ୍ୟ ସବ୍ରନ ଦାସ ସର୍ଗେର ସଧ୍ୟ
ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିରେ ଥିଲେ ଆନେ ଅତାପେ ଆପନାର ତୁଳ୍ୟ
ଦେଖେନ ତଥାକେ ତାହାକେ ଶୀଘ୍ର ନିକଟ ହଇତେ ଅନ୍ତର କରେ
ଉଚିତ, ନତୁବା ଅନ୍ତରୁଳ ସଟିଯା ରାଜ୍ୟ ପଦଚୁତ ହୟେନ
ଆର ଇହାର ଉପାୟ ମହାରାଜ ହଇତ ଯାହା ହଇବେ
ତାହାତେ କି ଆମାଦେବ ବୁଦ୍ଧ ପ୍ରବେଶ କରିତେ ପାରେ,
ଆମି ଇହା ଆନି ସେ ଇହାର ଉପାୟ ଶୀଘ୍ର କରା ଉଚିତ
ସହାପି ବିଦୟ କରେନ ବୋଧ ହୟ ତବେ ଇହାର ଉପାୟେ
ଅନୁପାୟ ସଟିବେ ।

ପିଂପିଡ଼ାର ତୁଳ୍ୟ ଶକ୍ତ ହଇଯାଛେ ଫଣି ।
ମଙ୍ଗଜ ଥୁଲିଯାଇ ତାକେ ବଧୁନ ଆପନି ॥
ଇହାରେ ବଧିତେ କିଛୁ ବିଲ ହୁ ନା କର ।
ବିଲସ କରିଲେ ସର୍ପ ହବେ ଅଜାଗର ॥

ଆର ବିଜେରା କହିଯାଛେନ ଯେ ମନୁଷ୍ୟରୀ ଦୁଇ ଅକାର
ହେଁନ, ସାବଧାନ ଓ ଅସାବଧାନ, ଅସାବଧାନ ବ୍ୟକ୍ତି କୋନ
ଆପଦ ଉପଚ୍ଛିତ ହଇଲେ ଏହାକୁଳ ଉଦ୍‌ଦିଗ୍ନ ଓ କ୍ଲେଶିତ ହୟ,
ଆର ସାବଧାନ ଦୁଇ ଅକାର ଆଛେ, ଅଥମତଃ ଆପଦ
ଉପଚ୍ଛିତ ହେଁବେର ପୂର୍ବେଇ ଜ୍ଞାନିତେ ପାରେ, ଯେମନ
ଆରେ ବ୍ୟକ୍ତିରୀ ପରିଗାମେ ଜ୍ଞାତ ହୟ, ଆର ଏ ବ୍ୟକ୍ତି
ବିପଦ କୃପ ଘୁର୍ବାତେ ପତିତ ହେଁବେର ପୂର୍ବେଇ ମୁକ୍ତ କୃପ
ତଟେ ଉତ୍ସରିତେ ପାରେ ତାହାକେ ଭାବୀଦଶୀ କହା ଯାଇ ।
ଦ୍ଵିତୀୟତଃ ଯଥନ ଆପଦ ଉପଚ୍ଛିତ ହୟ ତଥନ ଆପନ
ଅନ୍ତଃକ୍ରମକେ ସୁନ୍ଦର ରାଖିଯାଇ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ଓ ଭୟ
କରେ ନା, ଆର ନିଶ୍ଚଯ ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିର ନ୍ଯୂକଟ ଉପାୟେର
ପର୍ବ ଲୁକ୍କାଇତ ଧାକିବେକ ନା, ଏବୁକାର ବ୍ୟକ୍ତିକେ
ଉପଚ୍ଛିତ ନିବର୍ତ୍ତକ କହା ଯାଇ । ଭାବୀଦଶୀ ଓ ଉପଚ୍ଛିତ
ନିବର୍ତ୍ତକ ଏବଂ ଅମତକ ଏହି ତିନ ବ୍ୟକ୍ତିର ଅବହାର ନ୍ୟାୟ
ଏ ତିନ ମର୍ତ୍ତ୍ସେଂର ଇତିହାସ ଆଛେ, ଯାହାରୀ ଏକ ଜଳାଶୟେ
ଏକତ୍ରେ ବାଂସ କରିତ । ପଞ୍ଚାରାଜ କହିଲେନ ଯେ ସେ
କି ଅକାର ? ।

୧୫ ଗଲ୍ଲ । ଦମନକ କହିତେ ଲାଗିଲ ଯେ ଇତିହାସ
ବେତ୍ରାରୀ କହିଯାଛେନ ଯେ ଏକ ଜଳାଶୟ ଛିଲ, ଏ ଜଳାଶୟ

ପଥ ହଇତେ ଅନ୍ତର ଏକାରଣ ପଦିକ ଲୋକ ହାରା ଅଞ୍ଜାତ୍
ଛିଲ, ଡାହାର ଜଳ ଈଶ୍ଵରେର ଅତି ତପସ୍ତୀଦିଗେର ଭକ୍ତିର
ନ୍ୟାୟ ବିର୍ଦ୍ଦିଲ, ଆର ଡାହାର ଦୃଶ୍ୟ ଅମ୍ଭ କୁଣ୍ଡାନ୍ତେଷ୍ଟଣ
କାରକଦିଗେର ତୃପ୍ତି ଜନକ ହଇଯାଛେ, ଏବଂ ଅବାହ
ବିଶିଷ୍ଟ ଜଳାଶୟେର ମହିତ ଡାହାର ଯୋଗ ଛିଲ, ଏଇ
ଜଳାଶୟେ ଏମତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ତିନ ମର୍ଦ୍ଦୟ ବାସ କରିତ, ଯେ
ଡାହାଦିଗେର ହିଂସାୟ ଗଗନସ୍ଥିତ ମୀନ ସୂର୍ଯ୍ୟ ମଞ୍ଚଲେର
ନ୍ୟାୟ ଉତ୍ତମ ଲଜ୍ଜା କପ କଟାହେଭର୍ଜିତ ହଇତ । ଏ ତିନ
ମର୍ଦ୍ଦୟେର ଏକ ମର୍ଦ୍ଦୟ ଭାବିଦଶୀ, ଆର ଏକଟୀ ଉପହିତ
ବିବର୍ତ୍ତକ, ଏବଂ ଅନ୍ୟଟୀ ଅଗର୍ଭକ ଛିଲ । ହଠାତ୍ ବସନ୍ତକାଳ
ଉପହିତ ହିଲ, ମେଇ ବସନ୍ତକାଳ ଯେ ସର୍ଗ ଉତ୍ସାହେର ନ୍ୟାୟ
ଅନ୍ଧାରୀକ୍ରମ ପୁଷ୍ପ କାନନ ହାରା ପୃଥିବୀ ଶୋଭିତ କରିଯା
ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକରୁ ପୁଷ୍ପ ହାରା । ଉତ୍ତଳ ହଇଯାଛିଲ, ଯେମନ ଗଗଣେ
ଉତ୍ସୁଗନହାରା କୁର୍ବିତ ଆହେ, ଆର ବାମୁ ଶଯ୍ୟ କାରକ ସ୍ଵରଗେ
ପୃଥିବୀକେ ନାନୀଅକାର ଚିତ୍ର ବିଚିତ୍ର ଶଯ୍ୟ ହାରା ଶୋଭିତ
କରିଯାଛିଲ, ଆର ଈଶ୍ଵରେର ଶିଖ କପ ମାଳ ହାରା
ଘେନିବୀ ନାନା ସର୍ଗ ପୁଷ୍ପୋତେ ସୁଶୋଭିତ ହଇଯାଇଲେମ ।

ଅନ୍ୟ ସାରୁ ପୁଷ୍ପେର କାନନ ।

ମୁଖରାତି ଗଜ ଲମ୍ବା କରେ ସରିଥିଥ ॥

ଚାମେଲି ପୁଷ୍ପେର ଶୋଭା ଛିଲ ସେ ଏମନ ।

ବର୍ଷକ ଆମ୍ବେର ଶୋଭା ଦେଖିତେ ହେମନ ॥

ଶ୍ରୀରାମ ହାଶ୍ମେତେ ସଥା ଶ୍ରୀ ଅନନ୍ତିତ ।

ଅଞ୍ଜାତ ବାଯୁତେ ଶୁଣା ପୁଷ୍ପ ଅନ୍ଧାରୀକ୍ରମ ॥

ଅନ୍ତର ହଠାତ୍ ଏକ ଦିବସ ଦୁଇ ଡିନଥିବର ତଥା ଯେ
ଉପଚ୍ଛିତ ହଇଯାଇଥିବାରେ ଏକ ଜଳାଶୟରେ ଏକ ଡିନ
ମଧ୍ୟେର ସଥାର୍ଥ ବିବରଣ ବିଶେଷ କପେ ଜୀବ ହଇଲ,
ପରେ ପରମର ମମୟ ନିକପଣ କରିଯାଇ ଜାଳାନୟରେ ଗମନ
କରିଲ । ମଧ୍ୟେରୀ ଏହି ସଂବାଦାବଗତ ହଇଯାଇ ଜଳ
ମଧ୍ୟ ଧାକିଯା ଓ ବିଷାକ୍ତାରଲେ ଯନ୍ତ୍ର ହଇଲ, ପରେ
ରଜନ୍ୟାଗତେ ଭାବିଦଶୀ ମଧ୍ୟ କାଳେର ଦୌରାନ୍ୟ ଓ ଅନୁଭ
ଗୁହେର ଅମ୍ଭାଭା ଦେଖିଯା ପରୀକ୍ଷାର ବିଷୟେ ଅଟଳ ଛିଲ,
ଏକାରଣ ଜାଲ ହଇତେ ମୁକ୍ତ ହୁଏନ ନିଯିତ ଅନ୍ତଃକ୍ରମେ
ଚିତ୍ତିତ ହଇଲ ।

ଏ ବ୍ୟକ୍ତି ବୁଦ୍ଧିମନ୍ତ ଜାନ ବିଜ୍ଞବର ।

ବୀଯ କର୍ମ ରାଖେ ଯେବୀ କରେ ଦୃଢ଼ତର ॥

ପଞ୍ଚାତ୍ କି ହବେ ତାହା ଯେବୀ ନା ଦେଖିଲେ ।

ତାହାର କର୍ମେର ମୂଳ ବଡ଼ ହୟ ଚିଲେ ॥

ପରମ ଏ ଭାବିଦଶୀ ମଧ୍ୟ ଆପନ ବନ୍ଦୁ ଦିଗେର ସହିତ
ବିଲ । ପରାମର୍ଶ ଅଭି ଶୀଘ୍ର ଜଳ ଗମନାଗମନ ପଥହାରା
ନିର୍ଗତ ହଇଲ । ପର ଦିବସ ଆତଃକାଳେ ଧୀବରେରା ଆମିନା
ଏ ଜଳାଶୟର ଉତ୍ତର ପାର୍ଶ୍ଵରୁ ଜଳ ଗମନାଗମନ ପଥ
ଜାଲ କୁଣ୍ଡ କରିଲୁକ । ପରେ ଏ ଉପଚ୍ଛିତ ନିର୍ବର୍ତ୍ତକ ବୁଦ୍ଧି
କିମ୍ବା ଅଲକାରେ ଭୂରିତ ଛିଲ ବଢ଼େ କିମ୍ବା ତାହା ତାହାର
ଅପରୀକ୍ଷିତ ଛିଲ, ସଥିନ ଦେଖିଲେକ ଯେ ଆପଦ ଉପ-
ହିତ ହଇଯାଛେ, ତଥିନ ଲଜ୍ଜିତ ହଇଯାଇ କହିଲେକ ଯେ
ଆମି ଆମ୍ବନ୍ୟ କରିଲାମ କିମ୍ବା ଅଲମ ବ୍ୟକ୍ତିଦିଗେର ଶେବ

ଏହି କଥ ହଇଯା ଥାକେ । ଆମାର ଉଚିତ ଛିଲ ଯେ ଐ
ଭାବୀଦଶୀଂ ମହିନ୍ୟର ନ୍ୟାୟ ଆପଦ ପତନେର ପୁର୍ବେହି
ଆପନ ପଥ ଚିତ୍ତ କରା ।

ସ୍ଟଟନ ଅଗ୍ରେଡେଚେଟ୍ କରା ଲେ ଉଚିତ ।

ହୃଦ ଚୂଅ ହଲେ ତାହେ ଖେଦ ଅନୁଚିତ ॥

ଏହିକୁଣେ ପଞ୍ଜାଯଳ ପଥ ରୁକ୍ଷ ହଇଯାଇଛେ, ଅତେବ ଛଲେର
ସମୟ ଆର ସଦ୍ୟପି ବିଜେରୀ କହିଯାଇନ ଯେ ବିପଦ
କାଳେ ଉପାର ଅଧିକ ଲଭ୍ୟ ଦ୍ୱାୟକ ହୟନା, ତଥାଚ ବୋଙ୍କା
ଦିଗେର ଉଚିତ ନହେ ଯେ କୋନ ଏକାରେ ବୁଦ୍ଧିର ଲଭ୍ୟ
ହଇତେ ନିରାଶ ହୁଯ, ଆର ଶକ୍ତର ଛଲକେ ନିବାରଣ କରିତେ
ବିଲୟନୀ କରେ, ଅନୁତ୍ତର ଏ ଉପର୍ଦ୍ଵିତ ବିବର୍ତ୍ତକ ମୃତ୍ୟୁର
ନ୍ୟାୟ ହଇଯା ଜଳୋପରି ଭାସିତେ ଲାଗିଲ । ଏକ ସ୍ୱର୍ଗି
ଧୀରର ତାହାକେ ମୃତ ବୋଧେ ତୁଳିଯା ଆନ୍ତରେ ବିକ୍ଷେପ
କରିଲେକ, ପରେ ଏ ମହିନ୍ୟ କୋନ ଉପାୟେ ଏକ ଶୁଦ୍ଧ ଜଳା-
ଶୟେ ପତିତ ହଇଯା ଆଗ୍ରହକ କରିଲେକ ।

ମୁକ୍ତ ବାଞ୍ଛୀ ଥାକେ ଯଦି ତବେ ତୁମି ମର ।

ଏବା ମରିଲେ ପାବେନାକ ସୁଦେର ଆକର ॥

ପରେ ଏ ଅଳତର୍କ ମହିନ୍ୟ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗେ ଛଟ-ଫଟ କରତଃ ଶୁଣ୍ଡ
ହଇଯା ପଞ୍ଚାଥ ଧରା ପଡ଼ିଲେକ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତାନୁଶାରେ
ମହାରାଜେର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହୁଯ ଯେ ସଞ୍ଜୀବକେର ବିଷର ଶୀଘ୍ର
ନିଷପ୍ତ କରେନ । ଆମାଦିଗେର ଶକ୍ତି ଓ ଉପର୍ଯୁକ୍ତ ସମୟ
ଥାକିତେ । ତୀଥ ଅତ୍ର ହାରା ବିବାଦ କଥ ଅଣି ମେ ଅଧି-
ନେର ଆମେ ପଞ୍ଜୁଲିତ କରିଯା ଭାବାର ପରମାଯୁ କଥ

ଗୋଲା ଗୁହକେ ନସ୍ତର କପ ବାୟୁ କରଣକ ତାହାର ଗୁହର
ଧୂମକ ଗଗନ ଝର୍ଷ କରାନ ଉଚିତ ।

ଉପଯୁକ୍ତ ଶକ୍ତି ପେଯେ କର ଏହି ସ୍ଥିର ।

ଦୁଃଖ କପ ଶକ୍ତର ଭାଙ୍ଗିଯା କେଳ ଶିର ॥

ଅନନ୍ତର ପଞ୍ଚ-ରାଜ କହିଲେକ ଯେ ତୁ ଯାହା ବଲିଲେ
ତାହା ଆମି ବୋଥ କରିଲାମ, କିନ୍ତୁ ଆମି ଅନୁମାନ
କରି ନା, ଯେ ସଞ୍ଜ୍ଞୀବକ ଆମାର କୋନ ଜ୍ଞାନ କରେ ଆର
ପୂର୍ବେ ଆମାକର୍ତ୍ତକ ପାଲିତ ହିଁଯା ଯେ କୃତ୍ତବ୍ୟାଚରଣ
କରିବେ ଏମତ ବୋଥ ହୁଯ ନା, କେନନା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉହାର
ଭାଲ ବ୍ୟାତିରେକେ ଆମି ଯନ୍ତ୍ର ଚେଷ୍ଟା କରିବାଇ । ଦୟନକ
କହିଲେକ ଯେ ଇହା ସାର୍ଥ ବଟେ, କିନ୍ତୁ ଆପନି ଯେ
ଉହାର ଭାଲ କରିଯାଛେ ତାହାତେଇ ଉହାର ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ଶକ୍ତି ଜୟିଯାଛେ ।

ଯେ ଥାନେ ଅନ୍ତିମ କରା ହିଁଲ ଉଚିତ ।

ଲେଇ ଥାନେ ଆମ ଦେଓଯା ହୁଯ ଅନୁଚିତ ॥

ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି କୁଟିଲ ଓ ଦୁଷ୍ଟ ହୁର ମେ ଯାବନ ମାନମ ପୂର୍ଣ୍ଣ
କରିବେ ନା ପାରେ ତାବନ ଏକ୍ୟ ଓ ଉପଦେଶକ ଥାକେ କିନ୍ତୁ
ଯଥିନ ତାହାର ମାନମ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଯ ତଥନ ଅନୁପଯୁକ୍ତ ଇଚ୍ଛାତର
ଅକାଶ କରେ, ଆର ବିଜେତା କହିଯାଛେ ଯେ ଅର୍ଦ୍ଧାଚୀନେର
କର୍ମର ମୂଳ ନାଇ, ଅର୍ଦ୍ଧାଚୀନେର କର୍ମ ଭୟ ଓ
ଆଶା ଉଭୟ ଆହେ, ଆର ଯଥିନ ମେ ଭୟ ରହିତ ହୁଯ
ତଥନ ମେ ହିତ କପ କୁପକେ ଅହିତ କପ ଅନ୍ତକାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ
କରେ, ଆର ଯଥିନ ତାହାର ଆଶା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଯ ତଥନ ମେ

ଦୁଷ୍ଟତା ଓ କୃତ୍ୟୁତାର ଅଗ୍ରି ଅଜୁଲିତ କରେ । ପଞ୍ଚ-ରାଜ
କହିଲେନ ଭୂତ୍ୟଦିଗେର ସଥ୍ୟ ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଅର୍ଦ୍ଧାଚିନ ଓ
ଦୁଃଖୀ ହୁଏ ତାହାର ସହିତ କିମ୍ବାର ବ୍ୟବହାର କରେ
ଯାଏ ଯେ ତାହାଦିଗେର କୃତ୍ୟୁତା ଅକାଶ ନା ହୁଏ, ଦମନକ
କହିଲେକ ଯେ ତାହାଦିଗଙ୍କେ ଏକପ ନିରାଶ କରା ଉଚିତ
ନହେ, ଯେ ଏକ କାଳେ ଆଶାଚୂତ ହଇଯା ସାଙ୍କ୍ଷ୍ଟ କରାଓ
ଭ୍ୟାଗ କରିଯା ଶକ୍ତର ଯିଲନ କରେ, ଆର ଏତ ଐଶ୍ୱର୍ୟ
ଦେଓଯା ଉଚିତ ନହେ, ଯେ ବଡ଼ ମାନ୍ୟ ହଇଯା ସଥ୍ୟାଚିତୋ-
ଧିକ ନୁହା କରେ ବରଂ ଏହି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଯେ ଶର୍ଵଦୀ ଭୟ ଓ
ଆଶାର ସଥ୍ୟ ପାଇଯା କାଳଜେପଣ କରେ, ଆର ଇହାର-
ଦିଗେର କର୍ମ ନିୟମ ଓ କ୍ଲେଶ ଓ ଭୟ ଏବଂ ଆଶାର ଉପର
ଚୂରିଯା ବେଡ଼ାଯ କେମନୀ ଥିଲି ଓ ନିଃଶକ୍ତ ହଇଲେ
ତାହାଦିଗେର ପାପେର କାରଣ ହୁଏ, ଆର ନିରାଶ ଓ ନିର୍ଭ-
ନ୍ତା ଭୂତ୍ୟଦିଗଙ୍କେ ମାହୀ କରେ, ଏବଂ ତାହା ରାଜ୍ୟର
ମାନେର ଆଟିର କ୍ଷାରଣ ହୁଏ ।

ନିରାଶ ହଇଲେ ହୁଏ ମାହୀ ଅଧାର ।

ଅକ୍ଷୟ ସତର କହେ ନାହି ରାଖେ ମାନ ॥

ଶ୍ରୀ ଓହେ ବନ୍ଦୁ ମୋରେ ଲାହି କର ହେନୁ ।

ଆଶାୟ ରହିତ ଆମି ନାହି ହଇ ଯେନ ॥

ପରମ ପଞ୍ଚ-ରାଜ କହିଲେନ ଯେ ଆମାର ଅନ୍ତଃକ୍ରମ୍ୟରେ
ଏମତ ଉଦୟ ହଇଥିଲେ ଯେ ମନ୍ତ୍ରୀହକେର ଅନ୍ତଃକ୍ରମ୍ୟ
ବ୍ୟପ ଯେ ଆମର୍ଶ ତାହା ଛଳକପ ମଳାତେ ରହିତ
ହଇଯାଇେ, ଆର ତାହାର ମାନ୍ସ କଣ ପର ଏହି ନୁକଳ

ଇଚ୍ଛାର ଅନ୍ତରେଟେ ଶୁଣ୍ୟ ଆଛେ, ଆର ଆମି ଆମାର
ଅନୁଗୃହ ନିରନ୍ତର ତାହାର ଅତି ଅର୍ପଣ କରିବେହି ଅତଏବ
ଏହି ସକଳେର ପରୀବର୍ତ୍ତ ମେ ଆମାର ମନ୍ଦ ଚେଷ୍ଟା କେନ
କରିବେ ।

ଏକବାର ଯେଇ ଜନ କରିଲ ମୈତ୍ରତୀ ।

ଆରବାର ମେ କେମନେ କରିବେ ଶକ୍ତତୀ ॥

ଦମନକ କହିଲେକ ଯେ ଏହି କଥା ମତ୍ୟ ଜୀବ କରୁନ ଯେ
ବ୍ୟକ୍ତିର ଅନ୍ତୁଃକରଣ କୁଟିଲ ହୟ ମେ କଥନ ଭାବ ଦାୟକ
ହୟନୀ, ଆର ଯେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଆଚରଣ ଓ ଆକର ମନ୍ଦ ହୟ
ତାହାକେ ଖୁଦ୍ଧାଚାର କରିବେ ଚେଷ୍ଟା କରିଲେଓ ମେ କଥନ
ଖୁଦ୍ଧାଚାର ହୟ ନା ।

ବଡ଼୍ ୨ ବିଜ୍ଞ ଜନେ ଏହି କଥା ବଲେ ।

ସଟମ୍ୟ ଯାହା ଥାକେ ତାହାଇ ନିକଲେ ॥

କିନ୍ତୁ ବୃଦ୍ଧିକ ଓ କଞ୍ଚପେର ଇତିହାସ କି ଆପନକାର
କର୍ଗୋଚର ହୟ ନାଇ । ପଞ୍ଚରାଜ କହିଲେନ ଯେ ମେ କି
ପୁକାର ? ।

୧୬ ଗଲ୍ଲ । ଦମନକ କହିବେ ଲାଗିଲ ଯେ ଏକ କଞ୍ଚ-
ପେର ବୃଦ୍ଧିକର, ସହିତ ବଜୁଡ଼ା ହିଲ ତାହାରୀ ସର୍ବଦା
ଗରଙ୍ଗର ଆଜ୍ଞୀର୍ବଂଠା କଗେ ବଜୁଡ଼ାର କଥୋପକଥନ
କରିବି ।

ଅହରିଲି ଦୁଇ ବଜୁ ଆମୋଦ କରିବୁ ।

ଉତ୍ତରେ ଭେଦ କଥା ଉଭୟ ଜାନିତ ॥

ଅନ୍ତର ଏକ ସମୟ କୋନ କାରଣେ ସ୍ଵର୍ଗନ ତ୍ୟାଗ କରଣେ
ତାହାଦେର ଆବଶ୍ୟକ ହଇଲି । ପରେ ଉଭୟେ ଐତିହାସିକ ହଇଯା
ତାନାନ୍ତର ଗମନେ ଉଦ୍‌ସ୍ଥିତ ହଇଲେନ, କିନ୍ତୁ ବୃକ୍ଷିକ
ମେଇ ନଦୀ ପାର ହୁଏ ଦୁଃଖ୍ୟ ଦେଖିଯା ବିଷ୍ଵ ହଇଯା
ରହିଲି । କଞ୍ଚପ କହିଲେକ, ହେ ପୁଯ ବନ୍ଧୁ ତୋମାର
କି ହଇଲ ତୁ ଯିକି ପ୍ରାଣେ ବନ୍ଧେର ଗୁବା ଚିନ୍ତାର ହନ୍ତେ
ଅପାଶ କରିଯା ଅନ୍ତଃକରଣେର ଆହ୍ଲାଦକେ ଏକେବାରେ ତ୍ୟାଗ
କରିଲେ । ବୃକ୍ଷିକ କହିଲେକ ହେ ଭାତ୍ ଏହି ଜଳ ପାର
ହୁନେର ଯେ ଚିନ୍ତା ମେ ଆମାକେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର ସୁର୍ଯ୍ୟର
ଫେଲିଯାଛେ ଅତଏବ ଏ ଜଳ ପାର ହଇ ଏହି ଅତ ସାଧ୍ୟ ନାହିଁ,
କିମ୍ବା ବନ୍ଧୁର ନହିତ ବିଚ୍ଛେଦ କରିଯା ଥାକି ଏମତ ଶକ୍ତି ନ
ନାହିଁ ।

ତୁ ମି ଯେତେ ପାର ବନ୍ଧୁ ହୟେ ନଦୀ ପାର ।

ଆମି ରହିଲାମ ହେଥାଲୟେ ଦୁଃଖ ଭାର ॥

ତୋମା ବିନା ଆମି ଏକା ରବ ଏହି ସ୍ଥାନେ ।

ଭାବି ତାଇ ବିଚ୍ଛେଦ କେମନେ ମବେ ପ୍ରାଣ ॥

କଞ୍ଚପ କହିଲେକ ଯେ ତୁ ମି କିଛୁ ଚିନ୍ତା କରିଓ ନା ଆମି
ତୋମାକେ ଅକ୍ଲେଶେ ପାର କରିଯା ତଟେ ଉତ୍ତରିଯା ଦିଦ,
ଆର ଆମାର ପୃଷ୍ଠ-ଦେଶକେ ନୌକା କରିଯା ବନ୍ଧୁମୂଳକେ
ତୋମାର ଆପଦେର ଢାଳ କରିବ, କେନନୀ ଅନେକ କ୍ଲେଶେ
ବନ୍ଧୁତୀ କରିଯା ଅନୀଯାମେ ତ୍ୟାଗ କରା ବଡ ଖେଦ
ଜନକ ହୟ ।

ଯାଏ ବନ୍ଦୁ କେନା ବନ୍ଦୁ ଆଛେ ତବ ସାହା ।

କୋନହୁ ପୁକାରେ ତୁମି ନାହିଁ ବେଚ ତାହା ॥

ପରେ କଞ୍ଚପ ବୃକ୍ଷିକକେ ଆପନ ପୃଷ୍ଠଦେଶେ ଦୀରଣ
କରିଯା ବନ୍ଦଃତ୍ତଳେ ଅର୍ପଣ କରିଯା ସମ୍ମରଣ କରନ୍ତଃ ଚଲିଲ ।
ଇତୋମଧ୍ୟେ ଏକଟା ଶନ୍ଦ ତାହାର କର୍ଣ୍ଣଗୋଚର ହଇଲ ।
ତା ଶନ୍ଦ ବୃକ୍ଷିକର ଗତି ଦ୍ଵାରା ଥମନ ଜନ୍ୟ ହଇତେଛେ, ଇହା
ବୋଧ କରିଯା ଜିଜ୍ଞାସା କରିଲେକ ଯେ ଏ କି ଶନ୍ଦ, ସାହା
ଆମି ଶୁଣିତେଛି ଆର ଏ କି ଶନ୍ଦ ସାହା ତୁମି କରିତେଛ ।
ବୃକ୍ଷିକ ଉତ୍ତର କରିଲେକ ଯେ ଆମାର ଛଲକପ ଶର ଫଳକେ
ତୋମାର ଶରୀର କଂପ ବର୍ଦ୍ଧତେ ପରୀଜ୍ଞା କରିତେଛି ।
କଞ୍ଚପ ଉମ୍ମାରିତ ହଇଯା କହିଲେକ, ହେ ନିର୍ଲଙ୍ଘ ତୋର
କାରଣ ଆମି ଆପନ ଆଶକେ ଭୟାନକ ସର୍ବାତେ ଫେଲି-
ଯାଛି, ଆର ଆମାର ପୃଷ୍ଠଦେଶ କପ ତରଣିର ସାହାଯ୍ୟେତେ
ତୁମି ଏହି ଜଳ ପାର ହଇତେଛ, ଆର ଯଦ୍ୟପି ତୁମି କୃତଜ୍ଞ
ନାହା ଏବଂ ଚିରକାଳ ଏକତ୍ର କାମେର ମୁର୍ମନା ରାଖ,
ତଥାପି ଛଲ ଫୁଟାଇବାର କାରଣ କି? ଆର ଆମି ନିଶ୍ଚଯ
ଜାନିତେଛି ଯେ ତୋମାର ଛଲ ଝୁଟାନେତେ ଆମାର କିଛୁଛି
ହଇବେକନା, ଆର ଅନ୍ତଃକରଣ ଭେଦୀ ଯେ ତୋମାର ଛଲ
ମେ ଆମାର ଅନ୍ତଃ କପ ପୃଷ୍ଠଦେଶେ ପ୍ରବେଶ ହାତେ
ପାରିବେକ ନା ।

ଯୁଦ୍ଧଲେ ମୁଟ୍ଟାଯାତ ଦେଓରାଲେ ଯେ କରେ ।

ହନ୍ତେ ମେ ବେଦନା ପାର ଆର ଯେ ଅନ୍ତରେ ॥

ପରେ ବୃକ୍ଷିକ କହିଲେକ ଈଶର ଏମନ ନା କରୁଣ ଯେ ଯେ

ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମି ବାଁଚିଯା ଆଛି ଇହାର ମଧ୍ୟେ ଆମାର
ଅନୁଃକରଣେ ଏକପ ହୟ କିମ୍ବା ହିଇଯାଛେ, ଆମାର ସ୍ଵଭାବ
ଛଳ ଫୁଟାନ ଇହାର ଅଧିକ ନୟ, ତବେ ଶକ୍ରର ବୁକେଇ ଲାଞ୍ଛକ
କିମ୍ବା ବନ୍ଧୁର ପିଟେଇ ଲାଞ୍ଛକ ।

ସ୍ଵଭାବତ ହୟ ଯେବା ମନ୍ଦ ଆଚରିତ ।

ଅକୀରଣେ ଦେଖ ତାହା ହୟ ଅକାଶିତ ॥

ଅନ୍ତରେ ଫୁଟାତେ ଛଳ ବିଚୀ ନାହି ଶକ୍ତ ।

ତଥାପି ଫୁଟାତେ ଛଳ ହୟ ଯେ ଆମନ୍ତକ ॥

ପରନ୍ତ କଞ୍ଚପ ଚିନ୍ତା କରିଲେକ ବିଜେତା କହିଯାଛେନ
ଯେ ଦୁଷ୍ଟେର ଅତିପାଳନେ ମନ୍ମାନ ଓ କର୍ମର ଉପାୟ
ନାହି ହୟ ଇହା ଯଥାର୍ଥରେ ବଟେ ।

ସର୍ବ ଅଲଙ୍କାର ଭୂମେ ଫେଲା ଦେଖ ନୟ ।

ଦୁଷ୍ଟେର ଆଶ୍ୟ ଦେଓଯା ଖେଦେର ବିସ୍ଯ ॥

ଆରଓ କହିଯାଛେନ ଯେ ସାହାର ଜଗଦାତାର ନିରପଣ
ନାହି ତାହାତେ କିଛୁ ମାତ୍ର ଆଶା ନାହି, କେନନୀ ଅପବିତ୍ର
ବୀର୍ଯ୍ୟ ସାହାର ଜଗ ହୟ ମେଓ ଅନୁନ୍ତ, ଦେଖ ମେ ସ୍ୟକ୍ତି
ଯଥନ ପରଲୋକ ଗତ ହୟ ତଥନଓ କି ପ୍ରତି ପାଲକେର
ମନ୍ଦ କରେନା ।

ଜାରଜ ଜନାର ଭାଲୁ କିମେ କରା ଯାଯା ।

ଲୋକେରା ଗୁହେତେ ସର୍ପ କିହେତୁ ପାଲଯ ॥

ନିମ୍ବ ବକ୍ଷେ କର ଯଦି ଯତ୍ନ ଅତିଶ୍ୟ ।

ତଥାପି ଚିନିର ମିଷ୍ଟ ତାହେ ନାହି ହୟ ॥

କଟକ ପାଳନେ ସେବା ହସ୍ତ ଆମନ୍ତ୍ର ।

ପୁଷ୍ପ ତୁଳିବାରେ ମେହିନାହିଁ ହୟ ଶଙ୍କ ॥୦

ଏହି ସକଳ ଦୃଷ୍ଟିଷ୍ଠ ଦେଉନେ ଆପନକାର ଉଜ୍ଜ୍ଵଳାଷ୍ଟଃ
କରଣେ ଅବଶ୍ୟ ଉଦୟ ହଇୟା ଥାକିବେ ଯେ ଶଞ୍ଚାବକେର
ଆକର ଶୁଦ୍ଧ ନଯ ଏବଂ ଦୁଷ୍ଟ ଏକାରଣ, ଚିନ୍ତାଗୁରୁ ଥାକା
ଉଚିତ, ଆର ମେହ କାରକ ଯେ ଝୁଲ୍ଲ ବନ୍ଧୁ ତାହାର
ଉପଦେଶ ଜୀବ କପ କର୍ଣ୍ଣ ଦ୍ଵାରା ଶୁବଳ କରି ଉଚିତ, କେନନା
ଉପଦେଶକେରା ସମ୍ଭାବିତ ନିର୍ଭୟେ କଟିନ ବାକ୍ୟ କହେ ମେହ
ବାକ୍ୟ ଯେଇ ବ୍ୟକ୍ତି ଗ୍ରାହ୍ୟ ନା କରେ ତବେ ମେ ପଶ୍ଚାତ୍
ଲଜ୍ଜିତ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟାରୀ ଭାବ୍ୟ ନିର୍ମିତ ହୟ, ଯେମନ ପୀଡ଼ିତ
ବ୍ୟକ୍ତି ବୈଦେହୀର କଥାତେ ଘ୍ରଣ କରେ ଏବଂ ସ୍ତ୍ରୀରେଛାନ୍ତି
ନାରେ ଥାଦ୍ୟ ଓ ଶକରୋଦକ ଭଙ୍ଗ କରେ, ମେହ ବ୍ୟକ୍ତିର
ବ୍ୟାଧି ସବଳ ହଇୟା ତାହାକେ ତ୍ରମେ ଦୁର୍ବଲତା ପ୍ରାପ୍ତ
କରାଯାଇ ।

ଉପଦେଶ କର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ଶଙ୍କ ବାକ୍ୟ କର୍ଯ୍ୟ ।

ତାହାତେ ମନ୍ତ୍ର ହେଯା ଉପଯୁକ୍ତ ନଯ ॥

ମେହ ବାକ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରା ତିକ୍ତୁ ବଡ଼ ହୟ ।

କିନ୍ତୁ ତାର ଫଳ ମିଷ୍ଟି ହୟ ଅତିଶୟ ॥

ଆର ଇହା ଜାମୀ ଉଚିତ ଯେ ରାଜୀ ବର୍ଗେର ଐ ରାଜୀ
ଦୁର୍ବଲ, ଯିନି କିମ୍ଭେର ଶେଷ ନା ଦେଖେନ ଆର ରାଜେର
ଅତି ମନୋଯୋଗ ନା କରେନ ଏବଂ ହଥନ କୋନ ଅବଳ
ବିପଦ ଉପଶ୍ରିତ ହୟ ତଥନ ଓ ଭାବିଦଶୀ ଓ ସାବଧାନ
ତାକେ ଅନ୍ତର ରାଥେନ, ଆର ଯଥନ ମମୟ ନା ଥାକେ ଓ ଶଙ୍କ

ପ୍ରବଳ ହୟ ତଥନ ନିକଟରୁ ବ୍ୟକ୍ତିଦିଗେର ଅପରଶ
କରେନ, ଆରି ମେଇ ବିପଦ ତାହାଦିଗଙ୍କେ ଅର୍ପଣ କରେନ ।
ଯେ କର୍ତ୍ତା କରିତେ ଚିନ୍ତା ତୋମାର ଅଶ୍ରୁ ।

ତାହା ଅନ୍ୟ ଜନେ କେନ ତୁମି କର ନୟନ୍ତ ॥

ଅଳସ କରିଯା ଦୋଷ ଆପନି କରିଲେ ।

ଅଧୂନା ଅନ୍ୟର ଶିରେ କେନ ତାହା ଦିଲେ ॥

ପରେ ପଣ୍ଡ-ରାଜ କହିଲେନ ଯେ ତୁମି ବଡ଼ ଉତ୍ତର ଶକ୍ତି ଓ
ଅର୍ଥାତି କଥା କହିଲେ, କିନ୍ତୁ ଉପଦେଶ କାରକଦିଗେର କଥା
ଅନୁହ୍ୟ କରା ବାଯ ନା । ବଦ୍ୟପି ଶଞ୍ଚୀବକ ଶକ୍ରଇ ହୟ
ତବେ ତାହା ହଇତେଇ ବା କି ହଇତେ ପାରେ, ଆରା
ମଚରାଚର ଆମାର ଥାଦ୍ୟ କେନନା ଉହାର ଶକ୍ତିର କାରଣ
ତଣ୍ଡାଦି ଏବଂ ଆମାର ଶକ୍ତିର କାରଣ ମାଂସାଦି ହଇଯାଛେ,
ଆର ଉହାର ଶକ୍ତି ସର୍ବଦା ତୃଣାଦିର ନିକଟେଇ ଶ୍ରକ୍ଷମ
ଥାକେ । ଆୟି ଉହାକେ ଗଣନାର ମଧ୍ୟେ ଆନିନ୍ଦା ଅତ୍ୱାବ
ଓ ଯେ ଆମାର ମହିତ ତୁଲ୍ୟ ଭାବ କରେ ଏକପ କି ଉହାର
ଅନୁଃକରଣେ ହଇତେ ପାରେ ।

ଏକପ ହଇଲ ଶକ୍ରୁକ୍ତବେବୀ ମେ ଜନ ।

ମମ ମହ ଇଚ୍ଛା କରେ କରିବାରେ ରଣ ॥

ତାର ସାଙ୍କି ମନ୍ତ୍ରହଣ୍ତି ସମଭିବ୍ୟାହାରେ ।

ଅଶୀ ଦେଖ କବେ ପୃଷ୍ଠାରେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାଯେ ॥

ଆର ପରମେଶ୍ୱରେର ଅନୁଗୁହ୍ କପ ଯେ ଉଦୟାଚଳ ତାହା
ହଇତେ ଉଜ୍ଜୁଲ ହିୟାଛେ, ଆମାର ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ କପ ଯେ ସୂର୍ଯ୍ୟ
ତାହାର ମହିତ ସଦ୍ୟପି ଶଞ୍ଚୀବକ ଚନ୍ଦ୍ରର ନ୍ୟାୟ ହିୟା

ତୁମ୍ୟ ହଇତେ ଆଇସେ ତବେ ତାହାର କୁଣ୍ଡି ହଇଯା ବିନାଶ
ହଇରେ, ଆର ଆମାର ଯେ ଛତ୍ର ମେ ଛମା ପଞ୍ଚିର ନ୍ୟାୟ
ମୌଭାଗ୍ୟ ସୁକ୍ର ଓ ଆକାଶ କପ ଚନ୍ଦ୍ର ତପେର ନ୍ୟାୟ
ହଇଯାଛେ ତାହାର ଅତି ଯଦି ଶଙ୍ଖୀବକ ସୂର୍ଯ୍ୟର ନ୍ୟାୟ
ଥଢୁ ନିର୍ଗତ କରେ ତବେ ପଞ୍ଚାଶ ନାଶକେ ଆପ୍ତ ହଇବେ ।

ନିଃସ୍ଵ ହୟେ ଧନୀ ଜୀବ କରେ ଯେଇ ଜନ ।

ତାହାର ମେ ଜୀବ ଯେନ ଖଣ୍ଡର ଗମନ ॥

ତୁ ଶିକାରେର ଶିର ବାଡ଼ାଯେଛି ଶୁନ ।

ଉହାର ଗଲାଯ ଫାଦ ଆମି ଦିବ ପୁନ ॥

ପରକୁ ଦମନକ କହିଲେକ ଯେ ମହାରାଜ ଉହାକେ ଖାଦ୍ୟ
ବୋଧ କରିଯା ଓ ଉହାର ଉପର ଅବଳ ହଇତେ ପାରି ଏହି
ଜୀବେ ବିଜୁଲ ହୋଯା ଉଚିତ ନହେ, କେବଳ ସଦ୍ୟାପି
ଆପନି ସମବଳ ହଇତେନା ପାରେ ତବେ ବଞ୍ଚୁଦିଗେର
ସାହାଯ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତାକୁ କରେ କିମ୍ବା ଛଳାଦିବାରା ନାନା
ଉପାର ସୃଷ୍ଟି କରେ ଆମି ଏହି ଭୟ କରି ସଥନ ମେ ଆପନ-
କାର ଉପର ଶକ୍ତାଚରଣେର ଲୋଭ ତାହାଦିଗକେ ଦେଖାଇ-
ଯାଛେ, ଅତଏବ ଏମନ ନା ଛଟକ ଯେ ତାହାଦିଗେର ସହିତ
ଉହାର ତ୍ରିକ୍ୟ ହୟ, କେବଳ ସଦ୍ୟାପି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ବଡ଼ ସ୍ତୁଲ
ଓ ବଲବାନ ହୟ ତଥାପି ମେ ଅନେକକେ ପରାଜ୍ୟ କରିବେ
ପାରେ ନା ।

ଅଧିକ ଡ୍ୟାନି ଯଦି ଏକ ଠାଇ ହୟ ।

ଅତଃପ ସହିତ ହାତି ହର ପରାଜ୍ୟ ॥

পিপিলিকাংগণ যদি হয় এক মন ।

পরাক্রমী ব্যাঘু চর্ম করে আকর্ষণ ॥

পশ্চ-রাজ কহিলেন তোমার বাক্য আমার হৃদয়ত
হইল, আর ইহা যে তোমার আভূয়তার উপদেশ
তাহাও জানিলাম, কিন্তু এই কারণ বদ্ধ আছি, যে
আমি উহাকে শুষ্ঠ করিয়াছি, আর উহার শক্তি ও
ইচ্ছা ও বর্দ্ধিত করিয়াছি, এবং সভামধ্যে উহার বুদ্ধি
ও আনুরক্ষি ও ধার্মিকতা এবং বিশ্বাসের অশৎসা
করিয়াছি যদ্যপি এক্ষণে তাহার বিপরীত করি তবে
কথাৰ ব্যত্যয় ও লজ্জিত এবং বুদ্ধিৰ কোমলতা এই
সকলেৰ সহিত আমাৰ তুলনা হইবেক, আৱ আমাৰ
কথা ও অঙ্গীকাৰ সকলেৰ অনুঃকৰণে স্থাচ্ছিল্য ও
অগ্রাহ্য হইবেক ।

যে কোন ব্যক্তিকে তুমি করেছ অধান ।

সাধ্য মতে নাহি কৱতাৰ অপমান ॥

পরে দমনক কহিলেক যে যখন কোন এক বদ্ধ হইতে
শক্ততাৰ চিহ্ন ও কোন এক দাসেৰ আধান্য দৃষ্টি হয়
তৎক্ষণাত আপন কৰ্ম্ম সাবধান হয়েন, এবং তাহাদিগ
হইতে ঐক্যতা ও অণয সম্বৰণ কৱেন, এবং শক্তকে
দিবস কপ সুখেৰ পূৰ্বে রাত্ৰি কপ দুঃখে পতিত
কৱেন । এমত যে বুদ্ধি ও উপায় সে উজ্জ্বল ও যথাৰ্থ
যেমন দন্তেৰ সহিত মনুম্যেৰ অনেক দিবসাবধি
সহবাস আছে, এবং তদ্বারা মনুষ্যেৰ অনেক উপকাৰ

हइतेछे, किन्तु यथा ऐ दस्त गुले बेदमा हय तथा ताहाके उपाटन ना करिले दुःख मोचन हय ना, आर आहार अनुष्येर जीवनेर कारण हइयाचे, किन्तु मेही वस्तु यदि अजीर्ण हय तबे ताहाके निश्चयन ना करिले क्लेश हइते त्राण पाओया याय ना ।

याहाके ना हय तुक्त तोमार अस्त्र ।

आण तुल्य हले मेही जानह अस्त्र ॥

परं दमनकेर छल बाक्य पश्च-राज्येर शरीरांगर्त होने पश्च-राज कहिलेन ये आमि एইक्षणे भावज्ञ हइलाम, अतएव उहार सहित सहवास ओ साक्षात् करा अतिशय कठिन हइल, एইक्षणे एই भाल ये कोन व्यक्तिके ताहार निकट पाठाइया एই सकल वृत्तात् प्रकाश करिं, आर एই अनुभवि देहे ये उहार यथा इच्छा तथा गमन करूक । दमनक हइते भीत हइल केनना यक्ति शङ्खीवज्रेर निकट एই समाचार याय, आर मे इहार अत्युत्तर पश्च-राज्येर निकट अपर्ग करे तबे आमार छल अप्रकाश थाकिवेक ना । एই चिन्ता करिया दमनक पुनःर्बार कहिलेक, हे महाराज्ञ, एकथा० भाविदशीर्भु हइते अस्त्र केनना ये अवधि कथाना कहा ना गियाचे से पर्यज्ञ हस्तगत आचे, आर प्रकाशेर पर ताहार उपाय असाध्य ।

याहा नाहि कहियाच ताहा कहा याय ।

कहिले आवार ताहा ढाका नाहि याय ॥

যে কথা মুখ হইতে নির্গত হয় ও যে তীর হস্তচূড় হয় তাহা পুন না হস্তে আইসে না লক্ষকেই ঘূর্ণ করে। ইহা দৃষ্টান্ততে আসিয়াছে যে যাহা মুখ হইতে নির্গত হইয়াছে তাহা কৃতি হইয়াছে, আর কোন বিজ্ঞ ব্যক্তি কহিয়াছেন, যে জিহ্লা মনের ভাব অকাশক হইয়াছেন ও মন শরীরাধিপতি হইয়াছেন, আর বাক্য শরীরস্থ ধনাংগারাদির নিবেদন কারক হইয়াছেন, আর যে পর্যন্ত বাক্য কপ কৌটার দ্বার নিরব থাকিবার কীলক দ্বারা বন্ধ থাকে সে পর্যন্ত জীবন কপ পুঁফেপাদ্যানে পুঁপচয় নিরুদ্ধে উৎপত্তি হয়, আর পরমায়ু কপ চারাতে অনুদ্বেগ ও স্বাস্থ্য কপ ফল অর্পিত হয়, কিন্তু যখন বুদ্ধি কপ পুঁপ অকাশিত হয়, তখন মিষ্টি বাক্য কপ যে বুলবুল তিনি গীত বিষয়ে ধৈর্য্যাবলম্বন করিতে পারেন না। কেননা কথা কপ পুঁফেপাদ্যানের ঘূণ অন্তঃকরণের আহ্লাদনের কারণ, আর মজ্জার শক্তি কারক, কিন্তু কফ নির্গত হওনের, আর শিরঃপীড়ার কারণ হইবে যে হেতুক যে মুখ বন্ধ থাকে তাহার এক বাক্যেতে বিস্তুর গুহ্য মুক্ত করিয়াছে, আর যে কথা মন জনক হয় সে কিঞ্চিৎ অনুপযুক্ত সঙ্কেত করিলেই বক্তাকে নিগৃঢ় বন্ধন গৃস্ত করে। হে মহারাজ একথা বদ্যপি শঙ্খীবক শুবণ করে তবে সে আপন অবস্থা জানিতে পারিবে, আর ইহাতে যদি অনন্তর বোধ কৰে তবে হইতে পারে যে সে অহক্ষার পূর্বক যুদ্ধ

ଆରତ୍ତ କରେ କିମ୍ବା କୋନ ବିପଦ୍ଧ ଉପଚ୍ଛିତ କରେ, ଆର
ଭାବିଦଶୀ ବ୍ୟକ୍ତିରୀ ଅକାଶ୍ୟ ଅପରାଧେର ଦୃଷ୍ଟି କଥେ
ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେନ ନାହିଁ, ଆର ଅଅକାଶ୍ୟ ଅପରାଧେର ଦୃଷ୍ଟି
ଅକାଶ୍ୟ କଥେ କରା ବିଧି କରେନ ନାହିଁ, ଅତଏବ ପରାମର୍ଶ
ଏହି ସେ ଶୁଣ୍ଡାପରାଧେର ଦୃଷ୍ଟି ଗୋପନେ ଶ୍ରଦ୍ଧାନ କରୁଣ ।
ପଞ୍ଚ-ରାଜ କହିଲେନ ସେ ମନ୍ଦେହ ମାତ୍ରେଇ ଆପନ ଭୂତ-
ଦିଗକେ ଅନ୍ତର କରି ଆର ନିଃମନ୍ଦେହ ବ୍ୟକ୍ତିରେକେ ତାହାର-
ଦିଗେର ସଥ୍ୟାର୍ଥକେ ସେ ନଷ୍ଟ କରା ଦେ ଆପନ ପାଯେ
ଆପନି କୁଠାର ମାରା ଆର ଲଜ୍ଜା ଓ ସର୍ମେର ପଥ ହିତେ
ଅନ୍ତର ହୁଏ ହୁଏ ।

ବୁଦ୍ଧି ଆର ଶାନ୍ତି ଇହା ନହେ ସଥିମାଣ ।
 ଶାକ୍ତି ବିନା ରାଜୀ କରେ ଅନୁଯତ୍ତି ଦାନ ॥
 ତାହାର କାରଣ ସଲି ଶୁନଇ ନିଶ୍ଚଯ ।
 ଈଶ୍ଵରର ଆଜ୍ଞା ସମ ରାଜୀ ଆଜ୍ଞା ହୟ ॥
 କଥନ ସଦୟ ହୟ ରାଖ୍ୟ ଜୀବନ ।
 କଥନ ନିଷ୍ଠୀର ହୟ କର୍ଯ୍ୟ ନିଧନ ॥

পতের দমনক কহিলেক যে রাজাদিগের দুরদশী স্বৰূপ
ব্যতিরেকে আর উভয় মাছি নাই, অতএব সেই ক্তব্য
যথন আপনকার নিকট আসিবেক তখন আপনি দুর-
দশী স্বৰূপে তাহার প্রতি দৃষ্টি করিলে অমান্যোর যে
ভাব তাহা তাহার শরীর হইতেই প্রকাশ হইবে,
আর তাহার ঝুরাণ্ডাকরণের চিহ্ন এই দেখিবেন যে
যজ্ঞপ আসিত তাহার বিপরীত আর চতুর্দিগে নিরী-

ক্ষণ ও যুদ্ধ করণে দ্বিতীয়ত এবং সমতুল্যে ছান্কুক। পশ্চাৎ রাজ কহিলেন যে উভয় কহিবার যদ্যপি একপ চিহ্ন দ্রষ্টি হয় তবে নিশ্চয় কৃপ সন্দেহ দূর হইয়া সন্দেহের যে একটা শঙ্কা তাহা নিঃসন্দেহ কৃপে পরিবর্ত্ত হইবেক। অনন্তর দমনক যথন বোধ করিলেক যে আমার দুশ্চল্লিতে পশ্চরাজ হইতে বিপদ কৃপ অগ্নি অজ্ঞালিত হইল তখন ইচ্ছা করিলেক যে শঙ্খীবকের নিকট গিয়া তাহারও দুষ্টিতা কৃপ যে অগ্নিকণ্ঠা তাহাও উজ্জ্বল করি।

দুই ব্যক্তি মধ্যে যুদ্ধ অনল সমাপ্ত ।

সুদুর্ভাগ্য ঠক তথা কাঢ় যে যোগান ॥

পরে দমনক বিবেচনা করিলেক যে পশ্চ-রাজের আজ্ঞানুসারে শঙ্খীবকের নিকট গমন করিলে আমার প্রতি তাহার দুঃসন্দেহ হইবেক না।^{১০} এই বিবেচনা-অন্তর দমনক কহিলেক, হে মহারাজ যদ্যপি আপন কার অনুমতি হয় তবে আমি সঞ্চীবকের নিকট গমন করতঃ তাহার ভেদজ্ঞ হইয়া আপনকার নিকট তাহার সবিশেষ নিবেদন করি। তাহাতে পশ্চ-রাজ অনুমতি দিলেন। পরে দমনক চিন্তিত ও দায়গুস্ত কৃপে শঙ্খীবকের নিকট গমন করিয়া রৌতনুসারে অণাম করিলেক। শঙ্খীবক দমনকের উপর্যুক্ত সম্মান করতঃ কাল্পনিক অনুগ্রহ করিয়া কহিলেক যে হে দমনক।

ଶୁଣ ଓହେ ଦମନକ କରହ ଅରଣ ।

ତୁମି କି ଆମାରେ ନାହି କରହ ମନନ ।

ଅନେକ ଦିବସ ହଇଲ ଯେ ତୁମି ବଞ୍ଚୁଦିଗେର ଚକ୍ରକେ
ତୋମାର ଶରୀରେ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳତୀ ଦ୍ୱାରା ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ କର ନାହି,
ଆର ବଞ୍ଚୁଦିଗେର କୁଟୀରକେ ଅନୁଗ୍ରହ ଓ ସହବାସ କୃପ
ଚାରାର କିଲିକୀ ଦ୍ୱାରା ପୁଷ୍ପୋଦୟାନ କର ନାହି ।

ବହୁ ଦିନ ହଲ ତୁମି ବଞ୍ଚୁତାର କଥା ।

କୁଣେକ ନା କର ଯନେ ଏ କେମନ କଥା ॥

ଦମନକ କହିଲେକ ଯେ ସଦ୍ୟପି ଆପନକାର ସହିତ ସୀ-
କ୍ଷାତ୍ କରଣେ ଆୟି ନିରାଶ ଛିଲାମ ତଥାପି ସର୍ବଦା
ଅନୁଃକରଣେ ଆପନକାର ଶରୀର ଚିନ୍ତା କରନ୍ତଃ ସହବାସୀ
ଛିଲାମ, ଆର ସର୍ବଦା ଆଜ୍ଞାଯତୀ ଓ ତୋମାର ମଙ୍ଗଳ
ଆର୍ଥନ୍ୟକୃପ ଯେ ବୀଜ ତାହା ଆୟି ମନ କୃପ ଭୂମିତେ
ରୋପଣ କରିବେଛି ।

ଗବାକ୍ଷ କରେଛି ମନ ଡବ ଦରଶନେ ।

ତୋମାର ସହିତ ପ୍ରେମ କରେଛି ଗୋପନେ ।

ଆୟି ନିର୍ଜନେ ତୋମାର ଅଶ୍ରୁମା ଏବଂ ଐଶ୍ୱର୍ୟ ଓ
ସୌଭାଗ୍ୟ ଆଗରା କୃପ ଜପେତେ ନିଯୁକ୍ତ ଆଛି ଏବଂ
ଧାକିବ । ଶୁଣ୍ଡୀବକ କହିଲେକ ନିର୍ଜନେର କାରଣ କି ?
ଦମନକ କହିଲେକ ଯଥନ କୋନ ବ୍ୟକ୍ତି ପରାଧୀନ ଥାକେ
ଯଥନ ଏକ ନିଶ୍ଚାଶ୍ଵ ନିର୍ଭୟେ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବେ ପାରେ
ନା ଏବଂ ସର୍ବଦା ଆଗେ ଭୀତ ଥାକେ ଏବଂ ଭୟ ଓ ଦ୍ରଢନ
ବ୍ୟତିରେକେ ଏକ କଥା ଓ କହିବେ ପାରେନା ଅତଏବ ମେ

কি ছন্মে বিৱল-বাসী না হয় এবং তা বিৱল দ্বাৰা বন্ধু
দিগের মহস্তে কেন না বন্ধ কৰে।

এই যে দেখিছ কাল বড়ই কঠিন।

কলহ থাকয়ে সদা ইহার অধীন ॥

অজ্ঞেব কৱি আমি এই নিবেদন।

হথা শক্তি তথা তুমি কৰছ গমন ॥

গমনেতে যদি শক্ত না হয় চৱণ।

তবে বিৱলেতে তুমি থাক অনুকূল ॥

পৱে শঙ্খীবক কহিলেক হে দমনক তুমি সংক্ষেপে
হাহা কহিলে তাহা বিস্তাৰ কৱিয়া কছ, তাহাতে
তোমাৰ উপদেশেৱ লভ্য সুন্দৰ কৃপ হইবেক। অনন্তৰ
দমনক কহিলেক যে পৃথিবীতে ছয় বন্ধ ব্যতিৱেক
হইতে পাৱে না। অথমতঃ ধন বিনা অহঙ্কাৰ।
বিভিয়তঃ। পৱিশূল ব্যতিৱেক ইচ্ছা সফল। তৃতী-
য়তঃ। আপন বিনা স্তৰী লোকেৱ সহিত সহবাস।
চতুর্থঃ। মন্দ বিনা কৃপণেৱ লোভ। পঞ্চম লজ্জা
বিনা মন্দ লোকেৱ সহিত সহবাস। ষষ্ঠ। বিপদ বিনা
রাজকৰ্ম। গঞ্জা কৃপ যে এই পৃথিবী ইচ্ছা হইতে কা-
হাকেও কি এক বন্ধু দেওয়া যায় না, দিলে সেই কি
মত শুনিৰ্ভয় রহিত হয়না, আৱ ইহাতে কি পাপ
প্ৰাপ্ত হয় না এবং মন্দ ইচ্ছাকে কি কেহ পাৱাখে
না, আৱ সেই কি মাৱা পড়ে না এবং কোন পুৰুষ
কি স্তৰী লোকেৱ সহিত বসে না, আৱ সেই কি নানা।

ବିପଦଗୁଣ୍ଠ ହ୍ୟ ନା ଏବଂ କୋନ ବ୍ୟକ୍ତି କି ଦୁଷ୍ଟ ଲୋକେର
ସହିତ ଯିଲ କରେ ନା, ଆର ମେ କି ଶେଷ ଲଜ୍ଜା ପାଇଁ
ନା ଏବଂ ନୀଚଓ ଅର୍ଦ୍ଧାଚୌନେର ନିକଟ ଫେହ୍ କି ଆଶା
କରେ ନା, ଆର ମେହି କି ମନ୍ଦ ଓ ଅମାନ୍ୟ ହ୍ୟ ନା ଏବଂ
କୋନ ବ୍ୟକ୍ତି କି ରାଜ-ସହବାସ କରେ ନା, ଆର ମେହି
ବ୍ୟକ୍ତି ଗୁଣ୍ଠ କଥା ସୁର୍ଯ୍ୟ ହିତେ ଆଘାତ ବ୍ୟତିରେକେ କି
ବାହିରେ ଆଇଦେ ।

ଦୌତେ ଅନୁମାନ କରି ରାଜ ସହବାସ ।

ଅକୁଳ ପାଥାର ନମ ଜାନନ୍ତ ନିର୍ଯ୍ୟାସ ॥

ଏ ପ୍ରକାର ଭୟାନକ ନଦୀର ନିକଟେ ।

ଯେ ଜନ ଥାକ୍ୟେ ତାର ବଡ ବିଘ୍ନ ସଟେ ॥

ଆର ଏହି କଥାର ଅତି କହିଯାଛେ ।

ନଦୀର ମଧ୍ୟେତେ ଲଭ୍ୟ ଆଛ୍ୟେ ବିସ୍ତର ।

କିନ୍ତୁ ତାହା ଦେଖ ନହେ ବିପଦେ ଅନ୍ତର ॥

ପରେ ଶଙ୍ଖୀବକ କହିଲେକ ଯେ ତୋମାର କଥା ଅମାଣେ
ବୋଧ ହ୍ୟ ଯେ ତୁମି ବୁଝି ପଞ୍ଚରାଜ ହିତେ ଘୃଣିତ ହିଯା
ଥାକିବେ, ଆର ଅନୁମାନ କରି ଯେ ତୁମି ତୁମ୍ହାର ହିତେ
ଅତିଶୟ ଭୌତ ହିଯାଛ । ଦମନକ କହିଲେକ ଯେ ଆତ୍ମ
କାରଣ ଏ କଥା କହି ନା, ଆର ଆପନ ଜନ୍ୟ ଆମି
ଚିନ୍ତିତ ନହିଁ, କିନ୍ତୁ ଏହି ଅବସ୍ଥା ବନ୍ଦୁ ଦିଗେର ପୁତି ଆମା
ହିତେଓ ପୁରୁଷ ଦେଖିତେଛି, ଆର ଏହି ଚିନ୍ତା ଯେ ଆମୀରି
ଉପର ପୁରୁଷ ହିଯାଛେ ମେ କେବଳ ତୋମାରି କାରଣ ଏବଂ
ତମି ଜାନ ଯେ ତୋମାର ସହିତ ପୂର୍ବାବଧି ଆମାର କି

প্রকার বস্তুতা আছে, আর অথম তোমার সহিত যে
প্রতিজ্ঞা করিয়াছিলাম তাহা এপর্যন্ত সফল করিয়াছি
কিন্তু এইজনে যাহা উপস্থিত হইয়াছে তাহা ভাল
কি মন্দ লভ্য-দায়ক কি ক্ষতি জনক যাহা হউক
তোমাকে জ্ঞাত করা ব্যক্তিরেকে আর আমার কিছুই
শক্তি নাই, শঙ্গীবক কম্পিত হইয়া কহিলেক হে বস্তু
ইহার বিবরণ আমাকে শীঘ্ৰ জ্ঞাত করাও বস্তু তারও
মজলাকাঞ্জিক্তের কিছু মাত্ৰ পরিত্যাগ করিও না ।
দমনক কহিলেক, এক বিশ্বাসি লোকের নিকট শুনি-
যাছি যে পশ্চরাজ আপন জীমুখে কহিয়াছেন যে শঙ্গী
বক অতিশয় সূল-কায় হইয়াছে, আর রাজ-সভায়
তাহার আগমনে আমার কোন আবশ্যক নাই, আর
তাহার থাকা না থাকা তুল্য, অতএব তাহার মাংস
দ্বারা আমি পশ্চ দিগকে ভোজন করাইব আর আমিও
এক দিবস তাহার মাংস ভোজন করিব এবং তাহার
শরীর মাংস দ্বারা সর্বসাধারণ সকলেরি রাজ্ঞোৎসব
করিব । আমি এই কথা শুবণ করতঃ তাহার বিষম
সাহস ও দৌরান্ত্য বোধ করিয়া আসিয়াছি, অতএব
তোমাকে জ্ঞাত করাইয়া আমার সৎ প্রতিজ্ঞা দৃঢ়-
করি, আর সুজনতার ও'বুদ্ধির কভ'ব্য, আমার যাহা
আছে তাহা পরিশাধ করি ।

আমার বস্তব্য যাহা তাহা আমি কহি ।

ভাল ভাব মন্দ ভাব আমি ইথে নহি ॥

ଏଇକ୍ଷଣେ ଆମାର ଏହି ପରାଗର୍ ଯେ ଇହାର ଉପାୟ ତୁମି
ଶୀଘ୍ର ଚେଷ୍ଟା କରିଯା କର୍ମେ ଅବ୍ରତ ହୋ କିନ୍ତୁ କୋନ
କୌଶଳ ଦ୍ୱାରା ଏ ସୁର୍ଗୀ ହିତେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଯା ଯାଇତେ
ପାରେ, କିମ୍ବା କୋନ ଉତ୍ତମ କଥା ଦ୍ୱାରା ଏ ମୃତ୍ୟୁ ସ୍ଥାନ
ହିତେ ମୁସ୍ତଳ ହିତେ ପାରୁ । ଶଙ୍ଖିବକ ଯଥନ ଦମନକେର
ଏହି ମକଳ ବାକ୍ୟ ଶୁବ୍ରଗ କରିଲେକ, ତଥନ ପଞ୍ଚ-ରାଜେର
ଅତିଜ୍ଞ ମକଳ ମନେ କରିଯା କହିଲେକ ହେ ଦମନକ ଇହା
ଅମ୍ଭବ ଯେ ପଞ୍ଚରାଜ ଆମାର ସହିତ ଅମ୍ଭ ବ୍ୟବହାର
କରେନ, କେନନୀ ଆମା ହିତେ ତୋହାର କୋନ କୁଣ୍ଡି ହୟ
ନାହି, ଆର ଆମାର ଅଚଳ ପା ମଧ୍ୟ-ମେଦ୍ରା ମାର୍ଗ ହିତେ
ମଚଳ ହୟ ନାହି, କିନ୍ତୁ ତୋମାର ବାକ୍ୟ ଓ ମଙ୍ଗଳାକାଞ୍ଜିକ୍ଷତ୍ଵ
ଆମି ଯଥାର୍ଥ ବୋଧ କରି, ଅତ୍ରେବ ଇହା ନିଶ୍ଚର ଯେ
ଆମାର ଟୁପର କାଏକ ମିଥ୍ୟା କଥା ରଚନା କରିଯା ଛଳ ଦ୍ୱାରା
କୋନ ବ୍ୟକ୍ତି ପଞ୍ଚ-ରାଜକେ କୋପାନ୍ତି କରିଯାଛେ, ଆର
ତୋହାର ନିକଟ କତଂକୁଳି ଦୁଁଟ ଲୋକ ଆଚେ ତୋହାରୀ
ମକଳେଇ ଠକେର ଶୁରୁ କପେ ପୁକାଶ ଆଚେ ତୋହାଦେର
ନକ୍ତାମି ଓ ନିର୍ଭରତୀ ଇତ୍ୟାଦି ଜ୍ଞାମି ବାରବାର ପରୀକ୍ଷା
କରିଯାଛି ଓ ଦେଖିଯାଛି ଏ ପ୍ରମୁଖ ତୋହାର ଟକାମି ଦ୍ୱାରା
ଜୁନ୍ୟ ଦିଗେର ପୁତି ଯାହା କହେ ତାହା ପଞ୍ଚରାଜ ଗ୍ରାହ୍ୟ
କରେନ, ଆର ଇହା ଯଥାର୍ଥ ଯେ ଐଦୁଟ ଦିଗେର ସହବାସେର
ମଧ୍ୟେତେ ମଙ୍ଗଳାକାଞ୍ଜି ଦିଗେର ପୁତି ମନ୍ଦେହ ପୁକାଶ ହୟ,
ଆର ଐ ମନ୍ଦ ମନ୍ଦେହେତେ ଯଥାର୍ଥ ପଥ ଆଚାଦିତ ଥାକେ

আর এক হংসের কাটির ইতিহাস এই কথার পরীক্ষার
নির্যাস পুরাণ হইয়াছে। দমনক জিজাস। করিলেক
যে সে কিমুকার।

১৭ গজ। শঙ্খীবক কহিতে নাগিল। এক হংস
জল মধ্যে চন্দ্রের অতিবিষ্঵কে মৎস্য জ্ঞান করিয়া
তাহারপে চেষ্টা করতঃ বিফল হইল। কএকবার
এইরূপ পরীক্ষা করিয়া দেখিলেক যে ইছাতে ঐ কপ
লভ্য, যেমন পিপাসু ব্যক্তির মরীচিকা দৃষ্টি, আর
যেমন দুষ্ট দুঃখি দিগের লভ্য। এই বিবেচনা
করিয়া মৎস্য শিকার কর। এককালে ত্যাগ করিলেক
এবং আর২ রজনীতে যখন যথার্থ মৎস্য দর্শন
করিত তখন তাহা চন্দ্রের অতিবিষ্঵ জ্ঞান করিয়া
তাহারদিগে দৃষ্টিও করিত না। এই পরীক্ষার এই
ফল যে সর্বদা ক্ষুধিত থাকিয়া আহার ব্যতিরেকে
কাল ক্ষেপণুকরিত। কোন ব্যক্তি যদ্যপি পশুরাজকে
আমার কোন মন্দ কথা শুবণ করাইয়া থাকে, তিনি
তাহা অত্যয় করিয়া আমার অতি মন মালিন্য
করিয়া থাকেন, তবে তাহা অন্যের পরীক্ষিণ বাকে হই
হইয়াছে, যেহেতুক তাহাদের সহিত আমি এত অন্তর
যেমন উজ্জল দিবা ও অস্তকার রাত্রি, আর যেমন গগণ
ও পূর্বিবী।

শুন্ধ অন কর্ম সহ আপন কর্মকে।

তুল্য ভাব নাহি ভাব কহে বিজ্ঞ লোকে ॥

ଲିଖିତେ ସଦ୍ୟପି ତୁଳ୍ୟ ମେର ଲେର ହୟ ।
 ତୁଥାପି ତାହାକେ ତୁଳ୍ୟ ଜ୍ଞାନ କରୁଣ ନାହିଁ ॥
 ଦୁଇ ମଧୁ ମଞ୍ଜିକାର ଜନ୍ମ ଏକ ଶ୍ଵାନେ ।
 ଏକ ମାଛି ମଧୁ ଦେଯ ଆର ମାଛି ହାନେ ॥
 ଦୁଇ ମୃଗ ଘାସ ଜଳ ଆହାର କରୁଯ ।
 ଏକେ ମୃଗନାଭି ଜୟ ଅନ୍ୟ ରଙ୍ଗ ହୟ ।

ପରେ ଦମନକ କହିଲେକ ବୁଝି ପଞ୍ଚରାଜେର ସ୍ତରୀ ଏହି
 କରିଥ ହଇଯାଛେ, ଦେଖ ରାଜ୍ଞୀ ଦିଗେର ସ୍ଵଭାବ ଏହି ଯେ
 ସମସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିରେକେ ବ୍ୟକ୍ତିଦିଗକେ ମୂରାନ ପ୍ରଦାନ କରେନ,
 ଆର ସାହାର ସହିତ ସମସ୍ତ ଆଛେ ତାହାକେତେ ବିନା
 ଉପରାଧେ ନଷ୍ଟ କରେନ ।

ଶାହହୋର ମଜମୋରେ ନାହିକ ଦେଖିଲେ ।
 କଥାନା କ୍ଷଣିଯା ଶତ କୃପା ମେ କରିଲେ ॥
 ଇଜନ୍ଦ ନାହେତେ ଶାହ ଆମାକେ ଦେଖିଲେ ।
 ଅଶଂସା କରିନୁ ତାର କିଛୁ ନାହି ଦିଲେ ॥
 ଶୁନହେ ହାଫେଜ ତୁମି କୁନ୍ତି ନା ହଇବେ ।
 ରାଜାର ସ୍ଵଭାବ ଏହି ନିଶ୍ଚଯ ଜ୍ଞାନିବେ ॥
 ମକଲେରି ଧ୍ୟାଦ୍ୟ ଅଦ୍ୟ ଯେ ଈଶ୍ଵର ହନ ।
 • ରାଜ୍ଞୀ ଗଣେ ତିନି ଜୟ କରୁଣ ଅପରି ॥
 ଶଞ୍ଜୀବକ କହିଲେକ ସଦ୍ୟପି ତୁମି ପଞ୍ଚରାଜେର ଅକାରଣ
 ସୁଗାର କଥା ଆମାକେ ଶୁଣାଇଲେ ବଟେ କିନ୍ତୁ ତୁଥାପି
 ଚିତ୍ତିର ପଥ ହଇତେ ପଲାଯନ କପ ପଦ କ୍ଷେପ କରଣେର
 କୋନ ଅଧାର ନାହିଁ, ଆର ଆଶା ମାତ୍ରେହି ଯେ ମନୋବାଞ୍ଜୀ

পূর্ণ হয় এমত নহে কেন না ক্ষোধেৱ যদি কোন কারণ
থাকে তবে মিনতি দ্বাৰা তাহা ভঙ্গন কৰা যাই ।
ইষ্টৰ এমন না কৰণ হদ্যপি কোন অপৰাধিত কথা
দ্বাৰা তিনি কোপান্তিৰ হইয়া থাকেন তবে তাহার
উপাৰান্তৰণ কৰা বিফল, কারণ মিথ্যা কথা ও ছলেৱ
পরিমাণ নাই, আৱ পশুৱাজেৱ সহিত আমাৰ যেকোন
ব্যবহাৰ অকাশ আছে তাহাতে আমাৰ কিছু অপৰাধ
দেখিতে পাইনা কিন্তু স্থানে স্থানে তাহাৰ উপকাৰেৱ
নিমিত্ত তাহাৰ বুদ্ধিৰ বিপৰীত কৰ্ম কৰিয়াছি আৱ
কথন যে সময়েৱ যাহা কৰ্ত্তব্য তাহাই কৰিবাৰ নিমিত্ত
তাহাৰ ইচ্ছানুসাৰে চলি নাই । সন্দেহ কৰি যে
তাহাতেই আমাৰ অসম সাহসে আপন মনে কৃটি বোধ
কৰিয়া থাকিবেন কিন্তু আমা হইতে যে সকল কৰ্ম
অকাশ হইয়াছে তাহাতে তাহাৰ বহু লভ্য ছিল
তথাপি তাহাৰ সমান ও সাহসেৱ প্ৰতি দৃষ্টি কৰিয়া
সভা মধ্যে কোন অসম সাহসী কৰ্ত্ত কৰি নাই, আৱ
অতিশয় যান্য মানেৱ যৈ রীতি তাহা ও আমি সংস্থা
পণ কৰিয়াছি । ইহা কি অকাৰে বোধ কৰায়াই যে
সন্মেহোপদেশ ভয়েৱ ক্ষারণ ও বক্তু তাৰ কৰ্ম শক্তাৰ
কারণ হয় ।

বেদনাৰ নিমিত্ত জৈবধ হইয়াছে ।

এখানে তাহাৰ কাৰ্য দেখ কিবা আছে ॥

ଉଷଥେର ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ପୀଡ଼ୀ କରେ ନାଶ ।

ପୀଡ଼ୀ ନାଶେ ନାଶ ହୁଯ ରୋଗୀର ଆୟାସୁ ॥

ଆର ଯଦ୍ୟପି ଇହାଓ ନା ହୁଯ ତବେ ଛଇତେ ପାରେ
ଯେ ରାଜସ୍ତରରୁ ଅହଙ୍କାର ଆମାର ଅତି ଦ୍ଵେବେର କାରଣ
ହଇଯାଛେ, ଆର ଧନୀ ବ୍ୟକ୍ତିଦେର ସ୍ଵଭାବ ଏହି ଯେ ମେଦୁପଦେଶ
କାରକଦିଗକେ ଅନୁଷ୍ଠାନିକରଣେ ମନ୍ଦ ଭାବେନ ଏବଂ କ୍ଷତି
କାରକ ଓ ସ୍ତ୍ରୀକଦିଗକେ ଭେଦଜ୍ଞ କରେନ, ଆର ଏହି ଦ୍ଵାନେ
ବିଜେରୀ କହିଯାଛେନ ଯେ କୁଟୀରେର ସହିତ ଜଳମଗ୍ନ
ହୁନେ ଓ ସର୍ପ ମୁଖ ଛଇତେ ବିଷ ପାନେ ବରଂ ପାର ଆଛେ
କିନ୍ତୁ ରାଜାର ଦାସଙ୍କୁ ତ୍ରାଣ ନାହିଁ । ଆମି ପୂର୍ବେଇ ଇହା
ଆନିଯାଛିଲାମ ଯେ ରାଜାଦିଗେର ଦାସଙ୍କୁ ଅପରି
ମିତ କ୍ଷତି ଓ ଭୟ ଆଛେ । କୋନ୍ରୁ ବିଜେରୀ ରାଜ
ବର୍ଗକେ ଅଗ୍ନି ତୁଳ୍ୟ କରିଯା କହିଯାଛେନ, କେନନା ଯଦ୍ୟପି
ଭୂପାଲେରୀ ଅନୁଗୁହେର ଛଟା ଦ୍ଵାରା ଭୂତ୍ୟଦିଗେର ଅନ୍ତକାର
କୁଟୀରକେ ଉତ୍ସଳ କରେନ ବୁଟେ, କିନ୍ତୁ ଦଶ କପ ଅଗ୍ନି କଣୀ
ଦ୍ଵାରା ଦାସଦିଗେର ପୂର୍ବେର ଯଥାର୍ଥ କ୍ରପ ଗୋଲାକେ
ଦଶ ଓ କରେନ, ଆର ଏବିଷ୍ୟେ ବୁଦ୍ଧି ନିଶ୍ଚିତ ଆଛେ ଯେ
ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଗ୍ନିର ନିକଟେ ଥାଁକେ ତାହାର କ୍ଷତି ଓ ଅଧିକ
ହୁଯ, ଆର ଯାହ୍ତାର ଐ ଅଗ୍ନିକେ ଦୂରହିତେ ନିରୀକ୍ଷଣ କରେ
ତାହାର ଉତ୍ତାପ ଓ ପାଯ ନା ଏହି ହେତୁକ ତାହାରା
ବୋଧ କରେ ଯେ ରାଜାଦିଗେର ସିନିଷ୍ଟ ହୁନେ ଲଭ୍ୟ ଆଛେ,
କିନ୍ତୁ ଇହା ଯଥାର୍ଥ ଓ କ୍ରପ ନହେ ଯେ ହେତୁକ ଏହାରା ସଦି
ରାଜାଦିଗେର ଦଶ ଓ ଭୟ ଏବଂ ଅତାପ ଜୀବ ହେଯେନ

তবে জানিতে পারেন যে এক দণ্ডের দণ্ড সহস্
রৎসরের অনুগুহের তুল্য হয় না। এই ইতিহাসের
বধার্থ দৃষ্টান্ত ঐ কুকুটের ও বাজের উত্তর ও প্রত্যুভূতির
হইয়াছে। দমনক কহিলেক যে সে কি অকার।

১৮ গজ। শঙ্খীবক কহিতে লাগিল কোন সময় এক
শিকারি বাজ কোন এক কুকুটের সহিত বাগ যুদ্ধারত্ত
করিয়া কহিতে লাগিল যে তুই বড় কৃত্য যে হেতুক
সচরিত্রের যে পুষ্টক আহার মুখ বন্ধ কৃতজ্ঞ হইয়াছে
এতদ্বাত্তিরিত্ব কৃতজ্ঞতা ধর্মের বধার্থ এক অমাণ
হইয়াছে, আর সাধুতার স্বভাব এই যে কোন ব্যক্তি
আপন আবহার পঞ্চাকে কৃত্যুতা ছারা লিখিত
করে।

কুকুটের কৃতজ্ঞতা অবধার্থ নয়।

কৃত্য ব্যক্তির হইতে কুকুট ভাল হয়।

পরে কুকুট উত্তর করিলেক যে তুমি আমার কি
কৃত্যুতা ও প্রৈতিজ্ঞ চূড়ি দেখিয়াছ, বাজ কহিলেক
তোমার কৃত্যুতার চিহ্ন এই যে অনুযোগী তোমার
অতি এত অনুগুহ করে, আর তোমার জীবনে পায়
যে জল ও শস্যাদি তাহা আহাদিগ হইতে অক্ষে
খাইতে পাও এবং দিবা রাত্রি তোমার অবস্থা জানিয়া
তোমাকে রক্ষণ বেক্ষণ করে, আর তাহাদিগ হইতে
আহার ও নিজর্জন স্থান প্রাপ্ত হও কিন্তু যৎকালীন
তাহার। তোমাকে ধারণ করিতে চেষ্টা করেন তৎকালে

ତୁମି ମୟୁଥ ହିତେଇ ବା ହୃଦକ କିମ୍ବା ପଞ୍ଚାଂ ହିତେଇ ବା
ହୃଦକ ପଲାୟନ କରିଯା ଏକ ଛାତ ହିତେ ଅନ୍ୟ ଛାତେ
ଉଡ଼ିଯା ଯାଓ ଆର ଏକ ସ୍ଥାନ ହିତେ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନେ ଦୌଡ଼ିଯା
ଯାଓ ।

କବୁ ନାହି ଚେନ ତୁମି ଲବଣେର ଶୁଣ ।

ଆପନ ଅଭୂକେ କର ଆଶଙ୍କା ଦାରୁଣ ॥

ଆମି ବନ୍ୟ ପଞ୍ଚା ଯଦ୍ୟପି ଦୂଇ ତିନ ଦିବସ ଇହାର
ଦିଗେର ସହିତ ପ୍ରଣୟ କରି ଆର ଇହାଦିଗେର ହମ୍ତ ହିତେ
ଯଦି ଆହାର ଗୁହଣ କରି ତବେ ତାହାର ଶୁଣ ମାନିଯା
ଶିକାର କରିଯା ଇହାଦିଗକେ ଆନିଯା ଦେଇ ଆର ଯଦ୍ୟପି
অতିଶୟ ଦୂର ଗମନ କରି ତଥାପି ଆହାନ ମାତ୍ରେଇ
ଆଗମନ କରି ।

ଶିକାରି ପଞ୍ଚିକେ ତୁମି ତ୍ୟଜ ଯତ ଦୂରେ ।

ଆହାନ କରିଲେ ହୃଷ୍ଟ ଚିତ୍ତେ ଆସେ ଫିରେ ॥

ପରେ କୁକୁଟ ଉତ୍ତର କରିଲେକ ତୁମି ଯାହା କହିତେଛ ମେ
ଯଥାର୍ଥ । ତୋମାର ପୁନରାଗମନ ଆର ଆମାର ପଲାୟନେର
କାରଣ ଏହି ଯେ ତୁମି କଥନ ଏକ ବାଜକେ ଶୂନ୍ୟ ଅର୍ଥାଂ
କାବାବ କରିତେ ଦେଖ ନାହି ଆର ଆମି ଅମେକ କୁକୁଟକେ
କୁଟାହେ ଭର୍ଜିତ କରିତେ ଦେଖିଯାଛି ଯଦ୍ୟପି ତୁମି ତାହା
ଦେଖିତେ ତବେତ୍ତାହାଦିଗେର ନିକଟ ଆସିତେନା ଯଦିଆମି
ଏକ ଛାତ ହିତେ ଅନ୍ୟ ଛାତେ ପଲାୟନ କରି କିନ୍ତୁ ତୁମି
ଏକ ପର୍ବତ ହିତେ ଅନ୍ୟ ପର୍ବତେ ପଲାୟନ କରିତେ ।
ଏହି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଆମି ଏହି କାରଣ ଆନିଲାମ ଯେ ଇହାତେ

জ্ঞাত হও যে যাঁহারা রাজ সহবাস ইচ্ছা কৱেন
তাঁহারা রাজ দণ্ডের সংবাদ জানেন না, আৱ যাঁহারা
ঐ দণ্ডের চিহ্ন দেখিয়াছেন তাঁহারা না ধৈর্যের চিহ্ন
ৱাখেন, না স্বাম্ভুর চিহ্নই ৱাখেন ।

রাজাৰ সমীপে যাবা থাকয়ে সদত ।

চিন্তাযুক্ত চিন্তা তাৱা হয় অবিৱত ।

তাঁহার কাৰণ এই শুন যোৱা স্থানে ।

রাজদণ্ড চিহ্ন তাৱা ভাল কৃপ জানে ॥

দৰমক কহিলেক যে তুমি ইহা নিশ্চয় জ্ঞান কৱিওনা
যে পশ্চৰাজ আপন রাজস্বের মহস্ততাতে তোমাৰ
প্ৰতি এই সংশয় কৱেন, কেন না তোমাৰ শুণ বিস্তুৱ
আছে, আৱ রাজাৰা শুণবান্ব ব্যক্তি দিগ হইতে বিমুখ
থাকেন না । শঙ্খীৰক কহিলেক যে বুঝি আমাৰ
শুণ তাঁহার সৃগার কাৰণ হইয়া থাকিবেক যে হেতুক
পশ্চ রাজেৰ শুণ তাঁহার দুঃখেৰ কাৰণ হইয়াছে, আৱ
যেমন ফলৰ্বন্দি বৃক্ষেৰ শাখা ফলেৰ কাৰণ ভগ্ন হয়,
আৱ যেমন বুলৎ আপুন শুণেৰ নিমিত্ত পিঙ্গুৱেৰ
মধ্যে বদ্ধ আছে, আৱ যেমন যনুৱ আপন সৌভাৰ্যেৰ
কাৰণ পক্ষ ছিম হইয়া লজ্জিত হয় ।

উল্কামুখী লোম যথা আৱ শিৰি পক্ষ ।

মেই কৃপ যোৱা বুদ্ধি যোৱা হয়েছে বিপক্ষ ॥

আমাৰ যে বুদ্ধি মেই মন্দেৱ কাৰণ ।

নতুবা হইত মাথে মুক্তি আচ্ছাদন ॥

ଇହା ଯଥାର୍ଥ୍ ଯେ ଶୁଣବାନ୍ ଅପେକ୍ଷା ନିର୍ଣ୍ଣା ଅଧିକ ଆଛେ; ଇହା ଦିଗେର ମଧ୍ୟ ସ୍ଵଭାବତଃ ଯେ ଶତାବ୍ଦୀମେ ନିଶ୍ଚିକ୍ ଆଛେ; ଏ ବ୍ୟକ୍ତିରୀ ଅନେକ, ଏକାରଣ ଅବଳ ହଇଯା ଶୁଣବାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତିର ଅବସ୍ଥାକେ ମନ୍ଦ କରିବାର କାରଣ ଏମତ ଅବଳ ହୁୟେନ ଯେ ତାହା ଦିଗେର ଆଚରଣକେ ପାପ ବ୍ୟାପେ ଅକାଶ କରେନ ଆର ତାହା ଦିଗେର ଧ୍ୟାନିକତାକେ ମନ୍ଦରୂପେ ଅକାଶ କରେନ । ଐଶ୍ୱର୍ ଓ ଦୌନ୍ତାଗୋର କାରଣ ଯେ ଶୁଣ ହଇଯାଛେ ତାହାକେ ମନ୍ଦ ଓ ଦୁଃଖେର ଆକର କରେ ।

ରିପୁର ନୟନ, ହଉକ ଥନନ,

ଏହି ମେ ଆମାର ମତି ।

ତାହାର କାରଣ, ତାହାର ନୟନ,

ଶୁଣ ମନ୍ଦ ଦେଖେ ଅତି ॥

କୋନ୍ ଏକ ବିଜ୍ଞ ଏହି ବିବୟେତେ କହିଯାଛେନ ।

ମୁର୍ଦ୍ଧ ମଧ୍ୟେ ଶୁଣି ଯଦି ଡୁଟେ ଅକାଶିଯା ।

ମୁର୍ଦ୍ଧରୀ ତାହାକେ ମଦୀ ରାଥେ ଆଚାଦିଯି ॥

ଯାଦର ଶୁଣୀର ଶୁଣ ନକ୍ତେ ନାହି ହୟ ।

ତାବର ତାହାର କର୍ମ ମଦତ ନିମ୍ନଯ ॥

ଆର ଟକ୍ ଦିଗେର ଅବିଚାରେର ଅଶ୍ଵମାତେ କହିଯାଛେନ ।

ବିଚାରେର ଚଙ୍ଗୁ ଯଦି ଉଜ୍ଜଳ ମେ ହୟ ।

ଭାଲ ମନ୍ଦ ଅନାଯାସେ ବେଛେ ୨ ଲୟ ॥

ମହତେର ଏହି ରୀତି କରଯେ ବିଚାର ।

ଅଧିନେତର ଏହି ରୀତି କରେ ଅବିଚାର ॥

ଯାହାର ଶରୀରେ ମେହ ଘାତ ନାହିଁ ଥାକେ ।

କ୍ଷୋଇ ବନ୍ଦୁ ଯେ ହୟ ରାଙ୍ଗବ ବଲେ ଡାକେ ॥

ଦମନକ କହିଲେକ ଯେ ଯଦ୍ୟପି ଶକ୍ତରା ଏହି ବାଣୀ କରିଯାଇଥାକେ ତବେ କର୍ମର ଶେଷ କି ହେବେ ? । ଶଞ୍ଜୀବକ କହିଲେକ ଯଦ୍ୟପି ତାହାର ସହିତ ଆରକେ ଏକ୍ ନା ଥାକେ ତବେ ତାହା ହଇତେ କୋନ ଦୁଃଖ ହେବେକ ନା, ଆର ଯଦ୍ୟପି ପରମେଶ୍ଵରର ଇଚ୍ଛା ଓ ଆରକ୍ ତାହାର ସହିତ ଏକ୍ ଥାକେ ତବେ କୋନ କୌଶଳ ଦ୍ୱାରା ତାହା ନିବାରଣ କରା ଦୁଃମାଧ୍ୟ ହେବେକ ।

ଆରକ ହେଯେଛେ ଆଗେ କୁନ କୁହେ ଭାଇ ।

ଏକଣେ କରିଲେ ଚେଷ୍ଟା ଲଭ୍ୟ କିନ୍ତୁ ନାହିଁ ॥

ଦମନକ କହିତେ ଲାଗିଲ ଯେ ବୋନ୍ଦୀ ବ୍ୟକ୍ତିର ଉଚିତ ହୟ ଯେ ସର୍ବାବନ୍ଧାର ପଞ୍ଚାଂଶ କି ହେବେ ତାହା ଚିନ୍ତା କରା, କେନନୀ କୋନ ବ୍ୟକ୍ତି କି ବୁନ୍ଦିଦ୍ଵାରା ଝୂପନ କର୍ମ ସଫଳ କରେନ ନାଇ । ଶଞ୍ଜୀବକ ଉତ୍ତର କରିଲେକ ଯେ ବୁନ୍ଦିଦ୍ଵାରା କର୍ମ ସଫଳ ଐ ସମୟ ହୟ ଯଥନ ଈଶ୍ଵରେଛା ତାହାର ବିପରୀତ ନା ଥାକେ, ଆର ଛଳ ଓ ଐ. ସମୟ ସଫଳ ହୟ, ଯଥନ ଈଶ୍ଵରେଛା ତାହାର ବିପରୀତ ନା ହୟ ଆର ଈଶ୍ଵରେଛା ବ୍ୟାତିରେକେ ଯାହା ଉପଚିତ ହୟ ତାହା କୋନ ଉପାୟ କିମ୍ବା ଛଳ ଦ୍ୱାରା କଥନ ସଫଳ ହଇତେ ପାରେନା ଏବଂ କୋନ ବ୍ୟକ୍ତି ଆରକ୍ ଓ ଈଶ୍ଵରେଛାର ଅଧୀନତା ହଇତେ ଛଳ କିମ୍ବା ଉପାୟ ଦ୍ୱାରା ମୁକ୍ତ ହଇତେ ପାରେନା ।

ଇଶ୍ଵରେଛୀ କୃପ ହଣ୍ଡ ହତେ ଯେ ଅନଳ ।

ଅଞ୍ଜଲିତ ହୟ ତାହେ ପୋଡ଼େ ଯେ କୌଶୁଳ ॥

ଆର' ସଥିନ ପରମେଶ୍ୱର କୋନ ଏକ ଆଜ୍ଞା ପ୍ରକାଶ କରେନ
ତଥିନ ବ୍ୟକ୍ତି ଦିଗେର ଚକ୍ର ଅଳ୍ପ କୃପ ଅନ୍ଧକାରେ ଆଚ୍ଛମ
ହୟ ଆର ତାହା ହଇତେ ମୁକ୍ତ ହେବେର ଯେ ପଥ ତାହା
ଆଚାଦିତ ହୟ । କିନ୍ତୁ ତୁ ମି କୃଷକ ଓ ବୁଲବୁଲିର ଉତ୍ତର
ଅତ୍ୟନ୍ତର କୃପ ଯେ ଇତିହାସ ତାହା କି ଶୁବ୍ରଗ କରନାଇ ।
ଦୟନକ କହିଲେକ ଯେ ମେ କିଅକାର ।

୧୯ ଗଙ୍ଗା । ଶଞ୍ଚ୍ଚିବକ କହିଲେକ ଯେ ପୁରୁଷ କାଳୀୟ
ଇତିହାସ ବେଞ୍ଚାରୀ କହିଯାଇଛନ ଯେ ଏକ କୃଷକେର
ସ୍ଵର୍ଗୋଦୟାନେର ନ୍ୟାୟ ଉତ୍ତମ ଏକ ବାଗାନ ଛିଲ । ଐ
ଉଦ୍ୟାନେର ଯେ ବାୟୁ ମେ ବସନ୍ତ କାଳେର ମନ୍ଦୀର ବାୟୁର ନ୍ୟାୟ
ଛିଲ ଆର ଐ ଉଦ୍ୟାନେର ଯେ ପୁରୁଷ ସୌରତ ମେ ପ୍ରାଣକେ
ସନ୍ତୋଷ କରେ ।

• ଯୌବନ ଉଦ୍ୟାନୁ ମମ ଏହୁ ଯେ ଉଦ୍ୟାନ ।

ଇହାର ପୁଷ୍ପେର ଘୂର୍ଣ୍ଣ ଅମୃତ ମଯାନ ॥ ୧

ତାହାତେ ବୁଲବୁଲ ଧୂନି ହଣ୍ଡ କରେ ମନ ।

ମନ୍ଦୀର ବାୟୁ ତାର ସୁଖେର କରିଗ ॥

ଆର ଐ ପୁଷ୍ପୋଦୟାନେର ଏକ କୋନେ ଏକ ଗୋଲାବ
ପୁଷ୍ପେର ବୃକ୍ଷ ଛିଲ । ଐ ବୃକ୍ଷ ସକଳ ମନ ସ୍ଵରୂପ ଚାରାର
ନ୍ୟାୟ ମୁଣ୍ଡ ଓ ଆହ୍ଲାଦ କୃପ ବୃକ୍ଷ ଶାଖାର ନ୍ୟାୟ ଉଚ୍ଚ,
ଆର ପୁତ୍ୟର ପ୍ରାତଃକାଳେ ତାହାତେ ମନୋହର ବ୍ୟକ୍ତି
ଦିଗେର ମୁଖେର ନ୍ୟାୟ କୋମଳ ଏକ ପୁରୁଷ ପୁଷ୍ଫାଟିତ

হইত। মালি ঐ সুন্দর পুষ্পের সহিত পুণ্যের
কথোপকথন আরম্ভ করিয়া কহিত।

গোলাব চেঁটের নীচে কি বলে গোপনে ।

দুঃখি আপি বুলবুল চেঁচায় প্রাণ পথে ।

ঐ মালি নিয়মস্থ এক দিবস পুষ্পকে দেখিতে
আসিয়া দেখিলেক যে এক বুলবুল গোলাবের উপর
ক্রম্ভন করতঃ মুখ ঘৰ্ষণ করিয়া চঞ্চুবার। তাহার ব্লেন্ডে
আঘাত করতঃ এক দল ছিম করিতেছিল।

গোলাব দর্শনে বুলবুলি মন্ত হয় ।

হইলে হন্তের রঞ্জু ছাঢ়্যে নিষ্ঠয় ॥

মালি গোলাবের এই কপ অবস্থা দৃষ্টি করিয়া ধৈর্য
কপ বন্ত্রকে অধর্য কপ হন্ত দ্বারা ছিম করিয়া তাহার
মন অত্যন্ত ব্যাকুল হইল। পরে দিবস ও ঐ কপ
দেখিলেক আর গোলাবের সহিত বিচ্ছেদের যে
অগ্নিকণি সে উহার দুঃখের চিহ্নের উপর চিকি করি-
লেক। ততীয় দিবস বুলবুলির চঞ্চুযাতে গোলাব
নষ্ট হইয়া অবশিষ্ট কষ্টক মাত্র থাকিল। পরে বুল
বুল হইতে মালির অর্ণঃকরণে দুঃখ অকাশ হইয়া বুল
বুলির গমনাগমন পথে ছল কপ ফাঁদে ছল কপ
শস্য দ্বারা তাহাকে ধরিয়া পিণ্ডের বৃক্ষ করিলেক,
পরে ঐ প্রেমী বুলবুল তুতির ন্যায় মিষ্ট বাক্য দ্বারা
কহিতে লাগিল, “হে মহাশয় আমাকে কি কারণ তুমি
বন্ধ করিলেক আর কি নিমিত্তে আমাকে দুঃখ দিতে

ଇଚ୍ଛକ ହଇଯାଇ ? ଯଦି ଆମାର ଗୀତ ଶୁଣେର ଜନେ
ଆମାକେ ବନ୍ଦ କରିଯାଇଥାକ ତବେ ଆମାର ବାସାତୋ
ତୋମାରି ଉଦ୍‌ୟାନେ ଆଇଁ, ଆର ଅତ୍ୟହ ପ୍ରାତଃକାଳେ
ଆମାର ଯେ ଆମୋଦାଗାର ଲେଓ ତୋମାରି ପୁଷ୍ପ କାନନେ,
ଆର ସଦି ଅନ୍ୟ କୋନ ଅଭିଆୟ ଥାକେ ତବେ ତାହା
ଆମାକେ ଜାନାଓ । ବୃଦ୍ଧ କୃଷକ କହିଲେକ ।

ଶୁନହେ ଈଶ୍ଵର ମୋରେ କତ ଦୁଃଖ ଦିବେ ।
ଶକ୍ତ ମୁଖ ମୋରେ କତ ଦିନ ଦେଖାଇବେ ॥
ହେ ଈଶ୍ଵର ତାର ମୁଖ କବେ ଆଚାଦିବେ ।
ଶୁନ ହେ ପରଦୀ ତୁମି କବେ ବା ପଡ଼ିବେ ॥

କିଛୁ ଜାନ ଆମାର ସମୟେର ସଙ୍ଗେ କି କରିଯାଇ ? ଆର
କୋମଳ ବନ୍ଦୁର ବିଚ୍ଛେଦେ କଏକ ବାର ଆମାକେ ଦୁଃଖ
ଦିତାଇ । ମେଇ ଅପରାଧେର ଦଶେର ପରୀବର୍ତ୍ତ ଏହି
ହଇତେ ପାରେ ଯେ ତୁମି ଆଂପନ ବନ୍ଦୁ ଓ ହାନ ହଇତେ
ନିରାଶ ହଇଯା ଥାକିଲେ, ଆର କୌତୁକ ଦର୍ଶନ ହଇତେ
ଅନ୍ତର ହଇଯା କାରାଗାର କପ ନିଭୂତ ହାନେ କ୍ରମନ
କରିତେଇଁ, ଆର ଆମିଶ ବିଚ୍ଛେଦେର ବେଦନାୟ କାତର
ହଇଯା ଚିନ୍ତାକୁପ କୁଟୀରେ କ୍ରମନ କରିତେଇଁ ।

ଶୁନ ହେ ବୁଲୁଃ ତବେ କରହ କ୍ରମନ ।

ମୋର ସଙ୍ଗେ ବନ୍ଦୁତାଯ ସଦି ହୟ ମନ ॥

ବୁଲବୁଲ କହିଲ ଇହାତେ ଶ୍ଵାସ ହୁ, ଆର ଚିନ୍ତାକର ଯେ
ଆମି ଏକଟୀ ଫୁଲକେ ବିରକ୍ତ କରିଯା ତଦପରାଥେ ବଞ୍ଚି

হইয়াছি, তুমি যে একটী মনকে বিরক্ত করিতেছ,
তোমার অবস্থা কিপকার হইবেক ।

সর্বোপরি অবিরত আকাশ ভরিছে ।

হিতাহীত পক্ষে সব বিচার করিছে ॥

যেজন করয়ে হিত হিত হয় তার ।

অহিত কারিব পক্ষে সদা অপকার ॥

এই কথা ক্ষেত্রের অনুভূতিগতে সংলগ্ন হইয়া বুলবুলকে
মুক্ত করিল, বুলবুল মুক্ত কঠে কহিল যে হেতু তুমি
আমার সহিত ভৱতা করিয়াছ, সে মতে উপকারের
অতি প্রত্যুপকৃত করিতে হয়, অতএব তোমকে উপদেশ
করি যে এই ব্লক্ষের নিম্নে যথায় দণ্ডায়মান রহিয়াছ,
তথায় এক ধন পূর্ণ কলস আছে, উঠাইয়া আপন
অয়োজনের নিয়ন্ত্রণ করুহ, ক্ষেত্র মেই স্থানে গমন
করিয়া বুলবুলের কথা যথার্থ পাইয়া কহিল, হে বুল !
আশ্চর্য যে তুমি মুক্তিকার অধ্যাত্ম কল্পকে দেখিতে
পাইলে পাংশু নিম্নস্থ আপন বলবান জনকে দেখিতে
পাইলে না, বুলবুল কহিল তুমি জান না যে ঈশ্ব-
রেচ্ছ। সকল পরিদেবনাকে ব্যর্থ করে, এবং 'তৎসহ
সমকলতা করা যায় না, যৎকালে ঈশ্বরেচ্ছ। অবতীর্ণ'
হয় না, দৃষ্টব্য চক্ষেরি জ্ঞাতি থাকে না, অর্থাৎ
কোন চেষ্টাতেই উপায় দর্শে না ।

নাহি কর বিপরীত ঈশ্বর ইচ্ছার ।

যে হেতু নাহিক কিছু ক্ষমতা তোমার ॥

ବୁଦ୍ଧି କର୍ମ ନାହିଁ କରେ ତାହାର ଇଚ୍ଛାୟ ।

ଆମ୍ୟ କର ସଦୀ ଯାହା ତାହା ହଇତେ ହସ୍ତ ॥

ଆର ଏହି ଉପମାର ତାଙ୍କପର୍ଯ୍ୟ ଏହି ଯେ ଆମି ତାହାର ଇଚ୍ଛାର ମହିତ ବିରୋଧି ନହିଁ, ସୁତରାଂ ତଥାନୁଗତ୍ୟତା ବ୍ୟକ୍ତିତ ଉପାୟ ନାହିଁ ।

ବନ୍ଦୁର ଆଶ୍ୟ ଭିନ୍ନ ନାହିଁ ଅମ ଗତି ।

ଯାହା ହୟ ଆମ୍ୟ ପ୍ରତି ତାହାର ମନ୍ତ୍ରିତ ॥

ଦମନକ କହିଲ ହେ ଶଞ୍ଜୀବକ ଯାହା ଆମି ହିର ଜାନି-
ଯାଛି, ଏବଂ ବିବେଚନା କରିଯାଛି, ଯେ ପଞ୍ଚ-ରାଜ ତୋମାର
ପଙ୍କେ ଯେ ଅନୁମାନ କରିଯାଛେନ, ତାହା କୋନ ବିପଙ୍କେର
ନିଳ୍ମା ସୁତ୍ରେ କି ତୋମାର ବଞ୍ଚ ଶୁଣେର ଜନ୍ୟ ନହେ, ବରଞ୍ଚ
ତାହାର ମୂର୍ଖ ଚାତୁରି ଓ ଅବିଷ୍ଵତ୍ତା ଉଦ୍ଘିଷ୍ଟୟେ ତାହାକେ
ରତ କରିଯାଛେ, କାରଣ ତେହ ଏକ ଅହଙ୍କାରୀ, ଶକ୍ତିମାନ,
ଅବିଶ୍ୱାସୀ କୁଳଭାବ ଏବଂ ପୁରୁଷକ, ତାହାର ପୁରୁଷ ମହ-
ବାସେ ଜୀବନେର ଆସ୍ଵାଦନ ପୁଦାନ କରେ, ଆର ପରିଗାମେ
ମୃତ୍ୟୁର ନ୍ୟାୟ ଡିକ୍ଷତା ଜୟାୟ, ତାହାକେ ଏକ ବିଚିତ୍ରିତ
ବିଷାକ୍ତ ମର୍ମ-ତୁଳ୍ୟ ଅନୁମାନ କରିତେ ହଇବେକ ଯଥା
ପ୍ରକାଶ୍ୟ ନାନ୍ଦି ବରେ ଶୌଭିତ ହଇଯାଛେ, ଆର ଅନ୍ତରେ
. ନିରୋଷଧି ହଲୀହଲ ବିଷେ ପରିପୁର୍ବ ।

ମକଳି ଶଠତା ଆର ଚାତୁରି ତାହାର ।

ଦୟା ଧର୍ମ ନାହିଁ ମାତ୍ର ଧଳତା ଅୁପାର ॥

ଶଞ୍ଜୀବକ କହିଲ କିଛୁ କାଳ ଉତ୍ତମ ଉତ୍ସାହ ଭୋଜନ
କରିଯାଛି ଏକଣେ ବିପଦ-ଛଲେର ଦଂଶନ ମହଁ କରିତେ

হইবেক এবং কিয়দিবস সুখে যাপন করিয়াছি,
অধুনা দুঃখের সময় উপস্থিতি ।

কিছু কাল প্রিয় সনে কাটাইলে সুখে ।

এক্ষণে বিচ্ছেদ দুঃখ উদয় সম্মুখে ॥

ফলিভাৰ্তা আমাৰ মৃত্যু আমাকে এ বনে আনয়ন
করিয়াছে মচেৎ আমি পশুরাজেৰ সহ-বাসেৰ যোগ্য
কি প্ৰকাৰে হইতে পাৰি, যে ব্যক্তি আমাৰ খাদক
আৱ আমি তাৰ খাদ্য সহস্র প্ৰকাৰ ঘটনা হইলেও
তৎসহ সংমিলনেৰ সম্ভাবনা নাই ।

কেৱনে সাঙ্গাতে তাৰ মনে বাঞ্ছী কৰি ।

দূৰ হৈতে যদি দেখি স্থিৰ হতে নাই ॥

কিন্তু হে দয়নক ঈশ্বরেছা আৱ তোমাৰ ছলনা আ-
মাকে এই গৃত্যু সুোতে নিজেপ করিয়াছে এক্ষণে ইহাৰ
কোন উপায় নাই, এবং চলিত কৰ্ম সকল সতৰ্কতা
ও জৰিষ্যত চিন্তা ব্যতিৱেক মনোনীত হয় না, আমি
সামান্য লোভ ও দুৰুহ অভ্যাশ বসত আপনাৰ জন্য
এই অগ্ৰি প্ৰজুলিত কৰিয়াছি যে তদন্ধুম নিকটস্থ না
হইতেই উৰেগ উত্তাপে সুদৰ্শ হইলাম । আপনি
কৰেছি তাৰ উপায় কি তাৰ । আৱ বিজ্ঞ ব্যক্তিৱা ।
কহিয়াছেন যে ইহা সংসাৰে যে কেহ স্বল্পে তৃপ্তি না
হইয়া অধিক আকাঙ্ক্ষা কৰে তৎসূল্য যেমত হীৱক
পৰ্যন্তেগমন কৰিয়া প্ৰতিক্ষণ শ্ৰেষ্ঠতাৰ হীৱকেৰ পুত্ৰ
দ্বন্দ্বিপাত্ৰ হয়, আৱ তৎ বছ মূল্যৰ পুত্যাশাৰ অগুমন

ହଇୟା କ୍ରମଶଃ ଏମତ ସ୍ଥାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍କଳ ହୟ, ସଥା ମାନମ
ମିଳୁ, କରେ କିନ୍ତୁ ଅଭ୍ୟାସମନ କରା ସୁର୍କଟିନ କାରଣ ହିରକ
କଣାର ଦ୍ୱାରା ତାହାର ପଦବ୍ୟ ଛିମ ଭିମ ହଇୟା ଯାଯ,
ଆର ମେ ବ୍ୟକ୍ତି ଲୋଭାଚ୍ଛମ ହଇୟା ତଦବସ୍ତାର ମଂବାଦ
ଲୟନା, ମୁତ୍ରାଂ ନାନା କଟେ ମେହି ପର୍ବତେ ପଞ୍ଚଷ୍ଟ ପାଇୟା
ପଞ୍ଚାଗଣେର ଶହୟୋଗୀ ହୟ ।

ଅଧିକ ଆକାଙ୍କ୍ଷା ହୟ କର୍ମ କ୍ରତି କର ।

ଲୋଭ ଇଚ୍ଛା ଥାକେ ଲୋଭ ଅଧିକ ନୀ କର ॥

ଦମନକ କହିଲ ଏକଥା ଅଭ୍ୟାସମ କହିଯାଇ, କୋନ ବିପଦ
ସନ୍ତ୍ଵାବିତ ଘଟନାର ଅଭି ଲୋଭ ଅଧାନ କାରଣ ବଟେ ।

ଯନ ଆଗ ନୟକାରି ଲୋଭ ନାହି କର ।

ଲୋଭି ଜନ କୋନ ସ୍ଥାନେ ନା ପାଯ ଆଦର ॥

ଯେ କୁଳ ଲୋଭକପ ରଜ୍ଜୁତେ ବକ୍ଷ ହଇୟା ପରିଗାମେ
ବିଘ୍ନାତ୍ମେ ହେଦ୍ୟ ହୟ, ଆର ଯେ ମନ୍ତ୍ରକ ତଚ୍ଛିନ୍ତା ଆଶ୍ରମ ଲହି-
ଯାଇଁ ଅବଶେଷେ ସଂତ୍ରଣାକପ ଧୂଲିତେ ଲୁଣ୍ଠିତ ହଇବେକ ଓ
ବହୁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଭ୍ୟନ୍ତ ଲୋଭ ବଶତଃ ଧନଅଭ୍ୟାସାୟ ବିପଦନ୍ତ
ହଇଯାଇଁ, ଯେମତ ମେହି ବ୍ୟାଧ ଶୃଗାଲ ଥରିତେ ଲୋଭ
କରିଯା ଥ୍ୟାଯୁ ଛୁଟେ ପଞ୍ଚଷ୍ଟ ପାଇଲ, ଶଞ୍ଜୁବକ ଜିଜାମୀ
କରିଲ ମେ କି ପ୍ରକାର ।

୨୦ ଗଲ୍ଲ । ଦମନକ କହିଲୁ ଏକ ଦିବମ ଏକ ବ୍ୟାଧ
ମାଟେ ଗମନ କରିଯାଇଲ, ଏକ ଶୃଗାଲକୁ ବଡ଼ ଅଖରତାର
ନହିତ ଐ ମାଟେର ଚତୁରପାର୍ଶ୍ଵ ଭମଣ କରିତେ ଦେଖିଲ

ও তাহার গাত্রের লোম সকল উত্তম দৃষ্টি কৰিয়া
অধিক মূল্যে বিক্রয় কৰণের অনুমানে উপজীবিকার
লোভ বশতঃ ঐ শৃঙ্গালের পশ্চাত্ববর্তি হইয়। তাহার
বাসস্থানে সুড়ঙ্গের সঞ্চান লইল, আৱ সেই সুড়ঙ্গের
নিকট আৱ এক গৰ্ত ধনন কৰিয়া তৃণাদি দ্বারা আচ্ছা
দিত কৰতঃ একটা মৃত দেহ তদুপরি সংস্থাপন কৰিল
এবং আপনি কোন গোপন স্থানে থাকিয়। শৃঙ্গালের
অপেক্ষা কৰিতে লাগিল, দৈবাঙ শৃঙ্গাল আপন স্থান
হইতে বাহিৰে আসিয়। শবেৱ গচ্ছে ঐ গৰ্তেৱ নিকট
উপস্থিত হইয়। আপনাকে কহিল, যদিচ এই মৃত-
দেহেৱ সদাক্ষে হৃদয় আমোদিত কৰিতেছে বটে, কিন্তু
এক বিপদেৱ গচ্ছে সতৰ্কতা বৃপ ঘূণে উপলক্ষি হই-
তেছে এবং বিজ্ঞ ব্যক্তিৱ। বিপদ সন্মুখিত কৰ্মে উদ্দেয়াগী
হয়েন না, কিম্বা যাহাতে অহিত অনুমান কৰিয়াছেন
তৎপৰতি উৎসাহ কৱেন না।

বিপদেৱ সন্মুখিত আছয়ে যাহাতে।

চেষ্টা কৰ তাহা হইতে উদ্ধার হইতে।।

আৱ যদিও অনুমান হইতেছে যে এ স্থানে কোন
আণিৱ মৃত্যু হইয়। থাকিবেক, কিন্তু ইহাও হইত
পাৱে, যে তমিম্বে কোন জন নিয়োজিত কৱা হই-
যাচ্ছে, অতএব মৰ্ম্মপৰায়ে সাবধান হওয়া কৰ্তব্য।

যদি তব দুই কম্ম' উপস্থিত হয়।

জাননা কৰিতে কিবা হয় কিবা নয়।।

ଯାହାତେ ଆଛୟେ କିଛୁ ଅହିତ ଆକାର ।
ତୀହାକେ କରିତେ ତ୍ୟାଗ ଉଚିତ ତୋମାର ॥
ଯାହାତେ ନାହିକ ପାର କୁତି ଅନୁମାନ ।
ଏମତ କର୍ମେର କର ଉଚିତ ଶକ୍ତାନ ॥

ଶୁଗାଳ ଏହି ଚିନ୍ତା କରିଯା ଐ ମୃତଦେହେର ଆଶୟ ପରି-
ତ୍ୟାଗ କରତଃ ନିରୁଦ୍ଧେଗ ପଥଗୀରୀ ହଇଲ, ଇତିମଧ୍ୟ ଏକ
କୁଦ୍ଵିତ ବ୍ୟାଘୁ ପର୍ବତ ହଇତେ ନିମ୍ନେ ଆସିଯା ଐ ମୃତ
ଶରୀରେର ଗଞ୍ଜେ ଐ ଗର୍ଭ ମଧ୍ୟ ପତିତ ହଇଲେ ବ୍ୟାଧ ଐ
ପତନ ଶବ୍ଦ ଶୁଦ୍ଧ କରିଯା ଅନୁମାନ କରିଲ ଯେ ଶୁଗାଳ
ପତିତ ହଇଯା ଥାକିବେକ, ଅଭ୍ୟନ୍ତ ଲୋଭ ବଶତଃ କିଛୁ
ମାତ୍ର ବିବେଚନା ନା କରିଯା ଆପନିଓ ତେ ପଞ୍ଚାତେ ଉପ
ଦ୍ଵିତୀୟ ହଇବାଯ ବ୍ୟାଘୁ ଅନୁମାନ କରିଲ ଯେ ବୁଝି ଐ ବ୍ୟକ୍ତି
ଉହାକେ ଐ ଶବ ଭଙ୍ଗ କରିତେ ନିମ୍ନେ କରିବେକ, ଇତ୍ୟାଦି
ବିବେଚନାଯ ଲମ୍ଫ ଦିଯା ତାହାର ଉଦ୍ଦର ବିଦୀର୍ଘ କରିଲ,
ଲୋଭି ବ୍ୟାଧ ଆପନି ଦୁଲ୍ଲୋଭି ବଶତଃ ମୃତ୍ୟୁପାଶେ ପତିତ
ହଇଲ, ଆର ଶୁଗାଳ ଲୋଭ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଯା ବିପଦ ହଇ
ତେ ମୁକ୍ତ ହଇଲ । ଏହି ଉପମାର ଭାଷ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଏହି ଯେ ଅଧିକ
ଲୋଭ ଓ ଆକ୍ରମଣ ହିଲେ ମୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିରା ଓ ଦାମସ୍ତ
ସ୍ଥିକାର କରେ ଏବଂ ଅଧୀନ ବ୍ୟକ୍ତିରୀ ନତଶିରୀ ହୟ । ଶଞ୍ଜୁ-
ବକ କହିଲ ଆମି ଅଥମେହି ଅବୈଧ କର୍ମ କରିଯାଛି ଯେ
ବ୍ୟାଘୁର ଆନୁଗତ୍ୟ ସ୍ଥିକାର କରିଯାଛିଲାମ, ଆର ଆନି-
ଲାମ ଯେ ତମିକଟେ ଉପାସନାର ଗୌରବ ନାହି ଏବଂ ବିଜେରୀ
କହିଯାଛେ ଯେ ସାହାର ସହବାସେର ମର୍ଯ୍ୟାଦାର ପ୍ରତି

অনুরোধ না করে এমত ব্যক্তির উপাসনা করা তত্ত্বাল্প
যেমত কেঁহ শস্যাশয়ে লবণ্যমুক্তে বীজী বপন
করে কিম্ব। বধির ব্যক্তির কর্গে সুখ দুঃখ বাস্ত। শুবণ
করায়, কিম্ব। জলের শোভাপরি উভমাঙ্গলে সংকবিত।
লিপী বন্ধ করে, কিম্ব। সৃষ্টির অত্যাশায় কাল্যনিক
মুক্তির সহ আলাপনে অব্দি হয়, কিম্ব। অচণ্ড বাদুর
দূলি হইতে বারি বর্ষণের অপেক্ষা করে।

রাজা হইতে হীত চিন্ত। যেমতি ঘটন।

নিষ্ফল বৃক্ষেতে যথ। ফল অন্তুষণ।।

ঝাউ বৃক্ষে ইঙ্গুরস কদাপি ন। হয়।।

সশোভল জল যদি নিয়ত সিঞ্চয়।।

দমনক কহিল এ কথায় ক্ষান্ত হইয়। আপন কর্মের
কোন উপায় চিন্ত। করছ, শঙ্খীবক কহিল কি উপায় কুরি-
তে পারি, জ্ঞান আমি ব্যাহুর স্বর্তীব জানিয়াছি এবং
আমার বুদ্ধিতেও উপলক্ষ হইতেছে, যে পশ্চ-রাজ
আমার অভিজ্ঞার অহিত চিন্ত। করেন না, কিন্ত তম্ভি-
কটবত্তির। আমার পক্ষে 'বিপরীত, চেষ্টা' ও মৃত্যু
চিন্ত। করিয়। থাকেন, আর যদি এমতেই হয় তবে
আমার পরমায়ুর পরিঘাণ মৃত্যু হল্টে অর্পিত হইয়াছে,
কারণ দুরাত্মা চতুর ব্যক্তির। একত্র ও এক পরামর্শি
হইয়। কাহার বিপক্ষে চেষ্ট। করিলে সর্বশক্তিরে জয়ী
হইয়। তাহাকে অপদৃক করে যথ।, নেকড়ে ও তাক

ଓ ଶ୍ରୀଗାଲ ଐତ୍ୟମତେ ଉଚ୍ଛ୍ଵେତ ଅତି ଅବଳ ହଇଯା ସ୍ଵକାର୍ଯ୍ୟ ଡକ୍ଷାର କୁରିଯାଛିଲ, ଦମନକ କହିଲ ମେ କି ଏହାର ।

୨୧ ଗଲ୍ଲ । ଶଞ୍ଜୁବକ କହିଲ ଯେ ଏକ ଚତୁର କାଳ ଓ ଏକ ବଲିଷ୍ଠ ମେକଟ୍ରେ ଆର ଏକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ରୀଗାଲ ଏକ ପରାକ୍ରାନ୍ତ ବ୍ୟାଘ୍ରେ ନିକଟ ପାର୍ଶ୍ଵଦ କ୍ରପେ ଥାକିତ ଏବଂ ତାହାଦିଗେର ବାସସ୍ଥାନ ବନ, ରାଜ-ପଥେର ମରିକଟେ ଛିଲ, କୋନ ଏକ ମହାଜନ କର୍ତ୍ତକ ଏକ ପୌଡ଼ିତ ଉଚ୍ଚ ତ୍ରୈ ପଞ୍ଚାତେ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ହଇବାଯ ଓ ଉଚ୍ଚ କିଯଦିବମେର ମଧ୍ୟେ କିଞ୍ଚିତ ସବଳ ହଇଯା ଥାଦ୍ୟାନ୍ତେବଣେ ଚତୁରଫାର୍ଶେ ଭ୍ରମଣ କରିତେ ୨ ଉଚ୍ଚ ବନମଧ୍ୟେ ଉପଚ୍ଛିତ ହଇଲ ଏବଂ ସ୍ଵକାଳେ ବ୍ୟାଘ୍ରେ ନିକଟ ଗମନ କରିଲ, ସୁତରାଂ ତଦୁପମନା ଓ ନୟୁତୀ ବ୍ୟାତିତ କୋନ ଉପାଯ ଦୃଷ୍ଟି କରିଲ ନା, ବ୍ୟାଘ୍ର ତାହାକେ ଅଭୟ ଦାନ କରତଃ ବିସ୍ତାରିତ ଅବସ୍ଥା ଜିଜ୍ଞାସା କରିଯା ତେଣୁ ସଂବାଦ କ୍ଷେପଗାନମ୍ଭର ତାହାର ସ୍ଥାନିଷ୍ଟ ବିଷୟି ବାତି ଅଶ୍ରୁ କରାଯ, ଉଚ୍ଚ କହିଲ ।

ସ୍ଵକର୍ମେ ଯଦି ପାର୍ଥ ସାଧୀନମ୍ଭେ ଛିଲ ।

ଦେଖିଯା ତୋମାର କୃପ ଅନ୍ତର ହଇଲ ॥

ଯାହା କିଛୁ ମହାରାଜୀ ଆଜ୍ଞା କରିବେନ ଅବଶ୍ୟକ ଅୟଶ୍ରିତ ଜନ ସମ୍ବନ୍ଧେ ସଦ୍ୟକ୍ଷି ହଇବେକ । ଅସଦାଦିର ସଦୁପାଯ ଆୟଦିଗେର ଅପେକ୍ଷା ଆପନି ଭାଲ ଜାନେନ, ବ୍ୟାଘ୍ର କହିଲ ଯଦି ଇଚ୍ଛା ହ୍ୟ ଅସଦ ସୁରିପେ ସୁଧେ ଅବ୍ରତି କରିବ । ଉଚ୍ଚ ସମ୍ବନ୍ଧେ ହଇଯା ମେହି ବନେ କାଳ-ହାପନ କରିତେ ଲାଗିଲ ଏବଂ କିଯୁକ୍ତାଳେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପୀନ

২৩০ । আনবারশোহেলি ।

হইল, এক দিবস ব্যায় আহারান্তুষণে গমন করিবার
এক মন্ত্র হস্তির সহিত সাজ্জাই হইয়। উভয় মধ্যে ঘোর
তর যুদ্ধ উপস্থিতে ব্যায় কয়েক স্থানে আঘাতী হইয়।
স্থানে প্রত্যাগমন করতঃ ক্লিষ্টতা পুরুষ এক পাশে
পড়িয়। রহিল। নেক্ডে ও কাক ও শৃঙ্গাল ডৎপাত্রা-
বিশিষ্টে পুত্রিপালিত হইতেছিল, সুতরাং তাহারাও
নিরাহার থাকিল, কিন্তু যে হেতু ব্যায়ের দান
ব্রতাব ছিল এবং রাজাদিগের কর্তব্য আপন গৌরব
ও সম্মানানুরোধে তাহাদের পুত্র বিশেষ যত্ন করিত,
তদবস্থা দৃষ্টি করিয়। সকাতরে কর্তৃল, আমার আপন
কষ্টাপেক্ষ। তোমাদিগের অস্বচ্ছতা। অধিক কষ্ট
বোধ করি, যদি নিকট মধ্যে কোন আহার হস্তগত
করিতে পারছ আমি বাহির হইয়। তোমাদিগের মানস
পূর্ণ করি। তাহারা ব্যায়ের নিকট হইতে বহিস্থূত
হইয়। নির্জনে সকলে ঐকত্রে পর্যামৰ্শ করিয়। কহি-
লেন যে এই বনে উষ্টের ধাকাতে কি ইউমিদি,
ন। রাজাৰি কোন লভ্য আছে, কি আমাদিগের সহিত
বিশেষ পুণ্য জয়িয়াছে, এজ্ঞানেতাহারে বিনাশ করণ
বিষয়ে ব্যায়ের পুত্র পুবৃত্তি দেওয়া কর্তব্য, যাহাতে
দুই তিন দিবসের জন্য রাজা আহারান্তুষণে বিশুষ্ট
হইতে পারিবেন। এবং আমাদিগের অবস্থানুযায়ি
লভ্য সম্ভাবনা, শৃঙ্গাল কহিল এ চিন্ত। তাগ কর,
যেহেতু ব্যায় তাহাকে অভয় দান করিয়া আপন নিকট

ରାଖିଯାଛେ, ଆର ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ରାଜାକେ ବିଶ୍ୱାସ ସାତକତା କର୍ମେ ପ୍ରେସ୍‌ରୁତି ଲାଗ୍ଯାଯ କିମ୍ବା ଅଙ୍ଗୀକାର ଭଞ୍ଜନେ ଉଦ୍‌ସାହି କରାଯ, ମେ ଅଭ୍ୟନ୍ତ ଦୂଷ୍ୟ କର୍ମ କରିଯା ଥାକେ ଏବଂ କ୍ଷତି କାରକ ବ୍ୟକ୍ତି ସର୍ବାବସ୍ଥାର ଘୃଣିତ, ଆର ଈଶ୍ୱର ଓ ଅନୁଷ୍ୟ ସକଳେଇ ତାହାର ଅତି ବିରଜନ ଓ ଅନୁଷ୍ଟନ ହୟ ।

ଦୁଷ୍ୟ କର୍ମେ ରତ୍ନ ମଦ୍ମା ଆଛଯେ ଯାହାର ।

ଅପକର୍ମ କରା ଏଇ ଧର୍ମ ମାତ୍ର ତାର ।

ଅନୁଷ୍ୟକ୍ଷୁ ଚିତ୍ତ ହୟ ଉତ୍ତମ ବ୍ୟବହାର ।

• କୁକର୍ମେତେ ଉପମାର ମନେର ବିକାର ॥

କାକ କହିଲ ଏ ବିଷୟେ କୋନ ଯତ୍ନା କରିତେ, ଆର ବ୍ୟାୟୁକ୍ତେ ଏଇ ଅଙ୍ଗୀକାର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନେ ପ୍ରେସ୍‌ରୁତି ଦିତେ ହଇବେକ, ତୋମରୀ କୋନ ହ୍ରାନ ଅବଧାରିତ କରିବ, ଆଗି ଯାଇଯା ପୁନରାଯ ଆସିତେଛି, ପରେ ବ୍ୟାୟୁର ମମୁଖେ ଦାଣ୍ଡାଇବାଯ ବ୍ୟାୟୁଂଜିଜ୍ଞାସା କରିଲ, ଯେ କୋନ ଆହାରେର ଅନୁମଜ୍ଞାନ କରିଯାଇ କି ନା, କାକ କହିଲ ହେ ରାଜନ୍! କୁଥା ହଇଲେ କୋନ ବ୍ୟକ୍ତିଇ ମୁଦ୍ରିତ ଥାକେ ନା, ଅରି ଅଧୂନୀ ଚଲନ୍ ଶକ୍ତିଓ ରହିତ ହଇଯାଛେ, କିନ୍ତୁ ଯାହା ଏକ ଅକାର ଅନ୍ତଃ-କରଣେ ଉଦୟ ହଇତେଛେ, ଯଦି ପଣ୍ଡ-ରାଜ ତଦ୍ଵିଷୟେ ମମ୍ଭତି କରେନ, ତମେ ସକଳେରି ଅସୀମ ମୁଖ ଉପାର୍ଜନ ହୟ । ବ୍ୟାୟୁ କହିଲ ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟ କଥୀ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଯା ବିନ୍ଦୁରିତ ଅବସ୍ଥା ଜ୍ଞାତ କରାଓ । କାକ କହିଲ ଏଇ ଉଷ୍ଟୁ ଆମା ଦିଗେର ମଧ୍ୟ ଅଜ୍ଞାନିତ ଓ ନିଷ୍ପର ବ୍ୟକ୍ତି ତାହାର ସହବାସେ ଆମା-ଦିଗେର କୋନ ଲାଭ ନାହିଁ, ବର୍ତ୍ତମାନାବସ୍ଥାଯି ଇହାକେଇ

মাত্ৰ এক উপস্থিতি আহাৰ দেখিতেছি, ব্যাসু কোপান্তি-
ত হইয়। কহিল ইহকালেৰ বন্ধু বৰ্গেৰ প্ৰতি বিশেষ
ধিক্কার কাৰণ চতুৱৰ্ষী ও খলতা ব্যতিত কোন
ব্যবহাৰ অকাশ কৱেন না, আৱ শীলতা ও ভদ্ৰস্থ এক
কালীন পৱিত্ৰ্যাগ কৱিয়া থাকেন।

অহিকে মোহিত জনে অভাৱ বিশ্বাস ।

কুজন হইতে নাহি উপায়েৰ আশ ॥

কুকুৱ উভয় হয় বিড়াল হইতে ।

সদত যে লোভ কৱে ডোজন পাত্ৰেতে ॥

প্ৰতিজ্ঞা ভঞ্জন কৱা কোন শাস্ত্ৰে বিধেয় আছে, এবং
আশ্রিত ও দন্তা ভয়েৰ প্ৰতি হিংসা কৱাই বা কোন
মতে যুক্তি সিদ্ধ ।

যে বৃক্ষ রোপিত হয় স্বহস্ত হইতে ।

ন। কৱ কদাপি চেষ্টা তাহাকে ছেদিতে ॥

কাক কহিল, আমি ইহা জ্ঞাত আছি, কিন্তু বিজ্ঞ
ব্যক্তিৰা কহিয়াৰ্ছেন, যে এক গৃহ-পতিৰ উপকাৰ জন্য
এক ব্যক্তিকে, আৱ পৱিবাবুৱেৰ হিস্তাৰ্থে গৃহ-পতিৰকে,
ও কোন পঞ্জীৰ আনুকূলে এক পৱিবাৰকে, আৱ
রাজাৰ আপদোক্ষাৰ জন্য এক পঞ্জীকে উৎসৱ' কৱা
যাইতে পাৱে, যে হেতু রাজাৰ যঙ্গলে সমূহ দেশেৰ
মঙ্গল দ্বিতীয়তঃ প্ৰতিজ্ঞা ভঞ্জন ও অবিশ্বস্ততাৰ অপ-
বাদ হইতে নিষ্ঠৃত হওয়া যায়, এবং অনাহাৱেৰ কষ্ট
হইতেও অব্যাহতি পাৱ। ব্যাসু এই কথা শুবলে

ମତଶିରୀ ହଇୟା ରହିଲ, ଓ କାକ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କରିଯାଆପନ
ବଞ୍ଚୁଦିଗୁକେ କହିଲ, ଯେ ସକଳ ଅବସ୍ଥା ବ୍ୟାଘ୍ୟୁକ୍ତେ କହିଯାଇଛି,
ଅର୍ଥମତଃ ଅମାନ କରିଯାଇଲେନ, କିନ୍ତୁ ପଞ୍ଚାଂ ନମ୍ବୁ
ହଇଯାଇଛେ, ଏଇକ୍ଷଣେ ଏହି ମନ୍ତ୍ରଗୀ ଯେ ସକଳେ ବ୍ୟାଘ୍ୟେର
ନିକଟ ଗମନ କରତଃ ତାହାର କ୍ଷେତ୍ର ଓ କୁଦ୍ଧାର ଅବସ୍ଥା
ବିନ୍ଦୁର କରିଯା କହିବ, ଯେ ଆମରା ବହୁ ଦିବସ ହଇତେ ଏହି
ରାଜାର ଆଶ୍ରଯେ ମୁଖେ କାଳୟାପନ କରିଯାଇଛି, ଅଧୁନା ଏହି
ଘଟନା ଉପଶ୍ରିତ ହଇଯାଇଛେ, ଭର୍ତ୍ତବ୍ୟାବହାରେର ଉଚିତ ଯେ
ଆପନ ଶରୀର ଓ ଆଗ ତାହାକେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରି, ନଚେଂ
ପାପେ ନିମଗ୍ନ ଓ ସୌଜନ୍ୟ ହଇତେ ବହିକୃତ ହଇବ,
ଅତ୍ୟବ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଯେ ସକଳେ ବ୍ୟାଘ୍ୟେର ନିକଟ ଯାଇୟା
ତାହାର ମୁଖ୍ୟାତି ଓ ଦାନେର ବିଷୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରତଃ ଅର୍ଥାତ୍-
ରିତ କରି, ଯେ ଆମା ଦିଗେର ହଇତେ କୋନ ଲଭ୍ୟ ନାହିଁ,
କେବଳ ସ୍ଵକୀୟ ଆଗ ଓ ଶରୀରକେ ସମର୍ପଣ କରି ତେ ପାରି,
ଆରହିତେ ପୁତ୍ରଙ୍କେଇ ସ୍ଵିକାର କରିବେ, ସେ ଅଦ୍ୟ ରାଜୀ
ଆମାକେ ଭର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବେନ, ଆର ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ତାହାର
ବିପରୀତେ ଅନୁବାଦ କରିବେ, ଇହାତେ ଉତ୍ତେର ବିନାଶେର
ସମ୍ଭାବନା ହଇତେ ପାରେ । ଶରେ ସକଳେ ଏକତ୍ର ଉତ୍ତେର
ନିକଟ ଆସିଯାଇପଶ୍ଚିତ ବିବରଣ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଲ, ଯେ ହେତୁ
ଉତ୍ତେର ଅତ୍ୟନ୍ତ ସରଳାତ୍ମକରଣ ଓ ନିର୍ମଳ ଅନ ଛିଲ,
ତାହାଦେର କୁମନ୍ତ୍ରଗୀ ଓ ଚତୁରତାଯି ବିଶ୍ୱାସ ହଇୟା ପୂର୍ବ
ଉଲ୍ଲେଖିତ ବ୍ୟବସ୍ଥାନୁଯାୟୀ ବ୍ୟାଘ୍ୟେର ନିକଟ ଉପଶ୍ରିତ
ହଇୟା ଆଶୀର୍ବାଦ ଓ ସଶୋ ବର୍ଣ୍ଣ ପୂର୍ବକ କାକ କହିଲ ।

ସର୍ବଦା ମାନସ ତବ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହବେ ।

ବିପୁଳ ସୁଖତେ ତୁମି ସୁଖୀ ହୟେ ରବେ ॥

ମହାରାଜାର ଶରୀରେର ସୁଖତା ଆମାଦିଗେର ସହକରଣର
ପ୍ରତି ପୁଧାନ କାରଣ ହେଇଯାଛେ, ଆର ଆପାତକ ଯେ ଆବ-
ଶ୍ୟକ ବ୍ୟାପାର ଉପଚ୍ଛିତ ତାହାତେ ଆମାର ଶରୀରେର
ମାଂସେ ରାଜାର ପୁଣ ଧାରଣ ହେଇତେ ପାରେ ଯାତ୍ର, ଅତଏବ
ମନୋଯୋଗ ପୂର୍ବମର ଆମାର ବିନାଶ ବିଷୟେ କର୍ମନୁବକ୍ତି
ହେଉ, ଅନ୍ୟେରା କହିଲ ଯେ ତୋମାର ମାଂସ ଭଙ୍ଗଣେ କି
ଲଭ୍ୟ ଓ ତୃପ୍ତତା ଜୟିତେ ପାରେ ।

କାକ ଏହି କଥା ଶୁଣିଯା ନତ-ଶିରୀଛିଲ । ଶୃଗାଳ କଥା
ଆରମ୍ଭ କରିଯା କହିଲ, ବଞ୍ଚ କାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୋମାର ଆଶ୍ୟେ
ସୁଧେ ଯାପନ କରିଯାଛି, ଏହଙ୍କଣେ ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତର ମୁଖ
ଚତ୍ରିମା ବିପଦ ଗୁହଣେ ପତିତ ହେଇଯାଛେ, ଆମି ପ୍ରାର୍ଥନା
କରି, ଯେ ଆମାର ସୌଭାଗ୍ୟ ମଣ୍ଡଳେ ଶୁଭ ବକ୍ତ୍ର ଉଦ୍‌ଦିତ
ହେଇଯା ରାଜ୍ୟ ଆମାକେ ଭଙ୍ଗ କରନ୍ତଃ ଖାଦ୍ୟ ଚିନ୍ତା ହେଇତେ
ବିମୁକ୍ତ ହେବେନ । ଅପର ମହିଳା କହିଲ ଯେ ତୁମି ଯଥାର୍ଥ
ଆଶ୍ଚିତ ଓ ପୁତିଗାଲିତ ବ୍ୟକ୍ତିର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବିଧାନାନୁରୋଧେ
ସଙ୍କଳ୍ପୀ କରିତେଛ । କିନ୍ତୁ ତୋମାର ମାଂସ ତିକ୍ତ ଗନ୍ଧ ଓ
ଅହିତ କାରୀ, କି ଜାନି ତମାର୍ବାଦନେ ରାଜାର ପୁତି ହୋଇ
ବିଷ୍ଣୁ ଜୟେ, ଶୃଗାଳ ନିରବ ହେଲ ନେକ୍କଡ଼େ, ଅଗ୍ନର ହେଇଯା
କହିଲ ।

ସର୍ବଦା ସର୍ବୀ ତବେ ଈଶ୍ୱର ଥାକିବେ ।

ଶତଗଣ ତବ ହଣ୍ଡେ ନିଧନ ହେବେ ॥

ଆମି ଓ ଆପନାକେ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଯା ପୁତ୍ରଜୀବା କରି, ଯେ
ମହାରାଜୀ ହାସ୍ୟ ପୂର୍ବକ ଆମାର ଶରୀରକେ ଦନ୍ତ ମୂଳେ
ସଂଲଗ୍ନ କରିବେନ, ବଞ୍ଚୁରା କହିଲ, ଯେ ଇହା ତୁମି ସମ୍ମର୍ଗ
ବଞ୍ଚୁତ୍ସ ଓ ବିଶେଷ ପୁଣ୍ୟେର ସାପଙ୍କେ କହିତେଛୁ, କିନ୍ତୁ
ତୋମାର ମାଂସେ ପୌଡ଼ୀ ଜମ୍ମାଯ, ଏବଂ ହଲାହଲ ବିଷେର
ବ୍ୟାୟ ଅପକାର କରେ । ଇହାତେ ନେକଢେ ପଞ୍ଚାତ୍ବକ୍ତୀ
ହଇଲ, ଉତ୍କୁ ଗଲଦେଶ ଦୀର୍ଘ କରିଯା କଥା ଆରମ୍ଭ କର-
ନାମେ ଆଶୀର୍ବାଦ କରନ୍ତଃ କହିଲ ।

• ନିୟତ ଆକାଶ ତବ ଯଜ୍ଞଲ ଚାହିଁଛେ ।

ଜୟ ଚିତ୍ତ ତବ ପୁରେ ଶୋଭିତ ହାତେଛେ ॥

ଆମି ଅତ୍ରାଶ୍ୟେର ପୁତ୍ରପାଲିତ ଓ ରଙ୍ଗିତ, ଆମାର
ଶରୀର ମହାରାଜାର ଭଙ୍ଗଣେର ଉପମୁକ୍ତ ହଇଲେ, ପ୍ରାଣେର
ପୁତ୍ର କିଛୁ ମାତ୍ର ଆସ୍ତା କରି ନା ।

• ତୋମାର ଆଶ୍ୟ ନାହି କଥନ ତ୍ୱାଜିବ ।

ହଇଲେ ପ୍ରାଣେର କର୍ମ ପୁଣ୍ୟ ସମର୍ପିବ ॥

ମକଳେ ଏକ ବାକ୍ୟ ହଇଯା କହିଲେନ ଏକଥା ବିଶେଷ
ଅନୁଗ୍ରହ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସହିତ ଉଲ୍ଲେଖ କରିତେଛୁ, ଆର ଫଳ ତଃ
ତୋମର ମାଂସ ସୁଷ୍ଠାଦୁ, ଏବଂ ରାଜ-ଶରୀରେରେ ହିତକାରୀ
ବଟେ, ତୋମାର ମାହସେର ପୁତ୍ର ଧନ୍ୟବାଦ ଯେ ଆପନ
ପ୍ରଭୁର ଜନ୍ୟ ପ୍ରାଣେର ପଙ୍କେ ଯମତୀ କରିଲେନା, ଆର ଏହି
ବିଷୟେର ମୁଖ୍ୟାତି ଚିର ଅରଣୀୟ ରାଖିଲେ ।

ବହୁ ଧନ ଜନ ମମ ଆଛଯେ ମହାୟ ।

ପଡ଼ିଲେ ପ୍ରାଣେର କାର୍ଯ୍ୟ କେବା କୋଥା ସାଇ ନ

ତଦନଷ୍ଟରେ ସକଳେ ଏକ କାଳୀନ ଉତ୍କ୍ରେତ୍ର ପୁତି ଆକ୍ରମଣ କରିଯା ତାହାର ଶରୀରକେ ଛିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କରିଲ, ଆର ମେହି ନିରୂପାୟ ଉତ୍କ୍ରୁତି ନିଃଶବ୍ଦେ ରହିଲ । ଏହି ଉପମାର ଠାୟ-ପର୍ଯ୍ୟ ଇହା ଜାନିବେ, ଯେ ଧୂର୍ତ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିରା ବିଶେଷତଃ ପରମ୍ଭର ଏକ୍ୟ ହିଲେ ଛଲନାର କୋନ ସୂତ୍ର ଅପେକ୍ଷା ଥାକେ ନା, ଦମନକ କହିଲ, ଇହାର ପୁତି ବୋଧେର କି ଉପାୟ ଚିନ୍ତା କରିତେଛ, ଶ୍ରେସ୍ତିବକ୍ତ ଉତ୍ତର ଦିଲ, ଯେ ଅଧୁନା ଆମାର ଚିନ୍ତା ସଦର୍ଥ ପଥ ହିତେ ଅନ୍ତରିତ ହଇଯାଛେ, ଯୁଦ୍ଧ କରା ଭିନ୍ନ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉପାୟ ଦୃଷ୍ଟ ହୁଯ ନା, ଯେ ହେତୁ ଧନ ଓ ପୁଣ୍ୟ ରଙ୍ଗାର୍ଥ ମୃତ୍ୟୁ ହିଲେ ମୋଜନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଯ, ଆର ଦ୍ଵିତୀୟତଃ ଯଦି ବ୍ୟାହୁ ହନ୍ତେ ଆମାର ମୃତ୍ୟୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହିଯା ଥାକେ, ତବେ ଏକବାର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଓ ଦସ୍ତେର ସହିତ ପୁଣ୍ୟ ତ୍ୟାଗ କରାଇ ଉଚିତ ।

ଥ୍ୟାତି ମହ ସହି ମରି ଇହାଇ ଉଚିତ ।

ଯେ ହେତୁ ଶ୍ରୀର ହର ମରଣେ ନିଶ୍ଚିତ ॥

ଦମନକ କହିଲ, ବିଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତିରା ଯୁଦ୍ଧ ସୂତ୍ରେ ଅଗ୍ରେ ତୁମର ହୟେନ ନା ଏବଂ ଉପଚ୍ଛିତ ହିଲେନ୍ତ ପଞ୍ଚାତେର ଅପେକ୍ଷା କରେନ ନା । ସେଚ୍ଛାପୂର୍ବକ ଶ୍ରୀର ଆପାଦେ ଉତ୍ସାହ କରାଇ ବିଜ୍ଞଦ୍ଵେର ପ୍ରତି ଅମାଳ ନହେ, ବରଞ୍ଚ ‘ପଣ୍ଡିତରୀ ମିତ୍ରତୀ’ ଓ ମନ୍ଦିରଲେ ଯୁଦ୍ଧ କର୍ମ ଲମ୍ବିପେ ବୈଟିତ ହୟେନ ଏବଂ ଶିଲ ତାର ଦ୍ୱାରା ‘ବିବାଦ ଭଞ୍ଜନେର ଚେଷ୍ଟାକେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବିବେଚନାକରେମ ।

ଉତ୍ସାର ଅପେକ୍ଷା ଭାଲ ବରଷ୍ଣ ଚାତୁରି !

ଅଗ୍ନି ହଇତେ ଜଳଦାନ ଉତ୍ତମ ବିଚାରି ॥

ଶୀଳତା କରିଲେ ସିଦ୍ଧ ଯେ ତାଙ୍କପର୍ଯ୍ୟ ହସ୍ତ ।

ତାହାତେ ବିବାଦ କରା ଉପଯୁକ୍ତ ନାହିଁ ॥

ଆର ଶକ୍ତକେ ଦୂର୍ବଲ ଓ ସାମାନ୍ୟ ବିବେଚନୀ କରା ନାହିଁ,
କୋରଣ ବଳ ଦ୍ଵାରାତେବେ ସଦି ସମର୍ଥନୀ ହୟ ତଥାଚ ଚାତୁରି
କରିତେ ନିରସ୍ତ ଓ କ୍ଷାନ୍ତ ଥାକେ ନା ଏବଂ ଆବଶ୍ୟନ୍ତର ଦ୍ଵାରା
ବିବାଦାନଳ ଏମତ ଅଞ୍ଜୁଲିତ କରେ ଯେ ତାହାର ଫୁଲିଙ୍ଗ
କୋନ ଉପାୟ ବାରିତେ ନିବୃତ୍ତ ହୟ ନା, ତୁମି ସ୍ଵର୍ଗ ବ୍ୟାହେତୁ
ପରାକ୍ରମ ଅବଗତ ହଇଯାଇ ଯେ ତାହାର ଦାସ୍ତିକତୀ ଓ
ଆଦୁର୍ଭାବ ବର୍ଣନାତୀତ ଅତଏବ ତାହାର ବିପର୍କତାଯ ସନ୍ତୁର୍ବ
ସତର୍କ ହଇଯା ବିବାଦେର ଉତ୍ପାତେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଥାକିବେନୀ, ଯେ
ହେତୁ ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଶକ୍ତକେ ସାମାନ୍ୟ ବିବେଚନୀ କରେ, ଆର
ଯୁଦ୍ଧ ବିଷୟେ ଚିନ୍ତିତ ନା ହୟ, ମେ ଲଜ୍ଜିତ ହଇଯା ଥାକେ
ଯେମତ ଦୂର୍ବଲ ଟିଟିତ ହଇତେ ନଦୀ ଲଜ୍ଜିତ ହଇଲ ।

୨୧ ଗଣ୍ଠ । ଶଞ୍ଚୁବକ ଜିଜ୍ଞାସା କରିଲ ତାହା କି
ଅକାର । ଦୟନକ କହିଲ, 'ଯେ ମିନ୍ଦୁ-ନଦୀ-ତୀରେ ଏକ
ଅକାର୍ ପଙ୍କୀ ଜନ୍ମେ ତାହାର ଦିଗକେ ଟିଟିତ ବଲାଯାଯ,
' ତମିଥୟ ଏକ ଯୁଗ୍ମ ପଙ୍କୀ ଐ ନଦୀର ଜଣୀ ମଧ୍ୟ ଅବସ୍ଥିତ
କରିତ, ସଂକାଳେ ଡିମ୍ବ ଅସରେ ସମୟ ଉପର୍ହିତେ ଟିଟିତ
କେ କହିଲ ଡିମ୍ବ ଅସର ହଇତେ ଏମିତ କୋନ ସ୍ଥାନେର
ଅନୁଶକ୍ତାନ ଆବଶ୍ୟକ କରେ ଯାହାତେ ମନେର ଅମ୍ବତାର
ସହିତ କାଳୟାପନ ହଇତେ ପାରେ । ଟିଟିତ କହିଲ,

এ অতি অশ্বস্ত ও রম্য-স্থান, আর এক্ষণে এ স্থান
ত্যাগ করাও সুক্টিন, তুমি ডিয় নিঃঙ্কেপ করছ ।
টিপ্পিভী কছিল এ বিবেচনার স্থল কারণ যদি নদীর
তরঙ্গ বৃক্ষি হইয়া আমাদিগের সন্তানদিগকে নষ্ট করে
তবে বিশেষ যত্নগায় অনর্থক কাল-হরণ হইবেক
তাহার কিউপায় করা যাইতে পারে । টিপ্পিভ কছিল
অনুমান করিন না যে নদী আমাদের পক্ষে ইতর
বিশেষ ন। করিয়া এবস্তুত নিষ্ঠুরতা ব্যবহার করিবেক,
আর যদিও এমত অপমান করাই চিন্তা করে যে
আমাদিগের সন্তানেরা জলমগ্ন হয় তবে অবশ্যই
তাহার অভিফল তাহার নিকট লইব ।

আমার মানস যদি মিছ নাহি হয় ।

বিড়ম্বনা ঘটাইব জানিবে নিশ্চয় ॥

টিপ্পিভী কছিল, আপন শীমা হইতে অতি দ্রুম করা
যুক্তি নহে এবং নিজ ক্ষমতা অপেক্ষা আস্ফালন
করাও বুক্ষিযানের কর্তব্য হয় না, তুমি কি সাহসে
নদীর সহিত অভিহিংসা লইবার ভয় অদর্শন করাই-
তেছ আর কি ক্ষমতার স্বারা তাহার সহিত বিবাদে
অব্যুত হইতেছ ।

আপন অছিতে তুমি প্রবৃত্তি ঘটাও ।

দুর্বল হইয়া কিমে বলি হতে চাও ॥

এই চিন্তা ত্যাগ করিয়া ডিয় অসব হওনার্থে কোন
উত্তম স্থান স্বীকার করছ এবং আমার উপদেশ হইতে

ଅନ୍ତରୁକ୍ତ ହେଲନ କରିଓ ନା, କାରଣ ସେବ୍ୟାକ୍ତି ହିତାଦିର୍ବନ୍ଧୁର
ଉପଦେଶ ଶୁବନ ନା କରେ ମେହି କଞ୍ଚପେର ନ୍ୟାୟ ପ୍ରତିକଳ
ପାଇ, ଟିଟିଭ ଜିଜ୍ଞାସା କରିଲ ମେ କି ଅକାର ।

ଟିଟିଭି କହିଲ ଯେ କୋନ ଜଳାଶୟେ ଉତ୍ତମ ପରି-
ଚ୍ଛତ ଓ ମୁମିଷ୍ଟ ଜଳ ଛିଲ, ଦୁଇ ହଂସ ଓ ଏକ କଞ୍ଚପ
ତଥାଯ ବାସ କରିତ- ଆର ସନିଷ୍ଟତା ପ୍ରୟୁକ୍ତ ତାହାଦିଗେର
ପରଙ୍ଗର ବିଶେଷ ବନ୍ଧୁତ୍ୱ ଓ ଶ୍ରୀତ ଜନ୍ମିଯାଛିଲ, ଏବଂ
ଉତ୍ତମ ସନ୍ଦର୍ଭନେ ତୃପ୍ତ ହଇଯା ବଞ୍ଚକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଖେ ଯାପନ
କରିତେଛିଲ ।

ଉତ୍ତମ ସମୟେ ମେହି ବନ୍ଧୁ ମହ ଯାଇ ।

ଉତ୍ତମ ଅବସ୍ଥା ଯାହା ଅଣୟେ ଘଟାଯ ॥

ମହମୀ କାଳେର ବିଡ଼ୁମନୀ ଓ ଦୁର୍ଗଟନୀ ବଶତଃ ତାହା-
ଦିଗେର ଦୂରବସ୍ଥା ଓ ପରଙ୍ଗର ବିଚ୍ଛେଦ ମୂର୍ତ୍ତି ଲମ୍ବ ମୁକୁରେ
ଦୃଷ୍ଟ ହିତେ ଲାଗିଲ ।

ଶ୍ରୀଯୁସନେ ଆଲାପନେ ଅତି ମୁଖୋଦୟ ।

ବିଚ୍ଛେଦ ପଞ୍ଚାତ୍ମକ କିନ୍ତୁ ତାହାର ଆହୟ ॥

ଏ ସଂସାରେ କେହ ନାହିଁ ଭୁଞ୍ଗୟେ ମୁଖେତେ ।

ଶୀଳୀ ନାହିଁ ଆନା ଯାଇ ଦମ୍ଭେର ଅଗ୍ରେତେ ॥

ଐ ଜନେ ଯାହାତେ ଇହାଦିଗେର ଜୀବନ ଧାରଣେର ଉପ-
ଜୀବିକାର ଉପାୟ ଛିଲ କ୍ରମଶଃ ସଙ୍ଗ ବ୍ୟାହାତ ଉପଶ୍ରିତ
ହଇଯା ବିଶେଷ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ଅପରକ୍ରମତା ଅକାଶ ପାଇଲ ।
ହଂସେରା ତଦବସ୍ଥା ଜୀବ ହଇଯା ମେ ସ୍ଥାନେର ମୁମ୍ଭ ପରି-

ভ্যাগ করতঃ বিদেশ যাত্রার উদ্দেশগকে অবধারিত
করিলেন।

তাহারি বিদেশ যাত্রা উপযুক্ত হয়।

সদস্ত বিরক্ত যেই নিজস্থানে রয়।

প্রবাসে বিশেষ কষ্ট যদিও ঘটায়।

তথাপি ঘরের কষ্ট অসহ্য তাহায়।

পরে দুঃখিতাম্ভঃকরণে সজ্জল নয়নে কচ্ছপের নিকট
আসিয়া বিদ্যায় হওনের কথা প্রস্তাব করিয়া কহিলেন।

বিচ্ছেদ ঘটালে বিধি তোমার মহিত।

কহিতে পারি না কিবা তাঁর মনোনীত।

কচ্ছপ উচ্ছ্বস্ত্বে বিরহ সম্ভাপে সুদৃঢ় হইয়া অত্যন্ত
বেদন। ফুক চীৎকার করিল, আহা! এ কি কথা,
তোমাদিগের অদর্শনে কি পুকারে আমার জীবন
ধারণ হইবেক, আর পুণ্যের বঙ্গু বৰ্যতিরেকে ক্রিমতে
সুখি হইতে পারিব।

তোমার বিহুমে মম আসার জীবন।

ভূমি না থাকিলে বৃথা জীবন ধারণ।

পরমায়ু তোমা ভিন্ন জীবিত থাকবঁ।

জীবনের নাম মাত্র মরণ নিশ্চয়।

আর যে স্থলে তোমাদিগকে বিদ্যায় করিতে সমর্থ
নহি, সে স্থলে বিচ্ছেদ যত্রণ। কিপুকারে সহ্য করিতে
পারিব।

ଏଥନ ନିକଟେ ବଞ୍ଚୁ ଉପଶ୍ରିତ ଆଛେ ।

ବିଶେଷ ହଇବେ ସମ୍ମାନ କାମିତେ ॥

ହେଠେରା ଉତ୍ତର ଦିଲ ଯେ ଆମାଦିଗେରେ ଓ ତୋମାର
ବିଶେଷ କାଳେ ହଦୟ ବିଦୀର୍ଘ ହଇଅଛେ ଏବଂ ବିରହ
ଉତ୍ତାପେ ବିକ୍ଲିଷ୍ଟ ହଇଅଛି, କିନ୍ତୁ ଜଳ କଟେ ଅଚିରାତି
ଆମାଦିଗେର ଆଶ ନାଶ ହଇବାର ମୱାନବନୀ, ମୁତ୍ତରାତି
ନିରୁପାଯେ ସ୍ଥାନ ଓ ବଞ୍ଚୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଯା ବିଦେଶ
ଗୟରେ ବିଶେଷ ଯତ୍ରଣ ସ୍ଥିକାର କରିଅଛି ।

ନିରୁପାଯ ବିନୀ ବଞ୍ଚୁ ତ୍ୟାଜ୍ୟ ନାହିଁ ହୟ ।

ବର୍ଗ ତ୍ୟାଗ କେବା କରେ ଆପନ ଇଚ୍ଛାୟ ॥

କଞ୍ଚପ କହିଲ ହେ ବଞ୍ଚୁ ଇହା ବିଶେଷ ଜ୍ଞାତ ଆଛହ, ଯେ
ଜଳ କଟିବା ଆମାର ପଙ୍କେ ସମ୍ମଗ୍ର ହାନି ଜନକ ଏବଂ
ଜଳ ଭିନ୍ନ ଆମାର ଉପଜୀବିକାର ମୱାନବନୀ ନାହିଁ, ଏକଥେ
ପୁରୁଣ ଅଗ୍ରଯାନୁରୋଧେ ଆମାକେ ବିଶେଷଗାରେ ଏକାକି
ପରିତ୍ୟାଗ ନା କରିଯା ଆପନାଦିଗେର ସମ୍ଭିବ୍ୟାହାରି
କରହ ।

ତୁମି ଯମ ଆଶ ତୁଲ୍ୟ ଅନ୍ତରଥିବେ ।

ଆଶ ଗେଲେ ଦେହ ଭବେ କେମନେ ଥାକିବେ ॥

ହେଠେରା କହିଲ ହେ ଆଶେର ବଞ୍ଚୁ, ତୋମାର ବିଶେଷ
ଯତ୍ରଣ ଆମାଦିଗେର ସ୍ଥାନ ତ୍ୟାଗ କରନେର ଦୁଃଖାପେକ୍ଷା
ଅଧିକ ଏବଂ ବିଶେଷ କ୍ଲେଶର ପ୍ରତିକାରଣ ହଇଯାଛେ,
ଅପିଚ କୋନ ସ୍ଥାନେ ଯଦିଓ ପରମ ମଧ୍ୟ କାଳସାଧନ କରି

তথাচ তোমার অদর্শনে মনের ভূমি কদাপিও
জন্মিবেক না এবং তোমার সহবাসে আমাদিগের ও
বিশেষ মনস্ত আছে, কিন্তু ভূমিপথে আমারদিগের
গমনাগমন করা সুকঠিন এবং তুমিও আমাদের
সহিত শূন্য পথগোমি হইতে পারিবে না, এমতে ঝঝ-
দাদির সমভিব্যাহারি হওয়া কিঞ্চকারে ঘটনা হইতে
পারে। কচ্ছপ কহিল ইহার সদুপায় তোমারাই করি-
তে পারিবে এবং তোমাদিগ হইতেই ইহার সুম্ভুগা-
লাভ হইবেক, আমি বন্ধু বিচ্ছেদে ভাপিত ও মনঃ
পৌড়ার ব্যথিভাস্তুৎকরণে কি যুক্তি করিতে পারিব ।

নিবিষ্ট করিবে মন সকল কর্ম্মতে ।

সুম্ভুগা নাহি আসে অস্ত্রির চিন্তেতে ॥

হংসেরা কহিল, হে বন্ধু ! একাল মধ্যে তোমার
সারল্যতা ও বুদ্ধির সামান্যতা উপলক্ষি করা হইয়াছে,
কি জানি কেহ কথা তোমাকে কহিলে তুমি তদনুযায়ি
কর্মানুবর্তি না হইও, কিম্ব। যে অভিজ্ঞা করিবে সেই
মতাচরণ না কর, কচ্ছপ কহিল ইহা কিঞ্চকারে হইতে
পারে, যে আমার হিতার্থে তোমরা উপদেশ অদান
করিলে আমি কি তদ্বৈপরীত্য চিন্তা করিব নাই,
আমার মজল হেতু যে সদপায় স্থির করিব তাহা
অতিশালন করিব নাই ?

কদাপিও না করিব অভিজ্ঞা ভঙ্গন ।

তব আজ্ঞা কভু নাহি করিব হেলন ॥

ଛଂମେରା କହିଲ ଅତିଜୀ ଏହି ସେ ଯଥକାଳେ ତୋମାକେ
ବହନ କରିଯା ଶୁନ୍ୟପଥେ ଗମନ କରିବ, ତୁ ମି କୋନ ବାହୁ
ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିବେ ନା, କାରଣ ଆମା ଦିଗେର ଅତି ସେ କୋନ
ବ୍ୟକ୍ତିର ଦୃଷ୍ଟିପାତ ହଇସେତ, ନାନା କୌଶଳ ଓ ଭଜିର
ଦ୍ୱାରା ଜିଜ୍ଞାସା କରିବେ, କିନ୍ତୁ ତୋମାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସେ
ସାବଦୀୟ କାଳ ଶୁବ୍ରଗ ଓ ସେ କିଛୁ ଅପରକପ ସମର୍ଶନ
କରିବେ ତାହାର କୋନ ବିଷୟେରି ଉତ୍ତର ଦିବେନା ଏବଂ
କୋନ ହିତାହିତ ପକ୍ଷେ ଅନୁବାଦ କରିବେ ନା, କର୍ଜ୍‌ପ
କହିଲ ଆୟି ଆଜାନୁବତ୍ତୀ, ଅବଶ୍ୟାଇ ନିଃଶବ୍ଦେ ଥାକିବ,
କୋନ ଜିଜ୍ଞାସୁର ଉତ୍ତର ଦାୟକ ହଇବ ନା ।

କହିଲାମ ଏକ ବିଜ୍ଞେ ଓହେ ମହାଶୟ ।

ଉଚ୍ଚିତ କହିତେ କିବା ସକଳ ସମୟ ॥

କହିବ ସଥାର୍ଥ ସଦି ଜିଜ୍ଞାସା କରିଲେ ।

ଉଚ୍ଚିତ ଇହାଇ ମାତ୍ର ନିଯବ ଥାକିଲେ ॥

ପଞ୍ଚାତ୍ମକ ଏକଥାନୀ କାଷ୍ଠ ଆନନ୍ଦନ କରିଲ, ଆର କର୍ଜ୍‌ପ
ଏ କାଷ୍ଠେର ମଧ୍ୟେ ଦସ୍ତେର ଦ୍ୱାରା ଦୃଢ଼ତର କପେ ଧାରଣ
କରିଲ, ଛଂମେରା ଏ କାଷ୍ଠେର ଶୁଇ ପାର୍ଶ ଗୁହଣ କରିତଃ ଶୁନ୍ୟ
ପଥାରୋହି ହେଇରା ଜନ୍ମଶଃ ଏକଶ୍ଵାମେର ଉପରିଷ୍ଠ ଭାଗେ
ଉତ୍ପତ୍ତିତଃ ହେଇଲେ, ଗ୍ରାମଶ୍ଵ ଲୋକେରୁ ତଦବସ୍ତ୍ର ଦର୍ଶନେ
ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟାନ୍ତିତ ହେଇଯା ଚତୁର୍ବପାର୍ଶ ହେଇତେ ଉତ୍କଥୁନି କରିତେ
ଆରାତ୍ମ କରିଲ, ସେ ହେ ଛଂମେର, କର୍ଜ୍‌ପକେ କି କପେ ବହନ
କରିତେଛ, ସେ ହେତୁ ଏକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏତଜ୍ଞପ ବ୍ୟବହାର
କରାପିଓ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚର ହୁଯ ନାହିଁ, ଡାହାତେ ଉଦ୍ଧିଷ୍ଟେ

অঙ্গোলন পুনঃ পুনঃ করিতে লাগিল, কচ্ছপ কিয়ৎকাল
নিরন হইয়াছিল, কিন্তু পরিণামে ঔদাশ্য অস্তঃকরণে
কহিতে লাগিল। তাহাতে মুখ ব্যাদন মাত্রেই কাষ
দারণের শেষাংশ্চ অযুক্ত উচ্চহইতে তুমি শায়ি হইল,
হংসেরা শব্দ করিল যে বক্সুর অতি উপদেশ আদান
করিতে হয়, তাহার শুভাদ্য হইলেই তাহা গুঁহা
নয়ে।

হিত উপদেশ দেয় শুভাকাঙ্ক্ষী জনে ।

শুভাদ্য হয় বার মেই তাহা শুনে ॥

বন্দিপুর হিতেষী আরি যম উপদেশ ।

দুরহ্নিট বশে তব না হলো অবেশ ॥

এই উপদার ছাইপর্য এই, যে ব্যক্তি বক্সুর হিত
বাক্যে যমঃ সংবোগ পূর্বক শুবণ না করে সে আপ-
নার মৃত্যুর অতি আপনিই চেষ্টা করে ।

বন্ধ বাক্য হৈ জন না করে শুবণ ।

লজ্জার অঙ্গুলি সদা করয়ে ঢাবণ ॥

টিটিভ কহিল তুমি যে উপর্যা দর্শাইলে তন্মর্য জ্ঞান
হইলাম। কিন্তু তুমি তাম না করিয়া কোন স্থান
অবধারণ করহ, যে হেতু আসিত এ ক্ষুক ব্যক্তির মানস
কদাপিও পূর্ণ হয় না, আর বিশেষ কথা এই যে নদী
জ্ঞানাদ্বিগ্রে মুখাপেক্ষায় অবশ্যই স্বীয় ন্যায় কর্ম মধ্যে
জ্ঞান করিবেক, পরে টিটিভী ডিম্ব অসব করিল, এবং
মৎকালে খাবকেরা ডিম্বাচ্ছাদন বিদীর্ঘ করিয়া বহিস্কৃত

ହଇଲ, ତେବେଳେ ନଦୀର ତରଙ୍ଗ ବୃଦ୍ଧି ହଇଯା ତାହାଦିଗକେ
ସଂହାର ମୁଣ୍ଡି ଦେଖାଇଲ, ଟିଟିଭି ତନ୍ଦୁଷ୍ଟେ ଦୁଃଖିତାନ୍ତ୍ରିକରଣେ
କହିଲ, ରେ ମୁଁ ଆମି ଜାନିଯାଛିଲାମ ଯେ ଜଳେର ସହିତ
ଅନ୍ତିମ କରା ଯାଯି ନା, ଏହାଗେ ଶାବକ-ଶୁଲିନକେ ଉଚ୍ଛିନ୍ୟ
ଦିଯା ତୁ ମିହି ଆମାର ଆଗେ ଅଣି ନିଃକ୍ଷେପ କରିଲେ,
ଅଥୁନୀ ଏମତ କେବଳ ମସ୍ତରୀ କରଇ, ଯାହା ତାପିତ ଆଗେର
କୁଷଧି ସ୍ଵର୍ଗ ହଇତେ ପାରେ, ଟିଟିଭ କହିଲ ତୁ ମି ବିବେ-
ଚମାର ସହିତ କଥା କହିବେ ଯେ ହେତୁ ଆମାର ପ୍ରତିଜ୍ଞା
ତୁ ମି ଜ୍ଞାତ ଆଛାହ, ଆପନ ଅଙ୍ଗୀକାରେର ସାପକେ ହିଂସାର
ପ୍ରତି ହିଂସା ନଦୀର ସ୍ଥାନେ ଅବଶ୍ୟ ଲାଇବ, ତେବେଳେ ଅନ୍ୟ
ପଞ୍ଚଶିଦିଗେର ନିକଟ ଗମନ କରତଃ ଯାହାରା ତମାଦ୍ୟେ
ଅଧିନୟତ୍ବ କ୍ରମେ ବ୍ୟାପକ ଖ୍ୟାତାପନ ଛିଲେନ ତାହାଦିଗକେ
ଏକତ୍ର କୁରିଯା ଆଜ୍ଞା ବିବରଣ ବିଷ୍ଟାର ପୂର୍ବକ ତାହାଦିଗେର
ସହୃଦୟତା ଆର୍ଥନୀ କରିଯା ଏହି ଆକ୍ଷେପୋତ୍ତି କୁରିତେ
ଲାଗିଲା ।

ମନେର ଦୁଃଖେର ଶେଷ ନାହିକ ଆମାର ।

ଅଥୁନୀ ସମୟ ଏହି କର ଉଥକାର ॥

ଯଦି ଲକଳ ବଞ୍ଚୁ ଗନ ଏକାନ୍ତରଣ ଓ ମହାଯ ହଇଯା ଇହାର
ବିଚାର ନଦୀର ସ୍ଥାନେ ଗୁହଗ ନା କରେନ ତେବେ କ୍ରମଶଃ ତାହାର
ଅନ୍ତି ବୃଦ୍ଧି ହଇଯା ଅପର ଲକଳ ପଞ୍ଚଶି ଶାବକ ଗଣେର
ପ୍ରତି ଏହି ମତ ହିଂସା କରିବେକ, ମୋର ଯେ ହୁଲେ ଏନ ତ
ବୃତ୍ତି ଅବଧାରିତ ହଇଲ ତବେ ମୁତରାଂ ମନ୍ତ୍ରାନ ଦିଗେର
ମମତ୍ତ, ସୀ, ସ୍ଵ ସ୍ଵ ହୀନ ପରିଭ୍ୟାଗ କରିତେ ହୟ ।

ତାହାର ଛନ୍ଦେତେ କଟି କରି ଗୁହଣ ।

ନ ତୁବା ମୃଦ୍ୟର ପାଶେ କରି ଶୟନ ॥

ପଞ୍ଚିରୀ ଏଇ ସ୍ଟଟନାୟ ମଲିନ ହଇଯା ବାହିରେ ଆମ୍ବାଳନ
କରିଯା ପଞ୍ଚିରୀଜ ସୀମୋଡ଼ଗେର ନିକଟ ଗମନ କରତଃ
ଉପଶିତ ବିପଦେର ଅବହ୍ଲା ବିନ୍ଦୁର କରିଯା କହିଲେନ,
ଯଦି ଆପନି ଆପନ ପ୍ରାଣେ ଦୁଃଖଭାଗୀ ହେଁନ ତବେ
ଇହାଦିଗେର ରାଜ୍ଞୀଧାକିତ ପାରିବେନ ନଚେ ଉପାଂଗୁଣ
ବ୍ୟକ୍ତିର କୁତି ନୟକ୍ଷେ ଅନବ୍ହ୍ଵା କିମ୍ବା ଅଧୀନ ଜନେଇ କଟେର
ଅତି ତାଙ୍କଳ୍ୟ କରିଲେ ଇହାଦିଗେର ହିତେ ତୋଯାର
ଅଧାନକୁ ଲୋପ ହଇଯା ଅନ୍ୟର ପ୍ରତି ଅର୍ପିତ ହଇବେକ ।

ଦୁର୍ବଲେର ଦ୍ୱାରେ ନାହି ଅନାହ୍ତା କରିବେ ।

ଅବଳ କାଳେର ଭୟ ଘନେତେ ରାଖିବେ ॥

ସୀମୋଡ଼ଗ ତାଙ୍କାଦିଗେର ମାନମ ସଫଳ କରିଗରେ ଆ-
ପନ ଦଲବଳ ସହ ଜୁମ୍ମିଜୁମ୍ବୁତ ହଇଯା ତଦ୍ସଟନାର ଅତି
ରୋଧେ ମନୋଯୋଗୀ ହଇଲେନ ଏବଂ ଅପର ପଞ୍ଚିରୀ ତାହାର
ସହାୟତା ଓ ଆଧାନ୍ୟ ସାହସୀ ହଇଯା ରାଜଧାନୀ ହିତେ
ସିନ୍ତୁ ନଦୀ ଡୌରେ ସାତ୍ରା କରିଲେନ, ସଂକାଳେ ସୀମୋଡ଼ଗ
ଅ କୁଟୀ ଦୈନ୍ୟ ସହ ନଦୀ ତୌରେ ଉତ୍ତିର୍ଣ୍ଣ ହଇଲ ତଥନ,

ବଲବାନ୍ ପରାକ୍ରମୀ ଯୋଜା ଦୈନ୍ୟ ଗଢି ।

ବୀର୍ଯ୍ୟବନ୍ତ ଭୟକ୍ଷର ବ୍ରଦ୍ରେ ବିଚକ୍ଷଣ ॥

ଯୁଦ୍ଧ ସଜ୍ଜା ପଞ୍ଚିରୀତ ଆଛାଦନ ପାଇ ।

କେବଳ ଆର ଚଢୁ ଅନ୍ତର କରିଯା ସହାୟ ॥

ତୃତୀୟମେ ମ୍ରୋତ ବାହକ ବାୟୁ ଏ ସଂବାଦ ନଦୀକେ ଜୀବ

କରାଯି ନଦୀ ପଞ୍ଚି ମୈନ୍ୟ ସହିତ ସମକଳତା କରଣେର
ଛମତା ଆପବାର ଅତି ବିବେଚନା ନା କରୁଯାଇ ମାର୍ଜନମୀ
ଆର୍ଥିକୀ ପୁରୁଃସର, ଟିକ୍ଟିତ ଶାବକ ଗଣକେ ପୁନଃ ପୁନାନ
କରିଲେନ, ଏହି ଇତିହାସେର ତୋଷପର୍ଯ୍ୟ ଯେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ବିଲ
ହଇଲେଓ କୋନ ଶକ୍ତକେ ସାମାନ୍ୟ ବିବେଚନା କରିବେକ ନା,
କାରଣ ବୁଦ୍ଧିର ଅନୁବଳେ ଏମତ ଉଥକଟ ବ୍ୟାପାର ଉପଶିତ
କରେ ସାହାତେ ବିଶେଷ ଚେଷ୍ଟା କରିଲେଓ ଶଦୁପାଯ୍ୟ କରା
ଯାଯି ନା ଏବଂ ଅଗ୍ନିର ମୁଲିଙ୍ଗ ସଦିଓ ବନ୍ଦ ହିତେ ସ୍ଵପ୍ନ ଦୃଷ୍ଟି
କ୍ରୟ କିନ୍ତୁ ତଦୁମିଳିତ ହଇଲେଇ ସମ୍ୟକ୍ ବନ୍ଦକେ ଦଫ୍ନ
କରେ । ଆର ବିଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତିରୀ କହିଯାଇନ ଯେ ଶହୁମୁ
ବ୍ୟକ୍ତିର ନାମକଳତା ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିର ବିପକ୍ଷତାର ତୁଳ୍ୟ ନହେ ।

ଅଣଙ୍କେର ପଙ୍କେ ଶତ ଅଙ୍ଗ କୁଳ ଧରି ।

ବିପକ୍ଷ ବିଷୟେ ଏକ ଅନେକ ବିଚାରି ॥

ଶଙ୍କ୍ରୀବକ କହିଲ, ଆମି ଅଗ୍ନେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବ ନା ଯେ ହେତୁ
ଦୂର୍ବଳ ଗୁରୁତ୍ୱ ଏବଂ ଅପବାସିତ ହିତେ ନା ହୁଯ । କିନ୍ତୁ
ବ୍ୟାସ୍ତ ଆମାର ଅତି ଚେଷ୍ଟା କରିଲେ ଶୁଭରାତ୍ ଆପନ
ଜୀବନ ଓ ଶରୀର ବ୍ୟକ୍ତି ହେତୁ ଉପାୟ କରା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହିବେକ ।
ଦମନ୍ତକ କହିଲ, ସେକାଳେ ବ୍ୟାସ୍ତେର ନିକଟ ଗମନ କରିବେ
ତାହାକେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଲାଙ୍ଘନ କରିବେ ଏବଂ ତୋହାର ଚନ୍ଦ୍ରମୟ
ହିତେ ଅଗ୍ନିକଣୀ ନିର୍ଗତ ହିତେ ଦେଖିବ, ତେବେଳେ ଅନୁ-
ମାନ କରିବେ ଯେ ତୋହାର ହିଂସାର ଚେଷ୍ଟା କରିବେଛେ ।
ଶଙ୍କ୍ରୀବକ କହିଲ, ସଦି ଏମତ ଅବସ୍ଥାର କୋନ ସୂତ୍ର ଦୃଷ୍ଟି
ହୁଯ ଭବେ ଅବଶ୍ୟକ ବ୍ୟାସ୍ତେର ବିପକ୍ଷତାର ଅବଶ୍ୟ ଜୀବିତେ

পারা যাইতেক, দমনক হট চিন্ত হইয়া করকটের
উদ্দেশে যাত্রা করিল।

পর কটে আঙ্গাদিত যেই জন ছয়।

তাহা হইতে উপকার না হয় নিশ্চয়।

করকট কহিল কিপর্যস্ত কর্মের সমাধা হইল, দমনক
উত্তর দিল।

ইখর অসাদাং সমুর্ণ অসমতা লাভ হইয়াছে এবং
এমত উৎকট কর্ম সুন্দর কপে নির্বাহ হইয়াছে, দমনক
ইহা কহিতেছিল, আর সংসার অতিক্রমের পদ্য
হইতে এই কবিতার অর্থ জ্ঞানি ব্যক্তির কর্ণে শুণ
করাইতেছিল।

উদ্ধার করিল সবে নিজ অভিশায়।

কালের দর্শনে যদি অব্যাহতি পায়।

তৎপরে উভয়ে ব্যাঘুর নিকট গমন করিল, দৈবাং
(গুরু) অর্থাং শঙ্খীরক ও তৎপশ্চাং উপস্থিত হইল,
তাহার অতি ব্যাঘুর দ্রষ্টিপাত হইব। মাত্রেই দম-
নকের ধূস্তৰ্তা সফল হইয়া ভয়ানক গজ্জন ও মৃত্যুকো-
পরি লাঙ্গুলাম্বালন করিতে আরম্ভ করিল এবং
অত্যন্ত ক্ষোধাসূক্ষ দন্ত ঘৰ্ষণ করিতে লাগিল, শঙ্খীরক
মনে স্থির করিল যে ব্যাঘু আমার অতি হিংশার চেষ্টা
করিতেছে, অপনাকে আপনিই কহিল, যে রাজাদি-
গের উপাসনা অথ ও আশক্তার সহিত যিলিত, যজ্ঞপ
সর্প ও বাঘু মহ এক আচ্ছাদনে বাস করা, যদিও সর্প

ମିଶ୍ରିତ ଆର ବ୍ୟାଘୁ ଗୋପନ ଥାକେ କିନ୍ତୁ ପରିଣାମେ
ଉଭୟଙ୍କ ଅନ୍ତକୋତ୍ତଳନ ଓ ମୂର୍ଖ ବ୍ୟାଦନ କରେ ।

ରାଜାର କରିତେ ମେବା ମନେ ଭର ହୁଯ ।

ଶିଳାର ସହିତ ସଥୀ ଘଟେର ଶ୍ରଦ୍ଧା ॥

ଇହାଇ ଚିନ୍ତା କରିତେଛିଲ, ଆର ଯୁଦ୍ଧର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହଇ-
ତେଛିଲ, ଉଭୟ ପଞ୍ଚେତେ ନିଲର୍ଜ୍, ଦମନକ ଯେ ଏକାର
ବ୍ୟାପ ସକଳ ଚିନ୍ତା କରାଇଯାଛିଲ ପରମାର ଦୃଷ୍ଟି ହଇଯା ଯୁଦ୍ଧ
ଆରାନ୍ତ ହଇଲ ଏବଂ ଚୀତକାରମନି ସକଳ ଗଗନ ମଞ୍ଚର
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅବେଶ କରିଲ ।

ଉତ୍ତଯ ଚୀତକାରେ ସତ ବନ୍ୟ ଜନ୍ମ ଛିଲ ।

ବ୍ୟନ୍ଧ ହୁୟେ ଆଶ ଲାଯେ ମଦେ ପଲାଇଲ ॥

ଗର୍ଭର ଭିତରେ ଗିଯା କେହ ବା ଲୁକାଯ ।

ତ୍ରମକୁଟ ମଧ୍ୟେ କେହ ଲାଇଲ ଆଶ୍ୟ ॥

କରକଟ ତଦବନ୍ଧୀ ଦୃଷ୍ଟି କରିଯା ଦମନକେର ପ୍ରତି ମନୁଷ୍ୟ
ହଇଯା କହିତେ ଲାଟିଲ ।

ବିବିଧ ଚାତୁରି ତୁମି ଏକାଶ କରିଲେ ।

କର୍ମେର ଭିତର ହତେ ଅନ୍ତର ହୁଇଲେ ॥

ଶତବର୍ଷ ବରିଷଣ ସଦି ନିତ୍ୟ ହୁଯ ।

ତୋମାର ନିଜିଷ୍ଠ ଧୂଲି ନାହି ପାଯ ଲାଯ ॥

ରେ ମୂର୍ଖ, ଆଶନ କର୍ମେର ପରିଣାମେର ବ୍ୟବହାର କିନ୍ତୁ
ଦୃଷ୍ଟି କରିଯାଛ କି ନା, ଦମନକ କହିଲ ପରିଣାମେର ବ୍ୟବ-
ହାର କି ଏକାର, କରକଟ କହିଲ ଯେ କର୍ମ ତୁମି କରିଯାଛ
ଇହାତେ ମାତ ଏକାର ବିଷ୍ଣୁ ଉପଲବ୍ଧି ହଇତେଛେ, ଅଥମତଃ

অন্থক আপন প্রভুকে পরিশুমাস্ত করিয়া তাহার
শরীরে বিশুষ্য কষ্ট প্রদান করিলে, দ্বিতীয় আপন
ভর্তাকে অতিশ্রদ্ধ উল্লম্বনে প্রবৃত্ত করাইয়া 'দুর্মাম
গুস্ত করাইলে । তৃতীয় অকারণ গুরুর মৃত্যু চিন্তা
করিয়া তাহাকে মৃত্যু শোভে নিষ্কেপ করিলে । চতুর্থ
এক নিরপরাধি বধের পাতক আপনার পুতি সহিলে ।
পঞ্চম কডক-গুলিন ব্যক্তিকে রাজাৰ সহজে সন্দিক্ষ
করাইলে, ইহাতে সন্তুষ্টবন্না যে তাহারা তদাশক্তায়
আপন গৃহাদি পরিত্যাগ করতঃ স্থানান্তরের উদ্দেশ্যে
নানা কৃষ্ণে পতিত হইবে । বষ্ঠ চতুর্ভাদ ঈন্দ্র্যা-
ধ্যক্ষকে উচ্ছিষ্ট করিলে যাহাতে অতঃপর তদলের
বিশূর্ঘনতা জন্মিতে পাওয়ে । সপ্তম, আপন অধীনস্থ
ও দৈব্যতা পুকাশ করিলে এবং যদাকঙ্কায় আমি
কৌশল ও সন্তির স্বারা একর্ম সমাধা করিতাম' তাহা ও
শেষ করিলে না, আৱ সর্বজন মধ্যে মেই ব্যক্তিকেই
নষ্ট বলে, যে বিশ্রিত বিবাদকে জাগৃত কৰে এবং যে
কর্ম নয়তা ও বিনয়ের স্বারা সমাধাকে পাওয়া তাহা
বিবোধ সূত্রে পুরিষ্ঠ করাইত্বে সচেষ্টিত হয় । দমনক
কহিল বুঝি আপনি না তানিয়া বাকিৰ্বা যাহা বিজেবা
কহিয়াছেন ।

বুদ্ধিতে নাহিক হয় যে কর্ম উদ্ধার ।

উদ্বৃত্ত হইলে তাহা হয় পরিষ্কার ॥

করকষ্ট কহিল যে ভূমি বুদ্ধির সহিত বর্জ্যান কর্মের

କି ନିର୍ବିହ ଏବଂ ସୁମ୍ଭଗା କପ ଭାଙ୍ଗରେ ମହାୟତୀଯ କି
ସ୍ତ୍ରପାତ କରିଯାଛ, ସେ ହେତୁ ସମାଧୀ ନା ହିତେହି ଉ୍ତ୍ତ-
କଟ ବ୍ୟାପାରେର ସାପଙ୍କ କରିଲେ ଏବଂ ତୁମି ଜାନନା ଯେ
ବଳ ବିକ୍ରମାପେକ୍ଷା ସୁମ୍ଭଗା ଓ ମଦ୍ୟକ୍ରି ପରିଣାମେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ
ଗଣ୍ୟ ହୁଏ ।

ବିଜ୍ଞନେ ସାକ୍ୟ ଛଲେ ସେ କମ୍ ଉଦ୍ଧାରେ ।

ଶତ ହୋକ୍ତା ବ୍ୟକ୍ତି ତାହା ଉଦ୍ଧାରିତେ ନାହରେ ।

ଆର ତୋମାର ଆଉ ବୁଦ୍ଧି ପୁତି ଅର୍ଦ୍ଧା କରା । ଏବଂ ଏହି
କାଳାନିକ ଅନିତ୍ୟ ମଂସାରେର ଗୌରବେ ଉତ୍ସତ ଥାକା ଆମି
ପୂର୍ବାବଧି ଜ୍ଞାତ ଆଛି, କିନ୍ତୁ ତୋମୀ ପୁତି ତେଥେକାଣେ
ବିବେଚନା କରିବାକୁ, କେନନା ବୁଦ୍ଧି ତୁମି ମଶାସିତ ହଇଯା
ବ୍ୟଥା ଅହଂକାରେ ଓ ଅଲସ ନିଦ୍ରା ଆର ମୁଖ୍ୟତାର ମନ୍ତ୍ରତା
ହିତେ ମଚେତନ ହେ ଯେହେତୁ ଅଧୁନା ସୀଘା ଅତିକ୍ରମ
କରିଲେ ଏବଂ ଅନୁକ୍ଳଣ ଭାରତ୍ୟ ବିପଥ୍ୟାମି ହିତେ ଛୁ
ଅଟିଏବ ଏକଗେତ୍ର ଶୁଭ୍ୟ ଆଛେ ସେ ତୋମାର ମନୁର୍ମୁଖ୍ୟତା
ଓ ଦୂରତ୍ବ ଲାହସେର ବିଷୟ କିଞ୍ଚିତ ଉଲ୍ଲେଖ କରି, ଯାହା
ମାମାନ୍ୟତ ତୋମାର କୁପୁର୍ବତ୍ତି ଓ ଅହିତାଚରଣେର କିଞ୍ଚିତ
ମାତ୍ର ହିତେ ପାରେ । ।

ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନାହିଁ ଜାନ କି କମ୍ କରେଛ ।

ଚାତୁରିର ଛଲେ କତ ଦୋଷୁ ଧରିଯାଛୁ ॥

ମେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୋନ ହାନେ ଗଣ୍ୟ ନା ହିବେ ।

ମହଲେ ପାଇଲେ ମୁଖ ତୁମି ନା ପାଇବେ ॥

ଦୟନକ କହିଲ, ହେ ଆତ ଅନୁମାନ କରି ନା ଯେ ଜୟା-

ବଚ୍ଛିମ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୋନ ଅକଥ୍ୟ କଥାନ ବା ଆଲମ୍ୟ କଥା ଆମୀ କତ୍ତକ ପୁଣ୍ଡାଶ ପାଇଯାଛେ, ଆର ସଦି ଅସ୍ଥଳେସ୍ତବେକେ କୋନ ଦୋଷ ଦୃଷ୍ଟି ହଇଯା ଥାକେ, ତବେ ଅବଶ୍ୟକ ବ୍ୟକ୍ତ କରା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, କରକଟ କହିଲ ତୋମାର ଅନେକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶୀ ବିବେଚନା କରିଯା ଥାକିଛି । ବିଭିନ୍ନ ତୋମାର କରଣାପେକ୍ଷା କଥାନାଥିକ, ଆର କହିଯାଛେନ ଯେ ରାଜୀର ସମସ୍ତେ ତଦପେକ୍ଷା କୋନ ଦୋଷ ଆହି, ସଦି ବ୍ୟବହାର ହିତେ କଥା ଅଧିକ ହେଉ, ଅପର ସଂସାରି ବ୍ୟକ୍ତିରି କଥା ଓ ବ୍ୟବହାରର ପୁତି ଚାରି ପୁକାର ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରେନ, ଶ୍ରୀଥିମ କହେନ ପାରେ କରେନ ନା, ଇହା ଦେଖି ଓ କପନ ବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ଵଭାବେର ପୁତି ବନ୍ଦେ । ବିଭିନ୍ନ କହେନ ନା, ଆର କରେନ, ଇହା ସଜ୍ଜନ ଓ ସାହ୍ଲୀଗଣେର ନିଯମ । ତ୍ରୁଟିଯ କହେନ ଆର କରେନ ଇହା ସମ୍ମାବିତ ବ୍ୟକ୍ତିର ରୀତି । ଚତୁର୍ଥ କହେନ ନା ଆର କରେନ ନା, ଇହା ଶାମାନ୍ୟ ଶାହୀ ଆର ସୃଷ୍ଟିତ ବ୍ୟକ୍ତିର ବ୍ୟବହାର, ତୁମି ତୃତ୍ୟେଶ୍ଵୀ ମଧ୍ୟେ ଭୁକ୍ତ ହିତେଛ ଯାହାରୀ କହିଯା ଆପର ପୁତିଜାକେ ବ୍ୟବହାରାଳଙ୍କାରେ ଶୋଭିତ କୁରେନ ନା, ବିଶେଷ ଆମି ମର୍ବଦା ତୋମାର କର୍ମାପେକ୍ଷା କଥା ଅଧିକ ବିବେଚନା କରିଯାଛି, ଏକଣେ ବ୍ୟାଘୁ ତୋମାର କଥାର ମୋହିତ ହଇଯା ଏମତ୍ତ ଉତ୍କଟ ବ୍ୟାପାରେ ପୁରୁଷ ହଇଯାଛେ, ଈଶ୍ଵର ନା କରେନ ତାହାର ଅତି କୋନ ବିପଦ ହିତେ ବିଶେଷ ବିଭାବ ଘଟେ । ଏ ରାଜ୍ୟ ଉପଶ୍ରିତ ହଇଯା ପ୍ରଭାବର୍ଗେର ବ୍ୟକ୍ତିତା ଶୀମାର ଜୀବିତର କରିବେକ, ଏବଂ ଲମ୍ବଦୟ ସମ ଅବ୍ୟାହି ବିନକ୍ତ

ଓ ଅପହତ ଛଇୟା ତ୍ରେସମ୍ଯକ ପାତକ ତୋମାର ପ୍ରତି
ବର୍ଣ୍ଣିବୈକ ।

କୁଦୃତି କୁଚିଷ୍ଠା ମଦା ଯେଇ ଜନ କରେ ।

ମଞ୍ଜଳାସ୍ୟ ନାହିଁ କଭୁ ନୟନେତେ ହେବେ ॥

ସେ ଜନ ଅନିଷ୍ଟ ବୌଜ କରିଯେ ରୋପଣ ।

ଶୁଭଫଳ କଦାଚିତ ନା କରେ ଚଯନ ॥

ଦମନକ କହିଲ, ଆମି ନିୟାତ ରାଜାର ମୂପଦେଶକ
ମନ୍ତ୍ରୀ ଆଛି ତାହାର ଅବସ୍ଥା ଉଦ୍ୟାନେ ଉପଦେଶାଙ୍କୁର ଭିମ
ରୋପଣ କରି ନାହିଁ । କରକଟ କହିଲ ଯେ ବୃକ୍ଷେ ଉପଶିତ
ବ୍ୟବହାର ଫଳ ସ୍ଵରୂପ ଦୃଷ୍ଟ ହିତେହେ ତାହା ମୂଲୋଙ୍ଗା-
ଟିତ ହୋଯାଇ ଉଚିତ ଏବଂ ଯନ୍ମଦେଶେ ଏମତ ସାରତ୍ତ
ଅଦାନ ଅକଥ୍ୟ ଓ ଅଗ୍ନାହ୍ୟ ହୋଯାଇ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ବିଶେଷ
ତୋମାର ବାକ୍ୟେ ହିତ ପ୍ରତ୍ୟାଶା କି ପ୍ରକାରେ କରି ହିତେ
ପାରେ, ଯେହେତୁ ତଙ୍କପ ଆଚରଣ ନାହିଁ, ଆର ବ୍ୟବହାର
ବର୍ଜିତ ବିଦ୍ୟା ଯଥୁ ହୀନ ଶ୍ରୀମୁଖେର ନ୍ୟାୟ କିଛୁ ଯାତ୍ର ଆ-
ବ୍ରାଦ ଆଶ୍ରମ ହକ୍କୁ ଯାଯ ନା ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟ ବିହିନ କଥା ଶୁଣୁ
କାଳେ ତୁଳ୍ୟ ଶକ୍ତ ଦର୍ଶ କରିତେ ଝୟୋଜନ ହୁଯ ।

ଯେ ପିଦ୍ୟାଯ ବ୍ୟବହାର ହୁଯ ବିବର୍ଜିତ ।

ଯଥା ମାତ୍ର ଦୈହ ଆହେ ଜୀବନ ରହିତ ॥

ବିଦ୍ୟା ହୁଏ ବୃକ୍ଷ ତାର ଫଳ ଆଚରଣ ।

ଫଳେର ନିମିତ୍ତ ବୃକ୍ଷ ଏହି ନିକପଣ ॥

ଫଳ ହୀନ ବୃକ୍ଷ ମଦା ଅଗ୍ନାହ୍ୟ ମେ ହୁଯ ।

ପାଚକେର ଅଗ୍ନି କାର୍ଯ୍ୟ ଯାହାଯ କରଯ ॥

আর বিজ্ঞ ব্যক্তিরা ইহা অকটিত করিয়াছেন যে ছয় ষষ্ঠি হইতে উপকার হয় না। অথবা অচারণ হীন বাক্য। বিভীষণ বুদ্ধি হীন থন। ততৌর পরীক্ষা বিহীন বস্তুত্ব। চতুর্থ ব্যবহার বিহীন বিদ্যা। পঞ্চম সংকল্প হীন উৎসর্গ। ষষ্ঠি সুখ হীন জীবন, আর রাজ। বদিও স্বভাবত বিচারক্ষম ও দয়াবান হয়েন, কিন্তু কু স্বভাব মঙ্গী তাহার পুণ্যেপার্জন এবং অজ। অতিপাল অস্ত ক্ষমতা বিনষ্ট করে, আর তাহার আপদাশঙ্কায় দায়-গুন্তু ব্যক্তির আক্ষেপোক্তি রাজ। পর্যন্ত গৌচর হয় না, যথা পরিষ্কার জলে কুস্তিরের অবয়ব দৃষ্ট হইলে অত্যন্ত পিপাসিত ব্যক্তিরাও তমাধ্যে হস্ত পদাদি নিষ্কেপ করিতে সাহস করে না।

তৃষ্ণায় কাতুর হয়ে এসেছি জলেতে।

পানে শক্তি নাহি কিন্তু কি কল তাহাতে॥

দমনক কহিল যে পশ্চা-রাজের^১ আনুগত্য ব্যতীত আমার এমত ব্যবহারের অপর তাৎপর্য ছিল না, করকট কহিল যে কর্তৃক্ষম ভূত্য আর বিচক্ষণ সহবাসি রাজাদিগের শোভা ও আভরণের স্বরূপ হইয়াছে, কিন্তু তুমি আর্থনা কুরহ যে অন্যেরা ব্যাঘুর নিকট হইতে সুরীকৃত হয়, আর তুমিই মাত্র বিশ্বস্ত পাঁত্র ও অতিপৱ হইয়া থাকছ এবং তাহার সাহস্ত্র তোমার পুতি নির্ভর হয়, ইহাই সমূর্গ মূর্খতা ও বিশেষ অনভিজ্ঞতার চিহ্ন, যেহেতু রাজারা কোন জন্ম ও ব্যক্তির পুতি

ଆବନ୍ତି ହେଯେନ ନା, ଆର ରାଜକୀୟ ବ୍ୟାପ୍ତାର କପ ଓ
ଲାବନେର ଗୌରବେର ତୁଳ୍ୟ ସେମତ କୋନ ସୁନ୍ଦରୀ ରମଣୀର
ପ୍ରତି ବହୁ ପ୍ରେସିକ ଜ୍ଞାନକୁ ଛଇଲେ ତାହାର ଶୈଳ୍ୟର
ଅନ୍ଧା ବୃଦ୍ଧି ହୟ ଉତ୍ସପ ରାଜାର ଅଧିକ ମେବକଗଣ କରୁକ
ବେଣ୍ଟିତ ହେଲେ ବିଶେଷ ମର୍ଜାଦୀ ଓ ସନ୍ତୁମେର ଆତି
ଶ୍ୟାତ୍ମା ଜୟେ, ଆର ତୁମି ଯେ ବ୍ୟର୍ଥ ପ୍ରତ୍ୟାଶ୍ନା କରିଯାଇ
ଇହାତେ ସମୂର୍ଖ ବ୍ୟାଧାତେର ପ୍ରତି ସୁନ୍ଦର ପ୍ରମାଣ ଦୀପିତାନ
ରୁହିଯାଇଛେ, ସଥା ବିଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତିରୀ ମୂର୍ଖତାର ଚିକ୍କ ପଞ୍ଚ
ପୁକାର ବ୍ୟକ୍ତ କରିଯାଇଛେ । ଅଥବା ଅନ୍ୟର ଅପକାର
କରିଯା ଆଜ୍ଞା ଉପକାର ଚେଟୀ କରା । ବିଭୀତ ଉପକ୍ୟା
ବ୍ୟତୀତ ପରକାଳେ ଫଳାନ୍ତେଷଣ । ତୃତୀୟ କ୍ରୂରତ୍ବୀ ଓ ଦୁର୍ବୀଳ
କୋର ସ୍ବାରୀ ତ୍ରୀଲୋକେର ମହିତ ପୁଣ୍ୟକାଙ୍କ୍ଷା । ଚତୁର୍ଥ ଶା-
ରିଯିକ୍ ମୁଖ ଓ ଅଳ୍ପେର ମହିତ ବିଦ୍ୟୋପାର୍ଜନ । ପଞ୍ଚମ,
ଉପକାର ଧର୍ମର ମୁଖାପେକ୍ଷ୍ୟ ଆର ବିଷ୍ଵମୁଖୀ ବ୍ୟତୀତ ମନୁ-
ଷ୍ୟେର ବନ୍ଧୁତ୍ୱ ପ୍ରତ୍ୟାଶା, ଅତ୍ୟବ ଆୟି ତୋମା ପ୍ରତି
ଅଧିକ ମେହ ପ୍ରୟୁକ୍ତ ଏ ସକଳ କଥା କହିଲାମ, ତୋମାର
ଦୂରଦୃଷ୍ଟେର ଚିକ୍କ ଯେ ହିଁସା ହେଷାଦି ତାହା ଆମାର ହିତ
ବାକେଁ ମୁଁସ ହୁଇବାର ନହେ ।

କାହାରୁ ଅନ୍ଦଟେ ଯଦି ମାଲୀନ୍ୟ ଜୟାଯା ।

ମେ ମଳୀ ଧୂଇଲେ ଜଳେ କିନ୍ତୁ ନାହିଁ ଯାଯା ॥

ତୋମାର ମହିତ ଆମାର ଉତ୍ସପ ଉପମା, ସେମତ ଏକ
ବ୍ୟକ୍ତି ମେହ ପଞ୍ଚାକେ ଅନର୍ଥକ କଟ୍ ଲାଇତେ ଏବଂ ନା-
ତିକ ଜନେର ପ୍ରତି ବାକ୍ୟ ବ୍ୟାପ କରିତେ ନିଷେଧ କରିଯା-

ছিল সে তাহা গুহ্য না কৱিয়া পরিণামে পুঁজিফল
পুাঞ্চ হইল, দমনক জিজামা কৱিল তাহা কিপুঁকাৰ।

১ গল্প। কৱকট কছিল যে কতক-শুলিন বানৱ
এক পৰ্বতে বাস কৱিত এবং তাহাৰ ফলমুলাদি
স্বারা কালযাপন কৱিতেছিল দৈবাং এক ঘোৱ
তৱাঞ্জকাৰ রাত্ৰে অত্যন্ত শীতেৰ আক্ৰমণ হইয়া শিশি-
ৱেৱ পুদুভাবে তাহাদিগেৱ শৱৈৱে শোণিত পাত
হইতে লাগিল।

শীতেৰ কষ্টেতে সবে কৱিছে মনন।

আকাশেতে হয় জাল দৃঢ় আচ্ছাদন।

উদ্যানেতে পক্ষীগণ আকিঞ্চন কৱে।

সুখেতে তাপিত হয় অগ্ৰি'উপৱে।

বানৱেৱা শীতে পীড়িত হইয়া আশুয়ানুসন্ধানমে চতু-
র্ভিৰ অমণ কৱিতেছিল, হঠাৎ এক পথেৰ পাখে
কিছিঁ স্থান আলোকময় ঝূঁক কৱিয়া অগ্ৰি অনুযানে
কাষ্ঠাহুৰণ কৱতঃ তাহাৰ চড়পার্শ্ব ফুৎকাৰ কৱিতে
আৱস্থ কৱাই, সমুখোবত্তি বৃক্ষোপৱি এক পক্ষী
এই শব্দ কৱিতে লাগিল যে উহা অগ্ৰি নহে'কিছি
তাহাৰা তৎপুতি অমনোযোগ প্ৰযুক্ত সেই তাৎপৰ্য
কীৰ থক্ষ হইতে নিবৰ্ত্ত দইল না, দৈবাধীন ইতমধ্যে
অন্য এক পক্ষী তথায় উপস্থিত হইয়া ঐ পক্ষীকে
কছিল যে কেন অনৰ্থক কষ্ট লইতেছেন, যেহেতু উহা
ৱা তোমৰ কথায় নিষেধিত হইতেছে না, আৱ ডুমি
বিৱৰক হইতেছ।

ଅର୍ଥମ ସୂତ୍ରତେ ସାର ଦୂର ଦୃଷ୍ଟି ହୁଯ ।

କେଷ୍ଟାଯ ନାହିଁ ହୁଯ ତାହାର ଉପାୟ ॥

ଏମତ ବ୍ୟକ୍ତିଦିଗେର ଶିଳ୍ପୀ ଓ କଲ୍ୟାଣର୍ଥ ଚେଷ୍ଟା କରା
ତଙ୍କପ, ଯଙ୍କପ ଏମ୍ବରୋପରି ଅସି ପରୀକ୍ଷା ଏବଂ ହଲାହଳ
ବିଷେ ଉତ୍ସତି ଧର୍ମ ପ୍ରତ୍ୟାଶା କରା ।

ଅର୍ଥମ ଅନ୍ତୁର ସାର ଦୋଷାଛମ ହୁଯ ।

ତାହାର ନିକଟେ ନାହିଁ ହିତେର ଆଶ୍ୟ ॥

ବିଶେଷ ବ୍ୟକ୍ତତେ ସଦି ଚେଷ୍ଟା କରା ଯାଯ ।

* କାଳ କାକ ସ୍ଵେତ ବର୍ଣ୍ଣ କରାପି ନା ହୁଯ ॥

ପଞ୍ଜୀ ଆପନ କଥା ବ୍ୟର୍ଥ ଦେଖିଯା ସମ୍ମର୍ଗ ଦୟା ବଶତଃ
ତାହାଦିଗେର ଏହି ଅନର୍ଥକ ପରିଶୁଭ ହିତେ ପରିତ୍ରାଣ
ଏବଂ ଆପନ ଉପଦେଶ ବାକ୍ୟ ହୃଦୟକୁ କରଣାଭିପ୍ରାୟେ
ବୁଝୁ ହିତେ ନିମ୍ନେ ଆଇଲ, ବାନରେରା ତାହାରଦେର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ
ବୈଷ୍ଟନ କରିଯା ମନ୍ତ୍ରକୋଷପାଟନ କରିଲ, ଅନ୍ୟ ଅବସ୍ଥା ଓ
ତୋମାର ସହିତ ଗୈଇ ଥିଲା, ଆମି କୁଥା କାଳ ହରଣ
ଏବଂ ଅନର୍ଥକ ବାକ୍ୟ ବ୍ୟଯ କରିତେଛି ଇହାତେ ତୋମାର
କୋନ ଫଳ ଦର୍ଶିବେକ ନା, ଅର୍ଥଟ ଆମାର ଜ୍ଞାନ ସମ୍ଭବ ।

ଶ୍ରୋତା ଯହୁ ଉପଦେଶ ଶୁବଣ ନା କରେ ।

ଅନର୍ଥକ ଭାର କେବ ଦିତେ ଚାଓ ତାତର ॥

ଶ୍ରୀ କର୍ମ ଅଖାରୋହି କହିଲ ହିତେ ।

ଅନାୟାସେ ନିଜ ସ୍ଥାନେ ପାରିକେ ଯାଇତେ ॥

ନା ଶୁନିଯା ନିଜ ପଥେ କରିଲ ଗମନ ।

ଅଚଳ ହଇଲ ଶେଷେ ମୁର୍ଦ୍ଦତା କାରଣ ॥

ଦୟନକ କହିଲ ହେ ପ୍ରାତ, ସିଜୁ ବ୍ୟକ୍ତିରୀ ଉପଦେଶ
ଅଦାନେ ବିଶେଷ ଆସ୍ତା ପ୍ରକାଶ କରିଯାଛେନ ଏବଂ କୁ
ଅଧିତି ହଇତେ ସତତ ନିବର୍ତ୍ତ ହଇଯାଛେନ, ଆର ବୁଦ୍ଧିମାନ
ବ୍ୟକ୍ତିର କଞ୍ଚିତ୍ ଯେ ମର୍ମଦୀ ହିତ ସାକ୍ଷ ବିତରଣ କରିବେନ
ତାହା କେହ ଶୁଦ୍ଧ କରୁଳ ବୀନା କରୁଣ ।

ହିତ ଉପଦେଶ ଦିତେ ନା ହବେ କାତର ।

ସଦିଓ ଶ୍ରୋତାରୀ ତାହା କରେ ଅନାଦର ॥

ଜଳଦୀ ପର୍ବତେ ସାରି ଦେଯ ଅକାତରେ ।

ସଦିଓ ଅବେଶ ନାହିଁ କରଯେ ଅନ୍ତରେ ॥

କରକଟ କହିଲ ଆୟି ଉପଦେଶ ଦ୍ଵାରା ତୋମାର ଅତି-
କୁନ୍ତ କରି ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଇହାତେଇ ତ୍ରାସ କରି ଯେ ତୁମି
ଆପନ କର୍ମକାଣ୍ଡ ଶକ୍ତି ଚାତୁରି ଓ କପଟତାର ଅଭି ନି-
ହେଲେ କରିଯାଛ ଏବଂ ଆୟ ବୁଦ୍ଧି ଓ ଆୟ ଶାଖାତେ
ଉତ୍ସାହ ହଇଯାଛ, ଇହାର ପରେ କୋନ ମହିୟେତେ ଲଜ୍ଜିତ
ହଇଲେ ଓ ଫଳ ଦାୟକ ହଇବେକ ନା ଏବଂ ବିଶେଷ ବ୍ୟାକୁ-
ଲଭ୍ୟ ଓ ସାପରାଧିତ୍ ପ୍ରକାଶ କରିଲେ ଓ ଇଷ୍ଟମିନ୍ ହଇବାର
ନହେ, ଆର ଯେ ଧର୍ମେର ତୃତୀ ଧଳଭୀ ଓ ଶଠତାର ମହିତ
ଢାପିତ ହଇଯାଛେ ପରିଗାମେ ତାହା ବିଶେଷ ଦୂର୍ଭାଗ୍ୟର
ମହ ମର୍ମଦୀ ପାହିବେଳ, ଯେମତ ଲେଇ ବୁଦ୍ଧିମାନ ଅଂଶୀର
ଅତିକୁଳେ ସଟନା ହଇଯା ଆପନ କପଟ ଜାଲେ ଆପନି
ବନ୍ଦ ହଇଯାଛିଲ, ମାର ନିର୍ବୋଧ ଅଂଶୀ ସଥାର୍ଥ ଧର୍ମ
ପ୍ରସାଦାତ ଘନକାମନା ମିଳିକରିଯାଛିଲ, ଦୟନକ ଜିଜ୍ଞାସା
କରିଲୁ ତାହା କି ଏକାର ।

୨ ଗଙ୍ଗା । କରକଟ କହିଲ, ଯେ ଦୁଇ ଜନ ଅଂଶୀ ଛିଲେନ୍ ଏକ ସ୍ୱର୍ଗି ବୁଦ୍ଧିମାନ, ଆର ଏକ ଜନ ନିର୍ବୋଧ, ବୁଦ୍ଧିମାନ ଆପନ ନିପୁଣତା ଓ କୌଣସିର ସାରା ନାମା ପ୍ରକାର ମତ୍ତୁଗା ରଚନା କରିତ ତାହାକେ (ତେଜହୋଳ) ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ୱର୍ଗି, କହିତ, ବ୍ରିତୀର ଅଞ୍ଚଳ ମୂର୍ଖତା ବଶତଃ ହତି ବୃଦ୍ଧିର ପରିଦେବନା କରିତେ ଜାନିତ ନୀ ତାହାକେ (ଖୋରରେମଦେଲ) ଅର୍ଥାତ୍ ଉଦ୍‌ଦୀର ଚିନ୍ତ ବଲିଯା ଉଲ୍ଲେଖ କରିତ, ଇହାଦିଗେର ବାଣିଜ୍ୟାକାଙ୍କ୍ଷ; ଉପଶ୍ରିତ ହଇଯା ଉଭୟରେ ଏକ ଯୋଗେ ବିଦେଶ ଯାତ୍ରା କରିତେଛିଲ, ଦୈବା-ଧୀନ ପଥିମଧ୍ୟ ପତିତ ଏକ ପୁଟକହୁ କଟକଣ୍ଠଲିମ ଅର୍ଥ ଆଶ୍ରମ ହଇଯା ତାହା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଲଭ୍ୟ ବିବେଚନାଯ ବାଣି-ଜ୍ୟାର୍ଥ ଗମନ ରହିତ କରିଯା ବୁଦ୍ଧିମାନ ଅଂଶୀ କହିଲ ହେ ଆତ, ଏହି ପୃଥିବୀତେ ଉପାର୍ଜନ ଅନେକ ପ୍ରକାର ଆଛେ, ଅଧୁନା ଏହି ଧନେ ତୃପ୍ତ ହଇଯା ଆପନ କୁଟୀର ପାର୍ଶ୍ଵ ସ୍ଵର୍ଗରେ କାଳ ଯାପନ କରା ଯୁଦ୍ଧ ମିଳ ହୁଁ ।

ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନେ କତ ଅମଣ କରିବେ ।

ଯ ଧନ ବୃଦ୍ଧି ହବେ ଉଦେହାଗ ବନ୍ଦିବେ ॥

ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ନହେ କତୁ ଲୋଭିର ଆଶ୍ୟ ।

ଯୁଦ୍ଧ ସହ୍ୟ କରେ ତାଇ ମୁକ୍ତା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଁ ॥

ପଞ୍ଚାତ୍ୟ ଅତ୍ୟାଗମନ କରିଯା ନଗରେ ଶ୍ରେବଶ କରନ୍ତଃ ଏକ ବାଟାତେ ଅବଶ୍ରିତ କରିଲେନ, ନିର୍ବୋଧ, ଅଂଶୀ କହିଲ, ହେ ଆତ ଆଇଲ; ଆମରା ଏହି ଧନକେ ବର୍ଷଟିନ କରିଯା ଲାଇ, ଆର ମନେହ ହଇତେ ମୁକ୍ତ ହଇଯା ପରମାର ଆପନ ଅଂଶ

ଇଚ୍ଛାବୁଧୀୟ ବ୍ୟାୟ କରି, ବୁଦ୍ଧିମାନ ଅଂଶୀ ଉତ୍ତର ଦେନ ଯେ
ମଂଗଳିତ ବିଭାଗ କରା ପରାମର୍ଶ ନହେ, ତଥାର୍ଥ ଏହି ଯେ
ଉପସ୍ଥିତ ବ୍ୟାୟବୁଧୀୟ ଅଯୋଜନୀୟ ଅର୍ଥ ଇହା ହିଁତେ
ଲାଇଯା ବଜୀ କୋନ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାପିତ କରି, 'ପୁନରାୟ
ସମୟେ ଆବଶ୍ୟକ ମହାତ ଗୁହଣ କରତଃ ଅବଶିଷ୍ଟ ରୀତ୍ୟନୁ-
ସାର୍ଥେ' ରଙ୍ଗୀ କରିବ, ଇହାତେ କୋନ କୁତିର ସମ୍ଭାବନା
ନାହିଁ, ନିର୍ବେଦ୍ଧ ଏହି ମହାତ ମୋହିତ ହାଇଯା ତହିଁବୟେ ମନ୍ତ୍ର-
ତି ପୂର୍ବକ ପୂର୍ବ ଉଲ୍ଲେଖିତ ମତେ ତଥାଧ୍ୟ ହିଁତେ କିଞ୍ଚିତ୍
ଅର୍ଥ ଗୁହଣ କରିଯା ବଜୀ ଏକ ବୃକ୍ଷର ମୂଳେ ରଙ୍ଗୀ ଫିରିଯା
ଅତ୍ୟାଗମନ କରତଃ ସମ୍ବ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାଯି ହାଇଲେନ ।

ହିତୀୟ ଦିବସେ ଯବେ ଚତୁର ଆକାଶ ।

ଚାତୁରିର ତତ୍ତ୍ଵ ମନ୍ତ୍ର କରିଲା ଅକାଶ ॥

ବୁଦ୍ଧିମାନ ଅଂଶୀ ବୃକ୍ଷ ମୂଳେ ଉପସ୍ଥିତ ହାଇଯା ଏ ଅର୍ଥ
ଶୁଣିନକେ ବହିକୃତ କରିଯା ଲାଇଲ, ନିର୍ବେଦ୍ଧ ଅଂଶୀ ଡଃ
ସମାଚାର ଅଜ୍ଞାତ ସଂକିଞ୍ଚିତ ଆଶ୍ରମ ହାଇଯାଛିଲ ବ୍ୟାୟ
କରିତେ ନିଯନ୍ତ୍ର ହାଇଲ, କ୍ରମେ ସମାପ୍ତ ହାଇଲେ ବୁଦ୍ଧିମାନେର
ନିକଟ ଆସିଯା କହିଲ, ଆମାର ବିଶେଷ ଅଯୋଜନ
ହାଇଯାଛେ, ମେହି ମହିତ ଥିଲେ ଇହାତେ କିଞ୍ଚିତ ଥିଲ ଆମାକେ
ଅଂଶ କରିଯୁ ଦାଓ, ବୁଦ୍ଧିମାନ ବ୍ୟାୟିତ ତାହାର ସହିତ
ଏକତ୍ରେ ମେହି ବୃକ୍ଷର ନିମ୍ନେ ଆସିଯା ବର୍ଷତର ଅନୁମନ୍ତାନ
କରିଲେନ କିନ୍ତୁ ଥିଲ ପାଇଲେନ ନା, ତେବେହୋଲ ଖୋରରେମ
ଦେଲେର ଅତି ଆପତ୍ତି ଉପସ୍ଥିତ କରିଲ, ଯେ ଏ ଅର୍ଥ
ତୁମ୍ଭି ଲାଇଯାଛ, କାରଣ ଅନ୍ୟ ଏ ମଂବାଦ ଜାତ ଛିଲ ନା,

ଯଦି ନିକପାଇଁ ସ୍ଵର୍ଗିକ ଶପଥପୂର୍ବକ ବ୍ୟଗ୍ନତା ଅକାଶ
କରିତେ, ଛିଲ, କିନ୍ତୁ ଫଳ-ଅଦ ନାହିଁୟା ପରିଣାମେ
ତାହାଦେର ବିବାଦ (କାଜି) ଅର୍ଥାତ୍ ବିଚାର ପତି
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୋଚର ହିଲ ଏବଂ ବୁଦ୍ଧିମାନ ଅଂଶୀ ଐ ନିର୍ବୋ-
ଧକେ ବିଚାର-ପତିର ନିକଟ ଆନନ୍ଦପୂର୍ବକ ଆପନ ପତି-
ବାଦିଦ୍ୱେର ସମ୍ମାନ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଆବେଦନ କରିଲ, ପରେ
ଖୋରରେମଦେଲ ତନ୍ତ୍ରିଷୟେ ଅନ୍ତିକାର ହଇଲେ ବିଚାର କର୍ତ୍ତା
ଡେଜହୌସେର ସ୍ଥାନେ ଆପନ୍ତିର ଅମାଗାକାଙ୍କ୍ଷା କରାଯି
ମେ ହିଲ ।

ଦୀର୍ଘ ଜୀବି ହଞ୍ଚି ତୁମି ବିଚାର ଆସନେ ।

ଯେ ହେତୁ ତୋମାର ଆଜା ରହେ ଚିରଦିନେ ॥

ଯେ ସ୍ଥାନେ ଏହି ଧନ ସ୍ଥାପିତ ହିଯାଛିଲ ମେହି ସ୍ଥାନରୁ ବୃକ୍ଷ
ଭିମ ଆମାର ଅନ୍ୟ ପ୍ରମାଣ ନାହିଁ, ଆର୍ଥନା କରି ଯେ ପରମେ
ଶ୍ଵର ଆପନ ଅଚିନ୍ତ୍ୟନୀୟ ଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ମେହି ବୃକ୍ଷକେ ବାକ୍ୟବାନ
କରିଲେ, ଏହି ଅଧାର୍ଥିକ ଅପହାରକ ସ୍ଵର୍ଗି ଆମାକେ ଯେ
ନୈରାଶ କରନ୍ତଃ ସମସ୍ତ ଧନ ଅପହରଣ କରିଯାଇଛେ ତାହା
ଅମାଗ ହିତେ ପାରେ, ବିଚାର ପତି ଏ କଥାଯ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟା-
ନ୍ତ୍ରିତ ହିଯା ଅନେକ ବାଦାମୁବାଦ କରଣାନନ୍ଦର ଇହା ଶ୍ରିର କ
ରିକ୍ଷନ୍ ଯେ ପର ଦିବସ ସ୍ବୟନ୍ତ ମେହି କ୍ଷେତ୍ରେ ଗନ୍ଧନପୂର୍ବକ ବୃକ୍ଷର
ସ୍ଥାନେ ଶାକ୍ଷ୍ୟ ଗୁହଣ କରନ୍ତଃ ତଥା ନୁହାରେ ଅନୁମତି ଅଦାନ
କରିବେନ, ଅନ୍ତର, ମୁବୋଧ ଅଂଶୀ ନିଜକ୍ଷେତ୍ରରେ ଗମନ କରିଯା
ଆନୁପୂର୍ବକ ଅବହୁଁ ଆପନ ପିତାର ନିକଟ ଅବ୍ୟକ୍ତ ନା କରି
ଯାକହିଲ, ହେ ପିତ ଆମି ତେମାର ବିଶ୍ୱାସ

ସାଙ୍କ୍ଷ୍ୟଭାବ ଚିନ୍ତା କରିଯା ବିଚାର ହୁଲେ ଏହି ଶଠଭାବ ଚାରା
ରୋପଣ କରିଯାଛି, ଅଧିନୀ ମର୍ମ କର୍ମ ତୋମାର ଅନୁଗୁହେର
ପ୍ରୁତ୍ତି ଅପେକ୍ଷିତ ଆଛେ, ଯଦି ତାହାତେ ଶମ୍ଭତି କରଇ
ତବେ ମେହି ଥିଲୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଇଯା ଅବଶିଷ୍ଟ ପରମାୟୀ ମନ୍ଦ୍ରାରୀ ମୁଖେ
କାଳ ଯାପନ କରିତେ ଶାରି, ପିତା କହିଲ ଏହିଥେ ଆମାର
କି କତ୍ତିବ୍ୟ, ପୂଜ୍ଞ କହିଲ ମେହି ବୃକ୍ଷର ମଧ୍ୟହୁଲେ ଏମତ
ବିକଳିତ ଗଢ଼ିର ଆଛେ ହେଲୁ ଶରୀର ତଥାଦ୍ୟ ଲୁକ୍ଷାୟିତ
ହଇଲେ ଓ ଦୃଷ୍ଟି ହେଲୁ, ଅଦ୍ୟ ରାତ୍ରେ ତଥାଯ ଗମନ କରନ୍ତଃ
ବୃକ୍ଷ ଅଧ୍ୟ ବାସ କରିତେ ହୁଯ, କଲ୍ୟ ବିଚାର-ପତି ଆଗ-
ମନ ପୂର୍ବିକ ପୁରୁଷାନୁ ମନ୍ଦ୍ରାନ କରିଲେ ରୌତ୍ୟନୁସାରେ ସାଙ୍କ୍ଷ୍ୟ
ପୁଦାନ କରିବେନ, ପିତା କହିଲ ହେ ପୂଜ୍ଞ ଚାତୁରିର ମତ୍ରଣୀ
ତ୍ୟାଗ କର, କାରଣ କଦାଚିତ କୋନ ବ୍ୟକ୍ତିକେ ଚାତୁରି ସ୍ଵାରୀ
ବିମୋହିତ କରେ ସାହିତେ ପାରେ, କିନ୍ତୁ ଜଗତ ହୃଷ୍ଟି ପର-
ମେଘରକେ ବିମୁଦ୍ଧ କରେ ସାଧ୍ୟ ନୀ ।

ତୋମାର ମନସ୍ତ ସବ ଜୀବେନ ଗୋମାତ୍ରି ।

ତାହାର ମମୀପେ କିଛୁ ଅବିଦିତ ନାହିଁ ॥

କଦାଚିତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟରେ ଭୁଲାଇତେ ପାର ।

ମକଳି ଜୀବେନ ତିନି ତୋହାରେ କୁକର ॥

ଅନେକ ପୁକାର ଚାତୁରି ଆଛେ ଯଦ୍ୟାଚରଣେ ତେବେଣ୍ଟି
ବିପଦସ୍ଥ ହେଇଯା ଅପନାମ୍ବି ଗୁଣ୍ଡ ହୁଯ, ଅତଏବ ଆସି ତାମ
କରି ପାଛେ ମେହି ଡେକେର ଚାତୁରିର ନ୍ୟାୟ ତୋମାର
ଚାତୁରିର ସଟନୀ ହୁଯ, ପୂଜ୍ଞ ଜିଜ୍ଞାସା କରିଲ ତାହା କି
ପୁକାରୀ । ପିତା କହିଲ ଯେ ଏକ ଡେକ ଏକ ଅହିତୀ-

शय अहि संस्कृते अवस्थिति करियाहिल यत्काले
डेक सुन्तान उपत्ति करित सर्ग ताहा उच्छ्वास करिया
पुण विषेद शोके ताहाके आकुल करित ऐ
डेकेर महित एक (खयरङ्ग) अर्थां जल जम्बर
अगर छिल, एक दिवस तरिकटै गमन करिया कहिल
हे श्रीय बद्धु, अस्मि संस्कृते कोन सदुपाय चिन्ता
करह, ये हेतु आयि एक प्रबल शक्त हृष्टे पतित
आहि, ना ताहार महित एकत्र वास करागेरि शक्ति
आचे, ना से शान परित्याग कराहि साध्य हय, विशे-
षतः ये शाने अवस्थिति करियाहि, से शान शोक-
नीय एवं असमता जनक, आर तथाय एक परिसर चरण
शान आचे याहा सर्ग उद्यानेर न्याय सुखोदय एवं
तथाकार वायु अतिशय घनोरम्य ओ सुगक्ष युक्त हय ।

दिक्षित आचे तथा नाना मत फुल ।

दुर्बोदल शह वारि शोकये अतुल ॥

नाना वर्ग पुण्प ताय शोभा कर आचे ।

अतेक फुलेर गङ्गे आमोद करिचे ॥

शुदल कृत ताहे हिय अस्फुटित ।

किंशुक यत्तेर न्याय हयेचे मोहित ॥

समीरण घन घन वहिचे नियत ।

सुगक्षे पूर्णित ताहे हय चारि भौत ॥

आर कोन व्यक्ति व्येष्ठा पूर्वक एवत सर्ग तुल्य शान
परित्याग करणे घनस्तु करे ना ।

ଆମାର ଆଶ୍ରୟ ମେହି ମନୋହର ଅତି ।

ତ୍ୟାଗ କାହି କରେ କେହ ଏମତ ବସୁତି ॥

ଖୟରଙ୍ଗ କହିଲ ଚିନ୍ତା କରିଓ ନା, କାରଣ ବଳବାନ ଶତକେ
ଚାତୁରିର ରଜ୍ଜୁତେ ବଞ୍ଚିବାରୀ ଯାଇତେ ପାରେ, ଆମ ଏବଳ
ବିପକ୍ଷକେ ଅତ୍ରଣା ଜାଲେ ନିଜିଷ୍ଠ କରିତେ ପାରା ଯାଯ ।

ଶଠତାର ମହ ଯଦି ଫଳ ପାତା ଯାଯ ।

ଅମେକ ସୁବୁଦ୍ଧି ପଞ୍ଚି ବନ୍ଦି ହୁଯ ତାମ ॥

ଭେକ କହିଲ ତୁମି ଏହି ବିଷୟେ ଅତ୍ରଣା ପୁନ୍ତକେ କି
ଅଭ୍ୟାସ କରିଯାଛ ଏବଂ ଏହି ଅହିତ କାରି ବିପକ୍ଷେର
ବିନାଶେର କି ଉପାୟ ହିର ଜାନିଯାଛ, ଖୟରଙ୍ଗ
କହିଲ, ଅନୁପଥ୍ରାନେ ଏକ ନକୁଳ ଆହେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୂରତ୍ତ
ଏବଂ ପରାକ୍ରମୀ, କତକଣ୍ଠିଲିନ ମର୍ଦ୍ଦୟ ଧୃତ କରନ୍ତୁ ତାହାର
ଗର୍ଭର ନିକଟ ହିତେ ସର୍ପେର ଦ୍ଵାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଳେପ କରିଛ
ତାହାରେ ନକୁଳ ଏକି ମର୍ଦ୍ଦୟ ଭଙ୍ଗପଣ୍ଡର ଅନ୍ୟର ଅନୁ-
ସନ୍ଧାନେ କ୍ରମଶଃ ସର୍ପ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉପଶ୍ରିତ ହିଇଯା ତାହାରେ
କର୍ମ ସମାଧା କରିବେକ ଏବୁଂ ତଦୌରାଞ୍ଚ୍ଚୟ ଉନ୍ଧାର ହିବେ,
ଜୀଷ୍ଵରେଷ୍ଟାଧିନ ଭେକ ଏହି କୌଶଳେର ଦ୍ଵାରା ସର୍ପକେ ପଞ୍ଚତ୍ଵ
ଦେଖାଇଲ, ଦୁଇ ତିନ ଦିବଳ ଗତ ହିଲେ ପର ପୁନରାୟ
ନକୁଲେର ମର୍ଦ୍ଦୟ ଭଙ୍ଗଗେଲୁଛା ଉପଶ୍ରିତ ହିଇଯା ପୂର୍ବ
ନିଯମାନୁଯାୟୀ ଯେ ପଥେ ଗିଯାଛିଲ ମେହି ପଥେ ଗମନ
କରିଲ, କିନ୍ତୁ ମର୍ଦ୍ଦୟ ନା ପାଇୟା ତା ଭେକକେ ମର୍ଦ୍ଦୟ
ଭଙ୍ଗପଣ୍ଡରିଲ ।

ବ୍ୟାସେର ହଣ୍ଡ ହଇତେ ଉକ୍ତାର କରିଲେ ।

ଅବଶେଷେ ଦେଉଲାମ ଭୂମି ବ୍ୟାସୁ ଛିଲେ ॥

ଏ ଉପମାର ଡାଁପର୍ଯ୍ୟ ଏହି ଶଠତା କରେର ପରିଣାମେ
ଦାୟଗୁହ୍ନ ଓ ଅପମାନିତ କରେ ।

ଅବଶେଷାରଣ୍ୟେ ନାହିଁ କରହ ଆରଣ ।

ବିପଦ ଫାଁଦେତେ ପରେ ହଇବେ ପତନ ।

ପୁଅ କହିଲ ହେ ପିତ, କାଳୀ ସଂକ୍ଷେପ କରହ, ଆର
ଦୃଷ୍ଟିତା ହଇତେ ଅବସର ଛୁ, କାରଣ ଇହାତେ ଦୋଷ ସଙ୍ଗ
ଲାଭ ଅଧିକ, ନିରୁପାୟ ହଇଯା ବୃକ୍ଷ ଧନ ଲୋଭେ ଏବଂ
ପୁଅର ଜ୍ଞେହ ବଶତ ଯଥାର୍ଥ ଧର୍ମାଶ୍ରୟ ହଇତେ ଚାତୁରି କାଣନେ
ଅବେଶ କରିଲ ଏବଂ ଘନୁବ୍ୟାଚାରଣ ଓ ବିଜ୍ଞତାର ନିଯମେର
ବୈପରିତ୍ୟ ଏମତ ଶାନ୍ତ ବିରୁଦ୍ଧ ଅପକ୍ଷ କରେ ଅବୃତ୍ତି
କରନ୍ତଃ ଦୁଃଖିତ ଚିତ୍ତେ ଐ ଅନ୍ତକାର ରାତ୍ରେ ବୃକ୍ଷ ମଧ୍ୟ
ଅବଶ୍ରିତ କରିଲ, ପ୍ରାତେ ଯତ୍କାଳେ ଗୁହରାଜ ନନ୍ଦୋମଣ୍ଡ-
ଲୋପରି ବିଚାରତୁମାଭିଷିକ୍ତ ହଇଲ ଏବଂ ତମୋମୟ
ନିଶାର୍ଥ ଅହିଭାଚରଣ ମୃଦ୍ଦି ସମୁହେର ଅତି ସୁଅକାଶ
କରିଲ, ତ୍ରୁଟିକାଳେ କାଜୀ ଅର୍ଥାତ୍ ବିଚାର ପତି ଆପନ
ଅମାତ୍ୟ ଗନ ସହ ବୃକ୍ଷ ମୂଳେ ଉପଶିତ ହଇଲେ ଏବଂ ବହୁ
ଜ୍ଞାନଗଣ ତଦବନ୍ଧେକନ ହେତୁ ଶ୍ରେଣୀ ବନ୍ଧପୂର୍ବକ ବୃଜେର ଅତି
ସମୁଦ୍ର ହଇଯା ବାଦୀ ଅତିବାଦୀ ଆପଣି ଓ ଅସୀକାରେର
ବିବରଣ ବ୍ୟକ୍ତ କରଣାନ୍ତର ଅବସ୍ଥା ଜିଜ୍ଞାସା କରିବାଯ ବୃକ୍ଷ
ହଇତେ ଏକ ଶବ୍ଦ ନିର୍ଗତ ହଇଲ, ଯେ ଖୋରରେମଦେଲ ଆପନ
ଅଂଶୀ ତେଜହୋସେର ଅତି ଅବଶ୍ରମା କରିଯା ସମୁଦୟ ଅର୍ଥ

হৱণ কৱিয়াছে, বিচার পতি ইহাতে চমৎকৃত হইয়।
বিজ্ঞার দ্বায়ী অনুমান কৱিল যে বৃক্ষ মধ্যে কেহ
লুক্ষায়িত আছে, ও কোন সদৃশায় ভিন্ন তাহাকে
প্রকাশ কৱে যায় না।

যদাকাৰ বুদ্ধি চলে দৃষ্টি নাহি হয়। ৫

কৌশল মুকুৱ বিনা ব্যক্তি না কৱয় ॥

পৱন্তি আজ্ঞামত কৰক শুলিন কাষ্ঠি আনয়ন পূর্বক ঐ
বৃক্ষেৱ চতুঃপার্শ্বে অগ্ৰি প্ৰদান কৱিল, যাহাতে ঐ
অশুক্রাশয় ব্যক্তিৰ অস্তৰ্ভূতি বিনিৰ্গত হয়, লোভি বৃক্ষ
কিঞ্চিত কা঳ সহিষ্ণুতা কৱিয়া ছিল, কিন্তু প্ৰাণ পৰ্যন্ত
সীমা উপস্থিত হওয়ায় রক্ষা হেতু প্ৰাৰ্থনা কৱিল,
বিচার পতি তাহাকে বহিস্থৃত কৱিয়। অভয় দান
পুৱঃসৱ নিমিত্তেৱ বৰুপ সমাচাৰ প্ৰশ্ৰুত কৱায়
এতৎ বিব্ৰাধেৱ বৃক্ষান্ত সত্যজ্ঞার সহিত ব্যক্তি
কৱিল, বিচার পতি তদবক্তা জ্ঞাত হইয়। খোৱৱেম
দেলেৱ সত্য পথাৰলম্বন ও শুক্রজ্ঞার প্ৰশংসন। কৱতঃ
তেজহোমেৱ অহিত ব্যৰহারেৱ বিষয় জন সমূহেৱ
সমুখ্যে প্ৰচাৰ কৱিল, ইত্যবজ্ঞাসেই খল বৰভাৰ বৃক্ষ
অনিত্য সংসাৱ হইতে নিত্য ধামে যদুতা কৱিয়। ঐ-
হিকাগ্ৰিৰ সফু লিঙ্গ চৱাগ্ৰিৰ সহিত সংমিলিত কৱিল,
পুত্ৰ সমূহ কষ্ট এবং বিশেষ শাসন আপনানন্দৰ মৃত
পিতাকে কষ্টে লইয়। নগৱ মধ্যে প্ৰবেশ কৱিল,
(খোৱৱেমদেল) যথাৰ্থ ধৰ্ম অসাদান্ত আপন অৰ্থ

ପୁନଃ ଆଖି ହଇଯା ସ୍ଵକର୍ମ ମାଧ୍ୟନେ ଅବ୍ରତ ହଇଲ । ଏହି
ଈତିହାସେର ଡାଙ୍ଗପର୍ଯ୍ୟ ଇହା ନନୁଷ୍ମୟରଙ୍ଗ ବୋଧ ଗମ୍ୟ
ହଇବେକ, ଯେ ପୁରୁଷଙ୍କା କର୍ମ ପରିଣାମେ ନିର୍ମଳୀୟ ହୁଯ ଏବଂ
ଦୁର୍ଗତିକେ ସଟାଯ ।

ଚାତୁରିର ମଧ୍ୟେ ଯେବେ କରିଲୁ ପୁରେଶ ।

ଚରମେ ସଟାବେ ଡାର ଯତ୍ରଣୀ ଅଶେସ ॥

ଦୁଇ ମୁଖ ସର୍ପ ତୁଳ୍ୟ ପୁରୁଷଙ୍କା ହୁଯ ।

ପୁତ୍ର୍ୟକେ କରିଯେ କ୍ରତି ଜାନିବେ ନିଶ୍ଚଯ ॥

ଏକେ ମଦି ବିପଞ୍ଚେର ଦୁଃଖ ଦାତା ହୁଯ ।

ହିତୀୟ କର୍ତ୍ତାର ପଙ୍କେ ଅଛିତ ସଟାଯ ॥

ଦମନକ କହିଲ ତୁମି ବୁଦ୍ଧିକେ ଚାତୁରି କହିତେଛ, ଆର
ସୁମତ୍ରଣାକେ ପୁରୁଷଙ୍କା ଉପାଧି ଦିଇତେଛ, ଆମି ଏମତ
କର୍ମକେ ବିଶେଷ ମନ୍ୟୁକ୍ତି ଓ କୌଶଳେର ଦ୍ୱାରା ନିର୍ବାହ
କରିଯାଛି, କରକଟ କହିଲ ତୁମି ସମ୍ମ ବୁଦ୍ଧି ଓ ମାମାନ
ମନ୍ତ୍ରଗାର ଫଳ ତତ୍ତ୍ଵପ ଯାହାଙ୍ଗିଥିନେ ଲେଖନୀ ଅଶକ୍ତା ଏବଂ
କୃତ୍ତା ଓ ଈଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ଲୋଭେ ତାଦୂଶ ଯାହା ବର୍ଣନାୟ ବର୍ଣନ
କରିତେ ଅକ୍ଷମ, ତୋମାର ଚାତୁରିର ଡାଙ୍ଗପର୍ଯ୍ୟ ମାତ୍ର ଇହାଇ
ଛିଲ, ଯାହା ଆପଣ ଭୂର୍ତ୍ତୀ ପୁରୁର ପଙ୍କେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଦୃଷ୍ଟି
କରିତେଛ, ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତରିମିତ୍ର ଭୋଗ ତୋମାର ଦସ୍ତଙ୍କେ
କିପୁକାର ସଟନା ହଇବେକ ଏବଂ ତୋମାର ଦୁଇ ମୁଖ ଓ
ହି ଜିଜ୍ଞାସାର ପୁତି କି ଫଳ ପୁର୍ବାନ କୁରିବେକ, ଦମନକ କହିଲ
ଯେ ଦୁଇ ମୁଖ ଥାକାତେ କି କ୍ରତି ଆଛେ, କାରଣ ରାନା ପୁରୁଷ
ଦୁଇ ମୁଖ ଧାରଣ କରିଯା ଉଦ୍ୟାନେର ଶୋଭା କରିବେଛେ

ଏବଂ ଦୁଇ ଜିଜ୍ଞାତେଇ ବା କି ହାନି କରେ, ଲେଖନୀ ଦୁଇ ଜିଜ୍ଞାର ସାରାଦେଶ ଓ ଧନାଦିର ରଙ୍ଗକ ସଙ୍କପ ଛଇଯାଇଛନ୍ତି, ଅଣି ଏକାମ୍ୟ ଧାରଣ କରେ, କିନ୍ତୁ ଶୋନିତ ପାନ ବ୍ୟାତିତ କର୍ମ ନାହିଁ, ଆର କେଶ ମାର୍ଜନୀ ହିମୁଖ ବିଶିଷ୍ଟା ଛଇଯା ଦିବ୍ୟାଜନୀ ଦିଗେର ମନ୍ତ୍ରକୋପରି ବାସ କରିତେଛନ୍ତି ।

ଅଣି ତୁଳ୍ୟ ଏକ ମୁଖ ଏକ ଜିଜ୍ଞା ଯାର ।

ରଙ୍କ ପାନ ବିନା କର୍ମ ନାହିଁକ ତାହାର ॥

ଚିକନିର ନ୍ୟାୟ ଯାର ବ୍ରି ଆସ୍ୟ ଧାରଣ ।

ସର୍ବଦୀ ମନ୍ତ୍ରକୋପରି କରଯେ ଶୋଭନ ॥

କରକଟ କହିଲ ହେ ଦୟନକ ବିତଣ୍ଣା ପରିତ୍ୟାଗ କରନ୍ତି, କାରଣ ତୁମି ଏମତ ଦୁଇ ମୁଖ ବିଶିଷ୍ଟ ପୁଷ୍ପ ନହ ଯେ ତୋ-ମାର କୁପ ଦର୍ଶନେ ଚକ୍ରର ଜ୍ୟାତି ବୃଦ୍ଧି ଛଇବେକ, ବରଙ୍ଗ ଏଥତ ଯନ ପୀଡ଼ନ କଟକ ଯାହାତେ କ୍ରତି ଭିମ ମନୁଷ୍ୟେର ଆପ୍ତି ନାହିଁ ଏବଂ ଦୁଇ ଜିଜ୍ଞା ବିଶିଷ୍ଟା ଲେଖନୀଓ ନହ ଯା-ହାତେ ସର୍ଗ ଯତ୍ତର ଲେବାଦ ଅନ୍ତାନ କରିବେ, ବରଙ୍ଗ ଏମତ ଦୁଇ ଜିଜ୍ଞା ବିଶିଷ୍ଟ ମର୍ ଯେ ତଦାୟାତେ ଅନିଷ୍ଟ ହଲାହଲ ଭିମ କୁରଣ ହୟ ନା, ବରଙ୍ଗ, ତୋମାର ଅପେକ୍ଷା ସର୍ପେର ଅଶ୍ଵସାଓ ଆଧାନ୍ୟ ଆଛେ, କାରଣ ତାହାର ବ୍ରି ଜିଜ୍ଞା ଛଇତେ ବିଷ କ୍ଷେପଣ ହୟ, ଆର ବିତୀଯତଃ ଶ୍ରୀବଦ୍ଧି ଜୟାୟ, ତୋମାର ଉତ୍ସର ଜିଜ୍ଞାତେଇ ବିଷ ବରିବଣ କରେ, ଶ୍ରୀବଦ୍ଧିର ମହିତ ମନ୍ତ୍ରକୁ ନାହିଁ, ତବେ ଅଦୃଷ୍ଟ ଛଇତେ ମୈତ୍ର ମସଙ୍ଗେ ସୁଧା କ୍ଷେପଣ ହୟ, ହଦି ବିପକ୍ଷ ପଙ୍କେ ବିଷ ବରିବଣ କରା ଛଇତେ ପରରେ, ଯେମତ ଏକ ବିଜ କହିଯାଇଛନ୍ତି ।

ସୁଧା ଆର ବିଷ ଆଛେ ଆମାର ମୁଖେତେ ।

ଇହା ହୟ ବଞ୍ଚୁ ପକ୍ଷେ ତାହା ବିପକ୍ଷେତେ ॥

ଦମନକ କହିଲ ଆମାକେ ତିରଙ୍ଗାର କରିତେ ଜ୍ଞାନ ହେ,
କାରଣ ଇହାଓ ହଇଲେ ପାରେ ଯେ ଶଞ୍ଜୀବକେର ସହିତ
ବ୍ୟାଘ୍ୟେର ମନ୍ତ୍ର ହଇଯା ପୁନରାୟ ବଞ୍ଚୁତ୍ୱ ସ୍ଵତ୍ତ ଦୂରତର ହୟ,
କରକଟ କହିଲ ଏକଥା ଅନ୍ୟ ପୁକାର ଅଭ୍ୟାସ ଶୁକ୍ରିଟିନ, କିନ୍ତୁ
ବୁଝି ତୁମି ଜ୍ଞାନ ନହ ଯେ ତିନ ବଞ୍ଚ ଉତ୍ସାହନ ହେବାନ୍ତେ
ତିନ ବଞ୍ଚ ହିରତର ଥାକେ, ଆର ତଦନନ୍ତର ସେଇ ହିରତ୍ବ
ନିଷିଦ୍ଧ ପୁକରଣ ମଧ୍ୟ ଗଣ୍ୟ ହୟ ଏବଂ ହ୍ରାସୀତ୍ୱ ଶୁକ୍ରିଟିନ
ସମ୍ଭାବନା, ଆଦେଁ କୁପୋଦକ ଯାବେ ନଦୀତେ ପତିତ ନା ହୟ
ତାବେ ସୁମିଷ୍ଟ ଥାକେ, ଆର ତେବେ ମିଶ୍ରିତ ହଇଲେ
ପୁନରାୟ ଯଥୁରହ୍ରେ ପ୍ରତି ପ୍ରତ୍ୟାଶା କରା ଯାଯି ନା, ଦ୍ଵିତୀୟ
ଅମୃତାଗଣେର ପୁଣ୍ୟ ତାବେ ସୁ ପୁକାଶ ଥାକେ, ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
କୁପରାମଶୀ ପିଣ୍ଡନ ବ୍ୟକ୍ତିରା ତଥାଧ୍ୟ ଅଧିକାର ନା
କରିଯାଛେ, କିନ୍ତୁ ତାହାରୀ ତାହାତେ ପୁବେଶ କରିଲେ ଏଇ
ବଞ୍ଚୁଗଣେର ମିତ୍ରତାର ଆଶୟ ଥାକେ ନୀ, ତୃତୀୟ ସହବାସ
ଓ ଏକାତାର ବ୍ୟାପାର ତଦବ୍ଧି ପରିଷ୍କତ ଥାକେ, ସଦବ୍ଧି
କର୍ଣ୍ଣ ଶୂଚକ ବିରୋଧ କାରିରୀ କଥା କହିତେ ନୀ ପାରେ,
ଆର ଦୁଇ ମୁଦ୍ରା ଓ ଦୁଇ ଜିହ୍ଵା ବିଶିଷ୍ଟ ମନୁଷ୍ୟ ଉଭୟ ଆଞ୍ଚଳୀୟ
ମଧ୍ୟ ମଞ୍ଜନାର ସାବକାମ ପାଇଲେ ତାହାଦେର ବଞ୍ଚୁହ୍ରେ
ପ୍ରତି କଲ୍ୟାଣ ନାହିଁ, ଆର ଇହାର ପର ଗରୁ ବ୍ୟାୟ ହଣ୍ଟ
ହିତେ ନିଷ୍ଠିତି ପାଇଲେ ଓ ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ, ଯେ ପୁନରାୟ
ଭଦ୍ରାଲାପେ ବିମୁକ୍ତ ହିବେ, କିମ୍ବା ତାହାର ସର୍ବତାର

ସାପଳୁ କରିବେକ, ଆର ସଦିତ୍ତ ତାହାର ପୁଣ୍ୟ ସାର
ବିମୁକ୍ତ ହୁଏ ତାତୀଚ ପରମର ଉଭୟର ଏକ ଗୁଡ଼ିନି
ଥାକିବେକ ।

ଛିମ୍ ରଜ୍ଜୁ ପୁନର୍ଭାର ଯୁଗ୍ୟ ହଇତେ ପାରେ ।

କିନ୍ତୁ ତାହା ଥାକିବେକ ଗୁହ୍ନିର ଭିତରେ ॥

ଦମନକ କହିଲ ସଦି ଆମି ବ୍ୟାସ୍ତେର ଉପାସନା ପରି-
ତ୍ୟାଗ କରତଃ ନିର୍ଜ୍ଞନ କୁଟୀରେ କାଳଯାପନ କରି ଏବଂ
ତୋମାର ମହବାସେ ବିଶେଷ ଫଳ ଉପାର୍ଜନ ପୂର୍ବକ ନିର୍ଲୋପ
ହେ, ତବେ କିମ୍ପୁକାର ହୁଏ, କରକଟ କହିଲ ପରମେଶ୍ୱର
ସାଙ୍କୀ, ସଦି ପୁନରାୟ ତୋମାର ମହବାସେର ଇଚ୍ଛା କରି, କି
ତୋମାର ମହିତ ଆଲାପ କରିଯା ପୁର୍ବତ୍ତି ଜାଇ, ଆର
ଆମି ତୋମାର ମଧ୍ୟତାଯେ ନିଯତ ତ୍ରାସ କରିଯା ଥାକି
ଏବଂ ତବ ମହବାସେ ସର୍ବଦୀ ଅନ୍ତିକୃତ ହଇଯାଛି, ସଥା
ପଣ୍ଡିତେରୀ କହିଯାଛେନ, ସେ ଦୋଷୀ ଓ ମୂର୍ଖ ବ୍ୟକ୍ତିର
ମହବାସ କର୍ଯ୍ୟ ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏଥିୟ ସଜନେର ଉପା-
ସନାର ଆଙ୍ଗେପ ନ୍ୟାୟ କର୍ମ ଜୀବନ କରିବେକ, ସେ ହେତୁ
ଖଲେର ମହିତ ପୁଣ୍ୟ କରା ସର୍ପେର ପୁତ୍ର ହନ୍ତୁ କରାର ନ୍ୟାୟ
ବଦିତ୍ତ ସର୍ପରଙ୍ଗୀ ବ୍ୟକ୍ତି ତଥା ପରିତୁଷ୍ଟେ ବିଶେଷ ଆକିଞ୍ଚନ
କରେ, ତାତୀଚ ପରିଣାମେ ତାହାର ଦ୍ୱାତ୍ର ବିଶେଷ ବିବେ
ଆପତିତ ହଇବେକ, ଆର ବୁଦ୍ଧିମାନ ସଜନ ବ୍ୟକ୍ତିର
ଆମୁଗଣ୍ୟ ସୁଗନ୍ଧ ପୁରୁତ ପାତ୍ରେର ମତ ସଦିତ୍ତ ତମଧ୍ୟ
ହଇତେ କିଞ୍ଚିତ୍ବ୍ୟାତ୍ମ ଅନ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନାହିଁ ହୁଏ, ତାତୀଚ
ତଥ ସୌରଭେ ଜ୍ଞାନ ଆମୋଦିତ ହରେ ।

ଶୌରଭ ବିଶିଷ୍ଟ ହୟେ ନିରସ୍ତର ରୁବେ ।

ପୁରିଛେଦ ଗଞ୍ଜ ଯୁକ୍ତ ଯାହାତେ ହଇବେ ॥

ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ କରିଯା ଅଣି କର୍ମକାର ମତ ।

କତ ଧୂମ ସୂର୍ଯ୍ୟ କରିବେ ଅବିରତ ॥

ହେ ଦୟନୀକ ତୋମାର ପୁତି ହିତ୍ୟ ଉପକାରେର ପୁର୍ବନା
କି କୃପେ କରା ସାଇତେ ପାରେ, କାରଣ ଯେ ରାଜୀର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ
ବିଶେଷ ମାନ୍ୟ ଓ ଶୌରବାନ୍ତିତ ହଇଯାଇ ସୂର୍ଯ୍ୟର ନ୍ୟାୟ
ଶ୍ରେଷ୍ଠତ୍ୱ ପୁଣ୍ୟ ହଇଯାଇ ଏବଂ ସାର ପୁର୍ବାଦୀର ସବଳା-
ଶୈଙ୍କୀ ଉତ୍ସତ ହଇଯାଇ ନଭୋପରିମର୍ଯ୍ୟାଦାର ପଦ
କ୍ଷେପନ କରିତେଇ ତେ ସମସ୍ତେ ଏହି ପୁକାର ସ୍ୟାପାର
ଆଚରଣ କରିଯାଇ ତାହାର ଦାନ୍ତ ଓ ଶୀଳତାର ଦର୍ଶ ଏକ
କାଳୀନ ବିଲୁପ୍ତ କରିଯାଇ ।

ଆପନାର ପଞ୍ଚେ କିମ୍ବା ଯଥାର୍ଥ ପଞ୍ଚେତେ ।

କିଷ୍ଟିତ ନାହିଁକ ଲଜ୍ଜା ତୋମାର ମନେତେ ॥

ଆର ଆମି ଏମୀତ ସ୍ୟାକ୍ରି ହଇତେ ଶତାନ୍ତରେ ଅସ୍ତରିତ
ହଇଲେ ଓ ସୁବୁଦ୍ଧିର ନିକଟ ଶାପରାଧି ହଇବ ନା ଏବଂ ତାଦୃଶ
ଅମେତର ଅଣୟ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଲେ ଓ ବିଜ୍ଞ ମହିତ ଧନେ
କୁମୀ ପାଇବ ।

ବିହିତ କରିତେ ତ୍ୟାଗ ମୌଖିକ ପ୍ରଶ୍ନ ।

ନିରାଶ୍ୟ ଭାଲ ହୟ ହିତେ କଦମ୍ବ୍ୟ ॥

ଯେ ବନ୍ଧୁର ମହ ଗଣ ସୁଧି ନହେ ଯନୀ ।

ତାହା ହଇତେ ଦୂରସ୍ତରେ ଉଚିତ ଗମନ ॥

ଆର ସେମତ ମହାନ୍ମା ଭାବେ ମହାନ୍ମା ଅମୀମ ଲଭ୍ୟ

আছে উজ্জুপ দুৱাক্ষা অভদ্ৰেৱ প্ৰণয়ে সমূৰ্ণ ক্ষতি গুন্ত
কৱে এবং অসতেৱ ব্যবহাৰ অতি শীঘ্ৰ সংলগ্ন হইয়া।
অচিৱাংশ ক্ষতিপ্ৰদ হয়, অতএব বুদ্ধিমান ব্যক্তিৰ
কৰ্ত্তব্য যে বিজ্ঞ সত্যবাদী সচচিৰত ব্যক্তিৰ সহিত
বন্ধুত্ব কৱে, আৱ যিণ্যা অহিতকাৰি কুষ্ঠভাব কুৰ
মনুষ্যেৱ প্ৰণয়ে অন্তৱ হয়।

লোক মুখ হদি বোধ কৱিতে না পাৰ।
একাকী নিজেনে গিয়া অবস্থিতি কৱ ॥
সুবন্ধু কৱিতে লাভ উচিত নিয়ত ।
অসৎ প্ৰণয়ে যোগ্য নহে কদাচিত ।
পণ্ডিতেৱ বাক্য এক আছে মম মনে ।
দেব কৃপা থাকে জ্ঞান তাৰার পৱাণে ॥
অসতেৱ সহ যাৱ পিৱোতি হইল ।
মে কাৱণে পৱিণামে বিপদে পড়িল ॥

আৱ অযোগ্য ব্যক্তিৰ সহিত যাহাৰ বন্ধুত্ব হয় কিম্বা
অর্থেৱ প্ৰণয়ে উল্লাস জমে তৎপতি তাৰা ঘটনা
হয় যেমত মেই মালিৰ অতি হইয়াছিল, দমনক
ক্ৰিজাসা কৱিল তাৰা কি'প্ৰকাৰ ।

ও গল্প । কৱকটি কহিল এক জন মালি চিৰ দিন
নানা প্ৰকাৰ কৃষি কৰ্ম আৰুত থাকায় এবং দুৰ্ভ
পৱমাযুকে উদ্যানাদিৰ পালিপাট্টে ব্যয় কৱিত, এক
উদ্যান নিৰ্মাণ কৱিয়াছিল যে তাৰাৰ শৰণগণেৱ
অফুলভাৰ্গ কৃষ্ণানেৱ চঙ্গুতে আস্তিধূলি প্ৰদান কৱিত,

ନାନୀ ବଣୀଯ ବୃକ୍ଷାଦି ଶିଥିଁ ପୁଛେର ନ୍ୟାୟ ଶୋଭା ବୃଦ୍ଧି
କରିଯାଇଛିଲ, ଏବଂ ସ୍ଵର୍ଗ ମଣିତ ପୁଞ୍ଜ ସକଳ ବୀଜ ମୁକୁଟେର
ତୁଳ୍ୟ ଦୌଷିନ୍ୟାନ ହଇଯାଇଲ, ଅନ୍ତର୍ଭିକ୍ଷା ସୁନ୍ଦରିର ଚିବୁ-
କେର ମତ ପରିଷ୍କର୍ତ୍ତ ଏବଂ ତାହାର ମନ୍ଦିର ସମୀରଣେ
ତନ୍ଦିକ ସୁଧୀମିତ, ତରୁଣ ବୃକ୍ଷାଦି ଅସୀମ ଫଳ ଭରେ ବୃଦ୍ଧର
ନ୍ୟାୟ ବଜ୍ର ହଇଯାଇଲ ଏବଂ ଅମ୍ଭାଜ ଫଳାଦିତେ ସ୍ଵର୍ଗୀଯ
ଉପାଦୟ ଅବ୍ୟାଦିର ନ୍ୟାୟ ଉତ୍ତାପ ମଂଳଗୁ ହୟ ନାହିଁ, ନାନୀ
ଜାତୀୟ ସାମନ୍ତା ଫଳାଦି ସମ୍ମାନ ରମାଭିଷିକ୍ତ ଏବଂ ମେ
ଫଳେର ମୌଳିକ୍ୟତା ରମଣୀର ସୁନ୍ଦରାଶ୍ୟେର ମତ ନନ ହରଣ
କରିଯାଇଲ ।

ମେବଫଳ ଉପରେ ସୁନ୍ଦରୀ ଗଣେତେ ।

ଉଦ୍ୟାନେ ଶୋଭିତ ହୟ ଲୋହିତ ବରେତେ ॥

ଦ୍ୱିପ ତୁଳ୍ୟ ମେବ ଫଳେ ବୃକ୍ଷ ଆଲୋ କରେ ।

ଦିନ ଘାନେ ଦୀପ କେବୀ ଦେଖେ ବୃକ୍ଷାପରେ ॥

ଆର ଅତ୍ୟେକ ଶାଖାଯ ପେଯାରୀ ଫଳ ସକଳ ଅନ୍ତ
ପାତ୍ର ଲହିଯା ଦେଦୀପ୍ୟମାନ ରହିଯାଇଲ ।

ପେଯାରୀ ଫଳେର ଶୁଣ କି ପାରି କହିତେ ।

ଅନ୍ତରେ ପାତ୍ର ସେଇ ଶୋଭିତେ ଶୁଣେତେ ॥

୧. ସୁନ୍ଦରୀର ଓଷ୍ଠ ତୁଳ୍ୟ ଦାଢ଼ିଷ୍ଟ ହାମିଛେ ।

ପ୍ରେମିକେର ମୁଖ ଯାତେ ସରିଲ ହତେଛେ ॥

ପରିଙ୍ଗା କରଣ ହେତୁ ଆକାଶ ତାହାରେ ।

ଫେଲିଲ ମୁକ୍ତାର ପାତ୍ର ଅଗ୍ନିର ଭିତରେ ॥

যথন কহিতে চাহি সে কন্যার শুণ ।

অম বাক্য হয় যেন অম্ভৃত সিঙ্গন ॥

ওষ্ঠের সহিত ওষ্ঠ না হতে মিলন ।

লাবণ্যের রস তাহে হতেছে কুরণ ॥

প্রবুজ্ঞের ক্ষেত্র যদি দেখিতে কহিতে ।

প্রশংসা পাইয়াছিল স্বর্গ ফল হতে ॥

নীল বর্ণ শোভিতেছে তাহার রেখাতে ।

মৃগ নাভি নহে তুল্য তাহার গদ্ধতে ॥

শ্রদ্ধেক ব্রহ্মের প্রতি ব্রহ্ম কৃষকের এমত আস্থা ছিল
যে আপন পরিবারের অপেক্ষা না করিয়া একাকী
সেই উদ্যানে কাল যাপন করিত, ক্রমশঃ এক। ধাকি-
য়া। তাস প্রযুক্ত অত্যন্ত কৃষ্টিত চিন্ত হইল।

পুষ্প সব আছে কিন্তু বন্ধু নাই কাছে ।

ফলতঃ এক। প্রযুক্ত দুঃখিতান্তঃকরণে দিগন্তের দর্শনে
নির্গত হইয়। অতি প্রশংসন এক পর্বতের নিম্নে অবণ
করিতে ছিল, দৈবাধীন এক কুৎসিত কুস্তিভাব ভল্লুকও
এক। প্রযুক্ত শৈলোপরি হইতে নিম্নে আসিয়া তুল্যবর্ণ
বিধায় উভয় সাক্ষাতে পরম্পর অগ্ন সূত্রপাতে ভল্লুকের
সহবাসে কৃষকের বিশেষ ঘৰণ সংযোগ হইল।

স্বর্গ মন্ত্রে যাহা আছে 'রেণু পরিমাণ ।

সবর্ণ করয়ে সব সবর্ণ সম্ভান ॥

উদ্যোগী সম্ভান করে উদ্যোগী জনারে ।

জ্যোতির্ময় জ্যোতির্ময় আকিঞ্চন করে ॥

ପବିତ୍ର ଲୋକେର ମହ ପବିତ୍ର ମିଳନ ।
 ଦୁଃଖିର ମହିତ ଦୁଃଖୀ ହୟ ମଂଘଟନ ॥
 ପୁରସ୍କଳ ପୁରସ୍କଳ କରେ ଆକର୍ଷଣ ।
 ବିଜେର ମହିତ ବିଜେ କରେ ଆଲାପନ ॥
 ଶଟେର ମହିତ ହୟ ଶଟେର ପିରୀତି ।
 ଅଶିକ୍ତ ଜନେର ହୟ ଅଶିକ୍ତେତେ ମତି ॥

ନିର୍ବୈଧ ଭଲ୍ଲକ କୃଷକକେ ସମଶ୍ଵର କରିଯା । ତେ ମହବାସେ
 ବିଶେଷ ବାଧ୍ୟ ହଇଯା ସାମାନ୍ୟ ଇଞ୍ଜିତ ସୂତ୍ରେ ତାହାର ପଶ୍ଚାତ
 ବନ୍ତୀ ହଇଯା ଏ ସର୍ଗ ତୁଳ୍ୟ ଉଦ୍ୟାନେ ଆଗମନ କରିଲୁ
 ଏବଂ ଏ ମନ୍ଦିର ଉତ୍ତମ ଫଳାଦି ବିଭତରଣେ ପରମ୍ପରା ବନ୍ଧୁତ୍ୱ
 ଦୃଢ଼ତର ହଇଯା ଉତ୍ସବ ମନଙ୍କେତ୍ରେ ପୁଣ୍ୟ ବୀଜ ରୋପିତ
 ହଇଲ ।

ଉଦ୍ୟାନ ମଧ୍ୟେତେ ଦୌଛେ କୁରିଲ ବସତି ।

ପରମ୍ପରା ଦରଶନେ ଆନନ୍ଦିତ ମତି ॥

ସ୍ଵର୍ଗକାଳୀନ ମାଳୀ କ୍ଲିଫ୍ଟଡା ପୁରୁଷ ସୁଖ ଛାଯାଯ ନିଜ୍ଞା
 ବାହିତ ଭଲ୍ଲକ ମନୋରଙ୍ଗନ୍ତାରେ ତାହାର ମନ୍ତ୍ରକୋପରି
 ଉପବେଶନ କରିଯା ମୁକ୍ତିକା ନିବାରଣ କରିତ ।

ଏକ ଦିବସ ନିଯମାନୁଯାୟି ମାଳୀ ନିଜୀବସ୍ଥାଯ ଛିଲ
 କତକଣ୍ଠିନ ମଙ୍ଗିକା ତାହାର ମୁଖୋପାତ୍ର ଏକତ୍ରିତ ହୋଇ
 ଗାତେ ଭଲ୍ଲକ ତାହାରଦିଗକେ ଦୂର କରଣେ ନିୟୁକ୍ତ ଛିଲ,
 ଯେମତ ଏକ ବାର ମଙ୍ଗିକା ଦିଗେର ଉଡ଼ାଇତ ପୁନରାୟ
 ତେଜଗାନ୍ଧ ଆଲିଯା ବଣିତ, ଏକ ପାର୍ଶ ହେଇତେ ନିବାରଣ

করিলে পার্শ্বান্তরে উপস্থিত হইতে ছিল, ডল্লুক
বিরক্ত হইয়া বিংশতি মৌল পরিমাণের এক পুষ্টর
উদ্ভোলন করতঃ মঙ্গিকা বধের কল্পনায় কৃষকের মুখে-
পরি নিঙ্গেপ করিল, তদাঘাতে মঙ্গিকা গণের কোন
ব্যাঘাত হইল না, কিন্তু বৃক্ষ মালী এককালীন মৃত্তিকা
শায়ী হইল, এমত স্থলে বিজ্ঞ ব্যক্তিরা কহিয়াছেন যে
মূর্খ হৈত্রাপেছা পশ্চিত শক্ত সর্ব পুকারে শৈষ্ট।

যদ্যপি পশ্চিত শক্ত পূর্ণে কষ্টাশুয়।

তথাপি মে মূর্খ বন্ধু হইতে ভাল হয় ॥

এ ইতিহাসের তাৎপর্য এই যে তোমার সহিত
বন্ধুত্বে তজ্জপ ফল পুদান করে, যাহাতে নিধনের
কারণ হইয়া বিপদ কৃপ শয়ের সন্ধানে পতিত হইতে
হয় ।

শূন্য কুণ্ড মত হয় মূর্খ সহ বাস ।

বাহ্য পূর্ণ আছে কিন্তু অন্তরে আকাশ ॥

দর্শনক কহিল যে আমি এমত মূর্খ নহি যে আপন
বঞ্চুর জ্ঞান বৃক্ষির বিষয় পরিদেবনা করিতে না পারি,
আর ভাল মন্দ পঙ্কে ইতর্য বিশেষ না করি, করকট
কহিল যে আমি তাহা জ্ঞাত আছি, যে অনভিজ্ঞতা
বশতঃ তুমি তৎযোগ্য নহ, কিন্তু লোভের ঠুলি সর্বদা
তোমার মন স্বর্ণ চঙ্গুকে জ্যোতি হীন করে, তাহাতে
সম্ভব যে আপন স্বার্থ উদ্দেশে বন্ধু পঙ্কে অপেক্ষা না
কর এবং তাহা সংশোধনা স্বর্থ নানা পুকার অগ্রাহ্য হেতু

ଦର୍ଶା ଓ ସେହେତୁ ସ୍ୟାତ୍ମ ଓ ଶଙ୍ଖୀବକେର ସହକ୍ଷେ ଏହି ସକଳ ଛଳନୀ ଉତ୍ସାପିତ କରିଯା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓ ମେ ବ୍ୟବ୍ହାର ଓ ଶୁଦ୍ଧ ତା ପୁଣି ବିତଣ୍ଡା ଓ ଆପଣି କରିତେଛ, ଆର ବନ୍ଧୁଗଣେର ମହିତ ତୋମାର ଡଜପ ଉପମା ଯେମତ ମେହି ମହାଜନ କହିଯାଇଲି, ଯେ ସ୍ଥାବେ ମୂଳିକେ ଶତ ମୋନ ଲୋହ ବନ୍ଧନ କରେ, କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଯଦି ଚିଲେ ବାଲକ ଲାଇୟା ଯାଇ, ଦୟନକ ଜିଜ୍ଞାସା କରିଲ ତାହା କି ପୁକାର ।

୩ ଗଙ୍ଗା । କରକଟ କହିଲ ଯେ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ମହାଜନ ସ୍ଵପ୍ନେ ସଂଘରେ ବାଣିଜ୍ୟ ଗମନ କରିତେଛିଲ, ଭବିଷ୍ୟତ ଚନ୍ଦ୍ରାଯାନ ଏକ ଶତ ମୋନ ଲୋହ କୋନ ବନ୍ଧୁର ଆଲମେ ଗଛିତ ରାଥିଲ ହେ କଦାଚିତ୍ ପୁଯୋଜନ ମତେ ଡନ୍ଦାରା ଉପଜୀବିକାର ପ୍ରତ୍ୟୁଷକାର ଗୁହଣ କରିବେକ, ପରେ କିମ୍ବା କାଳାନ୍ତେ ମହାଜନ ବାଣିଜ୍ୟ କର୍ମ ସମାଧା କରିଯା ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କରନ୍ତଃ ଏ ଲୋହେର ଆକିଷଣ କରିଲ, ଧାର୍ମିକ ବନ୍ଧୁ ଲୋହ ଶୁଲିନ ବିକ୍ରମ କରିଯା ତଥ ମୂଲ୍ୟ ଗୁହଣ କରିଯାଇଲ, ଏକ ଦିବସ ମହାଜନ ଲୋହାନୁଶଳାନେ ତାହାର ନିକଟ ଗମନ କରିବାଯ ମେ ବ୍ୟକ୍ତି ତାହାକେ ଆପନ ବାଟୀତେ ଆନଯନ ପୂର୍ବକ କହିଲ, ହେ ମହାଶୟ ଆମି ମେହି ଲୋହ ଶୁଲିନକେ ଏହି ଗୁହୁ ଅଧ୍ୟେ ମହିତ ରାକିଯାଇଲାମ ଏବଂ ହେ ପ୍ରତ୍ୟାଯ ପୁଯୁକ୍ତ ଏ ପାର୍ଶ୍ଵ ହିଁତ ମୁଖିକେର ଗର୍ଭର ପୁଣି ସତର୍କତା କରିଲାଇ, ମୁଖିକ ଦୁଲ୍ଲଭ ସାହିକାଶ ପ୍ରାପ୍ତ ହଇଯା ନୟୁଦୟ ଲୋହ ଶୁଲିନ ବନ୍ଧନ କରିଯାଇଛ, ମହାଜନ ଉତ୍ତର ଦିଲି ହେ ଯଥାର୍ଥ କହିତେଛ ସେହେତୁ ଲୋହେର ମହିତ

ମୁସିକେର ଅତ୍ୟନ୍ତ ପୂର୍ଣ୍ଣତି ଏବଂ ମୁଖିକେରୀ ଏମତି କୋମଳ
ଅଯୋର ଆସାଦନ କରିତେ ବିଶେଷ କ୍ଷମବାନ ହେଯ ।

ମୁସିକେ ଲୌହେର ଗୁଣ ତେବେତି ବୁଝାଯା ।

କୋମଳ ମାମିଗୁ ହଥୀ ମୁଖ ପ୍ରିୟ ହେଯ ॥

ବିଶ୍ଵାସୀ ମତ୍ୟବାଦୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଏକଥା ଶୁଦ୍ଧଗ୍ରେ ମନ୍ତ୍ରକ୍ଷେତ୍ର ହେଇଯା
ବିବେଚନା କରିଲ ଯେ ନିର୍ବୋଧ ମହାଜନ ଏହି କଥାର
ଅତିବିମୁକ୍ତ ହେଇଯା ଲୌହେର ମମତ୍ତ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଯା-
ଛେ, ଅତଃପର ଯୁକ୍ତି ଏହି ଯେ ତାହାକେ ଭୋଜନାନୁତ୍ରୋଧେ
ନିମ୍ନଗ୍ରେ କରି ଯାହାତେ ଏ ବିଷୟେ ବିଶେଷ ଅନୁରୋଧ
ଅକାଶ ପାଇବେକ, ପାରେ ମହାଜନକେ ନିମ୍ନଗ୍ରେ କରିଯା
କହିଲ ।

ମମାଲୟେ ନିମ୍ନଗ୍ରେ ସଦି ହେ ଆସିବେ ।

କୃପା କରି ଚିର ଦିନେ ବାଧିତ କରିବେ ।

ମହାଜନ କହିଲ ଯେ ଅଦ୍ୟ ଆମାର ଏକ ବିଶେଷ ଅଯୋ-
ଜନ ଆଛେ, ଅତିଜୀବ କରିବେଛି ଯେକଳ୍ପ ଆତେ ଆସିବ
ତଥନନ୍ତର ଉତ୍ତାର ବାଟୀ ହେଇତେ ନିର୍ଗତ ହେଇଲ, ଆର ତା-
ହାର ଏକ ପୁଞ୍ଜକେ ଲୈଯାଏକୋନ ସ୍ଥାନେ ଲୁଙ୍କାୟିତ କରିଲ,
ପର ଦିବସ ଆତେକାଳେ ନିର୍ମଳକେର ବାଟୀତେ ଉପଚିତ
ହେବାର ଲେ ବୁଝି ଦୁଃଖିତାନ୍ତରବୁଣେ ମିନତି କରିବେ
ଲାଗିଲ, ଯେ ହେ ପ୍ରିୟ ଘାଶୟ ଆମାକେ କ୍ଷମୀ କର,
(ଗତ କଳ୍ପ) ହେଇତେ ଆମାର ଏକ ସନ୍ତାନ ନିରୁଦ୍ଧେଶ ହେଇବାଛେ
ଏବଂ ବାରମ୍ବାର ମହାରେତ୍ର ଚତୁର୍ବାର୍ଷ ସୋବଣୀ କରାତେ ଓ
କୋନ ମିଶାନ ଆଶ ହେ ନାହିଁ ।

ଶୋକେତେ ବ୍ୟାକୁଳ ହସେ ଅମି ଅନିବାର ।

ସଦି ପାଇ କୋନ ମୁଖେ ତାର ସମାଚାର ॥

ମହାଜନ କହିଲ ଯେ ଗତ କଲ୍ୟ ସଂକାଳିନ ତୋମାର

ବାଟୀ ହଇତେ ବାହିର ହଇତେ ଛିଲାମ ଯେ ଥିକାର ତୁମି
କହିତେଛ ଦେଖିଲାମ ଯେ ଏକ ଚିଲେ ଏକ ବାଲକକେ ଲାଇ-
ଯା ଶୂନ୍ୟାପରି ବହନ କରିତେଛେ, ବିଶ୍ୱାସ ବ୍ୟକ୍ତି ଚିଢ଼କାର
କରିଲ ଯେ ହେ ନିର୍ବୋଧ ଅମୂଳକ ବାକ୍ୟ କିକାରଣ ବ୍ୟୟ
କରିତେଛ ଏବଂ ଏବତ୍ତୁ ମିଥ୍ୟାବାଦୀଭ୍ରାପବାଦେ କିହେତୁ
ପ୍ରତିତ ହଇତେଛ, ଏକ ଚିଲେର ମୁଦ୍ୟ ଶରୀର ପରିମାଣ
ହଇତେ ଘନ୍ୟ ବାଲକ ବିଂଶତି ଶ୍ରଣେ ଭାରି ହୟ । ମେହି ଚିଲ
ଏମତ ବାଲକକେ କି ଥିକାର ଲାଇତେ ପାରେ, ମହାଜନ ହାଲ୍ୟ
କରିଯା କହିଲ ଯେ ଇହାତେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କରିଓ ନା ଯେ ଶ୍ରାନ୍ତେ
ମୂଷିକେ ଶତ ଘୋନ ଲୋହ ଭକ୍ଷଣ କରେ ମେ ଶ୍ରାନ୍ତେ ଚିଲେଓ
ଏତ୍ୟ ପରିମାଣେର ବାଲକକେ ଶୂନ୍ୟ ବହନ କରିତେ ଶକ୍ତ
ତର, ବିଶ୍ୱାସ ବ୍ୟକ୍ତି ଅବସ୍ଥା ବିଠେଚନୀ କରିଯା କହିଲ
ଚିନ୍ତା କରିଓ ନା, ମୂଷିକେ ଲୋହ ଭକ୍ଷଣ କରେ ନାଇ, ମହା-
ଜନ ଉତ୍ତର ଦିଲ ଯେ କୁଠିତ ହଟୁଓ ନା, ଚିଲେଓ ବାଲକ ଲୟ
ନାଇ ମେ, ଲୋହ ଶୁଲିନ ପ୍ରାନ୍ତଃ ପ୍ରଦାନ କରିଯା ବାଲକ ଲୁଓ,
ଏହି ଇତିହାସେଇ ଜ୍ଞାପର୍ଯ୍ୟ ଇହା ଜୀବିବେ ଯେ ଯେ ଶାକ୍ରେ
ଆପନ ଭର୍ତ୍ତାର ମହିତ ଛଳନାକୁରୀ ବିଧେୟ ହଇଲ, ପ୍ରକାଶ
ଆଛେ ଅନ୍ୟୋର ମସଙ୍କେ ତାହା ଅନୁମାନ କରା ଯାଇତେ ପାରେ
ଆର ଯେ ଶୁଲେ ତୁମି ରାଜାର ମହିତ ଏହି ବ୍ୟବହାର କରି-
ଯାଇ ମେ ଶୁଲେ ଅନ୍ୟୋର ଖତ ପ୍ରତାଶା ତୋମ୍ୟର ପ୍ରତି

ହଇତେ ପାରେ ବା ଏବଂ ଆମାର ନିକଟ ବ୍ୟକ୍ତ ହଇଯାଛେ
ସେ ତୋମାର କୁଚରିତ୍ରେ ଅନ୍ତକାର “ହଇତେ ଅନ୍ତର ଛା-
ଯାଇ କତ୍ତବ୍ୟ ଏବଂ ତୋମାର ଚାତୁରି ଓ ଖଳତା ପରି-
ଦେବନା କରା ଉଚିତ ହୟ ।

ତୋମାରେ କରିଲେ ତ୍ୟାଗ ଶ୍ରବ୍ତା ଦୃଷ୍ଟ ହୟ ।
ନା ହେରିଲେ ତବ ମୁଖ ଅଙ୍ଗଳ ସଟ୍ଟୟ ॥

ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କରକଟ ଆର ଦମନକେର ଜହିତ ଏହି
କଥୋପକଥନ ହଇତେଛିଲ, ତଦବଲୋକନେ ବ୍ୟାଧ ଗରୁର
ଶୈବ କର୍ମ ହଇତେ ଅବସର ହଇଯା ତାହାକେ ମୃତ୍ତିକା ଶମ୍ଭୀ
କରିଯାଛିଲ, କିନ୍ତୁ ସେକାଳେ ଶମ୍ଭୀବକେର ସଂହାର ବ୍ୟା-
ପାର ସମାଧୀ କରତଃ ବ୍ୟାଘ୍ୟେର କ୍ରୋଧାନଳ ନିବୃତ୍ତି ହଇଲ,
ପାରେ ଚିନ୍ତିତ ହଇଯା ଆପନି କହିତେ ଜାଗିଲ, ଆହୀ
ଶମ୍ଭୀବକେର ଏମତ ବୁଦ୍ଧି ବିଦ୍ୟା ଓ ଶୁଣେର ଶରଣ, କରିଯା
ବଡ଼ ଥେବ ଜମ୍ବେ, ଆମି ବିବେଚନା ନା କରିଯା ହିତେମି
ବନ୍ଧୁକେ ପରବାକ୍ୟ ଶୁଣେ ସ୍ଵହନ୍ତ ବିନାଶ କରିଯା କି ଦୁର୍ଦେଖ
ବେ ଆପତ୍ତି ହଇଲାମ । ହା, ଆମି କି ନିର୍ବେଦ୍ଧ ଶମ୍ଭୀ-
ବକ ଆମାର ଅତିକୁଳାଚାରୀ ବଟେ କି ନା ଇହାର କିଛୁ
ବିଚାର କରିଲାମ ମା ।

ବନ୍ଧୁର ସହିତ ବନ୍ଧୁ କୁରେ ଇହା ପାରେ ।

ମୃତ ଆମି ସଦି କୋନ ମୁଢେ ଇହା କରେ ॥

ବ୍ୟାଧ ଲଜ୍ଜାଯ ନତଶିରୀ ହଇଯା ଆପନି ଆପନ ତିରୁକ୍ଷାର
କରତଃ ଜାପନ ସାମାନ୍ୟତା ଓ ନହମା ଅବୁତିର ଅତି ନିମ୍ନ ।

କରିତେ ଲାଗିଲ ଏବଂ ଶଙ୍ଖିବକେନ ଚିନ୍ତା ଏହି କବିତାର
ଅର୍ଥ ବ୍ୟାହ୍ୟେର କରେ ଶୁଦ୍ଧ କରାଇତେ ଛିଲ ।

ଅକାରଣ ବନ୍ଧୁ କେବା କରଯେ ସଂହାର ।

• ବିଶେଷ ଆମାର ମତ ଉତ୍ତମ ବ୍ୟବହାର ॥

ବନ୍ଧୁ ନାହି କହ କହ ବିପନ୍ଧୁ ଆମାରେ ।

ବିପନ୍ଧୁ ସହିତ କେହ ଏତାଦୃଶ କରେ ॥

ବ୍ୟାହ୍ୟେର ନିଯତ ହାମ୍ୟ ପରିହାସ ଅତ୍ର ଘଟନାର କ୍ରମନେତ୍ର
ସହିତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହଇଲ ଏବଂ ଭାହାର ଏ ଉଦ୍ଦେଶ ଉତ୍ତାପ
ଦ୍ଵିଶୁଣ ବ୍ୟକ୍ତିକେ ପାଇଲ ।

ଫେଲିଲ ବିଚ୍ଛେଦ ତବ କଟ୍ଟିକ ଭିତରେ ।

କି ଫୁଲ ଫୁଟିବେ ଆର କଟ୍ଟିକ ଉପରେ ॥

ଦନନକ ଦୂରହିତେ ବ୍ୟାହ୍ୟେର ଲଳାଟେ ଅଗ୍ରକୁନ୍ତାର ଚିକ୍ଷ
ଦୃଷ୍ଟି କରିଯା କରକଟେର ସହିତ କଥା ରହିତ କରନ୍ତଃ ଅଗୁ-
ମର ହଇଯା କହିଲ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟବନ୍ତ ଶୁଭି ହେବେ ରାଜନ ।

ନଭୋପରି ଶୋଭେ ଯେମ ତବ ଶିଂହାସନ ॥

ଆବୃତ ହଇଯା ଥାକ ମଦନ କୁତୁହଲେ ।

ବିପନ୍ଧୁ ଲୁଣିତ ହର୍ତ୍ତକ ତବ ପଦତଳେ ॥

ଚିନ୍ତିତ ଉଦୟାଗେର କାରଣ କି ଏମତ ଉତ୍ତମ ମମୟ, ଆର
ଶୁଭ ଦିନ କୋଥାଯ ଆଚେ ଯେ ଅହାରାଜୀ ଜୟଯୁକ୍ତ ହଇଯା
ଛେନ, ଆର ଶର୍ମ ମୃତିକୋପରି ଲୁଣିତ ହିତେହେ ।

ସୁଅଭାତ ଜୟଯୁକ୍ତ ହଇଲ ଉଦୟ ।

ବିପନ୍ଧେର ଦିନ ହଲ ଅଳ୍ପକାର ମମ ॥

ब्रह्म कहिल यथकालीन शङ्खीबकेर बुक्ति विद् ॥ ओ
विजितार विषय अरण करि, आमार मने विशेष
उद्धेग ओ अद्यष्ट मोह उपस्थित हय, अवश्य से
ब्रह्मि सेनापति छिल, सकल अधीन गग तथ मह नवल
विक्रम बृक्ति करित ।

देशेर मञ्जल आर कर्म समुदय ।

याहा हाते श्विर छिल सेहि हलो। अय ॥

दमनक कहिल एमत अविश्वासि थल ब्रह्माव ब्रह्मि
अति अनुगृहेर स्तुल नहे, बरঞ্চ महाराजের ये जय
হইয়াছে তাহাতে পরমেশ্বরের ধন্যবাদ এবং উল্লাস
ঘরে মন-ক্ষেত্রে বিমুক্ত হয় ।

শুভ দিন আজি আসি অকাশ পাইল ।

বিপক্ষের চিন্তা বিলি অবশেষ হলো ॥

যাহাতে বিশেষ শুভ দৃষ্টি ও ঐশ্বর্যের পুঁকি সুশো-
ভিত হইয়াছে, এমত জয়পত্রিকাকে সন্তুর্প মন্দির ও
সেনানীর অতি কারণ বিবেচনা করিতে হইবেক ।

শুভ দৃষ্টি আজি দেৱ শুভ সমাচার ।

মনস্তামে শুভ ধূনি করে স্তোত্বার ॥

এমত দিবেন্দ্র শুভ চিন্তা করে মন ।

এমত সময় চাহে কোগ অনুক্রম ॥

হে রাজন হে অপদাশুয় যথ কর্তৃক আগে সুস্থির
থাকা যাব না এমত কাহার প্রতি দয়া করা অকর্তব্য
হয়, দেশের অবঙ্গলকান্তি ব্রহ্মিকে মৃত্যু কারাগারে

ବନ୍ଧି କରାଇ ବୁଦ୍ଧିମାନେର ଉଚିତ କର୍ମ, ଅଙ୍ଗୁଳି ସକଳ
ହିନ୍ଦେର ଶୋଭା ଏବଂ ଦାନ ଓ ଗୁହଣେର ଅର୍ଥ କାରଣ ହେ-
ଯାଇଁ, ଯଦି ତାହାରେ ମର୍ପ କର୍ତ୍ତକ ଆସାନ ହେଉ, ଅପର
ଶରୀର ଶ୍ରି ରଜଣାର୍ଥେ ତାହାକେ ଛେଦନ କରେ, ତବେ
ଶୁଭରାତ୍ରି ମେ ଘୋରତର ସମ୍ମାନକେ ତେବେକାଳେ ଶୁଖ ବୋଧ
କରିବେ ହୁଁ ।

ବିପକ୍ଷେର ଚତୁରତୀ ଅରଣ ରାଖିବେ ।

ଉଚିତ ମରଣେ ତାର ଆଙ୍ଗଳାଦ କରିବେ ॥

• ବ୍ୟାୟୁ ଏଇ ସକଳ କଥାଯ କିଞ୍ଚିତ୍ ତୃପ୍ତ ହଇଲ କିନ୍ତୁ ସଂ-
ହାର ମରୁ ବିଚାର ଗୁହଣ କରିଲ ଏବଂ ଦୟନକେର କର୍ମ
ପରିଗାମେ ବିଶେଷ ସମ୍ମାନ ଓ ଦୂର୍ବାୟେର ସହିତ ଆକର୍ଷିତ
ହେଇଁ । ମିଥ୍ୟାନୁବାଦ ହେତୁ ଗରୁପଞ୍ଚକ୍ଷୁ ଆପଣ ହଇଲ,
ଅତ୍ୟବ ଚତୁରତୀ ଓ ଶଠତାର ପରିଗାମେ ମତତ ଅପରାଧ
ନୀୟ ଏବଂ କ୍ରୂରତୀ ଓ କୁଚିନ୍ତା ଅବଶ୍ୟେ ବିଶେଷ ଅନିଷ୍ଟ
ଜନ୍ୟ ହୁଁ ।

କୁଚିନ୍ତାର ଦ୍ୱାଶ ହୁଁ ଆପନ ଚିନ୍ତାର ।

ବିଚ୍ଛୁକେର ମତ ପ୍ରାୟ ଯତ୍ନ ନାହିଁ ଯାଇ ॥

ଅହିତ କରିଲେ ନୀତିହି ହିତେର ଆଶ୍ୟ ।

ତିକ୍ତ ଫଳେ ମିଷ୍ଟ ରମ କନ୍ଦାପିନ୍ଦୀ ହୁଁ ॥

ବମନେର ଅନ୍ତେ ଜୟ କରିଲୀ ରୋପଣ ।

ଗୋଧୁମ ନା ପାଇ କବୁ ଏଇ ବିକପଣ ॥

ଶିକ୍ଷା ଶ୍ରୁତ କହିଲେନ ଏଇ ଉପମାୟ ।

ଅହିତ ନା କର କାଳ ଅହିତ କରିଯ ॥

ଉତ୍ତର କାଳେତେ ମେଇ କଲ୍ୟାଣ ପାଇବେ ।

ଜୀବେର ପରେତେ ଯେହି ତିତକାରି ହବେ ।

ଅର୍ଥମ ଅଧ୍ୟାଯ ସମାପ୍ତି ।

ଏହି ଅର୍ଥମ ଖଣ୍ଡ କୁର ବ୍ୟକ୍ତିର ଅଭି ବିଶ୍ୱାସ କରି-
ତେ ନିଷେଧ କରିଯାଛେ, ଇହାତେ ବ୍ୟାୟ ଶଙ୍ଖୀବକେର
ଆଧ୍ୟାଯିକା ବର୍ଗିତ ଆଛେ ।

